

דוח תקופתי לשנת 2010

דוח תקופתי לשנת 2010

פרק א:	תיאור עסקי התאגיד
פרק ב:	דוח הדירקטוריון
פרק ג:	דוח בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי
פרק ד:	דוחות כספיים
פרק ה:	הצגת נתונים כספיים מתוך הדוחות הכספיים המאוחדים המיוחסים לחברה
פרק ו:	פרטים נוספים על התאגיד
פרק ז:	נספחים

פרק א': תיאור עסקי התאגיד

תוכן עניינים

3	1.	תיאור ההתפתחות הכללית של עסקי התאגיד	1.1
3	1.1	הגדרות	1.2
5	1.2	תרשים מבנה אחזקות הקבוצה ליום 31 בדצמבר 2010	1.3
6	1.3	פעילות התאגיד ותיאור התפתחות עסקיו	1.4
7	1.4	תחומי פעילות	1.5
8	1.5	השקעות בהון התאגיד ועסקאות במניותיו	1.6
8	1.6	חלוקת דיבידנדים	2.
11	2.	מידע כספי לגבי תחומי הפעילות של החברה	2.1
11	2.1	ריכוז תוצאות הפעילות	2.2
12	2.2	מידע כספי לפי תחומי הפעילות של התאגיד	3.
23	3.	ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח	3.1
23	3.1	מידע כללי על תחום הפעילות	3.2
52	3.2	מוצרים ושירותים	3.3
64	3.3	פילוח נתונים עבור מוצרים ושירותים	3.4
68	3.4	לקוחות	3.5
69	3.5	שיווק והפצה	3.6
73	3.6	ביטוח משנה	3.7
73	3.7	ספקים ונותני שירותים	3.8
74	3.8	תחרות	3.9
78	3.9	הסכמים מהותיים והסכמי שיתוף פעולה	4.
81	4.	ביטוח רכב חובה	4.1
81	4.1	מידע כללי על תחום הפעילות	4.2
87	4.2	מוצרים ושירותים	4.3
87	4.3	פילוח נתונים עבור מוצרים ושירותים	4.4
87	4.4	לקוחות	4.5
88	4.5	שיווק והפצה	4.6
88	4.6	ביטוח משנה	4.7
89	4.7	ספקים ונותני שירותים	4.8
89	4.8	תחרות	4.9
90	4.9	הסכמים מהותיים והסכמי שיתוף פעולה	5.
91	5.	ביטוח רכב רכוש	5.1
91	5.1	מידע כללי על תחום הפעילות	5.2
94	5.2	מוצרים ושירותים	5.3
94	5.3	פילוח נתונים עבור מוצרים ושירותים	5.4
95	5.4	לקוחות	5.5
95	5.5	שיווק והפצה	5.6
96	5.6	ביטוח משנה	5.7
96	5.7	ספקים ונותני שירותים	5.8
97	5.8	תחרות	5.9
97	5.9	הסכמים מהותיים והסכמי שיתוף פעולה	6.
99	6.	ביטוח כללי אחר	6.1
99	6.1	מידע כללי על תחום הפעילות	6.2
104	6.2	מוצרים ושירותים	6.3
107	6.3	פילוח נתונים עבור מוצרים ושירותים	6.4
108	6.4	לקוחות	6.5
109	6.5	שיווק והפצה	6.6
109	6.6	ביטוח משנה	6.7
111	6.7	ספקים ונותני שירותים	6.8
111	6.8	תחרות	7.
113	7.	שירותים ומוצרים פיננסיים	7.1
113	7.1	מידע כללי על תחום הפעילות	7.2
116	7.2	מוצרים ושירותים	7.3
119	7.3	פילוח הכנסות ורווחיות מוצרים ושירותים	7.4
119	7.4	לקוחות	7.5
119	7.5	שיווק והפצה	

120	תחרות	7.6
121	ספקים ונותני שירותים	7.7
121	מימון	7.8
121	מגבלות ופיקוח על פעילות התאגיד	7.9
127	הסכמים מהותיים	7.10
131	תיאור עסקי התאגיד - עניינים הנוגעים לפעילות הקבוצה בכללותה	8.
131	סביבה כללית והשפעת גורמים חיצוניים על פעילות התאגיד	8.1
135	מגבלות ופיקוח על פעילות התאגיד	8.2
152	השקעות	8.3
159	ביטוח משנה	8.4
162	ספקים ונותני שירותים	8.5
164	הון אנושי	8.6
172	שיווק והפצה	8.7
174	רכוש קבוע ומתקנים	8.8
175	עונתיות	8.9
176	נכסים לא מוחשיים	8.10
177	הליכים משפטיים	8.11
177	מימון	8.12
179	דירוג אשראי	8.13
179	סיכונים סביבתיים ודרכי ניהולם	8.14
179	מיסוי	8.15
179	יעדים ואסטרטגיה עסקית	8.16
185	משטר תאגידי	9.
185	כללי - ישיבות הדירקטוריון וועדותיו	9.1
186	ועדות דירקטוריון	9.2
188	קצין ציות	9.3
189	קוד אתי	9.4
193	ניהול סיכונים	10.
193	מדיניות ניהול הסיכונים	10.1
193	תהליכי העבודה	10.2
193	דיון בגורמי סיכון	10.3
196	טבלת גורמי סיכון	10.4
196	עמדת הדירקטוריון בעניין אופן ניהול הסיכונים	10.5

**חלק א': פעילות התאגיד
ותיאור התפתחות עסקיו**

בהתאם לתקנה 8 לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל-1970 (להלן: "תקנות ניירות ערך"), האמור בתקנות 8(ב), א ו- 8 לתקנות ניירות ערך ביחס לדוח התקופתי, אינו חל ביחס למידע בדוח התקופתי של תאגיד שאיחד או איחד באיחוד יחסי מבטח או שהמבטח הוא חברה כלולה שלו, ככל שמידע זה מתייחס למבטח.

בשל היות עיקר החזקותיה של החברה תאגידיים שהינם מבטחים (מנורה מבטחים ביטוח בע"מ ובאמצעותה גם מנורה מבטחים פנסיה בע"מ ושומרה חברה לביטוח בע"מ), נערך רובו של פרק זה בהתאם לחוזרי המפקח על הביטוח מס' 3-2006 ומס' 1-2007, ומס' 4-2010, אשר החילו את תקנות ניירות ערך האמורות, בשינויים המתחייבים מאופי הפעילות של מבטחים, לעיתים, תוך קביעת פירוט שונה מהנדרש לפי התקנות האמורות, וכן בהתאם לחוזרים נוספים שפורסמו על ידי המפקח מעת לעת. פרק השירותים הפיננסיים נערך בהתאם להוראות התוספת לתקנות ניירות ערך (פרטי תשקיף, מבנה וצורה), התשכ"ט-1969.

1. תיאור ההתפתחות הכללית של עסקי התאגיד

1.1 הגדרות

למונחים המפורטים להלן תהיה בפרק תיאור עסקי התאגיד המשמעות הרשומה לצידם, אלא אם נאמר במפורש אחרת:

"גוף מוסדי" - מבטח וחברה מנהלת;

"דמי ביטוח" - הסכום שמשלם המבוטח למבטח עבור הפוליסה;

"דמי גמולים" - הסכום שמשלם עמית (שכיר, עצמאי ומעסיק) בקרן פנסיה או עמית בקופת גמל עבור הביטוח הפנסיוני או החיסכון בקופת הגמל, לפי העניין;

"דמים" - סכומים המשולמים על ידי המבוטח לכיסוי הוצאות המבטח, כגון: דמי רישום, או לכיסוי תשלומי חובה כגון: מסים והיטלים שונים;

"הדוחות הכספיים" - הדוחות הכספיים המבוקרים של החברה ליום 31 בדצמבר 2010;

"החברה" - מנורה מבטחים החזקות בע"מ;

"המפקח" או "המפקח על הביטוח" או "הממונה" - הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר שהוא גם המפקח על הביטוח, כהגדרתו בחוק הפיקוח;

"הקבוצה" - החברה והחברות שבשליטתה, במישרין או בעקיפין;

"חוזרי המפקח" - חוזרים, ניירות עמדה והבהרות המתפרסמים על ידי הממונה או המפקח;

"חוק הגנת הפרטיות" - חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981;

"חוק השקעות משותפות בנאמנות" - חוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994;

"חוק החברות" - חוק החברות, התשנ"ט-1999;

"חוק חוזה הביטוח" - חוק חוזה הביטוח, התשמ"א-1981;

"חוק הייעוץ הפנסיוני" - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), התשס"ה-2005 (בשמו הקודם: חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (עיסוק בייעוץ פנסיוני ובשיווק פנסיוני), התשס"ה-2005);

"חוק ניירות ערך" - חוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968;

"חוק הפיקוח" - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 (בשמו הקודם: חוק הפיקוח על עסקי ביטוח, התשמ"א-1981);

"חוק קופות הגמל" - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005;

"חיתום" - תהליך אישור הצעת הביטוח ופעולת תמחור הפוליסה המבוצעת, בין היתר, בעזרת הנחות אקטואריות (למעט לעניין סעיף 7 לגביו ראה הגדרת "התחייבות חיתומית" להלן);

"התחייבות חיתומית" - התחייבות לרכוש ניירות ערך המוצעים על פי תשקיף אם לא ירכוש אותם הציבור או התחייבות לרכוש ניירות ערך המוצעים על פי תשקיף כדי למכור אותם לציבור;

"חתם" - מי שהתחייב בהתחייבות חיתומית;

"מנורה מבטחים ביטוח" - מנורה מבטחים ביטוח בע"מ;

"מנורה מבטחים גמל" - מנורה מבטחים גמל בע"מ;

"מנורה מבטחים מהנדסים" - מנורה מבטחים והסתדרות המהנדסים ניהול קופות גמל בע"מ;

"מנורה מבטחים פנסיה" - מנורה מבטחים פנסיה בע"מ;

"מנורה מבטחים פיננסים" - מנורה מבטחים פיננסים בע"מ והחברות בשליטתה, אלא אם כן צוין במפורש אחרת;

"מנורה מבטחים נדל"ן" - מנורה מבטחים נדל"ן בע"מ;

"פקודת מס הכנסה" או "הפקודה" - פקודת מס הכנסה [נוסח חדש];

"שומרה" - שומרה חברה לביטוח בע"מ והחברות שבשליטתה, אלא אם כן משתמע או צוין במפורש אחרת;

"שייר" - יתרת סיכון המוטלת על המבטח לאחר העברת חלק מהסיכון למבטח משנה;

"תקנות דרכי ההשקעה" - תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי השקעת ההון והקרנות של מבטח וניהול התחייבויותיו), התשס"א-2001;

"תקנות ההון המינימאלי" - תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (הון עצמי מינימאלי הנדרש ממבטח), התשנ"ח-1998;

"תקנות החישוב" - תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי חישוב הפרשות לתביעות עתידיות בביטוח כללי), התשמ"ה-1984;

"תקנות פרטי דין וחשבון" - תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (פרטי דין וחשבון), התשנ"ח-1998;

"תקנות קופות הגמל" - תקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964;

S&P - Standard & Poor's - חברת דירוג אשראי בינלאומית;

1.3 פעילות התאגיד ותיאור התפתחות עסקיו

- 1.3.1 מנורה מבטחים החזקות בע"מ (להלן: "החברה") הינה חברת החזקות, אשר נכון למועד הדוח, עוסקת, באמצעות חברות בשליטתה, בכל ענפי הביטוח העיקריים, ובכלל זה ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח, ביטוח רכב (חובה ורכוש) וביטוח כללי אחר. בנוסף, עוסקת החברה, באמצעות חברות בשליטתה, בפעילות בתחום שוק ההון והפיננסים, ובכלל זה בניהול קרנות נאמנות, ניהול תיקי השקעות וחיתום. לחברה גם פעילויות נוספות (שאינן מהוות "תחום פעילות" כהגדרת המונח בתקנות ניירות ערך (פרטי) התשקיף וטיטת תשקיף, מבנה וצורה), התשכ"ט-1969), כגון השקעות בנדל"ן בחו"ל באמצעות חברה בשליטתה.
- 1.3.2 החברה התאגדה בישראל (פלשתינה) בשנת 1935 כחברה פרטית בשם משרד לאחריות כללית בע"מ. בשנת 1948 שונה שמה של החברה ל"מנורה משרד לאחריות ולביטוח משנה בע"מ", בשנת 1976 שינתה החברה את שמה ל"מנורה חברה לביטוח בע"מ", בשנת 1998 שינתה החברה את שמה ל- "מנורה החזקות בע"מ" ובשנת 2006 שינתה החברה את שמה לשמה הנוכחי.
- 1.3.3 בשנת 1982 בוצעה הנפקה לציבור של מניות החברה בבורסה לניירות ערך בתל-אביב בע"מ והחברה הפכה לחברה ציבורית.
- 1.3.4 החל ממועד התאגדותה של החברה, עסקה החברה בתחומי ביטוח שונים בעצמה ובאמצעות חברות בנות בשליטתה.
- 1.3.5 בשנת 1998 פוצלו עסקי הביטוח של החברה לחברה בת בשליטתה, הנקראת כיום מנורה מבטחים ביטוח בע"מ (להלן: "מנורה מבטחים ביטוח").
- בשנת 2001 מוזגה מנוליף מנורה חברה לביטוח בע"מ, חברה בת של החברה, שעסקה בתחום ביטוח החיים, לתוך חברה בת אחרת של החברה, מנורה מבטחים ביטוח.
- 1.3.6 החל מחודש אוקטובר 2004 מנהלת החברה, באמצעות מנורה מבטחים פנסיה בע"מ (בשמה הקודם: מבטחים קרנות פנסיה בע"מ) (להלן: "מנורה מבטחים פנסיה"), חברה בבעלותה ובשליטתה המלאה של מנורה מבטחים ביטוח, את קרן הפנסיה החדשה המקיפה - "מבטחים החדשה" (בשמה הקודם: "מבטחים יותר"), שהינה קרן הפנסיה החדשה הגדולה בישראל (להלן: "מבטחים החדשה") ואת קרן הפנסיה הכללית "מבטחים החדשה פלוס" (בשמה הקודם: "מבטחים משלימה").
- 1.3.7 בשנת 2005 החלה החברה, באמצעות חברה בת בבעלות מלאה הנקראת כיום מנורה מבטחים פיננסים בע"מ (להלן: "מנורה מבטחים פיננסים"), לעסוק בפעילות בתחום שוק ההון והפיננסים. לפרטים בדבר הפעילות בתחום השירותים הפיננסיים המתקיימת בחברה נכון למועד דוח זה, ראה סעיף 7 להלן.
- 1.3.8 מנורה מבטחים גמל בע"מ (להלן: "מנורה מבטחים גמל") הוקמה כחברה בת של מנורה מבטחים פנסיה בשנת 1999, והתחילה לפעול בתחום קופות הגמל וההשתלמות בשנת 2003. בשנת 2005 הועברה הבעלות במנורה מבטחים גמל למנורה מבטחים פיננסים. החל ממועד העברת הפעילות כאמור, מנהלת מנורה מבטחים גמל קופות גמל ופעילותה של מנורה מבטחים גמל בענף זה מתפתחת הן בדרך של רכישת פעילויות קופות גמל קיימות והן בדרך של הקמת קופות גמל חדשות. לפרטים בדבר פעילות ניהול קופות הגמל המתקיימת בקבוצה, ראה סעיף 3 להלן.
- 1.3.9 בחודש אוגוסט 2005, הוקמה מנורה מבטחים קרנות נאמנות בע"מ (להלן: "מנורה מבטחים קרנות"). בשנת 2006 החלה מנורה מבטחים קרנות את פעילותה עת שרכשה את מרבית פעילות ניהול קרנות הנאמנות של אגוד קרנות נאמנות (א.ק.ן) בע"מ מבנק אגוד לישראל בע"מ וכן את רוב פעילות ניהול קרנות הנאמנות של עמדה ניהול קרנות נאמנות בע"מ מבנק מזרחי טפחות בע"מ. לפעילות ניהול קרנות הנאמנות המתקיימת בקבוצה נכון למועד דוח זה, ראה סעיף 7 להלן.
- 1.3.10 בשנת 2006 החלה החברה להשקיע בנדל"ן בחו"ל באמצעות מנורה מבטחים נדל"ן בע"מ.

1.3.11 בחודש דצמבר 2007, רכשה מנורה מבטחים ביטוח את מניות שומרה חברה לביטוח בע"מ (להלן: "שומרה"), וכן את מניות סיני מורשי חיתום סוכנות לביטוח (1989) בע"מ (בשמה החדש ארנון את ויינשטוק סוכנות לביטוח (1989) בע"מ) (להלן: "סוכנות ארנון את ויינשטוק"). שומרה עוסקת בעיקר בתחומים של ביטוח רכב (חובה ורכוש) וביטוח רכוש וכן מחזיקה בסוכנות ביטוח (סיני סוכנות לביטוח בע"מ) ובנכסי נדל"ן (באמצעות שומרה נדל"ן בע"מ).

1.3.12 בנוסף, לחברה השקעות במספר חברות בנות נוספות כמתואר בתרשים שלעיל. חלק מנכסי הנדל"ן, משרדים ומקרעין של החברה מוחזקים על ידי מנורה מבטחים נכסים והשקעות בע"מ.

1.4 תחומי פעילות

הקבוצה עוסקת בתחומי הפעילות הבאים:

1.4.1 **ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח:** תחום פעילות זה כולל את פעילויות ביטוח החיים והבריאות (טווח ארוך) הנותנים כיסוי לאירועים ביטוחיים הנובעים מסיכונים שונים במהלך חיי הפרט וכולל גם חיסכון ארוך טווח באמצעות מנורה מבטחים ביטוח. בנוסף, הקבוצה מנהלת קרנות פנסיה, גמל והשתלמות, זאת באמצעות חברות בנות: מנורה מבטחים פנסיה, מנורה מבטחים גמל ומנורה מבטחים מהנדסים. לפרטים נוספים ראה סעיף 1.4.7 להלן.

1.4.2 **ביטוח רכב חובה:** פעילות התחום הינה מתן כיסוי ביטוחי לנזק גוף שנגרם כתוצאה משימוש בכלי רכב מנועי, כנדרש על פי דין. הפעילות כוללת שיווק ומכירה של פוליסות ביטוח רכב חובה, ומתנהלת בקבוצה באמצעות מנורה מבטחים ביטוח ושומרה.

1.4.3 **ביטוח רכב רכוש:** תחום זה כולל את פעילות הקבוצה בשיווק ומכירה של פוליסות לביטוח נזקי רכוש לרכב, לרבות נזקי צד ג' הנגרמים באמצעות כלי רכב מבטחים, והוא מנוהל בקבוצה באמצעות מנורה מבטחים ביטוח ושומרה.

1.4.4 **ביטוח כללי אחר:** תחום זה כולל את יתר ענפי הביטוח. הביטוחים העיקריים בתחום זה הינם ביטוח חבויות, ביטוח רכוש, וביטוח בריאות (טווח קצר) וכן פעילויות שלא נכללו בתחומי פעילויות אחרים והוא מנוהל בקבוצה באמצעות מנורה מבטחים ביטוח ושומרה.

להלן פירוט הענפים העיקריים הנכללים בתחום ביטוח כללי:

1.4.4.1 **ביטוח חבויות:** ענף זה כולל את פעילות הקבוצה בשיווק ומכירה של פוליסות לביטוח חבויות כלפי צדדי ג'.

1.4.4.2 **ביטוח רכוש:** במסגרת ענף זה פועלת הקבוצה בשיווק ומכירה של פוליסות ביטוח רכוש אשר אינו נכלל במסגרת הפוליסות המוצעות בתחום ביטוח רכב רכוש.

1.4.4.3 **ביטוח בריאות (טווח קצר):** במסגרת ענף זה פועלת הקבוצה בשיווק ומכירה של פוליסות, פרט וקבוצתיות, לביטוח תאונות אישיות ולביטוח מחלות ואשפוז (ביטוח נסיעות לחו"ל וביטוח עובדים זרים ותיירים)¹ ענף זה מנוהל בקבוצה באמצעות מנורה מבטחים ביטוח וכן שומרה (בהיקף קטן). לפרטים נוספים ראה סעיף 1.4.7 להלן.

1.4.4.4 **יתר ענפי ביטוח כללי:** למנורה מבטחים ביטוח פעילויות אחרות, לא מהותיות בענפי ביטוח כללי כגון: ביטוח ערבויות ביצוע וערבויות פיננסיות, ביטוח ערבות חוק המכר, ביטוח דמי מחלה (לכיסוי חבות מעסיקים כלפי עובדיהם לתשלום ימי מחלה, על פי דין) וסיכונים אחרים.

1.4.5 **שירותים ומוצרים פיננסיים:** במסגרת תחום זה מנהלת הקבוצה את הפעילויות הבאות: ניהול קרנות נאמנות, ניהול תיקי השקעות ומתן התחייבויות חיתומיות, וזאת באמצעות

¹ ענף מחלות ואשפוז כולל גם ביטוח הוצאות רפואיות וביטוח שיניים, אך מאחר והינם פוליסות לטווח ארוך, נכללו ביטוחים אלו בתחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח.

החברות מנורה מבטחים קרנות נאמנות בע"מ, מנורה מבטחים ניהול תיקי השקעות בע"מ ומנורה מבטחים חיתום וניהול בע"מ, בהתאמה, המצויות בבעלותה של מנורה מבטחים פיננסים.

1.4.6 פעילויות אחרות: בנוסף, לחברה פעילויות אחרות, שלא נכללו בתחומי הפעילות שלעיל משום שאינן מהותיות דיין על מנת להוות תחום פעילות נפרד, ביניהן פעילות ייזום פרויקטים והשקעות בנדל"ן בחו"ל ובכלל זה השקעות בתחום האנרגיה הסולארית באמצעות מנורה מבטחים נדל"ן, חברות בבעלותה של החברה, ופעילות השקעה בחברות בנות נוספות, כמפורט בסעיף 8.3.5 להלן.

תיאור תחומי הפעילות של הקבוצה יעשה בנפרד, למעט בעניינים הנוגעים לכלל תחומי הפעילות של הקבוצה, אשר יתוארו יחדיו, במסגרת סעיף 8 להלן.

1.4.7 החל מיום 1 בינואר 2011, ובשל שינוי במבנה הארגוני של הקבוצה, יוגדר ענף ביטוח בריאות כתחום פעילות נפרד אשר יאחד תחתיו פוליסות ביטוח בריאות שונות (הן לטווח קצר והן לטווח ארוך), וכן ידווח כמגזר נפרד החל בדוחות הכספיים של החברה לרבעון הראשון של שנת 2011. יודגש, כי נכון לשנת 2010, המידע והנתונים המובאים בדוח תקופתי זה משקפים את פעילות הקבוצה נכון לשנת 2010, כפי שהייתה בפועל, דהיינו נתוני ביטוח בריאות לטווח קצר נכללו בתחום פעילות ביטוח כללי ונתוני ביטוח בריאות לטווח ארוך נכללו בתחום פעילות ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח.

1.5 השקעות בהון התאגיד ועסקאות במניותיו

לא בוצעו השקעות בהון החברה בשנתיים שקדמו למועד דוח זה וכן לא התבצעו עסקאות מהותיות שנעשו על ידי בעלי עניין בחברה מחוץ לבורסה, למעט הנפקת מניות במסגרת ומכוח תכנית מניות למנכ"ל החברה, לחברת נאמנות עבורו.

לפרטים בדבר תכנית המניות למנכ"ל החברה, ראה סעיף 8.6.10 להלן וכן באור מס' 32 לדוחות הכספיים.

1.6 חלוקת דיבידנדים

בשנתיים שקדמו לתאריך הדוח, החברה לא חילקה דיבידנדים.

**חלק ב': מידע כספי על תחומי
הפעילות של התאגיד**

2. מידע כספי לגבי תחומי הפעילות של החברה

2.1 ריכוז תוצאות הפעילות

להלן יובא מידע כספי אודות תוצאות תחומי הפעילות (באלפי ש"ח):

מאוחד			
2008	2009	2010	
13,344	340,737	222,524	רווח מתחום ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח
(47,506)	74,815	79,219	רווח (הפסד) מתחום ביטוח רכב חובה
(286)	40,008	6,948	רווח (הפסד) מתחום ביטוח רכב רכוש
336	100,056	71,765	רווח מתחום ביטוח כללי אחר
(50,130)	29,868	10,339	רווח (הפסד) משירותים ומוצרים פיננסיים
(215,339)	8,279	43,920	אחר
(299,581)	593,763	434,715	רווח (הפסד) לפני מסים על הכנסה
(67,451)	190,793	152,768	מסים על הכנסה (הטבת מס)
(232,130)	402,970	281,947	רווח (הפסד) נקי
מיוחס ל:			
(231,784)	402,798	281,616	בעלי המניות של החברה
(346)	172	331	זכויות שאינן מקנות שליטה
(232,130)	402,970	281,947	רווח (הפסד) נקי

הרווח הנקי בתקופת הדוח הסתכם בכ- 282 מיליוני ש"ח לעומת רווח נקי שהסתכם בכ- 403 מיליוני ש"ח בשנת 2009 ולעומת הפסד שהסתכם בכ- 232 מיליוני ש"ח בשנת 2008. הירידה ברווח נובעת מירידה של כ- 118 מיליוני ש"ח מפעילות תחום ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח, מעלייה של כ- 5 מיליוני ש"ח מפעילות תחום ביטוח רכב חובה, מירידה של כ- 33 מיליוני ש"ח מפעילות בתחום ביטוח רכב רכוש, מירידה של כ- 28 מיליוני ש"ח מפעילות תחום ביטוח כללי אחר, מירידה של כ- 19 מיליוני ש"ח מפעילות תחום שירותים ומוצרים פיננסיים, ומעלייה של כ- 36 מיליוני ש"ח מפעילות אחרת שלא יוחסה לתחומי הפעילות האמורים.

הירידה ברווח הנקי בשנת 2010 לעומת 2009 נובעת בעיקר מגידול בהוצאות הנהלה וכלליות (לרבות הוצאות אשר נזקפו להוצאות רכישה והוצאות בגין תשלומי תביעות), מגידול בהתחייבויות ובתשלומים כנגד חוזי ביטוח, מירידה ברווחים מהשקעות מעסקי ביטוח (חיים וכללי גם יחד) ומנגד גידול ברווח מפעילות אחרת.

הסברים לגבי השינוי ברווחיות בתחומים המדווחים מפורטים בסעיף 2.2 להלן. לפירוט הרווח (הפסד) כולל לפי תחומי פעילות, ראה סעיף 3.4 לחלק ב' (דוח דירקטוריון).

2.2 מידע כספי לפי תחומי הפעילות של התאגיד

2.2.1 פעילות ביטוחית

2.2.1.1 תחום א' - ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח

נתונים לגבי תחום ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (באלפי ש"ח):

2008	2009	2010	
1,783,022	1,827,732	2,001,514	פרמיות ברוטו
1,583,737	1,624,483	1,793,209	פרמיות בשייר עצמי
13,344	340,737	222,524	רווח לפני מיסים
15,524,805	19,191,570	21,383,559	סך התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו
8,415,497	8,950,707	9,473,864	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
7,109,308	10,240,863	11,909,695	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

ביטוח חיים (באלפי ש"ח):

2008	2009	2010	
1,783,022	1,827,732	2,001,514	פרמיות ברוטו
1,583,737	1,624,483	1,793,209	פרמיות בשייר עצמי
(30,034)	198,449	73,914	רווח (הפסד) לפני מיסים
11,889,518	15,004,175	17,039,228	סך התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו
4,661,675	4,765,981	5,131,032	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
7,227,843	10,238,194	11,908,196	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

הפרמיות בביטוח חיים הסתכמו ב- 2,002 מיליוני ש"ח בשנת 2010 בהשוואה ל- 1,828 מיליוני ש"ח בשנת 2009 ובהשוואה ל- 1,783 מיליוני ש"ח בשנת 2008, גידול של 10% ו- 3%, בהתאמה. שיעור הגידול בשנת 2010 גבוה משיעור הגידול בשנת 2009 בשל המשך ההתאוששות הכלכלית (שהחלה ברבעון השני של שנת 2009) ומפרמיות חד פעמיות בסך 199 מיליוני ש"ח (מתוכם 125 מיליוני ש"ח שהתקבלו בגין מכרזים של משרדי הממשלה לתשלום קצבה מיידית לפורשי אותם משרדים) לעומת פרמיות חד פעמיות בסך 74 מיליוני ש"ח בשנת 2009 (מהם 35 מיליוני ש"ח בגין משרדי הממשלה).

הרווח מעסקי ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח, לפני מיסים על ההכנסה, בשנת 2010 הסתכם בסך של כ- 74 מיליוני ש"ח לעומת רווח של כ- 198 מיליוני ש"ח בשנת 2009 ולעומת הפסד של כ- 30 מיליוני ש"ח בשנת 2008.

הקיטון ברווח מפעילות ביטוח חיים נובע מגידול בסך של כ- 92 מיליוני ש"ח בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ובתשלומים בגין מקרי ביטוח (לרבות בגין עדכון הערכות, הנחות ואומדנים אקטואריים), מגידול בהוצאות הנהלה וכלליות ועמלות (לרבות הוצאות שנקפו כהוצאות רכישה והוצאות בקשר לתשלום תביעות) בסך של כ- 46 מיליוני ש"ח בעיקר עקב גידול במצבת העובדים והוצאות בגין פחת ומיכון, מקיטון בהכנסות מהשקעות בגין פוליסות שאין בגינן מרכיב חסכון (ואינן נכללות במרווח הפיננסי) בסך של 34 מיליוני ש"ח הנובע מכך שבשנת 2010 תשואת שוק ההון הייתה נמוכה מהתשואה בשנת 2009. מנגד, קיים גידול במרווח הפיננסי הכולל הכנסות

מדמי ניהול והכנסות מהשקעות בגין פוליסות תלויות תשואה בסך של כ- 89 מיליוני ש"ח הנובע מכך שדמי הניהול גדלו בכ-120 מיליוני ש"ח מאחר והחברה גבתה דמי ניהול משתנים לאורך כל שנת 2010 לעומת שנת 2009 בה נגבו דמי ניהול משתנים רק ברבעון האחרון של שנת 2009, לאחר שכוסו הפסדי השקעות בגין שנת 2008 (109 מיליוני ש"ח בשנת 2010 לעומת 10 מיליוני בשנת 2009) ובנוסף דמי הניהול הקבועים גדלו מסך של 72 מיליוני בשנת 2009 לסך של 92 מיליוני בשנת 2010 עקב גידול בהיקף הנכסים המנוהלים ומצד שני הכנסות מהשקעות בגין פוליסות הכוללות מרכיב חסכון קטנו בכ- 51 מיליוני ש"ח.

קרנות פנסיה (באלפי ש"ח):

2008	2009	2010	
3,238,935	3,650,839	4,203,323	דמי גמולים שנגבו
226,562	246,964	279,447	הכנסות מדמי ניהול, נטו
78,706	91,872	96,015	רווח לפני מיסים
19,882,846	27,811,825	34,114,481	סכום נכסים מנוהלים

הכנסות מדמי ניהול גדלו בכ- 32 מיליוני ש"ח, גידול של כ- 13% לעומת שנת 2009. גידול זה נובע מגידול בהיקף ההכנסות מדמי ניהול מדמי גמולים שנגבו, בשיעור של 15%, וכן מגידול בהיקף ההכנסות מדמי ניהול מהצבירה, לאור הגידול בהיקף הנכסים הצבורים שעלו בשיעור של 22%. היקף הנכסים המנוהלים גדל בשל הגידול בהכנסות מהשקעות על היקף הנכסים המנוהלים וכן מצבירה חיובית הנובעת בעיקר מגידול בגביית דמי גמולים בשנת 2010 לעומת 2009.

הוצאות השיווק, ההנהלה והכלליות גדלו בתקופת הדוח בסך של כ- 21 מיליוני ש"ח, גידול של כ- 14% לעומת שנת 2009. הגידול נובע בעיקרו מגידול האדם במצבת העובדים ובהוצאות מחשוב בחברה המנהלת של קרן הפנסיה.

קופות גמל (באלפי ש"ח):

2008	2009	2010	
1,300,341	1,540,266	1,460,761	דמי גמולים שנגבו
49,442	63,302	76,259	הכנסות מדמי ניהול
(35,328)	50,416	52,595	רווח (הפסד) לפני מיסים
9,155,116	11,357,486	12,618,235	סכום נכסים מנוהלים

הכנסות מדמי ניהול גדלו בכ- 13 מיליוני ש"ח, גידול של כ-20% לעומת התקופה המקבילה אשתקד. גידול זה נובע מגידול בהיקף הנכסים המנוהלים בשיעור של 11% הנובע מעליות השערים בשוק ההון ומנגד, קטנה ההכנסה, נטו, בגין קופות גמל מבטיחות התשואה בסך של 2 מיליוני ש"ח (40 מיליוני ש"ח בשנת 2010 לעומת 42 מיליוני בשנת 2009).

הוצאות השיווק, ההנהלה והכלליות גדלו בסך של כ- 8 מיליוני ש"ח, גידול של כ- 19% לעומת התקופה המקבילה אשתקד הנובע בעיקר מגידול במצבת העובדים.

2.2.1.2 תחום ב' - ביטוח רכב חובה (באלפי ש"ח):

2008	2009	2010	
557,301	621,979	602,065	פרמיות ברוטו (כולל דמים)
539,512	600,968	490,029	פרמיות בשייר עצמי
(47,506)	74,815	79,219	רווח (הפסד) לפני מיסים
1,927,671	2,178,784	2,365,254	סך התחייבויות ביטוחיות-ברוטו
239,198	259,302	262,020	הפרשה לפרמיות שטרם הורווחו
תביעות תלויות:			
1,649,270	1,836,849	1,941,557	הערכה אקטוארית
תוספת/גריעה בין הערכה האקטוארית			
6	28	17	להפרשה בדוחות הכספיים
39,197	82,605	161,660	סכום צבירה

בשנת 2010 קטנו דמי הביטוח ברוטו בתחום ביטוח רכב חובה בסך של כ- 20 מיליוני ש"ח בהשוואה לשנת 2009. הירידה נובעת משינוי שבוצע בתחום, לפיו ההוצאות בסך של כ- 55 מיליוני ש"ח עבור טיפולים רפואיים (המשקפים 9.4% מהפרמיה) ימומנו על ידי קופות החולים (בתוקף החל מינואר 2010) כאשר הפרמיה לצורך מימון הוצאות אלו מועברת לקרנית. מנגד גדלה הפרמיה בשיעור של כ-5% אשר קיזזה חלק מהירידה בפרמיה כאמור. הרווח לפני מס בשנת 2010 עמד על סך של כ- 79 מיליוני ש"ח, לעומת רווח של כ- 75 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול ברווח נובע בעיקר מגידול בשחרור מצבירה בסך של כ- 25 מיליוני ש"ח ומנגד הרעה בהתפתחות התביעות (שינוי ההערכות בגין השנים הסגורות) בסך של כ- 12 מיליוני ש"ח, ובגין רווח בסך של כ- 9 מיליוני ש"ח אשר נרשם בשנת 2009 המבטל הפסד שנרשם בשנת 2008 בגין שנת חיתום 2008 מאחר ולפי השיטה החשבונאית הנהוגה בענף (שיטת עודף הכנסות על הוצאות) החברה יכולה להכיר ברווחים בשנים הפתוחות עד גובה ההפסדים שרשמה בשנים קודמות.

התפלגות הרווח (הפסד) בשייר של תחום הפעילות (נתונים באלפי ש"ח):

2008	2009	2010	
(44,414)	22,863	15,922	רווח (הפסד) בגין השנים הפתוחות*
2005	2006	2007	שנת חיתום שהשתחררה
16,061	15,010	40,418	רווח בגין שנת החיתום שהשתחררה
התאמות בגין שנות החיתום			
(19,153)	36,942	22,879	שהשתחררו בשנים הקודמות
(47,506)	74,815	79,219	סה"כ רווח שדווח
פעילות שלא נכללת בחישוב			
(52,884)	13,530	17,093	העתודות
(46,803)	(16,397)	(33,451)	הפסד מעסקי הפול

(* הרווח (הפסד) בגין שנים פתוחות כולל את הרווח (הפסד) בגין פעילות שלא נכללה בחישוב העתודות.

בשנת 2010, נוצר רווח ממספר מקורות: (1) רווח בגין שנת החיתום שהשתחררה השנה בסך של כ- 40 מיליוני ש"ח; (2) רווח שהוכר בגין השנים הפתוחות והתאמות בגין שנות חיתום שהשתחררו בשנים קודמות. בשנת 2010 נוצר רווח הנובע בעיקרו מפעילות שלא נכללת בחישוב העתודות בסך של כ- 17 מיליוני ש"ח, והתאמות בגין שנות חיתום שהשתחררו בסך של כ- 23 מיליוני ש"ח.

הגורם העיקרי להתאמות בגין שנות החיתום שהשתחררו בשנים הקודמות (שנים סגורות), נובע משינוי בהערכות של התביעות התלויות. בשנת 2010

הייתה התפתחות חיובית (אם כי פחותה מהתקופה המקבילה אשתקד) בתביעות מחד ומנגד ירידה בהכנסות מהשקעות.

הסכום בגין פעילות שלא נכללה בחישוב העתודות נובע מההפרש שבין הוצאות הנהלה וכלליות בפועל לבין ההוצאות שנזקפות בחישוב התביעות התלויות, וסכום ההכנסות מהשקעות בשנים הפתוחות מעל ל-3% ריאלי, על פי הנחיות המפקח.

נתונים בדבר שנות החיתום 2010 - 2003 (באלפי ש"ח):

שנות חיתום סגורות			שנות חיתום פתוחות					שנת חיתום
2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
								פרמיה
								ברוטו
								(כולל
337,523	479,770	508,804	497,166	529,830	557,316	622,286	607,549	דמים)
								רווח
								(הפסד)
								בשייר בגין
								שנת
								החיתום
								מצטבר
								לתאריך
83,924	117,799	44,956	23,592	48,823	4,527	3,836	(896)	31.12.2010
								עודף
								הכנסות
								על
								הוצאות
-	-	-	-	-	69,107	77,427	7,743	בשייר
								השפעת
								ההכנסות
								מהשקעות
								על הרווח
								/ העודף
								המצטבר
								בגין שנת
85,890	102,100	96,679	92,515	93,072	81,324	58,280	13,403	החיתום

בשנת 2003 חל גידול משמעותי בדמי הביטוח הנובע מהפסקת פעילותה של אבנר, אשר פעלה כמבטחת בביטוח משותף בענף. בשנת החיתום 2010 נרשם הפסד בשייר בהשוואה לשנים קודמות בעיקר עקב מדיניות מנורה מבטחים ביטוח שלא להוון את התביעות התלויות, בעוד שדמי הביטוח שנגבו חושבו בהנחת היוון.

בשנת הדוח, חל שיפור בתוצאות של שנות החיתום 2003-2007 למעט שנת 2005 שבה חלה הרעה עקב עדכון הערכות.

2.2.1.3 תחום ג' - ביטוח רכב רכוש (באלפי ש"ח):

2008	2009	2010	
836,971	877,843	902,069	פרמיות ברוטו (כולל דמים)
774,784	675,426	668,572	פרמיות בשייר עצמי
(286)	40,008	6,948	רווח (הפסד) לפני מיסים
526,999	551,567	578,640	סך התחייבויות ביטוחיות-ברוטו
364,021	375,675	391,432	הפרשה לפרמיות שטרם הורווחו
			תביעות תלויות:
162,978	175,892	187,093	הערכה אקטוארית
			תוספת/גריעה בין הערכה האקטוארית
-	-	115	להפרשה בדוחות הכספיים

בשנת 2010 גדלו דמי הביטוח ברוטו בתחום זה בסך של כ- 24 מיליוני ש"ח בהשוואה לשנת 2009.

הרווח לפני מס בתקופת הדוח הינו בסך של כ- 7 מיליוני ש"ח לעומת רווח של כ- 40 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. בשנת הדוח הייתה הרעה ביחס התביעות לעומת שנה קודמת וכן מירידה בהכנסות מהשקעות.

פרמיות הביטוח אשר מקורן בפוליסות ביטוח לגביהן נרכש כסוי ביטוח משנה בשיעור העולה על 90% (באלפי ש"ח):

2008	2009	2010	
-	105,607	65,138	סך פרמיות ברוטו
-	42,044	4,560	סך פרמיות בשייר

2.2.1.4 תחום ד' - ביטוח כללי אחר (באלפי ש"ח):

להלן נתונים בתחום פעילות זה, המוצגים תוך הבחנה בין ענפי ביטוח חבויות וביטוח רכוש ואחרים:

2008	2009	2010	
763,051	777,996	775,153	פרמיות ברוטו (כולל דמים)
439,128	376,973	364,062	פרמיות בשייר עצמי
336	100,056	71,765	רווח לפני מיסים
1,155,049	1,244,770	1,388,812	סך התחייבויות ביטוחיות-ברוטו
275,486	278,551	283,930	הפרשה לפרמיות שטרם הורווחו

בשנת 2010 הפרמיות בתחום זה נותרו כמעט ללא שינוי בהשוואה לשנת 2009. לעניין חלוקת הפרמיות בין הענפים ראה להלן.

הרווח לפני מס בשנת 2010 עמד על סך של כ- 72 מיליוני ש"ח, לעומת רווח של כ- 100 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. לפירוט השינויים ברווח ראה להלן.

ביטוח חבויות (באלפי ש"ח):

2008	2009	2010	
243,834	245,908	239,570	פרמיות ברוטו (כולל דמים)
164,712	136,358	125,711	פרמיות בשייר עצמי
(2,464)	48,577	35,697	רווח (הפסד) לפני מיסים
808,994	897,395	984,473	סך התחייבויות ביטוחיות-ברוטו
99,328	98,473	99,521	הפרשה לפרמיות שטרם הורווחו

תביעות תלויות בגין ענפים שהוערכו על ידי אקטואר:

2008	2009	2010	
441,234	496,388	502,425	הערכה אקטוארית
2,656	4,747	2,747	תוספת בגין הערכה אקטוארית
139,770	125,860	154,837	סכום הצבירה

תביעות תלויות בגין ענפים שלא הוערכו על ידי אקטואר:

2008	2009	2010	
44,834	94,577	105,409	הערכת מחלקת התביעות את התביעות המזוהות
5,620	5,646	5,963	תוספת לתביעות התלויות בגין אירועים שאירעו אך טרם דווחו (IBNR)
75,552	71,704	113,571	סכום הצבירה

פרמיות הביטוח אשר מקורן בפוליסות ביטוח לגביהן נרכש כיסוי ביטוח משנה בשיעור העולה על 90% (באלפי ש"ח):

2008	2009	2010	
34,327	49,652	55,971	סך פרמיות ברוטו
6,538	9,634	10,950	סך פרמיות בשייר

התפלגות הרווח (הפסד) בשייר של ענף ביטוח חבויות (אלפי ש"ח):

2008	2009	2010	שנת דיווח
(38,812)	(14,601)	(9,089)	רווח (הפסד) בגין השנים הפתוחות*
2005	2006	2007	שנת חיתום שהשתחררה בשנת הדיווח
56,239	43,016	17,881	רווח בגין שנת החיתום שהשתחררה בשנת הדיווח
(19,891)	20,162	26,905	התאמות בגין שנות החיתום שהשתחררו בשנים הקודמות
(2,464)	48,577	35,697	סה"כ רווח שדווח
(20,668)	(10,833)	(7,060)	פעילות שלא נכללת בחישוב העתודות

(* הרווח (הפסד) בגין שנים פתוחות כולל את הרווח (הפסד) בגין פעילות שלא נכללה בחישוב העתודות.

הקיטון ברווח מענפי חבויות בסך של 13 מיליוני ש"ח (בשנת 2010 סך של 49 מיליוני ש"ח לעומת 36 מיליוני ש"ח בשנת 2009 נובע מקיטון בשחרור מהצבירה לעומת תקופה מקבילה אשתקד, עקב תביעות גדולות בענף ביטוח

דירקטורים ונושאי משרה בגין שנת חיתום 2007, וירידה בהכנסות מהשקעות ומנגד משיפור חיתומי בעיקר בענפי חבות מעבידים וצד שלישי.

נתונים בדבר שנות חיתום 2003-2010 בגין ביטוח חבויות (באלפי ש"ח)*:

שנות חיתום סגורות					שנות חיתום פתוחות			שנת חיתום
2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
								פרמיה ברוטו (כולל דמים)
178,521	200,929	222,793	229,419	247,048	247,920	243,303	234,553	רווח (הפסד) בשייר בגין שנת החיתום מצטבר לתאריך 31.12.2010
47,159	66,990	52,332	29,331	(3,964)	(994)	(3,087)	(14,305)	עודף הכנסות על הוצאות בשייר השפעת ההכנסות מהשקעות על הרווח / העודף המצטבר בגין שנת החיתום
			2,040	1,713	44,991	55,951	28,907	
41,598	33,612	35,665	37,860	30,508	27,752	12,886	2,813	

החל משנת 2003 עד שנת 2007, חל גידול בפרמיות, כתוצאה מגידול בפעילות הקבוצה בתחום. שנת 2008 הושפעה מהותית מירידת שער החליפין של הדולר, ולכן לא נראתה צמיחה ביחס לשנת 2007. החל משנת 2009, חלה ירידה בפרמיית ביטוח בענף אחריות דירקטורים, שנבעה מירידה בפעילות בתחום המוסדות הפיננסיים.

הירידה בהפסדים בשנות החיתום הפתוחות נובעת, כאמור, מהשיפור בהתפתחות בענף חבות מעבידים וענף צד שלישי בשנת 2010.

ביטוח רכוש (באלפי ש"ח):

2008	2009	2010	
519,217	532,088	535,583	פרמיות ברוטו (כולל דמים)
274,416	240,615	238,351	פרמיות בשייר עצמי
2,800	51,479	36,068	רווח לפני מיסים
346,055	347,375	404,339	סך התחייבויות ביטוחיות-ברוטו
176,158	179,878	184,409	עתודה לסיכונים שטרם חלפו

תביעות תלויות בגין ענפים שהוערכו על ידי אקטואר:

2008	2009	2010	
169,897	167,497	219,930	הערכה אקטוארית של התביעות התלויות
-	-	-	תוספת/גריעה בין הערכה האקטוארית להפרשה בדוחות הכספיים

בשנת 2010 גדלו הפרמיות ברוטו בתחום זה בסך של כ- 4 מיליוני ש"ח בהשוואה לשנת 2009. בשנת 2010 חלה ירידה ברווח כ- 15 מיליוני ש"ח בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון ברווח, נובע בעיקר מהרעה ביחס התביעות לעומת שנה קודמת ומירידה בהכנסות מהשקעות.

פרמיות הביטוח אשר מקורן בפוליסות ביטוח לגביהן נרכש כיסוי ביטוח משנה בשיעור העולה על 90% (באלפי ש"ח):

2008	2009	2010	
74,805	106,564	103,004	סך פרמיות ברוטו
11,316	17,482	17,204	סך פרמיות בשייר

2.2.2 פעילות שאינה ביטוחית

שירותים פיננסיים (באלפי ש"ח) (לא כולל את חלקו של ענף הגמל בתוצאות אשר נכלל בתחום חיסכון ארוך טווח):

2008	2009	2010	
סך ההכנסות			
63,180	74,089	99,995	הכנסות מדמי ניהול ועמלות מחיצוניים
1,072	5,961	2,468	הכנסות מדמי ניהול ועמלות שלא מחיצוניים
(12,303)	29,492	3,166	הכנסות מהשקעות, נטו
51,949	109,542	105,629	סך כל ההכנסות
8,728	11,429	12,137	עלויות המהוות הכנסות של תחומי פעילות אחרים
54,239	58,924	76,071	עלויות אשר אינן מהוות הכנסות של תחומי פעילות אחרים
62,967	70,353	88,208	סך כל העלויות
39,112	9,321	7,082	הפחתת מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים
(50,130)	29,868	10,339	רווח (הפסד) תפעולי לפני מיסים
203,922	203,800	211,271	סך נכסים במאזן

הירידה ברווח בסך 19 מיליוני ש"ח (11 מיליוני ש"ח בשנת 2010 לעומת 30 מיליוני ש"ח בשנת 2009) מירידה ברווחים מהשקעות בסך של כ- 26 מיליוני ש"ח, מגידול בהוצאות עמלות הפצה תפעול ודמי ניהול בסך של כ- 15 מיליוני ש"ח, ומנגד מגידול בהכנסות

מדמי ניהול ועמלות חיתום בסך של כ- 23 מיליוני ש"ח, בשל הגידול בהיקף הנכסים המנוהלים על ידי מנורה מבטחים קרנות נאמנות ומעליה בעמלות חיתום.

**חלק ג': תיאור ומידע על תחומי
הפעילות של התאגיד**

3. ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

3.1 מידע כללי על תחום הפעילות

תחום זה כולל את פעילות הקבוצה בענפי ביטוח החיים, הפנסיה וקופות הגמל.

ענף ביטוח החיים מעניק כיסוי לאירועים ביטוחיים הקשורים למצבו הכלכלי של האדם והנובעים מסיכונים שונים, כגון: מוות, אובדן כושר עבודה, נכות, סיעוד, מחלות קשות, הוצאות רפואיות, ביטוח שיניים (להלן: "ריסק"), כאשר ישנן תוכניות ביטוח המשלבות בתוכן גם מרכיב של צבירה כספית (להלן: "חיסכון"). השילוב בין שני המרכיבים (ריסק וחיסכון) בפוליסה משולבת או בפוליסות נפרדות תלוי בבחירת המבוטח ובצרכיו האישיים. פוליסות ביטוח חיים הינן פוליסות ארוכות טווח הניתנות לרכישה באופן עצמאי או במסגרת יחסי עובד מעביד ("ביטוח מנהלים"). פעילות הקבוצה בענף ביטוח החיים מתבצעת באמצעות מנורה מבטחים ביטוח, חברה בת בשליטתה של החברה. בשנת 2006 החלה הקבוצה במכירת פוליסות ביטוח חיים המבוססות על חיסכון טהור (ללא ריסק) - בעיקר במוצרי TOP FINANCE.

ענף הפנסיה מעניק למבוטחים אפשרות לחיסכון פנסיוני לטווח ארוך (פנסיית זקנה), וכן כיסוי למקרה נכות (פנסיית נכות) ומוות (פנסיית שאירים). פעילות הקבוצה בענף הפנסיה מתבצעת באמצעות מנורה מבטחים פנסיה, חברה בת בשליטתה המלאה של מנורה מבטחים ביטוח, הפועלת כחברה מנהלת של קרנות פנסיה.

ענף קופות הגמל מעניק לחוסך (להלן: "עמית") אפשרות חיסכון נוספת לטווח ארוך או בינוני תוך קבלת הטבות מס שונות ואפשרות (בתנאים מסוימים) למשיכת הסכומים שנצברו כסכום חד פעמי. קופות גמל אישיות לתגמולים הן קופות גמל לטווח ארוך (בקופות הגמל האישיות לתגמולים המשיכה בסכום חד פעמי תתאפשר רק בגין סכומים הנובעים מהפקדות שהופקדו בהן עד סוף שנת 2007, לנוכח הוראות תיקון חוק הגמל, כמפורט בסעיף 3.1.1 להלן, ולעניין הפקדות שנערכו בהן מינואר 2008 ואילך הן פועלות כקופות גמל לא משלמות לקצבה). קרנות השתלמות הינן קופות גמל לטווח בינוני. קופות גמל אישיות לפיצויים הן לטווחים משתנים בהתאם לתקופות ההעסקה והעדפות העמית (לעניין הפקדות שנערכו בהן מינואר 2008 ואילך פועלות גם הן כקופות גמל לא משלמות לקצבה, אך ניתן למשוך מהן את כספי הפיצויים בסכום חד-פעמי, גם אם אלה הופקדו בהן ב-2008 ואילך). קופות מרכזיות לפיצויים (שנסגרו לפי הוראות תיקון חוק הגמל בפני הפקדות בגין עובדים שלא בוצעו הפקדות בגינם בשנת 2007, ולפי אותן הוראות נסגרו כליל בפני הפקדות משנת 2011 ואילך) וקופות גמל למטרות אחרות הינן בדרך כלל קופות גמל לטווח קצר, המיועדות לעמיתים מסוגים מסוימים בלבד. פעילות הקבוצה בענף קופות הגמל מתבצעת באמצעות מנורה מבטחים גמל ומנורה מבטחים מהנדסים (בשמה הקודם - החברה לניהול קרן השתלמות למהנדסים בע"מ), חברות בת בשליטתה של מנורה מבטחים פיננסים.

אופי המכירות, סוגי הפוליסות, תוכניות הביטוח, קופות הגמל והפנסיה הנמכרות לציבור הרחב בתחום ביטוח החיים והחיסכון ארוך הטווח מושפעים מאוד משינויים רגולטוריים, ממדיניות הקבוצה ומהצרכים וההעדפות המשתנים של הלקוחות.

3.1.1 מבנה תחום הפעילות והשינויים בו

בשנים האחרונות חלו שינויים רבים בתחום ביטוח החיים והחיסכון ארוך הטווח, אשר השפיעו או עשויים להשפיע על פעילות החברה בתחום, ובכלל זה השינויים שנערכו בעקבות המלצות ועדת בכר, אשר עוגנו בחקיקה כמפורט בהרחבה בסעיף 3.1.2.1 להלן. חקיקת בכר כוללת, בין היתר, הגדרה של תפקיד היועץ/מפיץ במובחן ממשווק, תוך מתן אפשרות לבנקים לשמש כיועצים/מפיצים בלבד. כמו כן, בהתאם לחקיקה זו הלקוח הוא שבוחר את המוצר והחברה המנהלת המתאימים לו ביותר, לאחר שקיבל ייעוץ מיטבי (Best Advice) מהיועץ/מפיץ או המשווק. השינוי כאמור מסמן מגמה של הסטת הדגש בשוק לכיוון הלקוח הסופי, קרי - העובד, כך שמידת מעורבותו והשפעתו תהיה גבוהה יותר. בין היתר באמצעות הגדרות וכללים חדשים החלים על היועץ/מפיץ או המשווק, כמפורט בהרחבה בסעיף 3.1.2.1. תפיסה זו של הסטת הדגש בשוק לכיוון הלקוח הסופי צפויה להמשיך ולבוא לידי ביטוי בהוראות שייגזרו מהתכנית להגברת התחרות בשוק החיסכון הפנסיוני שפרסם המפקח לאחרונה כמפורט בסעיף 3.1.2.1(כג).

מתן האפשרות לבנקים לשמש כיועצים פנסיונים, בשל פריסתם הגדולה ונגישותם הרבה לציבור, יגרום, קרוב לוודאי, להגדלת חלקם של הבנקים בפעילות ההפצה בתחום, דבר העשוי להשליך על ערוצי השיווק וההפצה הקיימים של מוצרי חיסכון ארוך הטווח ועלותם. להערכת הקבוצה כניסת הבנקים להפצת מוצרים פנסיוניים נמצאת עדיין בשלביה הראשונים. רק לאחר שהבנקים ישלימו את היערכותם, ויעסקו בהפצת כל המוצרים הפנסיוניים הן לעצמאיים והן לשכירים, ניתן יהיה להעריך את השפעתו המלאה של השינוי, שבשלב זה טרם מוצה במלואו. **הערכת החברה הינה מידע צופה פני עתיד המבוסס על ניתוח ההתפתחות בתחום, ייתכן וצפי זה לא יתממש במקרה של תיקוני חקיקה נוספים או במקרה והתנהגות הצרכנים תהיה שונה.**

מדיניות הממשלה בשנים האחרונות הינה מתן העדפה מכרעת לחיסכון במסלול הקצבתי (ביטוחי מנהלים ועצמאיים במסלול קצבה וקרנות פנסיה) על פני המסלול ההוני (קופות גמל אישיות לתגמולים ולפיצויים וביטוחי מנהלים במסלול הוני), זאת כדי להבטיח יכולת קיום בכבוד של האזרחים לאחר גיל הפרישה. הצעד העיקרי שנעשה בהקשר זה בשנים האחרונות היה תיקון 3 לחוק הגמל, בינואר 2008, לפיו כלל הכספים המופקדים בקופות הגמל לחיסכון ארוך טווח יהיו מיועדים למטרות קצבה בלבד.

בחודש ינואר 2008 נכנס לתוקפו צו ההרחבה להסכם הקיבוצי הכללי מחודש נובמבר 2007 הקובע הסדר של פנסיית חובה לכל עובד, והמחיל את הוראות ההסכם הקיבוצי האמור על כלל המשק. הוראות ההסכם הקיבוצי וצו ההרחבה האמורים (להלן בצוותא - "**הסדר פנסיית חובה**") קובעות כי הביטוח הפנסיוני לפיהם לעובד שלא יבחר במכשיר אחר יבוצע בקרן פנסיה חדשה מקיפה. מכאן שהסדר פנסיית חובה הכניס עובדים שכירים, שבעבר לא חסכו כלל, למעגל החוסכים לטווח ארוך, בעיקר בענף הפנסיה. הסדר פנסיית חובה קובע הסדר מדורג לגבי שיעורי דמי הגמולים מן השכר המבוטח, המוערך כשכר נמוך יחסית, וכתוצאה מכך חלק מדמי הגמולים שהופקדו בגין עובדים אלה בשנים 2008 עד 2010 היו בסכומים נמוכים יחסית, והחברה מעריכה כי גם הסכומים שיופקדו בשנים הקרובות לפי הוראות הסדר פנסיית חובה צפויים להיות בסכומים שאינם מהותיים. **הערכת החברה הינה מידע צופה פני עתיד המבוסס על ניתוח הוראות הסדר פנסיית חובה, ייתכן וצפי זה לא יתממש במקרה של תיקוני חקיקה נוספים או במקרה והתנהגות הצרכנים תהיה שונה.**

בחודש ספטמבר 2010 נחתם הסכם קיבוצי בין ההסתדרות ולשכת התיאום של ארגוני המעסיקים המתקן את ההסכם הקיים לביטוח פנסיוני מקיף במשק (פנסיית חובה) ולפיו בשנת 2014 יוגדלו שיעורי ההפקדה במסגרת הסדר פנסיית חובה כך שהם יעמדו על 17.5%. ככל ששר התמ"ת יעגן את ההסכם המתקן האמור בצו הרחבה יחול ההסדר האמור בשנת 2014 על כלל העובדים במשק.

מדיניות הממשלה בעשור האחרון הינה כאמור עידוד החיסכון ארוך הטווח שמיועד לקצבה החל מגיל פרישה. על פי פקודת מס הכנסה והתקנות שהותקנו מכוחה, ניתנות הטבות גדולות יותר כאשר הלקוח רוכש קרן פנסיה או פוליסה לקצבה. בשלהי שנות ה-90 של המאה שעברה תוקנו תקנות קופות הגמל כך שעצמאי שחוסך במסלול הקצבתי יוכל לקבל את החיסכון שצבר אך ורק בדרך של קצבה, ואילו משיכת החיסכון בסכום הוני כרוכה במיסוי גבוה. החל משנת 2000 חל הכלל גם על החיסכון בפוליסות לביטוח מנהלים שיעודן לקצבה. סכום הקצבה שיקבל המבוטח הינו תוצאה של חלוקת סך החיסכון הצבור שלו במקדם קצבה שנקבע בהתאם להוראות הפוליסה. בעקבות השינוי האמור ולאור הארכת תוחלת החיים שינו חברות הביטוח את מקדמי הקצבה בפוליסות המשווקות מאותו מועד ואילך. בפוליסות המשווקות לאחר השינוי יקבל הלקוח קצבה חודשית נמוכה יותר מאשר קבל לקוח שרכש פוליסה בתקופה קודמת והגיע לסכום חיסכון זהה. החל משנת 2001 הנפיקה הקבוצה פוליסות לקצבה אשר, בהתקיים תנאים מסוימים, רשאי המבוטח לשנות את מקדם הקצבה הנקוב בפוליסה לאחר קבלת אישור מהמפקח לביצוע השינוי. לאור תיקון 3 לחוק הגמל הוחלט על הפיכת המקדמים המפורטים בפוליסות הללו (שהונפקו משנת 2001) למקדמים אשר מגלמים הבטחת תוחלת חיים למבוטח. החל משנת 2008, בעיקר בעקבות תיקון חוק הגמל, החלה הקבוצה גם בשיווק פוליסות ביטוח חיים הכוללות התחייבות למקדם קצבה במועד הנפקת הפוליסה, דהיינו התחייבות לקיבוע מקדם הקצבה על בסיס שיעורי התמותה הידועים במועד הנפקת הפוליסה (במובחן משיעורי התמותה במועד הפרישה) אך לא להצמדה למדד המחירים לצרכן של כספי הצבירה וסכום הקצבה שתשולם לגמלאי אשר יהיו צמודים לרווחי ההשקעות שיושגו בפועל. כמו-כן, החליטה מנורה מבטחים ביטוח בשנת 2009 על הענקת נספח המבטיח מקדם קצבה בפוליסות קיימות (לרבות פוליסות

לא משלמות לקצבה) החל מינואר 2008. הסדר פנסיית חובה וכן תיקון חוק הגמל, כמפורט לעיל, מהווים נדבך נוסף בביסוס מדיניות הממשלה כאמור. להערכת החברה, הסדרי הפנסיה הכוללים במשק הישראלי יביאו שכירים רבים שבעבר לא חסכו כלל, להיכנס למעגל החוסכים לטווח ארוך, אולם עיקר ההשפעה הינה בענף הפנסיה.

בחודש ינואר 2008 נחקק חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל)(תיקון מס' 3), התשס"ח-2008 (לעיל ולהלן: "תיקון חוק הגמל"), לפיו כלל הכספים המופקדים בקופות הגמל האישיות שנוהלו כקופות הוניות עד סוף שנת 2007 (קופות גמל אישיות לתגמולים ולפיצויים; פוליסות ביטוח חיים הוניות הכפופות לתקנות גמל) - יהיו מיועדים למטרות קצבה בלבד, וקופות הגמל האמורות יהפכו לקופות גמל לא משלמות לקצבה, דהיינו קופות שרשאיות לשלם את כספי התגמולים שהופקדו בהן משנת 2008 ואילך רק על דרך של העברתם לקופות גמל משלמות לקצבה (שהן קופות המורשות לשלם תשלומי קצבה חודשיים לעמיתים, כגון קרנות הפנסיה החדשות ותכניות ביטוח חיים קצבתיים). בתיקון חוק הגמל נקבע כי לא יחול שינוי לעניין משיכת כספי הפיצויים בסכום הוני (בהתקיים התנאים הנדרשים לשם כך) ולעניין מעמדם של הכספים שהופקדו בקופות ההוניות בעבר, וכי ניתן יהיה להוון תשלומי קצבה ככל שהם עולים על סכום קצבה מזערי שנקבע לעניין זה. לפרטים נוספים לעניין תיקון חוק הגמל, ראה סעיף 3.1.2.1(כ).

בחודש מרס 2008 הותקנו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (העברת כספים בין קופות גמל), התשס"ח-2008 (להלן: "תקנות הניוד"), לפיהן ניתן לבצע העברות של סכומים צבורים בין קופות גמל שונות, ובמקרים מסוימים - גם אם הן מסוגים שונים, תוך מניעת האפשרות להעברה מקופת גמל למטרת קצבה לקופת גמל הונית. התקנות האמורות נכנסו לתקפן באופן מלא בינואר 2009, עם הרחבת הניוד גם לפוליסות ביטוח חיים. לפרטים נוספים אודות תקנות הניוד ראו סעיף 3.1.2.1(י) להלן.

בשנת 2010 פורסמו מספר רפורמות מתוכננות (לרבות הצעות חוק ותכניות מטעם המפקח) בשוק החיסכון לטווח ארוך וביטוח חיים. בין אלו, מצויות רפורמות אשר נכנסו לתוקפן עד למועד פרסום דוח זה וביניהן אימוץ מסקנות ועדת חודק בדבר השקעה באגרות חוב קונצרניות על ידי המפקח, בחוזר אשר פורסם על ידו ומטרתו התווית כללים לגופים המוסדיים להשקעה באגרות חוב כאמור (לפרטים ראו סעיף 8.2.15(33) להלן), הקמת המסלקה פנסיונית אשר מטרתה להקים, לייסד ולנהל מסלוקת מידע וכספים בתחום החיסכון ארוך הטווח בעבור כלל הגופים המוסדיים, היועצים הפנסיוניים והסוכנים הפנסיוניים, ולהסדיר את ממשקי העבודה ביניהם (לפרטים ראו סעיף 3.1.2.1(כה)6) להלן) וחוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011 (לפרטים ראו סעיף 8.2.14 להלן). כמו כן, פורסמו מספר רפורמות מתוכננות אשר טרם נכנסו לתוקף במועד דוח זה וביניהן הצעת חוק הגברת האכיפה בשוק ההון (תיקוני חקיקה), התשע"א-2010 (לפרטים ראו סעיף 8.2.9 להלן), התכנית להגברת התחרות בשוק החיסכון הפנסיוני (לפרטים ראו סעיף 3.1.2.1(כג) להלן) ושינויים בדרישות ההון של חברות מנהלות וחברות ביטוח. מאחר והרפורמות האמורות לעיל נכנסו לתוקפן מספר חודשים לפני מועד דוח זה או לחילופין טרם נכנסו לתוקף וייתכן כי הוראותיהן צפויות לעבור שינויים, החברה בוחנת את ההשלכות של הרפורמות האמורות. בשלב זה, אין ביכולת החברה להעריך כיצד ישפיעו כל התהליכים הנזכרים לעיל באופן מצרפי על פעילות הקבוצה בתחום זה.

3.1.1.1 ענף ביטוח החיים

כללי

(א) הקבוצה משווקת תוכניות ביטוח המשלבות ביטוח למקרה ריסק וחיסכון, ביניהן פוליסות ביטוח פרט, פוליסות ביטוח מנהלים ופוליסות ביטוח לעצמאיים. הכיסויים הביטוחיים המשווקים על ידי הקבוצה הינם כיסוי ריסק, כגון: מוות, אובדן כושר עבודה, נכות, סיעוד, מחלות קשות, הוצאות רפואיות, ביטוחי שיניים וכן חיסכון.

(ב) פוליסת ביטוח חיים הינה חוזה בין מבטח למבוטח/בעל פוליסה אשר מגדיר את החובות והזכויות של שני הצדדים. שינוי בחוזה ניתן לבצע רק בהסכמת שני הצדדים. פוליסות ביטוח חיים הן נכס בידי הלקוח. סכום הביטוח והחיסכון הצבור בהן אמורים לתת מענה לצרכי הלקוח בעיתות משבר או בהתקיים אירוע אחר בחיי המבוטח (כגון מוות,

אובדן כושר עבודה או פרישה). בשנות החמישים של המאה שעברה הוחלט על הצמדתן המלאה של הפוליסות על מרכיביהן השונים למדד המחירים לצרכן, הווה אומר - הצמדת סכום הביטוח למקרה מוות, למקרה אובדן כושר עבודה, ערך הפדיון (סכום החיסכון הצבור בפוליסה) והפרמיה המשולמת על ידי הלקוח. הבטחת ההצמדה כאמור על ידי חברות הביטוח התאפשרה כתוצאה מהנפקת אג"ח ייעודי לנושא זה על ידי ממשלת ישראל (לפרוט ראה סעיף 8.3.6.1 להלן). עד שנת 1976 ההצמדה למדד בוצעה מדי חצי שנה, בפברואר ובאוגוסט של כל שנה (לפי המדד שפורסם ב- 15 בינואר בגין חודש דצמבר וביולי בגין חודש יוני, בהתאמה). כשגברה האינפלציה במדינה הוחלט על מעבר להצמדה מידי חודש בחודשו. בשנת 1991, וכחלק מהרפורמה בשוק ההון, הפסיקה המדינה להנפיק לחברות הביטוח אג"ח ייעודי כאמור על פוליסות חדשות ולכן הוחל בשיווק פוליסות שאין בהן הבטחה להצמדה למדד של החיסכון. פוליסות אלה (ששווקו החל מ-1991), מכונות "פוליסות משתתפות ברווחים". מרכיב החיסכון בפוליסות מושקע על ידי חברות הביטוח בהתאם לתקנות דרכי ההשקעה והנחיות המפקח. הרווחים שהושגו על ידי החברות, בניכוי דמי ניהול נזקפים לטובת המבוטח. בשנים האחרונות פותחו מסלולי השקעה רבים ומגוונים והמבוטח הוא שמנחה את המבטח באיזה ממגוון המסלולים להשקיע את כספי החיסכון שלו בהתאם לצרכיו והעדפותיו.

(ג) במסגרת מגמה להגברת השקיפות, בפוליסות ביטוח חיים שמשווקות החל מינואר 2004 מפורטים בתנאי הפוליסה, אופן פיצול התשלום המגיע למבטח, דהיינו הסכום והאחוז מדמי הביטוח שמוקצים לכיסוי ההוצאות (דמי ניהול מפרמיה/מגביה), האחוז והסכום המוקצים לרכישת הכיסויים הביטוחיים וסכום היתרה המועברת לחיסכון. כחלק ממהלך זה הותאמו כל תוכניות ביטוח החיים הכוללות מרכיב חיסכון.

(ד) בהמשך לנייר עמדה של המפקח מחודש דצמבר 2006 שכותרתו "קווים מנחים למוצר ביטוח חיים משולב בחיסכון", משווקת החברה החל מחודש אפריל 2007, פוליסות לביטוח מנהלים ועצמאים חדשות ופוליסות פרט חדשות. בפוליסות אלה הוגדרו היקף ומועדי כניסה לתוקף של חבות החברה בכיסויים הביטוחיים ובוטלו קנסות משיכה (ראה גם סעיף 3.2.1 להלן). בפוליסות לביטוח מנהלים ועצמאים תקופת הביטוח בכל רכיבי הפוליסה נקבעה לפחות עד גיל פרישה ובפוליסות לביטוח מנהלים בוטלה הגדרת המעסיק כבעל הפוליסה. יצוין, כי לאור תיקון 3 לחוק הגמל, משווקת החברה, החל משנת 2009, פוליסות לביטוח מנהלים ועצמאים המוכרות כקופת גמל משלמת לקצבה או כקופת גמל לא משלמת לקצבה, לפי המקרה.

שירותי הבריאות במסגרת ענף ביטוח החיים

(ה) הקבוצה פועלת בביטוחי בריאות מאז תחילת שנות ה-90. הקבוצה עוסקת בכל סוגי הביטוחים הרפואיים: ביטוח הוצאות רפואיות, מחלות קשות וביטוחי שיניים. הקבוצה משווקת הן ביטוחי בריאות פרטיים והן ביטוחים קבוצתיים. בהקשר זה יצוין, כי החל מיום 1 בינואר 2011, ביטוח בריאות יוגדר כתחום פעילות נפרד, הכולל סוגי ביטוחים רפואיים שונים (לרבות אלו המפורטים לעיל וכן אלו הנכללים במסגרת תחום פעילות ביטוח כללי). לפרטים נוספים ראה סעיף 1.4.7 לעיל.

(ו) שירותי הבריאות בישראל מורכבים ממספר רבדים. הראשון - סל הבריאות הבסיסי בהתאם לחוק ביטוח בריאות ממלכתי והתקנות אשר הוצאו מכוחו; השני - שירותי בריאות משלימים בקופות החולים הניתנים מכוח הסמכה בחוק ביטוח בריאות ממלכתי (להלן: "שב"ן"); והשלישי - ביטוחי הבריאות הפרטיים באמצעות חברות הביטוח. ביטוחי הבריאות הפרטיים נועדו להשלים את הרבדים הראשון והשני

בדרך של הוספת נדבך נוסף על שירותי הבריאות המשלימים בקופות החולים ולעיתים בדרך של הוספה על סל הבריאות הבסיסי.

(ז) שוק ביטוחי הבריאות הינו תחום מתפתח המושפע משחיקת הסל הבסיסי ביחס לצרכים הרפואיים של האוכלוסייה, אשר הולכים וגדלים, בין היתר לאור שיפורים טכנולוגיים בתחום הרפואה, עלייה בתוחלת החיים ושיפור באיכות החיים וברמתם.

(ח) השירותים המשלימים של קופות החולים אינם נותנים מענה מלא לצרכים השונים, בעיקר בנושא השתלות, ניתוחים, תרופות וכיסויים נוספים. נוכח האמור, מתפתחת בשנים האחרונות מגמה של הרחבת השב"ן ("שירותי בריאות נוספים") בידי קופות החולים בגיבוי חברות הביטוח.

(ט) על רקע יוזמה של חלק מקופות החולים להכללת כיסוי נוסף במסגרת השב"ן לתרופות מצילות חיים ומאריכות חיים, שאינן כלולות בסל התרופות הבסיסי, התפתח דיון ציבורי לגבי הרחבה זו. בחוק ההסדרים שהתקבל בכנסת בחודש דצמבר 2007 נאסר על קופות החולים לכלול בתכניות השב"ן תרופות מצילות חיים ומאריכות חיים. כמו כן, בחירת רופא מנתח מחייבת תשלום השתתפות עצמית. בנוסף, בחודש פברואר 2008, הוציא המפקח מכתב למנהלי חברות הביטוח בו הודיע שאין כוונתו לאשר תוכנית לכיסוי ביטוחי לתרופות מצילות או מאריכות חיים במסגרת תוכנית לביטוח בריאות קבוצתי לחברי קופות החולים. המפקח פירט במכתב את הנימוקים להחלטה זו לפיה, ברצונו, בין היתר, למנוע ניגוד עניינים פוטנציאלי בין השירותים הניתנים במסגרת הסל הבסיסי לבין אלו הניתנים בביטוח הקבוצתי, פגיעה בעיקרון השוויון בהספקת שירותי הבריאות הציבוריים לכלל התושבים והאפשרות שביטוח זה יצור חסמי מעבר בין הקופות השונות. החברה מעריכה כי לאיסור על הכללת תרופות מאריכות חיים בתכנית השב"ן צפויה להיות השלכה חיובית על הקבוצה ולשפר את מכירות פוליסת ביטוח בריאות. בחודש ספטמבר 2010 הושק מוצר ייעודי לכיסוי תרופות "תרופה מושלמת" שנותן פתרון לאוכלוסיית היעד שביקשה בעבר לרכוש כיסוי זה במסגרת השב"ן של קופות החולים.

(י) בחודש יולי 2010 נוספו לסל שירותי הבריאות טיפולי שיניים לילדים עד גיל 8, המבוטחים בקופות החולים מכוח חוק ביטוח בריאות ממלכתי, תשנ"ד-1994. השירותים הכלולים ברפורמה הם שירותי רפואת שיניים מונעת ומשמרת. מנורה מבטחים ביטוח פועלת בשיווק ביטוח שיניים בעיקר במסגרת מכירת ביטוחים קולקטיבים, אך גם באמצעות ביטוחי פרט. מאחר ומרבית המבוטחים בפוליסות ביטוח שיניים הינם בגירים וכן מאחר והפוליסות הנ"ל כוללות כיסויים בהיקף נרחב, מעבר לתיקון האמור, להערכת החברה לא צפויה השפעה מהותית לחקיקה האמורה. מידע זה הינו מידע צופה פני עתיד המבוסס על הערכותיה של החברה ועלול שלא להתממש בשל שינויי חקיקה אשר אין ביכולתה של החברה לצפות.

(יא) להרחבה בנושא מוצרים ושירותים בתחום הפעילות ראה סעיף 3.2 להלן.

3.1.1.2 ענף הפנסיה

(א) ענף הפנסיה מעניק למבוטחים את האפשרות לחיסכון פנסיוני לטווח ארוך. שוק הפנסיה כולל קרנות פנסיה ותיקות (אשר נסגרו בפני הצטרפות עמיתים חדשים בשנת 1995), קרנות פנסיה חדשות מקיפות וקרנות פנסיה חדשות כלליות. בשנת 2003 מינה הממונה מנהלים מיוחדים למרבית קרנות הפנסיה הותיקות, הורה להעמיד למכירה את החברות המנהלות של קרנות הפנסיה החדשות שהיו בבעלות קרנות הפנסיה הותיקות האמורות, והנהיג שינויים בתקנוני קרנות הפנסיה הותיקות, וזאת בעיקר על מנת להתמודד עם בעיית הגירעון

האקטוארי של אותן קרנות. החברות המנהלות של קרנות הפנסיה החדשות העיקריות נמכרו לחברות הביטוח, ובמסגרת זו נרכשה מנורה מבטחים פנסיה בידי מנורה מבטחים ביטוח. מכירת החברות המנהלות של קרנות הפנסיה החדשות לחברות הביטוח הביאה לשינוי מבנה התחרות בתחום חיסכון ארוך הטווח בכללו ובענף הפנסיה בפרט.

(ב) בניגוד למצב ששרר עד לחקיקת בכר, לפיו רמת המעורבות של העובד בקביעת סוג ומאפייני ההסדר הפנסיוני שלו הייתה נמוכה יחסית, והשפעתם של המעבידים הייתה גבוהה יותר, המגמה המסתמנת מרפורמת בכר הינה להסיט את הדגש לכיוון הלקוח הסופי, קרי - העובד, כך שמידת מעורבותו והשפעתו תהיה גבוהה יותר (ראה סעיף 3.1.2.1 להלן).

(ג) בנוסף, מתפתחת בשוק הפנסיה מגמה של הצטרפות אישית של יחידים לקרנות הפנסיה, תוך הסתייעות במתווכים הפועלים לפי הוראות חוק הייעוץ הפנסיוני, בחסות חופש הבחירה שניתן לאותם יחידים מכוח חוק קופות הגמל.

(ד) בענף זה מנהלת הקבוצה, במסגרת מנורה מבטחים פנסיה, את "מבטחים החדשה", שהינה קרן פנסיה חדשה מקיפה שזכאית לסבסוד תשואה חלקי באמצעות אגרות חוב ממשלתיות מיועדות (המעניקה כיסויים לפנסיות זקנה, נכות ושאיירים) ואת "מבטחים החדשה פלוס", שהינה קרן פנסיה חדשה כללית (המעניקה כיסויים לפנסיות זקנה, נכות ושאיירים). מסגרת ההתקשרות עם המבוטחים היא תקנון הניתן לשינוי על ידי החברה המנהלת באישור או על פי דרישת הממונה.

(ה) הכנסות הקבוצה בענף זה הינן מדמי ניהול המתקבלים מהקרנות כאמור והוצאות הקבוצה בענף זה הינן הוצאות התפעול השוטף של פעילות הקרנות. למנורה מבטחים פנסיה רישיון מבטח בענף ביטוח פנסיוני בהתאם להוראת חוק הפיקוח, והיא מחזיקה גם באישורי קופות גמל עבור קרנות הפנסיה האמורות. להרחבה בנושא מוצרים ושירותים בתחום הפעילות ראה סעיף 3.2 להלן.

(ו) להרחבה בנושא מוצרים ושירותים בתחום הפעילות ראה סעיף 3.2 להלן.

3.1.1.3 ענף קופות הגמל

(א) ענף זה כולל ארבעה תתי-ענפים שונים: קופות גמל לא משלמות לקצבה (הפועלות גם כקופות גמל אישיות לתגמולים ולפיצויים לעניין כספים שהופקדו בהן עד תום שנת 2007), קרנות השתלמות, קופות מרכזיות (לפיצויים, וכן קופות גמל מרכזית להשתתפות בפנסיה תקציבית) וקופות גמל למטרות אחרות. פעילות החברה בענף הגמל משלבת מכירות חדשות, כמו גם ניהול הנכסים שהופקדו בעבר בקופות הגמל וטרם נמשכו.

(ב) ענף קופות הגמל הושפע בעיקרו מרפורמת בכר אשר כללה, בין היתר, שורה ארוכה של שינויים הנוגעים לחברות מנהלות של קופות גמל, לרבות הפרדה, ככל האפשר, בין הבנקים ובין הבעלים של קופות הגמל. כמו כן הגבלת נתח השוק של הגופים המוסדיים השונים בכל הנוגע להחזקת אמצעי שליטה בקופות הגמל, שינוי דפוסי השיווק וההפצה של קופות הגמל (הגדרה של תפקיד היועץ/מפיץ במובחן ממשווק), הסדרת המשטר התאגידי של חברות המנהלות קופות גמל, הגברת הפיקוח, האחריות (הן האזרחית והן הפלילית), והאכיפה ביחס לחברות אלו.

(ג) להרחבה בנושא מוצרים ושירותים בתחום הפעילות ראה סעיף 3.2 להלן.

3.1.2 מגבלות, חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים

פעילות הקבוצה בתחום זה כפופה להוראות הדין החלות על מבטחים, קרנות פנסיה וקופות גמל, לרבות הוראות חוק הפיקוח וחוק קופות הגמל והתקנות שהוצאו על פיהם וכן להוראות המפקח, כפי שמתפרסמות מעת לעת ולהוראות הממונה כמפורט להלן.

למגבלות החקיקה המרכזיות החלות על הקבוצה בכלל פעילותה ראה סעיף 8.2 להלן.

3.1.2.1 כללי

להלן יפורטו מגבלות החקיקה המרכזיות החלות על הקבוצה בפעילותה בתחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח וכן עיקרי ההוראות הרגולטוריות שפורסמו בשנתיים האחרונות בתחום זה (לרבות הצעות לחקיקה וטיטות חוזרים):

(א) חקיקת בכר

בחודש נובמבר 2004, פורסם דוח הצוות הבין משרדי לעניין רפורמה בשוק ההון בראשות מנכ"ל משרד האוצר דאז, ד"ר יוסי בכר (לעיל ולהלן: "ועדת בכר" ו-"רפורמת בכר"). מטרת רפורמת בכר הייתה להביא לביסוס מבנה תחרותי בשוק ההון ולשיפור תפקודו, זאת באמצעות צמצום הריכוזיות והגברת התחרות בשוק ההון, מזעור ניגודי העניינים בקרב הגופים הפועלים בשוק ההון והרחבת הפיקוח והבקרה על גופים אלה ועל השולטים והמחזיקים בהם. עיקרי הרפורמה הינם הפרדת הבנקים מהבעלות והשליטה על קופות הגמל וקרנות נאמנות, הסדרת העיסוק בייעוץ או בשיווק בכל הקשור למוצרים פנסיוניים לסוגיהם, כניסת הבנקים לתחום הייעוץ הפנסיוני והסדרת המשטר התאגידי בקרב הגופים המוסדיים בשוק ההון. בחודש אוגוסט 2005 נתקבלו בכנסת שלושה חוקים שחוקקו לפי הצעת הממשלה, בהסתמך על המלצותיה של ועדת בכר (לעיל ולהלן: "חקיקת בכר"):

חוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות וניגודי העניינים בשוק ההון בישראל (תיקוני חקיקה), התשס"ה-2005 (להלן: "חוק הגברת התחרות") - חוק זה נועד ליצור מבנה תחרותי בשוק ההון בעיקר באמצעות צמצום הריכוזיות ומזעור ניגודי העניינים אצל הגופים הפועלים בשוק ההון והרחבת הפיקוח והבקרה על גופים אלה ועל השולטים בהם. ליישום האמור נכללו בחוק תיקונים עקיפים למספר דברי חקיקה, ובכלל זה חוקי הבנקאות השונים, בעיקר לעניין הסדרת הפרדת הבעלות של הבנקים מקופות הגמל וקרנות הנאמנות שבבעלותם, תוך קביעת הוראות מעבר לעניין זה בהתחשב בנתח השוק וההון העצמי של הבנק או מי מטעמו, עובר לחקיקת בכר, וקביעת תחומי פעולה חדשים בהם יורשו לעסוק הבנקים ובפרט ייעוץ פנסיוני וייעוץ או שיווק השקעות; חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות תוך הסדרת הרישוי לפעילות של שיווק השקעות וחוק השקעות משותפות בנאמנות; חוק הפיקוח תוך הרחבה והעמקה של הפיקוח והבקרה על מבטחים וסוכנים ועל השולטים בהם (ראה הרחבה לעניין זה בסעיף 8.2.2 להלן); ומספר חוקים נוספים אחרים.

חוק קופות הגמל - בחוק זה הוסדר לראשונה בחקיקה ראשית תחום הפעילות של קופות הגמל שעוגן עד אז בתקנות קופות הגמל. בחוק קופות הגמל נקבעו, בין היתר, הוראות לעניין רישוי חברה מנהלת של קופת גמל, היתרי שליטה בחברה כאמור, הגבלות על החזקת אמצעי שליטה בחברה מנהלת, בלעדיות העיסוק, מינוי אורגנים ובעלי תפקידים בחברה מנהלת, הסדרת אישור לקופות גמל, תקנון הקופה ואופן שינויו, כללים לעניין תשלומים לקופה ומשיכת כספים ממנה, דרכי השקעת כספי הקופה וניהול נכסיה, פיקוח על הקופה ודיווחים לממונה ולעמיתים.

במסגרת חוק קופות הגמל נקבעה לראשונה זכותו של עובד לבחור את קופת הגמל בה יפקיד מעבידו את הכספים עבורו, ככל שיש לעובד זכות להפקדת כספים על שמו בקופת הגמל (אף אם הזכות נקבעה במקורה לגבי קופת גמל פלונית); בהקשר זה נקבע כי במידה והעובד הזכאי לא בחר בקופת גמל מסוימת בהתאם לזכותו זו, תהא ההפקדה בקופת הגמל שזוהתה נקבעה בדין או בהסכם המעניק לעובד את הזכות להפקדת כספים על שמו בקופת גמל; כמו כן הוסדרה מערכת היחסים שבין העמיתים לבין החברה המנהלת.

חוק קופות הגמל מסמיך את המפקח להטיל עיצומים כספיים על העובר על חלק מהוראות החוק. בהקשר זה פורסמו **תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הפחתה של סכומי העיצום הכספי), תשס"ח-2007**. על פי התקנות, בהתקיים נסיבות המפורטות בהן, יפחית המפקח את סכומי העיצום הכספי שהוא מוסמך להטיל. בהקשר זה, ראה גם פרטים נוספים בדבר הצעת חוק הגברת האכיפה בשוק ההון (תיקוני חקיקה), התשע"א-2010 בסעיף 8.2.9 להלן.

בחודש ינואר 2008 נחקק **התיקון לחוק הגמל (חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (תיקון מס' 3), התשס"ח-2008)** (ראה סעיף 3.1.1 לעיל). לפי התיקון לחוק קופות הגמל, כלל הכספים המופקדים בקופות הגמל האישיות שנוהלו כקופות הוניות עד סוף שנת 2007 (קופות גמל אישיות לתגמולים ולפיצויים; פוליסות ביטוח חיים הוניות) - יהיו מיועדים למטרות קצבה בלבד, וקופות הגמל האמורות יהפכו לקופות גמל לא משלמות לקצבה, דהיינו קופות שרשאיות לשלם את כספי התגמולים שהופקדו בהן משנת 2008 ואילך רק על דרך של העברתם לקופות גמל משלמות לקצבה (שהן קופות המורשות לשלם תשלומי פנסיה חודשיים לעמיתים, כגון קרנות הפנסיה החדשות ותכניות ביטוח חיים קצבתיות). בתיקון חוק הגמל נקבע כי לא יחול שינוי לעניין משיכת כספי הפיצויים בסכום הוני (בהתקיים התנאים הנדרשים לשם כך) ולעניין מעמדם של הכספים שהופקדו בקופות ההוניות בעבר, וכי ניתן יהיה להוון תשלומי פנסיה ככל שהם עולים על סכום פנסיה מזערי שנקבע לעניין זה. לפרטים נוספים ראה גם סעיף 3.1.2.1 (כ) להלן.

כן תוקנה במסגרת התיקון האמור גם פקודת מס הכנסה, ונקבעו בה הטבות מס אחידות לגבי כלל קופות הגמל האישיות (קרנות פנסיה, קופות גמל לא משלמות לקצבה וביטוחי מנהלים), הועלתה התקרה המותרת להוצאה לצורך רכישת כיסוי ביטוחי לאובדן כושר עבודה לעובד והוכרה הוצאה לצורך רכישת ביטוח שאירים קצבתי לשאירי המבוטח כמעניקה זיכוי ממס (בכפוף לתקרות שנקבעו לעניין זה). בנוסף, נקבעו תקרות שכר והכנסה מבוטחת לעניין רכישת הכיסויים הביטוחיים האמורים.

מכוח חוק קופות הגמל תוקנו מעת לעת תקנות שונות, המסדירות נושאים שונים בקשר עם קופות גמל וחברות מנהלות ובכללם, כללי השקעה לגופים מוסדיים, הוצאות המותרות בניכוי לגוף מוסדי, שיטות שערך לגבי נכסים שונים בקופות הגמל, חובת השתתפות על חברה מנהלת באסיפות כלליות ועוד.

חוק הייעוץ הפנסיוני - בחוק זה הוסדר העיסוק במקצועות הייעוץ או השיווק הפנסיוני. נקבעו בו, בין היתר, הוראות בדבר חובת הרישוי כיועץ או משווק פנסיוני, תנאים ודרישות כשירות לעניין זה, חובות, איסורים והגבלות לעניין ייעוץ או שיווק פנסיוני, התאמת המוצר לצרכי הלקוח, החובה ליתן ללקוח ייעוץ מיטבי ("Best Advice"), מתן מסמכים המנמקים בכתב את כדאיות החיסכון הפנסיוני והמלצת היועץ, גילוי נאות לגבי היותו משווק או יועץ, זיקתו ליצרנים השונים, תוך קביעת חובות אמון וחובת זהירות ואיסור על ניגוד עניינים אפשרי בין היועץ או המשווק ללקוח, והוראות בדבר פיקוח הממונה על פעילות בעלי המקצוע הנ"ל וחובות רישום ודיווח. בחודש מרס 2011 פורסם חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (עיסוק בייעוץ

פנסיוני ובשיווק פנסיוני (תיקון מס' 3), התשע"א-2011. בהתאם לתיקון לחוק האמור הוספו מספר פרקים לחוק הייעוץ הפנסיוני אשר עניינם הסדרת הליך רישוי של חברה להפעלת מערכת סליקה פנסיונית. בהקשר זה, פרסם המפקח בחודש דצמבר 2008 חוזר הבהרה בקשר לצירוף עמיתים לגוף מוסדי בקשר עם סעיף 13 לחוק הייעוץ הפנסיוני והיחס בינו לבין סעיף 20(ב) לחוק קופות הגמל. בחוזר הובהר כי כל קשר של יחיד עם בעל רישיון, מהווה ייעוץ פנסיוני או שיווק פנסיוני, לפי העניין, וזאת בשל מהות עיסוקם. על כן, לא ניתן לבצע עסקה ללא הליך של ייעוץ פנסיוני או שיווק פנסיוני. כמו כן, הובהר בחוזר מקרים בהם לא יחול סעיף 13 לחוק הייעוץ הפנסיוני, כגון מקרה בו יחיד פונה ביוזמתו לגוף מוסדי ואותו גוף מוסדי פסיבי לחלוטין ואינו נוקט כל פעולה שיווקית אל מול אותו יחיד, כגון הצטרפות דרך אתר האינטרנט.

עוד נקבעו בחוק הייעוץ הפנסיוני הוראות לגבי העיסוק בייעוץ פנסיוני של תאגיד בנקאי ובכללן תנאים לקבלת היתר של יועץ פנסיוני לתאגיד בנקאי וכן הוראות המגבילות לפרק זמן קצוב את אפשרותו של תאגיד בנקאי לספק ייעוץ פנסיוני בקשר עם מוצרים פנסיוניים המנוהלים בידי חברות הביטוח, אף אם לא היה קיים בידם רישיון יועץ פנסיוני לפי החוק האמור. עוד נקבע בחוק הייעוץ הפנסיוני, כי יועץ פנסיוני רשאי לקבל עמלת הפצה מחברה מנהלת, בשיעור מרבי שייקבע בתקנות, ובלבד שחישוב העמלה ייעשה ללא תלות במוצר שעליו המליץ היועץ ללקוח. בהקשר זה פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (עמלות הפצה), התשס"ו-2006, בהן נקבעו עמלות ההפצה המרביות שניתן לשלם ליועץ פנסיוני.

בחודש ספטמבר 2009 הועברה לוועדת הכספים של הכנסת טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (עמלות הפצה) (תיקון), התשס"ט-2009. בטיטה, מוצע להחיל את ההוראות המפורטות בה גם על מבטח לגבי קופת ביטוח שבניהולו ולקבוע שיעור זהה של עמלת הפצה, שתשולם ליועצים פנסיונים בגין הפצת מוצרי הגמל, הפנסיה וביטוח החיים. עוד על פי הטיטה, לא תשולם עמלת הפצה בשל סכומים העומדים לזכות לקוח בקופת גמל שמקורם בתשלומים שהופקדו לקופת ביטוח מביטוח תשואה עד יום 31 בדצמבר 1991. הטיטה מחייבת את חברות הביטוח שיתקשרו עם יועצים פנסיונים, לרבות בנקים, בהסכמי הפצה, לשלם עמלת הפצה ליועצים כאמור גם בגין מוצרי ביטוח שהינם מוצר חיסכון פנסיוני, ותאפשר ליועצים הפנסיונים להפיץ את מגוון מוצרי החיסכון ארוך טווח, ללא חשש להטיה בין סוגי המוצרים השונים.

(ב) חוק פיצויי פיטורים, התשכ"ג-1963

חוק זה קובע, בין היתר, כללים לעניין ההפקדות בקופות הגמל של מרכיב הפיצויים ולעניין כלל ההפקדות בקופות גמל לקצבה, ובכלל זה לגבי פוליסות הכפופות לתקנות קופות הגמל (ביטוחי מנהלים) וקרנות הפנסיה, וכן הוראות הגנה על כספים שהופקדו כאמור מפני עיקול, החזרה או העברה.

(ג) חוק הגנת השכר, התש"ח-1958

בהתאם להוראות סעיף 19א לחוק הגנת השכר, על קופות גמל לזקוף לזכות עמית, באופן רעיוני, תשלומים אשר המעביד חייב בהעברתם, אך בפועל לא התקבלו בקופה ולהקנות בגין תשלומים אלה זכויות מלאות, במשך התקופה הקבועה באותו סעיף, למעט בנסיבות מסוימות המפורטות בסעיף האמור.

(ד) פקודת מס הכנסה

בפקודת מס הכנסה קבועות הטבות המס הניתנות עקב הפקדת כספים בקופות גמל, ובכלל זה לגבי פוליסות הכפופות לתקנות קופות

הגמל (לעצמאיים וביטוחי מנהלים) וקרנות הפנסיה, והטבות המס הניתנות לכספים המשתלמים מהן.

בחודש ינואר 2008 תוקנה הפקודה במסגרת תיקון חוק הגמל (ראה סעיף 3.1.1 לעיל ופסקה (א) בסעיף זה). בתיקון האמור נקבעו הטבות מס אחידות לגבי כלל קופות הגמל האישיות (קרנות פנסיה, קופות גמל לא משלמות לקצבה וביטוחי מנהלים), באופן של השוואת שיעור הזיכוי הניתן בגין הפקדות במכשירים אלה לשיעור אחיד של 35% מההפקדה עד התקרה שנקבעה לעניין זה. כמו כן, הועלתה התקרה המותרת להוצאה לצורך רכישת כיסוי ביטוחי לאובדן כושר עבודה לעובד (מ-2.5% מהשכר ל-3.5% מהשכר) והוכרה הוצאה לצורך רכישת ביטוח קצבתי לשאירים (בשיעור של עד 1.5% מההכנסה המבוטחת) לצורך קבלת הזיכוי כאמור. בנוסף, נקבעו תקרות שכר מבוטח והכנסה מבוטחת לעניין רכישת הכיסויים הביטוחיים האמורים.

בחודש דצמבר 2009 פורסם חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (תיקון מס' 173), התש"ע-2009, שנועד לכלול תיקוני חקיקה משלימים לתיקון חוק קופות הגמל. התיקון קבע כללים חדשים לעניין "רצף פיצויים" - הפקדת כספי פיצויי פרישה בקופת גמל לצורך דחיית החבות במס בגינם. הואיל ולנוכח תיקון חוק קופות הגמל לא ניתן עוד להפקיד כספי פיצויים כאמור בקופת גמל אישית לפיצויים, נקבע כי ניתן יהיה לבצע את ההפקדה בקופת גמל לקצבה, ובמקביל ההפקדה המותרת לצורך קבלת "רצף פיצויים" לא תעלה על סכום השווה לארבע פעמים השכר הממוצע במשק בגין כל שנת עבודה.

(ה) חוק ביטוח בריאות, התשנ"ד-1994

חוק זה, שנכנס לתוקף בחודש ינואר 1995, קובע כי כל אזרח ישראלי זכאי לשירותי בריאות המפורטים בסל שירותי הבריאות. שירותים אלה ניתנים על ידי קופות החולים.

(ו) הסדרי פנסיה כוללים במשק הישראלי

בחודש יולי 2007 נחתם הסכם קיבוצי כללי (מסגרת) לביטוח פנסיוני מקיף במשק, אשר תכליתו הינה להחיל חובת ביטוח פנסיוני על כל העובדים השכירים במשק הישראלי, ואשר הוחלף בהסכם מתקן בחודש נובמבר 2007 (לעיל ולהלן: "ההסכם הקיבוצי"). בחודש דצמבר 2007 חתם שר התמ"ת על צו הרחבה המחיל את עיקר הוראות ההסכם הקיבוצי על כלל העובדים השכירים במשק והנותן להסכם הקיבוצי תוקף החל מחודש ינואר 2008 (להלן: "צו ההרחבה"). לפי נוסח ההסכם הקיבוצי וצו ההרחבה, שיעורי הפרשות מהשכר שחובה לבטחו בביטוח פנסיוני, יעלו באופן הדרגתי מדי שנה, החל מכניסתו לתוקף של ההסכם הקיבוצי, היינו ראשית שנת 2008 כאמור, ועד לשנת 2013. בנוסף, נקבעו בצו ההרחבה הוראות שונות לעניין תחולת הביטוח הפנסיוני, לפיהן ההסכם הקיבוצי וצו ההרחבה יחולו על נשים מגיל 20 וגברים מגיל 21 והחבויות בגינו לא יחולו על מי שפרש מעבודתו בגיל פרישת חובה ומקבל קצבה או על מי שיש לו הסדר פנסיוני מטיב - העדיף על פני ההסדר המתואר לעיל. השכר המבוטח לפי ההסכם הקיבוצי וצו ההרחבה יהיה השכר בפועל אך לא יותר מהשכר הממוצע במשק. נכון למועד דוח זה, חובת הביטוח הפנסיוני הינה בתוקף בחלוף 6 חודשי עבודה אך אם לעובד הסדר ביטוח פנסיוני קודם, תקום החובה לבטחו, בתוקף מיום עבודתו הראשון, כעבור 3 חודשי עבודה בלבד. בשנת 2010 שיעור ההפרשה לטובת ביטוח פנסיוני הסתכם לכדי 7.5% (סך הפרשות על חשבון עובד ומעביד) והחל משנת 2011 שיעור ההפרשה לביטוח פנסיוני הסתכם לכדי 10% (סך הפרשות על חשבון עובד ומעביד). בחודש ספטמבר 2010 נחתם הסכם קיבוצי בין ההסתדרות ולשכת התיאום של ארגוני המעסיקים המתקן את ההסכם הקיים לביטוח פנסיוני מקיף במשק (פנסייט חובה) ולפיו בשנת 2014 יוגדלו שיעורי ההפקדה במסגרת הסדר פנסייט חובה כך שהם יעמדו על 17.5%. ככל ששר

התמ"ת ייתן להסכם המתקן האמור צו הרחבה יחול ההסדר האמור בשנת 2014 על כלל העובדים במשק. לפרטים ראה גם סעיף 3.1.1.

(ז) תקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964 (לעיל ולהלן: "תקנות קופות הגמל")

תקנות אלה מסדירות נושאים שונים הנוגעים לניהולן של קופות גמל, קרנות פנסיה, ביטוחי מנהלים וביטוח חיים לעצמאיים. בין עיקרי הנושאים המוסדרים בתקנות אלה ניתן למצוא את כללי ההשקעה, קביעת שיעורי ההפרשות המותרים להפרשה לטובת חיסכון פנסיוני לעניין עמיתים שכירים ולעניין עמיתים עצמאיים, וכן קביעת אפשרויות המשיכה של הסכומים הצבורים בהם.

התקנות מחייבות את קופות הגמל וחברות המנהלות קופות גמל, לערוך ביטוח אחריות מקצועית לכיסוי חבותן בשל מעשה או מחדל רשלני כלפי העמיתים, וכן לכיסוי מעילה באמון של עובדיהן כלפי העמיתים. הביטוח ייעשה בסכומים ובתנאים הקבועים בתקנות השקעות משותפות בנאמנות (הון עצמי וביטוח של מנהל קרן ונאמן ותנאי כשירות של דירקטורים וחברי ועדת ההשקעות), תשנ"ו-1995, ובאופן שיכסה תביעות בשל אירועים שאירעו בתקופת הפוליסה גם אם הוגשו בתוך שנה מתום תקופת הפוליסה. סכום ההשתתפות העצמית בפוליסה הנדרשת מוגבל בתקרה הקבועה בתקנות קופות הגמל.

בחודש פברואר 2008 התקין שר האוצר הוראת שעה לתיקון תקנות קופות גמל, לפיה ניתן יהיה להפקיד בכלל קופות הגמל לקצבה (משלמות ולא משלמות) כספי פיצויים, עד שנת 2013, גם אם ההפקדות ברכיב תגמולי המעביד נמוכות מן ההפקדות המינימאליות הנדרשות לעניין זה, ובלבד שההפקדות ברכיבי התגמולים אינן נופלות מן ההפקדות הנדרשות לפי הסדר פנסיית חובה.

בחודש דצמבר 2010 התקין שר האוצר הוראת שעה נוספת לתיקון תקנות קופות גמל לפיה ניתן יהיה להפקיד במהלך 2011-2012 את רכיב הפיצויים לקופות גמל לא משלמות לקצבה גם בהיעדר הפקדת המינימום הנדרשת במרכיבי התגמולים בקופות גמל לקצבה לפי הוראות תקנות קופות גמל.

בחודש פברואר 2009 התקין שר האוצר את תקנות מס הכנסה (הארכת תקופת התשלום לקופת גמל ולביטוח חיים) (הוראת שעה), התשס"ט-2009, לפיהן הפקדות עמיתים-עצמאיים שבוצעו בקופות הגמל, בקרנות הפנסיה ובתכניות ביטוחי החיים במהלך החודשים ינואר ופברואר 2009 ייחשבו, לעניין דיני המס, כהפקדות שבוצעו במהלך שנת המס 2008, אם העמית ביקש זאת בבקשה שהוגשה עד לסוף חודש מרס 2009.

(ח) תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (בקשה לרישיון, הכשרה, התמחות ובחינות של סוכני ביטוח, יועצים פנסיוניים וסוכני שיווק פנסיוני), התשס"ו-2006; תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (אגרות), התשס"ו-2006; תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (פטור מחובת התמחות או בחינות של סוכני ביטוח, יועצים פנסיוניים וסוכני שיווק פנסיוני), התשס"ו-2006 (להלן: "תקנות הפטור")

התקנות האמורות מסדירות את תהליך הכשרתם של היועצים הפנסיוניים והמשווקים הפנסיוניים, את תהליך הרישוי שלהם, את תשלום האגרות הכרוך ברישוי ואת הפטורים שיינתנו מהתהליכים האמורים באופן מלא או חלקי. תקנות אלה החליפו את תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (רישיון לסוכן ביטוח), התשכ"ט-1969. בחודש מרס 2007 תוקנו תקנות הפטור, ונקבעו בהן הקלות מסוימות - חלקן לעניין מתן פטור תמידי וחלקן לעניין מתן פטור זמני.

(ט) **צו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של מבטח וסוכן ביטוח), התשס"ב-2001 (להלן בפסקה זו: "צו הביטוח") וצו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של קופת הגמל וחברה המנהלת קופת גמל) התשס"ב-2001 (להלן בפסקה זו: "צו קופת הגמל")**

צווים אלו מטילים על חברות הביטוח, סוכני הביטוח והחברות המנהלות של קופות הגמל חובת זיהוי לקוחות, דיווח, ניהול ושמירת מסמכים שונים. צו הביטוח חל רק על תכניות ביטוח חיים בעלות מרכיב חיסכון. בחודש ינואר 2008 פרסם המפקח חוזר בעניין חובות הדיווח החלות על קופות גמל בהקשר של פעולה בלתי רגילה והבהיר כי חובות הדיווח חלות גם במקום בו פעולה נחזית בעיני הקופה או המבטח כקשורה להלבנת הון או מימון טרור, אף אם אין ידיעה או חשד לזיקה בין הפעולה האמורה לבין עבירת מקור.

(י) **תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (העברת כספים בין קופות), התשס"ח-2008 (להלן: "תקנות הניוד")**

בחודש מרס 2008 פורסמו תקנות הניוד, שעניינן קביעת כללים שנועדו לאפשר לעמיתים לבצע העברת כספים, באופן קל ופשוט ככל שניתן, בין קופות גמל מאותו סוג (לרבות קרנות פנסיה וקופות ביטוח), ואף העברת כספים מקופות גמל הוניות לקופות גמל לקצבה. התקנות נועדו להגביר את התחרות בשוק ולשכללה. התקנות נכנסו לתוקפן באופן מלא בינואר 2009.

בחודש אוגוסט 2008 פרסם המפקח חוזר שעניינו העברת כספים בין קופות גמל. החוזר פורסם בהמשך וכהשלמה לתקנות הניוד. החוזר מפרט, בין היתר, הוראות בדבר אופן הטיפול בבקשה להעברת כספים בין קופות גמל והסדרת הליך הודעת ביטול לבקשת העברה, שליחת אישורים למבוטח עובר, המתכונת לפיה יש לערוך את העברת המידע בין הגופים והוראות טכניות נוספות.

הואיל ובשוק קרנות הפנסיה חדשות היתה קיימת האפשרות להעברת כספים בין קרנות פנסיה, באופן קל ופשוט יחסית וללא עלויות מצד הלקוח, הרי שהתקנת התקנות לא הביאה לשינוי מהותי בהקשר של התחרות בין קרנות הפנסיה לבין עצמן, תחרות ששררה גם לפני התקנת התקנות. מאז כניסתן לתוקף של התקנות מבוצעות בפועל גם העברות נכסים בין קרנות הפנסיה לבין קופות גמל אחרות (בעיקר קופות גמל לא משלמות לקצבה ותכניות ביטוח מנהלים), ולהערכת החברה היקף הנכסים שמועברים מקרנות הפנסיה לקופות אחרות כאמור קטן מהיקף הנכסים שמועבר מאותן קופות אחרות לקרנות הפנסיה. לפירוט נוסף ראה סעיפים 3.1.1 ו-3.1.5.

(יא) **תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (קופת גמל בניהול אישי), התשס"ט-2009 (להלן: "תקנות קופת גמל בניהול אישי")**

בחודש אוקטובר 2009 פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (גמל) (קופת גמל בניהול אישי), התשס"ט-2009. במסגרת התקנות מוצע לאפשר לנהל סוגי כספי חיסכון של עמית עצמאי שהוגדרו בתקנות וכספי קרן השתלמות, באמצעות קופת גמל בניהול אישי, אשר תנוהל על ידי העמית או מנהל תיקים מטעמו, תחת מגבלות השקעה שיבוקרו על ידי החברה המנהלת אצלה ינוהלו כספי החיסכון.

בחודש יוני 2010 פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (קופת גמל בניהול אישי) (תיקון מספר 2), התש"ע - 2010, המתייחסות למגבלות על פעילות ברוקראז' באמצעות צד קשור וקובעות, כי בכפוף לקיום הליך תחרותי, חברה מנהלת או משקיע מוסדי, לפי העניין, רשאים לרכוש או למכור ניירות ערך באמצעות צד קשור ובלבד ש: (1) העמלות בשל רכישות או מכירות כאמור לא יעלו על 20% מסך כל העמלות ששולמו בשל כלל הרכישות והמכירות שביצע המשקיע המוסדי במהלך השנה; (2) העמלה שתשולם לצד

קשור בשל רכישה או מכירה כאמור לא תעלה על העמלה שתושלם לזוכה בהליך התחרותי, שאינו צד קשור, בשל עסקה זהה או דומה. התיקונים המוצעים, נכנסו לתוקף ביום 1 ביולי 2010, והחליפו את ההוראה לפיה החל מיום 30 ביוני 2010 חברה מנהלת או משקיע מוסדי, לפי העניין, אינם רשאים לרכוש או למכור ניירות ערך באמצעות צד קשור.

(יב) טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) כללי השקעה החלים על חברות מנהלות ומבטחים), התשס"ח-2008 (להלן: "טיטת תקנות כללי ההשקעה")

בשנת 2009 פורסמה טיוטה שלישית של תקנות כללי ההשקעה. עניינה של הטיטה הינה קביעת כללי השקעה לכלל הגופים המוסדיים. בטיטה נקבעו כללים אחידים להשקעת כספי קופות הגמל, כספי פוליסות ביטוחי החיים תלויי התשואה ("תכניות ביטוחי מנהלים משתתפות ברווחים") וכספי קרנות הפנסיה שאינם מושקעים באגרות חוב מיועדות. עוד נקבעו בטיטה כללי השקעה להון העצמי של החברות המנהלות את קרנות הפנסיה ואת קופות הגמל, וכללי השקעה נוספים הנוגעים לחברות ביטוח. הטיטה כוללת גם הוראות הנוגעות למבנה השוק בו שולטות חברות הביטוח במרבית שוק קרנות הפנסיה החדשות, ובחלק ניכר משוק קופות הגמל. במסגרת זו, נקבע כי יראו את ההשקעות של חברות הביטוח ושל קרנות הפנסיה וקופות הגמל בשליטתן, כהשקעות של "קבוצת משקיעים", שחלות עליהן מגבלות השקעה מעבר לכללי ההשקעה החלים על כל אחד מהגופים בקבוצה בנפרד.

(יג) תקנות עבודת נשים (מועדים וכללים לתשלומים לקופת גמל), התשס"ח-2008 (להלן: "תקנות עבודת נשים")

בחודש אוגוסט 2008 פורסמו תקנות עבודת נשים. לפי הוראות התקנות, אשר תחילתן בספטמבר 2008, עובדת בשמירת הדין ועובדת בחופשת לידה זכאיות להמשך ההפקדות השוטפות בגין בקופות הגמל בתקופת שמירת ההיריון ובתקופה שבעדה הן זכאיות לדמי לידה מהמוסד לביטוח לאומי. הזכאות האמורה חלה, בשינויים המחויבים, גם לעניין עובד המצוי בחופשת לידה בגין לידה של בת זוגו. התקנות האמורות מחליפות את תקנות עבודת נשים (הבטחת פנסיה), התשנ"א-1991.

(יד) תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (רכישה ומכירה של ניירות ערך), התשס"ט-2009

בתקנות אלה נקבעו מגבלות לעניין רכישת ניירות ערך בידי גוף מוסדי המנהל השקעות תלויות תשואה (קרן פנסיה, קופת גמל, פוליסת ביטוח חיים משתתפת ברווחים), אם אותם ניירות ערך משווקים או מופצים באמצעות צד קשור לגוף המוסדי, או שצד קשור כאמור הוא החתם בהנפקת אותם ניירות ערך. בחודש יוני 2010 פורסם תיקון לתקנות האמורות המסדיר את התנאים והעמלות בהם חברה מנהלת תהא רשאית לרכוש או למכור ניירות ערך באמצעות צד קשור. הוראות אלו הינן זהות להוראות התיקון לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (קופת גמל בניהול אישי) (תיקון מספר 2), התש"ע-2010. לפרטים ראה סעיף (יא) לעיל.

(טו) תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (ביטוח בריאות קבוצתי), התשס"ט-2009

בחודש ספטמבר 2009 פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (ביטוח בריאות קבוצתי), תשס"ט-2009. במסגרת התקנות נקבעו קווים כלליים ביחס לאופן בו ינהל מבטח פוליסות ביטוח בריאות קבוצתיות הנמכרות על ידו, ובכלל זה: מגבלות על זהות בעל הפוליסה, הנחיות ביחס לחובות בעל הפוליסה כלפי המבוטחים, מספר מינימאלי של מבוטחים, מגבלות על סכום הביטוח שיגבה,

מסמכים שיש להמציא למבוטחים עם ההצטרפות לביטוח, חידושו וכן חובת הודעה על שינוי בדמי ביטוח, מתן אפשרות למבוטח להמשיך את הביטוח הקבוצתי כביטוח פרט במקרים מסוימים שיוורה המפקח, אופן גביית דמי הביטוח ואופן ניהול המידע ביחס לפוליסה הקבוצתית.

(טז) טיוטה שנייה של תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), (הקמת מסלולי ברירת מחדל), התש"ע-2010

בחודש יולי 2010 פרסם המפקח טיוטה שנייה של התקנות האמורות לעיל, יחד עם טיוטת חוזר שנייה שעניינה התאמת מסלול החיסכון למאפייני העמית וטיוטה שנייה של תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), (הקמת מסלולי ברירת מחדל), התש"ע-2010 ("הטיוטות"). על פי הטיוטות, על כל גוף מוסדי להקים לפחות ארבעה מסלולי השקעה שיהוו ברירת מחדל להשקעת כספי העמיתים בקופות הגמל שבניהולו, אליהם ישויכו העמיתים שלא בחרו במסלול השקעה אחר (לרבות עמיתים קיימים), בהתאם למאפיינים אישיים שייקבעו לעניין זה (ובראשם מאפיין הגיל). עוד מוצע, כי הכספים העומדים כנגד התחייבויות לפנסיונרים (בקופות גמל משלמת לקצבה - קרן פנסיה ותכנית ביטוח מנהלים קצבתית) יושקעו במסלול השקעה נפרד. המודל המוצע אינו מיועד לחול על קופות גמל מרכזיות, קרנות פנסיה ותיקות, קרנות השתלמות, קופות גמל בניהול אישי, קופות גמל מבטיחות תשואה וקופות גמל למטרה אחרת.

(יז) תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (השתתפות חברה מנהלת באסיפה כללית), התשס"ט-2009.

בחודש יולי 2009 פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (השתתפות חברה מנהלת באסיפה כללית), התשס"ט-2009. התקנות קובעות, בין היתר, חובת השתתפות בהצבעה של משקיע מוסדי לגבי כספי העמיתים, באסיפה כללית של תאגיד שהוא בעל זכות הצבעה בו בנושאים המנויים בתקנות, תוך הגדרת מקרים בהם יידרש אישור של נציגים חיצוניים להצבעה והוראות ביחס להתקשרות עם גורם מקצועי לצורך גיבוש המלצות הצבעה באסיפות. בנוסף לתקנות פרסם המפקח בחודש אוגוסט 2009 חוזר בדבר הגברת מעורבות הגופים המוסדיים בשוק ההון. בחוזר נקבע, בין היתר, חובתו של משקיע מוסדי לקבוע ולפרסם באתר האינטרנט שלו את הנושאים הבאים: מדיניות ההצבעה; אופן הצבעה בפועל לרבות ציון העובדה כי ההצבעה הייתה בהתאם למדיניות ההצבעה שלו או של גורם מקצועי שעימו התקשר; אמות מידה ביחס לאיכות הממשל התאגידי בתאגידים בהם הינו שוקל להשקיע. הוראות החוזר חלות על גופים מוסדיים לגבי הכספים שבניהולם.

(יח) טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (העברת כספים בין קופות גמל) (תיקון), התש"ע-2010, וטיוטת חוזר "העברת כספים בין קופות גמל"

בחודש אפריל 2010 פורסמו על ידי המפקח טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (העברת כספים בין קופות גמל) (תיקון), התש"ע-2010, וטיוטת חוזר "העברת כספים בין קופות גמל" וכן מקבץ הבהרות שמטרתן מתן מענה לסוגיות שונות שהועלו בקשר עם התקנות והחוזר הנזכרים לעיל. במסגרת הפרסומים הנזכרים מוצעים שורה של תיקונים לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (העברת כספים בין קופות גמל) (תיקון), התשס"ח-2008, ולחוזר העברת כספים בין קופות גמל (להלן: "התקנות" ו-"החוזר") ובין השאר, תיקונים כדלקמן: ניתנה אפשרות לאחד חשבונות של עמית בקופת גמל ללא תלות בותק הקופה וזאת להבדיל מהמצב שהיה נהוג קודם לכן לפיו ניתן היה לאחד כספים לקופה שמועד ההפקה בה מאוחר יותר; הובהר כי בכל מקרה של ליקויים, למעט ליקויים מהותיים, הנוגעים לעצם היכולת להעביר כספים על פי

התקנות, על הגוף המנהל של החברה המקבלת ושל החברה המעבירה לפעול לתיקון הליקויים והשלמת החוסרים בהתאם ללוחות הזמנים הקבועים; קוצר פרק הזמן להעברת כספים בין קופות המנוהלות על ידי אותו גוף מנהל מעשרה לשלושה ימי עסקים, ונקבעו לוחות זמנים חדשים לבקשות ביטול במקרים אלו; נקבע כי במקרה של העברת כספים באיחור על ידי הקופה המעבירה, יידרש הגוף המעביר להעביר לגוף המקבל את נתוני התשואה של הקופה המעבירה בתקופת האיחור. יצוין, כי בהתאם לתקנות, במקרה שבו ההפרש בין תשואת הקופה המקבלת לתשואת הקופה המעבירה, בתקופת האיחור, גבוה מריבית הפיגורים המשולמת מהקופה המעבירה, יהיה על הגוף המנהל של הקופה המעבירה לשלם לגוף המקבל, מתוך דמי הניהול אותם הוא גובה, את ההפרש בניכוי ריבית הפיגורים ששולמה על ידו.

(יט) חוק חוזה ביטוח (תיקון מס' 4), תש"ע-2010.

התיקון פורסם בחודש מרס 2010, ובו נקבע כי מבטח בביטוחים אישיים (קרי- ביטוח תאונות אישיות, ביטוח רכב (רכוש), ביטוח דירות ותכולתן, ביטוח חיים, ולמעט ביטוח אחריות) הנמצא בהליך משפטי מול מבטח, ולא שילם את תגמולי הביטוח שלא היו שנויים במחלוקת בתום לב, במועדים שבהם היה עליו לשלם - מחויב בית המשפט לחייבו בתשלום ריבית מיוחדת על סכומי תגמולי הביטוח, כמפורט בסעיף 28א לחוק. לעניין מבטח כאמור בביטוחים שאינם ביטוחים אישיים- רשאי בית המשפט לחייבו בתשלום הריבית המיוחדת כאמור. תחילתו של התיקון 30 יום מיום פרסומו.

(כ) חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (תיקון מס' 5 והוראת שעה), התשע"א-2010.

בחודש נובמבר 2010 פורסם חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (תיקון מס' 5 והוראת שעה), התשע"א-2010 הכולל, בין היתר, תיקונים בעניינים שנבעו מתיקון מס' 3 לחוק קופות הגמל ובנוסף הוסרו מגבלות מסוימות על פעילות חברות מנהלות. התיקון לחוק מאפשר לחברה מנהלת לעסוק בעיסוקים אחרים הנוגעים למוצרים פנסיוניים. כמו כן, בעבר נאסר על חברה מנהלת לעסוק בעיסוקים אחרים הנוגעים למוצרים פנסיוניים. כמו כן, בעבר נאסר על חברה מנהלת של קרן פנסיה ותיקה לנהל מוצרים אחרים וכן נאסר על חברה מנהלת לנהל יותר מקרן פנסיה אחת הזכאית לאג"ח מיועדות מסוג ערד. התיקון מאפשר לחברה מנהלת של קרן ותיקה לנהל מוצרים אחרים (לרבות קרנות ותיקות אחרות). עם זאת, נותר האיסור על ניהול יותר מקרן פנסיה חדשה מקיפה אחת. בנוסף, הוראת השעה נועדה להסדיר את המצב החוקי ביחס לעמיתם אשר לא היו מודעים לשינוי החקיקתי שנבע מתיקון מס' 3 והיא מאפשרת לכל אחד מהגורמים הבאים לפנות לחברה המנהלת בדרישה להחזרת הכספים (בכפוף לתשלום מס על רווחי הון): (א) מי שהיה עמית עצמאי ביום 31.12.2007 והמשיך להפקיד כספים בקופת גמל לתגמולים (קופה לא משלמת) ומלאו לו 60 ביום 31.12.2007; (ב) מי שהיה עמית-עצמאי בקופת גמל לא משלמת לקצבה במועד תחילתו של חוק זה, ומלאו לו 60 שנים ביום 31.12.2007; (ג) מי שהיה מוטב של עמית שנפטר, והכספים הצבורים בחשבונו של הנפטר הועברו לחשבונו בקופת גמל לא משלמת לקצבה; (ד) מי שהיה עמית בקופת גמל אישית לפיצויים, שהיה זכאי למשוך את הכספים מהקופה האמורה, והכספים כאמור (כספי הפיצויים), הועברו למרכיב התגמולים בחשבונו של העמית בקופת גמל לא משלמת לקצבה.

בהמשך לאמור לעיל פרסם המפקח בחודש דצמבר 2010 חוזר ובו מספר הבהרות בקשר עם האמור בתיקון לחוק ובהוראת השעה.

(כא) דוח הוועדה הבין משרדית לבחינת שוק הקסטודיאן

בחודש אוגוסט 2010 פורסם דוח הוועדה הבין-משרדית לבחינת שוק הקסטודיאן שהוקמה ערב המשבר בשוק ההון העולמי לצורך בחינת

שירותי הקסטודיאן בישראל ועל מנת לבחון את הצורך בשיפור הרגולציה בתחום זה. הדוח כולל מספר המלצות להסדרת מתן שירותי הקסטודיאן בישראל. בשלב זה הועדה המליצה כי כל רגולטור וביניהם גם הממונה על שוק ההון, יתאים את המסגרת הרגולטורית לעקרונות המפורטים בדוח בהתאם לצרכים הספציפיים של הגופים המפוקחים על ידו.

(כב) בחודשים פברואר ומרס 2010 הונחו מספר הצעות חוק על שולחן הכנסת ובהן מוצע להגביל את שיעור דמי הניהול שרשאי לגבות גוף מוסדי (חברת ביטוח, חברה מנהלת של קרן פנסיה וחברה מנהלת של קופת גמל), מסך כל הנכסים שהצטברו בחשבוננו של עמית/מבוטח וכן מהפקדותיו השוטפות. למועד דוח זה, טרם הוחל בהליך החקיקה לגבי הצעות אלה. ככל שתקבע הפחתה בשיעורי דמי הניהול שרשאית החברה לגבות כיום, הרי שיהא בכך כדי להשפיע על רווחיותה. לאור אי הבהירות לגבי תוצאות הליכי החקיקה הנ"ל אין באפשרות החברה להעריך את ההשלכות על תוצאותיה.

(כג) התכנית להגברת התחרות בשוק החיסכון הפנסיוני

בחודש נובמבר בנובמבר 2010, פרסם המפקח, תוכנית להגברת התחרות בשוק החיסכון הפנסיוני במטרה לצמצם את ההבדלים בין מוצרי החיסכון הפנסיוני השונים, להגביר את השקיפות של שוק החיסכון הפנסיוני על כלל השחקנים שבו, להיטיב את טיב המוצרים המוצעים ומחירם וליצור בסיס השוואה אחיד בין המוצרים (להלן: "התכנית להגברת התחרות").

נדבך מרכזי בתכנית להגברת התחרות מתייחס לשינוי במנגנון גביית דמי הניהול בקופות הגמל והחלת מודל אחיד של תקרת דמי ניהול במוצרים פנסיוניים. על פי התכנית, החל משנת 2010 ועד שנת 2014 דמי הניהול יהיו בשיעור של עד 1.5% מהצבירה או דמי ניהול בשיעור של עד 1.2% מהצבירה ועד 5% מההפקדות; כאשר החל משנת 2015 ואילך השיעור המקסימאלי של דמי הניהול יעמוד על 1.2% מהצבירה ועד 5% מההפקדות השוטפות. בהקשר זה יצוין כי בקרנות הפנסיה לא יחול כל שינוי ודמי הניהול המקסימאליים יעמדו על 0.5% מהצבירה ועד 6% מההפקדות השוטפות.

בנוסף, תינתן לחברות מנהלות של קופות גמל, האפשרות למכירת כיסויים ביטוחיים משלימים בקופות הגמל (ביטוח למקרה מוות ואבדן כושר עבודה), במטרה להתמודד עם החיסרון המובנה של קופת הגמל ביחס למוצרים תחליפיים (קרנות פנסיה ופוליסות ביטוח). כמו כן, כוללת התכנית הוראות שונות הנוגעות להגברת השקיפות בהסדרי דמי ניהול מול הלקוח (קביעת זמן הנחה מינימאלי, חיוב בהודעה מראש בטרם העלאת דמי הניהול והמחשת השינויים בשיעור דמי הניהול).

התכנית להגברת התחרות כוללת בנוסף התייחסות למערכת היחסים שבין המפיץ ללקוח ובין הגוף המוסדי למפיצים. הוראות התכנית המתייחסות לקשר שבין המפיץ ללקוח, נוגעות, בין היתר, להרחבת זכותו של עובד שכיר לבחירת הסוכן שבאמצעותו הוא מבצע את הפקדותיו למוצר פנסיוני כלשהו וזאת בנוסף לזכות הבחירה הקנויה לו לבחירת המוצר הפנסיוני; קביעת נוסח מאוחד, פשוט ומקוצר הכולל הנמקה, המחשה, גילוי נאות ללקוח ומיכון והאחדה של טפסים בתהליכי הייעוץ והשיווק הפנסיוני.

במסגרת הקשר שבין הגוף המוסדי למפיצים השונים, בכוונת המפקח להחיל שורה של צעדים הנוגעים, בין היתר, להסדרת תשלום עמלות למפיץ בעת מעבר לקוח בין מפיצים (קביעה כי לא תשולם עמלה ליותר ממפיץ אחד); התרת תשלום עמלה רק למפיץ אחרון שמונה על ידי הלקוח; הגבלת מתן פרסים, הטבות ועמלות היקף לסוכני ביטוח וקביעת עמלת הפצה אחידה ליועץ פנסיוני עבור כלל מוצרי החיסכון

הפנסיוני והגבלתם לכדי שיעור עמלת הפצה מרבי של עד 0.2% מהצבירה ועד 2% מסך ההפקדות השוטפות.

נכון למועד דוח זה, התכנית היא תכנית ראשונית בלבד, אשר הוראותיה מצויות בדיון בין משרד האוצר לבין הגופים המוסדיים. בהתאם, אין ביכולתה של החברה להעריך כיצד תשפיע התכנית, אם וככל שתיושם, על תחום הפעילות.

במסגרת התכנית להגברת התחרות פרסם המפקח בחודש מרס 2011 מספר טיוטת תקנות וחוזרים, כדלקמן:

1. **טיוטת תיקון לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), התשס"ה-2005.** עניינו של התיקון האמור הינו במתן אפשרות ללקוח לבחור את בעל הרישיון אשר ימליץ לו על רישיון פנסיוני (כך למשל מוצע בתיקון לקבוע כי מעסיק לא יוכל להתנות ביצוע עסקה במוצר פנסיוני בביצועו על ידי בעל רישיון מסוים) ומתן סמכות למפקח לקבוע הוראות לעניין התקשרות יועץ פנסיוני בנקאי עם מעביד.

2. **טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (דמי ניהול), התשע"א-2011.** עניינן של התקנות בקביעת מודל אחיד לתקרת דמי הניהול במוצרי חסכון פנסיוני ואיסור העלאת דמי הניהול שסוכמו עם לקוח למשך שנתיים לפחות. במסגרת טיוטת התקנות מוצע לאפשר גביית דמי ניהול הן מצבירה והן מהפקדות שוטפות ולקבוע שיעור אחיד של גביית דמי ניהול הן על ידי קופות גמל והן על ידי מבטחים בביטוחי מנהלים, וזאת על מנת לאחד בין מבנה דמי ניהול הנהוגים כיום בקופות הגמל (הגבלה לדמי ניהול מהיתרה הצבורה בלבד) לבין דמי ניהול הנהוגים בביטוח מנהלים ובקרנות פנסיה (בהם ניתן לגבות דמי ניהול הן מהפקדות שוטפות והן מצבירה). כמו כן, התקנות קובעות את דמי הניהול המירביים אשר יהיה ניתן לגבות בקרן חדשה כללית ובקרן חדשה מקיפה, ולהחריג את אפשרותה של הקרן להעלות דמי ניהול ביחס לשאירי פנסיונר ונכים. התקנות אף קובעות מודל מעבר הדרגתי בין המצב הנהוג כיום ביחס לגביית דמי ניהול ולבין המודל האחיד המוצע בתקנות.

3. **תיקון לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (עמלת הפצה).** עניינו של התיקון האמור הינו בהחלת מודל עמלת הפצה אחיד בכל מוצרי החיסכון הפנסיוני. במסגרת התיקון, מוצע, כי גם מבטח יהא רשאי לשלם עמלת הפצה בגין מוצרים פנסיוניים שבניהולו ואשר לגביהם ניתן ללקוח ייעוץ פנסיוני. כמו כן, על מנת לאפשר ייעוץ אובייקטיבי ומתאים ללקוח ומוצע לקבוע מודל אחיד לעמלת הפצה בשלושת סוגי המוצרים הפנסיוניים: קופות גמל, קרן פנסיה חדשה וביטוח מנהלים. מודל עמלת הפצה האחידה המוצע מתחשב הן בהיקף הנכסים הצבורים לזכות הלקוח במוצר הפנסיוני והן בהפקדות שוטפות לאותם מוצרים.

4. **טיוטת חוזר דמי ניהול במכשירי חסכון פנסיוני.** הטיוטה קובעת כי גוף מוסדי יהיה רשאי להציע לעמית שיעור נמוך של דמי הניהול משיעור דמי הניהול המירבי הקבועים לפי דין, ובלבד שההצעה האמורה תהא תקפה במהלך תקופה של שנתיים או יותר. כמו כן, הטיוטה קובעת כי גוף מוסדי ישלח לעמית ולבעל רשיון הודעה מוקדמת על כל שינוי בדמי הניהול הנגבים מהעמית וזאת לצורך הגברת השקיפות בעת שינוי דמי ניהול.

מאחר ומדובר בנוסח ראשוני של התקנות והטיוטות כאמור, אשר פורסמו להערות, אין וודאות כי נוסח התקנות והטיוטות אשר יאושר יהא זהה לנוסח אשר פורסם במועד האמור. בהתאם, אין החברה יכולה להעריך, בשלב זה, את השפעת הטיוטות האמורות על פעילותה.

(כד) הצעת חוק גיל פרישה (תיקון - ביטול העלאה אוטומטית של גיל הפרישה), התשע"א-2010

בחודש נובמבר 2010 הוגשה הצעת חוק מטעם מספר חברי כנסת, שנועדה לבטל את ההעלאה האוטומטית של גיל הפרישה לנשים כפי שקבוע בחוק כיום. הצעת חוק זו קובעת כי גם אם הוועדה הציבורית שהייתה אמורה להגיש מסקנותיה, לא תשלים את עבודתה, לא יועלה גיל הפרישה ל-64 והוא ימשיך לעמוד על 62 שנים. במהלך חודש מרס 2011 אישרה ועדת השרים לענייני חקיקה את הצעת החוק.

(כה) חוזרי המפקח

1. בחודש יולי 2008 פרסם המפקח חוזר שעניינו **חישוב לראשונה של נכסי השקעה בגופים מוסדיים**. החוזר קובע את אופן חישוב שווי נכס סחיר ונכס לא סחיר במועד ההכרה הראשון של הנכס.

2. בחודש אוקטובר 2008 פרסם המפקח חוזר שעניינו **ביטוח משלים בקופות הגמל ובקרנות הפנסיה**. בחוזר נקבעו כללים לפיהם חברה מנהלת של קרן פנסיה או של קופת גמל רשאית לרכוש כיסויים ביטוחיים קבוצתיים עבור העמיתים בקופה. במסגרת החוזר נקבע, בין היתר, לגבי רכישת ביטוח משלים באמצעות החברה המנהלת במסגרת ההפקדות השוטפות בעד העמית לקרן או לקופה, כי החברה המנהלת וחברת הביטוח שממנה יירכשו הכיסויים הביטוחיים לא יהיו צדדים קשורים, כהגדרתו של מונח זה בתקנות קופות הגמל, וכן כי החברה המנהלת תשמש כבעלת פוליסת הביטוח המשלים, הביטוח הקבוצתי המשלים יהיה למקרה מוות בלבד, התשלומים עבור הכיסויים הביטוחיים ייעשו מכספי החברה המנהלת בלבד ולא מכספי קרן הפנסיה או קופת הגמל. הוראות דומות חלות לגבי רכישת ביטוח חיים קבוצתי מכספי עמית קופת הגמל. בחודש ינואר 2010 פרסם המפקח טיוטת חוזר אשר עניינה בשינוי מועדי התחולה של החוזר האמור.

3. בחודש פברואר 2009 פרסם המפקח חוזר שעניינו **הוראות לעניין מסמך הנמקה ומסירתו ללקוח**, בהתאם להוראות חוק הייעוץ הפנסיוני. בהתאם לחוק האמור, על בעל רישיון ייעוץ או שיווק פנסיוני להתאים ללקוח מוצר פנסיוני, לאחר שבירר עמו את מטרות החיסכון שלו ואת שאר הנסיבות הרלבנטיות ובהתאם להעביר ללקוח מסמך בכתב המפרט, בין היתר, את הנימוקים להמלצתו בדבר כדאיות החיסכון שלו או של קרובו באמצעות מוצר פנסיוני. החוזר מפרט את אופן עריכת מסמך הנמקה, את המידע שיש לכלול בו, והוראות פרוצדוראליות שונות. בחודש יולי 2009 פרסם תיקון לחוזר האמור אשר דוחה את תחילתו של החוזר ליום 1 בינואר 2010. בחודש אוגוסט 2010 פרסם המפקח עדכון לחוזר הוראות לעניין מסמך הנמקה ומסירתו ללקוח, במסגרתו נדחה מועד התחילה למילוי מסמך הנמקה באופן ממוחשב ליום 1 בינואר 2011.

4. בחודש מרץ 2009, פרסם המפקח הוראת שעה לעניין **שערוך השקעה בנכס חוב לא סחיר**. בחוזר נקבעו כללים לפיהם יוכל גוף מוסדי לקבוע את שיטת השערוך לגבי נכסי חוב לא סחירים שרכש הגוף המוסדי בשנת 2009, מבין שתי שיטות שערוך אפשריות. החוזר מאפשר לאמץ שיטת שערוך שתביא להקטנת התנודתיות בשווי של נכסי חוב לא סחירים לנוכח הטלטלות שעברו על שוקי ההון בתקופה האמורה, תוך ביצוע בחינה תקופתית של מהימנות ההשערות ביחס לסיכונים הגלומים בנכסים אלה.

5. בחודש מאי 2009 פרסם המפקח חוזר שעניינו **העברת זכויות עמיתים שלא במזומן**. מטרת החוזר להסדיר לראשונה את

התנאים להעברת זכויות עמיתים שלא במזומן בין מסלולי השקעה באותה קופת גמל ובין גופים מוסדיים שונים. על פי החוזר, העברת זכויות כאמור יכול שתבצע שלא במזומן רק אם סך הסכומים המועברים באותו יום עסקים עולה על 5 מיליוני ש"ח או עולה על 1% מסך נכסי הצד המעביר, לפי הנמוך מביניהם, ובהתאם לנוהל עבודה מפורט שייקבע על ידי ועדת ההשקעות של הגוף המוסדי.

6. בחודש אוגוסט 2009 פרסם המפקח מזכר הבנות לשינוף פעולה לקידום מערכת מרכזית למיתוג מסרי מידע ולסליקה כספים בתחום החיסכון הפנסיוני (להלן - "המסלוקה"). במסגרת המזכר, הודיע המפקח כי בכוונתו לקדם את הקמת המסלוקה לצורך ייעול הליכי העבודה הקשורים בהעברת מידע וכספים בשוק החיסכון הפנסיוני וזאת על רקע ההתפתחויות של השנים האחרונות. תפקידיה העיקריים של המסלוקה יהיו העברת מידע דו צדדית בין הגופים המוסדיים, היועצים הפנסיוניים והסוכנים הפנסיוניים, העברת מידע בין המעסיקים והמפיצים לבין הגופים המוסדיים וסליקת כספי החיסכון הפנסיוני. בחודש מאי 2010 הוקמה חברה פרטית בשם המסלוקה לחסכון ארוך טווח בע"מ, שמטרתה להקים, לייסד ולנהל מסלוקת מידע וכספים בתחום החיסכון ארוך הטווח בעבור כלל הגופים המוסדיים, היועצים הפנסיוניים והסוכנים הפנסיוניים, ולהסדיר את ממשקי העבודה ביניהם. בעלי המניות של החברה הם גופים מוסדיים שונים (ובהם מנורה מבטחים פנסיה), וכן תאגידי בנקאיים ומפיצים נוספים. המפקח ונציגיו משמשים כמשיקים במוסדות חברה זו, ומלווים את התנהלותה. בחודש יוני 2010 פרסם המפקח הוראות ביניים לעניין דרכי פעולתה של מערכת הסליקה הפנסיונית ובחודש מרס 2011 פורסם חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (עיסוק ביעוץ פנסיוני ובשיווק פנסיוני) (תיקון מס' 3), התשע"א-2011, ובו בוצעה הסדרת הליך רישוי של חברה להפעלת מערכת סליקה פנסיונית ומנגנוני הפיקוח על חברה כאמור. הוראות התיקון לחוק מסדירות את סמכויות הממונה לקביעת הוראות הנוגעות למתן רישיון לחברה להפעלת מערכת סליקה פנסיונית וכן הוראות ביחס לדרכי פעילותה וניהולה של מערכת סליקה פנסיונית והוראות בדבר הממשל התאגידי שיחול בה, מתוך מטרה להגן על ענייני משתמשי המסלוקה ומקבלי השירות מהמשתמשים ולמניעת ריכוזיות בתחום הייעוץ והשיווק הפנסיוני. כמו כן, התיקון לחוק קובע כללים לעניין פיקוח הממונה על אבטחת המידע המועבר במסלוקה. למיטב ידיעתה של החברה, נכון למועד דוח זה, נבחנות מספר חלופות לענין אופן הקמת המסלוקה וניהולה השוטף.

7. בחודש אוגוסט 2009 פרסם המפקח טיוטת חוזר שעניינה כללים לאישור מסלולי השקעה במוצרי חיסכון פנסיוני. מטרת הטייטה הינה להגביר את השקיפות תוך קביעת כללים לאישור מסלולי השקעה במוצרי חיסכון פנסיוני וכללים לקביעת שמותיהם. בטייטה נקבעו כללים לאישור שמות מסלולי השקעה מתמחים ומסלולים תלויי גיל, שהגופים המוסדיים יחויבו להקים עד סוף שנת 2010 במקום המסלולים "הכלליים". לדוגמא, נקבע כי גוף מוסדי לא ינהל מסלולי השקעה מתמחים, אלא אם כן הם בעלי מובהקות השקעה שונה זה מזה וכן לא יכנה מסלול השקעה בשם שעלול להטעות את ציבור העמיתים, כגון שם שלכאורה עולה ממנו הבטחה כלשהי להשיג או לעמוד בקריטריון איכותי או כמותי. כמו כן, נקבע כי במסלול השקעה המתמחה באפיק השקעה מסוים יושקעו לפחות 75% מנכסי המסלול באותו אפיק השקעה.

8. בחודש נובמבר 2009 פרסם המפקח חוזר בעניין **תיקונים בדיווח השנתי ובדיווח הרבעוני לעמיתים ולמבוטחים**, המתקן חוזר קודם מחודש ינואר 2007 ואשר מרחיב את היקף המידע הניתן לחוסכים במסגרת הדיווח השנתי, הדיווח הרבעוני ושירות אחזור המידע ברשת האינטרנט, בעיקר לעניין המידע הנוגע לדמי הניהול והתשואות. תחולתו של חוזר זה החל בדיווח לרבעון הראשון של שנת 2010.

9. בחודש נובמבר 2009 פרסם המפקח חוזר בעניין **מנגנון גביית דמי הניהול**. על פי החוזר, על גוף מוסדי לגבות את דמי הניהול בתשלומים רצופים בסוף כל חודש או בסוף כל יום עסקים, לפי בחירת הגוף המוסדי, בהתאם לשיעור דמי הניהול שעליו סוכם, ולא ישתמש במנגנון החזר דמי ניהול. החוזר יחול על כל הגופים המוסדיים, למעט לגבי תוכניות ביטוח הכוללות מנגנון החזר דמי ניהול, אשר אושרו על ידי המפקח, לפני מועד פרסום החוזר. תחילתו של החוזר החל מיום 1 באפריל 2010, ונקבעה בו הוראת מעבר לגבי תחולתו על הסדרים קיימים.

10. בחודש נובמבר 2009 פרסם המפקח חוזר שעניינו **התאמת הדיווח השנתי והדיווח הרבעוני לעמיתים ולמבוטחים לתיקון 3 ולביטול מס רווח הון**, אשר על פיהם החל מינואר 2008 מיועדים כל הכספים המופקדים לחיסכון פנסיוני למטרת קצבה, והחל מיולי 2009 לא נגבה מס רווח הון בגין ריבית ורווחים שנצברו בקופות גמל לתגמולים, לרבות בקופות ביטוח לתגמולים. לדיווח נוספה טבלת ריכוז זכויות העמית, באופן המפורט בנספח לחוזר. החוזר חל על כל החברות המנהלות של קופות גמל לתגמולים או קופות גמל לא משלמות לקצבה, שאינן קופות ביטוח, ועל כל המבוטחים הפועלים בתחום ביטוח החיים. תחילתו של החוזר החל מהדיווח לשנת 2009.

11. בחודש אוגוסט 2009 פרסם המפקח חוזר שעניינו **מבנה אחיד מצומצם להעברת מידע מגוף מוסדי לבעל רישיון והקובע "שפה אחידה"** ומבנה נתונים אחיד בעת העברת מידע בין הגורמים המעורבים בתחום החיסכון הפנסיוני. החוזר מסדיר את תהליכי העברת המידע בין גוף מוסדי לבעל רישיון, לצורך ביצוע ייעוץ פנסיוני או שיווק פנסיוני, ולצורך ייעוץ פנסיוני מתמשך וקובע הוראות לעניין אופן הטיפול בבקשה להעברת מידע, לרבות קביעת לוחות זמנים ושימוש בקבצים ונספחים קבועים ואחידים. בחודש אוגוסט 2010 פורסמה **טיטת הבהרה לחוזר גופים מוסדיים בנושא מבנה אחיד מצומצם להעברת מידע מגוף מוסדי לבעל רישיון כהגדרתו בחוזר**. על פי הבהרה על הגוף המוסדי לנקוט באמצעים העומדים לרשותו לצורך איתור המידע המצוי בידו ביחס לכלל המוצרים המפורטים בחוזר ולהעבירו לבעל הרישיון בהתאם להוראות החוזר, אף אם בקשת המידע לא התייחסה למוצר מסוים. כמו כן, בחודש פברואר 2011 פרסם המפקח חוזר שעניינו **"מבנה אחיד להעברת מידע ונתונים בשוק החיסכון הפנסיוני"**. הוראות החוזר קובע "רשומה אחודה", אשר תשמש את הגופים המוסדיים, בעלי הרישיון וצרכני מידע נוספים בתחום החיסכון הפנסיוני, במטרה לייעל את תהליכי העבודה, להסיר חסמים טכנולוגיים, לעודד ולתמוך בקיומו של שוק תחרותי, משוכלל ומפותח, תוך הגברת השקיפות ושיפור מהימנות וזמינות המידע הרלבנטי לחסכונותיו הפנסיונים של הציבור. בחודש פברואר 2011 פרסם המפקח את טיטת חוזר **גופים מוסדיים בנושא נספח ג' לחוזר גופים מוסדיים בעניין "מבנה אחיד להעברת מידע ונתונים בשוק החיסכון הפנסיוני"**. בהתאם להוראות הטיטה, מוצע לקבוע הוראות לענין ממשק נידוד הכולל את פרטי המידע שעל גוף מנהל של קופה מעבירה להעביר לגוף מנהל של קופה מקבלת בעת העברת כספים בין

קופות גמל, כחלק מהמשקים המפורטים בחוזר גופים מוסדיים 1-9-2011 בעניין מבנה אחיד להעברת מידע ונתונים בשוק החיסכון הפנסיוני המוזכר לעיל.

12. בחודש אפריל 2010 פרסם המפקח נוהל מיזוג קופת גמל עם קופת גמל אחרת, המנוהלות בנאמנות בידי אותה חברה מנהלת בהתאם לסעיף 37 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005. על פי הנוהל, במקרים בהם לא מדובר במיזוג הדורש הנחיות מהממונה ואישורו מראש כמפורט בסעיף 37 לחוק הנ"ל, על החברה המנהלת להכין מתווה פעולה מפורט שיכלול, לכל הפחות, התייחסות למספר פרמטרים המפורטים בנוהל.

13. בחודש דצמבר 2010 פרסם המפקח חוזר שעניינו קידוד קופות גמל. מטרת החוזר הינה להטמיע שיטת קידוד אחידה המאפשרת זיהוי חד ערכי לכל מוצרי החיסכון הפנסיוני ובכלל זה קופות הגמל, קרנות הפנסיה ותוכניות הביטוח.

14. בחודש דצמבר 2010 פרסם המפקח חוזר שעניינו סך נכסי החיסכון לטווח ארוך, אשר על פיו אדם לא יהיה רשאי להחזיק יותר מ- 77.5 מיליארד ש"ח מסך נכסי החיסכון לטווח ארוך. לעניין זה סכום זה יכלול את נכסי החיסכון לטווח ארוך המנוהלים על ידי אותו אדם ובידי כל הגופים המוסדיים שבשליטתו, ולעניין השולט ביחד עם אחרים, ייחוס כל שווי הנכסים כאמור לכל אחד ואחד מהשולטים בנפרד.

15. טיוטה שנייה של תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (איתור עמיתים ומוטבים), התשס"ט-2009

בחודש מרץ 2011 פרסם המפקח טיוטת חוזר שנייה שעניינה נוהל איתור עמיתים ומוטבים יחד עם טיוטה שנייה של תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (איתור עמיתים ומוטבים), התשס"ט-2009 ("הטיטות"). מטרת הטיטות הינה יצירת מנגנון אפקטיבי וישים אצל הגופים המוסדיים, לאיתור עמיתים שהקשר עמם נותק. טיוטת החוזר קובעת את הפעולות הנדרשות לעדכון נתונים אודות העמיתים, מחייבת בקביעת נהלי עבודה לאיתור העמיתים והמוטבים, קביעת כללים להעברת כספים לידי האפוטרופוס הכללי, קביעת נוהל דיווח תקופתי לממונה, והוראות שימוש באתר האינטרנט לצורך איתור העמיתים או מוטביהם. כמו כן, בטיטת החוזר הוטלו חובות על הדירקטוריון לדון בנושא וכן חובה לכלול את בדיקת הנהלים במסגרת תכנית הביקורת השנתית של הגוף המוסדי. טיוטת התקנות מורה על פעולות נוספות שעל גוף מוסדי לנקוט לצורך איתור עמיתים ומוטבים, לרבות נקיטת הליך יזום של חקירה ובדיקה, ובין היתר, גם קובעת הוראות לעניין שיעור דמי הניהול המקסימאליים שניתן לגבות מעמית שהקשר עמו נותק.

16. בחודש מרץ 2011 פרסם המפקח חוזר סוכנים ויועצים - איסור מתן טובת הנאה ליועץ פנסיוני. בחוזר נקבע, בזיקה לסעיף 19 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (עיסוק ביועץ פנסיוני ובשיווק פנסיוני), התשס"ה-2005, מהם האיסורים החלים על גוף מוסדי בקשר למתן הטבות ליועצים פנסיונים או לעובדי בנקים, ועל יועץ פנסיוני בקשר לקבלת הטבה. בהתאם להוראות החוזר, גוף מוסדי רשאי ליתן הטבה כאמור לרבות הטבה בגובה דמי הניהול בכפוף לכך שהטבה תינתן לכל עובדי הגוף המעסיק את היועץ הפנסיוני וכי ההטבה דומה להטבות שמעניק הגוף המוסדי לגופים אחרים בעלי מאפייני שוק דומים. הוראות החוזר מתייחסות גם להסדרת השתתפות יועץ הפנסיוני בכנסים ואירועים המאורגנים או ממומנים על ידי גוף מוסדי.

17. בחודש מרץ 2011 פרסם המפקח הבהרה לחוזר סוכנים ויועצים - הסכמים למתן שירותים בהבהרה נקבע כי הוראות חוזר סוכנים ויועצים (משנת 2006) בעניין זה יתוקנו כך שעמיתי קופת גמל המתופעלת באמצעות תאגיד בנקאי, יוכלו לקבל שירותי תפעול כמפורט בחוזר באמצעות התאגיד בנקאי, וזאת במשך תקופת ביניים שתסתיים על פי הוראות החוזר בשנת 2012.

3.1.2.2 ענף ביטוח חיים

להלן יפורטו מגבלות חקיקה מרכזיות המתייחסות לפעילות הקבוצה בענף ביטוח החיים, וכן עיקרי ההוראות הרגולטוריות שפורסמו בשנתיים האחרונה הנוגעות לענף זה:

(א) תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח אובדן כושר עבודה קבוצתי) התשס"ז-2006

התקנות פורסמו בחודש נובמבר 2006 וקובעות עקרונות בסיסיים בביטוח אובדן כושר עבודה קבוצתי, שמטרתם העיקרית שמירה על ענייני המבוטחים והבטחת כיסוי ביטוחי נאות. התקנות נכנסו לתוקף בחודש אפריל 2007 והן חלות על פוליסות אובדן כושר עבודה קבוצתי שיכרתו או יחודשו החל ממועד זה. למבוטחים המחדשים מספר פוליסות הגדול מ-300 בשנת 2007, נקבעה הוראת מעבר מקלה הפורסת את החלת התקנות עד שנת 2010. בתקנות נקבע כי בעל הפוליסה יכול שיהיה מעביד בלבד; למבוטח הבודד יתאפשר מעבר לפוליסת פרט בעת פקיעת הביטוח הקבוצתי בתנאים דומים לפוליסות פרט של המבטח במועד המעבר וללא חיתום מחדש. כן קובעות התקנות חובה על המבטח להמציא לכל מבוטח בקבוצה פוליסה, דף פרטי ביטוח ודיווח שנתי. בהמשך לתקנות אלו וכן בהמשך לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (ביטוח חיים קבוצתי), תשנ"ג-1993, פרסם המפקח בחודש ינואר 2010 טיוטת חוזר בדבר נוהל הפעלת פוליסות ביטוח חיים ופוליסות אובדן כושר עבודה קבוצתי, המפרטת את התנאים בהם מבטח יהיה רשאי להפעיל פוליסה קבוצתית.

(ב) תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (ביטוח חיים קבוצתי), תשנ"ג-1993

בתקנות אלה כלולות הוראות, לעניין ביטוח חיים קבוצתי, ריסק (ללא מרכיב חיסכון) ובכלל זה הגדרת הקבוצות וגודלן המינימאלי, תקופת הביטוח, ותקרת העמלות לסוכנים. בחודש אוגוסט 2005 תוקנו התקנות תוך קביעה כי קבוצת מבוטחים לעניין ביטוח קבוצתי תמנה 50 איש (במקום 100 איש קודם לכן). בנוסף, בוטלה ההוראה לפיה תקופת הביטוח תעמוד על שנה אחת והמפקח הוסמך לקבוע הוראות לגבי פוליסת המשך במקרה של הפסקת הביטוח הקבוצתי וללא חיתום מחדש. בחודש ינואר 2010 פרסם המפקח טיוטת חוזר בהמשך לתקנות אלו, לפרטים ראה סעיף קטן (א) לעיל.

(ג) תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי הפרדת חשבונות ונכסים של מבטח בביטוח חיים), התשמ"ד-1984

תקנות אלה קובעות הנחיות בדבר דרכי הפרדת החשבונות והנכסים של עסקי ביטוח חיים מכלל עסקי הביטוח של מבטח, והפרדת נכסים של עסקי ביטוח חיים משתתף ברווחים מנכסים של עסקי ביטוח חיים אחרים.

(ד) תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי הצמדה בחוזה לביטוח חיים), התשמ"ב-1982

בתקנות אלה כלולות, בין היתר, הוראות, לעניין תנאי ההצמדה בחישוב התשלומים שעל המבטח לשלם בשל פדיון הפוליסה או מקרה ביטוח בחוזה לביטוח חיים.

(ה) **תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאים בחוזה הביטוח) (הוראות למצב רפואי קודם), התשס"ד-2004**

בחודש ינואר 2004 פורסמו תקנות, שנועדו להסדיר את אופן שימוש המבטח בסייג לחבות המבטח בשל מצב רפואי קודם, להבטיח כיסוי ביטוחי ראוי למשך כל תקופת הביטוח ולמנוע ביצוע חיתום בעת התביעה לתשלום תגמולי ביטוח.

(ו) **טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (תנאים בחוזה ביטוח) (הוראות לעניין ההתיישנות בחוזה ביטוח הכולל כיסוי ביטוחי לנכות), התשע"א - 2011.**

בחודש פברואר 2011 פרסם המפקח את טיוטת התקנות הנ"ל. על פי הטייטה חוזה ביטוח הכולל כיסוי ביטוחי לנכות יכלול תנאי שלפיו אם מועד קרות הנכות מאוחר למועד התאונה או גילוי המחלה, לפי העניין, לא יחל מרוץ תקופת ההתיישנות לפני מועד קרות הנכות.

(ז) בחודש פברואר 2010 הוגשה הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון - העברת האשפוז הסיעודי לאחרי קופות החולים), התש"ע - 2010. בהצעת החוק, מוצע כי קופות החולים יממנו את שהות המבוטח על פי חוק ביטוח בריאות ממלכתי במסגרת מוסד מוכר לטיפול סיעודי. אופן המימון טרם ברור. כמו כן, לצורך מימון חבות זו, מוצע כי דמי ביטוח הבריאות יוגדלו משיעור של 5% ל- 5.3%. על פי ההצעה קופות החולים תממנה רק חלק מהוצאות אשפוז המבוטח במוסד מתאים. לאור הנתונים הכלליים של שוק הסיעוד - מס' מיטות האשפוז ומספר החולים הסיעודיים הנמצאים במוסדות לטיפול סיעודי - לא צפויה השפעה משמעותית על שיווק תכניות ביטוח סיעודי, מאחר ועדיין יהיה צורך בהגדלת נפח הכיסוי שניתן על ידי קופות החולים, ככל שיינתן, וכן מאחר והצעת החוק לא מתייחסת למימון טיפול סיעודי בבית המבוטח. על אף האמור, טרם ניתן להעריך את מלוא ההשפעה של הצעת התיקון על שוק ביטוחי הסיעוד, מאחר והצעת החוק הינה בשלב מקדמי בלבד. הערכת החברה הינה מידע צופה פני עתיד המבוסס על הצעת החקיקה ונתוני השוק הנמצאים בידיעתה, ועל הערכת החברה לגבי השפעתה על השוק. צפי זה עלול שלא להתממש בשל שינויי חקיקה נוספים או בשל שינויים סביבתיים אחרים שיגרמו להתנהגות השוק באופן השונה מזה הנצפה על ידי החברה נכון למועד דוח זה.

(ח) **חוזרי המפקח**

1. בחודש ינואר 2009 פרסם המפקח חוזר שעניינו כיסוי ביטוח להשתלות. החוזר קובע הנחיות בדבר יישום הוראות חוק השתלת איברים, התשס"ח-2008 (להלן בתת סעיף זה: "החוק") על תכניות הכוללות כיסוי ביטוחי, בדרך של שיפוי או פיצוי, למימון ביצוע השתלה (להלן בתת סעיף זה: "מימון השתלה"), ובין היתר אוסר על מתן תמורה לאדם בעבור איבר שניטל מגופו או מגופו של אדם אחר, וכן מטיל על המבטח חובה לבדוק, בטרם מימון ההשתלה, האם ההשתלה בוצעה בהתאם להוראות החוק. כמו כן, נקבעה הוראה בדבר מתן גילוי נאות למבוטחים בעניין זה והוראות יישום החוזר על תכניות שונות. הוראות החוזר חלות על כל תכנית ביטוח הכוללת כיסוי ביטוחי להשתלות.

2. בחודש מרס 2009 פרסם המפקח חוזר פירוט תגמולי ביטוח בתכניות לביטוח בריאות. מטרת החוזר הינה להבטיח כי בטרם כריתתו של חוזה הביטוח, יהיה בידי המבוטחים מידע בנוגע לסכום תגמולי הביטוח לפי תנאי התכנית. הטייטה מפרטת את המידע אשר על מבטח למסור למבוטח בנוגע לסכום תגמולי הביטוח לפי תנאי התכנית עובר לכריתתו של חוזה הביטוח, לרבות תגמולי ביטוח מרביים שלא בערך כספי נקוב. החוזר קובע רשימת מקרים בהם ניתן לשנות את פירוט תגמולי הביטוח אשר פורסמו.

ההוראות יחולו על תכניות לביטוח בריאות, למעט על כסויים ביטוחיים לפרוצדורות רפואיות המבוצעות בחו"ל.

3. בחודש יוני 2009 פרסם המפקח חוזר שעניינו **דיווח שנתי למבוטחים בביטוח בריאות**. החוזר מחליף חוזר קודם שהסדיר דיווח זה. על פי החוזר, מחויב מבטח להמציא לכל המבוטחים בביטוחי בריאות שתקופת הביטוח בפוליסות שרכשו עולה על שנה, למעט פוליסות נסיעות לחו"ל וביטוח רפואי לעובדים זרים, דוח שנתי שיכלול פרטים בקשר עם פוליסות הבריאות שרכש המבוטח אצל המבטח. בדוח יפורטו, בין היתר, פרטים בסיסיים ונתונים אישיים של המבוטח, פירוט הפוליסות של המבוטח, פירוט הכיסויים בפוליסות, פירוט הפרמיות ששולמו במהלך שנת הדיווח, פירוט הנחות/החזר פרמיות בגין היעדר תביעות, פירוט תגמולי הביטוח ששולמו בשנה החולפת, פירוט ההחלטות בגין היעדר תביעות, פירוט תגמולי הביטוח ששולמו בשנה החולפת, פירוט ההחלטות בגין מצב רפואי קודם ושינויים שחלו, ככל שחלו, בתכנית הביטוח של המבוטח ומילון מושגים. החוזר ייכנס לתוקף באופן מדורג, החל מהדיווח השנתי בגין שנת 2009 עד לתחילתו המלאה במסגרת הדיווח בגין שנת 2010.

4. בחודש אוגוסט 2009 פרסם המפקח חוזר המחייב את חברות הביטוח במסירת מידע לבעל פוליסה בביטוח קבוצתי מסוג ביטוח בריאות, ביטוח חיים וביטוח אובדן כושר עבודה. מעתה, בעלי הפוליסות יקבלו נתונים שונים אודות הפוליסות, כגון: סך הפרמיות בחלוקה לפי שנים; מידע בגין תביעות משולמות (כתשלום חד-פעמי או עיתי); עמד מספר התביעות במועד הדיווח על 20 או פחת מ-20, על המבטחים להציג את סך התביעות ששולמו לפי סוג תביעה ואת סך הפרמיות, בחלוקה לפי שנים. כמו כן, במקרה של ביצוע התאמת פרמיה, על המבטחים למסור לבעל הפוליסה את הסכום של כל אחד מהמשתתפים שנעשה בהם שימוש לצורך קביעת התאמת הפרמיה, 60 יום לפני המועד לביצוע התאמת הפרמיה כאמור.

5. בחודש דצמבר 2009 פרסם המפקח חוזר שעניינו **ביטוח סיעודי קבוצתי**, אשר מחליף חוזר קודם בנושא, משנת 2004. החוזר מעדכן, בין היתר, את ההוראות בדבר המקרים והתנאים שבהם נדרש המבטח לאפשר המשכיות במסגרת פוליסות פרט למי שהיה מבוטח בביטוח סיעודי קבוצתי, וזאת בשל מאפייניו של הביטוח הסיעודי המחייבים התייחסות לכיסוי הביטוחי כאל מוצר ארוך טווח שנועד לתת תמיכה בעיקר בגיל הזקנה. על פי החוזר, על מבטח בביטוח סיעודי קבוצתי לאפשר למבוטח בפוליסה קבוצתית לעבור, בהתקיים תנאים מסוימים, לפוליסת פרט, לתקופת ביטוח לכל החיים, בהתאם לתנאים המפורטים בחוזר, המתייחסים לסכום הביטוח, תקופת תשלום תגמולי הביטוח, דמי הביטוח ושמירה על רצף ביטוחי.

6. בחודש מרץ 2010 פרסם המפקח טיוטת חוזר שעניינה **חובת קבלת הסכמה מפורשת לשם צירוף מבטחים לביטוח**. על פי הטיוטה מבטח לא יצרף מבטחים לתכנית ביטוח בנסיונות שאינן בגדר הצעה מזכה אלא בכפוף לקבלת הסכמה מפורשת מראש של המבוטח, כאשר נטל ההוכחה כי מדובר בהצעה מזכה או כי נתקבלה הסכמה מפורשת של המבוטח, לפי העניין, הינה על המבטח.

7. בחודש מאי 2010 פרסם המפקח חוזר שעניינו **פרסום לציבור של הערך הגלום (Embedded Value) בפוליסות ארוכות טווח בחברות ביטוח** וזאת בהמשך לחוזר בעניין זה שפורסם בחודש מאי 2007, אשר על פיו נדרשות חברות הביטוח לפרסם את הערך הגלום בפוליסות ארוכות טווח, הכוללות פוליסות חיים ובריאות.

החוזר מחודש מאי 2010 כולל הנחיות בדבר מבנה הדיווח וההסברים, אופן הדיווח למפקח ותדירות ומועדי הדיווח.

3.1.2.3 ענף הפנסיה

להלן יפורטו מגבלות החקיקה המרכזיות המתייחסות לפעילות החברה בענף הפנסיה וכן עיקרי ההוראות הרגולטוריות שפורסמו בשנתיים האחרונות והנוגעות לענף זה:

(א) חוק הפיקוח

חוק הפיקוח קובע את התנאים לקבלת רישיון מבטח בידי המבקש לנהל קרן פנסיה. לפי חוק הפיקוח, כפי שתוקן בתיקון לחוק הגמל (ראה הרחבה בסעיפים 3.1.1 ו- 3.1.2 לעיל) מנורה מבטחים פנסיה רשאית לעסוק בניהול קופות גמל (לסוגיהן השונים) בלבד, ולהחזיק במלוא אמצעי השליטה בחברות בנות בעלות רישיון סוכן ביטוח ("סוכן תאגיד").

(ב) חוק קופות גמל

חוק קופות גמל מסדיר בחקיקה ראשית נושאים שונים הקשורים להקמת קופת גמל וניהולה (ראה גם סעיפים 3.1.1 ו- 3.1.2.1 לעיל). בנוסף, מחיל חוק קופות גמל על חברה המנהלת קופת גמל ובכלל זה קרן פנסיה, את הוראות חוק הפיקוח לעניין מינוי אורגנים ובעלי תפקידים. מכאן, כי מנורה מבטחים פנסיה מחויבת למנות אקטואר, מנהל סיכונים ורואה חשבון מבקר לפי הוראות חוק הפיקוח. בנוסף, ובהתאם להוראות חוק קופות גמל, עליה למנות ועדת השקעות, שרוב חבריה נציגים חיצוניים לצורך קביעת מדיניות ההשקעות של נכסי קרנות הפנסיה ופיקוח על ניהול ההשקעות כאמור.

(ג) תקנות קופות הגמל

תקנות אלה קובעות, בין היתר, כי ההון העצמי של חברה מנהלת של קרן פנסיה לא יפחת מסכום של 7 מיליוני ש"ח (הסכום צמוד למדד החל במדד שפורסם בחודש נובמבר 2001, והתאמה למדד תעשה בכל סוף שנת כספים). נכון ליום 31 בדצמבר 2010, עמד הונה העצמי של מנורה מבטחים פנסיה על סך של 389 מיליוני ש"ח, כאשר דרישת ההון המזערי הנדרש מהחברה המנהלת עמד על סך של כ- 8.6 מיליוני ש"ח.

בהקשר זה יצוין, כי בחודש ינואר 2011 פרסם המפקח טיוטת תקנות וטיוטת חוזר הכוללים שינויים בדרישות ההון העצמי של חברות מנהלות של קופות גמל ופנסיה, לפרטים בדבר השינויים המוצעים ראה סעיף 8.2.15(31) להלן.

(ד) חוזרי המפקח

בחודש אוקטובר 2010 פורסם תיקון לחוזר פנסיה בנושא עקרונות לעמיתים שהצטרפו לקרנות פנסיה בחודשים ינואר-מרס 1995. החוזר האמור קבע עקרונות לטיפול בעמיתים כאמור בקרנות פנסיה שלא פעלו בהתאם להוראות הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון בנושא זה שפורסמו בשנים 1999 עד 2002. בתיקון החוזר מורחבת הגדרת עמיתי תקופת הביניים שבחוזר כך שתכלול את כל העמיתים שהצטרפו לקרנות הפנסיה בין 1 בינואר 1995 ועד 31 למרס 1995.

3.1.2.4 ענף קופות גמל

להלן יפורטו מגבלות החקיקה המרכזיות המתייחסות לפעילות החברה בענף קופות הגמל וכן עיקרי ההוראות הרגולטוריות שפורסמו בשנה האחרונה והנוגעות לענף זה:

(א) תקנות קופות הגמל:

קובעות, בין היתר, כי ההון העצמי של חברה מנהלת לא יפחת מסכום של 1 מיליוני ש"ח (הסכום צמוד למדד החל במדד שפורסם בחודש נובמבר 2001, והתאמה למדד תעשה בכל סוף שנת כספים). נכון ליום 31 בדצמבר 2010, עמד הונה העצמי של מנורה מבטחים גמל על סך של 64,674 אלפי ש"ח, ושל מנורה מבטחים מהנדסים על סך של 1,378 אלפי ש"ח, כאשר דרישת ההון המזערי הנדרש מחברה מנהלת עמד על סך של כ- 1.2 מיליוני ש"ח.

בהקשר זה יצוין, כי בחודש ינואר 2011 פרסם המפקח טיוטת תקנות וטיוטת חוזר הכוללים שינויים בדרישות ההון העצמי של חברות מנהלות של קופות גמל ופנסיה, לפרטים בדבר השינויים המוצעים ראה סעיף 8.2.15(31) להלן.

(ב) צו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של קופת גמל וחברה המנהלת קופת גמל), התשס"ב-2001:

צו זה מחייב קופת גמל או חברה המנהלת קופת גמל בקשר עם קופת הגמל שבניהולה לרשום ולשמור את פרטי זיהוי העמית המעוניין להפקיד בחשבון עמית עצמאי בקופת גמל. כמו כן, הצו מחיל חובות דיווח ואימות פרטים בגין ההפקדות ומשיכות בסכומים האמורים בצו. בחודש ספטמבר 2007 פרסם המפקח טיוטת תיקון לצו זה המשלב צו זה לתוך צו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של מבטח וסוכן ביטוח), התשס"ב-2001. לפרטים ראה סעיף 3.1.2.1(ט) לעיל.

(ג) חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התוכנית הכלכלית לשנים 2009-2010), התשס"ט-2009:

בחודש יולי 2009 פרסם חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התוכנית הכלכלית לשנים 2009-2010), התשס"ט-2009, אשר במסגרתו בוצע תיקון לחוק הגמל לעניין מגבלות על ניהול קופות גמל על ידי חברה מנהלת של קופת גמל. על פי התיקון, על חברה מנהלת נאסר לנהל יותר מקופת גמל אחת מכל סוג מסוגי קופות הגמל שפורטו בתיקון, למעט במקרים מסוימים שפורטו. החוק מסמיך את שר האוצר, לקבוע תנאים לעניין אי תחולת האיסור על חברה מנהלת שמתקיימים לגביה תנאים מסוימים שיקבעו על ידו. עוד במסגרת חוק ההתייעלות הכלכלית, תוקן סעיף 23 לחוק הגמל העוסק במשיכה והעברה של כספים מקופת גמל ושם נקבע כי משיכה של כספים מקופת גמל מרכזית לקצבה, שאינה במישרין בידי עמית-מעביד או עובדו, תיעשה רק באמצעות העברתם לקופת גמל מרכזית לקצבה או למדינה. בהמשך לתיקון האמור לפיו נאסר על חברה לנהל יותר מקופת גמל אחת, פורסמה בחודש אפריל 2010 טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הרשאה לנהל יותר מקופת גמל אחת), התש"ע-2010. על פי הטיוטה חברה מנהלת אשר ביום תחילתו של חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התוכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), ניהלה יותר מקופת גמל אחת, מסוג קופת גמל לא משלמת לקצבה, קופת גמל לתגמולים, קופת גמל אישית לפיצויים או קרן השתלמות, באמצעות יותר מאשר גוף מתפעל אחד, תהא רשאית עד ליום 1 בינואר 2014 לנהל באמצעות כל אחד מהגופים המתפעלים קופת גמל אחת מכל סוג כאמור. בנוסף, חברה מנהלת אשר ניהול קופת הגמל הועבר אליה מחברה מנהלת אחרת או שהתמזגה עם חברה מנהלת אחרת ומועד העברת הניהול או המיזוג חל לאחר יום 1 ביוני 2010, תהא רשאית עד לתום ששה חודשים

ממועד העברת הניהול או המיזוג, לפי העניין, לנהל קופת גמל נוספת אחת מסוג קופת הגמל שהניהול בה הועבר אליה או שהייתה בניהולה של החברה המנהלת עימה התמזגה.

במסגרת חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010) (תיקון מס' 6), התשע"א-2011 שהתקבל בחודש ינואר 2011, תוקן החוק האמור ונדחו תחילתן של הוראות החוק לעניין האיסור לניהול יותר מקופת גמל אחת מכל סוג, ליום 1 ביולי 2011.

(ד) תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) משיכת כספים חלקית מקרן השתלמות), התשע"א-2011

בחודש פברואר 2011 פרסם המפקח את תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) משיכת כספים חלקית מקרן השתלמות), התשע"א-2011 ותקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל) התשכ"ד-1964. התקנות מחליפות את תקנה 41(ג)2 לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964 אשר הסדירה עד כה נושא זה וקובעות ברירת מחדל לסדר משיכה בקרן השתלמות, לעמית המבקש לבצע משיכה חלקית של הכספים שנצברו לזכותו בקרן ההשתלמות. לפי הסדר החדש, תחילה יימשכו הכספים החייבים במס רווח הון לאחריהם יימשכו כספים הפטורים ממס רווח הון, ולבסוף כספים שהופקדו לאחר 31 בדצמבר 2002, ואולם תיוותר בידי העמית הזכות לבקש למשוך את הכספים בסדר משיכה שונה מזה הקבוע בתקנות. כמו כן, פורסמו במקביל תקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל) (תיקון), התשע"א-2011, המבטלות את ההסדרה של משיכת כספים חלקית מקרן השתלמות במסגרת תקנות מס הכנסה (כללים לאישור וניהול קופות גמל), תשכ"ד-1964.

(ה) חוזרי המפקח

בחודש יולי 2009 פרסם המפקח תיקון לחוזר גמל מס' 5-2-2005 לעניין **חתימת מעסיק על מסמך ההצטרפות לקופת גמל**. במסגרת התיקון הורה המפקח על ביטול הדרישה שהופיעה בסעיף 3.8 לחוזר המקורי לפיה נדרשת חתימת מעסיק כתנאי להצטרפות עמית לקופת גמל. תיקון זה נעשה על מנת להתאים את החוזר המקורי להוראות סעיף 20(א) לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005.

בחודש אוגוסט 2009 פרסם המפקח חוזר שעניינו **מערך ניהול ובקרת סיכונים בחברות מנהלות של קופות גמל**. מטרת החוזר הינה מיסוד תשתית בחברה מנהלת להבטחת, בין היתר, ייעוץ אובייקטיבי, מקיף ורציף לאורגנים השונים של החברה לגבי כל סיכון מהותי לחסכונות המנוהלים בכל קופת גמל שבניהול החברה המנהלת, הגלום בנכסי ההשקעה המוחזקים כנגד חסכונות העמיתים; קיומם של כלים, משאבים ובקורות ראויים לזיהוי סיכונים שוק ואשראי הגלומים בנכסי ההשקעה המוחזקים כנגד חסכונות העמיתים בקופות גמל, למדידתם, למעקב אחריהם ולשליטה בהם. החוזר קובע כי חברה מנהלת תקים יחידת ניהול ובקרת סיכונים נפרדת מיחידת ניהול ההשקעות ומיחידת ייזום האשראי הלא סחיר ותמנה לה מנהל סיכונים אשר יהיה בדרג של חבר הנהלה וכפוף במישרין למנהל הכללי של החברה המנהלת. במקרה של גופים מוסדיים הנשלטים בידי אותו בעל שליטה ניתן להקים יחידת ניהול ובקרת סיכונים משותפת לכל אותם גופים מוסדיים, ובכלל זה להתחייבויות שאינן תלויות תשואה של חברת ביטוח, ולמנות מנהל סיכונים אחד לקבוצה. החוזר מפרט את תפקידי מנהל הסיכונים וחובות הדיווח שלו לאורגנים השונים בחברה המנהלת. הוראות החוזר יחולו באופן הדרגתי החל מיום 1 בינואר 2010.

בחודש פברואר 2010 פורסמה טיוטת הכרעה שנייה לעניין פיצוי בשל איחור במשיכה של כספים או בשל איחור בהעברה של כספים בין קופות גמל או בין מסלולי השקעה. הטיוטה קובעת מנגנונים לפיצוי עמית בשל איחור בהעברת כספים וחישוב הנזק שנגרם, בכל אחד מהמקרים הבאים - משיכת כספים מקופת הגמל, העברה בין קופות גמל לפי תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (העברת כספים בין קופות גמל), התשס"ח-2008 (לאחר יום ה-1 לאוקטובר 2008), העברה בין קופות גמל לפי תקנה 141 לתקנות מס הכנסה (קודם ליום ה-1 לאוקטובר 2008), והעברה בין מסלולים. עוד קובעת הטיוטה, כי גוף מוסדי לא יגבה דמי ניהול בשל כספים שניהל בתקופת האיחור וכן כי המועד בו הוגשה הבקשה למשיכה או להעברת כספים למשווק פנסיוני, יראו אותו כמועד שבו התקבלה הבקשה אצל החברה המנהלת.

3.1.3 שינויים בהיקף הפעילות בתחום, ברווחיותו ובתמהיל הלקוחות

(1) ענף ביטוח חיים

היקף הפעילות

הפרמיות בביטוח חיים הסתכמו ב- 2,002 מיליוני ש"ח בשנת 2010 בהשוואה ל- 1,828 מיליוני ש"ח בשנת 2009 ובהשוואה ל- 1,783 מיליוני ש"ח בשנת 2008, גידול של 10% ו- 3%, בהתאמה. שיעור הגידול בשנת 2010 גבוה משיעור הגידול בשנת 2009 בשל המשך ההתאוששות הכלכלית (שהחלה ברבעון השני של שנת 2009) ומפרמיות חד פעמיות בסך 199 מיליוני ש"ח (מתוכם 123 מיליוני ש"ח שהתקבלו בגין מכרזים של משרדי הממשלה לתשלום קצבה מיידית לפורשי אותם משרדים) לעומת פרמיות חד פעמיות בסך 74 מיליוני ש"ח בשנת 2009 (מהם 36 מיליוני ש"ח בגין משרדי הממשלה). לפרטים נוספים ראה סעיף 3.5.1 לדוח הדירקטוריון.

הפוליסות שנפדו בשנת 2010 הסתכמו ב- 602 מיליוני ש"ח בהשוואה לסך של 493 מיליוני ש"ח בשנת 2009, גידול של 23%. שיעור הפדיונות מהעתודה הממוצעת עמד בשנת הדוח על 4% (זהה לשיעור אשתקד).

בנוסף, החברה משווקת פוליסות Top Finance. מרבית הפוליסות הללו מוגדרות כחוזי השקעה, אשר התקבולים בגינן אינם נרשמים כהכנסה מפרמיה. בנוסף, בשנת 2010 נתקבלו פרמיות שנזקפו ישירות להתחייבויות ביטוח (ללא מרכיב ביטוח) בסך 400 מיליוני ש"ח לעומת 238 מיליוני ש"ח בשנת 2009. פדיונות בגין פוליסות שנזקפו ישירות להתחייבויות ביטוח (ללא מרכיב ביטוח) הסתכמו בכ- 189 מיליוני ש"ח בשנת 2010 לעומת סך של כ-238 מיליוני ש"ח בשנת 2009.

רווחיות

רווחיות הקבוצה בתחום זה מושפעת ממספר גורמים עיקריים. גורם משמעותי המשפיע על הרווחיות הינו המרווח הפיננסי הנובע מהשקעת כספי פוליסות ביטוח חיים שהונפקו עד לתום שנת 2003. מרווח זה מושפע מתוצאות שוק ההון בתקופת הדיווח. בנוסף, מושפעת הרווחיות בתחום זה מהיקף צבירת הנכסים בפוליסות שהונפקו החל משנת 2004. גורם נוסף הינו הפער בין הפרמיה הנגבית בגין הערכת מרכיב הריסק לעלותו בפועל, בהתחשב בביטוח משנה. התארכות תוחלת החיים משפיעה על הרווחיות הן בתוכניות הריסק, והן בתוכניות בהן משולמת קצבה לכל תקופת חיי המבוטח. גורם נוסף המשפיע על רווחיות החברה הינו משך חיי הפוליסות. ככל שפוליסה נמשכת לתקופה ארוכה יותר כך גדלה הרווחיות מהפוליסה.

שינויים טכנולוגיים בענף הבריאות, גילוי מוקדם של המחלות והטיפול הרפואי בהן משליכים לעתים על עלויות הטיפול וממילא על הוצאות המבטח לספקי שירותים רפואיים במסגרת הכיסוי הביטוחי על פי הפוליסות ובמקביל על נכונות הלקוחות לרכוש ביטוח פרטי ובהתאם השפעתם על הרווחיות.

בנוסף, יש לציין כי שמירה על יחס הוצאות נמוך תביא לשיעור רווחיות גבוה יותר.

לעניין ניתוח הרווחיות ראה סעיף 2.2.1 לעיל.

לנתונים בדבר הכנסות ורווח לפני מס בענף זה ראה טבלה בסעיף 2.2.1.1 לעיל.

תמהיל לקוחות

ראה סעיף 3.4 להלן.

(2) ענף הפנסיה

היקף הפעילות

בשנת 2010 חל גידול בגביית דמי גמולים בקרן הפנסיה "מבטחים החדשה", שניהולה מהווה את עיקר הפעילות של הקבוצה בתחום הפנסיה, בשיעור של כ- 15.1% לעומת שנת 2009 (דמי הגמולים שנגבו בשנת 2010 הסתכמו בסך של כ- 4,203 מיליוני ש"ח לעומת 3,651 מיליוני ש"ח בשנת 2009).

רווחיות

הרווחיות בענף זה תלויה בעיקר בהכנסות מדמי הניהול והשינויים במרכיב הוצאות הנהלה וכלליות. דמי הניהול מקרן הפנסיה "מבטחים החדשה" נגבים בשני אופנים: שיעור מדמי הגמולים שנגבו בתקופה ושיעור מצבירת הנכסים בקרן. צירוף עמיתים חדשים מגדיל את דמי הגמולים שנגבים וצבירת הנכסים גדלה בהתאם.

לנתונים בדבר הכנסות ורווח לפני מס בענף זה ראה טבלה בסעיף 2.2.1.1 לעיל.

בקרן הפנסיה "מבטחים החדשה פלוס" נגבים דמי ניהול מהצבירה בלבד, ודמי ניהול בסכום קבוע נגבים מן הפנסיות המשתלמות לחלק מן הפנסיונרים בקרן ז.

לנוכח התחרות בענף, מנורה מבטחים פנסיה מעניקה לעמיתי קרנות הפנסיה הטבות בדמי ניהול אשר מיועדות להגדלת הצבירה שלהם בקרן או כסויים ביטוחיים משלימים הממומנים על ידי מנורה מבטחים פנסיה. ההטבות בדמי הניהול מקטינות את שיעור דמי הניהול האפקטיביים הנגבים מעמיתי הקרן ולרכישת הכסויים הביטוחיים קיימת השפעה על הרווחיות. לעניין ניתוח הרווחיות ראה סעיף 2.2.1.1 לעיל.

תמהיל לקוחות

ראה סעיף 3.4 להלן.

(3) ענף קופות הגמל

היקף הפעילות

דמי הניהול שנגבו על ידי מנורה גמל בשנת 2010 היו כ- 76 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ- 63 מיליוני ש"ח בשנת 2009 וסך של 50 מיליוני ש"ח בשנת 2008.

גידול זה נובע מגידול בהיקף הנכסים המנוהלים בשיעור של 11% בשל עליות השערים בשוק ההון וגביית דמי גמולים.

רווחיות

ההכנסות מדמי הניהול בקופות הגמל גדלו בתקופת הדוח כתוצאה מהשינוי החיובי הנזכר בהיקף הנכסים המנוהלים. יצוין, כי מנורה מבטחים גמל מנהלת, בין היתר, קופות גמל המבטיחות תשואה מינימאלית לעמיתים כאשר עודף תשואה מעבר להבטחה כאמור משפיעה על רווחיות החברה המנהלת.

לנתונים בדבר הכנסות ורווח לפני מס בענף זה ראה טבלה בסעיף 2.2.1.1 לעיל.

תמהיל לקוחות

ראה סעיף 3.4 להלן.

3.1.4 גורמי הצלחה קריטיים בתחום הפעילות והשינויים החלים בהם

להערכת הקבוצה, גורמי הצלחה קריטיים בתחום הפעילות הינם, בין היתר, איתור הצרכים של הלקוחות ויכולת שימור הלקוחות ופיתוח מוצרים העונים לצרכים אלו,

יכולת השיווק וההפצה לגיוס לקוחות חדשים, רמת שירות גבוהה ללקוח, מובילות בתחום התשואה ללקוח, התייעלות בתשומות הייצור תוך שמירה על רמת השירות ושיפור מערכות המידע בתחום זה.

גורמי הצלחה נוספים, ייחודיים לענף קרנות הפנסיה, הינם, בין היתר, נגישות לערוצי הפצה ושיווק, קביעת דמי ניהול תחרותיים, תשואה דמוגרפית והיערכות מהירה לשינויים רגולטוריים.

גורמי הצלחה נוספים, ייחודיים לענף קופות הגמל הינם, בין היתר, יעילות תפעולית והפעלת בקרה יעילה על גורמי חוץ.

3.1.5 תחליפים למוצרי תחום הפעילות

מוצרי תחום הפעילות הינם במידה רבה, תחליפיים זה לזה, אולם התחליפיות אינה מלאה, שכן מוצרי הענפים השונים בתחום אינם בעלי מאפיינים זהים לחלוטין, כפי שיפורט להלן.

בכל הענפים שבתחום ישנם מוצרי חיסכון לגיל פרישה, אשר המוצרים התחליפיים העיקריים המתחרים בהם הינם תכניות החיסכון בבנקים ופיקדונות למיניהם.

את מרכיבי הריסק, לרבות הנכות הקצבתית, ניתן לרכוש בקרן הפנסיה כתחליף למוצרי ביטוח החיים. יחד עם זאת, תשלום חד פעמי ("פיצוי") בקרות אירוע ביטוחי ניתן לרכוש רק בחברת ביטוח.

להערכת החברה, השינויים הרגולטוריים שנערכו בשנים האחרונות, בתחום הטבות המס השונות, בנושא הניוד, חקיקת בכר, הסדר פנסיית חובה, תיקון חוק הגמל, והתכנית להגברת התחרות בשוק החיסכון הפנסיוני, השפיעו על מידת התחליפיות הפנימית בין מוצרי התחום ועל מידת התחליפיות בינם לבין מוצרי חיסכון אחרים. יחד עם זאת, החברה מעריכה כי לנוכח היקף השינויים ומהותם, מוסיף להתקיים תהליך של התגבשות מבנה שוק חדש בתחום הפעילות, בהתאם לכללים החדשים שנקבעו במסגרת השינויים האמורים, וכן בהתאם לשינויים רגולטוריים עתידיים (כגון בהקשר של דמי הניהול המרביים במוצרים התחליפיים השונים). הערכת החברה הינה מידע צופה פני עתיד המבוסס על החקיקה בתחום ועל הערכת החברה לגבי השפעתה על השוק. צפי זה עלול שלא להתממש בשל שינויי חקיקה נוספים או בשל שינויים סביבתיים אחרים שיגרמו להתנהגות השוק באופן השונה מזה הנצפה על ידי החברה נכון למועד דוח זה.

3.1.6 מבנה התחרות והשינויים שחלו בתחום

לפירוט, ראה סעיף 3.8 להלן.

3.1.7 שינויים בהסדרי ביטוח משנה בתחום

לתיאור השינויים בהסדרי ביטוח המשנה בתחום ראה סעיף 3.6 להלן.

3.2 מוצרים ושירותים

המוצרים הנמכרים בתחום זה הינם: בביטוח חיים - פוליסות ביטוח ובקרנות הפנסיה וקופות גמל - זכויות על פי תקנונים. המוצרים נמכרים לעיתים כשהם משולבים זה בזה.

3.2.1 ביטוח חיים

סעיף זה כולל תיאור כללי ותמציתי של מוצרי ביטוח וכיסויים ביטוחיים. התנאים המלאים והמחייבים הם התנאים המפורטים בכל פוליסה. התיאור הינו לצרכי דוח זה בלבד ולא ישמש לצרכי פרשנות הפוליסה.

(א) תיאור כללי

הקבוצה משווקת פוליסות ביטוח מנהלים, פוליסות ביטוח לעצמאיים (הכפופות לתקנות קופות הגמל) וכן פוליסות ביטוח פרט. פוליסות אלה (הכפופות לתקנות קופות הגמל או שאינן כפופות להן) יכולות לכלול מרכיב חיסכון הוני או קצבתי או שילוב ביניהם (לפי בחירת המבוטח במועד הנפקת הפוליסה או במועד שינוייה ובכפוף לתקנות מס הכנסה) וכן מרכיבי ריסק

למיניהם, או כל אחד מהמרכיבים שהוזכרו בנפרד מאחרים (ריסק לסוגיו בלבד או חיסכון לסוגיו בלבד).

מסלול הוני

הינו מסלול המעניק למבוטח אפשרות למשוך את ערכי הפדיון בסכום חד פעמי, בכפוף לתנאי הפוליסה והוראות הדין.

מסלול קצבה

הינו מסלול בו זכאי המבוטח לקצבה לכל ימי חייו בהתאם לנוסחה שנקבעה בפוליסה. המסלול העיקרי מקנה תקופה מינימאלית של תשלומי קצבה אף אם המבוטח שהחל לקבל קצבה נפטר לפני כן.

פוליסת "ריסק"

פוליסת ביטוח הכוללת מרכיב סיכון (ריסק) בלבד.

ביטוח מנהלים

פוליסות ביטוח המשלבות חיסכון, ריסק (מוות) וכיסוי למקרה אובדן כושר עבודה (על פי צרכי המבוטח). פוליסות אלה מהוות מרכיב בתנאים הסוציאליים במסגרת יחסי עובד-מעביד.

הפרמיה מהווה אחוז מוסכם משכרו של המבוטח (לפיצויים, לתגמולים ולאובדן כושר עבודה), כפי שמתעדכן מעת לעת. פוליסות אלה כפופות לתקנות קופות הגמל.

קהל היעד לפוליסות ביטוח המנהלים הינו מעסיקים ובעלי שליטה בחברות המעוניינים לרכוש לעובדיהם או לעצמם, בהתאמה, ביטוח מנהלים במסגרת יחסי עובד-מעביד.

ביטוח פרט

פוליסות ביטוח ללקוחות פרטיים הכוללות חיסכון, ריסק או כסויים שונים ולעיתים כל המרכיבים משולבים גם יחד.

קהל היעד לפוליסת ביטוח פרט הינו לקוחות פרטיים, שכירים ועצמאים כאשר הפוליסות לעצמאים כפופות לתקנות קופות הגמל.

סוגי תוכניות ביטוח בענף ביטוח החיים

(ב)

להלן פירוט סוגי המוצרים והתכניות העיקריים בביטוחי חיים שמשווקת הקבוצה:

פוליסת "סטטוס"

פוליסה שהחברה החלה בשיווקה בשנת 2004. בפוליסה זו קיימת הפרדה מוחלטת בין מרכיבי הריסק, החיסכון וההוצאות. הפוליסה משווקת הן כפוליסת ביטוח מנהלים, הן כפוליסת ביטוח פרט והן כפוליסות ביטוח לעצמאיים. בפוליסות ביטוח סטטוס סכום הביטוח והפרמיה יכולים להשתנות על פי החלטת המבוטח, בכפוף לתנאי החיתום. החל מיולי 2008, פוליסת סטטוס לקצבה מגלמת הבטחת תוחלת חיים במקדם הקצבה. לאור תיקון 3 לחוק הגמל, הקבוצה החליטה על הבטחת מקדם הקצבה גם בפוליסות סטטוס קצבה שהונפקו החל מינואר 2004. החל משנת 2009 החברה משווקת פוליסות "סטטוס מנהלים ועצמאים" המאושרות כקופת גמל משלמת לקצבה או כקופת גמל לא משלמת לקצבה, לפי המקרה, עם הבטחת מקדם קצבה, וכן פוליסות "סטטוס הון" המיועדות לקליטת צבירות הוניות של כספים שהופרשו עד לחודש דצמבר 2008. החיסכון הצבור בפוליסה מושקע באחד או יותר ממגוון מסלולי ההשקעה שעומדים לרשות המבוטח ועל פי הנחייתו. מהחיסכון המושקע כאמור מנוכים דמי ניהול על פי הסיכום בין החברה למבוטח וכרשום בפוליסה.

פוליסת TOP FINANCE²

פוליסת ביטוח הכוללת מרכיב חיסכון בלבד, המשווקת כפוליסת פרט. החיסכון הצבור בפוליסה מושקע באחד או יותר ממגוון מסלולי ההשקעה שעומדים לרשות המבוטח ועל פי הנחייתו. מהחיסכון המושקע כאמור מנוכים דמי ניהול על פי הסיכום בין החברה למבוטח וכרשום בפוליסה.

פוליסת TOP FINANCE קופה מרכזית לפיצויים³

פוליסת ביטוח הכוללת מרכיב חיסכון בלבד ומאפשרת למעסיק לצבור את התחייבויותיו לתשלום פיצויים לעובדיו, הכול בכפוף לתקנות קופות הגמל. החיסכון הצבור בפוליסה מושקע באחד או יותר ממגוון מסלולי ההשקעה שעומדים לרשות המעסיק ועל פי הנחייתו. מהחיסכון המושקע כאמור מנוכים דמי ניהול על פי הסיכום בין החברה למעסיק וכרשום בפוליסה. לאור תיקון חוק הגמל, לפיו לא יותר עוד שיווקן של פוליסות מסוג זה, הייתה רשאית החברה להמשיך ולקבל הפקדות לפוליסות הקיימות עד לתום שנת 2010 רק בגין עובדים שהמעסיק העביר בגינם הפקדות עד סוף 2007.

פוליסת "עדיף"

עד לסוף שנת 2003 שיווקה הקבוצה פוליסת ביטוח "עדיף" בה דמי הביטוח מפוצלים בין מרכיב הריסק (כולל הוצאות) לבין מרכיב החיסכון, כאשר היחס בין המרכיבים כאמור, נקבע על ידי בעל הפוליסה או המבוטח. החיסכון הצבור בפוליסות מסוג זה ששווקו עד שנת 1990 הינו צמוד למדד המחירים לצרכן ותוספת ריבית הרשומה בהן. הפוליסות ששווקו החל משנת 1991 ועד לסוף שנת 2003 הינן "פוליסות משתתפות ברווחים". המבוטח אינו יכול לבחור את מסלול ההשקעה ודמי הניהול נקובים בתנאי הפוליסה.

פוליסות "סטטוס", "TOP FINANCE" ו"עדיף" יכולות להיות הוניות או קצבתיות. לאור תיקון חוק הגמל, הצבירה בגין ההפקדות מינואר 2008 ואילך (בפוליסות אלה הכפופות לתקנות קופות גמל) מיועדת לקצבה.

פוליסת "מעורב" (מסורתי)

עד לסוף חודש יוני שנת 2001 שיווקה הקבוצה פוליסת ביטוח מסוג "מעורב" (מסורתי), אשר בה סכום הביטוח מורכב ממרכיב החיסכון בתוספת מרכיב הריסק כשהם שלובים יחדיו. בקרות מקרה ביטוח (מוות או תום תקופה) משולם סכום הביטוח הקבוע מראש, הנקוב בפוליסה. החיסכון הצבור בפוליסות מסוג זה ששווקו עד שנת 1990 הינו צמוד למדד המחירים לצרכן ותוספת ריבית הרשומה בהן. הפוליסות ששווקו החל משנת 1991 ועד לסוף חודש יוני 2001 הינן "פוליסות משתתפות ברווחים". המבוטח אינו יכול לבחור את מסלול ההשקעה ודמי הניהול נקובים בתנאי הפוליסה. פוליסה זו הינה הונית. לאור תיקון חוק הגמל הצבירה בגין הפקדות מינואר 2008 ואילך (בפוליסות אלה הכפופות לתקנות קופות גמל) מיועדת לקצבה.

בכל סוגי הפוליסות הנ"ל, רשאי המבוטח/בעל הפוליסה לפדות את הפוליסה לפני הגיעה למועד תום התקופה, על-פי ערכי הפדיון הנקובים בה, ובכפוף לתקנות קופות הגמל או כל הסדר תחיקתי אחר החל על הפוליסה, לפי העניין.

ביטוח חיים ריסק טהור

פוליסות מסוג ריסק המעניקות תשלום למוטבים של סכום הביטוח, בתשלום אחד, במקרה של מות המבוטח, למעט במקרה של התאבדות במהלך השנה הראשונה.

² נתוני הפרמיות והתביעות של פוליסות אלה אינם נכללים בדוח עסקי ביטוח חיים.

³ נתוני הפרמיות והתביעות של פוליסות אלה אינם נכללים בדוח עסקי ביטוח חיים.

פוליסות ביטוח חיים ריסק טהור משווקות על ידי הקבוצה, הן ליחידים כפוליסת ביטוח חיים "ריסק פרטי" והן כהרחבה לפוליסות ביטוח חיים אחרות, כגון "סטטוס".

במסגרת פוליסות ביטוח "ריסק פרטי" משווקת הקבוצה פוליסות ביטוח ריסק המשמשות כבטוחה למקרה מוות לנותן המשכנתא ("בית בטוח"). סכום הביטוח הינו בגובה יתרת ההלוואה. הפוליסה מאפשרת גם שילוב ביטוח מבנה הדירה בגינה נלקחה ההלוואה.

ריסק קבוצתי

פוליסות מסוג ריסק קבוצתי משווקות בדרך כלל למעסיקים המעוניינים לבטח את עובדיהם בכיסוי למקרה מוות בלבד והן כפופות לתקנות ביטוח חיים קבוצתי, כאשר הפרמיה נגבית בדרך כלל באמצעות בעל הפוליסה עבור כל המבוטחים בקבוצה במימון המעסיק ו/או העובדים, לפי המקרה.

ביטוח אובדן כושר עבודה

כיסוי לאובדן כושר עבודה מעניק למבוטח, לאחר תקופת המתנה של מספר חודשים ממועד מקרה הביטוח, תשלום חודשי ושחרור מתשלום פרמיה בתקופת אי הכושר במקרה של נכות הגורמת לאובדן כושר עבודה, מלא או חלקי, כתוצאה ממחלה או תאונה. כיסוי זה נמכר בדרך כלל ככיסוי נוסף בפוליסות ביטוח אחרות כגון "סטטוס" או "ריסק".

הפוליסה כאמור נמכרת ללקוחות שכירים, עצמאיים ופרטיים.

אובדן כושר עבודה קבוצתי

פוליסות מסוג אובדן כושר עבודה קבוצתי כפופות לתקנות מיוחדות שהותקנו לעניין זה שתחולתן מחודש אפריל 2007 כאשר הפרמיה נגבית בדרך כלל באמצעות בעל הפוליסה עבור כל המבוטחים בקבוצה במימון בעל הפוליסה ו/או חברי הקבוצה, לפי המקרה.

ביטוח סיעודי

תוכנית המעניקה למבוטח פיצוי חודשי לאחר תקופת המתנה של מספר חודשים החל ממועד מקרה הביטוח (מועד בו המבוטח אינו יכול לבצע פעולות יומיומיות בסיסיות, כולן או חלקן), ולמשך תקופת הפיצוי כפי שהוגדרה בפוליסה, עם רכישתה. הפיצוי כאמור משולם כל עוד המבוטח במצב סיעודי, אך לא יותר מהתקופה הנקובה בפוליסה.

פוליסה זו נמכרת בעיקר ללקוחות פרטיים. קיימות גם פוליסות קבוצתיות לביטוח סיעודי. פוליסות מסוג זה משווקות בדרך כלל למעסיקים, ולעתים בשיתוף וועדי עובדים, המעוניינים לבטח את עובדיהם בכיסוי למקרה סיעודי.

ביטוח מחלות קשות

פוליסה המבטיחה למבוטח פיצוי כספי חד פעמי במקרה של אבחון מחלה קשה מתוך רשימת מחלות מוגדרת ובהתאם לתנאי הפוליסה.

הפוליסה נמכרת ללקוחות פרטיים. קיימות גם פוליסות קבוצתיות לביטוח מחלות קשות. פוליסות מסוג זה משווקות בדרך כלל למעסיקים ולעתים בשיתוף וועדי עובדים, המעוניינים לבטח את עובדיהם בכיסוי למקרה של מחלות קשות.

ביטוח בריאות

פוליסות הבריאות בענף ביטוח חיים כוללות שני כסויים מרכזיים: ביטוחי הוצאות רפואיות וביטוחי שיניים.

ביטוח לכיסוי הוצאות רפואיות

הכיסוי הביטוחי בפוליסות אלו מבוסס על מודל של שיפוי בגין הוצאות רפואיות מכוסות בפועל, עד לתקרה הנקובה בפוליסה. לעיתים, מתווסף לכיסוי הביטוחי מרכיב של פיצוי כספי שאינו תלוי בהוצאות בפועל.

סוגי הכיסויים שניתן לרכוש הם, בין היתר: כיסוי לתרופות שאינן כלולות בסל הבריאות, השתלות איברים בחו"ל, טיפולים מיוחדים בחו"ל, ניתוחים פרטיים בארץ ובחו"ל, טכנולוגיות מחליפות ניתוח, התייעצויות עם רופאים מומחים, כתב שרות "רפואה מונעת", רפואה משלימה, בדיקות היריון, פיצוי בגין אשפוז ממחלה, פיצוי בגין ימי החלמה בבית, פיצוי בגין אשפוז בלתי צפוי/אלקטיבי בבית חולים, כתבי שירות: ביקור רופא, עזרה ראשונה ברפואת שיניים ומוקד אחות בשידור חי.

על מנת להעניק למבוטחים בענף הבריאות שירות רפואי איכותי, התקשרה הקבוצה עם נותני שירות שהינם רופאים מומחים ומוסדות רפואיים פרטיים מהשורה הראשונה בארץ. כל אחד מהרופאים העצמאיים חתום בהסכם אישי עם מנורה מבטחים ביטוח, במסגרתו הרופא מחויב במתן שירות רפואי בהתאם לכיסוי בפוליסה וזאת בבתי החולים בהם הוא עובד. השירות הכלול בכתבי השירות, ניתן על ידי ספק חיצוני.

הקבוצה התקשרה בהסכמים עם רשתות בינלאומיות מובילות, על מנת לאפשר למבוטח, במקרה הצורך ובהתאם לתנאי הפוליסה, קבלת טיפול רפואי בחו"ל.

ביטוח שיניים

תכניות לביטוח שיניים של הקבוצה הם משני סוגים עיקריים: (1) כיסוי לרפואה משמרת (טיפול שיניים ראשוני); (2) כיסוי מקיף לרפואה משמרת ומשקמת (טיפול שיניים מקיף) וטיפול אורתודנטיה לילדים.

אחר

ביטוח ריסק למקרה מוות מתאונה

"מוות מתאונה" הינו כיסוי נוסף המעניק למוטבים בעת מקרה מוות של המבוטח כתוצאה מתאונה, סכום כספי חד-פעמי בנוסף לסכום הביטוח היסודי.

ביטוח למקרה נכות מתאונה

"נכות מתאונה" הינו כיסוי נוסף המעניק סכום כספי חד-פעמי במקרה של נכות עקב תאונה. במקרה של נכות מלאה ותמידית ישולם סכום הביטוח במלואו, ובמקרה של נכות חלקית ישולם סכום ביטוח יחסי מתוך סכום הביטוח המלא בהתאם לטבלה הקבועה בפוליסה.

ביטוח למקרה נכות מקצועית

"נכות מקצועית" הינה הרחבת הפוליסה המעניקה למבוטח סכום כספי חד-פעמי במקרה של נכות עקב תאונה או מחלה שבעקבותיהם נשלל מהמבוטח באופן מוחלט ותמידי הכושר לעסוק במקצועו או בעיסוק אחר סביר ומתאים. במקרה של נכות מלאה ותמידית ישולם סכום הביטוח כאמור, ותבוטל הפוליסה על כל הכיסויים האחרים שבה.

כל הפוליסות כאמור נמכרות ללקוחות המבקשים לשפר את פוליסת ביטוח החיים שלהם.

לפירוט בדבר השקעות כספי המבוטחים והעמיתים והרווחיות הנזקפת לחברה מהם בענף ביטוח החיים, ראה סעיף 8.3.6 להלן.

3.2.2 פנסיה

(א)

קרן פנסיה חדשה מקיפה "מבטחים החדשה"

קרן פנסיה חדשה מקיפה, שהוקמה בשנת 1995, בה מבוטחים עובדים שכירים ועצמאים (עובדים-עצמאים, עובדים-שכירים המפקידים כספים בקרן במעמד עצמאי ועצמאים שאינם עובדים), שהחלו להיות מבוטחים בקרן פנסיה משנת 1995 ואילך. הקרן מעניקה כיסויים למקרי מוות (פנסיית שאירים), אובדן כושר עבודה (פנסיית נכות) ופרישה לפנסיה בגיל זקנה (פנסיית זקנה) כמפורט בתקנון הקרן. ההפקדות לקרן מוגבלות בתקרה

חודשית של עד 20.5% מכפל השכר הממוצע במשק (כיום - הפקדה בסכום של כ-3,500 ש"ח בחודש), המחושבת באופן מצטבר עבור כל שנת מס בנפרד.

היקף דמי הגמולים שגבתה החברה המנהלת מעמיתי קרן הפנסיה מבטחים החדשה במהלך התקופות המתוארות בדוח והנכסים המנוהלים בה (במיליוני ש"ח) מפורטים להלן:

2008	2009	2010	
3,209	3,610	4,154	דמי גמולים
19,732	27,579	33,815	נכסים

דמי הגמולים גדלו ב- 15.1% בשנת 2010 לעומת שנת 2009 והיקף הנכסים עלה בעיקר בשל גידול בגבייה ותשואת שוק ההון. בנוסף, במהלך תקופת הדוח היו פדיונות של עמיתים והחזר פיצויים למעסיקים בהיקף של כ- 616 מיליוני ש"ח לעומת כ- 584 מיליוני ש"ח אשתקד.

זכויות וחובות עמיתי הקרן נקבעות לפי הוראות התקנון, הקובעות כי לזכות כל עמית בקרן נצבר סכום צבור, שחלוקתו במקדם אקטוארי מתאים תניב את פנסיית הזקנה שיהיה זכאי לה בגיל הפרישה, לפי נתוני הפנסיה שהעמית קבע. כמו כן, יוענק לעמית כיסוי ביטוחי למקרי נכות ומוות לפני גיל הפרישה. היקף הכיסויים יקבע לפי מסלול הפנסיה בו בחר העמית (מבין כמה מסלולים אפשריים, כמפורט להלן), לפי גילו במועד הצטרפותו לקרן והתפתחות השכר שלו, והכול בכפוף להסדר התחיקתי.

התקנון מתוקן מעת לעת, באישור הממונה או לפי דרישתו, ולאחרונה תוקן בחודש ינואר 2011.

להלן פרטים לעניין מסלולי הביטוח הקבועים בתקנון:

מסלול כללי - מסלול זה הוא מסלול ברירת המחדל ב"מבטחים החדשה", ובו מוענק הכיסוי הביטוחי המקסימאלי המותר למקרה נכות, וכן מוענק בו כיסוי מאוזן לשאירים, כך שפנסיית השאירים מיועדת להיות דומה לפנסיית הזקנה הצפויה בגיל הפרישה; עד חודש מרס 2009 גם הכיסוי הביטוחי למקרה נכות המוענק במסלול זה היה כיסוי מאוזן כאמור;

מסלול עתיר חיסכון - המיועד למי שמעוניין לקבל פנסיית זקנה גבוהה יותר ובתמורה מעוניין לקבל פנסיית נכות או שאירים נמוכה יותר (באופן משמעותי);

מסלול חיסכון מרבי לפרישה מוקדמת - המיועד גם הוא למי שמעוניין בפנסיית זקנה גבוהה ככל האפשר, ובו מוענקים כיסויים ביטוחיים רק עד הגיעו של העמית לגיל 60, כך שעלות הסיכונים המנוכה מחשבון העמית היא מינימאלית;

מסלול עתיר ביטוח - המיועד למי שמעוניין לקבל פנסיית נכות או שאירים גבוהה יותר בתמורה להקטנת פנסיית הזקנה מזו של המסלול הכללי;

מסלול ביטוח מרבי - שבו מוענק הכיסוי הגבוה ביותר המותר לעניין פנסיות נכות או שאירים, אך אותו כיסוי מוענק רק עד הגיעו של העמית לגיל 60;

מסלול משווה - מסלול מאוזן, המיועד למי שמעוניין כי פנסיית הנכות או פנסיית השאירים שתשלם לו או למשפחתו תהיה קרובה לפנסיית הזקנה הצפויה בגיל הפרישה;

מסלול ביטוח שאירים מוגבר - המיועד למי שמעוניין לקבל פנסיית שאירים גבוהה יותר בתמורה לקבלת פנסיית זקנה ופנסיית נכות נמוכות (באופן משמעותי) מאלו של המסלול הכללי;

מסלול משולב מוטה חיסכון - שילוב בין המסלול הכללי לבין המסלול עתיר החיסכון;

מסלול משולב מוטה ביטוח - שילוב בין המסלול הכללי לבין המסלול עתיר הביטוח.

קרן פנסיה חדשה כללית "מבטחים החדשה פלוס"

(ב)

"מבטחים החדשה פלוס" היא קרן פנסיה חדשה כללית (המכונה "קרן כללית" או "קרן משלימה") המיועדת בעיקרה להפקדות דמי גמולים משכר העולה על כפל השכר הממוצע במשק ולהפקדות חד-פעמיות לצורך רכישת קצבה בגיל פרישה. הקרן הוקמה בשנת 1997.

היקף דמי הגמולים שגבתה הקרן בתקופות המתוארות בדוח והנכסים המנוהלים בה (במיליוני ש"ח) מפורטים להלן:

2008	2009	2010	
30.4	40.7	49.6	דמי גמולים
150.5	232.6	299.2	נכסים

בחודש דצמבר 2007 אושר תקנון חדש עבור "מבטחים החדשה פלוס" הערוך בהתאם לחוזרי הפנסיה הרלוונטיים. לפי התיקון, ניתן כיסוי פנסיוני מקיף (לפנסייט זקנה, לפנסייט נכות במקרה של אובדן כושר עבודה בגיל העבודה ולפנסייט שאירים במקרה של פטירה בגיל העבודה) לעמית ב"מבטחים החדשה פלוס" שרצה בכך, במסלולי ביטוח שונים שביניהם יכל העמית לבחור, אך נשמרת האפשרות לבחור במסלול פנסייט יסוד (ללא כיסויים ביטוחיים למקרי נכות או פטירה בגיל העבודה).

בהתאם להוראות הממונה בהקשר זה, רוכשת מנורה מבטחים פנסיה ביטוח משנה למסלולי הביטוח ב"מבטחים החדשה פלוס". הביטוח נרכש ממנורה מבטחים ביטוח והוא צפוי להוסיף ולהירכש עד לקיומה של מסה קריטית של עמיתים ב"מבטחים החדשה" שחל עליהם כיסוי ביטוחי כאמור.

בחודש מרס 2010 תוקן תקנון "מבטחים החדשה פלוס". במסגרת התיקון הוחלף שמה של הקרן, נקבע כי מחודש יולי 2010 ואילך הפך מסלול הביטוח הכללי למסלול ברירת המחל בקרן, וזאת למצטרפים חדשים ולמפקידים שחידשו הפקדותיהם, לאחר הפסקה של שישה חודשים או יותר. בנוסף, בוצע שינוי בכיסוי הביטוחי למקרה נכות באותו מסלול למצטרפים בגילאים מאוחרים יחסית. בוצעו תיקונים הנוגעים להארכת הביטוח המוענקת למבוטח שנפסקו ההפקדות השוטפות בגינו בקרן, הותאם פרק העברת הכספים מן הקרן ואליה להוראות תקנות הניוד וכן בוצעה שורת תיקונים הנוגעים לזכויות לתשלומים מהקרן.

משיכת כספים מקרן הפנסיה שלא בדרך של קצבה נעשית לפי הוראות תקנה 41כט לתקנות קופות הגמל, ובהתאם לה משיכת כספים כזו הינה של הסכום הצבור לזכות העמית בקרן.

לפירוט בדבר השקעות כספי המבוטחים והעמיתים והרווחיות הנזקפת לחברה מהם בענף הפנסיה, ראה סעיף 8.3.6 להלן.

גמל 3.2.3

קופות גמל אישיות לתגמולים ולפיצויים מיועדות לשכירים ולעצמאיים, אלא אם נקבע אחרת בתקנון. ההפקדות בקופה הן על בסיס חודשי לשכירים ואילו עצמאים יכולים להפקיד את הכספים אחת לתקופה. כפי שפורט בסעיפים 3.1.1 ו-3.1.2 לעיל, במסגרת תיקון חוק הגמל נקבע כי הפקדות בקופות גמל אלה, שיבוצעו משנת 2008 ואילך, יהיו מיועדות למטרת קצבה, והקופות יהפכו (לעניין הפקדות אלה) לקופות גמל לא משלמות לקצבה.

מנורה מבטחים גמל מנהלת קופות גמל מ-4 סוגים שונים: קופות גמל לא משלמות לקצבה (שלעניין הכספים שהופקדו בהן עד סוף שנת 2007 מוסיפות להתנהל כקופות גמל אישיות לתגמולים ולפיצויים), קרנות השתלמות, קופות מרכזיות (לפיצויים, וכן קופת גמל מרכזית להשתתפות בפנסיה תקציבית) וקופות גמל למטרה אחרת.

3.2.3.1 קופות גמל אישיות לתגמולים ולפיצויים

מנורה מבטחים גמל מנהלת מספר קופות גמל מסוג זה כמפורט להלן:

א. **"מנורה גמל", המפעילה שישה מסלולים** וזאת לאחר שבחודש אוגוסט 2010 הושלם מיזוג מסלול ההשקעה "קואטרו מנורה אג"ח ללא מניות", אל מסלול ההשקעה מנורה גמל לפרישה 2015 בהתאם לאישור הממונה:

1. **מסלול עד 10% מניות** - מדיניות ההשקעה בו כפופה להחלטות ועדת ההשקעות של הקופה, בכפוף להוראות הדין, אולם בכל עת לא יעלה שיעור האחזקה במניות וניירות ערך המירים למניות, על 10% מנכסי המסלול.

2. **מסלול מנייתי** - מדיניות ההשקעה בו כפופה להחלטות ועדת ההשקעות של הקופה, אולם בכל עת שיעור ההחזקה במניות וניירות ערך המירים למניות, לא יפחת מ-50% מנכסי המסלול.

3. **מסלול לפרישה מיידית** - שבו לא יושקעו כספים במניות או בניירות ערך המירים למניות ולא יושקעו בנכסים שיתרת התקופה שעד פדיונם עולה על שנה, ומדיניות ההשקעה בו כפופה להנחה כי על כלל הכספים במסלול זה להיות נזילים בכל עת.

4. **מסלול לפרישה 2015** - שבו לא יושקעו כספים במניות או בניירות ערך המירים למניות, ומדיניות ההשקעה בו כפופה להנחה כי כלל הכספים במסלול זה (למעט כספים נזילים הקיימים עקב התנועות בחשבונות שבמסלול) ייפדו עד לשנת 2015. בחודש אוגוסט 2010 הושלם מיזוג מסלול ההשקעה "קואטרו מנורה אג"ח ללא מניות" אל מסלול זה, מקופת הגמל "קואטרו מנורה תגמולים" בהתאם לאישור הממונה.

5. **מסלול לפרישה 2020** - מדיניות ההשקעה בו כפופה להחלטות ועדת ההשקעות של הקופה, אולם כלל הכספים במסלול זה (למעט כספים נזילים הקיימים עקב התנועות בחשבונות שבמסלול) ייפדו עד לשנת 2020.

6. **מסלול לפרישה 2030** - מדיניות ההשקעה בו כפופה להחלטות ועדת ההשקעות של הקופה, אולם כלל הכספים במסלול זה (למעט כספים נזילים הקיימים עקב התנועות בחשבונות שבמסלול) ייפדו עד לשנת 2030.

ב. **"מבטחים תגמולים ופיצויים"** - קופת גמל אישית לתגמולים ולפיצויים לשכירים ולעצמאים.

ג. **"מנורה גמל - מיתר"** - קופת גמל אישית לתגמולים ולפיצויים לשכירים ולעצמאים.

ד. **"מנורה מבטחים אמיר" (בשמה הקודם: "מנורה גמל אמיר")**, אליה מוזגה בחודש 2010 קופת הגמל "מנורה גמל פלס" - במסגרת המיזוג אושר שינוי שם הקופה כאמור. הקופה מפעילה שלושה מסלולים:

ה. **מסלול מנורה מבטחים אמיר כללי** - מסלול כללי הפתוח בפני עמיתים חדשים. בו יושקעו הנכסים בהתאם לשיקול הדעת של החברה המנהלת כפי שיהא מעת לעת, ובכפוף להוראות ההסדר התחיקתי ולמגבלות שנקבעו על פיו.

ו. **מסלול מנורה מבטחים אמיר מדד ידוע** - מסלול מבטיח תשואה כהגדרת מונח זה בתקנות קופות גמל אשר הינו מסלול סגור להצטרפות של עמיתים חדשים. שיעור התשואה המובטחת הוא 5.5% לשנה בתוספת הפרשי הצמדה לפי שיעור עלית המדד, לפי היחס בין המדד שפורסם לאחרונה לפני זקיפת הרווחים לבין המדד הידוע בחודש בו הופקדו הכספים לזכות העמית.

ז. **מסלול מנורה מבטחים אמיר מדד בגין** - מסלול מבטיח תשואה כהגדרת מונח זה בתקנות קופות גמל אשר הינו מסלול סגור להצטרפות של עמיתים חדשים. שיעור התשואה המובטחת הוא 5.5% לשנה בתוספת

הפרשי הצמדה לפי שיעור עלית המדד, לפי היחס בין המדד שפורסם לאחרונה לפני זקיפת הרווחים לבין המדד הידוע בחודש בו הופקדו הכספים לזכות העמית.

כפי שפורט בסעיף 3.1.1 לעיל, קופות גמל אלה פועלות, בגין ההפקדות שיופקדו בהן בשנת 2008 ואילך, כקופות גמל לא משלמות לקצבה, ומוסיפות לפעול כקופות גמל אישיות לתגמולים ולפיצויים בגין הכספים שהופקדו בהן עד תום שנת 2007.

ה. **"מור - מנורה מבטחים"** - קופת גמל אישית לתגמולים המיועדת לאוכלוסיית משרתי הקבע. הקופה מפעילה שלושה מסלולים:

1. **"מור מנורה מבטחים מסלול כללי"**: שבו יושקעו הנכסים בהתאם לשיקול הדעת של החברה המנהלת כפי שיהא מעת לעת, ובכפוף להוראות ההסדר התחיקתי ולמגבלות שנקבעו על פיו.

2. **"מור מנורה מבטחים מסלול כללי ב"**: שבו יושקעו עד 10% מנכסי המסלול במניות, ויתרת נכסי המסלול תושקע, בכפוף למקבלה אמורה לעניין השקעה במניות, בהתאם לשיקול הדעת של החברה המנהלת, כפי שיהא מעת לעת, ובכפוף להוראות ההסדר התחיקתי ולמגבלות שנקבעו בו.

3. **"מור מנורה מבטחים מסלול מנייתי"**: שבו לפחות 50% מנכסי המסלול יושקעו במניות, ויתרת נכסי המסלול תושקע בהתאם לשיקול הדעת של החברה המנהלת, כפי שיהא מעת לעת, ובכפוף להוראות ההסדר התחיקתי ולמגבלות שנקבעו בו.

ט. **"מנורה מבטחים תעוש"** (בשמה הקודם: "מנורה גמל תעוש"): הקופה מפעילה כיום 2 מסלולי השקעה וזאת לאחר שבחודש אוגוסט 2010 הושלם מיזוג מסלולי ההשקעה "קואטרו מנורה תגמולים א" ו-"קואטרו מנורה תגמולים ב", אל המסלול הכללי בקופה ומיזוג מסלול ההשקעה "קואטרו מנורה תגמולים מניות" (מ"ה 1364) כמסלול השקעה חדש בקופה, בהתאם לאישור הממונה. במסגרת המיזוג אושר שינוי שם המסלול האמור לשם "מנורה מבטחים תעוש - מסלול מניות":

1. **"מנורה מבטחים תעוש - מסלול כללי"** - שבו יושקעו כל נכסי המסלול בהתאם לשיקול הדעת של החברה, כפי שישתנה מעת לעת, ובכפוף להוראות ההסדר התחיקתי למגבלות שנקבעו על פיו. בחודש אוגוסט 2010 הושלם מיזוג מסלולי ההשקעה "קואטרו מנורה תגמולים א" ו-"קואטרו מנורה תגמולים ב" אל מסלול השקעה זה מקופת הגמל "קואטרו מנורה תגמולים".

2. **"מנורה מבטחים תעוש - מסלול מניות"** - שבו יושקעו לפחות 75% מנכסי המסלול במניות, בני"ע המירים למניות, במדדי מניות, בתעודות השתתפות בקרנות נאמנות המשקיעות במניות או בנגזרים על כל אחד מאלה בארץ ובה"ל. יתרת הנכסים תושקע על פי שיקול דעת החברה, בכפוף להוראות ההסדר התחיקתי. בחודש אוגוסט 2010 הושלם מיזוג מסלול ההשקעה "קואטרו מנורה תגמולים מניות" אל קופת הגמל מקופת הגמל "קואטרו מנורה תגמולים" בהתאם לאישור הממונה.

י. **"מנורה מבטחים יתר"** - קופת גמל לתגמולים בת ארבעה מסלולי השקעה: שלושה מסלולים מבטיחי תשואה כהגדרת מונח זה בתקנות קופות הגמל ובקשר עמם קיימת התחייבות להבטחת תשואה בהתאם להוראות תקנון הקופה ומסלול רביעי אשר אינו מבטיח תשואה.

3.2.3.2 קרנות השתלמות

קרן השתלמות מיועדת לשכירים ולעצמאיים. ההפקדות בקרן השתלמות הן על בסיס חודשי לשכירים. עצמאים יכולים להפקיד את הכספים אחת לתקופה.

מנורה מבטחים גמל מנהלת 2 קרנות השתלמות:

א. **"מנורה השתלמות"**, המפעילה חמישה מסלולים, וזאת לאחר שבחודש ינואר 2010 הושלם מיזוג קרן ההשתלמות "מנורה מסד השתלמות" אל קרן השתלמות זו בהתאם לאישור הממונה:

1. **"מנורה השתלמות כללי"**: במסלול זה יושקעו כל נכסי המסלול בהתאם לשיקול הדעת של החברה המנהלת, כפי שישתנה מעת לעת, ובכפוף להוראות ההסדר התחיקתי למגבלות שנקבעו על פיו.

2. **"מנורה השתלמות עד 10% מניות"**: עד 10% מנכסי המסלול יושקעו במניות, וניירות ערך המירים למניות, ויתרת נכסי המסלול תושקע בהתאם לשיקול הדעת של החברה המנהלת, כפי שישתנה מעת לעת, ובכפוף להוראות ההסדר התחיקתי למגבלות שנקבעו על פיו.

3. **"מנורה השתלמות מניית"**: לפחות 50% מנכסי המסלול יושקעו במניות, וניירות ערך המירים למניות, ויתרת נכסי המסלול תושקע בהתאם לשיקול הדעת של החברה המנהלת, כפי שישתנה מעת לעת, ובכפוף להוראות ההסדר התחיקתי למגבלות שנקבעו על פיו.

4. **"מנורה השתלמות מדדי"**: לפחות 75% מנכסי המסלול יושקעו בנכסים צמודים למדד ולא תהיה השקעה במניות. בחודש ינואר 2010 מוזג מסלול זה אל קרן ההשתלמות זו מקרן ההשתלמות "מנורה מסד השתלמות".

5. **"מנורה השתלמות שקלי"**: לפחות 75% מנכסי המסלול יושקעו בנכסים נושאי ריבית שקלית ועד 25% בכל השקעה אחרת. בחודש ינואר 2010 מוזג מסלול זה אל קרן ההשתלמות זו מקרן ההשתלמות "מנורה מסד השתלמות".

ב. **"מנורה מבטחים השתלמות"**, המפעילה שישה מסלולים לאחר שבחודש באוגוסט 2010 הושלם מיזוג מסלולי ההשקעה "קואטרו מנורה השתלמות מניות" ו-"קואטרו מנורה השתלמות אג"ח ללא מניות", אל קרן השתלמות זו, בהתאם לאישור הממונה:

1. **מסלול כללי** - מדיניות ההשקעות בו נתונה להחלטות ועדת ההשקעות של הקרן, בכפוף להוראות הדין.

2. **מסלול אגרות חוב קונצרניות** - בו קיימת מדיניות השקעות לפיה לפחות 50% מנכסי מסלול ההשקעה יושקעו באגרות חוב קונצרניות של חברות ציבוריות.

3. **מסלול אג"ח ממשלתי צמוד** - בו קיימת מדיניות השקעות לפיה לפחות 50% מנכסי מסלול ההשקעה יושקעו בניירות ערך הנכללים במדד "מדדיות ממשלתיות" או בני"ע העוקבים אחר אותו מדד.

4. **מסלול אג"ח ממשלתי שקלי** - בו קיימת מדיניות השקעות לפיה לפחות 50% מנכסי מסלול ההשקעה יושקעו בניירות ערך הנכללים במדד "שקליות ממשלתיות" או בני"ע העוקבים אחר אותו מדד. בחודש אוגוסט 2010 מוזג מסלול ההשקעה "קואטרו מנורה השתלמות אג"ח ללא מניות" אל מסלול ההשקעה זה מקרן ההשתלמות "קואטרו מנורה השתלמות".

5. **מסלול חו"ל** - בו קיימת מדיניות השקעות לפיה לפחות 50% מנכסי מסלול ההשקעה יושקעו בניירות ערך הנסחרים בבורסות חו"ל לפי חלוקה גיאוגרפית שתקבע לעניין זה או בני"ע העוקבים אחר מדדי מניות בחו"ל.

6. **מסלול מניות** - בו קיימת מדיניות השקעות לפיה לפחות 75% מנכסי המסלול יושקעו במניות, בני"ע המירים למניות, במדדי מניות, בתעודות השתתפות בקרנות נאמנות המשקיעות במניות או בנגזרים על כל אחד מאלה בארץ ובחו"ל. יתרת הנכסים במסלול תושקע על פי שיקול דעת החברה, בכפוף להוראות ההסדר התחיקתי. ביום 1 באוגוסט 2010 מוזג מסלול זה אל קרן ההשתלמות זו מקרן ההשתלמות "קואטרו מנורה השתלמות" בהתאם לאישור הממונה.

ג. **"להבה קרן השתלמות"**

החל מיום 1 בינואר, 2011 הועבר ניהול הקרן מלהבה חברה לניהול קרן השתלמות בע"מ ולהב לשכת ארגוני העצמאיים והעסקים בישראל (ע"ר) הועבר למנורה מבטחים גמל, בהתאם לאישור הממונה. הקרן מפעילה 2 מסלולי השקעה פעילים:

1. **"להבה מסלול כללי"** - בו קיימת מדיניות השקעות לפיה יושקעו נכסי המסלול על פי התפתחויות בשוק ההון, בהתאם לשיקול דעתה המקצועי של החברה המנהלת ובכפוף להנחיות הרלבנטיות בהסדר התחיקתי.

2. **"להבה מסלול שקלי"** - בו קיימת מדיניות השקעות לפיה יושקעו לפחות 50% מנכסי המסלול, בהשקעות צמודות למדד המחירים לצרכן. במסלול זה לא תהיה השקעה במניות ו/או באופציות ו/או בניירות ערך המירים ו/או בקרנות נאמנות המתמחות בהשקעות כאמור.

ד. **"אומגה קרן השתלמות"**

בחודש בספטמבר 2008, הועברו לידי מנורה מבטחים פיננסים 60% ממניות מנורה מבטחים והסתדרות המהנדסים קופות גמל בע"מ המנהלת את אומגה קרן השתלמות (לשעבר קרן ההשתלמות למהנדסים) (להלן, לצורך סעיף זה: **"הקרן"**). זאת, בהתאם להסכמי רכישה לפיהם הועברו מלוא אמצעי השליטה של המדינה ו- 20% מאמצעי השליטה של הסתדרות המהנדסים במנורה מבטחים מהנדסים לידי חברת מנורה מבטחים פיננסים.

החל ממועד העברת השליטה למנורה מבטחים פיננסים, הקרן איננה עוד קרן ענפית הפועלת לפי הוצאות בפועל והמיועדת לציבור המהנדסים בלבד ובהתאם לכך תוקן תקנון הקרן.

הקרן מפעילה מסלול כללי שמדיניות ההשקעות בו נתונה להחלטות ועדת ההשקעות של הקרן, בכפוף להוראות הדין וכן שני מסלולים נוספים כמפורט להלן:

1. **"אומגה מסלול אג"ח"** - במסלול זה יושקעו לפחות 75% מנכסי המסלול באגרות חוב ממשלתיות ועד 25% מנכסי המסלול באגרות חוב קונצרניות.

2. **"אומגה מסלול מנייתי"** - במסלול זה יושקעו לפחות 50% מנכסי המסלול במניות וניירות ערך המירים למניות, ובהתאם בוצעו בתקנון הקרן שינויים לצורך התאמתו לתקנון של קרן השתלמות מסלולית.

3.2.3.3 **קופות מרכזיות (לפיצויים ולהשתתפות בפנסיה תקציבית)**

מנורה מבטחים גמל מנהלת קופות מרכזיות לפיצויים המיועדות למעביד, המבקש לצבור כספים להבטחת פיצויי פיטורין לעובדיו. הקופה אינה קופה אישית, העמית הינו המעביד וצבירת הכספים היא במרוכז על שם המעביד, עבור עובדיו. ההפרשות לקופה מוכרות כהוצאה למעביד והכספים נמצאים בבעלותו עד לשחרורם לטובת עובדיו.

כפי שפורט בסעיפים 3.1.1 ו-3.1.2 לעיל, בתיקון חוק הגמל נקבע כי משנת 2008 ואילך נאסרה ההפקדה בקופות הגמל המרכזיות לפיצויים (הוראות מעבר בתיקון האמור קובעות כי יותרו הפקדות בקופות - רק הפקדות של עמיתים-מעסיקים קיימים ורק בגין עובדיהם של אותם מעסיקים שבגינם הופקדו בקופות כספים בדצמבר 2007 - עד סוף שנת 2010). בהתאם להוראות התיקון לחוק הגמל, החל מחודש ינואר 2011 נסגרו הקופות המרכזיות לפיצויים להפקדות חדשות.

מנורה מבטחים גמל מנהלת 2 קופות מרכזיות לפיצויים לאחר שבחודש ינואר 2010 הושלם מיזוג הקופה המרכזית לפיצויים "מנורה מרכזית לפיצויים מורג" לתוך קופת הגמל "מבטחים מרכזית לפיצויים" ובחודש אוגוסט 2010 הושלם מיזוג קופת הגמל המרכזית לפיצויים "קואטרו מנורה מרכזית לפיצויים", אל "מבטחים מרכזית לפיצויים", בהתאם לאישורי הממונה. כמו כן מנורה מבטחים גמל מנהלת קופה מרכזית אחת להשתתפות בפנסיה תקציבית, כמפורט להלן:

א. **"מבטחים מרכזית לפיצויים"** - בהתאם לאישור הממונה, בחודש ינואר 2010 הושלם מיזוג הקופה המרכזית לפיצויים "מנורה מרכזית לפיצויים מורג" לתוך קופה זו, ובחודש אוגוסט 2010 הושלם מיזוג "קואטרו מנורה מרכזית לפיצויים" לתוך קופה זו.

ב. **"מנורה מרכזית לפיצויים"** המפעילה שלושה מסלולים:

1. **מסלול כללי** - מדיניות ההשקעה בו נתונה להחלטות ועדת ההשקעות של הקופה, בכפוף להוראות הדין.

2. **מסלול עד 10% מניות** - מדיניות ההשקעה במסלול זה כפופה להחלטות ועדת ההשקעות של הקופה, בכפוף להוראות הדין, אולם, בכל עת לא יעלה שיעור האחזקה במניות על 10% מנכסי המסלול.

3. **מסלול ללא מניות** - מדיניות ההשקעה במסלול זה כפופה להחלטות ועדת ההשקעות של הקופה, בכפוף להוראות הדין, אולם ללא השקעה במניות או בניירות ערך המירים למניות.

ג. **"מנורה מבטחים - משתתפת בפנסיה תקציבית"**: הקופה הינה קופה ייעודית לצורך הפקדת כספים שנוכו ממשכורות עובדים הזכאים לפנסיה תקציבית, בהתאם לשיעורים ולתנאים הקבועים בסעיפים 89 ו-90 לחוק התכנית להבראת כלכלת ישראל (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנות הכספים 2003 ו-2004) התשס"ג-2003. בקופה זו מנוהלים 2 מסלולי השקעה:

1. **מסלול כללי** - במסלול זה יושקעו כל נכסי המסלול בהתאם לשיקול הדעת של החברה, כפי שישתנה מעת לעת, ובכפוף להוראות ההסדר התחיקתי למגבלות שנקבעו על פיו.

2. **מסלול ללא מניות** - במסלול זה יושקעו כל נכסי המסלול בהתאם לשיקול הדעת של החברה, כפי שישתנה מעת לעת, ובכפוף להוראות ההסדר התחיקתי למגבלות שנקבעו על פיו, ללא השקעה במניות או בניירות ערך המירים למניות.

3.2.3.4 קופות גמל למטרות אחרות

מנורה מבטחים גמל מנהלת קופת גמל למטרה אחרת: "מבטחים קופת גמל למטרות חופשה, חגים והבראה" - קופת גמל אישית למטרה אחרת, המיועדת לעובדים שכירים. ההפקדות בקופה נעשות בידי המעביד, ונרשמות על שם העובד. ההפקדות בקופה הן לצורך כיסוי חובותיו של המעביד לתשלום דמי חופשה, חגים והבראה לעובדיו. שיעורי ההפקדות מתוך השכר המבוטח קבועים בתקנון הקופה כברירת מחדל, אך ניתן לקבוע בהסכם קיבוצי שיעורי הפקדות שונים מאלה הקבועים כברירת המחדל. ההפרשות לקופה זו מוכרות כהוצאה למעביד. הקופה משלמת לעמיתה את הכספים שנצברו בחשבונם

אחת לשנה (במועד שיקבע בתיאום עם המעביד) או בעת פרישה מעבודה (שאז רשאי העובד למשוך את כספו ללא צורך באישור המעביד).

לפירוט בדבר השקעות כספי המבוטחים והעמיתים והרווחיות הנזקפת לחברה מהם בענף קופות הגמל, ראה סעיף 8.3.6 להלן.

להלן פירוט נתוני הנכסים המנוהלים (במיליוני ש"ח) על ידי הקופות עבור התקופות המתוארות בדוח:

2008	2009	2010	
6,637	7,769	8,330	קופות גמל אישיות לתגמולים ולפיצויים
2,251	3,091	3,626	קרנות השתלמות
247	472	634	קופות מרכזיות לפיצויים
20	26	28	קופת גמל למטרות אחרות

3.3 פילוח נתונים עבור מוצרים ושירותים

3.3.1 ביטוח חיים

ההכנסות מפרמיות בביטוח חיים⁴, בתקופות המתוארות בדוח היו כמפורט להלן:

2008	2009	2010	
1,783,022	1,827,732	2,001,514	סך ההכנסות מפרמיות בביטוח חיים
45.3%	44.5%	46.8%	שיעור ההכנסות מפרמיות הקבוצה

⁴ נתוני הפרמיות והתביעות של פוליסות Top Finance אינם נכללים בדוח עסקי ביטוח חיים.

להלן נתונים המפרטים את החלק היחסי של הפרמיה בפוליסות ביטוחי החיים השונות
המשווקות על ידי הקבוצה:

נתונים לשנת 2010:

סה"כ	אחר	מבטיח תשואה	משתתף ברוחים	פרמיות (באלפי ש"ח)
ביטוח מנהלים:				
367,995	-	33,640	334,355	עדיף
28,403	-	19,884	8,519	מסורתי
544,025	-	124,738	419,287	פוליסות שהונפקו החל מ- 1.1.2004
ביטוח פרט:				
95,736	-	7,142	88,594	עדיף
82,560	-	30,491	52,069	מסורתי
91,877	-	-	91,877	פוליסות שהונפקו החל מ- 1.1.2004
227,421	-	5,966	221,455	ביטוח ריסק פרט
9,978	9,978	-	-	ביטוח ריסק קבוצתי
186,217	6,627	9,966	169,624	ביטוח אובדן כושר עבודה
50,901	859	49	49,993	ביטוח סיעודי
74,079	134	3,494	70,451	ביטוח מחלות קשות
205,231	205,231	-	-	ביטוח הוצאות רפואיות
37,093	1,447	1,447	34,199	אחר
2,001,514	224,274	236,817	1,540,423	סה"כ פרמיות תקבולים בגין חוזי השקעה
399,634	-	12	399,622	סה"כ פרמיות כולל תקבולים בגין חוזי השקעה
2,401,148	224,274	236,829	1,940,045	התחייבויות ביטוחיות ברוטו ליום 31.12.2010
17,039,228	193,693	4,937,339	11,908,196	

נתונים לשנת 2009:

סה"כ	אחר	מבטיח תשואה	משתתף ברוחים	פרמיות (באלפי ש"ח)
ביטוח מנהלים:				
382,240	-	28,736	353,504	עדיף
35,213	-	22,651	12,562	מסורתי
397,711	-	36,331	361,380	פוליסות שהונפקו החל מ-1.1.2004
ביטוח פרט:				
96,010	-	6,698	89,312	עדיף
95,556	-	36,947	58,609	מסורתי
43,358	-	-	43,358	פוליסות שהונפקו החל מ-1.1.2004
206,827	-	6,307	200,520	ביטוח ריסק פרט
14,739	14,739	-	-	ביטוח ריסק קבוצתי
200,460	13,586	9,429	177,445	ביטוח אובדן כושר עבודה
45,634	1,407	66	44,161	ביטוח סיעודי
71,341	589	3,850	66,902	ביטוח מחלות קשות
202,772	202,772	-	-	ביטוח הוצאות רפואיות
35,871	1,395	3,816	30,660	אחר
1,827,732	234,488	154,831	1,438,413	סה"כ פרמיות
237,882	-	95	237,787	תקבולים בגין חוזי השקעה
2,065,614	234,488	154,926	1,676,200	סה"כ פרמיות כולל תקבולים בגין חוזי השקעה
15,004,175	167,174	4,598,807	10,238,194	התחייבויות ביטוחיות ברוטו ליום 31.12.2009

נתונים לשנת 2008:

סה"כ	אחר	מבטיח תשואה	משתתף ברוחים	פרמיות (באלפי ש"ח)
ביטוח מנהלים:				
415,437	-	28,630	386,807	עדיף
37,920	-	24,146	13,774	מסורתי
350,540	-	-	350,540	פוליסות שהונפקו החל מ-1.1.2004
ביטוח פרט:				
110,549	-	5,518	105,031	עדיף
112,700	-	41,706	70,994	מסורתי
41,801	-	-	41,801	פוליסות שהונפקו החל מ-1.1.2004
186,689	-	6,542	180,147	ביטוח ריסק פרט
12,153	12,153	-	-	ביטוח ריסק קבוצתי
186,798	14,596	11,844	160,358	ביטוח אובדן כושר עבודה
40,805	339	49	40,417	ביטוח סיעודי
66,702	640	4,216	61,846	ביטוח מחלות קשות
190,969	190,969	-	-	ביטוח הוצאות רפואיות
29,959	1,256	1,456	27,247	אחר
1,783,022	219,953	124,107	1,438,962	סה"כ פרמיות
239,959	-	294	239,665	תקבולים בגין חוזי השקעה
2,022,981	219,953	124,401	1,678,627	סה"כ פרמיות כולל תקבולים בגין חוזי השקעה
11,889,518	173,924	4,487,751	7,227,843	התחייבויות ביטוחיות ברוטו ליום 31.12.2008

סה"כ הפרמיה בביטוחי מנהלים מהווה כ- 49.8% מסך הפרמיות בשנת 2010 לעומת כ- 50.6% בשנת 2009.

3.3.2 פנסיה

להלן נתונים אודות הכנסות מנורה מבטחים פנסיה מקרנות הפנסיה שבניהולה:

2008	2009	2010	הכנסות מדמי ניהול:
100,376	119,462	152,853	דמי ניהול מנכסים
193,352	218,178	250,691	דמי ניהול מדמי גמולים
(67,166)	(90,676)	(124,097)	(בניכוי דמי ניהול המיועדים להגדלת צבירת העמיתים בקרן)
226,562	246,964	279,447	סה"כ הכנסות מדמי ניהול נטו
78,706	91,872	96,015	רווח לפני מיסים
3,238,935	3,650,839	4,203,323	דמי גמולים שנגבו
19,882,846	27,811,825	34,114,481	סכום הנכסים המנוהלים

הכנסות מדמי ניהול גדלו בכ- 33 מיליוני ש"ח, הנובעים מגידול בגביית דמי גמולים בכ- 15% ומעלייה בהיקף הנכסים המנוהלים בסך של כ- 12%.

3.3.3 גמל

להלן נתונים אודות הכנסות מנורה מבטחים גמל מקופות הגמל שבניהולה (באלפי ש"ח):

2008	2009	2010	
			הכנסות מדמי ניהול:
49,442	63,302	76,259	סה"כ דמי ניהול
(35,328)	50,416	52,595	רווח (הפסד) לפני מיסים
1,300,341	1,540,266	1,460,761	דמי גמולים שנגבו
9,155,116	11,357,486	12,618,235	סכום הנכסים המנוהלים

הכנסות מדמי ניהול גדלו בכ- 13 מיליוני ש"ח, גידול של כ-20% לעומת התקופה המקבילה אשתקד. גידול זה נובע מגידול בהיקף הנכסים המנוהלים הנובע מתשואות שוק ההון, מנגד, קטנה ההכנסה בגין קופות גמל מבטיחות התשואה בסך של 2 מיליוני ש"ח (40 מיליוני ש"ח בשנת 2010 לעומת 42 מיליוני ש"ח בשנת 2009).

3.4 לקוחות

לקוחות הקבוצה בתחום הפעילות הינם מגוונים, כך שלקבוצה אין תלות בלקוח בודד או במספר מצומצם של לקוחות. כמו כן, לקבוצה אין לקוח בודד שסך הכנסותיה ממנו מהוות 10% ומעלה בדוחותיה הכספיים.

3.4.1 ביטוח חיים

להלן טבלה הכוללת נתונים לגבי התפלגות הפרמיה בין מעבידים, מבוטחים פרטיים ועצמאיים וקבוצתיים (באחוזים):

2009	2010	הלקוח
50.6%	52.0%	מעבידים
45.8%	45.6%	פרטיים ועצמאיים
3.6%	2.4%	קבוצתיים
100.0%	100.0%	סה"כ

שיעור הפדיונות מעתודה ממוצעת לשנת 2010 עמד על כ- 4% המהווה שיעור פדיונות זהה כפי שנרשם בשנת 2009.

יצוין, כי למיטב ידיעת הקבוצה, אין לה לקוחות קבועים או לקוחות בעלי מאפיינים קבועים, מעבר לסיווג המפורט בטבלה שלעיל.

3.4.2 פנסיה

להלן התפלגות דמי הגמולים בין מעסיקים ועצמאיים:

2009	2010	הלקוח
96.7%	97.1%	מעסיקים
3.3%	2.9%	מבוטחים פרטיים ועצמאיים
100.0%	100.0%	סה"כ

להלן התפלגות סוגי העמיתים בקרנות הפנסיה המנוהלות על ידי הקבוצה:

הלקוח	"מבטחים החדשה"		"מבטחים משלימה"	
	2010	2009	2010	2009
פעיל	421,613	384,904	4,869	3,724
מוקפא	338,783	308,373	15,580	13,100
אחר	-	-	-	-

3.4.3 קופות גמל

להלן התפלגות דמי הגמולים בין מעסיקים ועצמאים (באחוזים):

הלקוח	2010	2009
מעסיקים - עמיתים שכירים וקופות מרכזיות לפיצויים	80%	76%
עצמאיים	20%	24%
סה"כ	100%	100%

3.5 שיווק והפצה

3.5.1 כללי

במסגרת רפורמת בכר (ראה גם בסעיף 3.1.2.1 לעיל) הוגדרו, כאמור, 2 סוגי מפיצים למוצרים פנסיוניים:

- (1) משווק פנסיוני - סוכן ביטוח או סוכן שיווק פנסיוני (שהינו עובד הגוף המוסדי) אשר הינו בעל זיקה למבטח או לכל יצרן אחר של מוצר פנסיוני, המתווך בעסקת הרכישה של המוצר הפנסיוני בהמשך להליך ייעוץ אישי שקיים עם הלקוח.
- (2) יועץ פנסיוני - אדם או תאגיד שאינו בעל זיקה למבטח ו/או לכל יצרן אחר של מוצר פנסיוני ואשר מציע את המוצר הפנסיוני בהמשך להליך ייעוץ אישי שקיים עם הלקוח.

על פי הרפורמה חלה על המשווקים כמו גם על היועצים בתחום חובה למתן ייעוץ מיטבי (Best Advice).

הייעוץ המיטבי מחולק על פי החוק לשני שלבים עיקריים. השלב הראשון מתמקד בהתאמת סוג המוצר הפנסיוני והשלב השני מתמקד בבחירת המוצר הפנסיוני ובבחירת הגוף המוסדי המנהל את המוצר (חברת ביטוח, קרן פנסיה או קופת גמל). המשווק הפנסיוני מחויב, בין היתר, בגילוי הזיקה שלו לגופים המוסדיים אותם הוא משווק אך בכל מקרה חייב להתאים את סוג המוצר הפנסיוני לצורכי הלקוח והעדפותיו (אמנם, לאחר התאמת סוג המוצר, אין המשווק הפנסיוני חייב להמליץ על מוצרים של גופים מוסדיים שאין לו זיקה אליהם).

בהמשך לחובה שהוטלה על הבנקים במסגרת רפורמת בכר למכור את החזקותיהם בקופות הגמל וקרנות הנאמנות, הותר לבנקים לפעול כיועצים פנסיוניים וזאת באמצעות עובדים שיוכשרו לכך ויקבלו רישוי מתאים ולרבות ביצוע עסקאות בעקבות אותו ייעוץ.

לבנקים הותר, כשלב ראשון, להפיץ קרנות פנסיה, קופות גמל אישיות וקרנות השתלמות, ומשנת 2009 ואילך הם רשאים להפיץ גם תכניות ביטוח חיים. משמעות הדבר היא כי הבנקים כיועצים פנסיוניים יגרמו, קרוב לוודאי, בשל פריסתם הגדולה ונגישותם הרבה לציבור, להתרחבות פעילות ההפצה בתחום. עם זאת, בפועל, הבנקים טרם החלו לעסוק בהפצת תכניות ביטוח חיים. הערכת החברה הינה מידע צופה פני עתיד המבוסס על החקיקה בתחום ועל הערכת החברה לגבי השפעתה על השוק. צפי זה עלול שלא להתממש בשל שינויי חקיקה נוספים או בשל שינויים סביבתיים אחרים שיגרמו להתנהגות השוק באופן השונה מזה הנצפה על ידי החברה נכון למועד דוח זה.

היבט נוסף הנוגע להבחנה בין הבנקים לבין סוכני הביטוח הינו העובדה שהבנקים רשאים לייעץ ולהפיץ את המוצרים הפנסיוניים אך ורק בין כותלי הסניפים בעוד שסוכני הביטוח רשאים לפנות ולשווק את המוצרים הנ"ל ללקוח בכל מקום ובכלל זה במקום עבודתו או בביתו ובמועד המתאים ללקוח.

עוד יצוין, כי דרישות הרישוי וההסמכה של סוכן פנסיוני חדש הורחבו והפכו מורכבות יותר ולכן עשוי הדבר להשפיע על היצע סוכני הביטוח.

לקבוצה חברה בת, אורות סוכנות לביטוח חיים (2005) בע"מ, שהינה סוכנות ביטוח, המטפלת בכל תחומי החיסכון ארוך הטווח ומשמשת כסוכנות הסדר המטפלת, בין היתר, במפעלים שרוב עובדיהם מבוטחים בקרנות הפנסיה שבניהול מנורה מבטחים פנסיה. סוכנות אורות עובדת גם עם מבטחים נוספים (לפירוט ראה סעיף 8.7.3 להלן).

באופן מסורתי הקבוצה משווקת את מוצריה באמצעות סוכנים עצמאיים. לתיאור מערך הסוכנים של הקבוצה, ראה סעיף 8.7.1 להלן.

3.5.2 ביטוח חיים

בביטוח חיים פועלת הקבוצה באמצעות מחוזות המעניקים שירות כולל של מכירה ותחזוקה של הפוליסות. תביעות ביטוח מטופלות על ידי המחלקה הייעודית המרכזית במשרדים הראשיים של החברה. בנוסף קיים בחברה מרכז קשרי לקוחות רחב הנותן שירות לכל פניה של הלקוח, בטלפון, באמצעות אתר האינטרנט של החברה או בפגישה אישית במשרדי החברה ברחוב אלנבי 115, תל-אביב.

התגמול לסוכני ביטוח מורכב מ- 4 רכיבים עיקריים: עמלה שוטפת, תגמול בגין עמידה ביעדי מכירה, דמי גבייה ופרסים בגין מבצעים ואינו זהה בין כל המשווקים.

להלן פרטים לגבי שיעור עמלות מפרמיות בביטוח חיים:

2008	2009	2010	
14.2%	14.3%	15.8%	שיעור עמלות מפרמיות
33.8%	33.2%	40.8%	שיעור עמלות מפרמיה משוננת חדשה

מערך סוכני הביטוח מהווה את ערוץ ההפצה העיקרי של מוצרי ביטוח חיים. לא קיים בקבוצה סוכן שהיקף ההכנסות מהפרמיות שבתיווכו עולים על 10% מהיקף הפרמיות הכולל של ענף ביטוח חיים.

בעקבות חקיקת בכר ולאור השינוי שחל בתחום החיסכון ארוך הטווח, סוכני הביטוח הרחיבו את מגוון המוצרים שהם משווקים והיום הם משווקים ללקוח הן ביטוח חיים, הן פנסיה והן גמל, זאת, כמובן, בכפוף לחובת מתן הייעוץ המיטבי (Best Advice).

בעקבות שינויים רגולטורים שונים, שינתה הקבוצה החל משנת 2004 את מבנה רוב העמלות בביטוח חיים, לעמלות המשתלמות בשיעור דומה לתקופות ארוכות.

בחודש ינואר 2005 פרסם המפקח חוזר בדבר הוראות למתן הלוואות לסוכני ביטוח אשר מפרט את התנאים והמגבלות למתן הלוואות. על פי החוזר, העמדת הלוואות לסוכן כפופה להעמדת בטחונות מאת הסוכן. כמו כן, במסגרת החוזר נקבעו מגבלות לעניין מתן הלוואות לסוכן כנגד שעבוד עמלה עתידית המגיעה לו.

חישוב הוצאות רכישה בביטוח חיים ופנסיה

בתקנות פרטי דין וחשבון נקבע, בין היתר, שינוי בכללי הדיווח החשבונאי החל מיום 1 בינואר 1999, לפיו הוצאות רכישה של ביטוחי חיים יפרסו לאורך חיי הפוליסה (להלן: "הוצאות רכישה נדחות" - "DAC" - Deferred Acquisition Costs).

הוצאות רכישה נדחות הינן הוצאות רכישה של עסקי ביטוח חיים הנרשמות כהוצאה בעת תשלומן, ומבוצעות בשנים הראשונות לפוליסה. היות והפרמיות, הנגבות במשך כל תקופת החיים של הפוליסות, כוללות מרכיב לכיסוי הוצאות אלה, ניתן לראותן, במובן חשבונאי, כהוצאות נדחות העומדות להפחתה. בכל מקרה של ביטול או סילוק של פוליסה מתבטלת יתרת כל הוצאות הרכישה הנדחות בגין אותה פוליסה.

לפי שיטת ה-DAC יופחתו הוצאות הרכישה הנדחות בשיעורים שווים על פני לא יותר מ- 15 שנים, אלא אם כן בוטלה הפוליסה קודם לכן. הקבוצה מפחיתה את ה-DAC בשיעורים שנתיים שווים על פני תקופת הפוליסה, אך לא יותר מ- 15 שנה ובביטוח בריאות לא יותר משש שנים. ה-DAC המתייחס לפוליסות שבוטלו נמחק במועד הביטול.

הוצאות רכישה נדחות בגין פוליסות שהופקו עד ליום 31 בדצמבר 1998, ימשיכו להיכלל, כאמור, על בסיס שיטת "ניכוי הציילמר", לפי שיעורים מהפרמיה או מהסכום שבסיכון בהתאם לתוכניות הביטוח השונות. לפרטים נוספים ראה באור מס' 6 לדוחות הכספיים.

בחוזר המפקח לעניין יישום הפחתת הוצאות הרכישה הנדחות בביטוח חיים, הובהר, בין היתר, כי יש לשמור על ערך פדיון מובטח בתוכניות הביטוח השונות.

בשנת 2004, פורסם תיקון לתקנות ההון המינימאלי על פיהן, דרישות ההון העצמי המינימאלי יעמדו מיום הפקת הפוליסה, בגין פוליסות שהופקו החל מיום 1 בינואר 2005, בהיקף של 100% מהוצאות הרכישה הנדחות. תיקון זה, משפיע גם על שינוי מנגנון התגמול לסוכנים על-ידי פריסת העמלות לאורך חיי הפוליסה, תוך צמצום הוצאות הרכישה הנדחות.

הקבוצה משווקת באמצעות סוכני ביטוח גם מוצרי פנסיה. ההתחשבות מול סוכני הביטוח בגין כל פעילותם בקבוצה מתבצעת באמצעות מנורה מבטחים ביטוח. לאור האמור, מנורה מבטחים ביטוח רושמת, הוצאות רכישה נדחות גם בגין מוצרי הפנסיה הנמכרים על ידי סוכני הביטוח כאמור, החל משנת 2006.

נכון ליום 31 בדצמבר 2010 יתרת הוצאות הרכישה הנדחות DAC הינה כ- 689.9 מיליוני ש"ח. נכון ליום 31 בדצמבר 2009 הייתה יתרת הוצאות הרכישה כ- 632 מיליוני ש"ח.

3.5.3 פנסיה

מנורה מבטחים פנסיה משווקת את המוצרים הפנסיוניים שלה באמצעות מערך של מנהלי תיקי לקוחות אשר פזורים ברחבי הארץ ואשר עומדים בקשר רצוף עם מעסיקים ועם מבטחים של הקרן. בנוסף, מאפשרת מנורה מבטחים פנסיה למעסיקים שיווק מוצרים פנסיוניים דרך מערך קשרי הלקוחות הטלפוני, זאת בנוסף לאפשרות שיווק מוצרים פנסיוניים למבוטחים הבודדים הן דרך מערך קשרי הלקוחות הטלפוני והן דרך המערך הפרונטאלי שבחטיבות ובסניפים. מנורה מבטחים פנסיה מפעילה במסגרת קשרי הלקוחות גם מערך של משווקים פנסיוניים לשימור לקוחות ומעברי מבטחים. מערך השירות למבוטחים ולמעסיקים כולל פריסה ארצית באמצעות 11 סניפים ולשכות שירות, שירות אישי הניתן על ידי מוקד שירות לקוחות (Contact Center), אתר אינטרנט המספק, בנוסף למידע כללי בנושאי פנסיה, גם מידע אישי למבוטח ולמעסיק ומנהלי תיקי הלקוחות המספקים שירות ברמת המעסיק והמבוטח. מערך השיווק מספק מטריה שיווקית מכירתית הכוללת: צירוף מעסיקים חדשים, צירוף מבטחים חדשים, מתן ייעוץ והדרכה במכלול המוצרים הפנסיוניים של מנורה מבטחים פנסיה, טיפול בסיום יחסי עובד-מעביד וכיוצא באלה.

מנורה מבטחים פנסיה משתפת פעולה עם מספר סוכנויות הסדר וסוכני ביטוח. שיתוף פעולה זה נוצר עקב רצון חלק מהמעסיקים בטיפול כולל בתנאים הסוציאליים של עובדיהם, טיפול שכולל גביה ושילוב בין מוצרים שונים כמו קרנות פנסיה, ביטוחי מנהלים, קופות גמל ולעיתים גם ביטוחים כלליים. מנורה מבטחים פנסיה צופה ששיתוף פעולה זה ימשך ואף יתרחב בשנים הבאות. הערכת החברה הינה מידע צופה פני עתיד המבוסס על הערכת החברה לגבי השפעת שיתוף הפעולה הנ"ל על עסקיה. צפי זה עלול שלא להתממש בשל שינוי בטעמי העמיתים והערכתם את השירותים הנ"ל שיגרמו להתנהגות השוק באופן השונה מזה הנצפה על ידי החברה נכון למועד דוח זה.

חלק מהטיפול המשולב במעסיקים שרוב עובדיהם מבטחים בקרנות הפנסיה שבניהול מנורה מבטחים פנסיה נעשה על-ידי אורות סוכנות לביטוח חיים (2005) בע"מ, שהינה סוכנות ביטוח בבעלות מנורה מבטחים ביטוח; סוכנות זו משמשת כסוכנות הסדר לכל דבר ועניין.

סוכנויות ההסדר והסוכנים מתוגמלים בדרך כלל על ידי מנורה מבטחים ביטוח עבור צירוף מבטחים חדשים לקרנות פנסיה חדשות, על פי הכללים הנהוגים במנורה

מבטחים ביטוח וביתר חברות הביטוח. הטיפול במבטחים האמורים נעשה על ידי הסוכנים.

תגמול הסוכנים ומנהלי ההסדר נעשה באמצעות תשלום עמלה בגובה חלק מדמי הניהול מדמי הגמולים אותם גובה מנורה מבטחים פנסיה.

למנורה מבטחים פנסיה אין, בשלב זה, ערוצי הפצה המניבים 10% או יותר מהיקף דמי הגמולים הנגבים בקרנות הפנסיה שבניהולה.

3.5.4 קופות גמל

מנורה מבטחים גמל משווקת את קופות הגמל שבניהולה במספר ערוצי שיווק והפצה, שהעיקריים בהם הם סוכני השיווק הפנסיוני של מנורה מבטחים פנסיה, סוכני ביטוח פנסיוניים, יועצי השקעות בבנקים, פנייה ישירה ללקוחות, בין היתר על דרך של השתתפות במכרזים המתפרסמים על ידם, קיום כנסים מקצועיים/שיווקיים ופרסום בעיתונות ובאינטרנט.

מנורה מבטחים גמל קשורה בהסכמי הפצה עם מספר בנקים, לשם הפצת קופות הגמל המנוהלות על ידי החברה באמצעותם.

בכניסת התאגידים הבנקאיים להפצת קופות גמל טמון פוטנציאל להגדלת היקף הנכסים המנוהלים על ידי קופות גמל, עקב חשיפת החברות המנהלות - היצרנים - לפלחי אוכלוסייה חדשים. מאידך, עמלות ההפצה עשויות לגרום לשינוי בשיעור הוצאות היצרנים, ולקיטון בשיעור הרווחיות מניהולן של קופות הגמל. כמו כן, כניסת התאגידים הבנקאיים לתחום הייעוץ הפנסיוני יכול שתלווה בנגישה בפלחי השוק הקיימים, המשווקים בעיקר על-ידי סוכני הביטוח, ואשר בהם קיימים שיעורי רווחיות אשר יכול ויישחקו. הערכת החברה הינה מידע צופה פני עתיד המבוססת על כניסתם של שחקנים נוספים לתחום. צפי זה עלול שלא להתממש במקרה של שינויי חקיקה נוספים בתחום, או העדפת צרכנים שונה.

למנורה מבטחים גמל אין ערוץ הפצה המניב 10% או יותר מהיקף דמי הגמולים הנגבים בקופות הגמל שבניהולה.

3.6 ביטוח משנה

התקשרויות הקבוצה בביטוחי משנה בענף ביטוח חיים הינן ארוכות טווח והן נקבעות לפי תוכניות הביטוח ואינן קצובות בזמן, למעט כיסוי קטסטרופות (כולל מלחמה) המתחדש מדי שנה. חוזי ביטוח המשנה נחתמים ו/או מתחדשים מדי שנה והשינויים בדרך כלל תקפים רק לגבי פוליסות ביטוח חדשות.

מבטחי משנה ששיעור הפרמיה מסך פרמיות ביטוח המשנה גבוה מ- 10% בתחום ביטוח החיים וחיסכון ארוך טווח (באלפי ש"ח) בתקופות המתוארות בדוח:

2008		2009		2010		שם מבטח המשנה	דרוג S&P	מדינה
אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה			
63.7%	127,025	61.3%	124,591	62.9%	131,077	Swiss Reinsurance Munich	+A	שוויץ
18.5%	36,899	18.5%	37,662	19.7%	41,138	Reinsurance & General Colonge Life Re of America	-AA	גרמניה
11.4%	22,815	14.4%	29,344	12.6%	26,182		AA+	ארה"ב

התפלגות פרמיית ביטוח משנה בתחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח לפי קבוצות דירוג מרכזות:

פרמיה שנרשמה לטובת מבטח המשנה						קבוצת דרוג מרכזות דירוג S&P
שיעור מסה"כ לתחום פעילות			(באלפי ש"ח)			
2008	2009	2010	2008	2009	2010	
34.0%	35.8%	34.5%	67,702	72,713	71,834	AA ומעלה
65.7%	63.9%	65.1%	130,878	129,815	135,609	A
0.4%	0.4%	0.4%	705	721	862	נמוך מ-BBB או לא מדורגות
100.0%	100.0%	100.0%	199,285	203,249	208,305	סה"כ

לפירוט הנושא ברמת הקבוצה, ובכלל זה לתיאור סוגי ביטוח המשנה העיקריים ומדיניות החברה לעניין ביטוח משנה בענף ביטוח החיים, ראה סעיף 8.4 להלן. לפרטים נוספים בדבר ביטוח משנה ראה גם באור מס' 2(ד) בדוחות הכספיים.

3.7 ספקים ונותני שירותים

הקבוצה רוכשת מוצרים ושירותים לצורך פעילותה השוטפת בתחום הפעילות ממספר רב של ספקים ובכלל זה ספקי ציוד ותחזוקה, ספקי שירותים משפטיים, חוקרים, ספקי תוכנה וחומרה, ספקי שירותים רפואיים ועוד ולעניין קופות הגמל - קשורה החברה עם מספר בנקים לצורך תפעול שוטף של הקופות.

בענף ביטוח הבריאות הספקים העיקריים של הקבוצה הינם רופאים, מרפאות ובתי חולים פרטיים למתן שירותים רפואיים בהתאם לפוליסות. בנוסף, קשורה הקבוצה בהסכמים עם מספר ספקי שירותי ניהול רפואי לצורך תפעול מערך השירותים השונים למבוטחים. ההתקשרות עם הספקים הנ"ל כוללת התחייבויות של הספק למתן השירות והסדרי תשלום באחת משתי דרכים עיקריות: תשלום עבור כל פעולה או תשלום קבוע הנגזר בין היתר

ממספר המבוטחים בפועל (קפיטציה). בנוסף, הקבוצה התקשרה עם שתי רשתות בינלאומיות למתן שירותים רפואיים בחו"ל. כמו כן, הקבוצה קשורה בהסכם עם ספק, המתפעל את מערכת שירות הלקוחות של הקבוצה.

לקבוצה אין תלות בספקים ונותני שירותים, למעט כמפורט להלן:

בשנת 2003 הקבוצה התקשרה עם חברת סאפיינס ישראל מערכות תוכנה בע"מ (להלן: "סאפיינס") בפרויקט לפיתוח מערכת כוללת לניהול מערך ביטוח חיים ("טופז חיים"). על רקע רכישה של מנורה מבטחים פנסיה בשנת 2004 ושינויים רגולטוריים בתחום הפעילות כמו גם התפתחות עסקית של הקבוצה, התקשרה הקבוצה בשנים 2004 ו-2005, עם הספק הנ"ל בפרויקט נוסף לפיתוח מערכת לניהול מערכי הפנסיה והגמל ("טופז פנסיה וגמל") (טופז חיים וטופז פנסיה וגמל יחד - להלן: "מערכת טופז"). מערכת טופז חיים נמצאת בשלב המאפשר הפקה ותפעול של הפוליסות החדשות הנמכרות על ידי מנורה מבטחים ביטוח. מערכת טופז פנסיה וגמל נמצא בשלב תפעולי מלא. בנוסף, מבוצעת פעילות תחזוקה שוטפת של המערכות, לרבות עדכונים הנדרשים מעת לעת. הקבוצה שילמה לסאפיינס בשנת 2010 סך של כ- 41 מיליוני ש"ח וסך של כ- 43 מיליוני ש"ח בשנת 2009.

3.8 תחרות

3.8.1 תנאי התחרות בתחום הפעילות והמתחרים העיקריים

3.8.1.1 כללי

הרפורמות שחלו בתחום בשנים האחרונות, שהן בעיקרן הרפורמות בתחום ביטוח חיים, הרפורמות בענף הפנסיה וכניסת חברות הביטוח לפעילות הפנסיה תוך הרחבת מערך ההפצה של הפנסיה באמצעות סוכנים, ביטול החסמים על המעברים בין המוצרים השונים והרפורמות בשוק ההון (רפורמת בכר), הגבירו את התחרות בתחום נכסי החיסכון לטווח ארוך בעיקר בשל היטשטשות הקווים המפרידים בין המוצרים השונים בתחום. כפועל יוצא, התחדדה התחליפיות בין מוצרי ביטוח החיים לבין שאר מוצרי החיסכון לטווח ארוך כגון: קרנות פנסיה, קופות גמל וכן תוכניות חיסכון בבנקים. יצוין לעניין זה, כי בעקבות ההגבלות שהוטלו על הבנקים להחזיק ולנהל (כבעלים) קופות גמל, חלקם של הבנקים בתחרות בתחום הפעילות מתמקד בניהול תכניות חיסכון לטווח ארוך וכן בייעוץ פנסיוני לציבור.

בנוסף, היות וכל קבוצות הביטוח הגדולות הפועלות כיום בשוק האמור מציעות כמעט את כל מגוון מוצרי החיסכון לטווח ארוך ("One Stop Shop"), התחרות מתמקדת באיכותם של המוצרים ובמידת התאמתם לצורכי הלקוח והעדפותיו.

בהקשר זה יצוין כי בחודש נובמבר 2010, פרסם המפקח, תוכנית להגברת התחרות בשוק החיסכון הפנסיוני במטרה לצמצם את ההבדלים בין מוצרי החיסכון הפנסיוני השונים, להגביר את השקיפות של שוק החיסכון הפנסיוני על כלל השחקנים שבו, להיטיב את טיב המוצרים המוצעים ומחירם וליצור בסיס השוואה אחיד בין המוצרים. כמו כן, בחודש מרס 2011 פירסם משרד האוצר מספר טיוטות ותקנות לצורך יישום התכנית. לפרטים נוספים ראה סעיף 3.1.2.1 (כג) לעיל.

להערכת הקבוצה, לקביעת הסדר פנסיית חובה במשק, להתקנת תקנות הניוד ולשינוי ייעודן של קופות הגמל ההוניות ולתכנית להגברת התחרות בשוק ההון (ראה סעיפים 3.1.1, 3.1.2 ו- 3.1.2.1 (כג) לעיל), עשויה להיות השפעה על התחרות בשוק. כך למשל, מתן רישיונות לקופות גמל שפעלו עד כה כקופות גמל הוניות, לפעול כקופות גמל לקצבה על רקע חובת הפנסיה במשק, עשויה לפתח תחרות נוספת בתחום. מכיוון שרפורמות מורכבות אלה יצאו לפועל במהלך השנים האחרונות עדיין לא ניתן להעריך את אופן ומידת השפעתן על התחרות. הערכת החברה הינה מידע צופה פני עתיד המבוססת על הרפורמות האחרונות בתחום. צפי זה עלול שלא להתממש במקרה של תיקוני חקיקה אשר אין ביכולת החברה לחזות או במקרה של התנהגות השוק באופן שונה מזה המוערך על ידי החברה במועד דוח זה.

לעניין השלכות התכנית להגברת התחרות בשוק ההון, ראה סעיף 3.1.2.1 (כג) לעיל.

להלן יפורטו מאפיינים ספציפיים של התחרות בענפים השונים בהם פועלת החברה במסגרת פעילותה בתחום.

3.8.1.2 ביטוח חיים

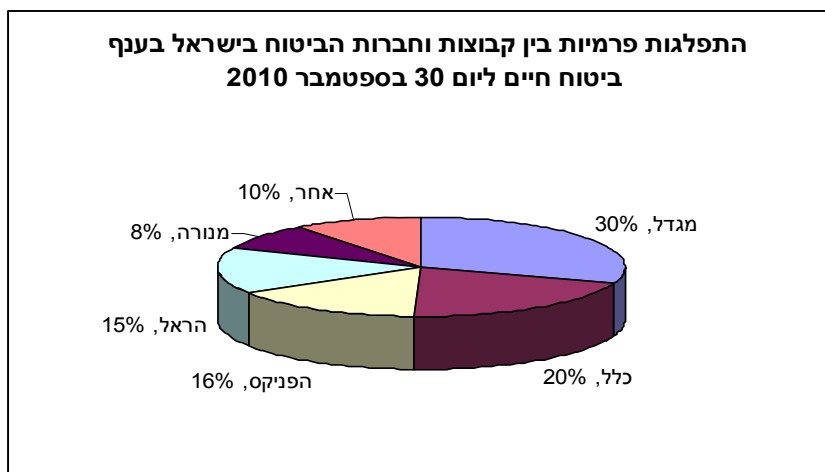
התחרות בענף ביטוח החיים מתרכזת בעיקרה סביב מגוון תוכניות הביטוח המוצעות על ידי חברות הביטוח ובכלל זה תשלום הקצבה במסגרתן, התשואה המושגת על הנכסים לאורך זמן, רמת סיכון הנכסים ביחס לתשואה המושגת/מובטחת, השירות הניתן למבוטחים, וכן היחס בין הפרמיה לבין דמי הניהול. בעקבות רפורמת בכר והוראות רגולטוריות שנועדו להגברת השקיפות והיכולת של המבוטחים לבחור את המוצר המתאים ביותר, התחדדה התחליפיות של מוצרי החיסכון לטווח ארוך, וכן הנגישות והמודעות של הלקוח הסופי למוצרים אלה.

התחרות בעיקרה מתנהלת בין חמש חברות הביטוח הגדולות, לפי חלוקת פלחי השוק הבאה:

בהתאם לנתוני אגף שוק ההון, ביטוח וחסכון במשרד האוצר, שווי הנכסים בתיק ביטוח החיים החדש (פוליסות החל משנת 1990) עומד על 138,477.5 מיליוני ש"ח, נכון ליום 31 בדצמבר 2010.

התפלגות הנכסים האמורים בין החברות המתחרות בענף נכון ליום 31 בדצמבר 2010, הינה כדלקמן: מגדל 36%, כלל 24%, הפניקס 15%, הראל 13%, מנורה 9%, יתר החברות 4%.

בהתאם לנתוני אגף שוק ההון, ביטוח וחסכון במשרד האוצר, התפלגות היקף הפרמיות מעסקי ביטוח חיים לשנת הדוח (עד ליום 30 בספטמבר 2010), בין החברות המתחרות בענף הינה כדלקמן: מגדל - 30%, כלל - 20%, הפניקס - 16%, הראל - 15%, מנורה - 8%, יתר החברות - 10%.

יכולת הקבוצה להתמודד עם התחרות בתחום זה, תלויה, בין היתר, בהרחבת מערך המכירות, בהתייעלות בתשומות הייצור תוך שמירה על רמת השירות, בפיתוח מוצרים ייחודיים, בשימור התיק הקיים ובמובילות בתחום התשואות למבוטחים.

הגורמים העיקריים המשפיעים על התחרות בענף הם חברות הביטוח המתחרות על נתחי השוק שלהן וסוכני הביטוח אשר משפיעים גם הם על גודל נתחי השוק של המבוטחים השונים. להערכת הקבוצה, למגמה המסתמנת לאחרונה של הרחבת השב"ן בידי קופות החולים תהיה השפעה על יכולת הקבוצה להרחיב את פעילותה בענף ותחייב את הקבוצה לפתח מוצרים ייחודיים חדשים שיותאמו למצב השוק המשתנה. הערכת החברה הינה מידע צופה פני עתיד המבוססת על המגמה המסתמנת. צפי זה עלול

שלא להתממש אם וככל שמגמת הרחבת תכולת השב"ן תוגבל על ידי המחוקק ו/או באם הקבוצה לא תשכיל לפתח מוצרים חדשים כאמור.

הגורמים המחזקים את מעמדה התחרותי של הקבוצה הינם: שיעור תגמול הסוכנים והאטרקטיביות של מגוון המוצרים ותעריפי הביטוח שמציעה הקבוצה וכן התשואה למבוטחים.

בביטוחי הוצאות רפואיות הקבוצה מתמקדת יותר בביטוחי פרט ובביטוחי שיניים הקבוצה מתמקדת יותר בביטוחים קבוצתיים. בביטוחים קבוצתיים רמת התחרות גבוהה במיוחד ומתבטאת בין היתר בשחיקת מחירים.

גורמי ההצלחה הקריטיים בענף הפעילות והשינויים החלים בהם מעקב אחר שינויים מהותיים (טכנולוגיים ואחרים) בענף הבריאות תוך התאמת הכיסויים בפוליסות לדרישות המשתנות ויצירת כיסויים חדשים מאפשרת התמודדות בענף ביטוח הבריאות המאופיין בשנים האחרונות בחדשנות וצמיחה מחד ותחרותיות גבוהה מאידך. כמו כן, שירות לקוחות יעיל ומקצועי יהווה גורם משפיע להצלחת הקבוצה בענף זה.

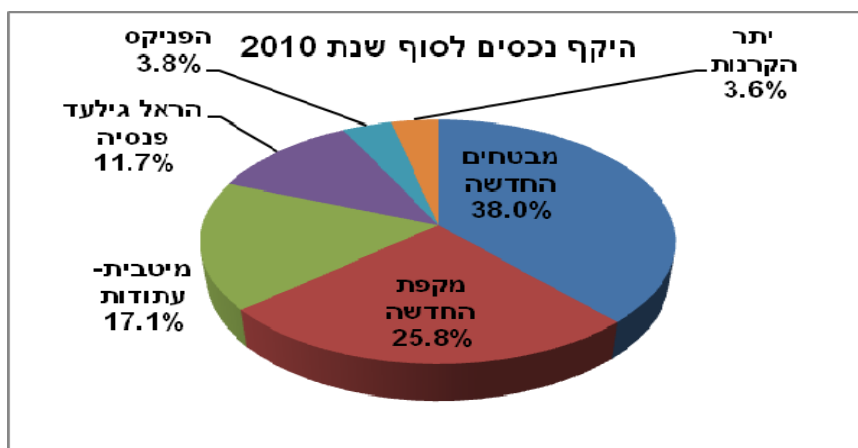
פנסיה 3.8.1.3

התחרות בענף הינה בעיקר בין חברות הביטוח אשר בבעלותן חברות לניהול קרנות פנסיה. קרנות הפנסיה שבשליטת חברות הביטוח מהוות למעלה מ-90% מנתח השוק של קרנות הפנסיה החדשות בשוק הפנסיוני ארוך הטווח.

המתחרים העיקריים בענף הפנסיה הם: מקפת אישית שבשליטת קבוצת מגדל; מיטבית-עתודות שבשליטת קבוצת כלל; והראל גילעד שבשליטת קבוצת הראל.

בהתאם לנתוני אגף שוק ההון, ביטוח וחסכון במשרד האוצר, התפלגות נכסי קרנות הפנסיה בין המתחרים בענף נכון ליום 31 בדצמבר 2010, הינה כדלקמן:

מבטחים החדשה - 38%, מקפת אישית - 25.8%, מיטבית עתודות - 17.1%, הראל גילעד - 11.7%, הפניקס - 3.8%, יתר הקרנות - 3.6%.

התחרות בענף זה מתמקדת במאמצים להעברת עמיתים בין קרנות הפנסיה השונות ובגיוס לקוחות חדשים.

בעקבות רפורמת בכר, השתנה כאמור מבנה התחרות בתחום כולו וכן בענף הפנסיה. בעקבות כניסתו לתוקף של חוק הייעוץ הפנסיוני והתיקון לחוק זה כמפורט בסעיף 3.1.2.1(א) לעיל, החלו הבנקים לתת לציבור ייעוץ בנושא הפנסיה. ההסכם הקיבוצי הכללי וצו ההרחבה בנושא פנסיית חובה, משפיעים גם הם על התחרות בתחום (לפירוט, ראה סעיף 3.1.2.1(ו) לעיל). כמו כן, החברה מעריכה כי השינויים האמורים משפיעים גם על טעמי הציבור וערוצי הפצה נוספים (כגון סוכנים) בכל הקשור למוצר הפנסיוני הרצוי. כתוצאה מהאמור לעיל, החלה להצטרף לקרנות הפנסיה אוכלוסיה חדשה שלא הייתה מבוטחת בהן בעבר.

מתן רישיונות לקופות גמל שפעלו עד כה כקופות גמל הוניות לפעול כקופות גמל לקצבה, על רקע חובת הפנסיה במשק, עשויה לפתח תחרות נוספת בתחום. הדבר מוצא את ביטויו, להערכת החברה, הן על רקע של שיווק קופות הגמל הלא משלמות לקצבה כמוצר תחליפי לקרנות הפנסיה, והן בהיערכות להקמת קרנות פנסיה בידי גופים שפעילותם הדומיננטית בתחום החסכון הפנסיוני הינה בענף קופות הגמל, דוגמת בתי ההשקעות. הערכת החברה הינה מידע צופה פני עתיד המבוססת על הרפורמות האחרונות בתחום. צפי זה עלול שלא להתממש במקרה של תיקוני חקיקה אשר אין ביכולת החברה לחזות או במקרה של התנהגות השוק באופן שונה מזה המוערך על ידי החברה במועד דוח זה.

על מנת לשמור על תיק הלקוחות הקיים והרחבתו, מנורה מבטחים פנסיה פועלת לצמצום מעבר של עמיתיה לקרנות הפנסיה המתחרות ובמקביל, לגיוס לקוחות חדשים. במסגרת זו, משתתפת מנורה מבטחים פנסיה מפעם לפעם במכרזי פנסיה. כמו כן, מנורה מבטחים פנסיה פועלת על מנת להדגיש את יתרון הגודל שלה על פני הקרנות המתחרות. בנוסף פועלת מנורה מבטחים פנסיה להשגת תשואה גבוהה למבוטח על חלק הצבירה שלו בקרן הפנסיה; לשמירה על תשואה דמוגרפית גבוהה; ועל ביצוע חיתום רפואי ועסקי.

3.8.1.4 קופות הגמל

בענף קופות הגמל קיימת תחרות מתמדת מצד מספר רב של מתחרים כאשר התחרות מתמקדת בהשגת תשואה (ביחס לרמת הסיכון), גובה דמי הניהול ואיכות השירות.

בעקבות רפורמת בכר השתנה דפוס התחרות בענף קופות הגמל, באופן שרוב הבנקים מכרו, במהלך השנים האחרונות, את הבעלות על קופות הגמל והחלו לשמש כנותני שירותי תפעול של קופות גמל וכיועצים פנסיוניים. כתוצאה מכך, מתחריה העיקריים של החברה הינם בעיקר גופים לא בנקאיים, והעיקריים ביניהם הינם קבוצת הראל, קבוצת כלל, קבוצת מגדל, קבוצת הפניקס (בעלת השליטה באקסלנס נשואה), פסגות אופק וגופים פרטיים קטנים יותר כגון דש ניירות ערך והשקעות בע"מ, מיטב גמל בע"מ, אנליסט אי. אמ. אס. - שרותי ניהול השקעות בע"מ ואלטשולר-שחם בע"מ.

בשנים האחרונות, קיימת מגמת גידול בענף בהיקף נכסי קופות הגמל. על פי הנתונים המתפרסמים על ידי משרד האוצר, גדלו נכסי קופות הגמל מכ- 237 מיליארד ש"ח, בתום שנת 2005 לכ- 306 מיליארד ש"ח בתום שנת 2010.

החברה מעריכה, כי נכון למועד אישור הדוח, חלקה בשוק בענף זה הינו כ- 4.1% (הערכת החברה מבוססת על הנכסים המנוהלים על ידי מנורה מבטחים גמל ומנורה מבטחים מהנדסים, ביחס להערכה בדבר סך הנכסים המנוהלים בענף זה).

3.8.2 שיטות להתמודדות עם התחרות והגורמים המשפיעים על מעמדה התחרותי של הקבוצה בתחום

השיטות העיקריות של הקבוצה להתמודד עם התחרות הן: סינרגיה בין החברות השונות בקבוצה במתן פתרונות כוללים ללקוחות הקבוצה בכל אפיקי החיסכון ארוך הטווח תוך הישענות על גודלה ויציבותה של מבטחים החדשה, קרן הפנסיה הגדולה בישראל; שיפור השירות ללקוח תוך התייעלות תפעולית; הרחבת מערך הסוכנים והסתייעות בסוכנים העובדים עם הקבוצה כמקור להפניית לקוחות; השתתפות במכרזים מרכזיים בתחום ועוד.

הגורמים המרכזיים המשפיעים על מעמדה התחרותי של הקבוצה בתחום הם היותה של מנורה מבטחים פנסיה מובילה בענף הפנסיה; חוסנה הפיננסי של הקבוצה; מובילות בתשואה למבוטחים/עמיתים; רמת השירות הגבוהה של הקבוצה בעת ניהול תביעות ותשלום תגמולי ביטוח וכן קשר ארוך טווח עם סוכנים שמשווקים את מוצרי הקבוצה.

3.9 הסכמים מהותיים והסכמי שיתוף פעולה

3.9.1 לקבוצה הסכם עם סאפיינס ישראל בע"מ לפיתוח מערכת מחשב (לפרטים ראה סעיף 3.7 לעיל ו- 8.5 להלן).

3.9.2 בשנים 2006 עד 2009 חתמה מנורה מבטחים פנסיה על הסכמי הפצה עם בנק דיסקונט לישראל בע"מ, בנק איגוד לישראל בע"מ, בנק מזרחי טפחות בע"מ, הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ, בנק לאומי לישראל בע"מ, בנק ערבי-ישראלי בע"מ, בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ, בנק אוצר החייל בע"מ, בנק פועלי אגודת ישראל בע"מ, יובנק בע"מ, בנק הפועלים בע"מ ובנק מסד בע"מ. בהסכמי הפצה נקבע כי מנורה מבטחים פנסיה תשלם לבנקים עמלות הפצה בהתאם להוראות הדין תמורת הפצת מוצריה. תחילתו של כל אחד מן ההסכמים לא תהא מוקדמת מן המועד בו הורשה הבנק עימו נערך ההסכם לעסוק בייעוץ פנסיוני כדין. הסכם הפצה בין מנורה מבטחים פנסיה לבנק הפועלים בע"מ לא הוארך על ידי הצדדים, ומשכך ביום 30 בספטמבר 2010 הגיע הסכם זה לסימו. עד למועד חתימת דו"ח זה טרם חודש ההסכם האמור.

3.9.3 בין השנים 2006 עד 2009 חתמו מנורה מבטחים גמל ומנורה מבטחים מהנדסים על הסכמי הפצה עם בנק דיסקונט לישראל בע"מ, בנק מזרחי טפחות בע"מ, הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ, בנק לאומי לישראל בע"מ, בנק ערבי-ישראלי בע"מ, בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ, בנק אוצר החייל בע"מ, בנק פועלי אגודת ישראל בע"מ, יובנק בע"מ ובנק הפועלים בע"מ. בהסכמי הפצה נקבע כי מנורה מבטחים גמל תשלם לבנקים עמלות הפצה בהתאם להוראות הדין תמורת הפצת מוצריה. לעניין כל אחד מן הבנקים, תחולתו של ההסכם בטרם ניתן לבנק רישיון ייעוץ פנסיוני הינה לעניין מוצרים שהבנק רשאי להפיצם לפי הוראות חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה-1995.

3.9.4 בחודש יוני 2008, התקשרה מנורה מבטחים פיננסים בהסכם לפיו תרכוש 60% ממניותיה של מנורה מבטחים מהנדסים (לשעבר החברה לניהול קרן ההשתלמות למהנדסים בע"מ) שכל פעילותה ניהול אומגה קרן השתלמות (לשעבר קרן ההשתלמות למהנדסים). תמורת הרכישה התחייבה מנורה מבטחים פיננסים לשלם סך של כ- 24 מיליוני ש"ח. בחודש ספטמבר 2008, לאחר קבלת כל האישורים הנדרשים הושלמה הרכישה, ובפברואר 2009 שינתה החברה את שמה למנורה מבטחים והסדרות המהנדסים חברה לניהול קופות גמל בע"מ.

3.9.5 בחודש מאי 2010 התאגדה המסלקה לחיסכון לטווח ארוך בע"מ (להלן - "המסלקה"), שמטרתה להקים מסלקת מידע וכספים בתחום החיסכון ארוך הטווח. התאגדות המסלקה נעשתה לאחר עבודת מטה שבוצעה ביוזמת הממונה ובמעורבות פעילה שלו מאז יולי 2009, שתכליתה יצירת ההבנות הנדרשות בין הגורמים השונים שפעולת המסלקה כאמור תשפיע עליהם (גופים מוסדיים, מתווכים פנסיוניים, לשכות שכר ומעסיקים) והקמת התשתית ההסכמית והמשפטית שתאפשר את ייסוד המסלקה. מנורה מבטחים פנסיה הייתה שותפה, בשם הקבוצה, לעבודת המטה שנערכה כאמור מאז יולי 2009, והיא בעלת מניות במסלקה, בשיעור של 7.14% וזכאית למנות דירקטור אחד בה. בחודש יולי 2010 נחתם הסכם הלוואת בעלים בין המסלקה לבעלי מניותיה, וביניהם מנורה מבטחים פנסיה, וזאת לצורך מימון פעילותה, בהתאם לתקנון המסלקה והחלטת הדירקטוריון שלה. בהתאם לכך, העניקה מנורה מבטחים פנסיה למסלקה, בחודש יולי 2010, הלוואה בסך של כ-154 אלפי ש"ח לתקופה של 15 שנים החל ממועד העמדת הלוואה על פי התנאים המפורטים בהסכם. בחודש מרס 2011 נחתם הסכם הלוואת בעלים נוסף בין המסלקה לבעלי מניותיה, וביניהם מנורה מבטחים פנסיה, וזאת לצורך המשך מימון פעילותה, בהתאם לתקנון המסלקה והחלטת הדירקטוריון שלה. בהתאם לכך, העניקה מנורה מבטחים פנסיה למסלקה, בחודש מרס 2011, הלוואה נוספת בסך של כ-160 אלפי ש"ח לתקופה של 15 שנים החל ממועד העמדת הלוואה על פי התנאים המפורטים בהסכם.

3.9.6 בחודש יולי 2010 התקשרה מנורה מבטחים גמל עם להבה חברה לניהול קרן השתלמות בע"מ ועם להב לשכת ארגוני העצמאיים והעסקים בישראל בהסכם לרכישת זכויות הניהול בקרן השתלמות "להבה קרן השתלמות לעצמאים ולשכירים", שתוקן בהסכמת הצדדים בנספח תיקון להסכם מיום 16 בדצמבר 2010. מתווה הרכישה אושר זה מכבר על ידי אגף שוק ההון במשרד האוצר, וזכויות הניהול עברו לידי מנורה מבטחים גמל החל מיום 1 בינואר 2011.

3.9.7 בחודש אוגוסט 2008 זכתה חברת החברה במכרז בגין רכישת פוליסות לקצבה מיידית עבור עובדים המקדימים את פרישתם משרדי הממשלה ועתידים לפרוש בין השנים 2008-2010. בגין תשלום חד פעמי המועבר לחברה עבור כל פורש מתחייבת החברה לתשלום קצבה חודשית קבועה צמודה למדד לכל ימי חייו של הפורש ולשאייריו לכל ימי חייהם, בכפוף לחוק שירות המדינה גמלאות, תש"ל-1970. במהלך השנים 2009-2010 העבירו משרדי הממשלה כ- 35 מיליוני ש"ח וכ- 125 מיליוני ש"ח בהתאמה.

4. ביטוח רכב חובה

4.1 מידע כללי על תחום הפעילות

ביטוח רכב חובה הינו ביטוח סטטוטורי אשר מהווה תנאי מוקדם הכרחי לשימוש ברכב מנועי. על כל בעל רכב מנועי לרכוש ביטוח רכב חובה.

פעילות הקבוצה בתחום ביטוח רכב חובה מתבצעת באמצעות מנורה מבטחים ביטוח ובאמצעות שומרה.

להלן מספר מאפיינים, מגמות והתפתחויות המשפיעים או עשויים להשפיע בעתיד על פעילות הקבוצה בתחום זה.

4.1.1 מבנה תחום הפעילות ושינויים שחלו בו

פקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], תש"ל-1970 (להלן: "פקודת ביטוח רכב מנועי") קובעת שנהג רשאי להשתמש ברכב מנועי אך ורק אם הרכב מבוטח בביטוח חובה בפוליסה בת-תוקף בהתאם להגדרות פקודת ביטוח רכב מנועי.

חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה-1975 (להלן: "חוק הפיצויים" או "חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים") קובע כי המשתמש ברכב מנועי חייב לפצות את הנפגע בגין נזק גוף שנגרם לו בתאונת דרכים שבה מעורב הרכב. האחריות היא מוחלטת ולא תלויה באשם מצד הנהג או מצד אחרים, וזאת בכפוף לחריגים הקבועים בחוק הפיצויים.

הכיסוי הביטוחי בענף זה ניתן על ידי המבטחים השונים המורשים לפעול בענף, ואולם כל חברת ביטוח רשאית לדחות מבוטח על פי שיקול דעתה. בעל כלי רכב שסורב כאמור ולא השיג כיסוי ביטוחי באחת החברות הפועלות בענף, רשאי לרכוש ביטוח חובה באמצעות ה"פול". ה"פול" שהינו המאגר הישראלי לביטוח רכב (שהינו בבעלות כל חברות הביטוח הפועלות בענף, אשר נושאות בהפסדיו או ברווחיו, על פי חלקן היחסי בענף), מחויב מכוח הדין לבטח מבוטחים שסורבו כאמור. ה"פול" פועל כמבטח לכל דבר, ותעריפיו גבוהים מתעריפי חברות ביטוח אחרות בשוק.

בנוסף, בתחום זה פועלת הקרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים (להלן: "קרנית"), שהינה תאגיד סטטוטורי שהוקם מכוח חוק הפיצויים ושתפקידו לפצות נפגעי תאונות דרכים שאין באפשרותם לתבוע פיצויים מאת מבטח, בשל העילות המפורטות בחוק הפיצויים. פעילותה של קרנית ממומנת מהפרשה של חברות הביטוח מדמי הביטוח בשיעור קבוע, שנקבע בצו לפי חוק הפיצויים (ראה סעיף 4.1.3(ו) להלן).

בעקבות הוראות שונות של המפקח בשנים האחרונות קיימת מגמה של הגברת שקיפות תעריפי הביטוח אשר מתבטאת בשינוי תרבות הצריכה של הלקוחות בשוק ביטוח רכב חובה, המשווים בין תעריפי הביטוח של החברות השונות.

במהלך שנת 2005 הושלם פרויקט כלל ענפי למניעת "הונאה בביטוח רכב חובה", הנשען על מאגר מידע מרכזי אשר תופעל על ידי Insurance Services office of Israel Ltd (להלן: "ISO") (Claim Search Israel).. החל מינואר 2006, חברות הביטוח רשאיות להשתמש במאגר המידע לצורך זיהוי חשדות למקרי הונאה בתביעות רכב חובה. עלות הקמת המאגר והשימוש בו מתחלקת בין חברות הביטוח. פעולת המאגר ודרכי השימוש של החברות בו עוגנו בהסכם ענפי וגובו בחקיקה מתאימה. בחוזרים אשר פורסמו על ידי המפקח נקבעו תנאים לעיון במידע המצוי במאגר ואת אמות המידה לקביעת כשירות המורשים להפניית שאילתה בקשר לפרטים אשר במאגר, בהתאם לתקנות ביטוח רכב מנועי (הקמה וניהול של מאגרי מידע), התשס"ד-2005.

החל משנת 2010, במסגרת חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009-2010), התשס"ט-2009, הועברה האחריות לטיפול רפואי בנפגעי תאונות דרכים לפי התוספת השנייה לחוק בריאות ממלכת, התשנ"ד-1994 ורשימת התרופות הכלולות בצו לפי אותו חוק, לקופות החולים. כתוצאה מכך, הופחתו תעריפי פוליסות ביטוח רכב חובה ב- 9.4%. לפרטים נוספים ראה סעיף 4.1.3(יא).

4.1.2 תיאור של תחום הביטוח והכיסויים הביטוחיים שנכללו בו

פוליסת ביטוח חובה, בהתאם לפקודת ביטוח רכב מנועי, מעניקה כיסוי לבעל הרכב והנוהג בו, מפני כל חבות שהם עלולים לחוב לפי חוק הפיצויים ומפני חבות אחרת שהם עלולים לחוב בשל נזק גוף שנגרם לנהג הרכב, לנוסעים בו או להולכי הרגל שנפגעו כתוצאה מהשימוש ברכב מנועי.

הכיסוי הביטוחי בתחום רכב חובה קבוע ואחיד בין חברות הביטוח, והוא נקבע על פי הוראות הדין. בחודש ינואר 2010 פורסמו תקנות לביטוח רכב חובה שעניינן קביעת תנאים אחידים בין חברות הביטוח. לפירוט בדבר התקנות ראה סעיף 4.1.3(ט) להלן. בהתאם, התחרות בתחום זה מתמחה בעיקר במחיר כמתואר בסעיף 4.8 להלן.

המאפיינים העיקריים של ביטוח רכב חובה הינם:

- (א) ביטוח רכב חובה נכנס לתוקף רק לאחר תשלום פרמיה במלואה.
- (ב) חובת הביטוח והיקף הכיסוי נקבעו בדין, כאשר בביטוח זה לא נקבע גבול אחריות. יצוין, כי מרכיב הכיסוי לאובדן השתכרות מוגבל עד ל-3 פעמים השכר הממוצע במשק.
- (ג) תעריף ביטוח רכב חובה מסתמך על תעריפי הסיכון המומלצים על ידי מפעיל מאגר המידע (בעבר - ISO, והחל משנת 2010 - רון בינה אקטוארית בע"מ) אשר קיבלה זיכיון לתפעול של מאגר מידע (להלן: "מפעיל מאגר המידע"), האוסף מידע מחברות הביטוח לצורך פרסום תעריף סיכון ממוצע לפי פרמטרים מסבירי סיכון שונים. הפרמטרים המאושרים לשימוש כיום הינם: נפח מנוע, מין, גיל הנהג הצעיר ביותר הנוהג ברכב דרך קבע, ותק רישיון הנהיגה, מספר תביעות קודמות, מספר שלילות הרישיון ב-3 השנים האחרונות, הבעלות על הרכב, מטרת השימוש ברכב והימצאות כריות אויר ברכב. כל מבטח רשאי לבחור באילו מהפרמטרים להשתמש לצורך קביעת התעריף (לעניין ההתחשבות בפרמטרים על ידי מנורה מבטחים ביטוח, ראה סעיף 4.1.4(ב) להלן).
- (ד) זכאות הנפגע בתאונת דרכים לפיצוי אינה תלויה בהוכחת אשם.
- (ה) תביעות הביטוח בתחום זה מאופיינות בזמן בירור ארוך יחסית, של מספר שנים, בין מועד קרות האירוע הביטוחי לבין מועד התגבשות הנזק וסילוק התביעה ("זנב תביעות ארוך").

4.1.3 מגבלות, חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על תחום הפעילות

תחום הפעילות כפוף להוראות הדין החלות על מבטחים, לרבות הוראות חוק הפיקוח והתקנות שהוצאו על פיו, פקודת ביטוח רכב מנועי, חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים וחוק ביטוח רכב מנועי כהגדרתו להלן, והתקנות שהוצאו על פיהם וכן להוראות המפקח, כפי שמתפרסמות מעת לעת.

להלן תמצית הדינים המרכזיים החלים על פעילותה של הקבוצה בתחום (בנוסף לפקודת ביטוח רכב מנועי כנזכר בסעיף 4.1.1 לעיל) וכן עיקרי ההוראות הרגולטוריות שפורסמו בשנתיים האחרונות:

(א) חוק ביטוח רכב מנועי (ביטוח בתנאי תחרות מבוקרת, הסדרים לתקופת מעבר והוראות לעניין אבנר, התשנ"ז-1997 (להלן: "חוק תנאי תחרות")):

חוק תנאי תחרות עיגן רפורמה בתחום רכב חובה במטרה לקבוע כי מבטחים העוסקים בביטוח רכב מנועי יפעלו בתום תקופת המעבר, שהסתיימה ביום הראשון בינואר 2003, בתנאי תחרות מבוקרת.

בהמשך לרפורמה האמורה, עברו מרבית חברות הביטוח לתעריף דיפרנציאלי, שנקבע בהתאם לכללים המתבססים על חישובי הסיכון הטהור שמבצע מפעיל מאגר המידע, על פי עקרונות אקטואריים מקובלים בהתאם לתוצאות הענף כולו, לרבות הפול, תוך התחשבות בפרמטרים שונים כאמור בסעיף 4.1.2 לעיל.

הטיפול בתביעות לגבי פוליסות ביטוח משנים הקודמות לשנת 2003 עבר בשנת 2010 לטיפול "קרנית", על סמך תקנות ביטוח רכב מנועי (ביטוח בתנאי תחרות מבוקרת הסדרים לתקופת מעבר והוראות לעניין אבנר) (מועד העברת נכסים

וחבויות מאבנר לקרנית) התשע"א-2010, וזאת על סמך סעיף 10 ה (ג) לחוק ביטוח רכב מנועי, התשנ"ז-1997.

(ב) תקנות ביטוח רכב מנועי (הקמה וניהול של מאגר מידע), התשס"ד-2004 (להלן: "תקנות מאגר מידע")

בהתאם לתקנות מאגר מידע, הוקם מאגר מידע על ידי חברת ISO (המנוהל החל משנת 2010 על ידי רון בינה אקטוארית בע"מ), וזאת לשם הבטחת מטרות פקודת ביטוח רכב מנועי וחוק תנאי תחרות. בתקנות נקבעה חובה על המבטחים להעביר מידע רלבנטי למפעיל מאגר המידע בהתאם לתכנית שאישר המפקח. בהפעלת מאגר המידע כהגדרתו בתקנות, כפוף מפעיל מאגר המידע להוראות המפקח (ראה גם סעיפים 4.1.1 ו-4.1.2 לעיל).

מפעיל מאגר המידע אחראי לניהול המאגר והפקת דוחות אשר ישמשו, בין השאר, להערכת הסיכונים בענף ביטוח רכב מנועי ולטיפול בהונאות ביטוח. כן נקבע כי המבטחים יישאו במלוא עלות הקמת המאגר ותפעולו, והתשלומים שעל מבטחים לשלם עבור שירותי מאגר המידע ייקבעו, בין היתר, בהתחשב בחלקו היחסי של כל מבטח בתחום בהתאם לנתוני שנה קודמת, וכן באיכות ובמועדי הדיווח למאגר. נקבע כי מבטח שלא מסר מידע למאגר כמצוין לעיל, יהיה חייב בתשלום סכומים כנקוב בתקנות מאגר המידע.

(ג) פקודת ביטוח רכב מנועי

כאמור לעיל, פקודת ביטוח רכב מנועי קובעת כי נהג רשאי להשתמש ברכב מנועי אך ורק אם הרכב מבוטח בביטוח חובה בפוליסה בת תוקף, בהתאם להגדרות פקודת רכב מנועי. כמו כן, מסדירה פקודת ביטוח רכב מנועי את חובות הביטוח החלות על נהגים, את חובות המבטחים ואת ההסדרים המותרים בקשר עם תנאי פוליסות הביטוח.

בהתאם לתיקון לפקודת ביטוח רכב מנועי וכן בהתאם לתקנות הנזכרות לעיל, פרסם המפקח בחודש ספטמבר 2008, חוזר שעניינו השתתפות עצמית בביטוח חובה. על פי החוזר, מבטח רשאי להציע חוזה ביטוח רכב חובה הכולל תניה בדבר השתתפות עצמית (להלן: "תניה"). לגבי מנהל הסדר, כהגדרתו בתקנות ביטוח רכב מנועי (הסדר ביטוח שיורי ומנגנון לקביעת התעריף), התשס"א-2001, נקבע כי עליו להציע לכל פונה, חוזה ביטוח הכולל תניה. במקרה בו הפוליסה כוללת תניה, המבטח ומנהל ההסדר יגבו דמי ביטוח מופחתים, כמפורט בחוזר. עוד נקבע בחוזר, כי דמי ההשתתפות העצמית לא יעלו על סכומים הנקובים בו.

(ד) חוק הפיצויים

החוק נועד ליצור מנגנון יעיל ומהיר לבירור הזכאות לפיצויים ולהערכת שיעורם, כל זאת במנותק משאלת האשם. החוק קובע, בין היתר, מהי תאונת דרכים, מיהו הזכאי לפיצויים ומהם סדרי הדין במקרים כאלו.

(ה) צו פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (מימון הקרן), התשס"ב-2002

צו זה קובע כי על חברות הביטוח להעביר עד ה-10 בכל חודש, ישירות לקרנית, 1% מהפרמיה (נטו) בגין פוליסות ביטוח רכב חובה שנכנסו לתוקף ממועד זה ואילך, לצורך מימון פעילותה של קרנית.

(ו) תקנות ביטוח רכב מנועי (הסדר ביטוח שיורי ומנגנון לקביעת התעריף), התשס"א-2001 (להלן: "תקנות ההסדר")

בתקנות ההסדר, נקבע, בין היתר, כי המבטחים ייסדו, באישור המפקח, תאגיד שינהל את הסדר הביטוח השיורי שנועד ליתן כיסוי ביטוחי למשתמשים ברכב מנועי שלא השיגו כיסוי ביטוחי באופן ישיר אצל מבטחים בישראל. הסדר ביטוח שיורי זה, מנוהל על ידי הפול ומבוסס על ביטוח משותף של כל המבטחים בענף בהתאם לחלקם היחסי בענף, כפי שהיה בשנה החולפת ובהתאם להוראות הסכם הביטוח שביניהם. חלקה של מנורה מבטחים ביטוח בפול בשנת חיתום 2009 עמד על כ-12.9% ובשנת 2010 על כ-13.9%.

(ז) צו פיקוח על מצרכים ושירותים (שירותי אשפוז ושירותים אמבולטוריים בבתי חולים לנפגעי תאונות דרכים), התשס"ו-2006

צו זה קובע את המחיר המרבי לשירות אמבולטורי לנפגעי תאונות דרכים הניתן בבית חולים, שיהיה "המחיר המרבי הקובע לאותו שירות, כשהוא נמכר לקופת חולים, שלא עבור נפגע תאונת דרכים" וכן את מחיר הטיפול במחלקה לרפואה דחופה (מיון). לאור התיקון בחוק ההסדרים לשנים 2009-2010, תחולת הצו רלבנטית לתשלומים בגין שירותים רפואיים שניתנו עובר ליום 1 בינואר 2010. לפרטים, ראה סעיף 4.1.3(יא) להלן. בעקבות העלאת המחירים לתעריף המירבי, הוגש בג"צ על ידי איגוד חברות הביטוח. בימים אלו מקיימים הצדדים מו"מ לפשרה, באמצעות מגשר.

(ח) הלכת אטינגר ("השנים האבודות")

בחודש מרץ 2004 פסק בית המשפט העליון כי יש להכיר בזכאותו של ניזוק או של עזבונו לפיצוי עבור שנות השתכרותו האבודות (שנות פריון העבודה שקוצרו עקב מותו של הניזוק). בפסק דין נוסף, מחודש פברואר 2006, נקבע כי הלכה זו תקפה גם במקרים של שנים אבודות כתוצאה מתאונת דרכים. להרחבה בעניין הלכת השנים האבודות ראה סעיף 6.1.3.1(2) להלן. מכיוון שהלכה זו נוגעת לאחוז קטן מסך התיקים בתחום, ההשפעה על כלל התביעות נמוכה יחסית.

(ט) בחודש ינואר 2010 פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תנאי חוזה לביטוח חובה לרכב), התש"ע-2010 שעניינן קביעת פוליסה תקנית אחידה אשר מהווה חוזה ביטוח סטנדרטי, המחייב בענף זה (להלן: "הפוליסה התקנית"). הפוליסה התקנית מקנה למבוטחים את הכיסוי הביטוחי הנדרש, תוך שמירה על מטרת חוק הפלת"ד - הבטחת פיצוי לנפגעי תאונות הדרכים ללא צורך בהוכחת אשם. בנוסף, קביעת פוליסה תקנית מאפשרת לציבור לשקול את בחירת המבטח, מתוך ידיעה כי חוזה הביטוח ("המוצר") הוא אחד והתחרות שתפתח תהיה על המחיר והשירות. מבטח אינו רשאי לשנות את נוסח הפוליסה התקנית, אך ניתן להוסיף הרחבות לפוליסה התקנית לגבי היקף הכיסוי הביטוחי. התקנות האמורות חלות על פוליסות ביטוח בביטוח רכב חובה, על תעודות ביטוח ועל חוזי ביטוח אשר תקופת הביטוח הקבועה בהם היא ביום 1 באוקטובר 2010 או במועד מאוחר יותר. התקנות האמורות מבטלות את תקנות ביטוח רכב מנועי (תעודת ביטוח), התש"ל-1970.

(י) בחודש ספטמבר 2009 פרסם המפקח חוזר שעניינו תעריפי הביטוח השירוי החל מיום 1 בנובמבר 2009. מטרת החוזר הינה עדכון תעריפי הביטוח השירוי ("הפול") אשר נקבעים על ידי המפקח על הביטוח, בהתאם למנגנון הקבוע בתקנה 5 לתקנות ביטוח רכב מנועי (הסדר ביטוח שירוי ומנגנון לקביעת התעריף), התשס"א-2001, באופן שבו הדיפרנציאציה בתעריפי ביטוח חובה לאופנועים תגדל, כך שנהגים מבוגרים בעלי וותק נהיגה רב וללא היסטוריית תאונות והרשעות ישלמו פרמיות נמוכות יותר מנהגים צעירים בעלי וותק נהיגה נמוך עם היסטוריית תאונות והרשעות.

כמו כן, בחודש נובמבר 2009 פורסם עדכון נוסף לחוזר, אשר על פיו, במקרה של רכישת ביטוח עם תניית השתתפות עצמית, יעלה סכום ההשתתפות העצמית לסכום של 25,000 ש"ח (לעומת 10,000 ש"ח טרם העדכון), בגין נזק שאינו ממון, אך מנגד, הועלה שיעור ההנחה בפרמיה מ-10% ל-20%. באופן דומה, עודכן בחודש נובמבר 2009 חוזר בעניין השתתפות עצמית בביטוח חובה (משנת 2008), המאפשר למבטח לכלול בחוזה הביטוח תניה בדבר השתתפות עצמית, בתנאים הקבועים בחוזר.

(יא) במסגרת חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התוכנית הכלכלית לשנים 2009-2010), התשס"ט-2009 (בפסקה זו- "החוק") נקבע כי האחריות לטיפול רפואי בנפגעי תאונות דרכים תועבר לקופות החולים. על פי החוק, מאחר וחברות הביטוח אחראיות למימון הטיפול בנפגעי תאונות דרכים ואילו קופות החולים הן ספקיות השירותים העיקריות לנפגעים אלו, תוך שהן גובות בדיעבד את הוצאות הטיפול מחברות הביטוח, תוך הפעלת מערך מינהלי כבד, הוחלט להעביר את האחריות לטיפול בשירותי בריאות, הנכללים בתוספת השנייה לחוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994 ("חוק ביטוח בריאות")

ורשימת התרופות הכלולות בצו לפי סעיף 8(ז) לחוק האמור, לאחריות קופות החולים, ככל שמדובר בנפגע תאונת דרכים. לשם כך, נקבע בחוק מנגנון להעברת סכומים, שיקבעו על ידי משרד האוצר, מחברות הביטוח לקופות החולים (באמצעות הקרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים). שירותים שאינם כלולים בסל שלפי חוק ביטוח בריאות והשתתפויות עצמיות ששילמו הנפגעים עבור השירותים בסל יישארו באחריות חברות הביטוח. לצורך כך בוצעו במסגרת החוק תיקונים בפקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], התש"ל-1970, בחוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975 ובחוק ביטוח בריאות התיקונים נכנסו לתוקף החל מיום 1.1.2010. לפרטים נוספים על השפעת החקיקה האמורה על החברה, ראה סעיף 4.1.4 להלן.

(יב) תקנות פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (מסירת מידע מהקרן), תש"ע-2010 (להלן: "תקנות מסירת מידע")

בחודש יולי 2010 פורסמו תקנות מסירת מידע. מטרתן של תקנות אלו לאפשר לגופים זכאים לקבל מידע מן הקרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים (להלן: "הקרן") לצורך מימוש זכויותיהם בקשר לתאונות דרכים וכן להסדיר את אופן קבלת המידע. בין הגופים הזכאים נמנות חברות הביטוח, מד"א, קופות החולים, משרד הביטחון ועוד. על פי התקנות, תמסור הקרן למטרת ישראל אחת לחודש את המידע, מספרי הרישוי ותקופות הביטוח של כלי הרכב הנמצאים בידה לשם חקירת תאונות דרכים ואכיפת הוראות הדין הנוגעות לכך ולשם אכיפת הוראות פקודת הביטוח.

(יג) בחודש מאי 2010 פרסם המפקח הבהרה שעניינה "העברת האחריות לטיפול הרפואי של נפגעי תאונות דרכים" ובה נקבע כי אין בהעברת האחריות המימונית לשירותים הניתנים לנפגעי תאונות דרכים על ידי קופות החולים כדי לגרוע מאחריותן של חברות הביטוח להמשיך ולכסות שירותים שאינם כלולים בסל הבריאות, לרבות פינוי נפגעי תאונות דרכים באמצעות אמבולנס אשר לא הסתיים באשפוז וכן פינוי מוסק.

כמו כן, בחודש יולי 2010 הוציא המפקח מכתב עמדה למנכ"ל איגוד חברות הביטוח בישראל על פיו הוא מבהיר כי עמדת אגף שוק ההון, ביטוח וחיסכון היא שעל חברות הביטוח להמשיך ולכסות פינוי של נפגעי תאונות דרכים באמצעות אמבולנס, אשר לא הסתיים באשפוז, וכן פינוי מוסק של נפגעי תאונות דרכים. כמו כן, נמסר במכתב כי אין באמור לעיל כדי למנוע בחינה של עלות אספקת השירותים שנקבעה בהודעת שר האוצר לפי חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975.

למגבלות החקיקה המרכזיות החלות על הקבוצה בכלל פעילותה ראה סעיף 8.2 להלן.

4.1.4 שינויים בהיקף הפעילות בתחום, ברווחיות ובתמהיל הלקוחות

היקף הפעילות

בשנים האחרונות חלה ירידה משמעותית בתעריפי ביטוח רכב חובה. בהמשך לתיקון החקיקה בדבר העברת האחריות לטיפול רפואי עקב תאונת דרכים (הנכלל בסל שירותי הבריאות) לאחריות קופות החולים (כמפורט בסעיף 4.1.3(יב) לעיל), היקף הפרמיות בתחום זה קטן בהתאמה, כנגזרת מסכום הגביה המועבר לקופות החולים באמצעות קרנית. מנגד, עלות התביעות צפויה לקטון, בהיקף דומה לסכום דמי הביטוח המועברת לקופות החולים.

הכנסות

בהתאם לדוחות הכספיים של חברות הביטוח, בתחום ביטוח רכב חובה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 חלה ירידה של כ- 5.4% בהיקף דמי הביטוח לעומת התקופה המקבילה בשנת 2009, וזאת בעיקר כתוצאה מהעברת 9.4% מדמי הביטוח לקופות החולים בגין סיכון ההוצאות הרפואיות, והפרמיה בגינה, לקופות החולים החל משנת 2010. הכנסות הקבוצה קטנו בשנת 2010 כתוצאה מהשינוי האמור בכ- 3% לעומת התקופה המקבילה אשתקד. בנטרול השינוי האמור, חל גידול של כ- 5% בהכנסות מדמי ביטוח בתחום זה בשנת 2010, לעומת התקופה המקבילה אשתקד, הנובע מהתמקדות הקבוצה בתחום הפעילות ומהגידול מעל הממוצע של שומרה.

רווחיות

בתחום זה, לאור זנב התביעות הארוך, קיימת גישה שמרנית להכרה ברווח, לפיה בשלוש השנים הראשונות ממועד תחילת הביטוח (להלן: "השנים הפתוחות"), כל עודף ההכנסות על ההוצאות, לרבות תשלומי התביעות, נזקף לסעיף תביעות תלויות (להלן: "הצבירה") ואינו מוכר כרווח. בנוסף, הכנסות מהשקעות סכומי הצבירה בשיעור ריאלי של 3% נזקפות אף הן לצבירה. עקב כך, הרווח בתחום זה משקף בעיקרו את רווחיותה של שנת החיתום שהסתיימה שלוש שנים לפני שנת 2010, בצירוף רווחי ההשקעה שנצברו על אותה שנה, וכן התאמות בגין שנות החיתום שהשתחררו בשנים הקודמות (להלן: "שנים סגורות") ופעילות שלא נכללת בחישוב העתודות.

בהסתמך על פרסומי איגוד חברות הביטוח, בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 עמד הרווח המצרפי של הענף על כ- 563 מיליוני ש"ח, למול רווח של כ- 449 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הגורמים העיקריים המשפיעים על רווחיות תחום הפעילות (או העשויים להשפיע על תחום הפעילות), הינם כדלקמן:

(א) **שינויי רגולציה:** כמפורט לעיל בסעיף 4.1.3(יב), האחריות לטיפול רפואי בנפגעי תאונות דרכים הועברה, החל משנת 2010, לקופות החולים. בנוסף כמפורט בסעיף 4.1.3(י) לעיל, פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תנאי חוזה לביטוח חובה לרכב), התש"ע-2010, שעניינן קביעת פוליסה תקנית אחידה אשר תהיה חוזה הביטוח הסטנדרטי והמחייב בענף ביטוח החובה. העברת האחריות לטיפול הרפואי במבוטחים לקופות החולים עשויה להשפיע על הרווחיות, שכן שיעור הפרמיה שהועבר לקופות החולים בגין מרכיב סיכון זה התבסס על נתוני העבר, ועלול להיות גבוה או נמוך מדי למול עלות מרכיב זה בעתיד. מידע זה צופה פני עתיד ולמיטב ידיעתה של החברה, צפי החברה בעניין זה עלול לא להתממש למשל כתוצאה מהכנסות מהשקעות גבוהות מהמצופה או לחילופין עליה בתעריפי הביטוח בתחום.

(ב) חברות הביטוח קובעות תעריפים דיפרנציאליים (מותאמי סיכון) הכפופים לקבלת אישור המפקח. התעריפים של מרבית החברות מביאים כיום, בחשבון את מאפייני הרכב והנהג, וכך מבוטחים זהירים משלמים פחות ממבוטחים מסוכנים. מטרת השימוש בפרמטרים הינה להתאים, ככל הניתן, את פרמיית הביטוח לסיכון המבוטח.

כתוצאה מהאמור לעיל, גדלו הפערים בין הפרמיות בביטוח רכב חובה הנדרשות ממבוטחים שונים באותה חברת ביטוח.

נכון למועד הדוח, מתוך כלל הפרמטרים המותרים לשימוש, מתחשבת הקבוצה בשלושה פרמטרים, שהינם גיל הנהג הצעיר ביותר הנוהג ברכב דרך קבע, ותק רישיון הנהיגה של הנהג הצעיר ביותר הנוהג ברכב דרך קבע והימצאות כרית אויר (ברכב פרטי בלבד). והכול תוך ביצוע אבחנה בין רכב פרטי לרכב מסחרי.

(ג) לתיאור אופן ההכרה ברווחי הקבוצה בתחום זה, ראה בסעיף זה לעיל וכן באור מס' 2(ט) לדוחות הכספיים. בנוסף, מאחר שמדובר בשמירה של רזרבות לטווחים ארוכים, לאופן השקעת הכספים והתשואה הנובעת מהם קיימת השפעה על הרווחיות.

(ד) יכולת הקבוצה לבצע בקרה קפדנית על תשלומים לספקי שירותים בתחום.

(ה) בשנים האחרונות חלה עלייה בהיקף תביעות השיבוב של המוסד לביטוח לאומי (להלן: "המל"ל") כנגד המבוטחים בגין תגמולים ששולמו על-ידי המל"ל לנפגעי תאונות דרכים המוכרות גם כתאונות עבודה. העתודות לתביעות תלויות כוללות הפרשות בגין תביעות אלה. גידול בהיקף תביעות השיבוב על ידי המל"ל משפיע על הרווחיות.

(ו) יצוין, כי המל"ל הודיע לחברות הביטוח על הפסקת ההסכם ביניהם שנחתם בתקופת קיומה של אבנר. יצוין, כי איגוד חברות הביטוח, לאחר קבלת היתר מהממונה על ההגבלים העסקיים, מנהל מו"מ משותף עם המל"ל להסדרת הנושא באופן הסכמי.

(ז) לשינוי בשכר הממוצע במשק וברמת החיים עשויה להיות השפעה על גידול/קיטון בתביעות וכתוצאה מכך על הרווחיות.

4.1.5 שינויים בהסדרי ביטוח משנה בתחום

לתיאור השינויים בהסדרי ביטוח המשנה בתחום ראה סעיף 4.6 להלן.

4.1.6 גורמי ההצלחה הקריטיים בתחום הפעילות והשינויים החלים בהם

גורמי ההצלחה הקריטיים בתחום רכב חובה הינם, בין היתר, תקפות התעריפים הנקבעים על ידי מפעיל מאגר המידע, יכולת הקבוצה לזהות את גורמי הסיכון הרלוונטיים לקביעת פלחי שוק הומוגניים ומשמעותיים וקביעת תעריף מתאים לגביהם, מתן שירות ברמה גבוהה וניהול סילוק תביעות יעיל.

4.2 מוצרים ושירותים

סעיף זה כולל תיאור כללי ותמציתי של מוצרי ביטוח וכיסויים ביטוחיים. התנאים המלאים והמחייבים הם התנאים המפורטים בכל פוליסה ו/או חוזה ביטוח, לפי העניין. התיאור הינו לצרכי דוח זה בלבד ולא ישמש לצרכי פרשנות הפוליסה.

פוליסת ביטוח רכב חובה המשוקת על ידי הקבוצה, מעניקה כיסוי אחיד בהתאם להוראות פקודת ביטוח רכב מנועי וחוק הפיצויים, כמפורט בסעיף 4.1.1 לעיל. לתיאור המאפיינים הייחודיים של תחום הפעילות, ראה סעיף 4.1.2 לעיל.

4.3 פילוח נתונים עבור מוצרים ושירותים

נכון ליום 31 בדצמבר 2010, סך דמי הביטוח בתחום ביטוח רכב חובה מהווה כ- 26% מסך דמי הביטוח בענפי הביטוח הכללי.

להלן טבלה הכוללת נתונים לגבי פעילות של הקבוצה בתחום ביטוח רכב חובה (באלפי ש"ח):

2008	2009	2010	
557,301	621,979	602,065	פרמיה ברוטו (כולל דמים)
539,512	600,968	490,029	פרמיה בשייר עצמי
			תשלומים ושינויים בהתחייבויות בגין
566,335	615,264	605,126	חוזי ביטוח ברוטו
			תשלומים ושינויים בהתחייבויות בגין
553,640	589,445	534,792	חוזי ביטוח בשייר

הפרמיה ברוטו של הקבוצה בשנת 2010 קטנה בכ- 3% לעומת שנת 2009, וזאת כתוצאה מהעברת הפרמיה לקופות החולים כפי שהוסבר לעיל. בנטרול השפעת השינוי חל גידול של כ- 5% בהכנסות מדמי ביטוח בתחום זה.

4.4 לקוחות

שיעור מסך ההכנסות	דמי ביטוח בשנת	שיעור מסך ההכנסות	דמי ביטוח בשנת	
לשנת 2009	2009 (אלפי ש"ח)	לשנת 2010	2010 (אלפי ש"ח)	
				מבוטחים פרטיים
90.5%	562,948	91.6%	551,492	ולקוחות עסקיים קטנים
9.5%	59,031	8.4%	50,573	ציי רכב וקולקטיביים

לקבוצה אין לקוח בתחום ביטוח רכב חובה, שהכנסותיה ממנו מהוות 10% או יותר מסך הכנסות הקבוצה בתחום הפעילות וכן אין לקבוצה תלות בלקוח בודד או במספר מצומצם של לקוחות בתחום זה. בנוסף, לא ידוע לקבוצה על מאפיינים קבועים של לקוחותיה בתחום ביטוח רכב החובה. לפי הערכת הקבוצה, שיעור החידושים בשנת 2010 עמד על 59%, למול 58% בשנת 2009, ואחוז הלקוחות אשר רכשו ביטוח רכב חובה וביטוח רכב רכוש עמד על כ- 62% מסך אוכלוסיית מבוטחי החובה בקבוצה וזאת כלעומת 65% בתקופה המקבילה אשתקד.

דמי ביטוח לפי שנות ותק של לקוחות בתחום ביטוח החובה לתקופות המתוארות בדוח:

מספר שנות ותק	דמי הביטוח באלפי ש"ח			שיעור מסך הכנסות		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010
ללא ותק	216,743	273,671	217,348	39%	44%	36%
ותק שנה	144,496	124,396	144,898	26%	20%	24%
ותק שנתיים	96,330	65,308	83,595	15%	11%	16%
למעלה משלוש שנות ותק	144,496	158,604	111,460	20%	25%	24%
סה"כ	602,065	621,979	557,301	100%	100%	100%

4.5 שיווק והפצה

הקבוצה משווקת את פוליסות הביטוח שלה באמצעות סוכנים עצמאיים, להם משולמות עמלות הנקבעות בעיקרן כשיעור מדמי הביטוח בניכוי דמים. לתיאור הנושא ברמת הקבוצה, ראה סעיף 8.7 להלן.

לקבוצה אין סוכן אשר היקף פעילותו בתחום עולה על 10% מתחום הפעילות.

להלן פרטים לגבי שיעור העמלות (כולל מע"מ) מפרמיה ברוטו בתחום פעילות רכב חובה:

2008	2009	2010
4.9%	5.2%	5.4%

שיעור עמלות מפרמיה ברוטו

4.6 ביטוח משנה

התקשרויות הקבוצה עם מבטחי משנה בכל ענפי הביטוח, לרבות תחום ביטוח רכב חובה מתחדשות משנה לשנה. בתחום הפעילות, מתקשרת הקבוצה עם מבטחי המשנה שלה בחוזים מסוג "עודף הפסדים" (Excess of Loss) (לעניין חוזים מסוג זה ראה גם פירוט בסעיף 8.4.3 להלן). כמקובל בחוזים מסוג זה, אין עמלות המתקבלות ממבטחי המשנה.

בחוזי ביטוח המשנה של החברה החל משנת 2007, חל שינוי המגביל את ההחזר המקסימאלי אותו תקבל החברה ממבטחי המשנה במקרה של נזק. למרות היות הביטוח ללקוחות בלתי מוגבל מבחינת גובה החזר, לאור בדיקות שערכה החברה ולאור התקרה הגבוהה יחסית שנקבעה, אין שינוי זה יוצר חשיפה מהותית לשייר החברה.

בשנת 2010 התקשרה החברה עם חברת Swiss Re בעסקת ביטוח משנה יחסי (Quota Share) בשיעור של 25% בתחום הפעילות. העסקה לא חודשה לשנת 2011.

החל משנת 2011 חוזה ביטוח המשנה בתחום, מגן הן על מנורה מבטחים ביטוח והן על שומרה וזאת על מנת לשפר את יעילות חוזה ביטוח המשנה.

יצוין, כי החל משנת 2009 חוזי ביטוח המשנה של החברה בתחום הפעילות הינם חוזים מבוססי שקלים. שינוי זה מנטרל את סיכון המטבע בהגנות ביטוח המשנה.

בשנת 2010 החברה התקשרה בחוזים בתחום הפעילות עם מבטחי משנה המדורגים AAA, AA-, A-, A, A+ לפי S&P.

נכון ליום 31 בדצמבר 2010, שיעור ההעברה של סיכון הקבוצה למבטחי המשנה שלה בתחום הפעילות נאמד ברמה של כ- 19% מהפרמיות.

להלן פרטים לגבי מבטחי משנה שחלקם בפרמיה בתחום מהווה מעל 10% מסך פרמיות ביטוח המשנה בתחום בשנים המתוארות בדוח (באלפי ש"ח):

2008		2009		2010		שם מבטח המשנה	דרוג S&P	מדינה
אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה			
16%	2,828	11%	2,388	-	-	Paris Re Swiss Reinsurance Co	-AA	צרפת
51%	9,156	44%	9,263	86%	96,869	Odysse Re	+A	שוויץ
14%	2,466	-	-	-	-		-A	צרפת

להלן התפלגות פרמיית ביטוח משנה בתחום:

פרמיה שנרשמה לטובת מבטח המשנה (באלפי ש"ח)						קבוצת דרוג מרכזת S&P
שיעור מסה"כ לתחום פעילות			פרמיה שנרשמה לטובת מבטח המשנה (באלפי ש"ח)			
2008	2009	2010	2008	2009	2010	דרוג S&P
100%	100%	100%	17,789	21,011	112,036	A- ומעלה
-	-	-	-	-	-	BBB - עד BBB+
-	-	-	-	-	-	מ- BBB-
100%	100%	100%	17,789	21,011	112,036	סה"כ

לתיאור התקשרות הקבוצה עם מבטחי המשנה ברמת הקבוצה, ראה סעיף 8.4 להלן.

4.7 ספקים ונותני שירותים

מנורה מבטחים ביטוח מתקשרת מעת לעת עם בתי חולים, מוסדות רפואיים, מבצעי בקרה רפואית וספקי שירותי בריאות אחרים לצורך מתן שירותים רפואיים שונים למבוטחיה, ובכלל זה, אשפוז, טיפולים אמבולטוריים במרפאות והפניה לרפואה שיקומית.

הקבוצה מפעילה מערכת מיכון לבקרה על תשלומים לספקים בכלל ולספקי שירותים רפואיים בפרט. המערכת בודקת את ההתאמה בין חשבונות שקיבלה ובין התעריפים המוסכמים וכן את הקשר בין הטיפול הרפואי לבין הפגיעה. השימוש במערכת זו הוביל לחיסכון בעלויות הספקים ולייעול העבודה מולם.

בנוסף, הקבוצה רוכשת שירותים נלווים לסילוק תביעות ביטוח בתחומים שונים, ובכללם בתחום הפעילות, מאת עורכי דין, חוקרים ומומחים רפואיים.

לקבוצה אין תלות בספק כלשהו. יצוין, כי לאור העברת האחריות למרבית הטיפול הרפואי בנפגעי תאונות דרכים לקופות החולים, החל משנת 2010 (כמפורט בסעיף 4.1.3(יב) לעיל), קטן היקף הפעילות מול הספקים. עם זאת, ולאור העובדה, כי עדיין ישנם טיפולים רפואיים באחריות חברות הביטוח, החברה ממשיכה בהתקשרות מול ספקים רפואיים. אשר על כן, ולאור העובדה כי מדובר בשנה הראשונה ליישום העברת האחריות, אין בידי החברה אפשרות להעריך את השינוי הצפוי בהיקף הפעילות מול הספקים בשנים הקרובות.

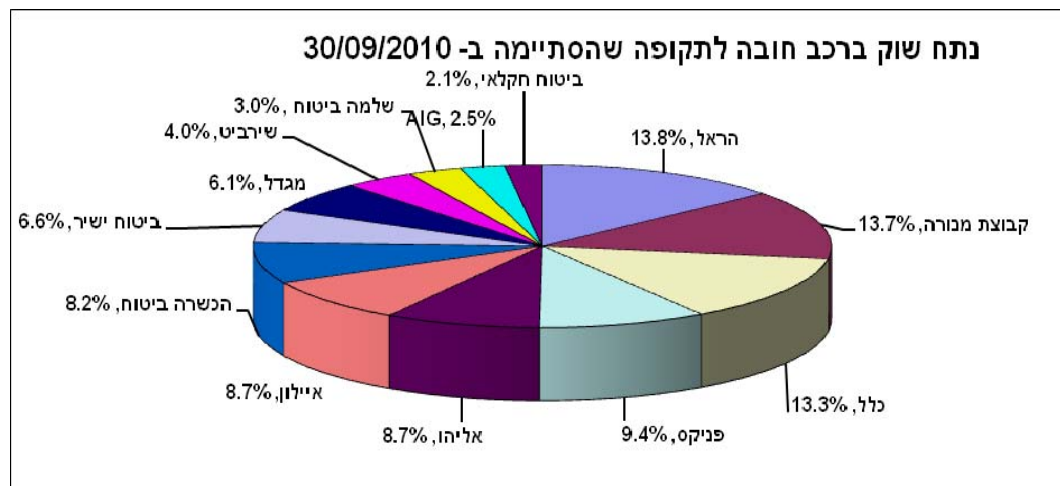
לתיאור הנושא ברמת הקבוצה ראה סעיף 8.5 להלן.

4.8 תחרות

בתחום ביטוח רכב חובה מתחרות 13 חברות ביטוח, לרבות חברות לביטוח ישיר. החברות הגדולות בתחום ביטוח רכב חובה הינן קבוצת כלל, קבוצת הראל והקבוצה. על פי הדוחות

הכספיים של חברות הביטוח, חלקם של שלושת הגופים הגדולים בתחום בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 עמד על כ- 41% מסך דמי הביטוח בתחום זה, בדומה לשנת 2009.

נכון לרבעון השלישי של שנת 2010 קבוצת הראל מובילה בתחום ומחזיקה בנתח שוק של 13.8% לעומת 13.5% בשנה שעברה. בעוד שהקבוצה (מנורה מבטחים ביטוח ושומרה) מחזיקה בנתח שוק של כ- 13.7% וממוקמת במקום השני בענף, בדומה לשנה שעברה. נתוני נתח שוק לפי חברות מוצגים בתרשים שלהלן:

הכיסוי הביטוחי האחיד בכל חברות הביטוח וזמינות מידע השוואתי של מחירים, גורמים לכך שמחיר המוצר הינו המשתנה העיקרי בהחלטת הרכישה של פוליסות הביטוח. חברות הביטוח נבדלות זו מזו במשתנים הקובעים את התעריף וכפועל יוצא בפלחי השוק בהם הן מתמקדות. גורם העלול לפגוע במעמדה התחרותי של הקבוצה הינו שימוש חברות ביטוח אחרות בפרמטרים שונים מהפרמטרים בהם עושה החברה שימוש.

הגורמים המחזקים את מעמדה התחרותי של הקבוצה הינם מערך סוכני הביטוח שלה ומודל תעריפים המאפשר התמקדות בפלחי שוק רווחיים יותר.

4.9 הסכמים מהותיים והסכמי שיתוף פעולה

בין חברות הביטוח ובין מרכז הסליקה שליד איגוד חברות הביטוח נחתם בינואר 2004 הסכם (המכונה - "קל-כבד"), המסדיר את הטיפול בהתחשבות עקב תביעות בהם מעורבים רכבים כבדים ורכבים קלים, כהגדרתם בצו הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים (הסדרים לחלוקת נטל הפיצויים בין המבוטחים), התשס"א-2001, וכן עקב תביעות בהם מעורבים רכבים המבוטחים על ידי הצדדים להסכם זה בפגיעה משותפת שלהם, בהולך רגל הנפגע מחוץ לכלי הרכב.

5. ביטוח רכב רכוש

5.1 מידע כללי על תחום הפעילות

הכיסוי המוענק במסגרת פוליסת ביטוח רכב רכוש, כפוף למגבלות הקבועות בחוק ובתקנות, כמפורט להלן.

פעילות הקבוצה בתחום ביטוח רכב רכוש מתבצעת באמצעות מנורה מבטחים ביטוח ושומרה. להלן מספר מאפיינים, מגמות והתפתחויות המשפיעים או עשויים להשפיע בעתיד על פעילות הקבוצה בתחום זה.

5.1.1 מבנה תחום הפעילות ושינויים שחלו בו

פוליסת ביטוח רכב רכוש כוללת כיסויים בגין נזק עצמי הנגרם לרכב המבוטח, גניבה, וכן נזק רכוש הנגרם על ידי הרכב המבוטח לצד שלישי. ניתן לרכוש פוליסה לנזק לצד ג' בלבד או בשילוב עם כיסויים נוספים.

5.1.2 תיאור של תחום הביטוח והכיסויים הביטוחיים שנכללים בתחום

הפוליסה לביטוח נזקי רכוש ונזקי רכוש לצד ג' לרכב פרטי ומסחרי עד 4 טון (ביטוח מקיף וביטוח צד ג'), למעט אופנועים, מעוגנת בתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי), התשמ"ו-1986 ובתוספת לתקנות (להלן: "תקנות רכב רכוש" ו-"הפוליסה התקנית", בהתאמה). הפוליסה התקנית קובעת נוסח ותנאים מינימאליים לביטוח מקיף לרכב אשר חברת ביטוח יכולה לשנותם רק אם השינוי הוא לטובת המבוטח. לפוליסה התקנית ניתן להוסיף הרחבות באשר להיקף הכיסוי, לסיכונים, לחבויים ולרכוש המבוטחים.

בתחום ביטוחי הרכב נכללים גם ביטוחים לרכב מסחרי מעל 4 טון ולאופנועים, אשר אינם כפופים להוראות הפוליסה התקנית.

מאפיינים של ביטוח רכב רכוש

פוליסת ביטוח רכב רכוש הינה, לרוב, לתקופה של עד שנה.

הפוליסה כפופה, כאמור לעיל, למגבלות שהוטלו על ידי המחוקק ועל ידי המפקח במסגרת הפוליסה התקנית (ראה סעיף 5.1.3(א) להלן).

התעריף לביטוח רכב רכוש אינו אחיד ותלוי במספר משתנים, כגון: סוג הרכב המבוטח, ניסיון התביעה המצטבר שלו, גילו של הנהג והגבלת מספר הנהגים הרשאים לנהוג ברכב. התעריף מאושר על ידי המפקח כתעריף מקסימום.

תביעות בתחום זה מתאפיינות בכך שהן מתגבשות במהירות ומשך זמן קצר בין קרות מקרה הביטוח לבין יישוב התביעה ("זנב תביעות קצר"). עם זאת, בגין כיסוי צד ג' משך זמן יישוב התביעה ארוך יותר.

5.1.3 מגבלות, חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על תחום הפעילות

תחום הפעילות כפוף להוראות הדין החלות על מבטחים, לרבות חוק הפיקוח וחוק חוזה הביטוח, והתקנות שהוצאו על פיהם וכן להוראות המפקח, כפי שמתפרסמות מעת לעת.

למגבלות החקיקה המרכזיות החלות על הקבוצה בכלל פעילותה, ראה סעיף 8.2 להלן.

להלן יפורטו מגבלות החקיקה המרכזיות החלות על הקבוצה בפעילותה בתחום ביטוח רכב רכוש, וכן עיקרי ההוראות הרגולטוריות שפורסמו בשנתיים האחרונות בתחום זה:

(א) תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי), התשמ"ו-1986 (להלן: "תקנות רכב רכוש")

בתוספת לתקנות רכב רכוש נקבעו תנאי הפוליסה התקנית לביטוח רכב רכוש. הפוליסה התקנית מהווה סל כיסויים מינימאלי, שניתן להרחיבו אך ורק לטובת המבוטח.

בהתאם לתיקון לתקנות רכב רכוש, המתייחס לשינוי בפוליסה התקנית לרכב, מאפשרת הפוליסה למבוטח לוותר, בשלב הצעת הביטוח, על כיסויים מסוימים

(ראה סעיף 5.2 להלן) ובלבד שהותור נעשה בהודעה מפורשת אשר תועדה על ידי המבטח.

בחודש יולי 2010 פרסם המפקח טיוטת תיקון שלישית לתקנות רכב רכוש. לפרטים אודות התיקונים המוצעים בטיוטה ראה סעיף קטן ה' להלן.

(ב) חוק הגבלת השימוש ורישום פעולות בחלקי רכב משומשים (מניעת גניבות), תשנ"ח-1998

החוק קובע נהלים לעניין מכירת כלי רכב לשם פירוק כללי או תיקון וכן נהלי רישום לגבי חלקי חילוף. החוק מחייב את המבטח להחזיר את רישיון הרכב לרשות הרישוי אם הרכב הועבר לשם פירוק כללי. באם מוכר המבטח את כלי הרכב שלא למטרות פירוק אלא למטרות תיקון, חובה על המבטח להחזיק את רישיון הרכב ולא להעבירו לידי הרוכש עד אשר ימציא הרוכש לידי המבטח רישיון מאת מוסך מורשה כי הרכב תוקן כנדרש או בעת החלפת חלק, אישור כי החלק אשר הוחלף נרשם כדין לפי הוראות החוק הנ"ל. מכוח החוק הנ"ל פורסמו במאי 2007 תקנות הגבלת השימוש ורישום פעולות בחלקי רכב משומשים (מניעת גניבות) (ניהול יומן ורישום בו, דיווח על גניבת חלק והגבלת השימוש בחלקי רכב), תשס"ז-2007 המסדירות את נושא רישום חלקי חילוף של כלי רכב.

(ג) הסדר שמאי ביטוח רכב

בעקבות פסק הדין של בית המשפט העליון מאפריל 2001 לעניין שמאות כלי רכב,⁵ פרסם המפקח חוזר שמטרתו צמצום ניגוד העניינים בפעולות שמאי הרכב, תוך מתן אפשרות למבוטח לבחור שמאי רכב מתוך רשימה רחבה של שמאים בפריסה ארצית. בחוזר נקבעו, בין היתר, גם כללי פעולה לשמאים ומנגנוני ערעור על שומות.

באפריל 2007, פורסם חוזר המרכז את הטיפול בנושא צמצום ניגוד העניינים האמור. בעניין שמאות ביטוח רכב (רכוש וצד ג), הקובע, בין היתר, הוראות בדבר הרחבת הגילוי הנוגע לזכויות המבוטחים, הגברת מעורבותם בהליך בחירת השמאי והרחבת השקיפות כלפי המבוטחים בהליך שומת הנזק.

בחודש מאי 2009 הגישו איגוד שמאי ביטוח בישראל, המועצה הישראלית לצרכנות ואיגוד המוסכים בישראל, לבית המשפט העליון, בשבתו כבית משפט גבוה לצדק, עתירה למתן צו על תנאי כנגד המפקח על הביטוח ושוק ההון ואיגוד חברות הביטוח בישראל.⁶ במסגרת העתירה, התבקש בית המשפט העליון ליתן צו על תנאי המורה למפקח על הביטוח ליתן טעם מדוע לא יעשה שימוש בסמכותו ויורה על תיקון ההסדר הקבוע בחוזר ביטוח 8-2007-1 בעניין שמאות ביטוח רכב (רכוש וצד ג'), יעדיף את עמדת הוועדה המייעצת לשמאי הרכב שמונתה על ידי שר התחבורה, אגף הרכב במשרד התחבורה והעותרים, ויורה על ביטולה של רשימת שמאי החוץ הקבועה בסעיף 4 לחוזר הנ"ל - אשר לשיטת העותרים מעמידה כל אחד מן הרשומים בה במצב של ניגוד עניינים מובנה - ועל החלפתה ברשימה הכוללת את כלל השמאים הרשומים בפנקס השמאים כמשמעותו בצו הפיקוח על מצרכים ושירותים (שמאי רכב), התש"ס-1980. ביום 7.12.2010 נדחתה העתירה על ידי בית המשפט העליון, ללא צו להוצאות.

(ד) חוק מכירת רכב משומש (זכאות למידע וגילוי נאות), התשס"ח-2008 ("חוק מכירת רכב משומש")

בחודש אוגוסט 2008 התקבל בכנסת חוק מכירת רכב משומש. החוק קובע, בין היתר, כי מי שרכש רכב משומש זכאי לקבל מכל מבטח שביטח את הרכב מידע אודות סכום תגמולי הביטוח ששולמו בעד הרכב ופירוט סוג הנזק או ירידת הערך שבשלם שולמו. מבטח רשאי לגבות תשלום בעד ההוצאות הכרוכות במסירת מידע כאמור. החוק מטיל על מבטח חובת שמירת מסמכים אודות רכבים שבוטחו על ידו למשך שבע שנים.

⁵ בג"ץ 7721/96 איגוד שמאי הביטוח בישראל ואח' נ' המפקח על הביטוח ואח', פ"ד נה (3) 625.

⁶ בג"ץ 3677/09 איגוד שמאי הביטוח בישראל ואח' נ' המפקח על הביטוח ואח'.

(ה) תיקון הפוליסה התקנית בענף ביטוח רכב מנועי

בחודש יולי 2010 פורסמה טיוטה שלישית לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי), התשמ"ו-1986. עיקרי השינויים על פי הטיטה - קביעת שווי רכב שאינו נכלל במחירון על פי הערכת שווי שתצורף למפרט; הוראה לפיה לאחר תשלום תגמולי הביטוח או החלפת הרכב יהיה רשאי המבטח לקבל מהמבוטח את זכויותיו ברכב, למעט אביזרים ומכלולים שבגינם אין המבוטח זכאי לתגמולי ביטוח; הוראות לעניין תשלום תגמולי ביטוח בשל נזק חלקי; קביעה כי חובת גילוי לגבי נזקים שאירעו לרכב או לצד שלישי בשלוש השנים האחרונות כתוצאה מסיכונים הכלולים בביטוח, לא תחול לגבי התקופה שבה הרכב לא היה בבעלות המבוטח; וכן הוראה בדבר אפשרות קיזוז למבטח מחוב מבוטח בגין פוליסות.

בחודש יוני 2010 החליט הממונה על הגבלים עסקיים על מתן פטור בתנאים להסדר בין איגוד חברות הביטוח, מרכז הסליקה של חברות הביטוח בע"מ ומבטחים נוספים, על הקמת מאגר מידע בנוגע להיסטוריית תאונות כלי רכב. המאגר יכלול פרטים אודות כלי הרכב שיירשמו בו - פרטי הרכב, מבטחים קודמים, פרטים על תביעות ביטוח, פרטים על נזקי תאונות. המידע במאגר יהיה זמין הן לציבור רוכשי רכב משומש והן למבטחים שיצטרפו למאגר. לפי ההחלטה, לאור החשש התחרותי שהשיתוף במידע יביא לפגיעה בתחרות, החליטה הממונה להתנות את הפטור בתנאים המנויים בהחלטה, וכן לקצוב אותו לתקופה של שלוש שנים.

(1) בחודש מאי 2010 עברה בקריאה טרומית הצעת חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תיקון- איסור לתקן או לשקם רכב שנגרם לו נזק של 50% לפחות), התש"ע-2010. על פי ההצעה, תוגבל האפשרות של מבטחים לתקן רכב או לשקמו במקרה של אובדן של 50% ומעלה משווי עובר לתאונה.

(i) בחודש ינואר 2011 פורסמו תקנות למניעת מפגעים (מניעת רעש) (תיקון), התשע"א-2011, המתקנות את תקנות למניעת מפגעים (מניעת רעש), תשנ"ג-1992, אשר מטרתן הפחתת מטרדי הרעש בסביבתו הפרטית של האזרח, כך שיוחמרו ההגבלות על גרימת רעש. התיקון הרחיב את השעות בהן חל איסור על גרימת רעש ממקורות שונים, ובין היתר גם איסור על הפעלת מערכת אזעקה קולית בכלי רכב. מועד תחולתו של איסור הפעלת מערכת האזעקה ברכב כאמור לעיל, הינו בתוך חצי שנה ממועד פרסומן של התקנות, ובמקרה של רכבים ישנים בהם הייתה מערכת האזעקה לפני מועד פרסום התקנות ידרשו בעלי הרכבים להסיר ו/או לנתק את האזעקה עד תום 6 שנים ממועד תחולתן של התקנות. להערכת החברה, ייתכן וכתוצאה מאיסור הפעלת אזעקה קולית בכלי רכב תגדל שכיחות הגניבות במידה ואחוז מסוים מהגניבות, שאזעקות אלו היו מונעות, יתרחש, אך ככל הנראה, בהיקף לא מהותי. הערכת החברה הינה מידע צופה פני עתיד, המבוסס על פעילותה של החברה בתחום זה. הערכה זו עלולה שלא להתממש עקב נסיבות לגביהם קיימת אי ודאות גבוהה במועד הדוח.

5.1.4 שינויים בהיקף הפעילות בתחום, ברווחיות ובתמהיל הלקוחות

היקף הפעילות

בהתאם לדוחות הכספיים של חברות הביטוח לתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010, בתחום ביטוח רכב נרשמה יציבות בפרמיה בשנת 2010 לעומת התקופה המקבילה בשנת 2009. יצוין, כי קצב הגידול בתחום ביטוח רכב רכוש שונה מהגידול בהיקף התחום במשק, וזאת, בין היתר, לאור העובדה שמרבית חברות הליסינג המהוות מרכיב משמעותי בשוק הרכב אינן מבטחות את עצמן באמצעות חברות הביטוח. היקף הפרמיות של הקבוצה גדל בכ- 3% בשנת 2010 לעומת שנת 2009.

רווחיות

הרווחיות בתחום מושפעת, בין היתר, מתקפות ונכונות התעריף בו משתמש המבטח, הכנסות מהשקעות, שיעור הוצאות, שמירה על נהלי החיתום ושכיחות הגניבות.

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 קטן הרווח המצרפי של הענף לכדי 170 מיליוני ש"ח, וזאת לעומת רווח של 207 מיליוני ש"ח בשלושת הרבעונים הראשונים של

שנת 2009. מרבית הקיטון נובע מירידה בהכנסות מהשקעות. בשנת 2010 רשמה הקבוצה רווח של כ- 7 מיליוני ש"ח, בהשוואה לרווח של כ- 40 מיליוני ש"ח בשנת 2009. בשנת הדוח הייתה הרעה ביחס התביעות לעומת שנה קודמת ומירידה בהכנסות מהשקעות.

5.1.5 שינויים בהסדרי ביטוח משנה בתחום

לתיאור השינויים בהסדרי ביטוח המשנה בתחום ראה סעיף 5.6 להלן.

5.2 מוצרים ושירותים

סעיף זה כולל תיאור כללי ותמציתי של מוצרי ביטוח וכיסויים ביטוחיים. התנאים המלאים והמחייבים הם התנאים המפורטים בכל פוליסה ו/או חוזה ביטוח, לפי העניין. התיאור הינו לצרכי דוח זה בלבד ולא ישמש לצרכי פרשנות הפוליסה.

הפוליסות לביטוח רכב רכוש מבוססות על הפוליסה התקנית (למעט רכב מסחרי מעל 4 טון ואופנועים), כאשר חברת הביטוח רשאית לשנות תנאי הפוליסה האמורה אך ורק לטובת המבוטח.

פוליסות הביטוח של הקבוצה מעניקות כיסויים כדלקמן:

(א) **ביטוח רכב מקיף (פרטי ומסחרי לרבות משאיות)** - כיסוי בגין נזק לרכב כתוצאה מתאונה, נזק לרכב כתוצאה מאש, גניבת הרכב, נזק שנגרם תוך כדי גניבת הרכב, נזק שנגרם כתוצאה מנזקי טבע (שיטפון, סערה, שלג וברד), נזק לרכב כתוצאה ממעשה זדון (למעט על ידי המבוטח או מי מטעמו), נזק שגרם הרכב לרכוש של צד שלישי.

(ב) **ביטוח מקיף ללא כיסוי תאונות** - כיסוי ביטוחי של כל הסיכונים המפורטים בס"ק א' לעיל, למעט סעיף נזק כתוצאה מתאונה.

(ג) **ביטוח מקיף ללא כיסוי גניבה** - כיסוי ביטוחי של כל הסיכונים המפורטים בס"ק א' לעיל, למעט גניבת הרכב.

(ד) **ביטוח אחריות כלפי צד שלישי** - הגנה על המבוטח מפני אחריותו לנזקים שנגרמו לרכוש של צד שלישי כתוצאה משימוש ברכבו.

(ה) ביטוח אופנועים.

(ו) בנוסף לכיסוי הבסיסי, הקבוצה מאפשרת למבוטח להרחיב את הכיסוי כדלקמן: כיסוי לנזקי רעידת אדמה, רכב חדש תמורת הישן שניזוק (לרכבים משנות דגם אחרונות בלבד ולמקרה ביטוח של אובדן גמור), ביטוח רדיו טייפ או רדיו דיסק חליפי, ביטוח שבר שמשות, שירותי גרירה ומתן רכב חליפי. בנוסף, קיים מסלול ייחודי לכלי רכב פרטיים בלבד, המאפשר סל רחב יותר של שירותים והטבות למבוטח, עם אפשרות לפרמיה מוזלת.

תעריף ביטוח רכב רכוש מצוי בפיקוח והוא מעודכן מעת לעת בהתאם לניסיון הנזקים ולמגמותיהם. מדיניות המפקח, נכון למועד הדוח, היא אי התערבות בתעריפים בתחום זה.

5.3 פילוח נתונים עבור מוצרים ושירותים

להלן טבלה הכוללת נתונים לגבי התפלגות הפעילות של הקבוצה בתחום ביטוח רכב רכוש (באלפי ש"ח):

2008	2009	2010	
836,971	877,843	902,069	פרמיות ברוטו (כולל דמים)
774,784	675,426	668,572	פרמיות בשייר עצמי
605,606	607,760	638,300	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו
546,105	488,990	477,377	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר

פילוח התביעות המשולמות בתחום רכב רכוש, ברוטו (באלפי ש"ח):

2008	2009	2010	
90,393	66,232	62,860	גניבות
439,203	472,758	502,814	תאונות
2,279	1,221	1,534	נזקי טבע
56,898	54,635	59,776	אחר
588,773	594,846	626,984	סה"כ תביעות משולמות
16,833	12,914	11,316	שינוי בהתחייבות בגין חוזי ביטוח ברוטו
605,606	607,760	638,300	סה"כ תשלומים ושינוי בהתחייבות בגין חוזי ביטוח ברוטו

5.4 לקוחות

בתחום ביטוח רכב רכוש, מבטחת הקבוצה בעיקר לקוחות פרטיים. לקבוצה אין לקוח בתחום ביטוח רכב רכוש, שהכנסותיה ממנו מהוות 10% או יותר מסך הכנסות הקבוצה וכן אין לקבוצה תלות בלקוח בודד או במספר מצומצם של לקוחות בתחום זה.

שיעור מסך ההכנסות	דמי ביטוח בשנת	שיעור מסך ההכנסות	דמי ביטוח בשנת	
2009 לשנת	2009 (אלפי ₪)	2010 לשנת	2010 (אלפי ₪)	
87%	763,666	93%	838,924	מבוטחים פרטיים ולקוחות עסקיים קטנים
13%	114,177	7%	63,145	ציי רכב וקולקטיביים

בנוסף, לא ידוע לקבוצה על מאפיינים קבועים של לקוחותיה בתחום ביטוח רכב רכוש. לפי הערכת הקבוצה, שיעור החידושים בתחום רכב רכוש בשנת 2010 עמד על כ- 74% לעומת 65% בשנת 2009. שיעור הלקוחות אשר רכשו ביטוח רכב רכוש וביטוח רכב חובה מתוך כלל הלקוחות שרכשו ביטוח רכב רכוש בשנת 2010 הינו 67% לעומת שיעור של 69% בשנה קודמת.

דמי ביטוח לפי שנות ותק לקוחות במונחי מחזור דמי ביטוח לתקופות המתוארות בדוח:

שיעור מסך הכנסות			דמי הביטוח באלפי ש"ח			מספר שנות ותק
2008	2009	2010	2008	2009	2010	
43%	41%	41%	359,898	359,915	369,848	ללא ותק
26%	23%	23%	217,612	201,904	207,476	ותק שנה
13%	16%	16%	108,806	140,455	144,331	ותק שנתיים
18%	20%	20%	150,655	175,569	180,414	למעלה משלוש שנות ותק
100%	100%	100%	836,971	877,843	902,069	סה"כ

5.5 שיווק והפצה

הקבוצה משווקת את פוליסות הביטוח שלה באמצעות סוכנים עצמאיים. להלן פרטים לגבי שיעור העמלות (כולל מע"מ) מפרמיה ברוטו בתחום פעילות רכב רכוש:

2008	2009	2010	
20%	20%	20%	שיעור עמלות מפרמיה ברוטו

לחברה אין סוכן אשר היקף פעילותו בתחום עולה על 10% מתחום הפעילות. לתיאור הנושא ברמת הקבוצה, ראה סעיף 8.7 להלן.

5.6 ביטוח משנה

התקשרויות הקבוצה עם מבטחי המשנה בכל ענפי הביטוח, לרבות תחום ביטוח רכב רכוש מתחדשות משנה לשנה.

שעור ההעברה של סיכון הקבוצה למבטחי המשנה שלה בתחום הפעילות נאמד ברמה של כ- 26% מהפרמיות, נכון למועד הדוח. בתחום הפעילות, מתקשרת הקבוצה עם מבטחי המשנה שלה הן בחוזים יחסיים והן בחוזי אקסס אוף לוס, להגנה כנגד אירועים חריגים. בשנים 2009 ו- 2010 החברה התקשרה בחוזים בתחום הפעילות עם מבטחי משנה המדורגים AA-, A-, A+, A, לפי S&P.

מבטחי משנה שחלקם בפרמיה בתחום מהווה מעל 10% מסך פרמיות ביטוח המשנה בתחום (באלפי ש"ח) בתקופות המתוארות בדוח:

שם מבטח המשנה	דירוג S&P	מדינה	2010		2009		2008	
			פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה
PARTNER RE Trans Re Zurich	-AA	אנגליה	26,225	11%	-	-	-	-
s'Lloyd Swiss einsurance R Co	+A	שוויץ	43,992	19%	47,102	23%	-	-
			-	-	-	-	20,070	32%
	+A	שוויץ	131,293	56%	137,697	68%	-	-

כמקובל בחוזים מסוג זה, מתקבלת עמלת מסירה ממבטחי המשנה, המחושבת כשיעור מהיקף הפרמיה המועברת. שיעור העמלה משתנה בהתאם לתוצאות העסקיות. יצויין, כי בשנת הדוח חל שינוי בהסכם ביטוח משנה בגין חלק מהפעילות בענף רכב מסחרי מעל 4 טון, כך שפרמיית המשנה כוללת את מרכיב הדמים ובמקביל גדלה העמלה המתקבלת ממבטח המשנה.

להלן התפלגות פרמיית ביטוח משנה בתחום:

קבוצת דרוג מרכזת דירוג S&P	פרמיה שנרשמה לטובת מבטח המשנה (באלפי ש"ח)			שיעור מסה"כ לתחום פעילות		
	2010	2009	2008	2010	2009	2008
A- ומעלה	233,497	202,417	62,037	100%	100%	100%
BBB - עד BBB+	-	-	-	-	-	-
נמוך מ-BBB	-	-	150	-	-	-
סה"כ	233,497	202,417	62,187	100%	100%	100%

לתיאור התקשרות הקבוצה עם מבטחי המשנה ובפרט התקשרות בהסכם ביטוח משנה רב-ענפי Multi-Line, ראה סעיף 8.4 להלן.

5.7 ספקים ונותני שירותים

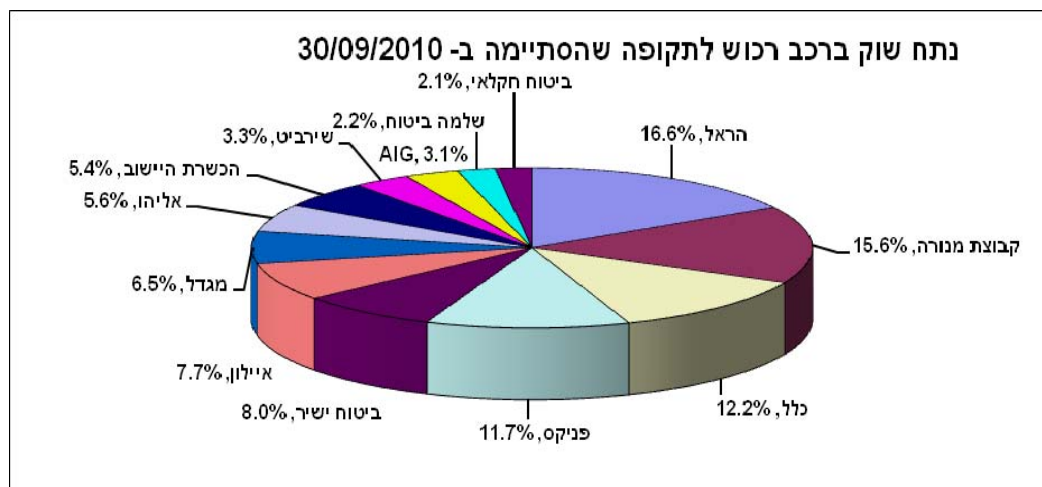
לקבוצה הסכמים עם מוסכים שונים לצורך מתן השירותים למבוטחים בקרות אירוע ביטוחי. כמו כן, הקבוצה התקשרה בהסכמים עם נותני שירותים נוספים אחרים לפיהם מבוטח אשר הפוליסה שלו כוללת את סוג השירות הרלבנטי, יקבל שירות בהתאם לכתב השירות שרכש. השירותים השונים הניתנים למבוטח הינם, בין היתר, שירותי גרירה לרכב, שירותי תיקון שבר שמשות ברכב, שירותי רכב חלופי ועוד.

בנוסף, הקבוצה רוכשת שירותים נלווים לסילוק תביעות ביטוח בתחומים שונים, ובכללם בתחום הפעילות, מאת עורכי דין, חוקרים, שמאים, מוסכים, ספקי חלפים וספקים נוספים. לקבוצה אין תלות בספק כלשהו בפעילותה בתחום זה. לתיאור הנושא ברמת הקבוצה ראה סעיף 8.5 להלן.

5.8 תחרות

בתחום ביטוח רכב רכוש פועלות מרבית חברות הביטוח, לרבות חברות לביטוח ישיר. על פי הדוחות הכספיים של חברות הביטוח, קבוצת הראל הייתה המובילה בתחום בשנת הדוח. בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 החזיקה הראל בנתח שוק של 16.6% לעומת 16% בתקופה המקבילה בשנת 2009. הקבוצה מחזיקה בנתח שוק של 15.6% וממוקמת במקום השני במשק, וזאת בדומה לתקופה המקבילה בשנת 2009.

נתוני נתח שוק לפי חברות מוצגים בתרשים להלן:

הכיסוי הביטוחי האחד בהתאם לפוליסה התקנית מוביל לכך שמחיר המוצר הוא המשתנה העיקרי בהחלטת המבוטח לרכוש פוליסת ביטוח. אי לכך שמה הקבוצה דגש בתחום זה על תעריף תחרותי ומוצרים ייחודיים המותאמים לאוכלוסיות מובחנות וכוללים הטבות ייחודיות לאותן אוכלוסיות.

הגורמים המחזקים את מעמדה התחרותי של הקבוצה הינם מערך סוכני הביטוח שלה, המודל התעריפי בו היא משתמשת וכן התקשרות עם רשת של מוסכים לנוחיות מבוטחיה.

בשל היות המחיר משתנה מרכזי בהחלטת הרכישה של הצרכן, שחיקת מחירים מכוונת על ידי אחד המתחרים עלולה לפגוע במעמדה התחרותי של החברה. הקבוצה מבצעת בדיקה שוטפת של התעריף ורמת הנחות על מנת להתאים את עצמה למתרחש בשוק.

5.9 הסכמים מהותיים והסכמי שיתוף פעולה

בחודש מאי 2002 נחתם הסכם לשיתוף פעולה בין איגוד חברות הביטוח למרכז הישראלי לבוררות ויישוב סכסוכים בע"מ (להלן: "בנועם"), לפיו מחלוקות בנושא תביעות שיבוב בין חברות ביטוח (הן כאלו החברות באיגוד והן כאלו שאינן) בגין רכב רכוש בסכום שאינו עולה על 100,000 ש"ח, לא תוגשנה לבית המשפט אלא תתבררנה באמצעות מוסד בנועם (מוסד זה נמצא בבעלות פרטית ונבחר על ידי איגוד חברות הביטוח). החלטת הבורר בהליך זה מחייבת, והגבייה תבצע באמצעות מסלקת איגוד חברות הביטוח. התשלום למוסד בנועם בתביעה או בבוררות מוטל על חברות הביטוח. הסכם זה אושר על ידי הממונה על הגבלים עסקיים והוא בתוקף עד מאי 2011. הצדדים פנו לממונה על הגבלים עסקיים, לצורך חידוש הסכם זה, לאחר חודש מאי 2011. נכון למועד פרסום הדוח, טרם נתקבל היתר להארכת ההסכם.

6. ביטוח כללי אחר

פעילות הקבוצה בתחום זה מתמקדת בשלושה ענפים עיקריים: ביטוח חבויות, ביטוח רכוש, וביטוח בריאות לטווח קצר (כגון: תאונות אישיות, נסיעות לחו"ל ועובדים זרים). כמו כן, בתחום זה נכללים יתר ענפי הביטוח הכללי אשר היקף פעילותם אינו מהותי.

לפרטים לעניין שינוי הדיווח לגבי ענף ביטוח בריאות, המוגדר, החל מיום 1 בינואר 2011, כתחום פעילות נפרד, ראה סעיף 1.4.7 לעיל.

פעילות הקבוצה בתחום ביטוח כללי מתבצעת באמצעות מנורה מבטחים ביטוח ושומרה.

להלן יפורטו ההוראות הרלוונטיות החלות על כל הענפים בתחום זה וכן ההוראות הייחודיות לענפים השונים בתחום.

6.1 מידע כללי על תחום הפעילות

בענף ביטוח חבויות נכללים כל ביטוחי החבויות, למעט ביטוח רכב חובה. הביטוחים העיקריים בענף זה הינם: ביטוחי אחריות מעבידים, אחריות מקצועית, אחריות דירקטורים ונושאי משרה, אחריות צד שלישי, אחריות המוצר, ערבות חוק מכר, ביטוח כלי טיס וביטוח כלי שיט.

ענף ביטוח רכוש מעניק למבוטח כיסוי נגד נזק פיזי לרכוש וכולל ביטוח מקיף דירות, ביטוח אובדן רכוש, מקיף בתי עסק, ביטוחי מבנה ללווי הבנקים למשכנתאות (להלן: "ביטוח משכנתאות"), ביטוח ימי, ביטוח הנדסי, ביטוח יהלומים.

בביטוחי הבריאות בתחום זה נכללים פוליסות ביטוח קצרות טווח ובכללן ביטוח נסיעות לחו"ל, ביטוח תאונות אישיות וביטוח עובדים זרים ותיירים.

ביתר ענפי הביטוח נכללים ענפי ביטוח אשר לא נכללו בתחומי הפעילות לעיל ואינם מהותיים דיים לתוצאות העסקיות של החברה, בין אם בנפרד ובין אם כקבוצה. בין ביטוחים אלו נכללים ביטוחי ערבויות (ערבויות ביצוע וערבויות פיננסיות), ביטוח דמי מחלה וביטוח סיכונים אחרים.

להלן מספר מאפיינים, מגמות והתפתחויות המשפיעים או עשויים להשפיע בעתיד על פעילות הקבוצה בתחום זה.

6.1.1 מבנה תחום הפעילות ושינויים שחלו בו

(א) ביטוח חבויות

ביטוח חבויות הינו ביטוח המכסה את המבוטח בגין אחריותו כלפי צד ג', כתוצאה ממעשה או מחדל של המבוטח. בביטוחי חבויות לא נקבע סכום ביטוח אלא גבול אחריות שהינו הסכום המקסימאלי בו יישא המבטח במקרה של נזק בתוספת הוצאות משפטיות סבירות. תוקפן של פוליסות הביטוח הינו לרוב לשנה, אך מאחר ומדובר בנזק לצד ג' שלמעשה איננו המבוטח, בירור תביעות אלו הינו מורכב ואורך זמן רב ("זמן תביעות ארוך").

(ב) ביטוח רכוש

בביטוח רכוש מציעה הקבוצה ביטוחים לפרטים ולבתי עסק.

ביטוח רכוש הינו פוליסה לתקופה של עד שנה בדרך כלל, למעט ביטוח מטען (ימי ואווירי) אשר נכלל בפוליסה פתוחה (הכיסוי ניתן עבור כל משלוח בנפרד), וביטוחים הנדסיים הנערכים בהתאם לפרקי הזמן של כל פרויקט.

(ג) ביטוח בריאות (טווח קצר)

בביטוחי בריאות מציעה הקבוצה ביטוח לפרטים ולקבוצות.

ביטוחי הבריאות בתחום זה כוללים פוליסות שהינן לרוב לתקופה של שנה. בביטוח נסיעות לחו"ל ולתיירים הכיסוי מותאם לתקופת השהייה בחו"ל או בארץ, לפי העניין.

6.1.2 תיאור של ענפי הביטוח והכיסויים הביטוחיים שנכללו בתחום

6.1.2.1 ביטוח חבויות

ענפי החבויות מכסים את המבוטח בשל חבות שהוא עשוי לחוב בה בשל אחריותו מתוקף כל דין, ובפרט מתוקף הוראות פקודת הנזיקין [נוסח חדש] (להלן: "פקודת הנזיקין").

ענפי הביטוח המרכזיים בהם עוסקת הקבוצה בענף החבויות, הינם כדלקמן (לעניין הפוליסות והמוצרים המוצעים במסגרת ענף זה ראה הרחבה בסעיף 6.2 להלן):

(1) **ביטוח חבות מעבידים** - כיסוי למבוטח בגין אחריותו לנזקי גוף הנגרמים לעובד בשל ותוך כדי עבודתו אצל המבוטח. החבות המכוסה היא חבות לפי פקודת הנזיקין או לפי חוק האחריות למוצרים פגומים, התש"ם-1980, והביטוח הינו שיורי, מעל הכיסוי לפי חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995. הביטוח נערך בדרך כלל על בסיס אירוע.

(2) **ביטוח צד שלישי - הפוליסה לביטוח אחריות כלפי צד שלישי** מכסה את חבותו של המבוטח על פי כל דין, בגין נזקי גוף או רכוש שנגרמו לצד שלישי שאינו עובד המבוטח בשל נזק שנגרם מאירוע תאונתי אשר התרחש במהלך תקופת הביטוח בקשר עם הפעילות בגינה רכש המבוטח את הכיסוי הביטוחי. ביטוח זה נערך בדרך כלל על בסיס אירוע.

(3) **ביטוח אחריות מקצועית** - ביטוח המכסה את חבותו של בעל מקצוע בגין כשל בביצוע חובתו המקצועית שתוצאתו נזק לצד שלישי, בין אם הינו לקוח של המבוטח ובין אם לאו. ביטוח אחריות מקצועית נערך על בסיס הגשת תביעה.

(4) **ביטוח אחריות המוצר** - ביטוח המכסה את חבותו של המבוטח בגין נזק שנגרם על ידי מוצרים שיוצרו או שווקו על ידו, לאחר שפסקו מלהיות בחזקתו. ביטוח זה נערך על בסיס הגשת תביעה.

(5) **ביטוח דירקטורים ונושאי משרה** - ביטוח המכסה דירקטורים ונושאי משרה בשל חבות חוקית שהופרה על ידי הדירקטורים ונושאי המשרה בתוך תקופת הביטוח. הביטוח נערך על בסיס הגשת התביעה. החבות המכוסה היא בעיקרה מתוקף חוק החברות, המטיל חבות אישית על נושאי המשרה בחברה. בעלת הפוליסה בביטוח זה הינה החברה, הרוכשת את הכיסוי עבור נושאי המשרה והדירקטורים המכהנים ו/או שכיחנו בעבר והמוגדרים כמבוטחים.

ענף ביטוח החבויות נחשב לענף תנודתי וזאת בשל רמת אי הודאות הגבוהה ביישוב התביעות הנובעת, בין היתר, ממשך הזמן בין קרות אירוע ביטוחי לבין תשלום הנזק למבוטח ("זנב תביעות ארוך"), מהשינויים באקלים השיפוטי ומהשינוי התרבותי המעלה את שכיחות התביעות וחומרן.

6.1.2.2 ביטוח רכוש

להלן סוגי כיסויים עיקריים של ביטוחי הרכוש שמשווקת הקבוצה בענף ביטוח רכוש:

(1) **ביטוח דירות (מקיף דירות)** - ביטוח מבנה דירה וביטוח תכולת דירה למגורים.

תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח דירות ותכולתן), התשמ"ו-1986 (להלן בסעיף זה: "התקנות") מגדירות את היקף הכיסוי הביטוחי המינימאלי למבנה דירה ותכולתה, כהגדרתן בתקנות (להלן: "הפוליסה התקנית דירה"). על פי התקנות, ביטוח דירות כולל כיסוי לתכולה ולמבנה כנגד סיכוני אש, פריצה, כיסוי נזקי טבע, רעידת אדמה ונזקי צנרת. חברת הביטוח יכולה לשנות את הפוליסה התקנית

דירה רק אם השינוי הינו לטובת המבוטח. למבוטח ניתנת אפשרות לוותר בכתב על כיסוי לרעידת אדמה.

(2) **אובדן רכוש ומקיף בתי עסק** - ביטוחים המכסים אבדן רכוש (כגון; סחורות, מכונות, ציוד, מפעלים, מלאי מסוגים שונים וכו') ושאינו דירת מגורים ותכולתה או רכב מנועי. ביטוח בתי עסק כולל כיסוי לתכולה ולמבנה כנגד סיכונים אש, פריצה, כיסוי נזקי טבע ורעידת אדמה. ניתן לרכוש בביטוחים אלה כיסוי לנזק תוצאתי של אובדן רווחים. פוליסות בתי עסק נמכרות בדרך כלל כפוליסות מטרייה הכוללות גם ביטוחי חביוות.

(3) **ביטוח משכנתאות** - כולל ביטוח מבנה עבור לווים הנוטלים משכנתא למימון רכישת דירות. פוליסות אלו משועבדות לטובת המלווה. ביטוח זה נמכר בדרך כלל בשילוב עם ביטוח חיים (ריסק) לכיסוי יתרת ההלוואה במקרה של מות המבוטח.

(4) **ביטוח ימי, כלי טיס וכלי שיט** - ביטוח המכסה נזק או אבדן הקשורים לסיכונים תעופה או שיט. ביטוח כלי שיט מכסה גופי אניות; ביטוח כלי טיס כולל ביטוח גופי מטוסים וביטוח תאונות נסיעה; וביטוח ימי מכסה הובלת מטענים בים ובאוויר.

(5) **מטענים בהובלה** - ביטוח המכסה אובדן או נזק למטען הנגרם במסגרת הובלה יבשתית.

(6) **ביטוח הנדסי (ביטוח שבר מכני)** - ביטוח המכסה נזקים לציוד הנובעים מהפעלתו, בניגוד לנזקים הנגרמים על ידי גורמים חיצוניים בלתי תלויים.

(7) **ביטוח הנדסי (עבודות קבלניות)** - כיסוי לעבודות קבלניות, ציודן וחומרים, מפני נזק תאונתי.

(8) **ביטוח הנדסי (עבודות הקמה)** - כיסוי לעבודות הקמה של מערכות מכניות, ציודן וחומרים, מפני נזק תאונתי.

(9) **ביטוח הנדסי (ציוד מכני הנדסי)** - כיסוי מפני נזק תאונתי לציוד מכני הנדסי.

(10) **ביטוח ציוד אלקטרוני** - כיסוי לנזק תאונתי, למערכות מתח נמוך ולכיסוי הוצאות שחזור מידע מחשבים ושכירת ציוד חלופי.

(11) **ביטוח סיכונים טרור** - המכסה נזק פיזי לרכוש ואובדן רווח גולמי בשל מעשה טרור. ניתן לקנותו כביטוח שירי (מעל תקבולי מס רכוש), או ככיסוי מלא.

6.1.2.3 ביטוח בריאות

ביטוח בריאות לטווח קצר מורכב משני ענפי ביטוח: ביטוח תאונות אישיות וביטוח מחלות ואשפוז (ביטוח נסיעות לחו"ל וביטוח עובדים זרים ותיירים).⁷

6.1.2.4 יתר ענפי הביטוח

(1) ביטוח ערבויות ביצוע וערבויות פיננסיות

הקבוצה משווקת ערבויות ביצוע שמהותן התחייבויות לשיפוי המוטב בגין הפרת התחייבות המבוטח כלפיו. הפוליסות מונפקות לטובת מזמיני עבודה בפרויקטים ומיועדות להבטיח עמידה בהתחייבויותיהם של קבלנים, יזמים וגופים גדולים נוספים בביצוע פרויקטים, כפי שסוכמו בין הצדדים.

⁷ ענף מחלות ואשפוז כולל גם ביטוח הוצאות רפואיות וביטוח שיניים שהינם פוליסות לטווח ארוך ולכן נכללו ביטוחים אלו בתחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח.

בנוסף, הקבוצה משווקת ערבויות פיננסיות שמהותן התחייבות לשיפוי המוטב בגין הפרת התחייבות פיננסית של המבוטח כלפיו.

(2) ביטוח ערבות חוק המכר

הקבוצה משווקת ביטוח המכסה את השקעתם של רוכשי יחידות דיור כנגזר מחוק המכר (דירות) תשל"ג 1973 וחוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות רוכשי דירות), התשל"ה - 1974. ביטוח זה תואם את ההנחיות בחוק המכר ולרוב תקופת הביטוח שלו ארוכה (מעל שנה). הסיכון בפוליסות אלו הולך ופוחת עם הזמן כתוצאה מהתקדמות הבנייה וקבלת החזקה בנכס. בהתאם להוראות הפיקוח, ההכרה ברווח מהכנסות החברה מענף זה נדחות לתקופה של 5 שנים. החברה מנפיקה פוליסות אלו לקבלנים, בין אם באמצעות שיווק ישיר לקבלן או באמצעות בנקים המספקים מימון לפרויקט הבנייה.

(3) ביטוח דמי מחלה

הקבוצה משווקת ביטוח דמי מחלה המכסה את חבותו של המבוטח (המעסיק) כלפי עובדיו לתשלום ימי מחלה. חבות המעביד לתשלום כפופה להוראות הדין (חקיקה, תקנות, הסכמים קיבוציים וצווים הרחבה) לעניין זכויות עובדים.

הקבוצה משווקת פוליסות ישירות באמצעות תשתית החברות המבוטחות בקרן הפנסיה של הקבוצה, וכן באמצעות סוכנים.

(4) סיכונים אחרים

הקבוצה מנפיקה פוליסות המכסות סיכונים שונים אשר לא נכללו בענפים שלעיל מאחר והכיסויים הינם בסכומים לא מהותיים. לדוגמא: החברה מנפיקה פוליסות לכיסוי הוצאות משפטיות.

6.1.3 מגבלות, חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על תחום הפעילות

פעילות הקבוצה בתחום זה כפופה להוראות הדין החלות על מבטחים, חוק הפיקוח וחוק חוזה הביטוח והתקנות שהוצאו על פיהם וכן להוראות המפקח, כפי שמתפרסמות מעת לעת.

להלן יפורטו הוראות החקיקה המרכזיות המתייחסות לענפים השונים בתחום ביטוח כללי.

למגבלות החקיקה המרכזיות החלות על הקבוצה בכלל פעילותה ראה סעיף 8.2 להלן.

6.1.3.1 ביטוח חבויות

להלן יפורטו מגבלות החקיקה המרכזיות החלות על הקבוצה בפעילותה בענף ביטוח חבויות:

(1) חוק חוזה הביטוח

בהתאם להוראות חוק חוזה הביטוח, בביטוח חבויות (המכונה בחוק "ביטוח אחריות"), התביעה לתגמולי ביטוח אינה מתיישנת כל עוד לא התיישנה תביעת הצד השלישי נגד המבוטח. כן קובע חוק זה, כי ביטוח חבויות מכסה גם הוצאות משפט סבירות שעל המבוטח לשאת בשל חבותו, אף אם הוצאות אלה הן מעל לסכום הביטוח.

(2) הלכת אטינגר ("השנים האבודות")

בחודש מרץ 2004 ניתן על ידי בית המשפט העליון פסק דין הקובע כי יש להכיר בזכאותו של ניזוק (או עזבונו) לפיצויים בגין שנות השתכרותו האבודות, שהן השנים שבהן קוצרה תוחלת חיי העבודה של הניזוק כתוצאה מפגיעתו בתאונה ("השנים האבודות"). בכך הפך בית המשפט העליון הלכה לפיה לא זכאי היה הניזוק (או עזבונו) לפיצויים בגין ראש נזק זה (להלן: "הלכת השנים האבודות" או "הלכת אטינגר"). בחודש דצמבר 2004 דחה בית המשפט העליון עתירה שהוגשה לקיום דיון נוסף בפסק הדין הנזכר לעיל.

בפסק דין נוסף של בית המשפט העליון מפברואר 2006, נקבע כי הלכת השנים האבודות חלה גם על תביעות תלויות ועומדות ועל תאונות שאירעו קודם לפרסום ההלכה, אך אין בה כדי לאפשר דיון מחודש בפסקי דין, לרבות פסקי דין מכוח פשרה, שניתנו קודם לכן.

במהלך שנת 2006, קבע בית המשפט העליון, בשני פסקי דין שונים, את שיטת חישוב הפיצוי בהתאם להלכת השנים האבודות בהתייחסו לכך שיש לצרף למרכיב החיסכון גם הכנסה מפנסיה במקרים בהם המנוח השתכר כך כחלק משכרו (הפרשות לפנסיה). כמו כן נקבע כי יש לכלול בחישוב, במקרים הרלוונטיים, צירוף ראש נזק של אובדן שירותי אב או אם. מכיוון שהלכה זו נוגעת לאחוז קטן מסך התיקים בתחום, ההשפעה על כלל התביעות, נמוכה יחסית. בשנת 2008 קבע בית המשפט העליון בפסק דין נוסף, לפיו יש לפצות את יורשי המנוח גם על אובדן קצבת זקנה מביטוח לאומי.

6.1.3.2 ביטוח רכוש

לתקנות העיקריות החלות בענף זה, ראה סעיף 6.1.2.2 לעיל.

6.1.3.3 ביטוח בריאות

להלן יפורטו מגבלות החקיקה המרכזיות החלות על הקבוצה בפעילותה בענף ביטוח בריאות:

(א) **חוק עובדים זרים (איסור העסקה שלא כדין והבטחת תנאים הוגנים), התשנ"א-1991**

על פי החוק על מעביד מוטלת החובה להסדיר לעובד זר המועסק על ידו ביטוח רפואי שיכלול סל שירותים לפי קביעת שר הבריאות בצו.

(ב) **תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאים בחוזה הביטוח) (הוראות למצב רפואי קודם), התשס"ד-2004**

התקנות מסדירות את אופן שימוש המבטח בסייג לחבות המבטח בשל מצב רפואי קודם, מבטיחות כיסוי ביטוחי ראוי למשך כל תקופת הביטוח ומונעות ביצוע חיתום בעת התביעה לתשלום תגמולי ביטוח.

6.1.4 שינויים בהיקף הפעילות בתחום, ברווחיות ובתמהיל הלקוחות

היקף הפעילות

החברה חשופה לשינויים באקלים המשפטי, בין היתר, בנוגע לפוליסות ביטוח דירקטורים ואחריות נושאי משרה אותן היא משווקת. לאור התפתחות האקלים השיפוטי ופסיקת בתי המשפט ביחס לחברות ולנושאי המשרה בהן, ניכרת דרישה מוגברת לכיסוי ביטוחי באחריות מקצועית וכן לכיסוי ביטוחי דירקטורים ונושאי משרה.

ביום 27 ביולי 2010 פורסם ברשומות תיקון מס' 59 לחוק בתי המשפט, לפיו הוקמה בבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו מחלקה כלכלית לה מונו שופטים בעלי ידע וניסיון מקצועי בתחום דיני החברות וני"ע, כשופטים ייעודיים. לא ניתן להעריך בשלב זה את מלוא השפעת הקמת המחלקה הכלכלית על רווחיות החברה. להערכת החברה להקמת המחלקה הכלכלית תהיה השפעה, לכל הפחות, על קצב ניהול התיקים, לעומת המצב הקיים.

בנוסף, בחודש ינואר 2011 פורסם חוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011, אשר מסדיר הליך אכיפה חדש הכולל רשימה של הפרות מנהליות ביחס לשלושת החוקים המרכזיים שאותם אוכפת רשות ניירות ערך - חוק ניירות ערך, חוק הייעוץ, וחוק השקעות משותפות בנאמנות. לא ניתן להעריך, בשלב זה, את השפעת החקיקה על רווחיות ענף ביטוח נושאי משרה וביטוח אחריות מקצועית. מחד, הקנסות המוטלים אינם ברי ביטוח ומסלול האכיפה הני"ל צפוי להקטין הליכים משפטיים בעלי הוצאות גבוהות לחברת הביטוח. מאידך, תיתכן עלייה בשכיחות התביעות נגד תאגידים ונושאי משרה בהם שתוגשנה במקביל להליכי אכיפה של רשות לני"ע.

הערכות החברה הנ"ל הינן מידע צופה פני עתיד המבוסס על פעילותה של החברה בתחום זה. הערכות אילו עלולות שלא להתממש עקב אופן ואופי הפעילות של המחלקה הכלכלית בביהמ"ש ומדיניות האכיפה של רשות ני"ע.

הביקוש לביטוחי רכוש מושפע מהמצב הכלכלי במשק. בין היתר, כתוצאה מהרחבת הפעילות העסקית המתבטאת בהקמת עסקים חדשים ומגידול במחזור הפעילות של עסקים קיימים.

בהתאם לדוחות הכספיים של חברות הביטוח, בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 חל גידול של 2% בהיקף ההכנסות בתחום לעומת התקופה המקבילה בשנת 2009 לרמה של כ-5.1 מיליארד ש"ח.

רווחיות

הרווח לפני מס בשנת 2010 עמד על סך של כ-72 מיליוני ש"ח, לעומת רווח של כ-100 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הקיטון ברווח מענפי רכוש אחרים בסך של 15 מיליוני ש"ח (בשנת 2010 סך של 36 מיליוני ש"ח לעומת סך של 51 מיליוני ש"ח בשנת 2009) נובע מהרעה ביחס התביעות ומירידה בהכנסות מהשקעות.

הקיטון ברווח מענפי חבויות בסך של 13 מיליוני ש"ח (בשנת 2010 סך של 36 מיליוני ש"ח לעומת 49 מיליוני ש"ח בשנת 2009) נובע מקיטון בשחרור מהצבירה לעומת תקופה מקבילה אשתקד עקב תביעות גדולות בשנת חיתום 2007 וירידה בהכנסות מהשקעות ומנגד משיפור חיתומי בשנים הסגורות בעיקר בענף חבות מעבידים וצד שלישי.

בעוד שתחום הדירות, הנכלל לביטוח רכוש, הינו מוצר הנמכר ללקוחות פרטיים ולכן מוטה שיקולי מחיר, שאר ענפי הרכוש מושפעים יותר מאיכות השירות ומקצועיות החיתום של הקבוצה, הואיל ומדובר בלקוחות עסקיים המתיעצים לעיתים עם יועצי ביטוח.

6.1.5 שינויים בהסדרי ביטוח משנה בתחום

לתיאור השינויים בהסדרי ביטוח המשנה בתחום ראה סעיף 6.6 להלן.

6.2 מוצרים ושירותים

סעיף זה כולל תיאור כללי ותמציתי של מוצרי ביטוח וכיסויים ביטוחיים. התנאים המלאים והמחייבים הם התנאים המפורטים בכל פוליסה ו/או חוזה ביטוח, לפי העניין. התיאור הינו לצרכי דוח זה בלבד ולא ישמש לצרכי פרשנות הפוליסה.

6.2.1 ביטוח חבויות

6.2.1.1 כללי

ענפי החבויות מכסים את המבוטח בשל חבות שהוא עשוי לחוב בה בשל אחריותו מתוקף כל דין, ובפרט מתוקף הוראות פקודת הנזיקין.

ביטוחי חבויות ניתן לערוך על פי אחד משני בסיסי שיפוי:

בסיס אירוע (Occurrence Basis) - נשוא החבות המכוסה הוא קיומו של אירוע הנזק במשך תקופת הביטוח.

בסיס הגשת תביעה (Claims Made Basis) - נשוא החבות המכוסה לפי בסיס זה הוא הגשת התביעה לחברת הביטוח במשך תקופת הביטוח, ובתנאי שהאירוע שהוביל להגשת התביעה נופל אף הוא בתוך תקופת הביטוח או בתוך תקופה רטרואקטיבית שהוגדרה בפוליסה.

6.2.1.2 המוצרים המרכזיים אותם משווקת הקבוצה בענף החבויות, הינם כדלקמן:

ביטוח חבות מעבידים - כיסוי למבוטח בגין אחריותו לנזקי גוף הנגרמים לעובד כמפורט בסעיף 6.1.2.1(1) לעיל. ניתן לרכוש ביטוח זה כמוצר עצמאי או ככיסוי נוסף במסגרת פוליסת מטריה עסקית, פוליסת ביטוח דירה או פוליסה לביטוח עבודות קבלניות. דמי הביטוח נקבעים כפונקציה של מספר משתנים, כאשר המרכזיים שבהם - מספר העובדים המועסקים, היקף שכר

העבודה השנתי שמשלם המעסיק, סוג פעילות המעסיק, גבול האחריות הרצוי, ניסיון התביעות של המבוטח, אמצעי ההגנה הקיימים בעסק וכדומה. ביטוח זה נערך בדרך כלל על בסיס אירוע. הגשת התביעה יכולה להיעשות לאחר תקופת הביטוח בתוך תקופת ההתיישנות.

ביטוח צד שלישי - הפוליסה לביטוח אחריות כלפי צד שלישי מכסה את חבותו של המבוטח על פי כל דין, בגין נזקי גוף או רכוש שנגרמו לצד שלישי (שלא בגין שימוש ברכב מנועי), שאינם עובדי המבוטח, כמפורט בסעיף 6.1.2.1(2) לעיל. ניתן לרכוש ביטוח זה כמוצר עצמאי או ככיסוי נוסף במסגרת פוליסת מטריה עסקית, פוליסת ביטוח דירה או במסגרת פוליסה לביטוח עבודות קבלניות. דמי הביטוח נקבעים כפונקציה של מספר משתנים, כאשר המרכזיים שבהם - עיסוק המבוטח, היקף פעילות המבוטח, גבול האחריות הרצוי, ניסיון התביעות של המבוטח, חשיפה למפגעים או סיכונים סביבתיים, אמצעי ההגנה הקיימים בעסק וכדומה. ביטוח זה נערך בדרך כלל על בסיס אירוע.

ביטוח אחריות מקצועית - ביטוח המכסה את חבותו של בעל מקצוע בגין כשל בביצוע חובתו המקצועית שתוצאתו היא נזק לצד שלישי כמפורט בסעיף 6.1.2.1(3) לעיל. ביטוח זה נמכר כפוליסה עצמאית או כפוליסה משולבת עם ביטוח אחריות מוצר. הכיסוי בפוליסה אינו מכסה מעשים מכוונים של המבוטח. המשתנה העיקרי המשפיע על דמי הביטוח הוא עיסוקו של המבוטח, כאשר גם להיקף הפעילות, גבול האחריות הרצוי, ותק במקצוע, מספר העובדים, מחזור ההכנסות, ניסיון התביעות של המבוטח והתחום הטריטוריאלי של הכיסוי והשיפוט השפעה ניכרת על תעריף דמי הביטוח. ביטוח זה נערך על בסיס הגשת תביעה.

ביטוח אחריות המוצר - ביטוח המכסה את חבותו של המבוטח בגין נזק שנגרם על ידי מוצרים שיוצרו על ידו כמפורט בסעיף 6.1.2.1(4) לעיל. ביטוח זה נמכר כפוליסה עצמאית או כפוליסה משולבת עם ביטוח אחריות מקצועית. המשתנה העיקרי המשפיע על דמי הביטוח הוא עיסוקו של המבוטח, כאשר גם להיקף הפעילות, קיום פעילות ייצוא, התקופה הרטרואקטיבית הנדרשת, גבול האחריות הרצוי, ניסיון התביעות של המבוטח והתחולה הטריטוריאלי של הכיסוי השפעה על תעריף דמי הביטוח. ביטוח זה נערך, בדרך כלל, על בסיס הגשת תביעה.

ביטוח דירקטורים ונושאי משרה - ביטוח המכסה דירקטורים ונושאי משרה בשל חבות חוקית שהופרה על ידי הדירקטורים ונושאי המשרה בתוך תקופת הביטוח. ביטוח זה נמכר כפוליסה עצמאית או בשילוב עם ביטוח אחריות מקצועית לחברות פיננסיות וחברות היי-טק בלבד. דמי הביטוח בענף זה מתבססים על מספר משתנים, כאשר המרכזיים מביניהם: גבול האחריות הרצוי, ניסיון התביעות של המבוטח, תחום העיסוק של החברה, הרכב בעלי המניות, המבנה והחוסן הפיננסיים של החברה והיות החברה ציבורית או פרטית. ביטוח זה נערך בדרך כלל על בסיס הגשת התביעה.

ביטוח חבויות הינו לרוב פוליסה לתקופה של עד שנה.

6.2.1.3 ביטוח רכוש

להלן מוצרים ושירותים עיקריים המשווקים על ידי הקבוצה בענף זה:

6.2.1.3.1 פוליסות לביטוח דירה

לקבוצה שלושה סוגים של פוליסות ביטוח מבנה ותכולה לדירה (המבוססות על הפוליסה התקנית דירה כמפורט בסעיף 6.1.2.2(1) לעיל):

TOP HOUSE - פוליסה לביטוח מבנה ותכולת דירה המבוסס על הפוליסה התקנית דירה. המוצר מכיל חבילת כיסויים רחבה הכוללת שירות תיקון מכשירי חשמל, שירות ביקור רופא, שירותי חירום וכו'.

רימון דירות - פוליסה לביטוח מבנה ותכולת דירה המבוססת על הפוליסה התקנית דירה, המכסה סיכונים נקובים.

רימון 2000 לדירה - פוליסה רחבה המבוססת על הפוליסה התקנית דירה המספקת למבוטח ביטוח "כל הסיכונים" למבנה ותכולת הדירה, למעט חריגים נקובים.

בפוליסות ביטוח כאמור לעיל, ניתן לרכוש כסויים נוספים המסופקים על ידי נותני שירותים חיצוניים, כמפורט בסעיף 6.7 להלן.

דמי הביטוח נקבעים בהתבסס על מאפייני הסיכון של המבוטח, הכוללים, בין היתר, את קומת המגורים של המבוטח, ניסיון התביעות של המבוטח וסכום הביטוח המבוקש. על מנת להעריך את הסיכון, עורכת החברה סקרי תכולה וסקרי סיכונים והגנות תקופתיים.

פוליסות לביטוח בתי עסק .6.2.1.3.2

לקבוצה מספר סוגים של פוליסות לביטוח בתי עסק (המבוססות על פוליסות הרכוש כמפורט בסעיף 6.1.2.2(2) לעיל):

רימון עסקים - פוליסה מורחבת לבתי עסק המעניקה כסוי מקיף למבנה העסק וכסוי "כל הסיכונים", למעט חריגים נקובים, לתכולת בית העסק.

TOP OFFICE - פוליסה לביטוח מבנה המשרד ותכולתו המעניקה כסוי "כל הסיכונים", הכולל, בין היתר, הרחבות כגון: כסוי תכולה המועברת זמנית למקום אחר, דמי שכירות למשרד חלופי, שחזור מסמכים וביטוח תאונות אישיות, למעט חריגים נקובים.

רימון 2000 חנות בקניון - פוליסה לביטוח חנות בקניון המעניקה כסוי "כל הסיכונים", למעט חריגים נקובים. הכיסוי כולל, בין היתר, אובדן רווחים, ביטוח כספים, ביטוח תאונות אישיות, ביטוח ציוד אלקטרוני, כסוי נזק או אובדן לאמצעי אגירת נתונים ושיחזור מידע.

דמי הביטוח בענפים אלו נקבעים, בין היתר, על פי ניסיון התביעות של המבוטח, רמת הסיכון של העסק, האסטרטגיה העסקית של החברה וסכום הביטוח הרצוי. על מנת להעריך את הסיכון עורכת החברה סקרי סיכון מוקדמים מעת לעת.

ביטוח בריאות .6.2.1.3.3

להלן פירוט סוגי פוליסות ביטוח בריאות, שמשווקת הקבוצה בתחום זה:

(א) ביטוח נסיעות לחו"ל

ביטוח נסיעות לחו"ל מעניק סל של כסויים ביטוחיים למבוטחים במהלך שהותם בחו"ל. הסל כולל, בין היתר, כסוי בגין מחלות, תאונות ואירועים רפואיים שונים, כמו גם נזקים לצד ג' ונזקי כבודה.

תקופת הביטוח בפוליסות אלה היא בדרך כלל קצרת טווח ונקובה בימים, בהתאם לתקופת שהיית המבוטח בחו"ל.

(ב) ביטוח רפואי לעובדים זרים ותיירים

על מנת לענות על צורכיהם המיוחדים של תושבי חוץ המגיעים לארץ כעובדים (לעיל ולהלן: "עובדים זרים") קבעה הממשלה בחקיקה מיוחדת לעניין זה חובת

ביטוח רפואי החלה על המעביד תוך הגדרת כיסוי מינימאלי בצו. הקבוצה משווקת תכנית ביטוח לעובדים זרים בהתאם לדרישות הצו. הפוליסה משווקת באמצעות סוכנים מורשים לפרטים ולקבוצות באמצעות מעבידם. הביטוח כולל, בין השאר, כיסוי למימון הוצאות אשפוז בבית חולים ציבורי בישראל, לרבות הוצאות חדר מיון (גם אם לא מלווה באשפוז), חדר ניתוח, שכר מנתח ורופא מרדים, טיפול נמרץ, תרופות בהתאם לסל התרופות, ייעוץ ובדיקות, מימון הוצאות העברת המבוטח באמבולנס ממקום האירוע לבית החולים ומימון כרטיס טיסה עבור המבוטח במידה והמבוטח אינו מסוגל לעבוד עקב מחלה. בנוסף, ניתן להוסיף לפוליסה זו, פיצוי חד פעמי למקרה מוות או נכות צמיתה מתאונה, טיפול חירום בשיניים והעברת גופה לארץ המוצא.

כמו כן, משווקת הקבוצה פוליסה לביטוח הוצאות רפואיות לתזרים השוהים בישראל. כיסוי זה דומה בעיקרו לביטוח הניתן לעובדים זרים, אך מוגבל בסכום מקסימאלי.

(ג) פוליסות תאונות אישיות

ביטוח תאונות אישיות מעניק פיצוי בסכום נקוב בהתאם להעדפות המבוטח בשל אירועים תאונתיים הגורמים לנכות (זמנית ו/או קבועה) ו/או למות המבוטח. בנוסף, כולל הכיסוי לעתים גם פיצוי שבועי בגין אובדן כושר עבודה כתוצאה מתאונה.

תקופת הביטוח בפוליסות אלה היא בדרך כלל שנתיים. הביטוח נמכר בעיקר לפרטים ולעתים גם במסגרת קבוצתית.

6.2.1.3.4 יתר ענפי הביטוח

לפירוט עיקרי המוצרים ראה סעיף 6.1.2.4 לעיל.

6.3 פילוח נתונים עבור מוצרים ושירותים

להלן טבלה הכוללת נתונים לגבי התפלגות הפעילות של הקבוצה בתחום (באלפי ש"ח):

2008	2009	2010	
763,051	777,996	775,153	פרמיות ברוטו (כולל דמים)
439,128	376,973	364,062	פרמיות בשייר עצמי
472,682	441,911	487,540	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו
291,093	239,732	209,175	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר

פילוח התביעות המשולמות דירות, ברוטו (באלפי ש"ח):

2008	2009	2010	
41,828	35,725	29,417	פריצה
34,086	16,161	19,574	נזקי צנרת
15,112	10,959	12,449	שריפה
8,752	7,834	7,720	נזקי טבע
17,977	36,113	37,149	אחר
117,755	106,792	106,309	סה"כ תביעות משולמות
5,642	(416)	3,498	שינוי בהתחייבות בגין חוזי ביטוח ברוטו
123,397	106,376	109,807	סה"כ תשלומים ושינוי בהתחייבות בגין חוזי ביטוח ברוטו

בשנת 2010 לא חל שינוי מהותי בתביעות המשולמות לעומת התקופה המקבילה אשתקד

6.4 לקוחות

בתחום ביטוח כללי הקבוצה מבטחת לקוחות פרטיים, עסקיים וכן לקוחות מוסדיים. החברה מבצעת חיתום פרטני לכל מבטח, למעט קולקטיביים ישנים של בנקים למשכנתאות. בענף ביטוח בריאות הכלול בתחום זה הקבוצה מתמקדת בעיקר בביטוחי פרט.

לקבוצה אין לקוח שהכנסותיה ממנו מהוות 10% או יותר מסך הכנסות הקבוצה בתחום הפעילות וכן אין לקבוצה תלות בלקוח בודד או במספר מצומצם של לקוחות בתחום זה. בנוסף, לא ידוע לקבוצה על מאפיינים קבועים של לקוחותיה בתחום ביטוח כללי.

התפלגות דמי הביטוח מלקוחות ברוטו*:

שיעור מסך הכנסות		סוג לקוח
2009	2010	
24%	26%	קולקטיבים ומפעלים גדולים
76%	74%	פרטיים ולקוחות עסקיים קטנים
100%	100%	סה"כ

* החלוקה בענפי החבויות בוצעה לפי גבולות אחריות.

רופיל התיק הביטוחי של הקבוצה מוטה לקוחות עסקיים קטנים.

שיעור החידושים בתחום מקיף דירות בשנת 2010 עמד על כ- 92% לעומת שיעור חידושים של כ- 88% בשנת 2009.

דמי ביטוח לפי שנות ותק (מקיף דירות בלבד):⁸

שיעור מסך הכנסות			דמי הביטוח באלפי ש"ח			מספר שנות ותק
2008	2009	2010	2008	2009	2010	
22%	17%	19%	49,894	41,358	47,032	ללא ותק
20%	13%	16%	45,358	29,883	39,606	ותק שנה
15%	14%	14%	34,018	32,751	34,655	ותק שנתיים
43%	57%	51%	97,519	135,069	126,244	למעלה משלוש שנות ותק
100%	100%	100%	226,789	239,061	247,538	סה"כ

⁸ הנתונים אינם כוללים בנקים למשכנתאות.

6.5 שיווק והפצה

החברה משווקת את פוליסות הביטוח שלה בתחום באמצעות סוכנים עצמאיים ומשלמת להם עמלות מכירה מסוגים שונים ובעיקר כשיעור מדמי הביטוח.

בענף ביטוח רכוש לחברה קיימות התקשרויות עם סוכנויות בבעלות בנקים, לעניין ביטוח אגב הלוואות משכנתא. ביטוח מקיף דירות ללווי בנקים למשכנתאות נמכר בחלקו באמצעות הבנקים למשכנתאות בפוליסה קבוצתית.

לקבוצה אין סוכן אשר היקף פעילותו מהווה מעל 10% מדמי הביטוח בתחום הפעילות.

לתיאור הנושא ברמת הקבוצה ראה סעיף 8.7 להלן.

להלן פרטים לגבי שיעור העמלות (כולל מע"מ) מפרמיה ברוטו בתחום הפעילות:

2008	2009	2010	
21.0%	20.6%	21.3%	שיעור עמלות ביטוח מפרמיה ברוטו

6.6 ביטוח משנה

התקשרויות החברה עם מבטחי משנה בכל ענפי הביטוח בתחום מתחדשות משנה לשנה.

בתחום הפעילות, מתקשרת הקבוצה עם מבטחי המשנה שלה בחוזים כלליים מסוג Excess of Loss. ענפי ביטוח חבות מעבידים, ביטוח צד ג', ביטוח אחריות המוצר וביטוחי אחריות מקצועית מאוגדים בחוזה ביטוח משנה אחד מסוג Excess of Loss, המבוסס על שנת הנזק. בענף ביטוח אחריות דירקטורים, קיים הסכם ביטוח משנה נפרד גם הוא על בסיס Excess of Loss, המבוסס על שנת החיתום של הפוליסה. החל משנת 2011 אוחדו ענפי ביטוח אחריות מקצועית ואחריות מוצר בחוזה אחד עם ענף ביטוח אחריות דירקטורים.

בענף ביטוח רכוש מתקשרת החברה בחוזים יחסיים ובחוזי Excess of Loss המגנים על החברה כנגד קטסטרופה.

בעסקים מסוימים, בהם גבולות האחריות חורגים מהגבולות המותרים בהסכמי ביטוח המשנה, או שהכיסוי הנדרש אינו נכלל בהסכמי ביטוח המשנה, נרכש ביטוח משנה ספציפי (פקולטיבי). סוג ביטוח המשנה הנרכש (יחסי/לא יחסי) משתנה בהתאם למהות הכיסוי והיצע הכיסוי בשוק ביטוח המשנה.

בהסכמי ביטוח משנה היחסיים, בענפים הכוללים מרכיב קטסטרופה, מגבילים מבטחי המשנה את התשלום בגין אירוע בודד בשיעור מוסכם מסכום הביטוח המכוסה.

בביטוחי דירות אגב משכנתא, הנמכרים באמצעות הבנקים, נרכש, במרבית המקרים, ביטוח משנה ספציפי ("פקולטיבי").

לתיאור התקשרות הקבוצה עם מבטחי המשנה ובפרט התקשרות בהסכם ביטוח משנה רב-ענפי Multi-Line ראה סעיף 8.4 להלן.

6.6.1 ביטוח חבויות

דירוג מבטחי המשנה, לפי S&P, איתם התקשרה החברה בחוזים בענף ביטוח חבויות בשנים 2009 ו-2010 הינו: A+, A-, AAA, AA-

שיעור ההעברה של סיכון הקבוצה למבטחי משנה שלה בתחום הפעילות נאמד ברמה של כ- 32% מדמי הביטוח נכון למועד הדוח.

מבטחי משנה שחלקם בפרמיה בענף חבויות מהווה מעל 10% מסך פרמיות ביטוח המשנה בתחום (באלפי ש"ח) בתקופות המתוארות בדוח:

שם מבטח המשנה	דרוג S&P	מדינה	2010		2009		2008	
			פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה
Everest Reinsurance Co.	-AA	ארה"ב	-	-	-	-	15,212	19%
s'Lloyd Swiss Reinsurance Co	+A	אנגליה	18,929	17%	24,322	22%	-	-
Trans Re Zurich	-AA	שוויץ	-	-	-	-	44,936	57%
		שוויץ	42,534	37%	42,956	39%	-	-

התפלגות פרמיית ביטוח משנה בתחום:

פרמיה שנרשמה לטובת מבטח המשנה

קבוצת דרוג מרכזת	דרוג S&P	(באלפי ש"ח)			שיעור מסה"כ לתחום פעילות		
		2010	2009	2008	2010	2009	2008
-A ומעלה		104,765	102,680	68,761	92%	94%	87%
BBB עד +BBB		197	365	418	-	-	-
נמוך מ-BBB		8,897	6,505	9,943	8%	6%	13%
סה"כ		113,859	109,550	79,122	100%	100%	100%

6.6.2 ביטוח רכוש ואחרים

דירוג מבטחי המשנה, לפי S&P, איתם התקשרה החברה בחוזים בענפי ביטוח רכוש וביטוח ואחרים בשנים 2009 ו-2010 הינו: -AA, A+, A, A-, AAA.

שיעור ההעברה של סיכון הקבוצה למבטחי משנה שלה בתחום הפעילות נאמד ברמה של כ-55% מדמי הביטוח נכון למועד הדוח.

מבטחי משנה שחלקם בפרמיה בענף ביטוח רכוש ואחרים מהווה מעל 10% מסך פרמיות ביטוח המשנה בתחום (באלפי ש"ח) בתקופות המתוארות בדוח:

שם מבטח המשנה	דרוג S&P	מדינה	2010		2009		2008	
			פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה	פרמיה לביטוח משנה	אחוז מכלל פרמיות לביטוח משנה
Everest Reinsurance Co	-AA	ארה"ב	43,076	14%	44,612	15%	43,411	18%
Swiss Reinsurance Co	+A	שוויץ	49,644	17%	52,773	18%	-	-

התפלגות פרמיית ביטוח משנה בתחום:

פרמיה שנרשמה לטובת מבטח המשנה						קבוצת דרוג מרכזת S&P דירוג
שיעור מסה"כ לתחום פעילות			באלפי ש"ח			
2008	2009	2010	2008	2009	2010	
96%	97%	96%	234,432	283,979	286,465	A- ומעלה
1%	-	1%	2,315	259	2,573	BBB- עד BBB+
3%	3%	3%	8,054	7,235	8,193	BBB- נמוך מ-
100%	100%	100%	244,801	291,473	297,232	סה"כ

כמקובל בחוזים מסוג זה, אין עמלות המתקבלות ממבטחי המשנה (למעט בהסכמים פקולטיביים).

6.7 ספקים ונותני שירותים

בתחום ביטוח כללי הקבוצה מתקשרת בהסכמים עם נותני שירותים שונים בקשר עם התחייבות החברה כלפי רוכש הפוליסה.

בתחום ביטוח כללי הקבוצה רוכשת בעיקר שירותים נלווים מאת עורכי דין, חוקרים, רופאים, מוסדות רפואיים, רואי חשבון, מהנדסים וספקים נוספים, בין אם לצורך סילוק תביעות בענף ביטוח חבויות ובין אם לצורך אספקת שירות אשר רכש מבוטח במסגרת פוליסת הביטוח ובכללם שירותי תיקוני צנרת, שירותי תיקון מכשירי חשמל ביתיים ושירותי ביקור רופא.

בענף ביטוח הבריאות הספקים העיקריים של הקבוצה הינם רופאים, מרפאות ובתי חולים פרטיים למתן שירותים רפואיים בהתאם לפוליסות. בנוסף, קשורה הקבוצה בהסכמים עם מספר ספקי שירותי ניהול רפואי לצורך תפעול מערך השירותים השונים למבוטחים. ההתקשרות עם הספקים הנ"ל כוללת התחייבויות של הספק למתן השירות והסדרי תשלום באחת משתי דרכים עיקריות: תשלום עבור כל פעולה או תשלום קבוע הנגזר בין היתר ממספר המבוטחים בפועל (קפיטציה). בנוסף, הקבוצה התקשרה עם שתי רשתות בינלאומיות למתן שירותים רפואיים בחו"ל.

לקבוצה אין תלות בספק כלשהו, בפעילותה בתחום זה.

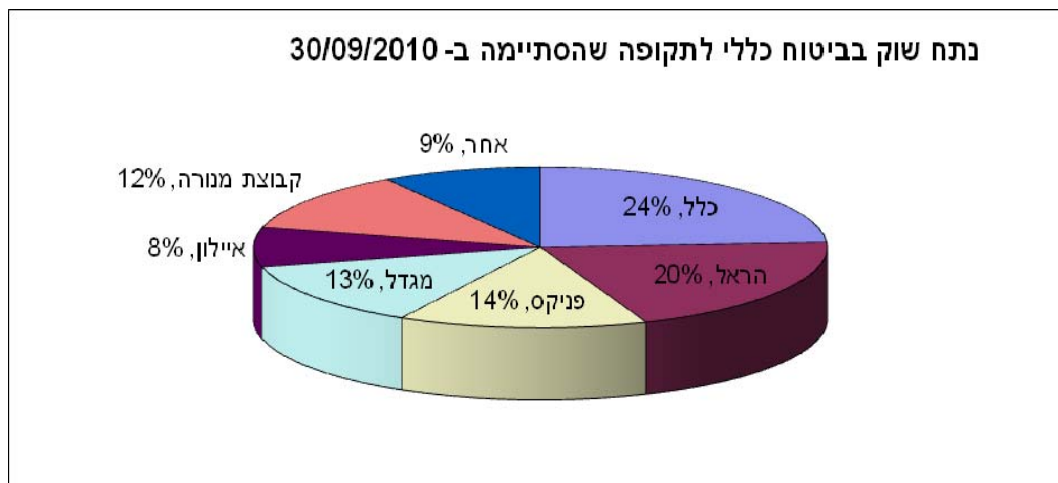
לתיאור הנושא ברמת הקבוצה ראה סעיף 8.5 להלן.

6.8 תחרות

בתחום זה מתחרה הקבוצה בכל חברות הביטוח במשק. על פי נתוני התאחדות חברות הביטוח, שלושת חברות הביטוח הגדולות הפועלות בתחום הינן קבוצת הראל, קבוצת כלל וקבוצת הפניקס. על פי נתונים אלו, חלקם של שלושת הגופים הגדולים בתחום בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 עמד על כ- 58% מסך דמי הביטוח ברוטו לעומת סך של כ- 55% בשנת 2009.

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 קבוצת כלל מובילה בענף ומחזיקה בנתח שוק של כ-24% בדומה לנתח השוק שלה בשנת 2009. הקבוצה מחזיקה נתח שוק של כ-12% וממוקמת במקום החמישי במשק וזאת בהשוואה למקום הרביעי בשנת 2009 עם נתח שוק דומה.

נתוני נתח שוק לפי חברות מוצגים בתרשים להלן:

התחרות בתחום מושפעת הן מצד הביקוש למוצרים מצד החברות העסקיות השונות במשק והן מהיצע ואיכות המוצרים של חברות הביטוח. שוק ביטוח המשנה והשינויים החלים בו בתחום מהווים אף הם גורם מרכזי בתחרות. בנוסף, בביטוח העסקים הגדולים ובענף ביטוח הדירקטורים מיוצגים המבוטחים על ידי יועצי ביטוח, עובדה המחדדת את חשיבות איכות הכיסוי ובו בזמן גם יוצרת לחץ להורדת תעריפים. מוצרי הביטוח הכלולים בענף הרכוש, כגון ביטוח ימי, אווירי, הנדסי ואלקטרוני, דורשים מומחיות ספציפית ומעניקים כיסוי מורכב ועל כן, התחרות בהם מבוססת על איכות הכיסוי הביטוחי שמעניקה הקבוצה.

הגורמים המחזקים את מעמדה התחרותי של הקבוצה הינם: מכירת פוליסות חבויות (במיוחד פוליסת אחריות מעבידים וצד שלישי) ביחד עם מוצרים אחרים של הקבוצה (למשל פוליסות עסק); מוניטין הקבוצה בהתאמת המוצר לצרכי המבוטח ומתן שירות ברמה גבוהה למבוטחים הכולל ניהול סילוק תביעות יעיל. בנוסף, לחברה מודלים ונהלים חיתומיים הבאים לשמור על רמת הרווחיות הרצויה המנוטרת על ידי מערכות המאפשרות בקרה קפדנית ועדכנית על התוצאות השוטפות.

7. שירותים ומוצרים פיננסיים

7.1 מידע כללי על תחום הפעילות

7.1.1 כללי

פעילות הקבוצה בתחום השירותים והמוצרים הפיננסיים מנוהלת על-ידי מנורה מבטחים פיננסיים, חברה בת של החברה.

מנורה מבטחים פיננסיים עוסקת באמצעות חברות הבת שלה, מנורה מבטחים - קרנות נאמנות בע"מ (להלן: "מנורה מבטחים קרנות"), מנורה מבטחים ניהול תיקי השקעות בע"מ (להלן: "מנורה מבטחים השקעות") ומנורה מבטחים חיתום וניהול בע"מ (להלן: "מנורה מבטחים חיתום") בשירותי ניהול נכסים פיננסיים ושיווק להשקעות (ניהול קרנות נאמנות וניהול תיקים), חיתום, בנקאות להשקעות וגיוסי הון.

7.1.2 מבנה תחום הפעילות והשינויים החלים בו

תחום השירותים והמוצרים הפיננסיים מתאפיין במהלך השנים האחרונות בתנודתיות כתוצאה מאירועים פוליטיים וכלכליים בישראל ובעולם הגורמים לשינויים בשערי ניירות הערך בבורסות ובשווקים המוסדרים, המשפיעים על היקף הפעילות בשוק ההון וכתוצאה מכך משפיעים על הפעילות של מנורה מבטחים פיננסיים, נכסיה ותוצאותיה העסקיות. תחום השירותים והמוצרים הפיננסיים מתאפיין ברגולציה רבה ומושפע מהחלטות הרגולטורים השונים בשוק ההון ובכלל זה, רשות ניירות ערך, הבורסה לניירות ערך בתל-אביב בע"מ (להלן: "הבורסה"), אגף שוק ההון במשרד האוצר, בנק ישראל וכו'.

במסגרת רפורמת בכר תוקנו חוקים רבים (ראה פירוט בסעיף 3.1.2.1 לעיל ובסעיף 8.2 להלן), ביניהם חוק השקעות משותפות בנאמנות, חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה-1995 (להלן בסעיף זה: "חוק הייעוץ") וכן הותקנו תקנות השקעות משותפות בנאמנות (עמלות הפצה), התשס"ה-2005 (להלן: "תקנות ההפצה"). חוקים ותקנות אלו קבעו, בין היתר, הפרדת קרנות הנאמנות מהבנקים, הסדרת תשלום עמלות הפצה של מוצרים פיננסיים והפיכת הבנקים ליועצים אובייקטיביים המפיצים מוצרים פיננסיים.

במסגרת יישומה של רפורמת בכר, מכרו הבנקים בישראל במהלך השנים האחרונות את פעילות ניהול קרנות הנאמנות שהתבצעה על ידם. רוכשי הפעילות היו בעיקרם חברות ביטוח, גורמים פרטיים וקרנות השקעה מחו"ל. במסגרת זו רכשה הקבוצה את מרבית פעילות ניהול קרנות הנאמנות של בנק מזרחי-טפחות בע"מ ואת פעילות ניהול קרנות הנאמנות של בנק איגוד לישראל בע"מ (ראה סעיפים 7.10.1 ו-7.10.2 להלן).

מכירת הקרנות כאמור כתוצאה מיישום חקיקת בכר וההוראות שבחוק הייעוץ (ראה סעיף 3.1.2.1 להלן), אמורים לעודד את הבנקים לייעץ ללקוחותיהם בהשקעה בקרנות נאמנות בהסתמך על נתונים אובייקטיביים (Best Advise). עם זאת, במקביל, הבנקים מקדמים אפיקי השקעה מתחרים שהכנסותיהם מהם עשויה להיות גבוהה יותר מהכנסתם העתידית מעמלות הפצת קרנות נאמנות.

בהמשך לרפורמת בכר, על מרכיביה השונים, שוק קרנות הנאמנות מתאפיין בתנודתיות רבה יותר מבעבר הנובעת, בין היתר, מריבוי שחקנים בשוק, לרבות התפתחות ענף תעודות הסל וכן מהליך הייעוץ האובייקטיבי כמפורט לעיל. בשלהי שנת 2007 נכנס לתוקף תיקון לתקנות השקעות משותפות בנאמנות (תיקון תשס"ח) אשר כתוצאה ממנו נוספו מספר מוצרים חדשים לענף הקרנות: קרן כספית, אגד קרנות וקרן מחקה. הקרן הכספית מוגדרת כתחליף לפיקדון בנקאי והיא מוצר המתאפיין בתנודתיות נמוכה. בשנת 2008, ועל רקע המשבר בשוק ההון, היו הקרנות הכספיות המוצר הבולט של תחום קרנות הנאמנות ובשנה זו גייסו הקרנות הכספיות בענף כולו 32 מיליארד ש"ח, ונתח הקרנות הכספיות היווה כשליש משווי הקרנות בענף. בשנת 2009 לאור הריבית הנמוכה במשק פדו בעלי היחידות בקרנות הכספיות סך של כ-14 מיליארד ש"ח ונתח הקרנות הכספיות ירד ל-14%. בשנת 2010 ירד נתח הקרנות הכספיות ל-11.5% בלבד. בשלהי שנת 2009, החל לפרוח מוצר נוסף "קרנות מחקות" - הקרנות המחקות עוקבות אחרי מדדי מניות ואג"ח והן מוצר מתחרה לתעודות הסל. שוק הקרנות המחקות גייס

בשנת 2009 כ- 3 מיליארד ש"ח בלבד, בשנת 2010 לאור עיכוב החקיקה בתחום נרשמה עליה קלה בלבד בשווי הנכסים בקרנות המחקות.

במהלך שנת 2010 נמשכה ההתאוששות בשוק ההון ותאגידים שונים גייסו כספים בשוק המקומי. בנוסף, על רקע פרסום המלצות ועדת חודק והקשחת הפרמטרים למתן אשראי אצל הגופים המוסדיים, התרחבה המגמה אצל חברות בינוניות וקטנות של ביצוע הנפקות הכוללות מתן תניות פיננסיות ו/או שעבודים על נכסים כחלק מתנאי ההנפקה. בעקבות ההתעוררות בשוק ההון, הוקמו מספר גופי חיתום חדשים. כמו כן, בעקבות המגבלות השונות החלות על גופי חיתום הקשורים לבנקים וגופים מוסדיים חלה מגמה של עלייה בכוחם של חברות חיתום הקשורות לגופי נוסטרו פרטיים.

התחרות בתחום השירותים והמוצרים הפיננסיים הינה מתמדת וחריפה, הן מצד התאגידים הבנקאיים והן מצד הגופים הלא בנקאיים.

7.1.3 מגבלות, חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על תחום הפעילות

פעילות תחום השירותים והמוצרים הפיננסיים כפופה לרגולציה רבה ולחובת קבלת היתרים ורישיונות מרשויות המדינה השונות ובעיקר רשות ניירות ערך. לפירוט ראה סעיף 7.9 להלן.

7.1.4 שינויים בהיקף הפעילות בתחום וברווחיותו

פעילות הקבוצה בתחום החלה בסוף שנת 2005. לאחר שנת 2008 שבה חלה האטה בפעילות בעיקר בשל המשבר בשוק ההון העולמי והמקומי השנים 2009 ו- 2010 התאפיינו בגידול ניכר בפעילות הקבוצה בתחום זה הן בהיקף הגיוסים והן בעליית ערך הנכסים המנוהלים - כתוצאה מעליות המשמעותיות שחלו בשווקים הפיננסיים השונים. פעילות הקבוצה בתחום זה עדיין איננה מהותית במונחים כספיים ביחס לפעילות הקבוצה בכללותה.

ניהול תיקים וקרנות נאמנות - הקבוצה רכשה פעילות של קרנות נאמנות (כמפורט בסעיף 7.10.1 ו- 7.10.2 לעיל). בפעילות ניהול התיקים, היקף הנכסים המנוהלים גדל במהלך שנת 2010 בשיעור ניכר (כ- 36%) זאת עקב גיוס לקוחות חדשים (תאגידים ופרטיים). הגידול כאמור הינו בנטרול נכסי אומגה קרן השתלמות (לשעבר קרן ההשתלמות למהנדסים) שהועברו לניהולה ושהשליטה בה נרכשה על ידי מנורה מבטחים פיננסיים בשלהי שנת 2008. בשנת 2010 חל גידול של 25% בשווי הנכסים המנוהלים בקרנות הנאמנות.

חיתום - מנורה מבטחים חיתום החלה בפעילות בשלהי שנת 2005. בשנים 2006 ו- 2007, התבססה מנורה מבטחים חיתום מבחינה ארגונית ותפעולית, גייסה עובדים מקצועיים נוספים ופיתחה מוניטין בשוק ההון. כפועל יוצא, בפעילותה של מנורה מבטחים חיתום חל גידול מתמשך בשנים 2006 ו- 2007. כתוצאה מהמשבר בשוק ההון חל צמצום מהותי בפעילות החיתום החל מהמחצית השנייה של 2007 אשר נמשך ביתר שאת במהלך שנת 2008. בעקבות ההתאוששות של השווקים הפיננסיים ותחום ההנפקות בשנת 2009, החל מהרבעון השני של שנת 2009 חל גידול מהותי בהיקף הפעילות של מנורה מבטחים חיתום ביחס להיקף הפעילות בשנת 2008. כאמור לעיל, בשנת 2010 נמשכה מגמת ההתאוששות בשוק ההון וכתוצאה מכך חל גידול נוסף בהיקף הפעילות של מנורה מבטחים חיתום ביחס להיקף הפעילות בשנת 2009.

7.1.5 התפתחויות בשווקים של תחום הפעילות או שינויים במאפייני הלקוחות

ניהול תיקים וקרנות נאמנות - בהמשך לרפורמת בכר וניתוק הבנקים מהבעלות בקרנות הנאמנות, חל שינוי מהותי בערוצי ההפצה של קרנות הנאמנות, כמו גם במוצרים פיננסיים אחרים. יועצי ההשקעות והמודלים לדירוג קרנות נאמנות בבנקים הפכו להיות מפתח חשוב בהפצת קרנות הנאמנות. כמו כן, גברו החשיבות וההשקעה בפרסום לציבור של המוצרים השונים של הגופים שרכשו את הפעילות האמורה מהבנקים.

חיתום - כתוצאה משינוי בשוק ההון הישראלי והשתכללותו במהלך השנים האחרונות, החלו תאגידים רבים לגייס חוב באמצעות שוק ההון (הנפקות אג"ח קונצרני). גיוסי החוב של הקונצרנים (הן בדרך של גיוסים פרטיים והן בדרך של הנפקות לציבור) הביאו לגידול משמעותי בהיקפי הפעילות של תחום זה. יצוין, כי במרבית המקרים (אך לא תמיד), לא ניתן חיתום בהנפקות פרטיות של איגרות חוב ומשולמת עמלת ניהול בלבד. כאמור, בעקבות ההתאוששות של שווקי ההון בשנת 2009 חלה עלייה מהותית בפעילות

החיתום וההפצה של ניירות ערך בשנת 2009 בהשוואה לשנת 2008, מגמה אשר נמשכה גם בשנת 2010 בה חלה עלייה נוספת בהיקף פעילות החיתום וההפצה. יצוין, כי בהתאם לריבית הנמוכה במערכת הבנקאית, חלה מגמה של עלייה בהיקף השתתפות הציבור הרחב בהנפקות, כאשר בחלק קטן מההנפקות אף לא נערך שלב מוסדי מקדים להנפקה. בנוסף, עקב פרסום המלצות ועדת חודק והקשחת הפרמטרים למתן אשראי אצל הגופים המוסדיים כאמור לעיל, התרחבה המגמה אצל חברות בינוניות וקטנות (בעיקר) של ביצוע הנפקות הכוללות מתן תניות פיננסיות ו/או שעבודים על נכסים כחלק מתנאי ההנפקה.

7.1.6 גורמי ההצלחה הקריטיים בתחום הפעילות והשינויים החלים בהם

ניהול תיקים וקרנות נאמנות - גורמי ההצלחה הקריטיים הינם, בין היתר, מצב שוק ההון בישראל, השגת תשואות טובות ללקוחות תוך שמירה על רמת סיכון סבירה, תמהיל שיווק ופרסום מוצלח וכן שמירה על רמת השירות הניתנת ללקוחות.

חיתום - גורמי ההצלחה הקריטיים הינם, ביסוס המוניטין של חברת החיתום ומנהליה, אחזקת צוות מקצועי בעל יכולות למתן פיתרונות בינתחומיים (ראייה משפטית, כלכלית וחשבונאית) יצירתיים לצרכים והטעמים המשתנים של המנפיקים מחד והמשקיעים מאידך, נגישות למקורות מימון לגיבוי פעילות החיתום ואיתנות פיננסית, קיומו של שוק אשראי חוץ בנקאי פעיל בעל נזילות מספקת, גובה המחירים האלטרנטיביים לגיוסי ההון (לרבות בשווקים הבינלאומיים), וכן קשרי עבודה הדוקים עם המשקיעים המוסדיים.

7.1.7 מחסומי הכניסה והיציאה העיקריים של תחום הפעילות ושינויים החלים בהם

מחסומי הכניסה העיקריים לתחום הפעילות הינם: הצורך בעמידה בתנאים הנדרשים על פי דין לקבלת רישיונות והיתרים לפעילות בתחום וכן דרישות הון עצמי מינימאלי וביטוח אחריות מקצועית, כמפורט בסעיף 7.9.1 להלן, לפי העניין.

כמו כן, לעניין פעילות החיתום, נדרשת מומחיות, ניסיון, מוניטין חובת פיקדון ואיתנות פיננסית.

מחסום היציאה העיקרי הקיים בפעילות ניהול קרנות נאמנות הינו המגבלות הקבועות בהסכמי הקרן לפירוקה או באמצעות בית משפט ובכפוף להוראות חוק השקעות משותפות בנאמנות.

מחסום היציאה העיקרי הקיים בפעילות החיתום הינו הדרישה לקיומו של ביטוח האחריות המקצועית למשך תקופה של שבע שנים לאחר מתן ההתחייבות החיתומית ואחריותו של החתם לפרט מטעה בתשקיף למשך התקופות הקבועות בדין.

7.1.8 תחליפים למוצרי תחום הפעילות ושינויים החלים בהם

התחליפים לשירותי החיתום וגיוס ההון המוצעים על ידי הקבוצה הינם גיוס כספים מתאגידים בנקאיים או ממוסדות פיננסיים אחרים וכן הנפקות המבוצעות ללא חיתום או ייעוץ.

התחליפים העיקריים לשירותי ניהול הנכסים המסופקים על ידי תחום השירותים הפיננסיים הינם: ניהול נכסים עצמי, באופן בו הלקוח מחליט כיצד לנהל את נכסיו, באופן אישי או בסיוע ייעוץ מיועצי השקעות בבנקים, ופיקדונות רגילים ומובנים וכן תוכניות חיסכון של המערכת הבנקאית.

התחליף העיקרי לשירותי קרנות הנאמנות הוא תעודות הסל, ענף שהחל בהצמדות למדדים "פשוטים" (ת"א 100, ת"א 25) והתפתח עד למכירת מוצרים מתוחכמים יותר המתחרים ישירות בקרנות הנאמנות.

כמו כן, קיימת תחליפיות בין המוצרים השונים של התחום, באופן שללקוחות ישנה אפשרות לרכוש שירותי ניהול נכסים בשוק ההון הן בדרך של קבלת שירותי ניהול תיקים והן בדרך של רכישת יחידות בקרנות נאמנות, באופן שקרנות הנאמנות מהוות תחליף מסוים לשירותי ניהול תיקי השקעות.

7.1.9 מבנה התחרות בתחום הפעילות ושינויים החלים בו

כאמור לעיל, התחרות בתחום הינה מתמדת וחריפה, הן מצד התאגידים הבנקאיים השונים, לרבות בנקים זרים הפועלים בישראל והן מצד הגופים הלא בנקאיים ובכללם חברות המוחזקות על ידי חברות הביטוח.

פעילות חיתום - ענף פעילות זה מאופיין בתחרות גבוהה לאור פוטנציאל ההכנסות הגבוהות בו ומספר שחקנים דומיננטיים קטן יחסית. הגורמים המהותיים בענף הם חברות החיתום בהם שותפים הבנקים, חברות החיתום של חברות ביטוח הגדולות, בתי השקעות, וגופי נוסטרו פרטיים גדולים. כמו כן, בעקבות המגבלות השונות החלות על גופי חיתום הקשורים לבנקים ולמשקיעים המוסדיים, חלה עלייה בכוחם של גופי חיתום הקשורים לגופי נוסטרו פרטיים. לעניין הרפורמה בשיטת החיתום וכן לעניין תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים והשפעות אפשריות של הנ"ל על פעילות מנורה מבטחים חיתום ראה סעיף 7.6.3 להלן.

פעילות ניהול תיקים וקרנות נאמנות - מכירת הקרנות הפכה את הבנקים למפיצים של קרנות נאמנות במקום יצרנים בעבר. מכירת הקרנות הגבירה את התחרות ומיקדה אותה בהשגת תשואה עודפת ללקוח ביחס לסיכון, כאשר התשואה הפכה גם לשיקול מרכזי מנקודת ראות המפיצים במסגרת הייעוץ שלהם ללקוחות. גורם תחרותי נוסף העשוי להיכנס לשוק זה ולהגביר את התחרות בו הוא קרנות נאמנות זרות, בהתאם להוראות שבהצעת תיקון 13 לחוק השקעות משותפות בנאמנות. לעניין זה, ולמספר שינויים נוספים שנעשו בתחום קרנות הנאמנות ראה גם סעיף 7.9.1(ד) להלן.

לעניין התחרות בתחום פעילות זה ראה גם סעיפים 7.6.1 ו- 7.6.2 להלן.

השלכות הישירות של המשבר הכלכלי בשווקים בעולם משפיע על תעשיית ניהול הנכסים בישראל בכלל ועל תעשיית ניהול התיקים בפרט. רוב השחקנים בתעשייה האמורה החלו לקיים מ"מ על מיזוגים ו/או רכישות. ההערכות הרווחות בשוק בהקשר זה הינן שלאור העובדה שדמי הניהול הולכים ופוחתים אין למעשה יתרון בניהול בית השקעות קטן ועל כן פונים אלו האחרונים למיזוגים האמורים בסעיף זה לעיל.

7.2 מוצרים ושירותים

להלן תיאור עיקרי המוצרים והשירותים הניתנים על ידי הקבוצה בתחום פעילות זה:

7.2.1 ניהול תיקי השקעות

במסגרת פעילות זו, עוסקת הקבוצה בניהול תיקי השקעות במגוון אפיקי השקעה, המותאמים לצורכי הלקוח כאשר ניירות הערך והנכסים האמורים עשויים לכלול יחידות קרנות נאמנות או נכסים פיננסיים אחרים המנוהלים על ידי הקבוצה או באמצעותה, בכפוף לקבלת הסכמת הלקוח.

לצורך מתן שירותי ניהול התיקים מתקשרת מנורה מבטחים השקעות בהסכם בכתב עם הלקוח, בו מוגדרים צרכי הלקוח ומדיניות ההשקעות בתיק הלקוח, וכן נקבעים תנאי ההתקשרות והעמלות להן זכאית הקבוצה בגין שירותיה.

פעילות ניהול התיקים מתבצעת בפועל באמצעות מנהלי תיקי השקעות, בהתאם לצרכי הלקוח ומדיניות ההשקעות שהתווה וזאת במסגרת עקרונות ניהול השקעות הנקבעים על ידי הנהלת מנורה מבטחים השקעות.

להלן פרטים לגבי סך הנכסים המנוהלים על ידי מנורה מבטחים השקעות (במיליוני ש"ח):

31.12.2008	31.12.2009	31.12.2010	
3,006	4,099	3,872	סך הנכסים המנוהלים
			סך הנכסים המנוהלים על ידי מנורה מבטחים השקעות בקרנות נאמנות של חברת קרנות הנאמנות (במיקור חוץ)
54	86	139	סך הנכסים המנוהלים על ידי מנורה מבטחים השקעות עבור לקוחות החברה בקרנות נאמנות שאינן חלק מקרנות נאמנות המנוהלות על ידי מנורה מבטחים השקעות
2	3	85	סך הנכסים המנוהלים על ידי מנורה מבטחים השקעות עבור אומגה קרן השתלמות המנוהלת על ידי מנורה מבטחים מהנדסים שהינה בשליטת מנורה מבטחים פיננסים
1,853	2,305	2,564	

7.2.2 ניהול קרנות נאמנות

קרן נאמנות מוקמת, בהתאם לחוק השקעות משותפות בנאמנות, על פי הסכם קרן בין מנהל הקרן לבין נאמן, בו נקבעים, בין השאר, תקופת קיומה של הקרן, מדיניות ההשקעות של הקרן, סיווג הקרן כקרן פתוחה או סגורה, ופרטים נוספים לעניין שכר מנהל הקרן, שכר הנאמן ועוד. מכירת היחידות בקרנות נאמנות נעשית על פי תשקיף, שתוקפו שנה מיום פרסומו או מועד קצר יותר, כפי שפורסם בתשקיף.

מנורה מבטחים קרנות מנהלת נכון למועד הדוח 70 קרנות נאמנות (במהלך 2010 הוקמו 4 קרנות חדשות). קרנות הנאמנות נבדלות זו מזו, בין היתר, במדיניות ההשקעות, בפרטים הנוגעים לסיווג הקרן לצורך פרסום וכן בסיווג המס שלהן. קבלת החלטות שעניינן ניהול תיק ההשקעות של הקרנות מתבצע על ידי עובדים בעלי רישיון מנהל תיקים כנדרש בחוק להשקעות משותפות בנאמנות. בחלק מהקרנות, משתף מנהל הקרן פעולה עם מנהלי השקעות חיצוניים, אשר מנהלים את תיק ההשקעות של הקרנות בניהול.

הכנסות מנורה מבטחים קרנות מניהול קרנות נאמנות נובעות בעיקר מדמי ניהול הנגבים על ידי כל קרן. כמו-כן, קיימת אפשרות לגביית שיעור הוספה - עמלה חד פעמית הנגבית בקרנות בנייהול מנהל הקרן, ככל שנגבית, בעת רכישת יחידות בקרן.

להלן פרטים לגבי שווי הנכסים המנוהלים על ידי מנורה מבטחים קרנות (במיליוני ש"ח):

31.12.2008	31.12.2009	31.12.2010	
4,383	5,954	7,429	שווי הנכסים המנוהלים
157	600	479	סך הנכסים המנוהלים על ידי מנהלי תיקים חיצוניים
54	79	139	סך הנכסים המנוהלים על ידי מנהלי תיקים בקבוצה

להלן נתונים אודות קרנות הנאמנות המנוהלות על ידי מנורה מבטחים קרנות:

	31.12.2008		31.12.2009		31.12.2010		
	שיעור	סכום	שיעור	סכום	שיעור	סכום	
	האפיק	האפיק	האפיק	האפיק	האפיק	האפיק	
	מכלל	מכלל	מכלל	מכלל	מכלל	מכלל	
	הנכסים	הנכסים	הנכסים	הנכסים	הנכסים	הנכסים	
	(במיליוני	(במיליוני	(במיליוני	(במיליוני	(במיליוני	(במיליוני	
	ש"ח)	ש"ח)	ש"ח)	ש"ח)	ש"ח)	ש"ח)	
	%-ב	%-ב	%-ב	%-ב	%-ב	%-ב	
קרנות שקליות לרבות כספיות	2,307	52.54	1,862	31.27	1,027	13.80	קרנות שקליות לרבות כספיות
קרנות אג"ח	1,496	34.14	3,356	56.36	5,461	73.50	קרנות אג"ח
קרנות מט"ח	409	9.34	268	4.51	239	3.20	קרנות מט"ח
קרנות מנייתיות	55	1.27	345	5.79	608	8.20	קרנות מנייתיות
קרנות מניות בחו"ל	116	2.64	123	2.08	94	1.30	קרנות מניות בחו"ל

7.2.3 פעילות חיתום

במסגרת פעילות זו, עוסקת הקבוצה בליווי, ניהול וחיתום של הנפקות פרטיות וציבוריות בישראל וכן במתן שירותי תיווך והפצה של ניירות ערך ומוצרים פיננסיים אחרים. כמו כן, עוסקת מנורה מבטחים חיתום בבנקאות להשקעות.

במסגרת מתן שירותי ניהול וחיתום של הנפקות ציבוריות בישראל (להבדיל מהנפקות פרטיות), נדרשת מנורה מבטחים חיתום, בהנפקות בהן היא משמשת כחתם (כמו גם יתר החתמים המשתתפים בהנפקות ציבוריות), לחתום על תשקיף ההצעה לציבור ולהבטיח את רכישת ניירות הערך המוצעים בתשקיף (ביחד עם יתר החתמים בקונסורציום החתמים), לגביהם לא ניתנה התחייבות מוקדמת של משקיעים מוסדיים ואשר לא הוזמנו על ידי הציבור.

יצוין, כי בעצם חתימתה של מנורה מבטחים חיתום על תשקיף, היא עשויה להיות אחראית על פי דין כלפי מי שרכש ניירות ערך מהמזיע וכלפי מי שרכש או מכר ניירות ערך תוך כדי המסחר בבורסה או מחוצה לה, בגין נזקים שייגרמו מחמת פרט מטעה בתשקיף⁹. אחריותה זו של מנורה מבטחים חיתום קיימת, בין אם מנורה מבטחים חיתום משמשת כמנהלת ההנפקה וקונסורציום החתמים ובין אם היא משתתפת בהנפקה שבה מנהל קונסורציום החתמים הינו חברת חיתום אחרת¹⁰.

בתמורה למתן השירותים כאמור מקבלת מנורה מבטחים חיתום עמלות חיתום. בהנפקות בהן משמשת מנורה מבטחים חיתום כאחד ממנהלי ההנפקה היא גם זכאית על פי רוב לחלק מעמלת הניהול. במקרים מסוימים, משתלמות עמלות השתתפות לחתמים שאינם מנהלי הקונסורציום וכן עמלות הצלחה, הנקבעות בין החתמים לבין החברה המנפיקה.

כאשר מנורה מבטחים חיתום משתתפת במתן שירותי ניהול וייעוץ בהנפקות פרטיות, מנורה מבטחים חיתום מלווה את גיבוש מבנה ההנפקה, הכנת מסמכי ההצעה (מסמכים משפטיים, מצגות, ומסמכי הפצה שונים), תמחור ניירות הערך המוצעים

⁹ בהתאם לסעיף 33 לחוק ניירות ערך האחריות הנ"ל לא תחול, בין היתר, על מי שהוכיח שנקט כל האמצעים הנאותים כדי להבטיח שלא יהיה פרט מטעה בתשקיף, בחוות-הדעת, בדו"ח או באישור, הכול לפי העניין, וכי האמין בתום-לב שאכן אין בו פרט זה.

¹⁰ בהתאם לסעיף 33 לחוק ניירות ערך שלילת אחריות במקרה של פרט מטעה בתשקיף חלה, בכפוף למספר סייגים, לגבי חתם שהסמיך חתם אחר לבצע את בדיקות הנאותות ולא ערך אותן בעצמו.

בהנפקה וניהול המכרז למשקיעים (במקרה בו מנורה מבטחים חיתום הינה רכז ההנפקה). בתמורה למתן השירותים כאמור, מקבלת מנורה מבטחים חיתום עמלה מהחברה המנפיקה, שגובהה נקבע במשא ומתן בין מנורה מבטחים חיתום ו/או מנהלי ההנפקה הנוספים לבין החברה המנפיקה.

במסגרת ההנפקות (פרטיות וציבוריות) בהן לוקחת מנורה מבטחים חיתום חלק כחתם מוביל (בין כחתם ובין כמפיץ), מלווה מנורה מבטחים חיתום את החברה החל מגיבוש ראשוני של מבנה ההנפקה ותמחורה (ייעוץ בקבלת ההחלטה לגבי סוגי ניירות הערך אשר יוצעו למשקיעים, בשים לב למבנה ההון של החברה המנפיקה, צרכיה ותוכניותיה העתידיות), מתן התייחסות ויעוץ למבנה המשפטי הכללי של העסקה (בהנפקות ציבוריות גם ביצוע הליך בדיקת נאותות בהיבט החשבונאי והמשפטי), מתן סיוע וליווי בהכנת מצגות ומסמכי הפצה שונים, ולעיתים אף סיוע בהליך הדרוג של החברה המנפיקה. במסגרת הליך ההנפקה מתלווים נציגי מנורה מבטחים חיתום למנהלי החברה במצגות למשקיעים המוסדיים (ה-Road Show), ונמצאים בקשר רציף עם השוק המוסדי לקבלת אינדיקציות להזמנות הצפויות להנפקה.

7.3 פילוח הכנסות ורווחיות מוצרים ושירותים

בתחום השירותים והמוצרים הפיננסיים אין קבוצת מוצרים אשר ההכנסות או הרווחיות ממנה מהוות 10% או יותר מסך ההכנסות או הרווחיות של הקבוצה.

7.4 לקוחות

לקבוצה יש פיזור לקוחות רחב, כאשר אין לקבוצה לקוח שהכנסותיה ממנו מהוות 10% ומעלה מסך ההכנסות של הקבוצה.

אין לקבוצה תלות בלקוח בודד או במספר מצומצם של לקוחות, אשר אובדנם ישפיע באופן מהותי על תחום השירותים והמוצרים הפיננסיים.

7.4.1 ניהול תיקי השקעות

בתחום זה לקבוצה שני סוגי לקוחות עיקריים, לקוחות פרטיים (בעיקר משקי בית) ולקוחות תאגידיים (כגון חברות עסקיות, קופות גמל, קרנות נאמנות, קרנות השתלמות, ורשויות מקומיות). אופי ההתקשרות הינו מתמשך, אולם לכל אחד מהצדדים שמורה הזכות להפסיק את ההתקשרות.

נכון למועד הדוח, היקף הנכסים המנוהלים עבור לקוחות פרטיים עומד על כ- 10% מסך היקף התיקים, ואילו היקף הנכסים המנוהלים עבור לקוחות מוסדיים נאמד בכ- 90%.

7.4.2 ניהול קרנות נאמנות

מאחר ורכישת יחידות הקרנות מתבצעת באמצעות חברי הבורסה, אין מידע ממשי בידי מנהל הקרן אודות בעלי היחידות המחזיקים ביחידות קרנות בניהולו.

7.4.3 פעילות חיתום

לקוחות הקבוצה בפעילות החיתום וגיוס ההון הנם בעיקר חברות ציבוריות המעוניינות בגיוס הון, בין אם בדרך של גיוס פרטי (על פי רוב ממשקיעים מוסדיים) ובין אם בדרך של גיוס הון מהציבור על פי תשקיף.

7.5 שיווק והפצה

7.5.1 ניהול קרנות נאמנות

ערוצי השיווק העיקריים הינם כדלקמן:

(1) שיווק והפצה של יחידות קרנות הנאמנות מתבצע מול יועצי ההשקעות של התאגידיים הבנקאיים, בנוסף, הקבוצה פועלת ליצור מודעות בדבר מוצריה ושירותיה ולספק להם מידע ומסמכים שיווקיים בהתאם. הקבוצה התקשרה בהסכמי הפצה עם מרבית הבנקים בישראל, כנגד תשלום עמלות הפצה, בשיעור המרבי אותו זכאים הבנקים לגבות בהתאם להוראות תקנות ההפצה (להרחבה באשר להסכמי הפצה ראה סעיפים 7.10.1, 7.10.2 ו- 7.10.3 להלן).

(2) פרסום בכל אמצעי המדיה.

7.5.2 ניהול תיקי השקעות

ערוצי השיווק העיקריים הינם כדלקמן:

- (1) שיווק והפצה באמצעות הפניה על ידי סוכני ביטוח של הקבוצה.
- (2) שיווק והפצה באמצעות הפניה על ידי מנורה מבטחים פנסיה בע"מ.
- (3) שיווק והפצה באמצעות מתווכים כגון, באמצעות יועצי השקעות חיצוניים.
- (4) פניה ישירה ללקוחות.
- (5) קיום כנסים מקצועיים / שיווקיים.
- (6) פרסום בכל אמצעי המדיה.

7.5.3 פעילות חיתום

הנהלת החברה בליווי כל עובדי החברה עוסקים בהשגת עסקאות לחברה תוך ניצול היכרותם המעמיקה עם החברות הזקוקות לשירותיהם והקשר ההדוק והחיובי עם כל הגופים המוסדיים במשק.

7.6 תחרות

כאמור לעיל, התחרות בתחום השירותים והמוצרים הפיננסיים הינה מתמדת וחריפה. התחרות בין הגורמים השונים הינה בעיקר על התשואה המושגת (ביחס לרמת הסיכון), גובה דמי הניהול, גובה העמלות בגין השירותים השונים ואיכות השירות.

מקורות לרווחיות בתי ההשקעות המתחרים לקבוצה נובעים מפעילות בנוסטרו של בתי ההשקעות ומפעילות בתחום ניהול תעודות סל. בקבוצת הפיננסים, לא מתבצעת פעילות נוסטרו ואין בבעלות הקבוצה חברה המנהלת תעודות סל.

7.6.1 **ניהול קרנות נאמנות** - בהתאם למידע שפרסמה קרנות מידע זהב בע"מ, נכון ליום 31 בדצמבר 2010, פועלות בישראל 27 חברות לניהול קרנות נאמנות, המנהלות בסה"כ 1,246 קרנות נאמנות. נכון ליום 31 בדצמבר 2009, פעלו בישראל 31 חברות לניהול קרנות נאמנות, שניהלו 1,202 קרנות נאמנות.

על פי נתוני קרנות מידע זהב, נכון ליום 31 בדצמבר 2010 מנורה מבטחים קרנות הינה החברה המנהלת התשיעית בגודלה ונתח השוק שלה היה בשיעור של כ-4.8%. נכון ליום 31 בדצמבר 2009 מנורה מבטחים קרנות הייתה החברה המנהלת השמינית בגודלה ונתח השוק שלה, נכון לאותו מועד, היה בשיעור של כ-4.5%.

המתחרים העיקריים הפועלים בפלח קרנות הנאמנות ובענף זה הינם, בין היתר: פסגות קרנות נאמנות בע"מ, הראל-פיא קרנות נאמנות בע"מ, אקסלנס נשואה ניהול קרנות נאמנות בע"מ, מגדל קרנות נאמנות בע"מ, אי.בי.אי. ניהול קרנות נאמנות (1978) בע"מ, דש קרנות נאמנות בע"מ, מיטב-ניהול קרנות נאמנות (1982) בע"מ, כלל פיננסים קרנות נאמנות בע"מ, ואלטשולר-שחם קרנות נאמנות בע"מ.

7.6.2 **ניהול תיקי השקעות** - בישראל פועלים מנהלי תיקי השקעות רבים, העיקריים שבהם הינם חברות ניהול תיקים הקשורות לבנקים וכן גופים לא בנקאיים, כגון - פסגות ניירות ערך בע"מ, מגדל שירותי בורסה בע"מ, כלל פיננסים בטוחה ניהול תיקי השקעות בע"מ, הראל פיננסים מסחר וניירות ערך בע"מ, דש ניירות ערך והשקעות בע"מ, אקסלנס נשואה שירותי בורסה בע"מ, אנליסט שירותי בורסה ומסחר בע"מ, אלטשולר שחם בע"מ.

בהעדר פרסום רשמי, אין ביכולתה של הקבוצה להעריך את חלקה מתוך סך נכסי התיקים המנוהלים בישראל, אולם נכון למועד הדוח, היקף נכסי התיקים הפרטיים שנוהל על ידי מנורה מבטחים השקעות אינו מהותי.

7.6.3 **שירותי חיתום** - התחרות בענף החיתום הינה גבוהה, בשל העובדה שמדובר בשוק קטן יחסית. ולפיכך לאור השינויים הגדולים שחלו בשוק במהלך השנים 2009-2010, לא ניתן לאמוד באופן מדויק את חלקה היחסי של הקבוצה בשוק החיתום.

למיטב ידיעת הקבוצה, בעקבות המשבר בשוק ההון צומצם מספר החתמים המובילים הפועלים בשוק החיתום בישראל אשר עומד על כשישה עד שמונה בלבד. יחד עם זאת, למיטב ידיעת הקבוצה חלה עלייה במספר החתמים הקטנים וכן חתמים של גופי נוסטרו אשר אינם מובילים עסקאות וזאת, בין היתר, עקב ריבוי הנפקות בהם לא ניתן חיתום (אלא שירותי הפצה בלבד) וכן עקב המגבלות הרגולטוריות השונות החלות על גופי חיתום הקשורים לבנקים ולגופים מוסדיים.

להערכת הקבוצה, לכניסתה לתוקף של הרפורמה בשיטת החיתום בישראל לא הייתה השפעה מהותית על התחרות בשוק החיתום. כמו-כן, הרפורמה כאמור לא פגעה ביכולתה של החברה להתמודד עם התחרות בשוק החיתום. בתחילת חודש מרץ 2009, פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (רכישה ומכירה של ניירות ערך) התשס"ט-2009 המתייחסות, בין היתר, לניגודי עניינים בפעילות חיתום וברוקראג' של גופים מוסדיים (ראה סעיף 7.9.1(ז) להלן). לתקנות הנ"ל לא הייתה השפעה מהותית על פעילות החיתום עד לחודש ינואר 2011. ואולם, להערכת הקבוצה, החל מהמועד האמור, לתקנות האמורות עלולה להיות השפעה שלילית על פעילות החיתום כאשר המגבלה הכמותית על רכישות של גופים מוסדיים קשורים פחתה ל-10% בלבד. עוד יצוין, כי להערכת החברה, הרגולציה האמורה עשויה לסייע לחיזוק מעמדם של חברות החיתום הקשורות לבנקים המסחריים בישראל, וכן לחיזוק מעמדם של חברות חיתום של גופים פרטיים המנהלים תיק נוסטרו גדול. הערכת החברה הינה מידע צופה פני עתיד המבוסס על פעילותה של החברה בתחום זה. הערכה זו עלולה שלא להתממש עקב שינויים בשוק ההון, לרבות כניסת שחקנים חדשים לשוק ולרבות הצעות לשינויים רגולטוריים, לגביהם קיימת אי ודאות גבוהה במועד הדוח.

7.6.4 השיטות העיקריות של הקבוצה להתמודדות עם התחרות בתחום פעילות זה הינן, בין היתר, התמקדות בפלח הלקוחות התואם לכל סוג פעילות, ניהול השקעות להשגת תשואות גבוהות ברמות סיכון נתונות, שירות יעיל ומסור ללקוחות, מיתוג מתאים ושיווק אפקטיבי.

7.7 ספקים ונותני שירותים

במסגרת רכישת קרנות הנאמנות, הוסכם עם הבנקים המוכרים על המשך תפעול הקרנות באמצעותם, לתקופות שנקבעו בהסכמים, ראה סעיף 7.10 להלן בעניין הסכמים מהותיים.

לחברה הסכמים עם ספקי תוכנה בתחום המחשוב וכן עם ספקי מידע לגבי מסחר בניירות ערך בחו"ל.

7.8 מימון

על מנת לממן את פעילות התחום ובכלל זה רכישות של קרנות הנאמנות כמפורט בסעיפים 7.10.1 ו-7.10.2 להלן, נטלה מנורה מבטחים פיננסיים עד למועד הדוח הלוואות בעלים מהחברה. נכון למועד הדוח, הלוואות של מנורה מבטחים פיננסיים בע"מ הינן על סך של 188 מיליוני ש"ח ובנוסף, נטלה מנורה מבטחים קרנות נאמנות הלוואות מתאגידים בנקאיים בסך של 34 מיליוני ש"ח.

ראה גם סעיף 8.12 להלן.

7.9 מגבלות ופיקוח על פעילות התאגיד

פעילות הקבוצה בתחום זה כפופה להוראות הדין החלות על מנהלי תיקים, קרנות נאמנות וחתמים, לרבות הוראות חוק ניירות ערך והתקנות שהוצאו על פיו וכן להנחיות רשות ניירות ערך, כפי שמתפרסמות מעת לעת. למגבלות החקיקה המרכזיות החלות על הקבוצה בכלל פעילותה ראה סעיף 8.2 להלן.

להלן יפורטו מגבלות החקיקה המרכזיות החלות על הקבוצה בפעילותה בתחום:

7.9.1 חוקים ותקנות עיקריים:

(א) **חוק ניירות ערך - מסדיר, בין היתר, את דרכי הצעתם של ניירות ערך לציבור, הקמתה של הבורסה, תקנון הבורסה והנחיותיה ושינויים של אלו, הגבלות החלות על חברי הבורסה, הוראות להבטחת מסחר תקין, דרכי פעילותו של חתם ועוד.**

(ב) תקנון הבורסה, כלליה והנחיותיה - תקנון הבורסה, כלליה והנחיותיה מסדירים את אופן רישומם של ניירות ערך שונים למסחר ואת דרכי המסחר בבורסה.

(ג) חוק הייעוץ והתקנות מכוחו (לרבות הנחיות מטעם רשות ניירות ערך אשר פורסמו בהקשרו) - מסדיר לגבי מנהלי תיקים, משווקי השקעות ויועצי השקעות, בין היתר, את דרישות הכשירות, דרישות הרישוי, הון עצמי וביטוח, חובות אמון וזהירות, דרכי פעילותם, חובות רישום ודיווח. במסגרת רפורמת בכר, נכללו תיקונים רבים לחוק הייעוץ, שהעיקרי ביניהם נוגע להפרדת העיסוק בייעוץ השקעות מהעיסוק בשיווק השקעות. על פי התיקון, ייעוץ השקעות הינו ייעוץ הניתן על ידי מי שאין לו זיקה לנכס הפיננסי (דהיינו: הנכס הפיננסי אינו מנוהל על ידו והוא אינו מקבל טובת הנאה בעד הייעוץ, למעט שכר והחזר הוצאות מאת הלקוח ותשלומים מפוקחים מאת יצרני המוצרים הפיננסיים), באופן שייעוץ ההשקעות אמור להיות אובייקטיבי. שיווק השקעות, על פי התיקון, הינו ייעוץ השקעות על ידי מי שיש לו זיקה לנכס הפיננסי. התיקון קובע הפרדה בין העיסוק בייעוץ השקעות לבין העיסוק בשיווק השקעות, כאשר יצרני המוצרים הפיננסיים (חברה מנהלת, מבטח ומנהל קרן) והשולטים או נשלטים על ידם, לא יוכלו לקבל רישיון ייעוץ ויוכלו לעסוק בשיווק בלבד. כן נקבע בתיקון כי תאגיד בנקאי יוכל לעסוק בייעוץ השקעות בלבד.

בחודש פברואר 2010 פורסם תיקון מס' 13 לחוק הייעוץ אשר התיקונים העיקריים שבו כדלקמן:

- הסדרת מתן שירותים בידי עוסק זר שהינו מנהל תיקים, יועץ השקעות או משווק השקעות, במסגרת תאגיד מורשה ישראלי כאשר על התאגיד כאמור תוטל חובת פיקוח ביחס לפעילות העוסק הזר בכפוף לתנאים כפי שנקבעו בחוק. תנאי הסף להתקשרות התאגיד המורשה עם העוסק הזר הינם, בין השאר, קיומו של הסכם התקשרות, היותו של העוסק הזר בעל היתר זר ממדינת מוצאו ודרישה כי התאגיד המורשה התקשר עם עוסק זר המעניק אותם השירותים שהוא עצמו מורשה לתת. כמו כן, התיקון קובע כי על העוסק הזר והתאגיד המורשה להירשם במרשם העוסקים הזרים שינוהל ברשות;

- קביעה כי גם הצעה למתן שירותים (ייעוץ השקעות, שיווק השקעות או ניהול תיקי השקעות), אשר דורשים רישיון, הינה אסורה, אלא אם כן השירות ניתן בידי בעל רישיון מתאים לפי החוק;

- הוספת תוספת חדשה אשר כוללת רשימה של לקוחות כשירים כדוגמת לקוחות מוסדיים, יחידים שכשירותם נעוצה בכך ששווי תיק הנכסים שלהם גדול במיוחד, בעלי הרישיון לפי החוק (יועץ, משווק, מנהל תיקים), תאגיד הנמצא בבעלות מלאה של משקיעים המנויים בתוספת ותאגיד שהתאגד מחוץ לישראל שמאפייני הפעילות שלו דומים לאלה של תאגיד המנוי בתוספת ואשר ניתן יהיה לפעול בפעילות שיווק השקעות/ייעוץ השקעות/ניהול תיקי השקעות ללקוחות אלה ללא חובת רישיון ובלבד שיעמדו בהוראות שונות של חוק הייעוץ, כקבוע בתיקון.

תחילתו של התיקון 60 יום ממועד פרסומו ולעניין פעילות עוסקים זרים - ביום 1 באפריל 2011 שהינו יום כניסתו לתוקף של תקנות הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות (עוסקים זרים), תשע"א-2011 הנוגעות לניהול מרשם עוסקים זרים.

בחודש מרץ 2010 פורסם תיקון מס' 14 לחוק הייעוץ. ראשית, הוסדרו היבטים שונים של הסדרת ייעוץ השקעות, שיווק השקעות וניהול השקעות בכל הנוגע לתעודות סל ולמוצרי מדדים אחרים על ידי השוואה בין ההסדרה החלה על אלה בחוק הייעוץ להסדרה הקיימת לגבי יחידות של קרנות נאמנות. עפ"י התיקון, ייעוץ השקעות בידי מי שיש לו "זיקה" לתעודות סל, ייחשב לשיווק השקעות. שנית, בוטלה דרישת הביטוח כתנאי למתן רישיון ליחיד ולאפשר לו לקבל את הרישיון גם טרם עריכת ביטוח כאמור. עריכת הביטוח תידרש ככל שבעל הרישיון יבקש לעסוק בעיסוק נשוא הרישיון.

תחילתו של התיקון 90 יום ממועד פרסומו, יחד עם זאת, בכל הנוגע ליועצי השקעות שערב פרסומו של החוק החזיקו בחברות המנפיקות תעודות סל תחילתו של התיקון ביום 10 באוגוסט 2013.

ביום 17 בנובמבר 2010 פרסמה רשות ניירות ערך הנחייה אשר עניינה הוראות לבעלי רישיון בקשר לבירור צרכיו והנחיותיו של הלקוח, התאמת השירות לצרכים והנחיות אלו לפי סעיף 12 לחוק הייעוץ ורישום הפרטים לפי סעיף 13 לחוק הייעוץ. ההנחיה קובעת כללים בדבר אופן ביצוע הליך בירור הצרכים של הלקוח, לרבות השלבים השונים בהליך ותוכן הבירור, תיעוד המידע בהסכם עם הלקוח, קביעת מדיניות ההשקעה בתיק בהתאם לסיכום וניתוח המידע אשר התקבל על הלקוח בהליך הבירור, וכן הוראות בדבר עדכון ואפיון הלקוח ומדיניות ההשקעה באופן שוטף - לפחות פעם בשנה. ביום 13.2.2011, פרסמה הרשות תיקון לנוסח סעיף 16 להוראות החדשות לפיו עדכון אפיון הלקוח ומדיניותו אחת לשנה יבוצע על ידי בעל רישיון כהגדרתו בהליך אפיון הצרכים הראשוני, דהיינו, ע"י בעל רישיון או ע"י מתמחה של בעל הרישיון תחת נוכחות ופיקוח של מאמנו. תחילתן של ההוראות ביום 31 במאי 2011 שהינו מועד כניסתו לתוקף של צו איסור הלבנת הון החדש החל על מנהלי תיקים (כאמור בסעיף 7.9.1(ח) להלן). ההוראות בעניין ביצוע שיחה טלפונית מוקלטת נכנסו לתוקפן ביום פרסום ההוראות, קרי, ביום 17 בנובמבר 2010.

בחודש אוגוסט 2010 פרסמה טיוטת הצעת חוק להסדרת המתווכים בהשקעות, התש"ע-2010 שמטרתה לשנות חלק מן ההסדרים הקיימים בנוגע ליועצי השקעות, משווקי השקעות ומנהלי תיקי השקעות וכן, להרחיב את תחולתו כלפי מתווכים נוספים בתחום ההשקעות כגון אנליסטים, ברוקרים, דילרים והעוסקים בשירותי משמורת של ניירות ערך. מוצע כי בחוק יקבעו חובות בסיסיות וכללי התנהגות למתווכי ההשקעות. מוצע כי למעט יועצי השקעות ומשווקי השקעות העוסקים בייעוץ אישי, יתר המתווכים בהשקעות יהיו חייבים לפעול באמצעות תאגיד, כך שהפיקוח על היחידים העוסקים בתיווך בהשקעות ייעשה על ידי פיקוח של התאגידים על המועסקים בהם. על כל התאגידים העוסקים בתיווך בהשקעות תחול חובת חברות במועצת המתווכים בהשקעות שתוקם וכלליה יחולו על מתווכי ההשקעות.

בחודש אוקטובר 2010 פרסמה רשות ניירות ערך טיוטת הוראה למנהלי תיקים לפיה ייאסר על מנהל תיקים לפרסם ולהעביר נתונים בדבר תשואות תיקים מנוהלים, לרבות תשואות ממוצעות של קבוצת תיקים מנוהלים למי שאינו בעל התיק המנוהל הספציפי אליו מתייחסת התשואה המוצגת.

בחודש נובמבר 2010 פרסמה רשות ניירות ערך טיוטת הוראה ליועצי השקעות בקשר להשתתפות בכנסים וקבלת מוצרים פרסומיים מיצרני מוצרים פיננסיים. הוראות אלו נועדו להחליף את נוסח ההוראות המקוריות בנושא זה משנת 2006. מטרת ההוראות להבהיר, כי הכנסים בהם רשאים יועצי ההשקעות להשתתף הינם כנסים מקצועיים בלבד, אשר תכליתם הבלעדית היא העמקת הכרתו של יועץ ההשקעות את המוצרים הפיננסיים ואת הגורמים העומדים מאחוריהם. תכלית זו אמורה למצוא ביטוי בצביונו הענייני והסולידי של הכנס על כל היבטיו.

חוק השקעות משותפות בנאמנות (והתקנות מכוחו) - מסדיר, בין היתר, את דרישות הרישוי למנהל של קרנות להשקעות משותפות בנאמנות, קובע הוראות ביחס לתנאי כשירות של עובדים או המשתתפים בהחלטות שעניינן ניהול תיקי השקעות בקרן, דרישות בקשר להרכב דירקטוריון וועדות דירקטוריון של מנהל הקרן ודרישות ידע מקצועי והכשרה מקצועית של דירקטורים. כמו כן, נקבעו בחוק הוראות בדבר ההון העצמי והביטוח של מנהל הקרן והנאמן, החובות המוטלות על מנהל הקרן והנאמן, מגבלות על הנכסים המותרים להחזקה בקרן נאמנות ומגבלות על שיעור הנכסים הנרכשים המוחזקים בקרן מתוך אלה המותרים להשקעה, חישוב מחירי הרכישה והפדיון של יחידות הקרן, חישוב התשואה ועוד. במסגרת רפורמת בכר תוקן חוק זה, ונוספו בו, בין היתר, התנאים לקבלת היתר שליטה במנהל קרן והגבלה על נתח השוק אליו רשאי להגיע מנהל קרן (ביחד עם בעל

(7)

השליטה בו וגופים הנשלטים על ידם) עד ל-20%. החוק וכן תקנות ההפצה שהותקנו מכוחו, מאפשרים למנהל קרן לשלם עמלות הפצה למפיצים ומסדיר את שיעור עמלת ההפצה שמנהל קרן יהיה רשאי לשלם למפיץ (חבר בורסה שניתן להגיש אצלו הזמנות ליחידות ושאינו משווק השקעות) בשל יחידות קרן נאמנות המוחזקות באמצעות המפיץ.

תקנות השקעות משותפות בנאמנות (הון עצמי וביטוח של מנהל קרן ונאמן ותנאי כשירות של דירקטורים וחברי ועדת ההשקעות), תשנ"ו-1995 ותקנות הסדרת העיסוק ביעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות (הון עצמי וביטוח), תש"ס-2000 מחייבות את מנהלי הקרנות ו/או חברות בעלות רישיון ניהול תיקים (לפי העניין), לערוך ביטוח אחריות מקצועית לכיסוי חבותן בשל מעשה או מחדל רשלני כלפי מחזיקי היחידות ו/או כלפי לקוחות (לפי העניין), וכן לכיסוי מעילה באמון של עובדיהן כלפי מחזיקי היחידות ו/או הלקוחות. הביטוח יעשה בסכומים ובתנאים הקבועים ובאופן שיכסה תביעות בשל אירועים שאירעו בתקופת הפוליסה גם אם הוגשו בתוך שנה מתום תקופת הפוליסה. סכום ההשתתפות העצמית בפוליסה הנדרשת מוגבל בתקרה הקבועה בתקנות.

בחודש דצמבר 2009 הוגשה למשרד האוצר הצעה לתיקון (מספר 14) לחוק השקעות משותפות בנאמנות (להלן: "הצעת תיקון 14"). הרפורמה העיקרית במסגרת הצעה זו כוללת שני ראשים עיקריים: הצעה להחיל את החוק האמור גם על תעודות הסל, ומשכך, להעביר את תעודות הסל ממשטר של דיווח למשטר של פיקוח, תחת חוק השקעות משותפות בנאמנות ובנוסף הצעה ליצירת מכשיר השקעה חדש: קרן סל, קרן אשר יחידותיה יהיו רשומות למסחר בבורסה לניירות ערך בתל אביב בע"מ אשר תסחרנה הן במסחר דו צדדי והן בסוף יום המסחר ומנהל הקרן יוכל לשמש כעושה שוק ביחידות שבניהולו כאשר ניתן יהיה לרכוש או למכור את היחידות במהלך המסחר הרציף או לפדות יחידות בהתאם לשווי הנקי של נכסי הקרן ובכך יהוו מוצר תחרותי לתעודות הסל. בחודש נובמבר 2010 פורסם תזכיר הצעת חוק השקעות משותפות בנאמנות (הסדרת תעודות סל וקרנות סל), התשע"א-2010, אשר החליף את הצעת תיקון 14.

בחודש דצמבר 2009 פורסמו 5 קבצי תקנות השקעות משותפות בנאמנות אשר בעקבותיהן חל שינוי במבנה התשקיף כך שפוצל לשני חלקים: האחד, חלק א', שמתמקד בעיקר במידע כלכלי על הקרן, הערוך בטבלאות והשני, חלק ב', שכולל מידע כללי, בין היתר אודות מנהל הקרן, מאפייניו ואופן פעילותו ואודות הנאמן. כמו כן, במסגרת התיקון הופרד הדוח הכספי מתשקיף הקרן הוחלו כללי החשבונאות הבינלאומיים (IFRS) על הדיווח הכספי של קרנות הנאמנות בקשר עם דוחות כספיים שתחילתם ביום 1 בינואר 2011.

בסוף שנת 2009 פורסמה הוראת רשות נ"ע בדבר גילוי בשם הקרן אודות חשיפה אפשרית לאג"ח שאינן מדורגות בדירוג השקעה. בהתאם להוראה זו, מנהל קרן שעל פי מדיניות ההשקעות של קרן שבניהולו, שיעור החשיפה האפשרי שלה לאג"ח שאינה מדורגת בדירוג השקעה [איגרת חוב אשר דירוגה נמוך מ-(BBB)] או דירוג מקביל לו או שאינה מדורגת כלל] עולה על שיעור החשיפה המרבי שלה למניות, כעולה מדרגת החשיפה של הקרן למניות, יידרש מנהל הקרן להוסיף לצד פרופיל החשיפה של הקרן, כחלק משמה, את הסימן "(!)", שמטרתו להודיע למשקיע אודות האפשרות כי הקרן תהיה חשופה לאג"ח כאמור בשיעורים הגבוהים מהחשיפה המרבית של הקרן למניות. בקרן שלא הוסף לה סימן "(!)" יראו זאת כאילו הוסיף מנהל הקרן למדיניות ההשקעות של הקרן התחייבות לפיה הקרן לא תיצור חשיפה לאג"ח שאינה מדורגת בדירוג השקעה בשיעור העולה על שיעור החשיפה המרבי של הקרן למניות, כעולה מדרגת חשיפת הקרן למניות.

בחודש פברואר 2010 פורסם ברשומות חוק השקעות משותפות בנאמנות (תיקון מס' 14), התש"ע-2010 (להלן: "תיקון 14") אשר קובע חובה על מנהל הקרן לערוך מכרז, בתנאים ובאופן כפי שנקבע בחוק, להתקשרות בהסכם לתשלום עמלות מנכסי קרן שבניהולו בעבור ביצוע עסקאות בנכסי הקרן, עם חבר בורסה המבצע עסקאות בעבור אחרים בני"ע, אופציות, חוזים

עתידיים, ני"ע חוץ ומטבע חוץ. במסגרת תיקון זה נקבעה הוראה לפיה מנהל הקרן רשאי להתקשר בלא מכרז, בהסכם כאמור, עם חברה שהיא חברה השולטת במנהל הקרן או בנאמן לקרן או שהיא חברה בשליטת אדם השולט במנהל הקרן או בנאמן הקרן (להלן: "חברה סוחרת קשורה") ובלבד שיתקיימו תנאים מסוימים כפי שנקבעו בחוק לרבות כך שמנהל הקרן לא ישלם מנכסי הקרן בתקופה של 12 חודשים שקבע מנהל הקרן בתשקיף של הקרן או בדוח כשנת הכספים של הקרן, לחברות סוחרת קשורות למנהל הקרן או לנאמן, יחד, בעבור ביצוע עסקאות בנכסי הקרן, סכום העולה על 20% מסך העמלות ששולמו מנכסי הקרן באותה שנת כספים בעבור עסקאות כאמור. תחולת תיקון 14 נקבע למועד המאוחר מבין 12 חודשים מיום פרסומו של החוק או במועד כניסתם לתוקף של כללים לפי סעיף 69(ג) (1) (כללים לבחינת זיקה למנהל הקרן) וסעיף 69(ו) לחוק (כללים לעריכת מכרז ופטור ממנו, תנאי התקשרות עם חברה סוחרת קשורה ועניינים נוספים הדרושים לביצוע הסעיף). לאחר פרסום תיקון 14, ובמהלך שנת 2010, פורסמו באתר רשות ניירות ערך כללים לעריכת מכרז להתקשרות עם חברה סוחרת לביצוע עסקאות בנכסי קרנות נאמנות, התשנ"ד-1994 (להלן: "הכללים"). נכון למועד פרסום דוח זה, טרם חלות הוראות תיקון 14 כאמור. בחודש פברואר 2010 פורסמה הוראה למנהלי קרנות בעניין גמול לדירקטורים חיצוניים אשר החילה, חלקית, את תקנות החברות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור חיצוני), התש"ס-2000 (להלן: "תקנות הגמול"), על חברות לניהול קרנות נאמנות.

בחודש מאי 2010 פורסמה ברשומות הצעת חוק השקעות משותפות בנאמנות (תיקון מס' 15), התש"ע-2010 הצעה זו כוללת הוראות אשר נועדו, בין היתר, להסדיר את אופן פעולת הנאמן (לרבות חובות הפיקוח המוטלות עליו ומנגנון אי התלות), להסדיר הצעת יחידות של קרנות חוץ בישראל, שינוי מנגנון פירוק קרן, הנחת תשתית להגברת מנגנוני בקרה, והסדר מנגנוני הפיקוח והביקורת במנהל הקרן.

בחודש ספטמבר 2010 פורסמה הוראה למנהלי קרנות בנוגע לחישוב בסיס שכר מנהל קרן ונאמן שמטרתה קביעת בסיס אחיד לחישוב שכר מנהל הקרן והנאמן. במסגרת ההוראה חויבו מנהל קרן ונאמן להציג את שכרם כשיעור מהשווי הנקי של נכסי הקרן, ובדרך זו בלבד כאשר השכר יחושב על בסיס יומי, במועד חישוב מחיר היחידה והפדיון של הקרן. משמעות ההוראה היא שניתן להגן על שכר הנאמן מפני צמצום בדרך של קביעת מדרג של שיעורי שכר לפי היקף הנכסים בפועל בקרן, אך לא בדרך של קביעת שכר מינימום בסכום קצוב שאז יהיה על הנאמן להודיע על כניסתו לתוקף של השינוי בשכר בדרך של פרסום דוח על שינוי בשכר נאמן בכל פעם ששווי הנכסים בקרן משתנה באופן המשפיע על שיעור השכר. אפשרות שנייה בה ניתן להגן על שכר הנאמן הינה בדרך של שינוי השכר בעת שינוי בשווי הנכסים ללא קביעה מראש של מדרג (ובלבד שגובה השכר בפועל לא יעלה על השיעור המרבי הקבוע בהסכם הקרן ובתשקיף, ככל שנקבע שיעור כאמור). תחולת ההוראה נקבעה לתשעים יום מיום פרסום ההודעה ברשומות בדבר פרסומה של ההוראה באתר הרשות ותוקפה הותנה עד לכניסתו לתוקף של תיקון לחוק אשר יסדיר את אופן חישוב השכר.

בחודש נובמבר 2010 פרסמה רשות ניירות ערך הוראה למנהלי קרנות, לפיה מנהל קרן יהיה חייב, החל מיום 28 באפריל 2011, ליתן גילוי לכללים שבאמצעותם הוא מסדיר, דרך כלל או לסוגי קרנות שבניהולו, לפי העניין, את בחירת ההשקעות ואת אופן ניהולן, ובין השאר, בנושאים הבאים: (א) התהליכים שיתקיימו בעת בחירת ההשקעות ובמהלך ניהולן השוטף ובעלי התפקידים שיהיו מעורבים בכל תהליך, בשים לב, בין היתר, למאפייני העסקאות, מהותיותן ומאפייניהם הייחודיים והכלליים של הנכסים הנכללים בהן; (ב) המסמכים והמידע שעליהם יש להסתמך במסגרת התהליכים המפורטים בסעיף א', ובתוך כך התייחסות למקרים מיוחדים או לנסיבות מיוחדות בהם יידרשו מסמכים ובקורות נוספות טרם ביצועה של החלטת השקעה; (ג) השיקולים המנחים בבחירת ההשקעות ואופן ניהולן לרבות לעניין נטילת סיכונים שונים הכרוכים בהשקעה בנכסים ותימחורם של נכסים אלו (דוגמת סוג הנכס ומאפייניו, סחירותו, התניות חוזיות, אמות

מידה פיננסיות, וכיו"ב) ולרבות מאפייני מנפיק הנכס (דוגמת ממשל תאגידי וכיו"ב); ו- (ד) אופן ההתנהלות במסגרת הליכים מול מנפיקים כדוגמת גיבוש הסדר חוב, שינוי תנאי ניירות ערך וכו'. הגילוי האמור יכלול במסגרת חלק ב' של תשקיפי הקרנות, תחת הכותרת "מדיניות בחירת ההשקעות ואופן ניהולן".

(ה) בחודש ינואר 2011 פורסם ברשומות חוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011, אשר תחולתו, המדורגת, הינה החל מיום 27 בפברואר 2011. החוק קובע הליך אכיפה חדש המורכב משלושה רבדים: פלילי, מנהלי ועיצום כספי. הליכי האכיפה חלים ביחס לשלושת החוקים המרכזיים שאותם אוכפת רשות ניירות ערך - חוק ניירות ערך, חוק הייעוץ, וחוק השקעות משותפות בנאמנות. להליכי האכיפה הנזכרים תהא תחולה, בין השאר, על: תאגידים מדווחים, על נושאי משרה בהם (דירקטורים ומנהלים), על מנכ"ל (הנושא גם באחריות פיקוחית), על חברה לניהול קרנות נאמנות, נושאי משרה בחברה לניהול קרנות נאמנות, ומנהלי תיקי השקעות. במסגרת הליך האכיפה המנהלי ועדת האכיפה המנהלית תהא מוסמכת להטיל על מי שמצאה כי ביצע הפרה, שורה של סנקציות: הטלת קנסות כספיים בסכום של עד מיליון ש"ח ליחיד וחמישה מיליוני ש"ח לתאגיד, איסור על כהונה בגופים המפוקחים על ידי הרשות (תאגידים מדווחים, חתמים, מנהלי קרנות, נאמנים ובעלי רישיון) לתקופה של עד שנה, ובאישור בית המשפט לתקופה העולה על כך, ביטול רישיון של בעל רישיון לפי חוק הייעוץ או אישור של מנהל קרן ונאמן או שלילתם לתקופה של שנה, ובאישור בית המשפט לתקופה העולה על כך, חיוב בנקיטה של פעולות לתיקון ההפרה ולמניעת הישנותה, תשלום לנפגע ההפרה. בנוסף, במסגרת הליכי האכיפה, הוסמך יו"ר רשות ניירות ערך להגיע להסכמה עם המפר או העבריין על קיום הסדר להימנעות מנקיטת הליכי אכיפה, וכן הוסמכו יו"ר רשות ניירות ערך וכן פרקליט המחוז, להגיע על הסכמה בדבר הפסקה של הליכים שכבר החלו, המותנית בתנאים. בהסדר כזה יוטלו על המפר סנקציות מוסכמות.

(ו) תקנות ניירות ערך (חיתום), תשס"ז-2007; תקנות ניירות ערך (אופן הצעת ניירות ערך לציבור), תשס"ז-2007 ותקנות ניירות ערך (חיתום), התשס"ז-2007 מסדירות כללי רישום חדשים אצל רשות ניירות ערך, חובת הפקדת פיקדון בנאמנות בסך מינימאלי של 2,844 אלפי ש"ח (במקום הדרישה להון עצמי מינימאלי שהייתה קבועה בתקנות משנת 1993), חובת ביטוח, מגבלה על חתם להתחייב בהתחייבות חיתומית העולה על 15% מכלל ההתחייבויות החיתומיות שניתנו בהצעה לציבור בהנפקות של חברות מקבוצת החתם או בעלות חוב לקבוצת החתם, לרבות מגבלות על האפשרות לשמש חתם מתמחר בהנפקות מסוימות שאינן הנפקות של מניות הכלולות במדד ת"א-25, הקלות שיאפשרו לחתמים זרים לפעול בישראל וחובות דיווח. תקנות ניירות ערך (אופן הצעת ניירות ערך לציבור), התשס"ז-2007 מסדירות את אופן הצעת ניירות ערך לציבור ומאפשרות לביצע הנפקה של ניירות ערך לציבור ללא מכרז (הקצאה לא אחידה), במגבלות על כמות ההקצאה למשקיעים מקבוצת החתם, כן מסדירות התקנות את אופן הקצאת ניירות הערך למזמינים ומקנות זכות לרכוש בהקצאה לא אחידה עד 15% נוספים מכמות ניירות הערך שהוצעו בתשקיף במחיר זהה למחיר ההנפקה (אופציית ה"גריין-שר").

(ז) בחודש מרץ 2009 פורסמו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (רכישה ומכירה של ניירות ערך) התשס"ט-2009. התקנות מתייחסות, בין היתר, להגבלות בנושא ניגודי עניינים בעסקאות של גופים מוסדיים (ההגדרה מתייחסת לגופי גמל, פנסיה ופוליסות משותפות ברווחים) לבין גופי חיתום והברוקראז' הקשורים לגופים המוסדיים. על פי התקנות האמורות, ישנה מגבלה על רכישה של מעל 10% מניירות הערך המוצעים בהנפקה בהן משתתף חתם מקבוצת הגוף המוסדי. בנוסף, לא יוכל גוף מוסדי לרכוש או למכור ניירות ערך באמצעות חבר בורסה הקשור אליו.

(ח) **חוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000 והצווים שמכוחו - מסדירים, בין היתר, את אופן הזיהוי של לקוחות של מנהל תיקים.**

ביום 15 בנובמבר 2010 פרסמה רשות ניירות ערך חוזר למנהלי תיקים בדבר פעילות מול גופים פיננסים ב"מדינות בסיכון" בכל הקשור להלבנת הון ומימון טרור.

ביום 30 בנובמבר 2010 פורסם ברשומות צו איסור הלבנת הון (חובת זיהוי, דיווח וניהול רישומים של מנהל תיקים למניעת הלבנת הון ומימון טרור), התשע"א-2010 שנועד להחליף את צו איסור הלבנת הון (חובת זיהוי, דיווח וניהול רישומים של מנהל תיקים למניעת הלבנת הון ומימון טרור), תשס"ב-2001 (להלן: "הצו החדש" ו-"הצו הקיים", בהתאמה). עיקר השינויים בצו החדש לעומת הצו הקיים הינם כדלקמן: קביעת חובה לקיים הליך של הכרת הלקוח ובקרה שוטפת בהתייחס לתהליך הכרת הלקוח; קביעת חובה לקבוע מדיניות, כלים וניהול סיכונים בנושא איסור הלבנת הון, לרבות בנושא הכר את הלקוח; הוספת תוספת שלישית לצו שבה מפורטות פעולות אשר יכול שייראו כפעולות בלתי רגילות המחייבות דיווח של מנהל התיקים. מועד תחילת הצו החדש נקבע ליום 30 במאי 2011, ולעניין תיקים שנפתחו לפני יום התחילה, ביום 31 במאי 2013.

לפירוט נוסף בדבר סעיף זה ראה סעיף 8.2.5 להלן.

(ט) **עמדת הממונה על הגבלים עסקיים - בחודש דצמבר 2003 פרסם הממונה על הגבלים עסקיים מכתב עמדה, הקובע כי חבירה בין מנהלי הנפקות לניהול קונסורציום מנהלי הנפקה הינו "הסדר כובל" כמשמעותו בחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 (להלן: "חוק ההגבלים").** בחודש פברואר 2004 פרסם הממונה על הגבלים עסקיים מכתב נוסף, המפרט את התנאים שבהתקיימם לא יהא צורך להפעיל את מערך האכיפה של חוק ההגבלים לגבי חברות של מנהלי הנפקות, ביניהם חברות של מנהלי הנפקות אשר חלקם בשוק אינו עולה על שיעורים מסוימים. בחודש מאי 2007 פרסם הממונה על הגבלים העסקיים מכתב נוסף המתלה את הקביעה באשר ל"הסדר כובל" האמור לעיל למשך שנה, לאחריה תיערך בחינה מחודשת של הנושא על ידו. נכון למועד דוח זה, לא ידוע לחברה על שינוי בעמדת הממונה על הגבלים העסקיים בעניין זה.

7.9.2 רישיונות והיתרים

מנורה מבטחים השקעות הינה בעלת רישיון ניהול תיקים והיא רשאית לעסוק בשיווק השקעות.

מנורה מבטחים קרנות הינה בעלת היתר לשמש כמנהל קרנות נאמנות בהתאם להוראות חוק השקעות משותפות בנאמנות.

מנורה מבטחים חיתום משמשת חתם על פי חוק ניירות ערך ותקנות החיתום שהותקנו מכוחו.

7.10 הסכמים מהותיים

7.10.1 בחודש יוני 2006 רכשה מנורה מבטחים קרנות (במסגרת עסקה בה התקשרה ביחד עם חברה בשליטת אפריקה ישראל להשקעות בע"מ (להלן: "אפריקה")), 38 קרנות בהן נוהלו נכסים בסך של כ- 4,625 מיליוני ש"ח, מאת בנק מזרחי טפחות בע"מ (להלן: "מזרחי טפחות"), בתמורה לסך כ- 188 מיליוני ש"ח.

במקביל, התקשרה מנורה מבטחים קרנות בהסכם הפצה עם מזרחי טפחות, לפיו משלמת מנורה מבטחים קרנות עמלת הפצה לבנק תמורת הפצת יחידות בקרנות הנאמנות על ידי הבנק ועבור החזקת יחידות בקרנות נאמנות על ידי לקוחות הבנק באמצעותו כמפיץ.

בנוסף, במועד חתימת הסכם הרכישה כאמור התקשרה מנורה מבטחים קרנות עם מזרחי טפחות בהסכם (ל-5 שנים) לפיו יעמיד הבנק למנורה מבטחים קרנות שירותי תפעול, שירותי ברוקראז', שירותי משמורת של ניירות ערך (Custodian) ושירותים נוספים, חלקם ללא תמורה וחלקם בתמורה שנקבעה בהסכם בין הצדדים.

7.10.2 בחודש פברואר 2006 רכשה מנורה מבטחים קרנות את מרבית פעילות ניהול קרנות הנאמנות של בנק איגוד לישראל בע"מ (להלן: "איגוד"), אשר נוהלה באמצעות איגוד ניהול קרנות נאמנות בע"מ (להלן: "א.ק.ן"). מספר הקרנות שרכשה מנורה מבטחים קרנות במסגרת העסקה כאמור היה 34, ונוהלו בהן נכסים בסך של כ-821 מיליוני ש"ח. התמורה ששולמה בגין ניהול הקרנות כאמור הייתה בסך של כ-34 מיליוני ש"ח.

בנוסף, במועד חתימת הסכם הרכישה כאמור התקשרה מנורה מבטחים קרנות עם איגוד בהסכם (ל-5 שנים) לפיו יעמיד הבנק למנורה מבטחים קרנות שירותי תפעול, שירותי ברוקראז', שירותי הפצה (תמורת הפצת יחידות בקרנות הנאמנות על ידי הבנק ועבור החזקת יחידות בקרנות נאמנות על ידי לקוחות הבנק באמצעותו כמפיץ), שירותי משמורת של ניירות ערך (Custodian) ושירותים נוספים, חלקם ללא תמורה וחלקם בתמורה שנקבעה בהסכם בין הצדדים. בחודש נובמבר 2009, הסתיימה ההתקשרות האמורה ומנורה מבטחים קרנות נאמנות התקשרה עם בנק אגוד והבנק הבינלאומי בהסכם לפיו יחדל בנק אגוד לתת לקרנות שירותי תפעול, שירותי ברוקראז', שירותי משמורת של ניירות ערך (Custodian) ושירותים נוספים ובמקומו ייתן הבנק הבינלאומי את השירותים הנ"ל.

7.10.3 במהלך שנת 2006 התקשרה מנורה מבטחים קרנות בהסכמי הפצה - הדומים במהותם ובתנאיהם לאלו בהם התקשרה עם מזרחי טפחות ואיגוד כמפורט לעיל - עם בנק לאומי לישראל בע"מ, בנק אוצר החייל בע"מ, בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ, בנק הפועלים בע"מ, הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ ובנק דיסקונט לישראל בע"מ. הסכמים דומים נחתמו במהלך השנים 2008-2010 עם בנק ירושלים בע"מ, בנק פועלי אגודת ישראל בע"מ, בנק ערבי ישראל בע"מ ובנק יהב לעובדי המדינה בע"מ.

חלק ד': מידע נוסף ברמת כלל הקבוצה

8. תיאור עסקי התאגיד - עניינים הנוגעים לפעילות הקבוצה בכללותה

בהמשך למידע שניתן בסעיפים 3-7 לעיל המתייחס בנפרד לכל תחום פעילות של הקבוצה, להלן תיאור של עניינים המתייחסים לעסקי הקבוצה בכללותה.

8.1 סביבה כללית והשפעת גורמים חיצוניים על פעילות התאגיד

8.1.1 התפתחות המשק, שוקי ההון והכספים

שנת 2010 התאפיינה במגמה חיובית בשווקים הריאליים, כאשר המשק הישראלי התאפיין בקצב התאוששות מהיר יחסית למשקים מפותחים אחרים בעולם. התאוששות זו באה לידי ביטוי הן בצמיחה המהירה יחסית של המשק הישראלי במהלך שנת 2010 והן בנתוני המדד המשולב המפורסם על ידי בנק ישראל וכן בצירופה של ישראל במהלך חודש מאי 2010 לארגון המדינות המתועשות, ה-OECD.

על פי הנתונים הכלכליים שפורסמו על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הצמיחה של המשק הישראלי בשנת 2010 הסתכמה בכ- 4.5%, שיעור גבוה ביחס לתחזית הצמיחה המוקדמת של תחילת שנת 2010. התוצר העסקי צמח בשיעור של 5.3% והצריכה הפרטית צמחה בשיעור של 4.7%. המדד המשולב שמפורסם על ידי בנק ישראל לבחינת מצב המשק רשם עלייה במהלך שנת 2010 בשיעור של כ- 5%, בהשוואה לעלייה של כחצי אחוז בלבד במהלך השנה הקודמת.

ההתאוששות של המשק הישראלי החלה מוקדם יותר והייתה מהירה יותר מאשר במרבית המשקים המפותחים. בהשוואה בינלאומית צמחה ישראל מהר יותר מאשר ארה"ב (2.9%), גוש האירו (2.3%), וממוצע מדינות ה-OECD (3.1%). בהתאם לנתונים שפורסמו על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, התוצר לנפש בישראל צמח בשיעור של 2.7% ב-2010, זאת לאחר שב-2009 התכווץ התוצר לנפש ב-1.1%. בין רכיבי התוצר בלט הגידול בהשקעה בנכסים קבועים. בנוסף, נרשם שיפור ניכר בצריכה הפרטית וחלה התאוששות בפעילות סחר החוץ. היצוא צמח בשיעור של 12.6% והיבוא בשיעור של 11.5%, זאת לאחר ירידה חדה בשנת 2009. במהלך 2010 חל שיפור גם במדד פדיון ענפי המסחר והשירותים ובמדד המכירות ברשתות השיווק.

אינדיקטורים אחרונים מחזקים את ההערכה בדבר שיפור משמעותי נוסף בפעילות הכלכלית, בהובלת הביקושים המקומיים, כאשר ברבעון הרביעי של 2010 נרשם שיעור צמיחה של 7.8% (במונחים שנתיים), גבוה משמעותית מהתחזיות המוקדמות לגביו. יחד עם זאת, היצוא ללא יהלומים גדל ברבעון הרביעי ב-2.2% בלבד (במונחים שנתיים), בעוד שהיבוא האזרחי ללא יהלומים, אניות ומטוסים עלה ב-20.7% (במונחים שנתיים). הצריכה הפרטית צמחה בשיעור גבוה של 9.8% (במונחים שנתיים), בתוך כך, רכישות מוצרים בני קיימא עלו בכ-40% (במונחים שנתיים). ההשקעה בנכסים קבועים המשיכה לצמוח, וברבעון הרביעי צמחה ב-15.9% (במונחים שנתיים). בתוך כך עלתה ההשקעה בבנייה למגורים במחצית השנייה של 2010 ב-13.8% (במונחים שנתיים).

יצוין שמסקר החברות של בנק ישראל שפורסם לאחר תאריך המאזן לסיכום שנת 2010 עולה כי חברות התעשייה דיווחו על עלייה במספר העובדים וכן על עלייה ניכרת וממושכת בניצולת המכונות והציוד. דיווחי החברות למסחר דומות, ואף הן דיווחו על גידול במספר העובדים ועל גידול במכירות.

המשך ההתרחבות של הפעילות הכלכלית המקומית הקיף את רוב הענפים במשק ושיפור משמעותית את מצב התעסוקה, כך ששיעור המובטלים מסך כוח העבודה הגיע במהלך השנה לשפל של כ-6.2%. במקביל לשיפור בנתוני האבטלה, במהלך התקופה הנסקרת נרשם זינוק בקצב הגידול של מספר המועסקים במשק הישראלי, כך ששיעור המועסקים מסך האוכלוסייה בגיל העבודה חזר לרמתו ערב המשבר הפיננסי העולמי שאירע בשלהי שנת 2008. ההתאוששות בשוק העבודה התבטאה גם בעלייה של השכר הריאלי הממוצע למשרת שכיר בסקטור העסקי בשיעור של כ-2.5% ב-12 החודשים שהסתיימו בנובמבר 2010, זאת בהשוואה לירידות השכר שנרשמו בשנת 2009 בעקבות המשבר העולמי. יחד עם זאת, המשך ההתאוששות בשוק העבודה ניכר גם ביחס למספר המובטלים למשרה פנויה, המשמש מדד ללחץ בשוק העבודה. מדד זה המשיך לרדת במהלך התקופה הנסקרת, כתוצאה הן מירידה של מספר המובטלים והן מעלייה של מספר המשרות הפנויות.

מדד המחירים לצרכן עלה בשנת 2010 בשיעור של כ- 2.7%, בתוך תחום יעד יציבות המחירים. בניכוי מחירי הדיור עלה מדד המחירים לצרכן בשנת 2010 ב-1.9%. מדד המחירים בשנת 2010 הושפע בעיקר מהעלייה החדה במחירי הסחורות, מעודף ביקוש בשוק הדיור המקומי ומצמצום בפער התוצר (בעיקר דרך עלייה בשכר).

מחירי הדירות, הנמדדים על פי סקר מחירי הדירות ואינם נכללים במדד המחירים לצרכן, עלו בשנת 2010 בכ- 17.3%. מדד מחירי הדיור, המתבסס בעיקר על חוזי שכירות מתחדשים ונכלל במדד המחירים לצרכן, עלה בשנת 2010 בשיעור של כ- 4.9%.

משמעות הפער היא שהתשואה המתקבלת על השכרת דירה ירדה במהלך השנים האחרונות. הירידה בתשואה הצפויה לא גרמה עד כה לירידה ניכרת בביקושים לדירות להשקעה שכן המשקיעים מצפים להמשך עליות במחירי הדירות כלומר לרווחי הון.

הדפסת הדולרים המאסיבית של הפד, כמו גם כוח הקניה של הסינים ופגעי מזג אוויר ברוסיה, קנדה, קזחסטן, אירופה ודרום אמריקה תרמו תרומה משמעותית לעלייה המהירה של מחירי הסחורות בעולם. מחירי הסחורות החקלאיות עלו במחצית השנייה של שנת 2010 בקצב מהיר של עשרות אחוזים ולחצו את מחירי המזון בעולם כלפי מעלה. העלייה במחירי הסחורות גררה חוסר יציבות פוליטית בחלק ממדינות ערב בשלהי שנת 2010, תופעה שאף החריפה במהלך הרבעון הראשון של 2011.

במהלך שנת 2010 המשיך בנק ישראל בהעלאה מדודה ומדורגת של הריבית במשק. במהלך שנת 2010 הועלתה ריבית בנק ישראל ארבע פעמים בלבד, מ- 1% ל- 2%, כך שבפועל שררה במשק הישראלי ריבית ריאלית שלילית. ההעלאה המדורגת של הריבית הושפעה משני גורמים מרכזיים. מחד, הריבית הנמוכה במשק עודדה מעבר של הציבור לאפיק ההשקעה הנדל"ני, דבר אשר הביא לעלייה ניכרת במחירי הדיור בשנתיים האחרונות. כמו כן, הושפעו צעדי הבנק גם מהציפיות לאינפלציה, שנעו בסביבת הגבול העליון של יעד האינפלציה. מנגד, נמנע בנק ישראל מהעלאת ריבית מהירה יותר עקב הריביות הנמוכות במדינות המפותחות והחשש כי הרחבת פערי הריביות תוביל ללחצי תיסוף חזקים יותר על השקל ואשר הגבירו במהלך 2010 את תנועות ההון קצרות הטווח הנכנסות לישראל. העלאת הריבית האיטית בישראל נבעה גם מהחשש שההתאוששות הכלכלית העולמית עלולה הייתה שלא להתמיד וזאת חרף העובדה שקצב הצמיחה והציפיות האינפלציוניות עלו מדרגה במהלך השנה האחרונה.

הגירעון הכולל של הממשלה (ללא אשראי) בשנת 2010 הסתכם ב-30.2 מיליארדי ש"ח שמהווים כ- 3.7 אחוזי תוצר. בחודש דצמבר 2010 נרשם גרעון של 12.6 מיליארדי ש"ח בעקבות רמת הוצאות גבוהה מעבר לעונתיות הרגילה. סך תקבולי המסים ב-2010 הסתכמו ב-195.4 מיליארדי ש"ח - ובניכוי שינויי חקיקה והכנסות חד פעמיות מדובר בגידול ריאלי של 7.5% בהשוואה לאשתקד.

שנת 2010 התאפיינה בחלוקת הכלכלה העולמית לשני גושים: בגוש הראשון נמצאות הכלכלות המפותחות (ארה"ב, גוש האירו) שנפגעו מהמשבר ונמצאות בתהליך התאוששות איטי ולא יציב. בגוש השני נמצאות מדינות מתעוררות ומספר מדינות מפותחות כמו אוסטרליה, גרמניה וישראל שעברו את המשבר ללא פגיעה משמעותית, והפגינו שיעורי צמיחה גבוהים במהלך שנת 2010.

במשק האמריקאי אושרה, לקראת סוף שנת 2010, תוכנית פסיקלית גדולה עוד יותר מזו שאושרה רק שנתיים קודם לכן. מעבר לכך, כחצי שנה לאחר שהבנק המרכזי האמריקאי החל לאותת על צעדים עתידיים בהם ינקוט על מנת לייבש את כל הנזילות שהזרים לשווקים במהלך המשבר, פרסם הבנק במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2010, תוכנית שתכליתה הזרמה נוספת של נזילות לשווקים וזאת על מנת להבטיח את צמיחת המשק האמריקאי. החוב האמריקאי המשיך לגדול לממדים שעלולים לסכן את דרוג האשראי המושלם של ארה"ב. במקביל, שוק העבודה האמריקאי מתקשה להתאושש מהמשבר ושיעור האבטלה נותר גבוה גם ב- 2010. במהלך 2010 נמשכה החולשה גם בשוק הנדל"ן האמריקאי.

משבר החובות באירופה מסתמן כבעיה המרכזית של היבשת בשנת 2010 וצפוי להישאר כך גם בשנה הקרובה. בנוסף במהלך 2010 החל לכרסם החשש שחלק ממדינות אירופה ישובו לצמיחה שלילית, כאשר בחלק מהן עלה החשש שללא סיוע חיצוני לא יוכלו להחזיר את חובותיהן.

לאחר אובדן אמון המשקיעים בנתונים שפרסמה ממשלת יוון בדבר הצמיחה, הגרעון והחוב ולאחר שאבד האמון ביכולתה של יוון לבצע את תוכנית צנע הנדרשת ממנה, הקים גוש האירו קרן סיוע למדינות אירופאיות במצוקה. חצי שנה מאוחר יותר, גם אירלנד נזקקה לסיוע כאשר בניגוד ליוון, לאירלנד לא היו בעיות אמינות. הבעיה של אירלנד הינה עוצמת הנפילה של הבנקים שלה, שנבעה ממינוף מאוד גבוה. אירלנד הלאימה את הבנקים הגדולים, בעלות המוערכת בשליש מהתוצר השנתי של המדינה.

מרבית המדינות באירופה, החל מיוון וכלה בגרמניה, הפעילו בשנה החולפת תוכניות צנע, כאשר בחלק מהמקרים התעוררה שאלה האם הצמצומים לא עלולים להחזיר את המשקיים למיתון, ושהנזק מהתוכניות יעלה על התועלת מהן. כתוצאה ממהלכים אלה היינו עדים במהלך שנת 2010 להורדות של דירוגי אשראי של מדינות, בעיקר של מדינות מערב אירופאיות. דירוג האשראי של יוון הופחת ל"זבל", דירוגה של אירלנד הופחת בדצמבר 2010 בחמש דרגות בבת אחת. גם הדירוגים של ספרד ויפן הופחתו, כאשר בארה"ב חברות הדירוג איימו שאם הממשל האמריקאי לא ינהיג מדיניות פיסקלית אחראית יותר, הרי שגם דירוגה עלול להיפגע.

התמתנות החששות מזליגת משבר החוב ביוון ואירלנד למדינות נוספות בגוש האירו, בעקבות הקמת קרן סיוע למדינות אירופה שנקלעו לקשיים פיננסיים, החזירה את האמון בשווקים, כפי שבא לידי ביטוי החל מאמצע השנה. יחד עם זאת, במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2010 שב ועלה החשש שבלגיה, ספרד ופורטוגל תהיינה כלכלות שתזדקקנה לחילוץ וזאת לאחר שיוון ואירלנד קיבלו סיוע מהאיחוד האירופי. הדבר עלול אף להביא לפירוק גוש האירו בעתיד באם תסריט שכזה יתממש לבסוף.

בסין התגברו החששות מפני התפתחות בועת נדל"ן בשוק הדיר. חששות אלה ורמת האינפלציה הגבוהה, הובילו את הממשל הסיני לנקוט בצעדים שנועדו לרסן את הביקושים המקומיים. בין הצעדים שנקטו ניתן למנות את העלאת הריבית, העלאת יחס הרזרבה בבנקים המסחריים והטלת מגבלות מנהלתיות על שוק הדיר.

תופעה גלובאלית נוספת שבלטה בשנת 2010 היא "מלחמת המטבעות". הפער בין הריביות הנמוכות בכלכלות המפותחות שנפגעו מהמשבר (ארה"ב, גוש האירו, יפן) לריביות הגבוהות במדינות שצלחו את המשבר ללא פגיעה משמעותית (ברזיל, אוסטרליה, ישראל ועוד), הביאה לתנועות הון מסיביות במטרה להשיג תשואות גבוהות. כפועל יוצא מכך, נוצרו לחצי תיסוף ופגיעה בתחרותיות של המדינות שקולטות את תנועות ההון הללו. בכדי להתמודד עם לחצים אלו החלו מספר מדינות להתערב בשווקי המט"ח על ידי רכישת יתרות מט"ח ועל ידי הטלת מגבלות על תנועות הון.

יחד עם זאת, האינדיקטורים האחרונים מעידים על המשך הצמיחה המהירה של המשקיים המתעוררים ועל האצה בצמיחת המשק האמריקאי. בגוש האירו התגברו הציפיות לעליית הביקושים, במיוחד בגרמניה וצרפת. בריטניה בולטת לרעה בירידה של קצב הצמיחה ברבעון הרביעי של 2010. האינדיקטורים הכלכליים האחרונים למשק העולמי היו טובים מההערכות המוקדמות, והביאו לעדכון תחזיות הצמיחה כלפי מעלה. בינואר 2011 עדכנה קרן המטבע הבין-לאומית את תחזית הצמיחה העולמית לשנת 2011 ל-4.4% (לעומת תחזית קודמת של 4.2%), זאת תוך עדכון משמעותי של הצמיחה בארה"ב ל-3% (לעומת תחזית קודמת של 2.3%).

8.1.2 שוקי האג"ח והמניות

במהלך שנת 2010 נמשכה בישראל ובעולם העלייה החדה במחירי איגרות החוב במקביל לעלייה במחירי המניות. עיקר העלייה התרחשה במהלך המחצית השנייה של השנה, על רקע ההתאוששות של שוק המניות האמריקאי ולאחר שבמחצית הראשונה של השנה הפגינו המדדים חולשה יחסית על רקע משבר החובות בגוש האירו. העלייה בשערי המניות ואיגרות החוב נבעו, בין השאר, מהעובדה שריביות הבנקים המרכזיים במשקיים המפותחים המובילים נמצאות ברמות נמוכות מאוד ובעקבות צפי המשקיעים שריביות אלה צפויות להישאר נמוכות למשך זמן רב וכן כתוצאה מההתאוששות בצמיחה הכלכלית ברחבי העולם. הסקטור הבולט השנה בבורסה הישראלית היה סקטור חיפושי הגז והנפט שעלה בסיכום שנת 2010 בשיעור של כ-49%. העליות במחירי יחידות ההשתתפות של החברות העוסקות בתחום נבעו בעיקר מגילוי סימנים למציאת גז טבעי בכמויות גבוהות.

בסיכום שנת 2010, עלה מדד ת"א 25 בשיעור של כ- 15.8% ורשם רמות שיא של כל הזמנים, כאשר מדד ת"א 100 עלה בשיעור של כ- 14.9%. מדד ת"א 75 עלה בשיעור של כ- 15.7%.

מגמת העליות נרשמה גם ברוב מדדי המניות המובילים בעולם. הנאסד"ק עלה במהלך התקופה הנסקרת בשיעור של כ- 17.4%, בעוד שהדאו ג'ונס עלה בכ- 11%. מדד הפוטסי עלה בכ- 10.3%, ומדד הדאקס הגרמני עלה בכ- 16.1%. מנגד, מדד הקאק הצרפתי ירד בכ- 2.2% ומדד המניות הסיני בשיעור של כ- 23.5%.

במהלך שנת 2010 נרשמו בשוק האג"ח הקונצרני עליות מחירים חדות וירידה ניכרת של התשואות הגלומות. בסיכום השנה, עלה מדד התל בונד 20 בכ- 11.1% ומדד התל בונד 40 בכ- 10.8%. מדד האג"ח הממשלתי הצמוד עלה בכ- 8% ומדד האג"ח הממשלתי השקלי עלה בכ- 5%.

יבוא ההון הניכר לשווקים המתפתחים הגביר את הפעילות בשוק המט"ח העולמי; במקביל תוגברו ההתערבויות בשווקי המט"ח העולמיים - הן באמצעות רכישות מט"ח מסיביות על ידי בנקים מרכזיים והן הטלת מגבלות על תנועות ההון.

התערבות בנק ישראל במסחר בדולר נמשכה גם במהלך שנת 2010. יתרות המט"ח של בנק ישראל גדלו במהלך התקופה מרמה של כ- 60.6 מיליארד דולר לרמה של כ- 70.9 מיליארד דולר בסוף דצמבר 2010.

התערבותו של בנק ישראל במסחר נועדה לנסות למתן מגמות חריגות בשערו של הדולר ביחס לסל המטבעות ומניסיון למנוע מתקפות ספקולנטים על המטבע המקומי. למרות ההתערבות המסיבית של בנק ישראל, פערי הריבית בין השקל לבין המטבעות העיקריים בעולם וכן העודף בחשבון השוטף של ישראל פעלו ליסוף חזק של השקל במהלך השנה החולפת. בסיכום שנת 2010, יוסף השקל בשיעור של כ- 6% לעומת שערו היציג של הדולר, כאשר שערו היציג של האירו לעומת השקל רשם במהלך התקופה ירידה של כ- 12.9%.

8.1.3 רפורמת בכר

לתיאור רפורמת בכר, החקיקה שבאה בעקבותיה והשפעותיה, ראה סעיפים 3.1.1, 3.1.2 ו- 7.1.2 לעיל וכן סעיף 8.2.2 להלן.

8.1.4 דוח ועדת חודק

בחודש פברואר 2010 פרסמה הוועדה לקביעת פרמטרים להתייחסות גופים מוסדיים המעמידים אשראי באמצעות רכישת אג"ח לא ממשלתיות ("דוח חודק" ו- "הוועדה") את המלצותיה. מטרת הוועדה הייתה להמליץ על הפעולות הנדרשות בכדי לשפר את התהליכים הפנימיים הקשורים להשקעה של גופים מוסדיים באיגרות חוב ואת היקף המידע שיהיה על התאגיד המנפיק למסור לגופים המוסדיים, עובר להשקעה. המלצות הוועדה מתרכזות בשלושה מישורים עיקריים:

1. ביסוס הליך מסודר של אופן פעולתם של הגופים המוסדיים טרם החלטה על רכישת איגרת חוב לא ממשלתית עבור ציבור החוסכים, זאת, בין היתר, על ידי הרחבת התשתית ליצירת משא ומתן בין הגופים המוסדיים לחברות המנפיקות והכנת אנליזה כתובה על ידי הגוף המוסדי טרם רכישה בשוק הראשוני.
2. קביעת סוג המידע שגוף מוסדי יהיה חייב לקבל קודם לרכישה ולאורך חיי החוב של איגרת חוב של תאגיד לא מדווח, זאת, בין היתר, על ידי קבלת "מזכר הנפקה" הכולל מידע אודות החברה המנפיקה (הדומה במהותו לחלק מהמידע אותו נדרשת לפרט חברה מנפיקה במסגרת תשקיף), על ידי קבלת מידע שוטף ומידי במהלך חיי החוב מתאגיד אשר אינו מדווח, ומינוי נאמן להנפקה של תאגיד שאינו מדווח ככל שמדובר באיגרת חוב לא סחירה המונפקת לארבעה גופים מוסדיים לפחות.
3. שיפור איכות המוצר הנרכש על ידי הגופים המוסדיים עבור ציבור החוסכים, זאת, בין היתר, על ידי קביעת תניות ואמות מידה מינימאליות אשר יכללו באיגרות חוב, ובהתאם יעניקו לגופים המוסדיים זכות לפירעון מיידי בהפרות התניות והאמות מידה האמורות. כמו כן, המליצה הוועדה על תניות חוזיות ואמות מידה מומלצות אשר על הגופים המוסדיים לשקול לדרוש את קיומן במסגרת תנאי איגרות החוב.

4. בנוסף, בין המלצות הועדה נכללות המלצות בדבר שיתוף פעולה בין הגופים המוסדיים, מינוי "נאמן על" כמנגנון וולונטרי אשר יופעל לבקשת החברה המנפיקה, כאשר בין סמכויות נאמן העל תינתן האפשרות לעקוב באופן הדוק ויומיומי אחר פעולות החברה. כמו כן ממליצה הוועדה על קריטריונים לסיווג של אגרות החוב, המלצות בדבר גיבוש מדיניות ביחס לרכישת אגרות חוב בשוק המשני וחובת רישום של אגרת חוב של סחירה בלשכת רישום.

5. בהתאם להמלצות ועדת חודק, פרסם המפקח חוזר בדבר השקעות באגרות חוב לא ממשלתיות, המאמץ למעשה את המלצות הוועדה ביחס לגופים המוסדיים. לפרטים ראה סעיף 8.2.15(33) להלן.

8.1.5 מחסומי כניסה ויציאה עיקריים ושינויים החלים בהם

מחסומי הכניסה העיקריים לכלל תחומי הפעילות של הקבוצה הינם:

- (א) קיום תשתית טכנולוגית ומקצועית התומכת בתחומי הפעילות שבה פועלת הקבוצה, כוח אדם מיומן, קשרים עסקיים מפותחים עם מבטחי משנה וידע וניסיון מול ספקי שירותים עיקריים;
- (ב) הצורך בעמידה בתנאים הנדרשים על פי דין לקבלת רישיונות עיסוק וקבלת היתרים לשליטה ולהחזקת אמצעי שליטה, לפי העניין; עמידה בדרישות הרגולציה;
- (ג) דרישה לקיום הון עצמי מינימאלי;
- (ד) בניית מערכי שיווק אפקטיביים בתחומי הפעילות השונים;
- (ה) מחסומי יציאה עיקריים מתחומי הפעילות של הקבוצה נובעים בעיקר מהצורך בהמשך הטיפול בתיק הלקוחות הקיים ובתביעות ביטוחיות לעתים לתקופות ארוכות ("Run-Off").

8.2 מגבלות ופיקוח על פעילות התאגיד

8.2.1 פיקוח בתחומי הפעילות השונים

פעילות הקבוצה בתחומי הפעילות השונים כפופה לרגולציה רבה וייחודית ולחובת קבלת היתרים ורישיונות מרשויות המדינה השונות, ובכלל זה, הממונה ורשות ניירות ערך.

במסגרת זו, כפופה הקבוצה, בין היתר, להוראות חוק החברות וחוק ניירות ערך ולתקנות שהותקנו מכוחם; להוראות חוק הפיקוח ולהוראות פקודת מס הכנסה, להוראות חוק קופות הגמל וחוק הייעוץ הפנסיוני, להוראות חוק השקעות משותפות בנאמנות ולתקנות שהותקנו מכוחם של כל אלה.

למיטב ידיעת החברה, הקבוצה אינה מצויה בהפרה מהותית של הוראות החקיקה והרגולציה החלות עליה, אשר עשויה להיות לה השפעה מהותית על עסקי הקבוצה.

יצוין, כי בפרק תאור עסקי החברה, בהם מתוארת חקיקה ו/או רגולציה חדשה, אשר החברה מעריכה כי השפעתה על עסקי החברה ופעילותה עשויה להיות מהותיות, מצוינת הערכת החברה לגבי השפעה כאמור.

להלן יפורטו החוקים והתקנות המרכזיים החלים על הקבוצה, בנוסף לחוקים שפורטו בסעיפים המתאימים לפי תחומי הפעילות השונים.

8.2.2 חוק הפיקוח והתקנות שהוצאו מכוחו (להלן: "תקנות הפיקוח") - תמצית הוראות חוק הפיקוח

חברות הביטוח כפופות להוראות חוק הפיקוח ותקנות הפיקוח. בחוק הפיקוח ובתקנות הפיקוח מוסדרים, בין היתר, הנושאים העיקריים שלהלן:

על פי חוק הפיקוח, עיסוק בביטוח מחייב קיום רישיון מבטח בידי העוסק, המוגבל לענפי הביטוח הנקובים ברישיון. רישיון מבטח ניתן על ידי המפקח לאחר התייעצות בוועדה מייעצת שהוקמה על פי החוק (להלן: "הוועדה"). ברישיון מבטח ניתן לקבוע תנאים והגבלות, ומותר לשנותם, הכול בהתייעצות עם הוועדה. החזקת יותר מ-5%

מסוג מסוים של אמצעי שליטה בתאגיד מבטח וכן שליטה בתאגיד מבטח, מצריכות היתר מהמפקח. להיתר שקיבל מר מנחם גורביץ בחודש דצמבר 2007, על רקע רכישת שומרה כמפורט בסעיף 1.3.11 לעיל, ראה סעיף 8.2.17 להלן.

החוק מסמיך את שר האוצר לקבוע בתקנות בנוגע למבטח, באישור ועדת הכספים של הכנסת, הוראות בדבר הון מניות מונפק ונפרע מינימאלי ועודף מינימאלי של נכסים לעומת התחייבויות.

כמו כן מוסמך שר האוצר לקבוע בתקנות הוראות בדבר: סוגי נכסים שיחזיק מבטח כנגד התחייבויותיו לסוגיהן ושיעוריהם ביחס להתחייבויות; דרכי החזקת נכסים כנגד התחייבויות המבטח; המקרים בהם רשאי מבטח להשקיע בחברה בת שלו, בבעל אמצעי שליטה בו, במבטח אחר או בסוכן ביטוח; חובת מבטח להחזיק עתודות ביטוח ודרכי חישובן; עיסוק כמבטח בחו"ל; השיעור המינימאלי של חלק הסיכון שישאו בו מבטחים בישראל, השיעור המקסימאלי של חלק הסיכון שישא בו מבטח; הלוואות שמבטח רשאי לתת וערבויות שהוא רשאי לערוב ושיעוריהן (קביעת הוראות בתקנות לעניין זה, תתבצע לאחר התייעצות עם נגיד בנק ישראל).

דוחות כספיים שנתיים מבוקרים של מבטח וכן דוחות כספיים מסוקרים לתקופות ביניים, יערכו, יוגשו למפקח ויפורסמו ברבים בדרך ששר האוצר קבע בתקנות, לרבות תוכן, מידת פירוט והעקרונות החשבונאיים להכנתם.

מבטח חייב לנהל מערכת חשבונות נפרדת לגבי עסקי ביטוח חיים, חייב להחזיק נכסים לכיסוי התחייבויותיו בביטוח חיים, ולרכוש ביטוח משנה נפרד לעסקים אלה.

למפקח סמכות לברר תלונות מן הציבור בדבר פעולה של מבטח בענייני ביטוח, ולהורות על תיקון ליקוי שנמצא.

במסגרת תיקון לחוק הפיקוח (כחלק מרפורמת בכר) נקבעו הוראות המסדירות את המשטר התאגידי של מבטחים, לרבות הוראות בדבר דרכי הפעולה של המבטחים לעניין מינוי דירקטורים ונושאי משרה שונים, פעילות אורגנים שונים בחברה וחובות דיווח למפקח. לעניין זה, הוחלו על מבטח, בשינויים המחויבים, הוראות שונות מחוק החברות החלות דרך כלל על חברות ציבוריות. כך למשל, נדרש מבטח למנות דירקטורים חיצוניים כהגדרתם בחוק החברות וכן לקיים ועדת ביקורת. כמו כן, מכוח חוק הפיקוח נדרש מבטח למנות וועדות השקעה. בנוסף, נקבעו הוראות בדבר מינוי נושאי משרה מסוימים ובכלל זה, אקטואר, מנהל סיכונים, מבקר פנים. לגבי נושאי משרה מסוימים שהוגדרו בחוזר מפקח מחודש דצמבר 2005 (דירקטור, מנכ"ל, מבקר פנים, יו"ר/חבר ועדת השקעות, מנהל כספים, אקטואר, מנהל סיכונים ויועץ משפטי) נקבעה בחוק חובת הודעה מוקדמת על הכוונה למנותם בכפוף לקבלת אישור המפקח למינוי, ולו בהעדר התנגדות. בנוסף לדיווח הכספי, הוסמך שר האוצר לקבוע חובת דיווח מיידי ומתן הודעות שונות למפקח (טרם נקבעו הוראות לעניין זה). כן נקבע בסעיף 42א לחוק הפיקוח איסור בדבר הכללת פרט מטעה או אי הכללת פרט שהעדרו עלול להטעות בהודעות ובדוחות, תוך החלה לעניין זה, בשינויים המחויבים, של הוראות פרק ה' לחוק ניירות ערך שכותרתו "אחריות לתשקיף". יצוין, כי סעיף 2(ב) לחוק הפיקוח מסמיך את המפקח (בכפוף להתייעצות עם הועדה) לתת הוראות שונות הנוגעות לדרך פעולתם ולדרכי ניהולם של מבטחים, סוכני ביטוח, נושאי משרה בהם וכל מי שמועסק על ידם. יחד עם סעיף 42(3) לחוק, המקנה למפקח סמכות להורות על הגשת דוחות והודעות, ניתנו בידי המפקח כלים לקיום פיקוח אקטיבי על שוק הביטוח. בנוסף על האמור לעיל, הוענקו למפקח בחוק סמכויות הסדרה נרחבות ואמצעי אכיפה מחמירים יותר מבעבר הכוללים, בין היתר, עיצומים כספיים וקנסות אזרחיים וזאת מעבר לענישה הפלילית שאף היא הוחמרה תוך הטלת אחריות במקרים מסוימים גם על נושאי משרה בתאגיד.

מתוקף חוק הפיקוח הותקנו, בין היתר, התקנות העיקריות הבאות:

(1) תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (דירקטוריון וועדותיו), התשס"ז-2007

מטרת תקנות אלה, אשר הותקנו בחודש יולי 2007, לחזק את תשתית המשטר התאגידי בגופים מבטחים וזאת, בין היתר, באמצעות קביעת כללים להבטחת פעילותו התקינה של הדירקטוריון וועדותיו, הבטחת עצמאותו, כשירות חבריו, הרכבו, כללים למניעת ניגודי עניינים, נושאים בהם הדירקטוריון חייב לדון ולהחליט, נוכחות ומניין חוקי בשיבותיו. התקנות

מתייחסות לדירקטוריון מבטח ונקבעו בהן הקלות לעניין דירקטוריונים של חברות המנהלות קופות גמל. התקנות נכנסו לתוקף בחודש אוגוסט 2007, אולם לגבי סעיפים מסוימים חלות הוראות מעבר, הקובעות מועד תחולה מאוחר יותר.

(2) תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (דינים וחשבונות כספיים), התשס"ז-2007

תקנות אלה מטילות על מבטח ישראלי, חברה מנהלת וחברה מנהלת של קופת גמל לקצבה, את החובה להגיש לממונה דין וחשבון כספי שנתי ורבעוני. עוד מוסיפות התקנות וקובעות, כי על הדין והחשבון הכספי השנתי להיות מבוקר בידי רואה חשבון ואילו על אלה הרבעוניים להיות מסוקרים בידי רואה חשבון. התקנות מחילות את האמור גם על עסקיו בישראל של מבטח חוץ. תחילת התקנות ביום ה-1 במרץ 2007, בכפוף למספר סייגים, כמפורט בתקנות.

(3) תקנות ההון המינימאלי

תקנות אלה מסדירות את ההון העצמי המינימאלי הנדרש ממבטח. ההון העצמי המינימאלי הנדרש ממבטח מושפע, בין היתר, מהיקף הפעילות בביטוח כללי או מרמת התביעות בביטוח כללי, מסך הוצאות הרכישה הנדחות (DAC) בביטוח חיים ובביטוח בריאות, מסוגי הנכסים המוחזקים בנוסטרו, מחשיפה לסיכונים קטסטרופה, מסיכונים תפעוליים, מחשיפה לסיכונים ביטוח חיים (ריסק), מהיקף הנכסים המוגדרים בתקנות אלה כ"נכסים בלתי מוכרים", מתוספת הון נדרש בגין ביטוח סיעודי, ומתוספת הון בגין השקעה בחברות בנות שהן מבטח. בתקנות ההון המינימאלי נקבעו הגדרות שונות המתייחסות להון חברות הביטוח, ובין היתר, הגדרת הון ראשוני, הון משני והון עצמי.

בהתאם לתקנות ההון המינימאלי, ה"הון הראשוני" המינימאלי למבטח העוסק בביטוח חיים ובביטוח כללי הינו 60 מיליוני ש"ח צמוד למדד, למן המדד היסודי שפורסם ביוני 1997.

בחודש יולי 2008, פרסם המפקח חוזר לאימוץ הדירקטיבה Solvency II, העוסקת בחישוב דרישות ההון בגין חשיפה לסיכונים ביטוחיים, סיכונים שוק, סיכונים אשראי וסיכונים תפעוליים. בבסיס דירקטיבה זו עומדת הקביעה כי הון עצמי של חברת ביטוח נועד לשמש ככרית לספיגת הפסדים הנובעים מהתממשותם של סיכונים בלתי צפויים להם חשופה חברת הביטוח, אשר לא זוהו על ידה באופן ספציפי או שלא הוערכו על ידה באופן מספק. לפרטים ראו סעיף 8.2.15(9) להלן.

בחודש נובמבר 2009 פורסם תיקון לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (הון עצמי מינימאלי הנדרש ממבטח) (תיקון), התשס"ט-2009 (להלן: "התיקון" או "תיקון תקנות ההון"). במסגרת התיקון, נדרש להוסיף לדרישות ההון הקיימות דרישות הון בגין הקטגוריות הבאות: תוכניות מבטיחות תשואה בביטוח חיים שאין כנגדן או כנגד חלקן אגרות חוב מיועדות; סיכונים תפעוליים; סיכונים אשראי לפי מידת הסיכון המאפיינת את הנכסים השונים; סיכונים קטסטרופה בעסקי ביטוח כללי; סיכונים בגין ערבויות; החזקות בפעילות קופות גמל ובחברות מנהלות של קופות גמל וקרנות פנסיה. תחילתו של תיקון זה 30 ימים מיום פרסומו. כמו כן, במסגרת התיקון שונו הגדרות ההון הראשוני וההון המשני וכן התווספה הגדרת הון שלישוני, המהווה רובד נוסף להון העצמי. בהמשך לאמור, פרסם המפקח הוראת שעה בדבר הרכב הון עצמי של מבטח הקובעת כי בתקופה שמיום תחילת התקנות ועד למועד עליו יודיע המפקח אין שינוי בהגדרות, במבנה וחישוב ההון הקיים של חברות ביטוח.

כמו כן בחודש דצמבר 2009 פרסם המפקח טיוטת חוזר שעניינה תכנית פעולה לניהול ההון העצמי של חברת ביטוח אשר מטרתה להבטיח כי לחברת הביטוח תכנית פעולה סדורה לניהול ומעקב אחר מצב ההון ולהתמודדות עם שינויים בו. טיוטת החוזר קובעת מספר קווים מנחים אשר

על הדירקטוריון לדון בהם בהקשר זה וכן קריטריונים לקביעת תכנית פעולה כאמור.

בהמשך לתיקון תקנות ההון כנ"ל, ועל רקע כוונת הפיקוח לאמץ בעתיד את דירקטיבת Solvency II, פורסמה בחודש ינואר 2011 טיוטת חוזר שלישית שעניינה הרכב הון עצמי מוכר של מבטח. הטיוטה קובעת כללים למבנה הון העצמי המוכר של מבטח, וכן מסגרת עקרונות להכרה ברכיבי הון שונים ולסיווגם לרובדי הון השונים.

ראה גם באור מס' 15(z) לדוחות הכספיים.

תקנות דרכי ההשקעה

(4)

בתקנות דרכי ההשקעה כלולות, בין היתר, הוראות לעניין: הלוואות שמבטח רשאי לתת. סוגי הנכסים שיחזיק מבטח כנגד התחייבויותיו, מגבלות לעניין השקעת מבטח בחברת בת או מוחזקת שלו, בבעל אמצעי שליטה בו, בבעל עניין בו, במבטח אחר או בכל תאגיד אחר העוסק בתיווך בענייני ביטוח, חובת מבטח למנות שתי ועדות השקעה, האחת לעניין ניהול תיק השקעות תלויות תשואה ("משתתף"), והשנייה לעניין ניהול תיק השקעות שאינן תלויות תשואה ("נוסטר"), הרכב הוועדות, תפקידן ודרכי פעולתן.

תקנות דרכי ההשקעה מעבירות את האחריות לבחירת התמהיל הנכסי, מעבר לנדרש על פי התקנות, למבטח, וכפועל יוצא מכך הן מותירות בידו את האחריות לקביעת היחס בין תשואה צפויה לסיכון צפוי הנובע מאסטרטגיית ההשקעות השונות, כל זאת בכפוף למגבלות מדד פיזור סיכון, מאזן ההצמדה ומשך חיים ממוצע מתוקן, כפי שנקבעו בתקנות.

תקנות דרכי ההשקעה צמצמו בצורה משמעותית את ההגבלות החלות על דרכי ההשקעה של המבטח, ובמסגרתן, נפתחת בפני חברות הביטוח האפשרות להשקיע בתחומים נרחבים בהם לא ניתן היה להשקיע בעבר, בכפוף לתנאים המפורטים בתקנות. בין השאר, יכול המבטח לבצע עסקאות השאלת ניירות ערך, עסקאות מכירה בחסר, להשתתף בהנפקה והשקעה באג"ח לא סחירות, להשקיע בניירות ערך בחו"ל, להשקיע בנדל"ן מניב, להשקיע בנדל"ן בחו"ל ועוד.

לגבי פוליסות ביטוח חיים שהונפקו החל מיום 1 בינואר 2004, נאסרה החזקת יתרת הוצאות רכישה נדחות (DAC) כנגד התחייבות הנובעת מעסקי ביטוח חיים משתתף ברווחים בישראל. החזקת ה-DAC כאמור הינה כנגד התחייבויות שאינן ביטוחיות ויתרות הון עצמי ועודפי הון עצמי.

בחודש יולי 2008 פרסם המפקח טיוטה שלישית של תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (כללי השקעה), התשס"ו-2006 ובשמן החדש - טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על חברות מנהלות ומבטחים), התשס"ח-2008 (להלן: "טיוטת תקנות כללי ההשקעה"), אשר אמורות להחליף את תקנות דרכי ההשקעה וכן את תקנות קופות הגמל ולאחד את כללי ההשקעה החלים על גופים מוסדיים. בין היתר, מוצעים שינויים בחלק מכללי ההשקעה הקיימים על מנת להתאימם למדיניות משרד האוצר בדבר דרכי פעילות שוק ההון בכלל ודרך פעילות המשקיעים המוסדיים בפרט (לרבות השוואת כללי ההשקעה על החלק החופשי של קרנות הפנסיה הותיקות, ביטול התלות שבין רמת הדירוג לבין שיעור ההשקעה המותר בתאגיד בודד וקבוצת לוויים, הרחבת האפשרות להשקיע במדינות שדירוג האשראי שלהם הוא BB ומעלה ועוד). בנוסף, מתייחסת טיוטת התיקון למגבלות שיחולו על התקשרויות עסקיות בין גופים מוסדיים לתאגידיים הקשורים להם וזאת בשל השינוי שחל בבעלות על הגופים המוסדיים ובפרט להפיכתן של קבוצות הביטוח לתאגידיים פיננסיים בעלי מגוון רחב של פעילויות. יצוין, כי לאחרונה אושרו חלק מהתיקונים המוצעים שעניינם הגבלות על התקשרויות עסקיות בין גופים מוסדיים לתאגידיים הקשורים להם ובפרט השקעות בהן מעורב חתם שהינו צד קשור.

ראה חוזר המפקח לעניין העמדת אשראי לא סחיר על ידי גופים מוסדיים בסעיף 8.2.15(7) להלן.

(5) תקנות החישוב

בתקנות החישוב כלולות, בין היתר, הוראות לעניין חובת מבטח להחזיק עתודות ביטוח ודרכי חישובן והפרשות לתביעות תלויות.

(6) תקנות פרטי דין וחשבון

תקנות פרטי דין וחשבון קובעות הוראות בדבר תוכנם, פרטיהם והעקרונות החשבונאיים לעריכתם של הדוחות הכספיים השנתיים והדוחות הכספיים ביניים של מבטח, הכוללים דיווח כספי רחב לציבור ולמפקח, תוך שילוב חלק מתקנות ניירות ערך (עריכת דוחות כספיים שנתיים), התשנ"ג-1993 והתאמתן לענף הביטוח. המפקח מוסמך מכוח התקנות לפרסם חוזרים והוראות בדבר אימוץ כללי חשבונאות נוספים למבטחים. מכוח תקנות אלו הוצא חוזר, המאמץ את החלת כללי החשבונאות הבינלאומיים על חברות ביטוח.

(7) תקנות וחוזרים נוספים

בתקנות נוספות נקבעו הוראות בדבר תנאים שיש לכלול בחוזי ביטוח, בין היתר, בנושאים הבאים: איסור גביית תוספת לדמי ביטוח יסודיים בשל סיכונים, תנאים או הטבות שמבוטח זכאי להם מכוח חיקוק כלשהו, ביטוח חיים קבוצתי, אחידות מטבע בחוזי ביטוח ותנאים לגביית דמי ביטוח בתשלומים, תנאי הצמדה בחוזה לביטוח חיים, תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי, החזר פרמיה במקרה של ביטול חוזה לפני תום תקופת הביטוח ביוזמת המבטח שלא בנסיבות שהמבוטח הפר את החוזה או ניסה להונות את המבטח, איסור התניית אישור תביעה בחתימת טופס קבלה ושחרור אלא אם בעת החתימה משולמים תגמולי הביטוח, הוראות שיש לכלול בחוזה לביטוח נוסעים וכבודתם בנסיעות לחו"ל, הוראות שיש לקבוע בחוזה לביטוח חיים, ודרכים בהם רשאי מבטח המנפיק פוליסות ביטוח משתתף ברווחים לגבות דמי ניהול בעד ניהול תיק השקעות, כולל שיעור דמי הניהול שייגבו ואופן חישובם.

בנוסף, נקבעו בתקנות הוראות בדבר צורת חוזה הביטוח בנושאים הבאים: תוכן חוזי הביטוח (רכב ודירות), סייגים לחבות המבטח או להיקף הכיסוי המפורט בחוזה הביטוח, אמצעי ההגנה הנדרשים מהמבוטח (במקרה של ביטוח רכוש).

כן נקבעו בתקנות הוראות בדבר דמי ביטוח שרשאי מבטח לגבות מהמבוטחים בביטוח רכב רכוש ובנוגע לדמי ביטוח הנגבים בתשלומים.

מבטח המבקש להנהיג תכנית ביטוח שפרטיה לא הוגשו למפקח, לשנות את תנאיה, את דמי הביטוח והתשלומים האחרים שפרטים עליהם הוגשו למפקח, יודיע על כך למפקח עשרה ימים לפני שיחול השינוי. בענפי ביטוח שקבע שר האוצר בצו לעניין זה, לא ינהיג מבטח תוכנית או שינוי כאמור אלא בהיתר המפקח. הענפים הטעונים היתר כאמור הנם: ביטוח חיים, ביטוח רכב חובה, ביטוח רכב רכוש, ביטוח דירות ובתי עסק וביטוח השקעות רוכשי דירות לפי דרישות חוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות של רוכשי דירות), התשל"א-1971.

בשנת 2008 פרסם המפקח טיוטה של תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (כללים למניעת ניגוד עניינים של רואה חשבון מבקר), התשס"ח-2008. טיוטת התקנות מגדירה הוראות לעניין אי תלות של רואה חשבון מבקר וכן הוראות בדבר מניעת ניגוד עניינים של אקטואר מבקר.

8.2.3 חוק חוזה הביטוח

חוק חוזה הביטוח מסדיר היבטים שונים הנוגעים לחוזה הביטוח ויחסי מבטח-סוכן-מבוטח. על פי חוק חוזה הביטוח, חוזה ביטוח הוא חוזה בין מבטח לבין מבוטח המחייב את המבטח, תמורת דמי ביטוח, לשלם, בקרות מקרה הביטוח, תגמולי ביטוח למוטב.

על פי החוק, הודעה על קרות מקרה ביטוח תימסר למבטח על ידי המבוטח או המוטב מיד לאחר שנודע להם על קרות מקרה הביטוח ו/או הזכות לקבלת תגמולי ביטוח.

משנמסרה למבטח הודעה כאמור על המבטח מוטלת חובה לעשות את הדרוש לבירור חבותו ועל המבוטח למסור למבטח תוך זמן סביר לאחר שנדרש לכך את המידע והמסמכים הדרושים לבירור החבות. להימנעות ממסירת מידע כאמור השפעה על זכאות המבוטח או המוטב לתגמולי הביטוח וסכומם.

תגמולי הביטוח ישולמו תוך 30 יום מהיום שהיו בידי המבטח המידע והמסמכים הדרושים לבירור חבותו. סכומים שאינם שנויים במחלוקת בתום לב ישולמו תוך 30 ימים מיום מסירת התביעה.

על תגמולי הביטוח יתווספו הפרשי הצמדה למדד מיום קרות מקרה הביטוח וריבית בהתאם לחוק פסיקת ריבית והצמדה, התשכ"א-1961, מתום 30 ימים מיום מסירת התביעה.

בנוסף כולל החוק, בין היתר, הוראות בדבר חובות גילוי של המבוטח ותוצאות אי הגילוי, תנאים לביטול חוזה ביטוח, מעמד המוטב וזכויותיו, הוראות בנוגע להשלכות של שינויים בסיכון המבוטח וכן קביעת הוראות מיוחדות החלות על ענפי הביטוח השונים (ביטוח חיים, ביטוח תאונה מחלה ונכות, וביטוח נזקים).

8.2.4 חוק הגנת הפרטיות

חוק הגנת הפרטיות קובע הוראות בדבר מאגרי מידע, כאשר מאגר מידע מוגדר כאוסף של נתוני מידע המוחזק באמצעי מגנטי או אופטי והמיועד לעיבוד ממוחשב, למעט חריגים הקבועים בחוק הגנת הפרטיות. החוק קובע הסדרים בעניינים העיקריים הבאים: המקרים בהם חייב בעל מאגר מידע ברישום המאגר בפנקס מאגרי המידע, תנאים לניהול והחזקה של מאגר מידע החייב ברישום, השימוש במאגר, החובות החלות על האדם או התאגיד המבקש את המידע על מנת להכניסו למאגר המידע, זכות העיון במידע, האחרייות החלה על בעל מאגר מידע לאבטחת המידע במאגר, ההגנות הנתונות לבעל מאגר מידע ועוד.

8.2.5 חוק איסור הלבנת הון, התש"ס - 2000 (להלן: "חוק איסור הלבנת הון")

בהתאם לחוק איסור הלבנת הון ולצווים מכוחו מוטלות על מבטח, קופת גמל וסוכן ביטוח חובות זיהוי ואימות פרטי המבוטח בפוליסות ביטוח חיים בהם קיים מרכיב חיסכון ופרטי עמית בקופות גמל, וכן חובת שמירה של מסמכי הזיהוי. בנוסף, קיימת חובת דיווח לרשות לאיסור הלבנת הון במקרים שהוגדרו בצו וכן בשל פעולות בלתי רגילות הנחזות כפעולות מעוררות חשד (פירוט נוסף לעניין צווי איסור הלבנת הון ראה סעיף 3.1.2(ט) לעיל).

8.2.6 חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן: "חוק תובענות ייצוגיות")

בחודש מרץ 2006, חוקק חוק תובענות ייצוגיות. החוק קובע כללים אחידים להגשת תובענות ייצוגיות וניהולן, ומבטל את מרבית ההסדרים שהיו קיימים עד כה בחקיקה הראשית, לרבות את פרק ה' לחוק הפיקוח.

החוק מרחיב את האפשרות להגשת תובענות ייצוגיות הן מבחינת זכות העמידה לתאגידים והן מבחינת עילות התובענה ובפרט הרחבת האפשרות להגשת תובענות ייצוגיות בתחום הביטוח (בהתאם לסעיף 2 לתוספת השנייה לחוק תובענות ייצוגיות). שיקולי יציבות הנתבע נקבעו במפורש כשיקול במסגרת השיקולים לאישור התובענה כייצוגית.

הגדרת הקבוצה תיקבע על ידי בית המשפט במסגרת ההחלטה לאישור התובענה כייצוגית, תוך מתן אפשרות לפרטים להודיע על סירובם להיכלל בקבוצה התובעת. בנוסף, נקבע בחוק כי בנסיבות מיוחדות רשאי בית המשפט לקבוע כי הקבוצה תוגדר כך שתכלול את מי שנתן הודעה פוזיטיבית על רצונו להצטרף לתובענה.

כמו כן, קובע החוק הסדרים מפורטים בעניין אישור הסדרי פשרה לרבות החובה למינוי בודק מטעם בית המשפט לעניין זה, פרסום הודעות לחברי הקבוצה, הסתלקות תובע או עורך דין מייצוג, פסיקת פיצויים ודרכים להוכחת הסעד על ידי חברי הקבוצה, פסיקת גמול לתובע המייצג ושכר טרחה לעורך הדין המייצג את הקבוצה.

החוק מורה על הקמת קרן למימון תובענות ייצוגיות אשר תסייע לתובענות ייצוגיות בעלות חשיבות חברתית וציבורית וכן מורה על ניהול פנקס תובענות ייצוגיות אשר יהיה פתוח לעיון הציבור באינטרנט.

במסגרת הוראות מעבר נקבע כי החוק חל גם על תובענות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות התלויות ועומדות.

בחודש יולי 2010 פורסמו תקנות תובענות ייצוגיות, התש"ע-2010, אשר נועדו לקבוע את סדרי הדין והפירוצדורות ליישום סעיפים שונים בחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. התקנות קובעות, בין היתר, הסדרים אלה: הארכת המועדים הקיימים למתן תשובה לבקשה לאישור תובענה ייצוגית וכן למתן תשובה של המבקש לתשובה האמורה; חובת משלוח הודעות מסוימות בקשר לתובענה ייצוגית נגד גופים מוסדיים ליועץ המשפטי לממשלה ולמפקח על הביטוח; קביעת התהליכים הדינוניים שיחולו ביחס לתביעה הנובעת מבקשה להכיר בתובענה ייצוגית שאושרה; והחלת הוראות תקנות סדר דין אזרחי ביחס לבירור בקשות לאישור תובענות ייצוגיות ותובענות ייצוגיות בנושאים שאינם מוסדרים בחוק או בתקנות. תחילתם של רוב ההסדרים הקבועים בתקנות, 60 יום ממועד פרסומן.

8.2.7 ועדת חמדני

בחודש יולי 2006 מינה המפקח וועדה לבחינת הצעדים הדרושים להגברת מעורבות הגופים המוסדיים בשוק ההון בישראל (ועדת חמדני). בכתב מינוי הוועדה מציין המפקח כי לאור הרפורמה בקרנות הפנסיה בשנת 2003, הרפורמה בשוק ההון ב-2005 וכן השינויים העוברים על שוק ההון בכללותו בשנים האחרונות ישנו משנה חשיבות לחובת האמונים של הגופים המוסדיים כלפי ציבור החוסכים בהם ומכאן הצורך במעורבות פעילה של גופים אלו בחברות בהן הם משקיעים את כספם של החוסכים במעמדם כבעלי מניות. מטרת הוועדה הייתה להציע צעדים לחיזוק מעורבות הגופים המוסדיים בשוק ההון, תוך בחינת המודלים השונים הנהוגים בעולם והמגבלות החלות על הגופים האמורים ביחס להחזקות בתאגידים שונים. הוועדה פרסמה את המלצותיה בחודש ינואר 2008 כאשר הנושאים בהם עוסקות המלצות הוועדה הינם: היקף חובת ההשתתפות וההצבעה של הגופים המוסדיים, התמודדות עם החשש מניגוד עניינים על ידי עידוד פעילותם של גופים מקצועיים אשר יסייעו לגופים המוסדיים בגיבוש החלטתם בהצבעה, עידוד הגופים המוסדיים להגברת המעורבות בתחומים החורגים מחובת ההצבעה באסיפה הכללית ולבחינת איכות הממשל התאגידי של התאגידים בהם הם משקיעים, הסרת חסמים בפני פעולה משותפת של גופים מוסדיים ושינוי מנגנון המינוי של דירקטורים חיצוניים על מנת לעודד מעורבות פעילה של הגופים המוסדיים בתחום זה. לעניין חוזר הגברת מעורבות הגופים המוסדיים בשוק ההון, שפורסם בשנת 2009 בהתאם להמלצות הוועדה, ראה בסעיף 3.1.2 (כג) לעיל.

8.2.8 החלטת הממונה על ההגבלים העסקיים בדבר הסדרי קונסורציום לאשראי

בחודש מרץ 2008, פרסמה הממונה על ההגבלים העסקיים החלטה בדבר הסדרי קונסורציום לאשראי בין בנקים לבין חברות ביטוח, ובין חברות ביטוח לבין עצמן בהתקיים התנאים המצטברים הבאים: (א) החבירה של הגופים כאמור בקונסורציום חיונית במובן זה שאלמלא החבירה לא יתאפשר מתן אשראי ללקוח בתנאים סבירים. משמעותה של דרישה זו היא כי ניתן להראות שאלמלא החבירה הייתה רמת הסיכון לה נחשף כל גוף מוסדי בפני עצמו גבוהה באופן מהותי בהשוואה לרמת הסיכון הקיימת במתכונת של חבירה, כך שניתן להביא את הפערים הללו לידי ביטוי בשיעור הריבית למתן האשראי; (ב) החבירה הייתה לפי הסכמת הלקוח מראש ובכתב, על גבי טופס נפרד; (ג) ללקוח תינתן האפשרות לשאת ולתת על תנאי מתן האשראי עם מי מהגופים האמורים החברים בקונסורציום, לרבות באמצעות אדם אחר מטעמו. ההחלטה אינה מונעת מבנקים וחברות ביטוח, או חברות ביטוח, החפצות ליתן אשראי משותף שלא בהתאם לתנאים שבהחלטה, לפנות לממונה על ההגבלים העסקיים בהליך של פטור ספציפי. תוקפה של ההחלטה למשך 3 שנים. בחודש פברואר 2011 פרסמה הממונה החלטה עדכנית בנושא, שעניינה העיקרי הוא ביטול דרישת החיוניות (ס"ק א לעיל), כתנאי לפעילות קונסורציום לאשראי. במקביל ועל רקע חששות לפגיעה אפשרית בתחרות, נקבעו בהחלטה הוראות ומנגנוני פיקוח תיעוד ודיווח שנועדו להבטיח כי לא תיגרם פגיעה תחרותית כתוצאה משיתוף הפעולה שבין הגורמים המתחרים הפועלים כקונסורציום אשראי. תוקף ההחלטה העדכנית הינו למשך שנתיים מפרסום ההחלטה.

8.2.9 הצעת חוק הגברת האכיפה בשוק ההון (תיקוני חקיקה), התשע"א-2010.

בחודש אוקטובר 2010 פורסמה הצעת חוק הגברת האכיפה בשוק ההון (תיקוני חקיקה), התשע"א-2010 בדבר סמכויות פיקוח ואכיפה של הממונה על שוק ההון. בהצעת החוק מוצע לערוך שינויים בחוק הביטוח, בחוק קופות הגמל ובחוק הייעוץ הפנסיוני, לגבי סמכויות הפיקוח והבירור המנהלי של הממונה, שיעורי העיצום הכספי שהממונה רשאי להטיל והאירועים שבגינם רשאי הממונה להטילו. במסגרת הצעת החוק כאמור, מוצע להקנות למפקח סמכויות חקירה, אכיפה וענישה מנהליות ביחס לקיום הוראות הדין והוראות המפקח. במסגרת הוראות טיטוט החוק כאמור, יוקנו למפקח, בין היתר, סמכויות חיפוש, תפיסה וחדירה למחשבים, סמכויות חקירה וכן יוגדלו סכומי העיצומים הכספיים שיחולו על הגופים המפוקחים ותורחב רשימת האירועים שבגינם רשאי המפקח להטיל את העיצומים כאמור, בנוסף להשתתף עיצומים כספיים גם על עובדים ונושאי משרה מכהנים.

הוראות מסוג אלו דומות במהותן להוראות שהוסדרו ונקבעו בחוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התש"ע-2010 ("חוק האכיפה המנהלית") ותכליתן הגברת האכיפה בשוק ההון, תוך מתן כלים מנהליים בידי הגורמים המפקחים חלף ניהול הליכים באפיקים פליליים. ראה גם סעיף 8.2.14 להלן.

8.2.10 בחודש יוני 2010 פורסם תיקון לחוק חוזים אחידים, תשמ"ג-1982, שקובע כי סוגי ספקים שיקבע שר המשפטים יחויבו לציין על פני חוזים אחידים הערה כי החוזה האחיד טרם אושר ע"י בית הדין לחוזים אחידים במקרים הבאים: בית הדין לא אישר את החוזה, לבית הדין הוגשה בקשה לאישור או שהספק לא ביקש את אישורו של בית הדין. מטרת התיקון לחייב ספקים לציין באופן בולט את האמור לעיל ובכך להגביר את המודעות הציבורית ליכולתו של בית הדין לחוזים אחידים לבדוק חוזים מסוג זה וכן לעודד ספקים לפנות לבית הדין לקבלת אישורו כאמור. תחילת התיקון 6 חודשים מיום 3.6.2010. תיקון זה לא יחול על חוזים אחידים שנכרתו לפני יום התחילה.

8.2.11 בחודש מרס 2010 פורסם תיקון מס' 21 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), תשמ"א-1981, שהרחיב את הגופים להם רשאי המפקח על הביטוח לגלות ידיעה או להראות מסמך ובלבד שנוכח כי הידיעה או המסמך מתבקשים לצורך מילוי תפקידם של אותם הגופים. התיקון שחל על סעיף שעניינו "מסירת מידע לרשות פיקוח בישראל", קבע כי בנוסף להיתר הגילוי לרשות ניירות ערך ולמפקח על הבנקים, רשאי המפקח גם לגלות ידיעה כאמור, לבנק ישראל. תחילתו של תיקון זה מיום 1.6.2010.

8.2.12 חוק החברות (תיקון מס' 16) (ייעול הממשל התאגידי), התשע"א-2011.

התיקון לחוק שפורסם בחודש מרס 2011, כולל מספר תיקונים לחוק החברות, התשנ"ט-1999, וביניהם החלת עקרון עצמאות שיקול הדעת בהצבעת דירקטור בשיבות הדירקטוריון וועדותיו. במסגרת החוק חוזק מעמדה של ועדת הביקורת ואי התלות שלה בבעל השליטה בחברה, וכן חוזק כוחו של הציבור - לאחר התיקון ניתן יהיה לאפשר לחברה להאריך את כהונת דירקטור חיצוני בשתי תקופות נוספות בנות שלוש שנים כל אחת, גם ללא תמיכת בעל השליטה, הורחבה הגדרת "קרוב" בחוק כך שתחול על אח והורה של בן זוג, וכן תוקנו ההוראות לעניין תביעה נגזרת והצעת רכש.

8.2.13 בחינת מהימנות גופים מפוקחים

בחודש דצמבר 2010 פרסמה משרד האוצר, רשות ניירות ערך ובנק ישראל הודעה בדבר בחינת מהימנות בידי גופים מפוקחים. הודעה זו פורסמה לאור מבנהו וממדיו של שוק ההון בישראל, ולאור העובדה כי קיימים מספר מפוקחים על שוק זה, ובהתאם יש להחיל אחידות בבחינת המהימנות על ידי המפקחים השונים. ההודעה כוללת רשימת תבחינים המתייחסת לבחינת מהימנות כאמור. הימצאות או קיום מהתבחינים המפורטים ברשימה מהווה סיבה לבחון קיומה של פגיעה במהימנות, בין אם באישור כהונה של נושא משרה או במתן היתר להחזקת אמצעי שליטה או לשליטה בגוף מפוקח, וכן בקביעת עילות לעריכת שינויים, השעיה או שלילה של האישורים וההיתרים שניתנו על ידם. בין התבחינים האמורים נכללים הרשעה בעבירה, הגשת כתב אישום בעבירה היוצרת חזקה של פגם במהימנות, חקירה פלילית בחד לעבירה בעשויה להקים תשתית ראייתית לפגיעה במהימנות, תלונות מצטברות של לקוחות בקשר עם הפרות דין ועוד.

8.2.14 חוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה) התשע"א-2011 (להלן: "חוק ייעול הליכי האכיפה").

בחודש ינואר 2011 פורסם ברשומות חוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011, אשר תחולתו, מדורגת, החל מיום 27 בפברואר 2011, הסדיר הליך אכיפה חדש - הליך אכיפה מנהלי, וכולל רשימה של הפרות מנהליות ביחס לשלושת החוקים המרכזיים שאותם אוכפת רשות ניירות ערך - חוק ניירות ערך, חוק הייעוץ, וחוק השקעות משותפות בנאמנות, אשר ברובן הינן הפרות שבוצעו ברשלנות. הליך האכיפה המנהלי יהיה חלק מ- 3 הליכי אכיפה: פלילי, מנהלי ועיצום כספי. להליך האכיפה המנהלי תהא תחולה, בין השאר, על: תאגידים מדווחים, על נושאי משרה בהם (דירקטורים ומנהלים), על המנכ"ל (הנושא בנוסף גם באחריות פיקוחית), על חברה לניהול קרנות נאמנות, נושאי משרה בחברה לניהול קרנות נאמנות, ומנהלי תיקי השקעות. במסגרת הליך האכיפה המנהלי ועדת האכיפה המנהלית תהא מוסמכת להטיל על מי שמצאה כי ביצע הפרה, שורה של סנקציות: הטלת קנסות כספיים, איסור על כהונה בגופים המפוקחים על ידי הרשות (חברות ציבוריות, חתמים, מנהלי קרנות, נאמנים ובעלי רישיון) לתקופה של עד שנה, ביטול רישיון של בעל רישיון לפי חוק הייעוץ או אישור של מנהל קרן ונאמן או שלילתם לתקופה של שנה, חיוב בנקיטה של פעולות לתיקון ההפרה ולמניעת הישנותה, תשלום לנפגע ההפרה, והסדר אכיפה, אשר מסמך את יו"ר רשות ניירות ערך ואת פרקליט המחוז להגיע להסכמה עם המפר או העבריין על קיום הסדר להמנעות מנקיטת הליכי אכיפה או על הפסקה של הליכים שכבר החלו המותנית בתנאים. ביום 17 בפברואר 2011 פורסמו תקנות ניירות ערך (הפחתה של סכומי העיצום הכספי), התשע"א-2011, הקובעות את הנסיבות בהן תהא הרשות רשאית להפחית את גובה העיצום הכספי אשר נקבע בחוק ייעול הליכי האכיפה.

8.2.15 חוזרי המפקח

להלן יפורטו עיקרי החוזרים המרכזיים שפורסמו על ידי המפקח במהלך השנתיים האחרונות, והחלים על הקבוצה (נוסף על החוזרים הספציפיים שפורטו בסעיפים 3 עד 7 לעיל):

(1) בחודש אוקטובר 2006 פרסם המפקח חוזר בעניין מעילות והונאות מצד גורמים בתוך הארגון וגורמים מחוץ לארגון. מטרת החוזר לקבוע עקרונות בסיסיים לדרכי ההתמודדות של גוף מוסדי עם הונאות או מעילות מצד גורמים בתוך הארגון וגורמים מחוץ לארגון. כמו-כן, מעגן חוזר זה את חובת הדיווח למפקח במקרה של הונאה או מעילה מצד עובד הגוף המוסדי, סוכן ביטוח, יועץ פנסיוני או ספק שירותים אחר של הגוף המוסדי. עוד קובע החוזר הוראות בעניין אחריות הדירקטוריון והמבקר הפנימי ליישום החוזר, דרכי התמודדות עם הונאות ומעילות בגוף המוסדי, נהלים פנימיים וחובת עריכת סקר סיכונים בנושאי הונאות ומעילות. הוראות החוזר חלות מיום פרסומו, למעט סעיפים מסוימים שמועד תחילתם נקבע ליום 30 ביוני 2007.

(2) בחודש אוקטובר 2006 פרסם המפקח חוזר (אשר עודכן בחודש יוני 2007) בדבר הוראה לניהול סיכונים אבטחת המידע של הגופים המוסדיים. החוזר קובע הוראות בשלושה תחומים עיקריים: דרישות לנושא ניהול אבטחת המידע בארגון; דרישות כלליות ליישום בקרות אבטחת מידע, ואופן הטיפול בנושאים הדורשים תשומת לב מיוחדת. עוד קובע החוזר הוראות בעניין אחריות הדירקטוריון והנהלה ליישום בקרות אבטחת מידע וטיפול בנושאים הדורשים תשומת לב מיוחדת. בחוזר נקבעו הוראות מעבר ותחולה לסעיפיו השונים.

(3) בחודש אוקטובר 2006 פרסם המפקח חוזר בדבר השקת תוכניות ביטוח או תקנון קופת גמל חדשים או כניסה לתחום פעילות חדש בגוף מוסדי (להלן בסעיף זה: "פרויקט"). מטרת החוזר היא להגדיר פעולות מינימאליות שעל גוף מוסדי לנקוט בעת השקת פרויקט, וזאת על מנת להבטיח את ניהולו התקין. החוזר מתייחס, בין השאר, לניהול הסיכונים הטבעיים בפרויקט, הבטחת יכולת מימושו וזכויות הלקוחות לפיו, קביעת אבני דרך ליישומו, הבטחת קיומן של מערכות בקרה והטמעת הפרויקט במערכות הממוחשבות של הגוף המוסדי, ותיעודם של כל אלה. עוד קובע החוזר כי על הדירקטוריון

לקבוע קווים מנחים כלליים באשר לפעולות ההשקה, על ההנהלה לקבוע תוכנית פעולה מפורטת בהתאם לקווים המנחים של הדירקטוריון וכן על מבקר הפנים לבדוק את אופן יישום תכנית הפעולה במהלך השנה העוקבת לשנת ההשקה.

(4) בחודש אוקטובר 2006 פרסם המפקח חוזר שעניינו נוהל הגשת תוכנית ביטוח ותקנון קופת גמל חדשים לאישור המפקח (להלן בסעיף זה: "התכנית"). החוזר מתייחס הן לשינוי בתכנית קיימת והן להשקה של תכנית חדשה. החוזר קובע כי לבקשה יצורף מכתב בחתימת מנכ"ל החברה המנהלת של קופת הגמל או ראש התחום האחראי על ענף הביטוח הרלוונטי בחברת הביטוח, ובו יפורטו פרטי הבקשה בהתאם לחוזר. לבקשה לאישור תוכנית ביטוח או תקנון קרן פנסיה, או לשינויים בהם, יצורף נספח שהוכן על ידי אקטואר הגוף המוסדי, אשר בין היתר סוקר את תנאי התוכנית העשויים להשפיע באופן מהותי על התעריפים, המקדמים וההתחייבויות הביטוחיות הקשורות לתוכנית ולבקשה. נספח המוגש לבקשה לתוכנית ביטוח, יכלול הצהרה של האקטואר למפקח. ההצהרה כוללת בין השאר, אישור כי התעריפים מספיקים/אינם מספיקים לצורך כיסוי העלויות הקשורות בכיסויים הביטוחיים בתוכנית. בנוסף, קובע החוזר כי המנהל האחראי יגיש הצהרה המאשרת כי מנהל הסיכונים של הגוף המוסדי בדק כי הגוף המוסדי ערוך לנהל את הסיכונים בתוכנית, וכי אחראי על מערכות המיכון של הגוף המוסדי הודיע כי הגוף המוסדי ערוך לתמיכה מיכונית בתוכנית. הוראות החוזר חלות מיום פרסומו.

(5) בחודש אוקטובר 2006 פרסם המפקח חוזר הקובע כללים בנוגע לתפקידיהם, סמכויותיהם ודרכי עבודתם של אקטואר ממונה ושל מנהל סיכונים בחברת ביטוח ובחברה מנהלת של קרן פנסיה, ובנוגע למארג היחסים שבין האקטואר הממונה ומנהל הסיכונים ובינם לבין בעלי תפקידים אחרים במבטח. מטרת החוזר היא מיסוד תשתית במבטח להבטחת מקצועיות הייעוץ לדירקטוריון ולהנהלת המבטח וגילוי נאות לציבור בנוגע להערכת ההתחייבויות הביטוחיות של המבטח; הבטחת מתן ייעוץ מקיף ורציף לדירקטוריון ולהנהלת המבטח, לגבי כל סיכון מהותי למצב הכספי העתידי של המבטח וכן לגבי כל סיכון מהותי הנוגע לנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות תלויות תשואה; הבטחת קיומם של משאבים ובקורות ראויים לכימות הסיכונים האמורים, למעקב אחריהם ולשליטה בהם וכן יישום מתודולוגיה להערכת השפעה הפוטנציאלית של הסיכונים האמורים ושל המתאם ביניהם, כשלב מקדים להקצאת הון המבוססת על מדידת סיכונים והון כלכלי במבטח.

(6) בחודש נובמבר 2006 פרסם המפקח חוזר שעניינו נוהל עבודת דירקטוריון וועדותיו. מטרת החוזר היא קביעת כללים ועקרונות לצורך הבטחת תפקודו היעיל של הדירקטוריון. החוזר קובע, בין היתר, כי הדירקטוריון יקבע נוהל אשר יכלול בו, בין היתר, העניינים הבאים: קביעת דרכי מעקב אחר ביצוע החלטות הדירקטוריון וועדותיו, אופן הדרכת דירקטור המתמנה לראשונה, השתלמויות שוטפות לדירקטורים, דרך קבלת החלטות בדירקטוריון, הכנת החומר לשיבות דירקטוריון והפצתו, ניהול פרוטוקול הישיבה, תדירות ישיבות וחובת דיווח חודשית ורבעונית על מצב עסקי התאגיד מטעם ההנהלה.

(7) בחודש אוגוסט 2007 פרסם המפקח חוזר בעניין העמדת אשראי לא סחיר על ידי גופים מוסדיים (בהמשך לנייר העמדה בעניין זה מחודש אפריל 2005). מטרת החוזר להבטיח קיומם של תמיכה ניהולית, מקצועית ותפעולית, מבנה ותשתית ארגוניים מתאימים ומנגנוני פיקוח ובקרה נאותים לניהול סיכונים אשראי בגוף מוסדי. במסגרת החוזר הושם דגש על הבטחת קיומם של מנגנוני פיקוח ובקרה נאותים, תוך התחשבות, ככל שניתן, בהיקפי הפעילות ומורכבותה ובמבנה הארגוני הקיים בגופים המוסדיים, ותוך הקפדה על קביעת הפרדות מבניות בסיסיות שעניינן מניעת ניגודי עניינים ושימוש במידע פנים. כמו כן, עוסק החוזר בפעילויות החובה שיש לבצע בתהליך העמדת האשראי הלא סחיר, הגורמים שיבצעו אותן ומארג היחסים ביניהם, לרבות קביעת מדיניות פיקוח על ידי הדירקטוריון, פיתוח מודל דירוג פנימי,

תפעול האשראי, בקרת אשראי שוטפת וביקורת פנים (להלן - "חוזר העמדת אשראי לא סחיר").

בחודש אוגוסט 2007 פרסם המפקח חוזר בדבר ניהול סיכוני אשראי אגב פעילות השקעות. מטרת החוזר הנה להבטיח קיומם של מנגנוני ניהול, פיקוח ובקרה נאותים לניהול סיכוני אשראי אגב פעילות השקעות של גופים מוסדיים. החוזר קובע כללים וכלים לקביעת מדיניות העמדת אשראי ולפיקוח, בקרה ודיווח (להלן - "חוזר ניהול סיכוני אשראי אגב פעילות השקעות").

(8) בחודש אוגוסט 2007 פרסם המפקח חוזר שעניינו מערך הביקורת הפנימית בגוף מוסדי. מטרת החוזר הינה להסדיר את מערך הביקורת הפנימית בגוף מוסדי, בין היתר תוך קביעת תפקידיו של מערך הביקורת הפנימית, הבטחת אי תלותו, דרכי עבודתו, תנאי כשירות עובדי אגף הביקורת, וחובות הדיווח של המבקר הפנימי ותוך פירוט נוסחה לחישוב היקף שעות מינימאלי הנדרש כנגזרת של היקף פעילות הגוף המוסדי. עוד נקבע בחוזר כי עובדי מערך הביקורת הפנימית לא ימלאו תפקיד נוסף בגוף המוסדי לרבות תפקיד הממונה על תלונות ציבור, זולת הממונה על תלונות העובדים, וכן כי תוכניות העבודה השנתית והרב שנתית יבוססו על סקר סיכונים בכל תחומי פעילות הגוף המוסדי. בנוסף, פורסמה טיטה שלישית של תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח)(תנאי כשירות למבקרים פנימיים וכללים למניעת ניגוד עניינים), התשס"ז - 2006.

(9) בחודש יולי 2008 פרסם המפקח חוזר שעניינו היערכות ליישום דירקטיבת Solvency II, אשר אומצה על ידי האיחוד האירופאי בחודש יולי 2007. מטרת החוזר הינה להבטיח את היערכות הארגונית של חברות הביטוח בישראל ליישום הדירקטיבה המוצעת, במועד יישומה במדינות החברות באיחוד. הדירקטיבה מהווה שינוי יסודי ומקיף של הרגולציה הנוגעת להבטחת כושר הפירעון והלימות ההון של חברות ביטוח ועוסקת, בין השאר, בחישוב דרישות ההון בגין חשיפה לסיכונים ביטוחיים, סיכוני שוק, סיכוני אשראי וסיכונים תפעוליים. החוזר קובע הנחיות בדבר מינוי אחראי וצוות מפתח, שיהיו אחראים לקידום היערכות ליישום הדירקטיבה, וכן הוראות לעניין אופן היערכות הדירקטוריון לפיקוח ובקרה על יישום תכנית ההיערכות.

בחודש מאי 2010 פרסם המפקח מכתב שעניינו היערכות ליישום Solvency II ובו הוא מודיע לחברות הביטוח כי בהמשך לחוזר האמור לעיל, הוקמה באגף שוק ההון מחלקה ייעודית שתוביל את תהליך יישום והטמעת הדירקטיבה ותנהל את הפרויקט וכן צוותי עבודה פנימיים, שיגבשו את הדרישות מחברות הביטוח בתחומים השונים בפרויקט. בהמשך לכך, פרסם המפקח בחודש דצמבר 2010 הנחיות בדבר סקר הערכתה כמותי חמישי (QIS5), ובכללן קביעתן של הבהרות והתאמות מחויבות לישראל. החוזר קובע את המועדים ואופן ההגשה של דוח הערכה כמותי ודוח הערכה איכותי שעל חברות הביטוח להגיש למפקח. עוד נקבע בחוזר כי דירקטוריון חברת הביטוח ידון בממצאי דוחות ההערכה הכמותיים ובמצאי דוחות ההערכה האיכותיים טרם הגשתם למפקח, וכן ידון בממצאי סקר פערים בנוגע לתהליכים לחישוב דרישות ההון שהוגשו לו על ידי הנהלת חברת הביטוח. החוזר חל על כלל חברות הביטוח הפועלות בישראל ותחילתן של הוראות בחוזר ביום פרסומן.

(10) לאור האירועים בשנת 2008 בשוקי ההון המקומי והבינלאומי, אשר השפיעו, בין היתר, על המסחר באיגרות החוב הקונצרניות והבלתי סחירות, על שווי השוק שלהן והשווי ההוגן שלהן, פרסם המפקח, בחודש נובמבר 2008, חוזר שעניינו הוראת שעה לעניין השקעה באגרות חוב קונצרניות, שתחולתו מיום פרסומן. החוזר מאפשר למשקיע מוסדי - חברה מנהלת לגבי השקעות המבוצעות עבור קופת הגמל שבניהולה, ומבטח לגבי השקעות העומדות כנגד התחייבויות תלויות תשואה - לרכוש אגרות חוב קונצרניות, סחירות ובלתי סחירות, או מסגרות מנוצלות ללווים, כהגדרתן בחוזר, בהיקף של עד 3% מסך כל הנכסים המנוהלים על ידו, ולהציג את השקעתו כאמור

לפי עלות מתואמת ולא לפי שווי שוק או שווי הוגן, בתנאים המפורטים בחוזר, ובין היתר, בתנאי כי האגרות יוחזקו על ידו עד למועד פירעונן, למעט בנסיבות מיוחדות אשר אושרו על ידי ועדת ההשקעות, וכן בתנאי כי המשקיע המוסדי יפתח "מסגרת השקעה", קרי - חשבון ייעודי שבו ינהלו רק איגרות חוב קונצרניות או מסגרות מנוצלות ללווים שנרכשו או הוקצו, לפי העניין, החל ממועד תחילתו של החוזר ועד למועד שיודיע עליו הממונה, ובהתאם לעקרונות שבחוזר, והכל, עבור כל קופה או קרן או עבור כל מסלול השקעה בנפרד. עוד נקבע בחוזר, כי ועדת ההשקעות תדון, לפחות אחת לרבעון, באופן ניהול מסגרת ההשקעה.

(11) בחודש יולי 2008 פרסם המפקח חוזר בנושא **חישוב לראשונה של נכסי השקעה בגוף מוסדי**. מטרת החוזר הינה קביעת אופן חישוב שווי נכס סחיר ונכס לא סחיר במועד ההכרה הראשון של הנכס, וזאת לאור עליית היקף ההשקעות של גופים מוסדיים בנכסים לא סחירים. יישום החוזר מבטיח כי רכישתם של נכסים אלו תבוצע מתוך שיקולים כלכליים ושצבירת הרווחים או הפסדים לחשבונות העמיתים בגופים המוסדיים תשקף את הערך הכלכלי הטמון בנכסים בהם משקיעים הגופים המוסדיים.

(12) בחודש מרס 2009 פרסם המפקח חוזר בנושא **הוראות לעניין רואה חשבון מבקר של גוף מוסדי**. בחוזר נקבעו כללים להבטחת אי-תלותו של רואה החשבון המבקר בגוף מוסדי וכשירותו לביצוע הביקורת בגוף המוסדי, ובכלל זה כללי כשירות של רואה חשבון מבקר, חובת רוטציה של השותפים האחראים במשרד רואי החשבון המבקר על הביקורת בגוף המוסדי ועל סקירת הביקורת האמורה, חובת שיתוף פעולה של הגוף המוסדי עם רואה החשבון המבקר וחובות דיווח שונות של רואה החשבון המבקר.

(13) בחודש מרס 2009 שלח המפקח למנהלי חברות הביטוח, מנהלי החברות המנהלות של קרנות פנסיה ומנהלי החברות המנהלות של קופות הגמל, מכתב המורה כי החל מהדוחות הכספיים לשנת 2008, ועד ליום 31 לדצמבר 2010, חברת ביטוח וחברה מנהלת לא תחלק דיבידנד אלא באישור המוקדם של המפקח. כן ציין המפקח, כי ככלל, לא תאושר חלוקת דיבידנד בשיעור העולה על 25% מהרווח המותר לחלוקה.

(14) בחודש אפריל 2009 פרסם המפקח חוזר שעניינו טיפול בחובות בעייתיים ופעולות גופים מוסדיים לגביית חוב. מטרת החוזר הינה להבטיח כי גופים מוסדיים יפעלו לגביית חובות, באופן עצמאי או במשותף עם מלווים אחרים, וכן להגדיר מסגרת להיערכות גוף מוסדי לצורך מעקב ובקרה שוטפים אחר חוב שבניהולו וטיפול בחוב בעייתי, לרבות גיבוי החלטה בדבר אמצעים לגביית החוב. החוזר קובע כי דירקטוריון גוף מוסדי יאשר מסגרת קווים מנחים באשר לקיומה של בקרה שוטפת אחר מצב חוב ולקיומו של תהליך עבודה מובנה, שיתקיים בגוף המוסדי לזיהוי מוקדם של ירידה באיכות האשראי, זיהוי מוקדם של כשלים במשך חיי חוב, זיהוי איתור וסיווג חוב בעייתי וכן לפעולות שיינקטו לטיפול בחוב כאמור. כמו כן, על הנהלת הגוף המוסדי למנות צוות בעלי תפקידים רלבנטיים ("פורום חוב"), בעלי מומחיות וניסיון בתחום האשראי או ההשקעות, אשר יהיה אחראי על ביצוע תהליך הערכת מצב חוב, לרבות הבחנה בין חוב בעייתי לחובות אחרים, וכן הבחנה בין סוגים שונים של חובות בעייתיים - חוב בהשגחה מיוחדת, חוב בפיגור וחוב מסופק. פורום החוב יגיש דיווחים שונים לוועדת האשראי וועדות ההשקעה. ועדת האשראי תדון בדרכים ובאמצעים לגביית חוב אשר זוהה כחוב בעייתי ואשר נמצא בתחום טיפולה על פי החוזר, ותמליץ לוועדת ההשקעות. החוזר קובע כללים נוספים לעניין פעילות גוף מוסדי לגביית חוב בעייתי, מימון הסדר חוב ונקיטת אמצעים לגבייתו, קבלת החלטות בדבר אמצעים שיינקטו על ידי גוף מוסדי ובדבר השתתפותו בנציגות בעלי חוב, אישור תנאי הסדר חוב, רכישה חוזרת של אג"ח קונצרניות שהנפיק הלווה, תיעוד וחובת פרסום.

(15) בחודש מאי 2009 פרסם המפקח חוזר שעניינו פרסום תרומת מרכיבי ההשקעה של תיק הנוסטרו של חברות הביטוח. החוזר קובע כי חברות הביטוח יפרסמו אחת לרבעון את מרכיבי התשואה של תיק הנוסטרו שלהן,

בציון תרומתו של כל אפיק השקעה לתשואה של כספי הנוסטרו שבניהולן, בחלוקה לפי סוגי התחייבות וידווחו על כך למפקח באמצעות אתר האינטרנט שלהן. בחוזר נקבע כי הדיווח הראשון בגין מרכיבי התשואה יימסר עם פרסום הנתונים בגין הרבעון השלישי לשנת 2009.

(16) בחודש יוני 2009 פרסם המפקח חוזר שעניינו **הסדרת אופן התנהלותם של הגופים המפוקחים במסגרת בירור תלונות ציבור**. מטרתו של החוזר הינה להגדיר את אופן ההתנהלות של הגופים המפוקחים במהלך טיפול בתלונות אשר הוגשו בעניינם למפקח. החוזר מנחה את הגופים המפוקחים כיצד לפעול עם קבלת הודעה מהמפקח על הגשת תלונה לרבות לעניין המצאת מסמכים רלוונטיים ולוח זמנים לביצוע פעולות בנושא התלונה. תחילתן של הוראות החוזר ביום 1 בספטמבר 2009.

(17) בחודש יוני 2009 פרסם המפקח חוזר שעניינו **אחריות ההנהלה על הבקרה הפנימית על דיווח כספי**. חוזר זה בא בהמשך לחוזרים קודמים בנושא ובו מפורטות הוראות שמטרתן דחיית מועדי יישום דרישות סעיף 404 של ה-Sox Act, באשר לאחריות ההנהלה על הבקרה הפנימית על דיווח כספי וחוות דעת רואה החשבון המבקר לגבי הביקורת של הבקרה הפנימית על דיווח כספי. החוזר קובע לוח זמנים לשלבי ביניים בביצוע ההוראות. בחודש נובמבר 2010 פרסם המפקח תיקון לחוזר האמור המסדיר את לוחות הזמנים בקשר עם צירוף הצהרות ההנהלה על הבקרה הפנימית וחוות הדעת של רואה החשבון המבקר לדוחות הכספיים.

(18) בחודש יולי 2009 פרסם המפקח חוזר שעניינו **הצהרה מראש של גוף מוסדי על מדיניות השקעה שלו**. על פי החוזר, כל גוף מוסדי יחויב להצהיר, עד לתום חודש ינואר בכל שנה קלאנדריית, על מדיניות ההשקעה הצפויה לשנה הקרובה וזאת על מנת לקבוע מדיניות מוגדרת שתיבחן ביחד מול מדדי ייחוס רלבנטיים ותאפשר לפקח ולבקר את ביצועי הגוף המוסדי. במדיניות, שתפורסם באתר האינטרנט של הגוף המוסדי ובאמצעות הדוחות התקופתיים הנשלחים לציבור, יצוינו אפיקי ההשקעה המרכזיים במסלול והשוואתם למדדי ייחוס מרכזיים שהוגדרו. כמו כן, נקבעו הוראות פרטניות למסלולי השקעה מתמחים (המשקיעים 50% או יותר באפיק השקעה מסוים) ומסלולי השקעה לא מתמחים והוראות לדיווח בדבר שינוי במדיניות ההשקעות. החוזר יחול על מדיניות ההשקעות החל משנת 2010 ואילך.

(19) בחודש אוגוסט 2009 פרסם המפקח חוזר שעניינו **מערך התפעול והבקרה בתחום ההשקעות של גוף מוסדי**. מטרת החוזר הינה להבטיח את קיומה של תשתית ארגונית לתפעול נכסי ההשקעה של גופים מוסדיים ובקרה על ניהולם, המאופיינת בהגדרת פעילויות חובה ותחומי אחריות ובהפרדה מבנית שעניינה ניגוד עניינים. תחילתן של ההוראות מיום 1 בינואר 2010.

(20) בחודש אוגוסט 2009 פרסם המפקח טיוטת חוזר שעניינה **עבודה באמצעות חשבון מפצל ומניעת הטרמה**. הטיוטה קובעת נהלים לעניין אופן פעילות גופים מוסדיים באמצעות חשבון מפצל אשר מאפשר מתן מענה תפעולי לניהול ההשקעות בחשבונות ההשקעה השונים במקביל לשמירה על אי אפליה בין החשבונות ומניעת מצב של הטרמה (Front Running).

(21) בחודש אוקטובר 2009 פרסם המפקח טיוטת חוזר שעניינה **איסוף מידע סטטיסטי אגב טיפול בבקשות למשיכה ולהעברת כספים**. הטיוטה מורה לגופים מוסדיים לאסוף מידע סטטיסטי בנוגע לאופן טיפולם בבקשות למשיכת כספים, לקבלת קצבת זקנה ולהעברת כספים, לצורך פרסום מדדים, אשר ישמשו את העמיתים הפוטנציאליים בבחירת הגוף המוסדי. הטיוטה קובעת את סוגי הנתונים שיש לאסוף לגבי כל סוג בקשה, הוראות לעניין איסוף ושמירת הנתונים, אופן הדיווח למפקח וכן חובה להצגת הנתונים באתר האינטרנט, בהתאם לנספח שבחוזר, לפחות לגבי ארבע השנים האחרונות.

(22) בחודש נובמבר 2009 פרסם המפקח חוזר שעניינו **קבלת תמורה או טובת הנאה בידי סוכן מנותן שירות או מגוף מוסדי**. מטרת החוזר הינה למנוע

חשש לניגוד עניינים בין האינטרס האישי של הסוכן לאינטרס של הלקוח ומחייב את סוכן הביטוח המפנה לקוח לנותן שירות ו/או ממליץ עליו ו/או מעורב בבחירתו, לפעול לטובת הלקוח בלבד ולפי שיקול דעתו המקצועי. בהתאם, החוזר מרחיב את האיסור אשר נקבע בחוזר ביטוח 1-8-2007 "שמאות ביטוח רכב (רכוש וצד ג') ואוסר על סוכן ביטוח לקבל תמורה או כל טובת הנאה אחרת, בין במישרין ובין בעקיפין, לרבות מגוף מוסדי, בשל הפניית לקוח לנותן שירות, כגון: עו"ד, שמאים, רופאים, מוסכים, סוקרים ומתקיני או ספקי מערכות מיגון. יצוין, כי לעניין לחוזר זה, גוף מוסדי איננו נחשב לנותן שירות. תחילתו של החוזר מיום פרסומו.

(23) בחודש נובמבר 2009 פרסם המפקח חוזר שעניינו **מדיניות תגמול בגופים המוסדיים**. על פי החוזר, על מבנה התגמול בגופים המוסדיים להיות מושתתת על איזון ראוי בין הרצון לתגמל נושאי משרה ועובדים על הצלחותיהם לבין הצורך להבטיח שמבנה התגמול עולה בקנה אחד עם טובת החוסכים ועם האסטרטגיה הכלל ארגונית של הגוף המוסדי, לאורך זמן. החוזר קובע את הליך קביעת המדיניות וקווים מנחים לעניין גיבוש מדיניות תגמול של נושאי משרה בגופים המוסדיים וכן של נושאי משרה ועובדים המועסקים במערך ההשקעות של הגוף המוסדי. בחודש מרץ 2010 פרסם המפקח הבהרה לחוזר האמור ביחס למועד פרסום מדיניות התגמול של נושאי משרה בגוף המוסדי. בהתאם להבהרה מדיניות תגמול של נושאי משרה העוסקים בניהול השקעות לשנת 2010 תפורסם באתר האינטרנט של הגוף המוסדי עד ליום 31 ביולי 2010 ואולם לא תחול חובת פרסום של מדיניות זו בדוח השנתי, כאשר ביחס ליתר הנושאים המוסדרים בחוזר תפורסם מדיניות התגמול במתכונת אשר נקבעה בחוזר החל משנת 2011. לפרטים בדבר מדיניות התגמול של החברה ראו סעיף 8.6.7 להלן.

(24) בחודש דצמבר 2009 פרסם המפקח חוזר שעניינו **הסדרת כללי פרסום תשואה לגופים מוסדיים**, אשר נועד לאפשר לצרכן לבצע השוואה בין גופים מוסדיים ולסייע לו להגיע להחלטה מושכלת בדבר השקעתו. החוזר אוסר על גופים מוסדיים וסוכן ביטוח פנסיוני לפרסם מידע ביחס לתשואה אשר יש בו תיאור מטעה, או בהסתמך על נתונים או מידע אשר נמסרו על ידי גורם אחר, בטרם נבדקה מהימנותם ולפני שנמסר לאוצר דוח חודשי בעניין זה. החוזר קובע הנחיות מפורטות בעניין פרסום תשואה של מסלולי השקעה, מבטל את האפשרות להציג תשואה של החודש האחרון, וקובע, בין היתר, כי התשואה שתוצג תהיה תשואה נומינאלית ברוטו ממוצעת שנתית בעבור תקופת הפרסום שנבחרה, בכפוף לתנאים נוספים המפורטים בחוזר. עוד קובע החוזר הוראות לעניין פרסום השוואת תשואות ומחייב קבלת אישור משפטי על עמידה בהוראות החוזר לפני פרסום התשואות.

(25) בחודש ינואר 2010 פרסם המפקח טיוטת חוזר שנייה שעניינה **התקשרות גוף מוסדי עם בעל רישיון**. מטרת הטיוטה להחיל את הוראות חוזר ביטוח 14/2004 בעניין התקשרות מבטח עם סוכן ביטוח, בשינויים המחויבים, על כל התקשרות בין יועץ פנסיוני וסוכן ביטוח עם גוף מוסדי, ובין היתר - חובת קיום הסכם בכתב בהתקשרות בין גוף מוסדי לבעל רישיון, שבין תנאיו חיוב הסוכן להחזיק כספים שגבה ממבוטחים בחשבון נפרד שינוהל על ידו כנאמן של המבטח, כפי שיורה המפקח.

(26) בחודש מרס 2010 פרסם המפקח מכתב הבהרה שעניינה **קריטריונים לאישור חלוקת דיבידנד ע"י חברת ביטוח**. מטרת המכתב להבהיר את התנאים להגשת בקשה לקבלת אישור מהמפקח בכל הנוגע לחלוקת דיבידנד, החל מיום פרסום הדוחות הכספיים התקופתיים לשנת 2009. חברת ביטוח אשר סך ההון העצמי שלה לאחר חלוקת דיבידנד גבוה ב-110% מהסכומים הנדרשים בטיוטה, תהא רשאית לחלק דיבידנד ללא צורך באישורו מראש של המפקח ובלבד שמסרה למפקח טרם החלוקה הודעה על חלוקת דיבידנד ואת המסמכים הנדרשים לפי המכתב.

(27) בחודש יולי 2010 פורסם חוזר גופים מוסדיים שעניינו **הוראות לעניין השקעת גופים מוסדיים באיגרות חוב לא ממשלתיות**. החוזר מאמץ את מסקנות הדוח הסופי של הוועדה לקביעת פרמטרים להתייחסות גופים

מוסדיים המעמידים אשראי באמצעות אגרות חוב לא ממשלתיות (המוכרת כ"ועדת חודק"). הוראות החוזר קובעות, בין היתר, חובת עריכת אנליזה לפני רכישת אגרות חוב לא ממשלתיות, חובת קבלת אישור פרטני לרכישת אגרות חוב לא ממשלתיות בהיקף העולה על ההיקף המינימאלי שנקבע לעניין זה, חובת קבלת מידע ספציפי כתנאי לרכישת אגרות חוב כאמור, במהלך תקופת חיי איגרת החוב, קביעת תניות חוזיות ואמות מידה פיננסיות שהן תנאי לרכישת אגרות חוב כאמור וכן תניות ואמות מידה כאמור שהן בגדר המלצה, אך אינן מחויבות כתנאי לביצוע רכישה כאמור. ההוראות המוצעות אינן אמורות לגרוע מההוראות הקיימות הנוגעות להקמת מערך אשראי בגוף המוסדי ואופן פעולתו.

(28)

בחודש אוגוסט 2010 פרסם המפקח חוזר שעניינו **ניהול טכנולוגיות מידע בגופים מוסדיים**. על פי החוזר, על גופים מוסדיים חלה חובה לנהל את תחום טכנולוגיות המידע על פי תקנים מקצועיים מקובלים ועל בסיס עקרונות ממשל תאגידי נאותים הכוללים התייחסות לשיטות לתהליכים ולבקורות הנדרשים בניהול תחום טכנולוגיות המידע, וזאת במטרה להבטיח את ניהולן התקין ואת תמיכתן בפעילות העסקית והוראות הדין, תוך הקפדה על שמירת זכויות המבוטחים. החוזר קובע, בין היתר, הוראות לעניין אחריותו הישירה של הגוף המוסדי בקביעת מדיניות ואסטרטגיה בתחום טכנולוגיות המידע, בביצוע בקרה ופיקוח שוטפים ובניהול תקין של תחום טכנולוגיות המידע (ממשל טכנולוגיות מידע); קיומם של תהליכים סדורים לעמידה בדרישות הציות החיצוניות והפנימיות בתחום טכנולוגיות המידע (הבטחת ציות); קיומם של תהליכים סדורים לניהול סיכונים בתחום טכנולוגיות המידע (ניהול סיכוני טכנולוגיות המידע); הוראות לניהול ובקרת מידע לצורך הבטחת אמינות המידע, שלמותו, זמינותו והרלוונטיות שלו לתפקוד הגוף המוסדי (בקורות מידע וניהול נתונים); עקרונות ונוהלי עבודה מקובלים בביצוע רכש ופרויקטים מהותיים בתחום טכנולוגיות המידע (רכש ופרויקטים). קיומה של מערכת הולמת לניהול שינויים במערכות המידע בגוף מוסדי, במטרה להבטיח כי השינויים האמורים מתועדים ונתונים לפיקוח ובקרה באופן שוטף (ניהול שינויים); קביעת עקרונות ונוהלי עבודה להבטחת ניהולם התקין של תהליכים המבוצעים על ידי מיקור חוץ בתחום טכנולוגיות המידע, תוך מודעות לסיכונים ולחשיפות של הגוף ובמטרה להבטיח שליטה ובקרה על התהליכים והמידע המנוהלים במיקור חוץ (מיקור חוץ Outsourcing)). חוזר זה עוסק בליבת פעילות הגופים המוסדיים בקבוצה וצפוי כי תהיה לו השלכה מהותית על כל תחומי הפעילות שלהן.

(29)

בחודש נובמבר 2010 פורסמה טיוטת חוזר שעניינה **שירות ללקוחות גופים מוסדיים**. מטרת הטיוטה לקבוע נהלים שיבטיחו את רמת השירות שמספק גוף מוסדי ללקוחותיו. בין הוראות הטיוטה: על הנהלת הגוף המוסדי לקבוע אמנת שירות אשר תכלול מדדי איכות ומצוינות לשירות וכן את זכויות הלקוח בקבלת שירות; גוף מוסדי יקבע עבור כל סוג של נותן שירות כללים ביחס לרמת המקצועיות הנדרשת ממנו לצורך מתן השירות; גוף מוסדי ימנה מבין עובדיו הבכירים ממונה שירות ללקוחות אשר ידווח למנכ"ל ולדירקטוריון; דירקטוריון גוף מוסדי יקבע את מדיניות הגוף המוסדי למתן שירות. על פי הטיוטה, תחילתן של ההוראות החל מיום 1 בינואר 2012 למעט תחילתו של סעיף 6 (א) שעניינו התווית המדינית ע"י הדירקטוריון ותחילתו ביום 1 במאי 2011.

(30)

בחודש אוגוסט 2009 פרסם המפקח חוזר שעניינו **בירור ויישוב תביעות וטיפול בפניות ציבור**. החוזר מורה לגופים מוסדיים לקבוע מערכת כללים לבירור ויישוב תביעות (כל תביעה למימוש זכויות לפי תנאי פוליסת הביטוח) וטיפול בפניות ציבור, בכפוף להוראותיו המפורטות של החוזר, העוסקות, בין היתר, בחובת מסירת והצגת מסמכים, הודעות ומידע אחר לתובע, החל משלב בירור התביעה ועד לסיומה; קביעת לוחות זמנים למענה על תביעות ועל פניות; כללים לשמירת מידע ומסמכים; והוראות לעניין פרסום מערכת הכללים, בין היתר, באתר האינטרנט של החברה. כמו כן, על הכללים להיות אחידים לכל סוגי התביעות (אלא אם יש הצדקה לשונות עקב מאפייני התביעה) ולכל סוגי התובעים (להלן: "מערכת הכללים"). עוד נקבע, כי על

חברה מנהלת לכלול את מערכת הכללים בתקנון הקופה או הקרן שהיא מנהלת, ולעניין חיובי חברת ביטוח יראו את מערכת הכללים כחלק מתנאי פוליסת הביטוח. החוזר קובע את הפעולות שעל הדירקטוריון והנהלה לנקוט לצורך יישומה. בהתאם למכתבים שפרסם המפקח בחודש אוגוסט 2010 ובחודש ינואר 2011, הוראות החוזר נדחו בארבעה חודשים, ליום 1 במאי 2011, למעט לגבי ענף ביטוח רכב חובה, אשר לגביו הוראות החוזר יחולו החל מיום 1 בנובמבר 2011.

(31) בחודש ספטמבר 2009 פרסם המפקח חוזר שעניינו **איסוף מידע סטטיסטי לגבי יישוב תביעות**. החוזר קובע את אופן איסוף ושימור נתוני התביעות, המפורט בחוזר ונספחיו, אשר ידווחו למפקח ופורסמו באתר האינטרנט, בכל שנה קלנדארית ביחס לשנה שחלפה, וזאת ביחס לתביעות שהוגשו בארבע השנים האחרונות. החוזר מחייב את הגופים המוסדיים בפרסום מדדים ביחס לאופן בו הם מיישבים תביעות, על מנת שיהיו כלי נוסף למבוטחים ולעמיתים הפוטנציאלים בבחירת הגוף המוסדי עימו יתקשרו. החוזר ייכנס לתוקף ביום 1 לינואר 2011 וקבועות בו הוראות מעבר שונות

(32) בחודש ינואר 2011 פרסם המפקח טיוטת חוזר שלישית שעניינה דרישות הון מחברות מנהלות של קופות גמל וקרנות פנסיה בד בבד עם פרסום של **טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הון עצמי מזערי הנדרש מחברה מנהלת), התש"ע-2011**. מטרת הטיוטה הינה לקבוע את דרישות ההון המזערי מחברות מנהלות באופן שיעניק מענה מספק לסיכונים להם הן חשופות. הטיוטה קובעת את אופן חישוב דרישות ההון העצמי המינימאלי הנדרש מחברות מנהלות, את החלופות השונות להחזקת ההון העצמי הנדרש, הגבלות על חלוקת דיבידנד על ידי החברה המנהלת באם הונה העצמי אינו בגובה ההון העצמי הנדרש ממנה לפי התקנות וכן הוראות בדבר דרכי השקעת ההון העצמי המזערי הנדרש מחברה מנהלת. במסגרת טיוטת התקנות וטיוטת החוזר נקבעו הקלות מסוימות בגין קופות גמל מסוגים שונים ואף קיימת אפשרות להפחתה מסוימת מסכום דרישת ההון העצמי המזערי במקרים מסוימים הקבועים בטיוטת התקנות. ראה גם באור מס' 15 לדוחות הכספיים.

(33) בחודש ינואר 2011 פרסם המפקח טיוטת חוזר שעניינה **חתימה דיגיטלית**. מטרת הטיוטה היא לשפר ולייעל את אופן העברת המסמכים מבעל רישיון אל גוף מוסדי, לקצר את זמני העברת המסמכים ולשפר את השירות ללקוח. הטיוטה קובעת הוראות לבעל רישיון המשתמש בחתימה דיגיטלית לשם החתמת לקוח על מסמכים כחלק מביצוע עסקה ובכללן אופן החתמת הלקוח ואופן נעילת המסמכים החתומים לצרכי ארכוב.

(34) בחודש פברואר 2011 פרסם המפקח טיוטת הבהרה בקשר עם הוראות לעניין השקעת גופים מוסדיים באיגרות חוב לא ממשלתיות (להלן: "**חוזר השקעה באיגרות החוב**"). טיוטת ההבהרה כוללת הוראות בדבר השקעת גופים מוסדיים באיגרות חוב, סחירות או לא סחירות, אשר הונפקו במסגרת הרחבת סדרה, בין לפני ובין אחרי יום 1 באוקטובר 2010, ואילו הוראות הכלולות בחוזר השקעה באיגרות חוב יחולו בכל אחד מהמקרים האמורים, לפי העניין. כמו כן, כוללת הטיוטה הבהרות ביחס למונחים הכלולים בחוזר השקעה באיגרות חוב וכן הוראות החלות ביחס לגוף מוסדי המנהל את השקעותיו באמצעות מיקור חוץ.

(35) בחודש מרס 2011 פרסם המפקח חוזר שעניינו **הוראות בדבר חישוב שווי נכסים לא סחירים של גוף מוסדי**. החוזר קובע עקרונות בדבר אופן חישוב שווי נכסים המוחזקים על ידי גופים מוסדיים, אשר יש להציגם בשוויים ההוגן (Fair Value), תוך השתלבות במגמת החשבונאות הבינלאומית הרווחת כיום, לפיה יש להעדיף את שווי ההוגן של הנכס על פני שווי ההיסטורי לצורכי מדידה וגילוי. החוזר פורסם בהמשך להודעות הממונה בדבר תחילת פעילות חברת מרווח הוגן בע"מ בעקבות זכייתה במכרז, להקמה ולתפעול של מאגר ציטוטי מחירים ושערי ריבית, אשר יסופקו לגופים מוסדיים. בחוזר נקבעו הוראות בדבר חישוב שווי נכס שאינו נייר סחיר (בהתאם לסוג הנכס), הוראות בדבר חישוב שווי נייר ערך דל סחירות

והוראות בדבר חישוב נכס חוב של סחיר בהתאם למודל ציטוטו שווי הוגן שקבעה החברה הזוכה במכרז. תחילתן של מרבית הוראות החוזר החל מועד תחילת פעילותה של החברה הזוכה במכרז. החוזר מבטל מספר חוזרים בנושא. במקביל, פרסם המפקח חוזר נוסף שעניינו **מודל לקביעת שווי הוגן של נכס חוב בלתי סחיר**. בחוזר הובהר כי לאור זכיית חברת מרווח הוגן בע"מ במרכז לענין הקמה ותפעול של מאגר ציטוטי מחירים פרטניים ושערי ריבית עבור גופים מוסדיים, על הגופים המוסדיים להיערך לקראת מועד תחילת פעילותה ולהתקשר עמה בתנאים שנקבעו במכרז. בהתאם להוראות החוזר הוסמכה הזוכה במכרז לפרסם הוראות ביצוע לשימוש במודל לשערוך נכסי חוב לא סחירים. תחילת החוזר ביום תחילת פעילות הזוכה במכרז שנקבע, על פי הודעת אגף שוק ההון, ביטוח וחסכון מחודש פברואר 2011, ליום 20 במרס 2011.

(36) בחודש מרץ 2011 פרסם המפקח טיוטת חוזר שנייה שעניינה **טיוב נתוני זכויות העמיתים בגופים המוסדיים**. מטרת טיוטת החוזר הינה להגדיר את הפעולות הנדרשות מגוף מוסדי כדי להבטיח שרישום זכויות העמיתים במערכות המידע של הגוף המוסדי יהיה מהימן, שלם זמין וניתן לאחזור. טיוטת החוזר קובעת מסגרת עבודה כללית לפרוייקט הטיוב ובכללה חובת גוף מוסדי לעריכת סקר פערים אודות המידע הקיים, איתור הכשלים במידע הקיים ובחינת איכותו, בניית מודל מיפוי ודירוג הפערים שנמצאו בסקר הפערים והכנת תכנית עבודה מפורטת (תוך התייחסות לנושאים הכלולים בטיוטת החוזר) לטיפול בכל כשל או קבוצת כשלים שנמצאו. כמו כן, נקבע כי גוף מוסדי יטיב את נתוני ממשק האחזקות כך שהנתונים הנכללים בממשק האחזקות יהיו מלאים ורציפים, לאורך תקופת החיסכון. עוד נקבע בטיוטת החוזר, הוראות בדבר ניהול פרויקט הטיוב אצל הגוף המוסדי, לרבות אופן הפיקוח והבקרה של הדירקטוריון וההנהלה, הקמת ועדת היגוי לצורך גיבוש תכנית העבודה, חובת התיעוד של הנושאים המפורטים בטיוטת החוזר ודיווחים לממונה על ידי הגוף המוסדי בקשר עם טיוב זכויות העמיתים כאמור. בהתאם לטיוטת החוזר, נדרשים הגופים המוסדיים, בין היתר, לבצע את סקר הפערים עד ליום 30 בספטמבר 2011, לסידור המידע הקיים ושמירתו עד ליום 30 בספטמבר 2012, ולסיים את פרויקט הטיוב בכללותו עד ליום 30 ביוני 2014. החברה לומדת את הוראות טיוטת החוזר. יצויין כי יישומן של הוראות טיוטת החוזר תדרושנה ככל הנראה משאבים כספיים וניהוליים רבים.

8.2.16 רישיונות

בידי הקבוצה ובכלל זה שומרה וחברות הבנות שלה, אשר נרכשו על ידי הקבוצה, רישיונות ו/או היתרים לפעול כמבטח, סוכן או חברה מנהלת, לפי העניין, כמתחייב על פי כל דין.

בהתאם לסעיף 15 לחוק הפיקוח בידי הקבוצה רישיונות מבטח ישראלי, לעסוק בענף פנסיה וכן בענפי הביטוח המפורטים להלן: חיים מקיף; תאונות אישיות; מחלות ואשפוז; אחריות המעבידים; כלי רכב חובה; רכב מנועי - רכוש (עצמי וצד ג'); מקיף לדירות ובתי עסק; כלי טיס לרבות אחריות כלפי צד שלישי; כלי שיט לרבות אחריות כלפי צד שלישי; מטענים בהובלה; אחריות כלפי צד שלישי; אבדן רכוש; חקלאי; הנדסי; אחריות למוצרים פגומים; מתן ערבויות; סיכונים אחרים; והשקעות של רוכשי דירות.

כמו כן, בידי הקבוצה רישיון לחברות מנהלות של קופות גמל ואישורי קופות גמל לקופות הגמל ולקרנות הפנסיה שבניהולה, רישיון לניהול תיקי השקעות, לפי חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות וכן היתר עבור מנורה מבטחים קרנות לניהול קרנות נאמנות. בנוסף, מנורה מבטחים חיתום רשומה במרשם החתמים, בהתאם להוראות תקנות ניירות ערך (חיתום)(תיקון), התשס"ז-2007.

8.2.17 היתר להחזקת אמצעי שליטה

בהתאם להוראות הדין, החזקת אמצעי שליטה ושליטה במבטח (לרבות בחברה מנהלת של קרן פנסיה) בסוכן ובחברה מנהלת של קופת גמל, כפופים לקבלת היתר מאת

המפקח על הביטוח או הממונה. בחודש דצמבר 2007, נתן המפקח¹¹ למר מנחם גורביץ, היתר להחזקת אמצעי שליטה ולשליטה, במישרין או בעקיפין¹², באמצעות החברה, במבטחים: מנורה מבטחים ביטוח, מנורה מבטחים פנסיה ושומרה; בחברה המנהלת: מנורה מבטחים גמל; ובסוכני התאגיד: סיני סוכנות לביטוח בע"מ, סוכנות ארנון את ויינשטוק ואורות סוכנות לביטוח חיים (2005) בע"מ (להלן: "התאגידים נשוא ההיתר").

בהיתר נקבעו, בין היתר, התנאים העיקריים כדלקמן: הוראות בדבר שימור גרעין השליטה¹³ במלוא שרשרת השליטה בתאגידים נשוא ההיתר, וזאת בדרך של הגבלות על שיעבוד, מכירה, העברה של גרעין השליטה בתאגידים הנ"ל, לרבות בדרך של הנפקה; הוראות בדבר הפקדה, בידי נאמן (ער"ד ישראלי) על פי כתב נאמנות, של תעודות מניה המייצגות לפחות את גרעין השליטה במנורה מבטחים ביטוח, מנורה מבטחים פנסיה ושומרה וכן חתימה על יפויי כוח לנאמן על אמצעי השליטה שימנה המפקח למכירת מניות גרעין השליטה במנורה מבטחים פנסיה ובשומרה, בהתקיים תנאים המפורטים בהיתר. נכון למועד הדוח, החברה עומדת בכל תנאי ההיתר.

בנוסף, על פי הוראות הדין, החזקת אמצעי שליטה מעל לשיעור מסוים בחברה המנהלת קרנות נאמנות, טעונה קבלת היתר שליטה מרשות ניירות ערך. בחודש דצמבר 2005 קיבלו בעלי השליטה בחברה היתרי שליטה כנדרש.

8.3 השקעות

8.3.1 מבטחים וגופים מוסדיים

הנכסים המנוהלים על ידי הקבוצה:

- נכסי נוסטרו מנורה מבטחים ביטוח ושומרה (הון עצמי, תעודות ביטוח כללי ותעודות ביטוח חיים של פוליסות מבטיחות תשואה) - הסיכונים הנובעים מהשקעות של נכסי נוסטרו חלים על המבטחים. הכספים מושקעים בהתאם למגבלות הקבועות בתקנות דרכי ההשקעה ומדיניות ההשקעות המאושרת. כנגד תעודות ביטוח החיים של פוליסות מבטיחות תשואה ששווקו עד לסוף שנת 1990 מונפקות אג"ח מיועדות (ח"ץ) בהתאם להסכמים של כלל המבטחים במשק עם משרד האוצר.
- נכסי מבוטחים/עמיתים - נכסים אלו מושקעים בהשקעות חופשיות, סחירות ושאינן סחירות בהתאם למגבלות הקבועות לעניין זה בתקנות דרכי ההשקעה ובתקנות מס הכנסה, לפי העניין. התשואה המושגת נזקפת לטובת בעלי הפוליסות/עמיתים, בניכוי דמי ניהול. יצויין כי בקופות הגמל מבטיחות התשואה נזקפת תשואה מינימלית בהתאם להבטחת הקופה גם אם התשואה בפועל נמוכה יותר.
- מדיניות ההשקעות בגין השקעות הנוסטרו של מנורה מבטחים פנסיה ומנורה מבטחים גמל נקבעות בהתאם להחלטות הדירקטוריון והנהלה של אותם גופים.

ועדות השקעה

מדיניות ההשקעה הכוללת של המבטחים והגופים המוסדיים בקבוצה נקבעת על ידי הדירקטוריונים של כל מבטח/חברה מנהלת, לפי העניין, ובהתאם להוראות הדין החלות על מבטח/חברה מנהלת, ובין היתר, הוראות חוזר השקעה באגרות חוב לא ממשלתיות, אשר פרסם המפקח בעקבות המלצות וועדת חודק. בקבוצה קיימים שני סוגים של ועדות השקעה אשר מיישמות את מדיניות ההשקעה הכוללת שאושרה

¹¹ ההיתר ניתן אגב אישור עסקת הרכישה של שומרה (לפרטים ראה סעיף 1.3.11 לדוח). במסגרת זו דרש המפקח כי תוסדר בהיתר גם החזקת אמצעי השליטה והשליטה בשאר הגופים המוסדיים המוחזקים, במישרין או בעקיפין, על ידי החברה ובכלל זה מתן יפויי כוח למר גורביץ להצביע באסיפות הכלליות של החברה. יפויי הכוח לא ישונו ולא יבוטלו אלא באישור מראש ובכתב מאת הממונה. בעקבות רכישת השליטה במנורה מבטחים הסתדרות המהנדסים בע"מ הורחב היתר השליטה האמור.

¹² באמצעות ניידן ופלמס, תאגידים זרים הרשומים בואדו - ליכטנשטיין המחזיקים במניות השליטה של החברה (לעיל ולהלן: "התאגידים הזרים"). התאגידים הזרים מוחזקים בנאמנות בה מר גורביץ הוא נהנה יחיד ובלעד.

¹³ לעניין זה, "גרעין שליטה" - 50.01% בכל אחד מאמצעי השליטה, במישרין או בעקיפין, בדילול מלא של כלל אמצעי השליטה בתאגיד הרלבנטי.

ומקבלות את החלטות ההשקעה: אחת - ועדת השקעות תלויות תשוואה ("כספי מבוטחים/עמיתים") והשנייה - ועדת השקעות שאינן תלויות תשוואה ("נוסטר").

למנורה מבטחים ביטוח, למנורה מבטחים פנסיה ולמנורה מבטחים גמל - ועדות השקעה תלויות תשוואה¹⁴.

למנורה מבטחים ביטוח ולשומרה ועדות השקעה נפרדות להשקעות שאינן תלויות תשוואה ("נוסטר").

ועדת אשראי

הוועדה החלה לפעול בשנת 2008 וזאת על פי חוזר המפקח להסדרת פעילות האשראי. פעילותה היא בתחום האשראי הבלתי סחיר למעט מספר סוגי אשראי שהוחרגו.

ועדת האשראי עוסקת באישור עסקאות אשראי מעבר להיקף מסוים, כמו כן, עוקבת אחר יישום מדיניות האשראי ומצב האשראי של הקבוצה. הוועדה, פועלת כאמור עבור הקבוצה כולה, לעניין כספי מבוטחים/עמיתים (ביטוח, פנסיה, גמל) כמו גם לעניין כספי נוסטר, למעט תחום השירותים הפיננסיים.

ועדת האשראי מסתייעת בפורום חוב שהוקם בהתאם להנחיות המפקח בחוזר שעניינו טיפול בחובות בעייתיים (ראה סעיף 8.2.15(14) לעיל) ואשר תפקידו העיקרי ביצוע מעקב שוטף אחר חובות בעייתיים, דירוגם, וקביעת דרכי הטיפול בהם. על רקע, המשבר בשוק האשראי החוץ בנקאי בשנת 2008, התפתח תהליך של "הסדרי חוב" לחברות בקשיים באמצעות מנגנון של נציגות בעלי אג"ח. בהקשר זה פועלת הקבוצה באמצעות נציג מקצועי חיצוני יעודי לנושא, תוך הקפדה על ביצוע הפרדה מלאה בין פעילותו השוטפת לקידום הסדרי חוב לבין פעילות ההשקעות באמצעות אגף ההשקעות, והכל בהתאם להנחיות והוראות הדין הרלבנטיות.

8.3.2 תחום השירותים פיננסיים

בתחום השירותים הפיננסיים קיימות שתי ועדות השקעה - ועדת השקעות לניהול כספי קרנות הנאמנות וועדת השקעות לניהול תיקי לקוחות. בקרנות נאמנות פועלת ועדת ההשקעות במסגרת הוראות חוק השקעות משותפות בנאמנות, ומגבלות ההשקעה הקבועות בתשקיף הקרן. ועדת ההשקעות לניהול תיקי השקעות מתווה מדיניות ההשקעות באפיקים השונים, כאשר ההשקעות בפועל נעשות במגבלות הקבועות בהסכמים הפרטניים עם הלקוחות.

ההשקעות בתחום זה מנוהלות באופן נפרד מהשקעות בתחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח והכול בהתאם למדיניות והנחיות ועדת ההשקעות הרלבנטית כאמור לעיל.

8.3.3 תפקידי ועדות ההשקעה וניהול ההשקעות

תפקידי ועדות ההשקעה השונות של הקבוצה, בתחומי הפעילות השונים, הינן, בין השאר, קביעת עקרונות ודרכי ההשקעות בכל תחום, אישור עסקאות מסוימות טרם ביצוען, קביעת מגבלות חשיפה ואחזקה בניירות ערך מסוגים שונים, במנפיק, בקבוצת לוויים וכו', והכל בכפוף להוראות הדין והמפקח השונות החלות על מדיניות ההשקעות של הקבוצה, ובין היתר, תקנות דרכי ההשקעה והוראות חוזר השקעה באגרות חוב לא ממשלתיות, אשר פרסם המפקח בעקבות המלצות וועדת חודק, לתקנות דרכי ההשקעה ובהתחשב במדיניות ומסגרות ההשקעה שהגדיר הדירקטוריון.

השקעות הקבוצה בתחום ביטוח החיים וחיסכון ארוך הטווח והנוסטרו מנוהלות ע"י אגף ההשקעות של מנורה מבטחים ביטוח וזאת על מנת לנצל ידע ומומחיות הנדרשים בתחומי ההשקעות השונים. באגף הוקמו צוותי השקעה מתמחים בהשקעות בחו"ל, במניות בישראל, בנכסי חוב, במחקר ואנליזה ובקרנות השקעה. כמו כן, הוקם מערך אשראי לא סחיר. בנוסף, מתקיימת הפרדה (ברמת הקבוצה) בין ניהול כספי הנוסטרו לבין ניהול כספי המבוטחים/עמיתים.

בנוסף, הוקם באגף צוות "מידל אופיס" בהתאם לחוזר גופים מוסדיים שעניינו מערך התפעול והבקרה בתחום ההשקעות של הגוף המוסדי.

¹⁴ יצוין, כי בועדות ההשקעה הנפרדות של הגופים המוסדיים הנ"ל מכהנים אותם חברים.

החלטות השקעה בפועל מתקבלות על ידי מנהלי התחומים באגף ומנהלי השקעות השונים, תוך הסתייעות בצוות המחקר והאנליזה ובעבודות מחקר חיצוניות בארץ ובח"ל, ופגישות שוטפות עם מומחים מקצועיים בתחום, והכל בכפוף ובמסגרת המדיניות המאושרת.

8.3.4 השקעות מנוהלות

8.3.4.1 ענף ביטוח חיים - תיק משתתף ברווחים

שיעור מסך הנכסים	באלפי ש"ח	סעיף השקעה
33%	3,978,995	אג"ח סחירות
13%	1,518,241	אג"ח לא סחירות
31%	3,773,534	מניות ואופציות (כולל תעודות סל ו-ETF)
1%	67,575	מזומנים ושווי מזומנים
6%	690,862	פקדונות
4%	464,885	קרנות השקעה
12%	1,479,927	הלוואות, חייבים ואחרים
100%	11,974,019	סה"כ כללי

8.3.4.2 ענף הפנסיה

שיעור מסך הנכסים	באלפי ש"ח	סעיף השקעה
2%	781,801	מזומנים ושווי מזומנים
7%	2,231,816	אג"ח ממשלתיות סחירות
11%	3,705,636	אג"ח קונצרניות סחירות
27%	9,258,076	מניות וני"ע סחירים אחרים
30%	10,108,276	אג"ח מיועדות
9%	3,146,503	פיקדונות והלוואות
14%	4,882,373	אחרים
100%	34,114,481	סה"כ נכסי "מבטחים החדשה" ר"מבטחים משלימה" (בניכוי התחייבויות שוטפות)

8.3.4.3 ענף קופות הגמל

שיעור מסך הנכסים	באלפי ש"ח	סעיף השקעה
2%	219,756	מזומנים ושווי מזומנים
20%	2,605,309	אג"ח ממשלתיות סחירות
19%	2,434,563	אג"ח קונצרניות סחירות
16%	2,013,585	מניות וני"ע סחירים אחרים
8%	975,713	אג"ח קונצרניות לא סחירות
33%	4,155,902	פיקדונות והלוואות
2%	213,407	אחרים
100%	12,618,235	סה"כ נכסי קופות הגמל

8.3.5 פעילויות השקעה מהותיות

8.3.5.1 לחברה השקעות במספר חברות בנות, אשר המהותיות שבהן הינן:

מנורה מבטחים ביטוח -

בחודשים יולי וספטמבר 2010 השקיעה החברה סך של 253 מיליוני ש"ח בשני שטרי הון נדחים בערך של 250 מיליוני ש"ח ע.ג. שהונפקו לתקופה של ארבעים ותשע שנים, כאשר למנורה מבטחים ביטוח אופציה לפירעון מוקדם לאחר עשר שנים, ולאחר מכן מדי חמש שנים. שטרי ההון מהווים הון ראשוני מורכב במנורה מבטחים ביטוח.

מנורה מבטחים פיננסים - החברה העמידה הלוואות בעלים ושטרי הון למנורה מבטחים פיננסים, אשר נכון ליום 31 בדצמבר 2010 עומדות על סך כולל של כ- 199 מיליוני ש"ח, בין היתר, לצורך רכישת פעילויות של קרנות נאמנות וקופות גמל.

מנורה מבטחים נדל"ן - החברה העמידה הלוואות בעלים למנורה מבטחים נדל"ן, אשר נכון ליום 31 בדצמבר 2010 עומדות על סך כולל של כ- 207 מיליוני ש"ח. יצוין, כי דירקטוריון החברה אישר מסגרת כוללת של הלוואות בעלים עד לסך של כ- 60 מיליוני דולר. לאחר תאריך הדוח, הורחבה מסגרת ההלוואה בסך של 14 מיליוני אירו נוספים. ההלוואות נועדו לצורך השקעה בנכסי נדל"ן בחו"ל לרבות באמצעות קרנות השקעה המשקיעות בנדל"ן בחו"ל. מנורה מבטחים נדל"ן רכשה בשיתוף עם צדדים שלישיים, נכסים מניבים בגרמניה בתחום המסחרי, משרדים ולוגיסטיקה. כמו כן, השקיעה בחברה היוזמת הקמת מלונות בשיתוף עם צדדים שלישיים בהודו (רשתות ניהול בינלאומיות). בנוסף השקיעה מנורה מבטחים נדל"ן בעסקאות ייזום של נכסי מקרקעין ברוסיה ובהקמת מיזמים סולאריים באירופה.

8.3.5.2 לעניין דוח הביקורת מטעם המפקח על הביטוח בקשר עם ההלוואות המיוחדות במנורה מבטחים ביטוח ראה באור מס' 38א' לדוחות הכספיים.

8.3.6 השקעות כספי המבוטחים והעמיתים והרווחיות הנזקפת לחברה מהם

השקעות בענפי ביטוח חיים ופנסיה נועדו לכסות את התחייבויות המבטוח כלפי המבוטחים והעמיתים, כפי שהן מוערכות על ידי האקטואר הממונה.

תקנות דרכי ההשקעה ותקנות קופות הגמל, כוללות הוראות בדבר כללי השקעה של נכסים המוחזקים כנגד ההתחייבויות השונות וכן כללים לעניין דרכי ניהול השקעות המבטוח.

8.3.6.1 ביטוח חיים

עיקר עתודות ביטוח חיים נובעות ממרכיב החיסכון אשר נצבר בפוליסות. קיימת עתודה גם לתשלומי תביעות ריסק (מוות, אי-כושר עבודה, סיעודי וכד') אשר בחלקן צמודות מדד ובחלקן צמודות לתשואות המושגות עבור הפוליסות המשתתפות ברווחים, כמפורט להלן.

ביטוח חיים צמוד (פוליסות מבטיחות תשואה)

עד וכולל 1990 הונפקו על ידי מנורה מבטחים ביטוח פוליסות ביטוח אשר העניקו למבוטח תשואה או ערכי פדיון מובטחים. בכדי לעמוד בהתחייבויות אלו, נחתמו בין מנורה מבטחים ביטוח וחברות הביטוח האחרות במשק לבין ממשלת ישראל הסכמי השקעה המכונים "הסכמי ח"ץ" (חיים צמוד) המסדירים את השקעות עתודות הביטוח כאמור באג"ח מיוחדות המונפקות על ידי מדינת ישראל (להלן: "איגרות חוב מיועדות").

איגרות החוב הנ"ל נושאות ריבית צמודה בשיעור שהלך ופחת עם השנים מ- 6.2% ל-4%. התשואה למבוטח נגזרה מריבית איגרות החוב המיועדות, בניכוי מרווח למבטח. איגרות החוב מכוח הסכמי ח"ץ, קיבלו חלק עיקרי מעתודות הביטוח שנצברו בפוליסות האמורות, כאשר יתרת עתודות הביטוח הושקעו בהשקעות חופשיות בשוק ההון. בשל הבטחת תשואה או ערכי פדיון למבוטח בפוליסות אלו, סיכוני ההשקעות החופשיות חלות על המבטח. במהלך השנים עד סוף 2002, פדיתה מנורה מבטחים ביטוח בהתאם להסדר עם משרד האוצר, חלק מאיגרות החוב המיועדות והמירה אותן להשקעות

בנכסים בעלי תשואה עודפת. סך ההשקעות החילופיות (השקעות חופשיות במקום איגרות חוב מיועדות), הסתכם ליום 31 בדצמבר 2010 לסך של כ- 857 מיליוני ש"ח.

ביטוח חיים משתתף ברווחים (פוליסות תלויות תשואה)

החל מינואר 1991 הנפיקה החברה פוליסות משתתפות ברווחי השקעה. בפוליסות שנמכרו עד ליום 31 בדצמבר 2003 התשואה למבוטחים נקבעת לפי שיעור התשואה המושגת בפועל על ההשקעות, בניכוי דמי ניהול קבועים בגובה 0.6% מהצבירה (0.05% לחודש) ודמי ניהול משתנים בגובה 15% מהרווחים הריאליים שהושגו.

החל משנת 2004, מנורה מבטחים ביטוח מוכרת פוליסות בהן נגבים דמי ניהול קבועים מהצבירה בלבד וכן דמי ניהול מההפקדות השוטפות. שיעור דמי הניהול הינו עד 2% מהצבירה ו/או עד 13% מההפקדות בהתאם למסלולים הקבועים בפוליסות. החל משנת 2007, תוקנו תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאים בחוזה ביטוח), באופן המאפשר למבטח, באישור המפקח, גביית דמי ניהול המחושבים כשיעור מהשווי המשוערך של תיק ההשקעות ללא תקרה ובלבד שלא נגבים במקביל דמי ניהול מההפקדות השוטפות.

הפוליסות כאמור לעיל מכונות פוליסות "משתתפות ברווחים", היינו, פוליסות שבהן כספי החיסכון מושקעים באפיקי השקעות שונים. הרווחים שנובעים מהשקעות אלו נזקפים על מרכיב החיסכון בפוליסה. בפוליסות מעורב (מסורתית) כמפורט בסעיף 3.2.1(ב) להלן, כאשר ההשקעות מניבות תשואות חיוביות, מתווסף בנוסף לסכום הביטוח או ערך הפדיון, או לחילופין כאשר הן מניבות תשואות שליליות - המבוטח משלם פרמיה נוספת ("מאלוס") לשמירת סכום הביטוח או ערך הפדיון. כאשר המאלוס עולה על שיעור הנקוב בפוליסה ניתנת למבוטח האפשרות לוותר על תוספת התשלום תוך הקטנת סכום הביטוח/ערך הפדיון בהתאמה. בפוליסות מסוג "עדיף" כמפורט בסעיף 3.2.1(ב) להלן, מנגנון זה אינו קיים בדרך כלל. יובהר, כי דמי הניהול נגבים על תשואה ריאלית בלבד באופן שבו אם וככל שנוצרים הפסדים ריאליים (על בסיס שנתי), מנועה החברה מלגבות דמי ניהול עד לכיסוי ההפסד הריאלי. אם נוצרים הפסדים ריאליים במהלך השנה, לאחר שכבר נזקפו דמי ניהול בגין אותה השנה, החברה נדרשת לבטל את זקיפת החיוב בדמי הניהול המשתנים. יצוין, כי הפסדים ריאליים עשויים לנבוע מעליית מדד המחירים לצרכן (אינפלציה) ו/או הפסדים מהשקעות בניירות ערך ו/או שילוב ביניהם.

בשנת 2008 התשואה הריאלית על תיק ההשקעות הייתה שלילית ולפיכך לא ניתן היה לגבות דמי ניהול משתנים כאמור עד אשר ההפסד הריאלי הנ"ל יוחזר. לאור התשואות השליליות הנזכרות נוצר צורך לגבות פרמיה נוספת בפוליסות מסורתיות כמפורט לעיל.

לפירוט הנכסים וההתחייבויות בביטוח חיים ראה באור מס' 3 לדוחות הכספיים.

פנסיה 8.3.6.2

כל תשואת ההשקעות הנובעת מהשקעת כספי העמיתים, נזקפת לעמיתים. החברה גובה דמי ניהול מדמי גמולים ומנכסי הקרן הצבורים.

להלן פרטים על שיעור דמי הניהול הסטטוטוריים ושיעור דמי הניהול שנגבו בפועל בתקופות המתוארות בדוח:

2008	2009	2010		
6.00%	6.00%	6.00%	מדמי הגמולים	שיעור דמי ניהול
0.50%	0.50%	0.50%	מנכסי הקרן	סטטוטוריים
4.67%	4.53%	4.19%	מדמי הגמולים	שיעור דמי הניהול
0.38%	0.34%	0.34%	מנכסי הקרן	שנגבו בפועל

1.17%	1.18%	1.16%	מדמי הגמולים	שיעור ההטבות שניתנו למבוטחים (כולל עמלות לסוכנים)
-	-	-	מנכסי הקרן	
3.50%	3.35%	3.03%	מדמי הגמולים	שיעור דמי ניהול, נטו כולל הטבות ועמלות
0.38%	0.34%	0.34%	מנכסי הקרן	
2.00%	2.00%	2.00%	מדמי הגמולים	מבטחים החדשה פלוס
			מנכסי הקרן הנובעים מהפקדות עד 31.12.05	שיעור דמי ניהול סטטוטוריים
0.50%	0.50%	0.50%	מנכסי הקרן מהפקדות החל מ- 1.01.06	שיעור דמי הניהול שנגבו בפועל
1.79%	1.65%	1.54%	מדמי הגמולים	
-	-	-	מנכסי הקרן הנובעים מהפקדות עד 31.12.05	
0.45%	0.46%	0.42%	מנכסי הקרן מהפקדות החל מ- 1.01.06	
1.79%	1.65%	1.54%	מדמי הגמולים	שיעור ההטבות שניתנו למבוטחים (כולל עמלות לסוכנים)
-	-	-	מנכסי הקרן	שיעור דמי ניהול, נטו
0.78%	1.22%	0.94%	מנכסי הקרן	כולל הטבות ועמלות

ככלל, לא קיימת עונתיות בגביית דמי הגמולים לקרנות הפנסיה. יחד עם זאת, קיימים חודשים מסוימים, המשתנים משנה לשנה, שבהם היקף דמי הגמולים גבוה יותר, וזאת, בעיקר, לאור תשלומים חד-פעמיים אשר משולמים עד ידי המעסיקים ואשר בגינם מופרשים דמי גמולים. יצוין, כי העונתיות הקיימת אצל לקוחות מנורה מבטחים פנסיה בענפים מסוימים, אשר משפיעה על כמות העובדים באותם הענפים אינה משפיעה בצורה מהותית על התפלגות דמי הגמולים בחודשי השנה.

גמל 8.3.6.3

כל תשואת ההשקעות הנובעת מהשקעות כספי העמיתים, נזקפת לעמיתים. החברה גובה דמי ניהול מהנכסים הצבורים בלבד.

להלן פרטים על שיעור דמי הניהול הסטטוטוריים ושיעור דמי הניהול שנגבו בפועל עבור כל המוצרים בתחום הפעילות בתקופות המתוארות בדוח לשנת 2010:

2008	2009	2010	
			מנורה מבטחים גמל
			שיעור דמי ניהול סטטוטורי
2.00%	2.00%	2.00%	
			שיעור דמי ניהול שנגבו בפועל
1.30%	1.21%	1.14%	

מבטחים תגמולים ופיצויים

2.00%	2.00%	2.00%	שיעור דמי ניהול סטטוטורי
1.39%	1.47%	1.53%	שיעור דמי ניהול שנגבו בפועל
2.00%	2.00%	2.00%	מנורה גמל מיתר שיעור דמי ניהול סטטוטורי
1.62%	1.71%	1.69%	שיעור דמי ניהול שנגבו בפועל
2.00%	2.00%	2.00%	מנורה גמל אמיר שיעור דמי ניהול סטטוטורי
1.36%	1.38%	1.11%	שיעור דמי ניהול שנגבו בפועל
2.00%	2.00%	2.00%	מנורה השתלמות שיעור דמי ניהול סטטוטורי
1.31%	1.27%	1.14%	שיעור דמי ניהול שנגבו בפועל
2.00%	2.00%	2.00%	מנורה מבטחים השתלמות שיעור דמי ניהול סטטוטורי
1.25%	1.23%	1.22%	שיעור דמי ניהול שנגבו בפועל
2.00%	2.00%	2.00%	מבטחים - מרכזית לפיצויים שיעור דמי ניהול סטטוטורי
1.06%	1.05%	1.04%	שיעור דמי ניהול שנגבו בפועל
2.00%	2.00%	2.00%	מנורה מרכזית לפיצויים שיעור דמי ניהול סטטוטורי
1.28%	1.03%	1.26%	שיעור דמי ניהול שנגבו בפועל
2.00%	2.00%	2.00%	מנורה מבטחים משתתפת בפנסיה תקציבית שיעור דמי ניהול סטטוטורי
0.61%	0.44%	0.21%	שיעור דמי ניהול שנגבו בפועל
2.00%	2.00%	2.00%	קופות גמל למטרה אחרת – חופשה, חגים והבראה שיעור דמי ניהול סטטוטורי
2.00%	2.00%	2.00%	שיעור דמי ניהול שנגבו בפועל
0.19%	0.29%	2.00%	מור מנורה מבטחים שיעור דמי ניהול סטטוטורי
0.19%	0.28%	0.20%	שיעור דמי ניהול שנגבו בפועל

מנורה מבטחים תע"ש

2.00%	2.00%	2.00%	שיעור דמי ניהול סטטוטורי
0.25%	0.27%	0.35%	שיעור דמי ניהול שנגבו בפועל
האומגה קרן השתלמות			
2.00%	2.00%	2.00%	שיעור דמי ניהול סטטוטורי
0.37%	0.28%	0.31%	שיעור דמי ניהול שנגבו בפועל
מנורה מבטחים יתר			
2.00%	2.00%	2.00%	שיעור דמי ניהול סטטוטורי
1.28%	1.52%	1.48%	שיעור דמי ניהול שנגבו בפועל

* בחודש ינואר 2010 מוזגו הקופות "מנורה מסד השתלמות", "מנורה גמל פלס" ו"מנורה מרכזית לפיצויים מורג" לקופות ולקרנות השתלמות שבניהול מנורה מבטחים גמל ולפיכך הן אינן מופיעות בטבלאות שלעיל.

** בחודש אוגוסט 2010 הושלם מיזוג קופות הגמל וקרנות ההשתלמות "קוואטר" כמפורט בסעיף 3.2.3.1 לעיל, ולפיכך, הן אינן מופיעות בטבלאות שלעיל.

קופות גמל מבטיחות תשואה (הינן חלק מפעילות הגמל)

חלק מקופות הגמל המנוהלות בקבוצה הינן קופות גמל מבטיחות תשואה, אשר העמיתים בהן מובטחים לתשואה ריאלית של 4.5% או 5.5% בשנה (לפי המקרה). שיעור של 75% או 89% מכספי ההשקעות מושקעים בפקדון בחשב הכללי, הנושאות תשואה צמודה למדד בשיעור של 4.95% או 5.95%, בהתאמה.

יתרת הכספים מושקעים בהשקעות חופשיות על פי החלטות ועדת ההשקעות של מנורה מבטחים גמל.

החברה גובה דמי ניהול מהרווח העולה על התשואה המובטחת, אך לא יותר מדמי הניהול המקסימאליים כפי שנקבעו בתקנות. במידה והתשואה שהושגה בפועל נמוכה מהתשואה המובטחת על החברה המנהלת להשלים את פער התשואה לחשבונות העמיתים. יצוין, כי מנורה מבטחים ביטוח ערבה להתחייבויות מנורה מבטחים גמל כלפי העמיתים להשגת התשואה המובטחת.

8.4 ביטוח משנה

8.4.1 כללי

ביטוחי המשנה של הקבוצה בתחומי הביטוח הכללי, החיים והבריאות נערכים על בסיס שנתי עם מבטחי משנה שונים. ביטוחי המשנה נועדו לשם גידור הסיכונים הביטוחיים של הקבוצה באמצעות העברת חלקם למבטחי המשנה, תוך הקטנת חשיפת הקבוצה בהתאמה. עם זאת, אין בהעברת הסיכון כאמור כדי לשחרר את הקבוצה ממלוא מחויבויותיה כלפי מבוטחיה. לקבוצה אין תלות במבטח משנה מסוים כלשהו.

בביטוח משנה משולמת פרמיה למבטחי המשנה ובתמורה מבטחי המשנה משתתפים בחלקם בתשלומי תביעות, וכן משלמים עמלות למבטח, בחוזים מסוימים, לפי העניין.

בחלק מהענפים שייר הקבוצה מכוסה בביטוח עודף הפסדים כנגד קסטטרופה (Excess Of Loss).

ביטוח המשנה לסוגיו מוצג בדוחות הכספיים בסעיפי הפרמיה, התביעות המשולמות והתלויות, העמלות, עתודות הביטוח וסכומים לקבל והתחייבויות אחרות.

8.4.2 תיאור סוגי חוזי ביטוח המשנה העיקריים ותיאור תמציתי של הכיסוי בגין כל מוצר עיקרי בתחומי הפעילות השונים:

בכל אחד מהענפים מותאם כיסוי ביטוח המשנה הנרכש למדיניות העסקית של הקבוצה ולאופי הסיכון ורמתו.

ההבחנה הבסיסית בסוגי ביטוח המשנה היא בין ביטוח משנה חוזי (יחסי או לא יחסי), שהינו ביטוח משנה הנערך עבור ענף או סוג ביטוח בהתאם לתנאי החוזה (Treaty) לבין ביטוח משנה פקולטטיבי, שהינו ביטוח משנה הנערך עבור עסקים ספציפיים או פוליסה בודדת. הביטוח היחסי מחלק את הסיכון באופן יחסי בין חברת הביטוח למבטחי המשנה, ואילו הביטוח הלא יחסי, מגן על החברה מפני תביעות העוברות את השייר העצמי שקבעה לעצמה.

פירוט הסכמי ההתקשרות בביטוח משנה חוזי עם מבטחי המשנה מועברים בכל שנה למפקח (לפרטים אודות סוגי ההתקשרות בביטוח משנה ראה סעיף 8.4.3 להלן).

8.4.3 סוגי הכיסויים השונים המקובלים בענף הביטוח בכלל ובקבוצה בפרט הינם:

ביטוח משנה חוזי

ביטוחי משנה יחסיים - הכוללים ביטוחי מכסה (Quota Share) וביטוחי מותר (Surplus). בביטוחי משנה יחסיים, מעבירה הקבוצה למבטח המשנה שיעור מסוים מסכום הפרמיה מכל פוליסה שמכוסה תחת החוזה, ומקבלת בתמורה ממבטח המשנה שיעור זה מסכום כל תביעה בגין הפוליסה הנ"ל, וכן עמלה. בביטוחי מכסה שיעור זה הינו קבוע לכל הפוליסות בענף המבוטח, ובביטוחי מותר שיעור זה משתנה על בסיס סכום הביטוח בהתאם לכל פוליסה.

ביטוחי משנה לא יחסיים כולל ביטוח מסוג עודף הפסדים (Excess of loss). ביטוח עודף הפסדים הוא ביטוח המכסה תביעות או אירועים מעל לסכום מסוים המוגדר מראש, דהיינו, תביעה בודדת גבוהה או אירוע בו מעורבים מספר סיכונים שהצטברותם מעל הסכום המוסכם משולמת על ידי מבטח המשנה עד לגובה סכום התקרה המוסכמת. מאידך, תביעה הנמוכה מהסכום שהוגדר מראש תשולם על ידי חברת הביטוח באופן בלעדי.

ביטוח משנה פקולטטיבי - ביטוחי משנה פקולטטיביים נערכים לכיסוי סיכונים מיוחדים הגלומים בפוליסות ספציפיות. בדרך כלל מבטחים עסקים בביטוח מסוג זה כאשר סכום הביטוח עולה בהיקפו על קיבולת חוזי ביטוחי המשנה האוטומטיים של הקבוצה, או כאשר הסיכון מוחרג מהחוזה עם מבטח המשנה.

ביטוח משנה יחסי רב ענפי ("Multi-Line") - הקבוצה התקשרה לקראת שנת 2009 בהסכם ביטוח משנה יחסי (25%) על שייר החברה במרבית ענפי הביטוח הכללי עם מבטח משנה (Swiss-Re). ייחודיות ההסכם הוא בתחולתו על מספר ענפים בו-זמנית. ההסכם האמור חודש למשך שנתיים נוספות. עוד יצויין, כי הסכם דומה נחתם בשנת 2010 עם מבטח משנה נוסף בהיקף של 5% על שייר החברה. הסכם אחרון זה לא חודש לשנת 2011.

8.4.4 תיאור ההסכמים העיקריים לתשלומי עמלות המתקבלות ממבטחי משנה

בחוזי ביטוח משנה לא יחסיים הקבוצה איננה מקבלת, בדרך כלל, עמלות ממבטחי המשנה. בחוזי ביטוח יחסיים וכן בהסכמי ביטוח פקולטטיביים, הקבוצה מקבלת עמלות ממבטחי המשנה בשיעור מוסכם ו/או בהתאם לתוצאות הביטוחיות, לפי העניין.

8.4.5 מדיניות החשיפה למבטחי משנה

8.4.5.1 ביטוח כללי

מדיניות החשיפה של הקבוצה באה להבטיח, באמצעות שימוש בכלי העברת סיכונים שונים, את המטרות העיקריות הבאות:

- שמירה על יחס בין החשיפה בשייר לבין ההון העצמי.
 - מיצוע תנודות התוצאות החיתומיות בשייר.
 - העברת סיכונים חריגים למבטחי משנה.
- סוג הסיכונים המועברים למבטחי המשנה ואופן העברתם נקבעים על פי ניתוח אופי הסיכון ויעילות העברתו למבטח המשנה, בהתבסס על ניסיון העבר ומודלים כלכליים פנימיים.

ההתקשרות עם מבטח המשנה נקבעת לפי איכות השירות הניתן על ידי מבטח המשנה, משך ואיכות היחסים בין החברות ואופי ההתקשרות (שירות או דרך מתווכים). בתחום הביטוח האלמנטרי הקבוצה מתקשרת עם מספר רב של מבטחי משנה על מנת למנוע תלות במבטח משנה בודד ולפזר את סיכון האשראי הגלום בהתקשרות שכזו.

על מנת למזער את סיכון האשראי, מהווה חוסן מבטח המשנה קריטריון מרכזי בהחלטה על ההתקשרות. מדיניות ההתקשרות של מנורה מבטחים ביטוח בכל הנוגע לדירוגם הבינלאומי של מבטחי משנה נבחנת ומאושרת מדי שנה. מדיניות ההתקשרות נכון למועד הדוח הינה כדלקמן:

- **ענפי זנב קצר** - לא תבוצע התקשרות עם מבטח משנה שדירוגו פחות מ- A לפי S&P או לפי דירוג דומה מסוכנויות אחרות למעט אישורים מיוחדים בגין נסיבות ספציפיות.
- **ענפי זנב ארוך** - לא תבוצע התקשרות עם מבטח משנה שדירוגו פחות מ- A לפי S&P או לפי דירוג דומה מסוכנויות אחרות, למעט אישורים מיוחדים בגין נסיבות ספציפיות.

בנוסף, בהתאם להוראות הפיקוח, קובע דירקטוריון המבטח, אחת לשנה, מסגרת חשיפה מרבית למבטחי משנה. מסגרת החשיפה הנ"ל מבוססת על דירוג האשראי הבינלאומי של מבטח המשנה, וקובעת מסגרות חשיפה למבטח, הן ברמת ההסכם הבודד והן ברמת כלל החוזים.

סך החשיפה למבטח משנה בביטוח רעידת אדמה, לאחר MPL (כמוגדר בסעיף זה להלן) בכל אחד מן המבטחים בקבוצה, לא יעלה על 175 מיליוני דולר למבטח משנה בודד בכלל החוזים (TREATY), ובתנאי שמבטח זה מדורג AA ומעלה. מבטחים המדורגים A- תוגבל החשיפה ל- 100 מיליוני דולר.

8.4.5.2 חשיפה לרעידת אדמה

חשיפת מבטחי המשנה לסיכון רעידת האדמה מורכבת מהסיכונים המועברים אליהם במסגרת חוזי הרכוש היחסיים, בהם מבטח המשנה משתתף בחלק יחסי מן הסיכון. החשיפה הזו מוגבלת בסכום מקסימום לאירוע (EVENT LIMIT).

עבור סיכון רעידת האדמה שאינו במסגרת חוזי ביטוח המשנה היחסיים רוכשת הקבוצה הגנה בחוזה "עודף הפסדים" (EXCESS OF LOSS) בשכבות שונות. תקרת הכיסוי מקבילה לגבול ה-MPL אותו בוחרת החברה לרכוש. ה-MPL (MAXIMUM PROBABLE LOSS) מייצג את מקסימום הנזק הצפוי להיגרם לחברה כתוצאה מאירוע בודד. מכיוון שסיכון רעידת האדמה, הוא הסיכון המרכזי בישראל, מפוזר על פני שטח גיאוגרפי רחב, ה-MPL מייצג ממוצע שמרני של הנזק הצפוי במקרה קטסטרופה. הקבוצה קובעת MPL שמרני, תוך לקיחת שולי ביטחון נוספים, לכל סוג סיכון, בהתבסס על התפלגות התיק של החברה, ותוך שימוש במודלים בין-לאומיים.

בשנת 2010 התבססה החברה לצורך הגנות לרעידת אדמה, על MPL ממוצע של 2%, בעוד שומרה, בהיותה חברה קטנה יותר, רכשה הגנות לפי MPL של 3%.

סכומי החשיפה הממוצעים לרעידת אדמה המכוסים בביטוח משנה יחסי, בשנת 2010, נכון למועד הדוח, עומדים על כ- 73 מיליארד ש"ח, בעוד שהסכומים המכוסים בביטוח משנה לא יחסי הממוצעים, נכון למועד הדוח, עומדים על כ- 63 מיליארד ש"ח. כאמור, הסכמי ביטוח המשנה של החברה אינם מגנים על הסכומים המלאים אלא מבוססים על הערכות סיכון שמרניות של נזק מקסימאלי פוטנציאלי.

מבטחי המשנה שחלקם מסך החשיפה לרעידת אדמה עולה על 10% הינם MUNICH- RE, SWISS RE, PARTNER RE, EVEREST RE ו- RE. נכון למועד הדוח.

8.4.5.3 להלן ריכוז תוצאות ביטוח משנה בביטוח כללי לפי תחומי פעילות:

רכב רכוש			רכב חובה			
2010	2009	2008	2010	2009	2008	
233,497	202,417	62,187	112,036	21,011	17,789	פרמיות ב.מ
(4,529)	4,579	2,674	(9,734)	(8,142)	(10,568)	תוצאות
ענף ביטוח רכוש			ענף ביטוח חבויות			
2010	2009	2008	2010	2009	2008	
297,232	291,473	244,801	113,859	109,550	79,122	פרמיות ב.מ
(19,518)	(46,290)	(48,613)	4,631	(16,280)	(26,495)	תוצאות
סה"כ						
2010	2009	2008				
756,624	624,451	403,899				פרמיות ב.מ
(29,150)	(66,133)	(83,002)				תוצאות
פירוט שאר ענפי רכוש לפי סוגי פרמיות						
2010	2009	2008				
			204,251	208,428	166,872	פרמיות ביטוח משנה – יחסי
			3,983	9,494	6,575	פרמיות ביטוח משנה- לא יחסי
			88,998	73,551	71,354	פרמיות ביטוח משנה- רעידת אדמה
			297,232	291,473	244,801	סה"כ פרמיות ביטוח משנה

8.4.5.4 ביטוח חיים

בהתאם למדיניות החשיפה של החברה, התקשרויות החברה הינן עם מבטחי משנה בדירוג איכותי בינלאומי של BBB+ ומעלה לפי S&P, כאשר מקסימום הצטרפות החברה בחוזה מוגבל בהתאם לדירוג שנקבע על ידי דירקטוריון החברה, וכאשר היקף החשיפה המרבי למבטח משנה בודד לא יעלה על 50% מסך הפרמיה המועברת לביטוח משנה.

8.5 ספקים ונותני שירותים

ספקי החומרה העיקריים של הקבוצה הינם חברת IBM המספקת את שרתי היישומים המרכזיים ופלטפורמות אחסון ו- EMC המספקת חלק ניכר מפלטפורמת האחסון (Storage). לקבוצה הסכם תחזוקה שנתי שמתחדש מדי שנה.

בתחום שירותי המחשב לקבוצה התקשרויות עם מספר ספקים המתמחים בתחומים שונים הרלבנטיים לפעילות של מנורה מבטחים ביטוח ומנורה מבטחים פנסיה בשוק הביטוחי והפנסיוני, אשר הפסקת מתן שירותים על ידי מי מהם, אם וככל שתהא, תהיה כרוכה בהשקעת משאבים כלכליים מסוימים ותשומות זמן להתארגנות הקבוצה, באמצעות ספק חליפי אחר.

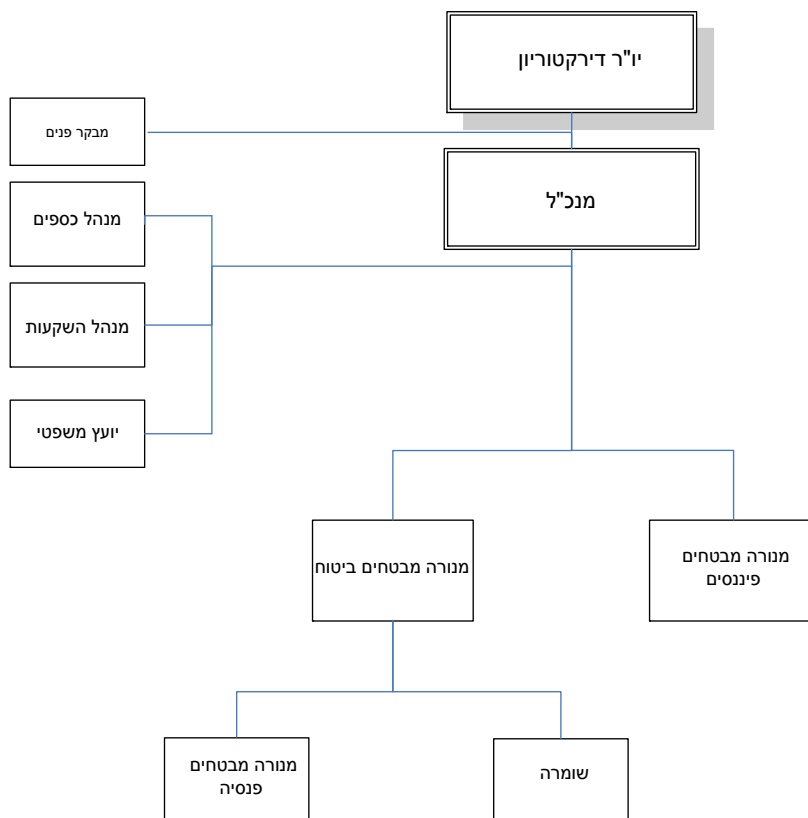
כמו כן, רוכשת הקבוצה שירותים מספקים שונים, ביניהם ספקי ציוד ותחזוקה, ספקי שירותים משפטיים, שמאים ומעריכי נזקים וחוקרים.

לקבוצה אין תלות בספק כלשהו, באיזה מתחומי פעילותה, למעט בכל הנוגע להתקשרותה עם חברת סאפיינס כמפורט בסעיף 3.7 לעיל.

8.6 הון אנושי

8.6.1 להלן המבנה הארגוני של הקבוצה למועד הדוח:

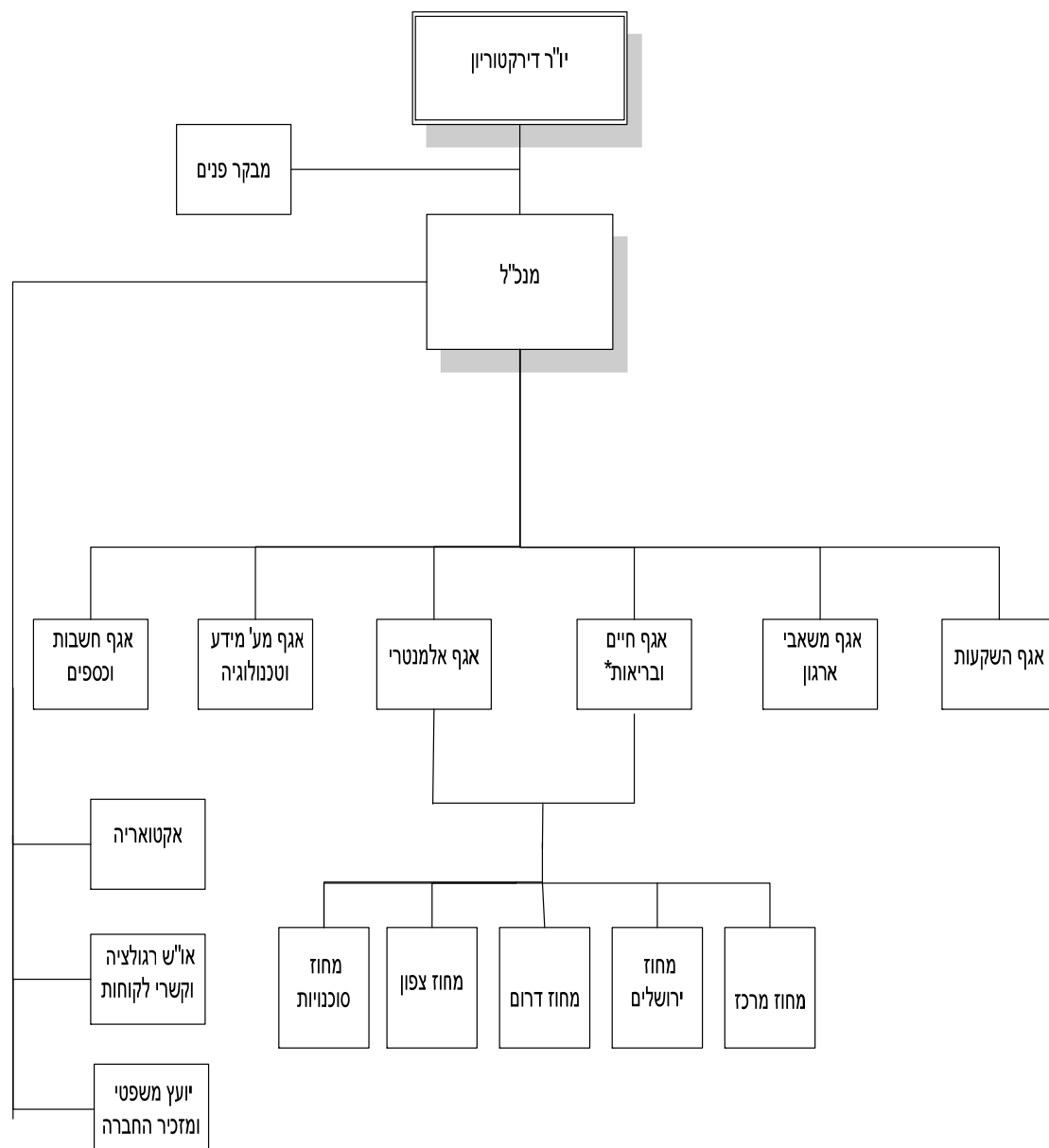
מבנה קבוצת מנורה מבטחים החזקות

* הזרועות המרכזיות של הקבוצה הינן ביטוח, פנסיה ופיננסים.
להלן המבנה הארגוני של התאגידים המרכיבים זרועות אלה.

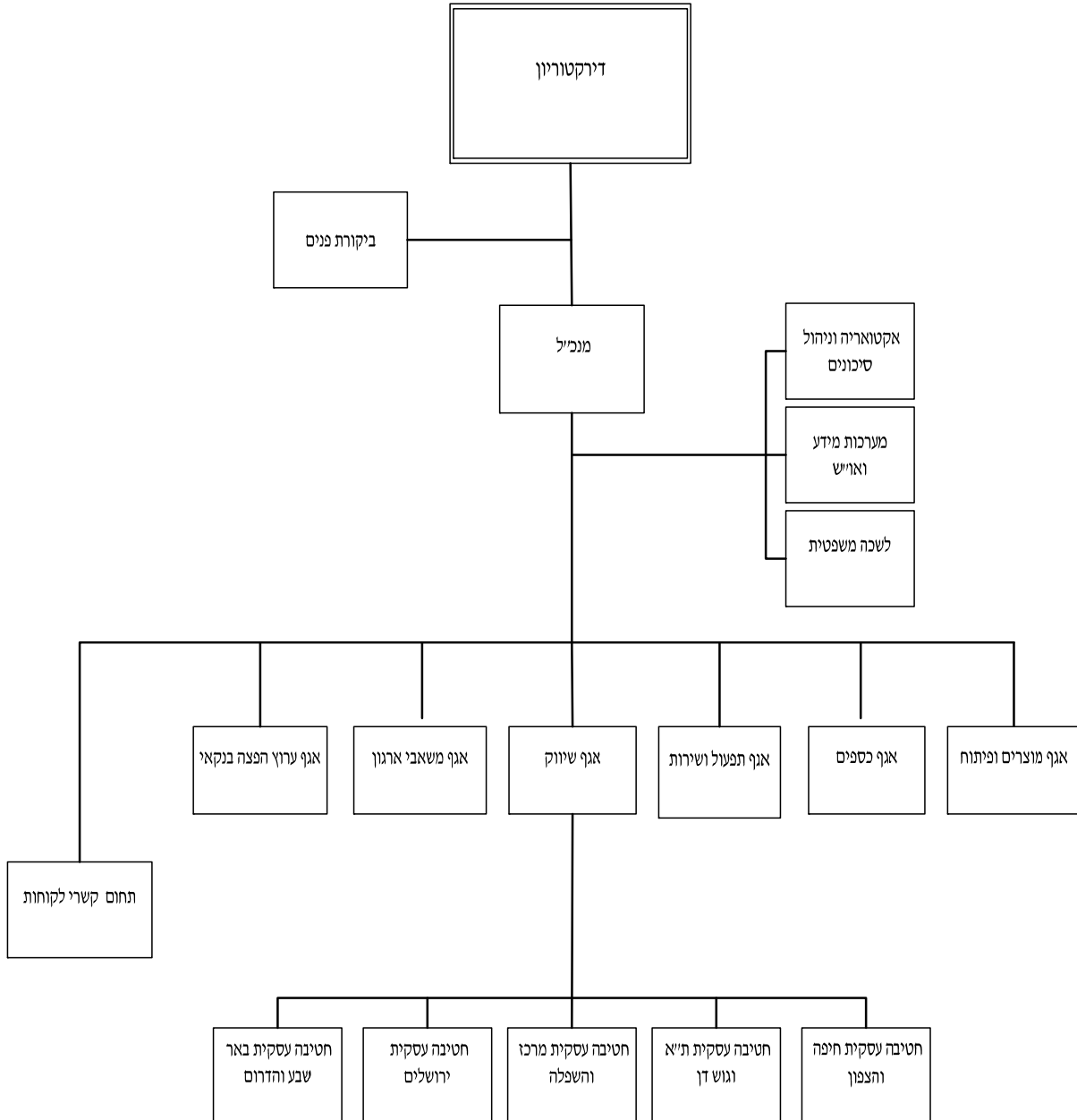
מטה מנורה מבטחים החזקות כולל את מנכ"ל החברה, מנהל כספים, מנהל השקעות, יועץ משפטי ומזכיר חברה ומבקר פנים, אשר כולם משמשים בתפקידים מקבילים גם במנורה מבטחים ביטוח (למעט מנכ"ל החברה המשמש כיו"ר דירקטוריון במנורה מבטחים ביטוח), המהווה הזרוע העסקית המרכזית של הקבוצה.

מבנה ארגוני של מנורה מבטחים ביטוח

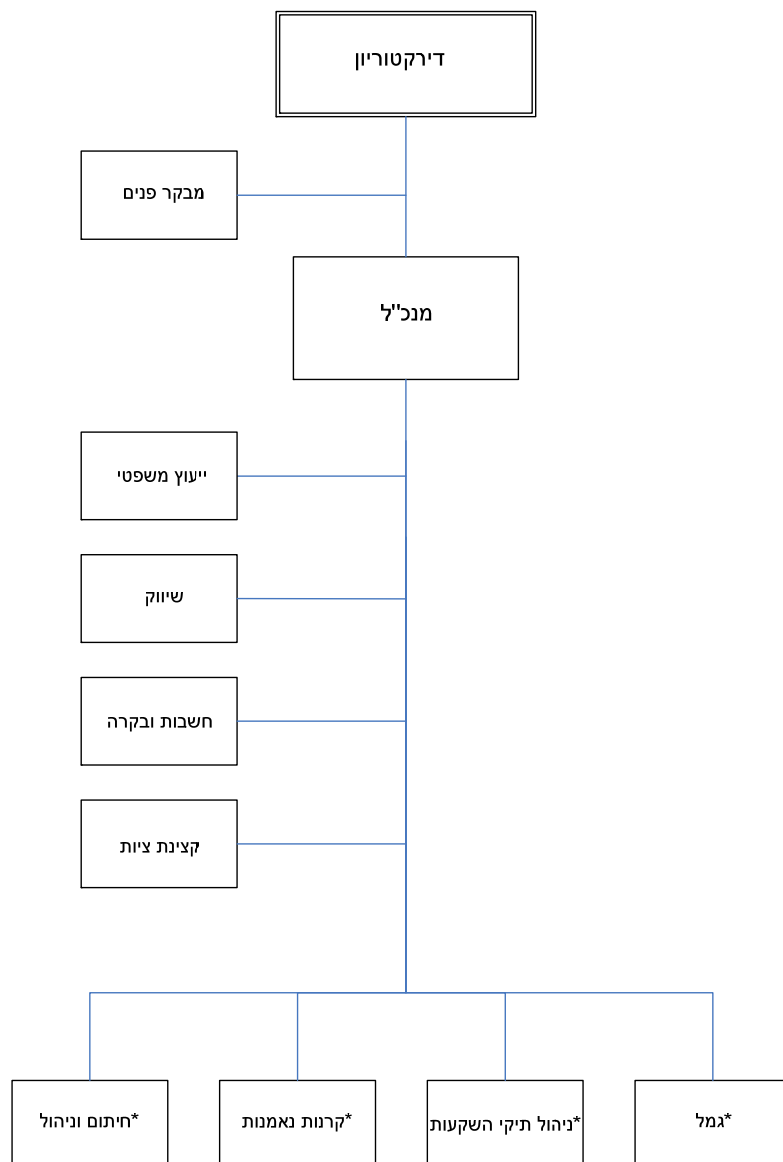

*החל מינואר 2011, בעקבות שינוי במבנה הארגוני של החברה, ענף ביטוח בריאות מוגדר כתחום פעילות נפרד.

מבנה ארגוני של מנורה מבטחים פנסיה

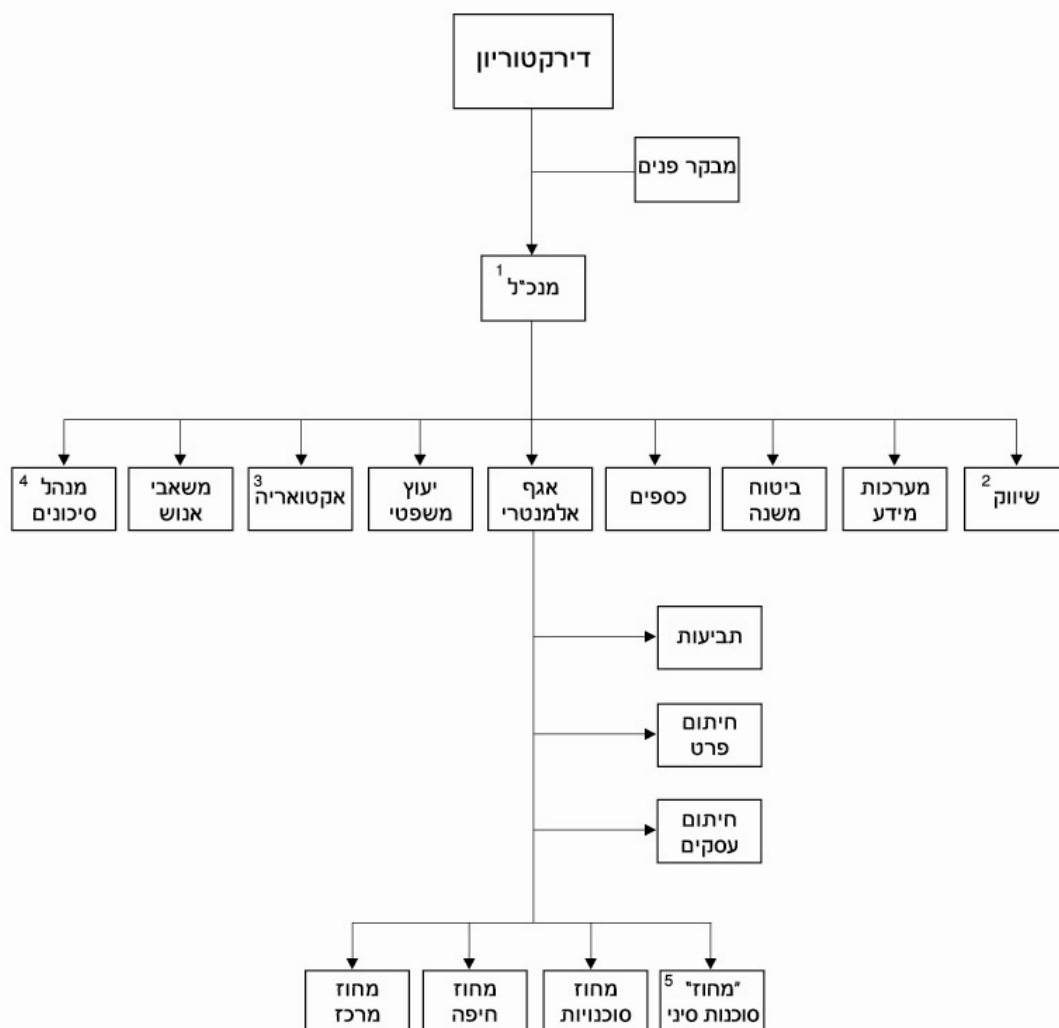

מבנה ארגוני של קבוצת מנורה מבטחים פיננסים

* פעילות מאוגדת באמצעות חברות-בנות נפרדות

מבנה ארגוני של שומרה חברה לביטוח בע"מ

1. מכהן גם כמנהל אגף אלמנטרי.
2. מנהל המחלקה מכהן גם כמנהל מחוז חמרכז.
3. בחברה מכהנים שני אקטוארים ממונים: אקטואר ממונה ביטוח כללי הינו עובד של החברה ואקטואר ממונה בביטוח רכב חובה בלבד הינו עובד קבוצת מנורה מבטחים.
4. מנהל הסיכונים הינו עובד קבוצת מנורה מבטחים.
5. חברת-בת הפועלת כברוקר של מספר חברות ביטוח ובעלת היקף פעילות מהותי בשומרה.

8.6.2 מצבת העובדים

בקבוצה מועסקים עובדים על פי הפירוט שלהלן:

31.12.2008	31.12.2009	31.12.2010		
14	22	24		נהלת הקבוצה
35	43	71	גמל	חיסכון ארוך טווח
296	312	335	פנסיה	
142	175	212	ביטוח חיים	
				ביטוח כללי (רכב חובה, רכב רכוש, חבויות, רכוש אחר) – ללא מחוזות*
259	280	304		
77	84	87		עובדי סוכנויות ביטוח
64	60	64		פיננסיים – ללא גמל
				מחוזות יחידות שירות כלל חברתיות (משאבי ארגון, מערכות מידע, אקטואריה, קשרי לקוחות ועוד)
768	823	913		
1,655	1,799	2,010		סה"כ

נכון למועד הדוח, אין לקבוצה תלות בעובד כלשהו.

בנוסף, הקבוצה מקבלת שירותי מיקור חוץ מספקי התוכנה לצורך פיתוח תוכנות של הקבוצה, אשר עובדיהם ממוקמים במשרדי הקבוצה. נכון ליום 31 בדצמבר 2010, קיבלה החברה שירותים מ-164 עובדים של ספקים חיצוניים, וזאת לעומת 128 עובדים ליום 31 בדצמבר 2009.

8.6.3 שינויים מהותיים במצבת העובדים ובמבנה הארגוני

בהמשך למגמת הגידול בפעילות הקבוצה, נכון ליום 31 בדצמבר 2010, גדלה מצבת העובדים בקבוצה בכ- 211 וזאת בעקבות הגידול בתפוקות, ביסוס והרחבת הפעילות בתחום החיסכון ארוך טווח, פיתוח ושיפור מערכות המידע של הקבוצה, חיזוק מערך הבקרה ושיפור השירות ללקוחות הקבוצה.

בשנת 2011 בשל שינוי במבנה הארגוני של הקבוצה, פוצל אגף ביטוח חיים ובריאות, לשלושה - חיים, בריאות ומכירות. בנוסף, חלק מענפי הבריאות ששויכו לאגף ביטוח כללי, הועברו לתחום הבריאות החדש.

8.6.4 הדרכה ופיתוח ארגוני

הקבוצה משקיעה משאבים בהדרכות מקצועיות לעובדים וסוכנים בהתאם לצרכים העסקיים והוראות רגולטוריות. מערך ההדרכה לעובדים ולסוכנים כולל הכשרות מקצועיות, הכשרות ניהוליות והתנהגותיות, ייעוץ ארגוני ואישי למנהלים וזאת, על מנת לפתח רמה מקצועית גבוהה בנושאים מגוונים כגון: שינויים רגולטוריים, תכניות ביטוח חדשות, הדרכות בתחום הפנסיה, המיסוי והפיננסים ומתן שירות.

בנוסף, החברה פעלה ופועלת להכשרת עובדים בתחומי ביטוח חיים לצורך קבלת רישיון משווק פנסיוני בהתאם להנחיות המפקח

הקבוצה פעלה ופועלת להשגת רישיון מתאים בתחום ההשקעות לפי הוראות חוק הייעוץ לעובדיה הזכאים לכך.

8.6.5 הטבות וטיבם של חוזי העסקה

מרבית העובדים מועסקים על פי הסדר עבודה שהוראותיו נקבעו בעבר בין הנהלת החברה לבין נציגות העובדים, ובו מעוגנים כל תנאי העסקה, ובכללם מרכיבי שכר ברוטו לחודש, משכורת 13, ביטוח מנהלים, קרן השתלמות, והטבות נוספות על פי קריטריונים, כגון: רכב צמוד, טלפון סלולארי, השתתפות בעלות גני ילדים, ספרות

מקצועית, הוצאות אש"ל, נסיעת עובדי הקבוצה לחו"ל אחת לשנתיים. בנוסף, זכאים עובדי הקבוצה לקבל הלוואות בהתאם לנוהל שנקבע לעניין זה.

בנוסף, קיימים בקבוצה עובדים אשר עיסוקם במכירות, ובכלל זה מפקחי רכישה בתחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח, אשר מועסקים באמצעות הסכם עבודה אישי המבוסס על שכר יסוד ועמלות מכירה. בנוסף, קיימים עובדים בפרט בתחום השיווק המועסקים במשותף על ידי מספר חברות בקבוצה.

הקבוצה עורכת דיוני שכר בהתאם להחלטת הנהלת הקבוצה ובהתאם להערכות השנתיות שניתנות לעובדים על ידי הממונים עליהם.

על עובדי הקבוצה, למעט עובדי מנורה מבטחים פנסיה (כמפורט להלן), לא חלים הסכמים קיבוציים, למעט הוראות הסכמים קיבוציים החלים מכח צווי הרחבה על כלל העובדים והמעבידים בישראל.

בחודש נובמבר 2006 נחתם הסכם קיבוצי בין מנורה מבטחים פנסיה לבין הסתדרות הפקידים, לתקופה של 4 שנים שהוארכה לשנה נוספת עד לחודש אוקטובר 2011. ההסכם חל על כ-220 מעובדי החברה - כלל עובדי החברה, למעט משווקים, עובדים בכירים המועסקים בחוזים אישיים, מנהלי מחלקות, מומחים ועובדים זמניים. ההסכם הקיבוצי מסדיר את תנאי העסקתם של העובדים, וקובע כללים בנושאים הבאים: סדרי העבודה, תקופת ניסיון, מועד ותנאים לקבלת קביעות, משמעת בעבודה, שעות נוספות, מסלול קידום בדרגות, שכר ותנאים נלווים לשכר, חופשה שנתית, דמי הבראה, מחלה, תנאים פנסיוניים, זכויות לקרן השתלמות, שי לחג, הפסקת עבודה, פרישה לגמלאות וכד'.

8.6.6 נושאי משרה ועובדי ההנהלה הבכירה

ההנהלה הבכירה מועסקת בקבוצה על פי חוזי העסקה אישיים. חוזי העסקה כוללים, בין היתר, מרכיבי שכר ברוטו, הוצאות אש"ל, משכורת 13, מענק שנתי (באישור הדירקטוריון), רכב צמוד, טלפון סלולארי והפרשות סוציאליות וקרן השתלמות, כמקובל במשק. בשנת 2007 הוקמה במנורה מבטחים ביטוח ועדת תגמול שהינה ועדת דירקטוריון, שתפקידה לדון במדיניות השכר ובכלל זה במענקים השנתיים לעובדים לנושאי המשרה, ולהמליץ לדירקטוריון בנושאים אלו.

8.6.7 מדיניות תגמול לנושאי משרה בקבוצה

בהמשך לחוזר המפקח בדבר מדיניות תגמול לנושאי משרה בגופים מוסדיים, אישרו, בחודש דצמבר 2010, הדירקטוריונים של החברה ושל הגופים המוסדיים בקבוצה, תכנית תגמול לנושאי משרה בחברה ובגופים המוסדיים בקבוצה, וזאת לאחר קבלת המלצות מועדת התגמול וועדת הביקורת לפי העניין. תכנית התגמול כוללת ארבעה רבדים של תגמול: (1) שכר בסיס; (2) תנאים נלווים; (3) תגמול תלוי ביצועים - בונוס; ו- (4) תגמול טווח ארוך (יחידות תגמול) (להלן: **מדיניות התגמול הכוללת**). מדיניות התגמול תחול החל משנת 2011 לגבי נושאי משרה אשר הוגדרו על ידי הדירקטוריונים של החברה ושל הגופים המוסדיים בקבוצה ובין נושאי משרה אלו לא נכללים מנכ"ל החברה, דירקטור המכהן בחברה או נושא משרה הקשור לבעל השליטה בחברה.

מודל הבונוס כולל שני שלבים, אשר הראשון הינו קביעת סכום הבונוס הכולל אשר יחולק בשנה מסוימת (להלן: **"תקציב הבונוס"**), והשלב השני הינו חלוקת תקציב הבונוס בין נושאי המשרה.

שלב א'- קביעת סל הבונוס (תקציב הבונוס)

בכל שנה, ייקבע יעד רווח ממוצע של כל אחד מהגופים המוסדיים לפני מס או רווח בנטרול הכנסות מהשקעות לפי העניין (להלן: **"יעד הרווח"**).

מדידת השגת יעד הרווח תבצע על ידי חישוב ממוצע משוקלל של רווחי הגופים המוסדיים, על פני שלוש שנים, כאשר לכל שנה יינתן שיעור אחר במשקל חישוב יעד הרווח.

תנאי הסף לחלוקת בונוס בשנה מסוימת הינו עמידה ביעד הרווח בשיעור של 75% לפחות. מובהר כי עד 75% מיעד הרווח לא ישולם בונוס (למעט בונוס מנכ"ל של כל חברה למצטיינים בשיעור של עד 20% מיעד מסל הבונוס), כאשר מעל 75% מיעד הרווח ועד 150% מיעד הרווח, יוקצב לצורך חלוקת בונוס סך השווה לשיעור אשר יקבע על ידי כל אחד מהגופים מיעד הרווח ועד לתקרה של 150% מיעד הרווח.

שלב ב' - חלוקת הבונוס לנושאי המשרה

על מנת לחלק את תקציב הבונוס בין נושאי המשרה, יקבע לכל נושא משרה פוטנציאל בונוס (להלן: "בונוס מטרה") עבור עמידה מדויקת (100%) ביעדים ביחס לאותו נושא משרה כמפורט להלן, ובונוס מקסימלי, והכל כנגזרת של מספר משכורות.

נושאי המשרה ימדדו על ביצועים ברמות מידה שונות - החברה, האגף, היחידה וביצועים אישיים על פי הערכת מנהל.

לכל נושא משרה ייקבעו רמות המדידה, הרכיבים הרלוונטיים והמשקל לכל רכיב. יצוין, כי לא ייקבעו יותר מ- 5 רכיבים לנושא משרה ולא יינתן משקל נמוך מ- 10% לרכיב. בין היתר, חלוקת המשקולות בין רמת החברה, רמת היחידה (עסקית/מקצועית) והערכת מנהל, ייקבעו בהתאם למידת החשיבות וההשפעה של נושא המשרה על פעילות החברה וכל אחד מהגופים המוסדיים.

הבונוס יחושב עבור כל רכיב בנפרד, כאשר לכל רכיב ייקבע סולם ציונים לפיו יחושב הבונוס. סך הבונוסים שיחושבו בגין כל אחד מהרכיבים יהווה את הבונוס הכולל.

סכומי הבונוס לא יחושבו כחלק מן השכר ולא יבוצעו הפרשות סוציאליות בגינם.

הדירקטוריון של כל גוף מוסדי יהיה אמון על תהליכי הפיקוח והבקרה של מדיניות התגמול, כאשר הבונוס יחושב בהתאם לעקרונות אשר אושרו כאמור ויובא לאישור המנכ"ל והדירקטוריונים. בעת אישור הבונוס על ידי והדירקטוריונים כאמור, יוצג מידע מפורט בנוגע לאופן חישוב תקציב הבונוס וחלוקתו לנושאי המשרה השונים.

תגמול ארוך טווח - יחידות התגמול (אופציות פאנטום)

במסגרת תוכנית התגמול הכוללת, יוקצו לנושאי משרה בחברה, לחברי הנהלה במנורה מבטחים ביטוח ולמנכ"ל במנורה מבטחים פנסיה, יחידות תגמול בתנאים המפורטים להלן. דירקטוריון מנורה מבטחים ביטוח, יהיה מופקד על ניהול תכנית הענקת יחידות התגמול במסגרת תכנית התגמול הכוללת, ועל כל הפעולות שתהיינה נדרשות לשם כך, לרבות קביעת זהות הניצעים, הענקת יחידות תגמול נוספות לניצעים נוספים בהתאם להוראות תכנית יחידות התגמול או בשונה מהוראותיה לגבי ניצעים ספציפיים, וכן על כל עניין אחר הדרוש לשם הסדרת ההענקות לניצעים, וכן ניהול, הבהרה ויישום תכנית הענקת יחידות התגמול.

יחידות התגמול הינן יחידות לצורך חישוב התגמול הכספי (ברוטו) המגיע לניצע במועד מימוש יחידות התגמול, בלבד, ואינן מהוות אופציות ו/או זכות כלשהי לרכוש ניירות ערך כלשהם של מי מחברות הקבוצה ו/או איזה מהזכויות הצמודות למי ממניות חברות הקבוצה.

הסכום אשר ישולם לניצע בגין מימוש איזו מבין יחידות התגמול, יחושב על פי ההפרש בין מחיר המימוש של כל יחידת תגמול לבין מחיר הבסיס של כל יחידת תגמול, כשהוא מוכפל במספר יחידות התגמול הממומשות (להלן: "סכום התגמול"). מחיר הבסיס של כל יחידת תגמול יהיה ממוצע מחיר מניית החברה בבורסה 90 יום לפני מועד אישור הדירקטוריון את התכנית (בחריג אחד, של מנכ"ל חברת הבת, אשר לגביו יחושב הממוצע לתקופת 90 הימים שקדמה לאישור ההתקשרות בהסכם עימו). מחיר המימוש יהא מחיר הנעילה של מניית החברה בבורסה, ביום המימוש (ואם יום המימוש אינו יום מסחר, אזי ביום המסחר הראשון שלאחר יום המימוש). הסכום אשר ישולם לניצע בגין מימוש יחידות התגמול הינו סכום "ברוטו", וכל מס מכל מין וסוג שהוא אשר יחול על התשלום בגין יחידות התגמול, ו/או שהחברה תהיה חייבת לנכות על פי כל דין, יחול על הניצע.

יחידות התגמול ישילו במספר מנות, על פני ארבע שנים ממועד אישור דירקטוריון מנורה מבטחים ביטוח את הענקת יחידות התגמול (דהיינו: מיום 16 בדצמבר 2010), כאשר המנה הראשונה בשיעור של 50% תובשל בחלוף שנתיים, 25% בחלוף שלוש שנים ו- 25% הנותרים בחלוף ארבע שנים. כל מנה תהא ניתנת למימוש בתוך שנה ממועד הבשלתה, כאשר לאחר חלוף המועד האחרון למימוש יחידות התגמול ביחס לכל מנה, לא יהיה הניצע זכאי לממש את יחידות התגמול מכוח אותה מנה, או לזכות כלשהי מכוחן.

בתכנית נקבעו הוראות בדבר מימוש יחידות התגמול במקרה של התפטרות, פיטורין, פרישה, סיום יחסי עובד מעביד מחמת נכות/מוות, וכן התאמות של יחידות התגמול

עקב חלוקת מניות הטבה, חלוקת דיבידנד והצעת זכויות בחברה וכן בשל אירועים נוספים אשר הדירקטוריון יקבע, אם יקבע לפי ישקול דעתו, מנגנוני התאמה, לפי העניין.

יצוין, כי סך שווי ההטבה לנושאי המשרה במנורה מבטחים ביטוח ובמנורה מבטחים פנסייה, בגין הענקת יחידות התגמול כאמור, בחישוב לפי המודל הבינומי, הינו כ-21,078 אלפי ש"ח, אשר יפרס על פני ארבע שנים.

8.6.8 לפרטים בדבר תנאי כתבי פטור והתחייבות לשיפוי לנושאי משרה, ראה סעיף 22(ד)(3) בדוח פרטים נוספים (פרק ו' לדוחות התקופתיים).

8.6.9 פרטים בדבר ביטוח אחריות נושאי משרה, ראה סעיפים 22(ד)(1)-(2) בדוח פרטים נוספים (פרק ו' לדוחות התקופתיים).

8.6.10 תגמול למנכ"ל החברה

8.6.10.1 פרטים בדבר הסכם העסקה של מנכ"ל החברה, ראה סעיף 8(1) לדוח פרטים נוספים (פרק ו' לדוחות התקופתיים).

8.6.10.2 תגמול למנכ"ל באמצעות הנפקת מניות

בחודש אוגוסט 2003 חתמו מנורה מבטחים ביטוח בע"מ, החברה ומנכ"ל החברה (בתפקידו דאז - מנכ"ל מנורה מבטחים ביטוח) על תכנית מניות (לעיל ולהלן: "תכנית המניות המקורית"). ביום 31 ביולי 2008, החליט דירקטוריון החברה לאחר שניתן לכך אישור ועדת הביקורת של החברה, לתקן את תכנית המניות בדרך של החלפת תכנית המניות המקורית בתכנית מניות מתוקנת¹⁵ (להלן: "תכנית המניות המתוקנת"). לפירוט תנאי תכנית המניות המקורית ותכנית המניות המתוקנת ראה באור מס' 32(ב) לדוחות הכספיים.

8.7 שיווק והפצה

לתיאור ערוצי השיווק וההפצה ראה פירוט בתחומים השונים.

8.7.1 מערך הסוכנים של הקבוצה

כללי

הקבוצה משווקת את פוליסות הביטוח שלה בעיקר באמצעות סוכני וסוכנויות ביטוח (להלן: "הסוכנים").

על אף התפתחותו של ענף הביטוח הישיר ממשיכה הקבוצה לפתח ולטפח את שיווק מוצריה על ידי מערך הסוכנים ובמועד הדוח נמצאת הקבוצה בקשרים עסקיים עם כ-2,000 סוכנים.

הקבוצה קשורה עם מרבית הסוכנים הן בעסקי ביטוח כללי והן בעסקי ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח המבצעים את המכירות של הקבוצה. הסוכנים אינם בלעדיים ורובם עובדים גם עם חברות ביטוח נוספות. קיים גרעין של סוכנים המזוהים באופן מובהק עם הקבוצה. סוכני הקבוצה פועלים לפי תעריפים והנחיות חיתום שהקבוצה מפיצה מעת לעת בתחומי הפעילות השונים.

בחודש אוגוסט 2004 פרסם המפקח חוזר בדבר התקשרות מבטח עם סוכן ביטוח, שמטרתו להבהיר את הוראות סעיף 30 לחוק הפיקוח, המחייב הכללת מספר תניות בהסכם התיווך שבין המבטח לבין הסוכן הנוגעות לגביית דמי הביטוח והעברתם למבטח וכן לקבוע נהלי עבודה מחייבים לטיפול בדמי הביטוח הנגבים ממבוטחים באמצעות סוכן הביטוח עבור המבטח. בחודש ינואר 2010 פורסמה טיוטת חוזר שנייה שעניינה התקשרות גוף מוסדי עם בעל רישיון, טיוטת החוזר נועדה להחיל את הוראות חוזר הביטוח הנ"ל בשינויים המתחייבים, על כל התקשרות בין יועץ פנסיוני וסוכן ביטוח עם גוף מוסדי, ראה גם סעיף 8.2.15(25) לעיל.

¹⁵ יצוין, כי ההחלפה נעשתה משיקולים טכניים של רשות המיסים.

בתחומי ביטוח כללי וחיסכון ארוך טווח, הקבוצה פועלת באמצעות חמישה מחוזות המרוכזים בארבע ערים מרכזיות בארץ (תל אביב - שני סניפים, חיפה, ירושלים וראשון לציון), כאשר כעיקרון הסוכנים משויכים למחוזות בהתאם למיקומם הגיאוגרפי.

מערך הסוכנים בביטוח כללי

בענפי ביטוח כללי, העמלה לסוכנים משולמת, במרבית הענפים, כאחוז מפרמיה נטו שנתית וחלקם מפרמיה ברוטו שנתית. העמלה משולמת באופן חד פעמי, בפוליסות המשולמות באמצעות הוראות קבע ובכרטיסי אשראי, כאשר מתקיימת התחשבות עם הסוכן בגין ביטולי פוליסות. שיעור העמלה נקבע בחלקו על פי ענפי הביטוח השונים ולעיתים אף בהתחשב ברווחיות תיק הביטוח של הסוכן. שיעור העמלה משתנה מסוכן לסוכן. נכון למועד הדוח, לקבוצה אין תלות במי מסוכניה וכן לקבוצה אין סוכן שהיקף הפעילות עימו עולה על 10% בכל אחד מתחומי הפעילות.

מערך הסוכנים בביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

בביטוח חיים מפעילה הקבוצה את סוכניה באמצעות מערך מחוזות מכירה ושירות כנזכר לעיל. במסגרת המחוזות פועלים מפקחי רכישה (שהינם לרוב עובדי הקבוצה) אשר מתפקידם לפקח על פעילות הסוכנים ובכלל זה ייעוץ והכוונה לסוכני הביטוח שתחת פיקוחם.

עבור שירותי התיווך של הסוכנים משולמות עמלות בשיעורים משתנים, בכסף או בשווה כסף, כאשר שיעור העמלה נקבע בחלקו על פי המוצר ובחלקו מותנה בהיקף התפוקה של הסוכן ולעיתים גם ברווחיות תיק הביטוח שלו. נכון למועד הדוח, לקבוצה אין תלות במי מסוכניה וכן אין סוכן שהיקף הפעילות עימו עולה על 10% בכל אחד מתחומי הפעילות.

לתיאור נוסף של מערך הסוכנים בביטוח חיים ותגמולם, ראה סעיף 3.5.2 לעיל.

מערך הסוכנים בתחום המוצרים הפיננסיים

אחד מערוצי השיווק של מנורה מבטחים ניהול תיקים הינו שיווק והפצה באמצעות הפניה של לקוחות פוטנציאליים לחברה על ידי סוכני ביטוח של הקבוצה.

8.7.2 שיווק ביטוח חיים וביטוח מבנה אגב מתן הלוואות לדיור

הקבוצה התקשרה עם בנק וסוכנות ביטוח בבעלותו למכירת פוליסות לביטוח חיים וביטוח מבנה אגב הלוואה לדיור בסניפי הבנק, בכפוף להסדרים שקבע המפקח לעניין זה.

8.7.3 סוכנויות ביטוח

נכון למועד הדוח, לקבוצה סוכנות ביטוח בשליטתה (אורות סוכנות לביטוח חיים (2005) בע"מ), הפעילה בתחומי ביטוח החיים וחיסכון ארוך טווח וכן בתחום ביטוח בריאות. כמו כן, במסגרת רכישת שומרה רכשה הקבוצה גם את סיני סוכנות לביטוח בע"מ (להלן: "סיני סוכנות לביטוח") סיני מורשי חיתום (1989) בע"מ (להלן: "סיני מורשי חיתום") הפועלות בתחומי הביטוח הכללי, ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח.

ביום 4.1.2011, לאחר תאריך המאזן, חתמה סיני מורשי חיתום על הסכם לרכישת פעילות סוכנות הביטוח "ארנון את וינשטוק תכנון וניהול ביטוח", בבעלותם של שני סוכני ביטוח (להלן: "הסוכנים" ו"הסוכנות הנרכשת", בהתאמה). הרכישה כללה את תיקי הביטוח והמוניטין של הסוכנות הנרכשת ושל הסוכנים. הרכישה מומנה באמצעות הלוואה מחברת מנורה מבטחים בסך של 22 מיליוני ש"ח.

כמו כן באותו מועד, רכשה סיני מורשי חיתום את הפעילות, הרכוש והמוניטין של חברת "ארנון את וינשטוק תכנון וניהול בע"מ" שבבעלות הסוכנים.

ביום 21.2.2011 הסוכנות שינתה את שמה ל"ארנון את וינשטוק סוכנות לביטוח (1989) בע"מ".

8.8 רכוש קבוע ומתקנים

8.8.1 להלן פירוט הנכסים המשמשים לפעילות הקבוצה:

משרדי הקבוצה, למעט מנורה מבטחים פנסיה, המחוזות, אורות ושומרה, מרוכזים בעיקר במתחם אחד ברחוב אלנבי בתל-אביב בשני מבנים צמודים בבעלותה בשטח מצטבר של כ- 11,500 מ"ר. אחד המבנים הינו בן 17 קומות ו-3 חניונים תת קרקעיים, כאשר הקבוצה מאכלסת לצרכיה כ-11 קומות במבנה וחלק יחסי מוסכם בחניונים. שאר המבנה בבעלות ובחזקת גורמים אחרים.

המבנה כולו מנוהל באמצעות חברת ניהול, חצרון חברה להשקעות בע"מ, בבעלות משותפת (במשרין או בעקיפין), של בעלי הבניין. החניון בבניין מתופעל ומנוהל גם הוא באמצעות חברה, חניון אלנבי 115 תל-אביב בע"מ, בבעלות משותפת של בעלי הבניין כאמור.

לקבוצה 5 מחוזות המצויים מחוץ למבנים הנ"ל, בהם מועסקים עובדי המחוזות. מחוז ירושלים (בשטח כולל של כ-1,000 מ"ר) ממוקם במבנה הנמצא בבעלות מנורה מבטחים ביטוח ומנורה נכסים והשקעות, מחוז ת"א והמרכז ומחוז סוכנויות הנמצאים במבנה שכור במרכז ת"א (בשטח של כ-2,500 מ"ר), מחוז בראשון לציון (בשטח של כ-1,000 מ"ר) ממוקם במבנה שמנורה מבטחים ביטוח שוכרת מגורם חיצוני ומחוז חיפה נמצא במבנה שמנורה מבטחים ביטוח שוכרת מגורם חיצוני (בשטח של כ-1,000 מ"ר). בנוסף, החברה שוכרת משרדים בשטח של כ-1,000 מ"ר במבנה נפרד, עבור עובדי אגף מערכות מידע.

בנוסף, מחזיקה הקבוצה נכסי מקרקעין אחרים בעיקר באזור המרכז (מבני משרדים וקרקעות), המושכרים בחלקם לגורמים חיצוניים. בתחילת שנת 2009, השלימה החברה רכישה של בניין בן 400 מ"ר, הסמוך למשרדי מנורה מבטחים ביטוח. הבניין מצטרף לשני מגרשים סמוכים שנרכשו בעבר.

בשנת 2011 מתעתדת הקבוצה לשכור שטח של כ-3,000 מ"ר עבור מנורה מבטחים ביטוח ובמקביל לסיים את תקופת השכירות במבנה שנשכר עבור עובדי אגף מערכות מידע הנ"ל.

מנורה מבטחים פנסיה שוכרת את משרדי הנהלה (הממוקמים ברמת גן), בשטח כולל של כ-4,000 מ"ר, ואת משרדי החטיבות העסקיות ולשכות השירות ממשכירי נכסים, בשטח כולל של כ-2,000 מ"ר, בתמורה לדמי שכירות ותשלומים נלווים נוספים עבור חניות, דמי אחזקה וארנונה.

בבעלות שומרה נדל"ן 100% מבניין משרדים בן כ-2,000 מ"ר ("בית סיני") ברחוב הסינים 13 פתח-תקווה. חלק מבית סיני משמש את החברה לשימושה העצמי, וחלק לשכירות חופשית. כמו כן, בבעלותה 50% מבניין משרדים בין כ-3,000 מ"ר ("בית שומרה") ברח' הסינים 23 פתח-תקווה. בחלק מבניין זה יושב מטה החברה וכן מחוז מרכז של החברה, ושאר הבניין מושכר בשכירות חופשית. עם רכישת המחצית השנייה בבית שומרה נחתמו הסכמי שיתוף המותרים את ניהול הבית בידי שומרה נדל"ן.

בנוסף, רכשה שומרה נדל"ן, במהלך שנת 2009, נכס בחיפה המשמש את סניף חיפה של החברה וזאת בשטח כולל של כ-250 מ"ר.

בבעלות סיני סוכנות לביטוח, זכויות בנכס המשמש כחלק ממשרדי סיני סוכנות לביטוח בפתח תקווה והיא משתמשת בו לצרכיה ומשכירה חלק ממנו לסוכנים הקשורים עמה. כמו כן, לסיני סוכנות לביטוח בעלות מלאה בנכס המשמש כמשרד בחדרה. רישום הבעלות על הנכס, על שמה במשרדי הרישום טרם בוצע, ואולם, לזכותה רשומה הערת אזהרה על הנכס.

8.8.2 החל משנת 2004 עברה מנורה מבטחים ביטוח לרכישה עצמית של צי הרכב שבשימושה.

נכון ליום 31 בדצמבר 2010 עומד צי הרכב של הקבוצה על כ-318 כלי רכב לעומת כ-333 כלי רכב בשנת 2009; למנורה מבטחים ביטוח הסכם מסגרת לליסינג תפעולי של צי הרכב, אשר החל משנת 2004 לא הופעל יותר, לגבי רכבים חדשים. היקף ההתקשרות החודשי בהסכם השכירות התפעולית, נכון ליום 31 בדצמבר 2009, אינו מהותי. בנוסף, למנורה מבטחים פנסיה הסכמי ליסינג לתקופה של עד 36 חודשים, ממועד תחילת השכירות, לכל מכונית. דמי הליסינג לשנת 2010 עומדים על סך של כ-2.9 מיליוני ש"ח (כולל מע"מ) והסכום הצפוי לשנת 2011 מסתכם לסך של 3.1 מיליוני ש"ח (כולל מע"מ).

8.8.3 עלות הרכוש הקבוע

עלותו המופחתת של הרכוש הקבוע של פעילות כלל הקבוצה ליום 31 בדצמבר 2010 הינה כ- 199 מיליוני ש"ח לעומת סך של כ- 184 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2009. בשנת 2010 השקיעה החברה כ- 51 מיליוני ש"ח ברכוש קבוע לעומת סך של כ- 25 מיליוני ש"ח בשנת 2009. לפרטים נוספים ראה באור מס' 7 לדוחות הכספיים.

8.9 עונתיות

8.9.1 ביטוח חיים

להלן טבלה המציגה את התפלגות הפרמיות ברוטו בתחום ביטוח החיים וחסכון ארוך טווח לפי רבעונים (באלפי ש"ח):

נתונים לשנת 2009		נתונים לשנת 2010		
%	באלפי ש"ח	%	באלפי ש"ח	
24%	450,426	23%	465,757	רבעון ראשון
24%	434,198	25%	503,729	רבעון שני
25%	453,199	24%	480,190	רבעון שלישי
27%	489,909	28%	551,838	רבעון רביעי
100%	1,827,732	100%	2,001,514	סה"כ

בדרך כלל, קיימת מגמה של גידול בדמי ביטוח ברבעון הרביעי של השנה, וזאת, בין היתר, כתוצאה מרצון המבוטחים למצות את הטבות המס המחושבות על בסיס שנתי. בשנת 2006 החלה הקבוצה, כחלק ממהלך של מיצוי פוטנציאל הסינרגיה בין הענפים השונים בתחום ביטוח חיים וחסכון לטווח ארוך, להפיץ באמצעות סוכניה את כלל המוצרים הקיימים בקבוצה בתחום זה. כתוצאה מכך, חלק מהגידול במכירות שהגיעו לקבוצה נותבו על ידי הלקוחות לענפי הפנסיה והגמל וזאת על חשבון דמי ביטוח בביטוח חיים.

8.9.2 ביטוח כללי

להלן טבלה המציגה את התפלגות הפרמיות ברוטו במגזר הביטוח הכללי לפי רבעונים (באלפי ש"ח):

נתונים לשנת 2009		נתונים לשנת 2010		
%	באלפי ש"ח	%	באלפי ש"ח	
31%	716,055	30%	691,106	רבעון ראשון
23%	528,151	23%	532,073	רבעון שני
24%	540,372	24%	544,944	רבעון שלישי
22%	493,240	22%	511,164	רבעון רביעי
100%	2,277,818	100%	2,279,287	סה"כ

בביטוח כללי הפרמיה הנרשמת ברבעון הראשון היא הגדולה ביותר, וזאת בשל נטייתם של עסקים לחדש את ביטוחיהם (רכב חובה, רכב רכוש, חבויות ורכוש) בתחילת השנה התקציבית.

בביטוח כללי מנגנון עתודה לסיכונים שטרם חלפו מווסת את ההשפעה על עונתיות המחזור על הרווח.

8.9.3 קרנות פנסיה

ככלל, לא קיימת עונתיות בגביית דמי הגמולים לקרנות הפנסיה. יחד עם זאת, קיימים חודשים מסוימים, המשתנים משנה לשנה, שבהם היקף דמי הגמולים גבוה יותר, וזאת, בעיקר, לאור תשלומים חד-פעמיים אשר משולמים על ידי המעסיקים לעובדים ואשר בגינם מופרשים דמי גמולים. יצוין, כי העונתיות הקיימת אצל לקוחות מנורה מבטחים פנסיה בענפים מסוימים, אשר משפיעה על כמות העובדים באותם הענפים אינה משפיעה בצורה מהותית על התפלגות דמי הגמולים בחודשי השנה.

להלן התפלגות דמי גמולים רבעוניים:

מבטחים החדשה				
2009		2010		
%	באלפי ש"ח	%	באלפי ש"ח	
23%	826,791	22%	922,234	רבעון ראשון
24%	859,434	24%	996,515	רבעון שני
27%	968,508	26%	1,090,281	רבעון שלישי
26%	955,374	28%	1,144,686	רבעון רביעי
100%	3,610,107	100%	4,153,716	סה"כ

מבטחים משלימה				
2009		2010		
%	באלפי ש"ח	%	באלפי ש"ח	
17%	7,078	21%	10,517	רבעון ראשון
18%	7,516	25%	12,225	רבעון שני
25%	9,852	28%	14,049	רבעון שלישי
40%	16,286	26%	12,816	רבעון רביעי
100%	40,732	100%	49,607	סה"כ

8.9.4 קופות גמל

פעילות התחום מתאפיינת בעונתיות מסוימת, שכן חלק גדול מהפקדות העמיתים (עצמאים בעיקר) מתבצע לקראת סוף השנה לצורך מיצוי הטבות המס. עם זאת השיעור שמהווים עמיתים עצמאיים מכלל עמיתי תחום הפעילות בקבוצה הוא נמוך יחסית.

יצוין, כי הקבוצה לא מצאה כי מתקיימת עונתיות בכל התחומים לעניין תביעות.

8.10 נכסים לא מוחשיים

הקבוצה מנהלת מספר מאגרי מידע מאובטחים שנרשמו אצל רשם המאגרים, לרבות מאגר מידע נוכחות עובדים, משאבי אנוש, משרד ממוחשב, שכר, ביטוח חיים אופטי, ביטוח חיים, תביעות ביטוח חיים, כספים ספקים (כולל גבייה והנהלת חשבונות), הכוללים את כל המידע הרלבנטי לפי העניין, וכן מאגרי מידע בעניין תיקי השקעות, הנכסים המנוהלים בקופות הגמל והעמיתים, הלוואות, תביעות גבייה, עמיתי קרנות הפנסיה וקופות הגמל ועיקולים והכול בהתאם להוראות חוק הגנת הפרטיות, כמפורט בסעיף 8.2.4 לעיל. רישום מאגרי המידע כמפורט לעיל הינו רישום שנתי, שהקבוצה פועלת לחידושו מדי שנה.

הקבוצה מנהלת פעילות אבטחת מידע בליווי חברה חיצונית ויועצים נוספים, על מנת להבטיח הגנה נאותה למאגרי הנתונים וכן על מנת לעמוד בהנחיות המפקח לעניין אבטחת מידע.

הקבוצה משתמשת בשם המותג מנורה מבטחים ובשומרה, לפרטים בדבר מוניטין ורכישת פעילות קופות גמל וקרנות נאמנות ראה באור מס' 5 בדוחות הכספיים. לקבוצה ישנם מספר סימני מסחר רשומים אצל רשם הפטנטים וביניהם "מבטחים", "מנורה", "מנורה מבטחים" "שומרה חברה לביטוח בע"מ - משפחה ישראלית" ועוד.

8.10.1 מערכות מידע

הקבוצה משקיעה סכומים רבים במערכות המידע, המשמשות אותה לצורך התפעול והניהול השוטפים של עסקיה. בנוסף, דרישות רגולציה, ושינויים עסקיים מצריכים את החברה לשדרג את מערכות המחשב, ולהתאימן לניהול השוטף של עסקיה. בשנת 2010 השקיעה החברה 116 מיליוני ש"ח בפיתוח המערכות האמורות, לעומת סך של 63 מיליוני ש"ח בשנת 2009.

ביטוח חיים - מערכת "טופז"

מערכת טופז הינה מערכת מידע מרכזית לניהול ותפעול מוצרי ביטוח חיים. המערכת מיועדת לשמש ככלי המרכזי בתפעול אגף ביטוח חיים. נכון לסוף שנת 2009 החלה החברה להפיק את כלל מוצריה (למעט חריגים בודדים) באמצעות מערכת זו. בפיתוח מודולים נוספים הושקעו כ- 27 מיליוני ש"ח בשנת 2010 וכ- 30 מיליוני ש"ח בשנת 2009.

על בסיס פיתוח מערכת ביטוח חיים, פותחה מערכת תואמת לניהול ותפעול מוצרי פנסיה וגמל. מטרת המהלך היא יצירת פלטפורמה מיכונית אחידה לכל מוצרי תחום ביטוח חיים וחיסכון לטווח ארוך. מהלך זה יאפשר איחוד תפעולי עתידי של התחום הנ"ל. בנוסף לפיתוח המערכת כאמור כלל הפרויקט הסבת נתונים ופיתוח מודולים נלווים רבים. המערכת הוכנסה לתפעול מבצעי בחודש אוגוסט 2006. במהלך השנים פותחו מודולים נוספים למערכת. בשנת 2010 הושקעו כ- 15.7 מיליוני ש"ח ובשנת 2009 סך של כ- 12.5 מיליוני ש"ח.

8.10.2 אבטחת מידע

מנורה מבטחים ביטוח משקיעה משאבים בתחום אבטחת המידע לשמירת מידע פרטי ורגיש שלה ושל לקוחותיה, ובכלל זה בהתאם לדרישות הרגולטוריות של המפקח בנושא זה.

ההשקעה כוללת ביצוע סקרי סיכונים, סקרי אבטחה, שיפור נושא האבטחה במערכות החברה, רכישת כלים שונים לביצוע מעקב ואוטוריזציה, פרויקט הפרדת רשתות, פרויקט SIM ועוד.

סה"כ ההשקעה בנושא זה, כ- 8.7 מיליוני ש"ח בשנת 2010 וכ- 6.5 מיליוני ש"ח בשנת 2009.

8.11 הליכים משפטיים

הקבוצה הינה צד להליכים משפטיים, ובכלל זה תביעות ביטוחיות, תביעות ספקים ותביעות בנושאים שונים נוספים (בין כתובעת ובין כנתבעת), והכל במהלך העסקים הרגיל של הקבוצה. לתיאור ההליכים משפטיים נוספים, ובכלל זה תובענות ייצוגיות, ראה באור מס' 37 לדוחות הכספיים.

8.12 מימון

הקבוצה, למעט מנורה מבטחים פנסיה, מממנת את פעילותה באמצעים עצמיים, באשראי בנקאי ובאשראי חוץ בנקאי. לעניין מנורה מבטחים פנסיה ראה בסעיף להלן.

8.12.1 הלוואות הקבוצה ושיעורי הריבית (למעט מנורה מבטחים פנסיה)

1. להלן פירוט שיעור הריבית הממוצעת על הלוואות אשר אינן מיועדות לשימוש ייחודי בידי הקבוצה, בפילוח של אשראי לזמן קצר ואשראי לזמן ארוך ממקורות אשראי בנקאיים וחוץ בנקאיים אשר היו בתוקף משנת 2008 עד לשנת 2010:

שיעור ריבית ממוצעת על הלוואות אשר אינן מיועדות לשימוש ייחודי:

שיעור ממוצע			הלוואות לזמן ארוך			הלוואות לזמן קצר		
31	31	31	31	31	31	31	31	31
בדצמבר	בדצמבר	בדצמבר	בדצמבר	בדצמבר	בדצמבר	בדצמבר	בדצמבר	בדצמבר
2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010

									מקורות בנקאיים
6.23%	6.29%	6.38%	55,493	44,786	30,250	-	-	-	צמודים
									מקורות בנקאיים לא
4.43%	6.48%	6.60%	46,875	40,625	34,375	130,790	1,134	-	צמודים
									מקורות אחרים
4.54%	4.53%	4.49%	1,380,187	1,426,829	1,655,515	-	-	-	שיעור ממוצע
4.52%	4.63%	4.56%	4.68%	4.63%	4.56%	3.65%	2.23%	0.00%	

בעניין זה, ראה גם באור מס' 24 לדוחות הכספיים.

2. לקבוצה מסגרות אשראי בבנקים בסך כ- 3,107 מיליוני ש"ח.

3. מתוך מסגרות האשראי של הקבוצה, כמפורט לעיל, מוקצה מסגרת אשראי לטובת מנורה מבטחים ביטוח בסך כ- 2,806 מיליוני ש"ח, עבור פעילות בנגזרות פיננסיות כחלק מפעילות ההשקעות השוטפת של הקבוצה. בנוסף, קיימות בתאגידים בקבוצה מסגרות לפעילות שוטפת בחשבונות בנקים שונים בהיקף של עד כ- 301 מיליוני ש"ח.

4. לקבוצה אין מסגרות אשראי לטובת מנורה מבטחים פיננסים בבנקים. מנורה מבטחים פיננסים נטלה הלוואות מבנקים בסך מצטבר של כ- 34 מיליוני ש"ח נכון ליום 31 בדצמבר 2010.

5. מנורה מבטחים פנסיה, במסגרת פעילותה השוטפת, מקבלת אשראי ספקים לטווח קצר בהיקף שאינו מהותי ואיננה נדרשת לאשראי לטווח ארוך.

8.12.2 גיוסי הון

(1) למנורה מבטחים ביטוח בע"מ (חברה בת של החברה), חברה בת בבעלותה המלאה - מנורה מבטחים גיוס הון בע"מ (לעיל ולהלן: "מנורה מבטחים גיוס הון") - אשר הוקמה לצורך גיוס הון באמצעות הנפקת כתבי התחייבות סחירים אשר תמורתם תופקד במלואה במנורה מבטחים ביטוח, וזאת כנגד כתבי התחייבות נדחים של מנורה מבטחים ביטוח. בעבר הנפיקה מנורה מבטחים גיוס הון כתבי התחייבות כאמור. יתרת כתבי ההתחייבות המשמשים כהון משני נחות מסתכמים בכ- 408,040 אלפי ש"ח.

(2) בחודשים יולי וספטמבר 2010 גייסה החברה סך של 250 מיליוני ש"ח ע.ג. בדרך של הנפקה פרטית של אגרות חוב (סדרה ב') למשקיעים מוסדיים. קרן אגרות החוב (סדרה ב') תיפרע בחמש תשלומים שווים החל מחודש יוני 2018 ועד לחודש יוני 2022, ונושאת ריבית שנתית בשיעור של 4.5% המשולמת פעם בשנה החל משנת 2011 ועד לשנת 2022. אגרות החוב (סדרה ב') דורגו על ידי מדרוג בדירוג של Aa3. הסך הכולל של אגרות החוב הנ"ל הוא 263,952 אלפי ש"ח, אשר מהווה הון ראשוני מורכב במנורה מבטחים ביטוח.

8.12.3 כתבי התחייבות נדחים המהווים הון משני במנורה מבטחים ביטוח

בנוסף, לגיוסי ההון בשנת הדוח המפורטים בסעיף 8.12.2 (2), קיימים במנורה מבטחים ביטוח כתבי התחייבות נדחים נוספים (לא סחירים) אשר גויסו בהנפקות פרטיות למשקיעים מוסדיים. הסך הכולל של כתבי ההתחייבות הנדחים במנורה מבטחים ביטוח הוא 796,571 אלפי ש"ח, אשר מתוכם סך של 609,668 אלפי ש"ח מהווים הון משני נחות.

לפרטים נוספים ראה באור מס' 24 לדוחות הכספיים.

8.13 דירוג אשראי

בחודש מאי 2004 דירגה מידרוג בע"מ (להלן: "מידרוג") את יכולת מנורה מבטחים ביטוח לעמוד בהתחייבויותיה כלפי בעלי כתבי ההתחייבות הנדחים שלה בדירוג אשראי של Aa2. בחודש יולי 2004 דירגה מידרוג גם את החברה בדירוג Aa2.

בחודש נובמבר 2005 דירגה מידרוג את איכות הניהול של מנורה מבטחים פנסיה, וזאת על ידי בחינת איכות ההון האנושי וחוזקה הפיננסי של החברה הנ"ל, כמו גם את יכולותיה לנהל את הסיכונים אליהם היא עצמה חשופה ואת הסיכונים אליהם חשופים עמיתי "מבטחים החדשה".

מידרוג העניקה לחברה המנהלת את הדירוג הגבוה ביותר - MQ1 - מבין סולם בן חמש דרגות דירוג של חברה מנהלת של גופי השקעה וחיסכון (Investment Manager Quality Rating). בנוסף, העניקה מידרוג ל"מבטחים החדשה" את הדירוג הגבוה ביותר - FR1 - מבין סולם בן חמש דרגות לדירוג קרנות פנסיה (Pension Fund Rating). דירוג FR1 משקף את העובדה כי לדעת מידרוג הקרן נשענת על גופים המוערכים כבעלי איכות גבוהה מאוד ורמת הסיכונים הספציפיים המגולמים בה נמוכים מאוד.

בחודש פברואר 2008 ולאחר מכן, בחודש ינואר 2011 ערכה מידרוג דוח מעקב דירוג של מנורה מבטחים פנסיה ושל "מבטחים החדשה".

להלן דירוגי אגרות החוב של הקבוצה נכון למועד דוח זה:

כתבי ההתחייבות הנדחים של מנורה ביטוח (הן כתבי התחייבות אשר הונפקו על ידי מנורה ביטוח והן כתבי התחייבות אשר הונפקו על ידי מנורה מבטחים גיוס הון) מדורגים על ידי מדרוג בדירוג של Aa2 עם אופק יציב (דוח מעקב מעודכן מחודש מרס 2011).

תעודות ההתחייבות (סדרה א') של החברה מדורגות על ידי מדרוג בדירוג של Aa3 עם אופק יציב (לאחר הורדת דירוג אשר בוצעה על ידי מידרוג בחודש מאי 2010).

אגרות החוב של החברה (סדרה ב') מדורגות על ידי מדרוג דירוג של Aa3 עם אופק יציב (דירוג מחודש יולי 2010).

8.14 סיכונים סביבתיים ודרכי ניהולם

לחברה ולקבוצה לא קיימים סיכונים סביבתיים אשר יש להם או צפויה להיות להם השפעה מהותית על התאגיד. כמו כן, לא קיימות להוראות הדין, כהגדרתן בסעיף 28 לתוספת הראשונה לתקנות נירות ערך (פרטי התשקיף וטיוטת תשקיף - מבנה וצורה), תשכ"ט-1969 השלכות מהותיות על פעילות התאגיד.

בנוסף, נכון למועד דוח זה לא קיימים הליכים משפטיים או מנהליים מהותיים הקשורים עם איכות הסביבה, אשר החברה או נושא משרה בכירה בה הינו צד לו, וכן לא היה הליך כאמור אשר הסתיים בשנה שקדמה למועד פרסום דוח זה.

8.15 מיסוי

לתיאור נושא המיסוי ראה באור מס' 21 לדוחות הכספיים.

8.16 יעדים ואסטרטגיה עסקית

המידע המובא להלן הינו מידע צופה פני עתיד, וככזה, המידע איננו וודאי לגבי העתיד, ועלול שלא להתממש, כולו או חלקו. המידע הצופה פני עתיד מבוסס על מידע הקיים בקבוצה בתאריך הדוח, וכולל הערכות של הקבוצה או כוונות שלה נכון לתאריך הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי מן התוצאות המוערכות או משתמעות ממידע זה, בין היתר, בשל שינויים שיחולו בגורמי הסיכון המפורטים בסעיף 10 להלן.

8.16.1 אסטרטגיה

רווחיות הקבוצה תלויה בעיקרה בתשואות שוק ההון. הדבר מקבל ביטוי בעסקי ביטוח כללי וביטוח חיים תלוי תשואה (לעניין פוליסות שהופקו עד שנת 2003) וכן בפוליסות מבטיחות תשואה אחרות. על מנת למתן את התלות האמורה הקבוצה שוקדת על פיתוח עוגנים עסקיים נוספים שאינם תלויים, לפחות לא באופן מובהק וישיר,

בתשואות שוק ההון. כך פעלה הקבוצה בשנת 2004 לרכישת קרן הפנסיה מבטחים החדשה אשר מעבר לחשיבותה לסינרגיה של פעילות הקבוצה בתחום המוצרים הפנסיוניים, פעילותה וממילא תוצאותיה אינם מושפעים באופן מובהק מתשואות שוק ההון אלא מהכנסותיה בגין ניהול נכסי העמיתים הנגזרים מהיקף דמי הגמולים והנכסים שנצברו. בנוסף, הקבוצה פעלה ופועלת להמשך פיתוח פעילות מנורה מבטחים נדל"ן כזרוע הנדל"ן של הקבוצה. בהמשך לאמור, הקבוצה תשאף, ככל הניתן, ובהתקיים הזדמנויות מתאימות, לפתח פעילויות נוספות ולעבות פעילויות קיימות שאינן תלויות במישרין ובאופן מובהק בתשואות שוק ההון.

8.16.2 אסטרטגיה בתחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

8.16.2.1 ענף ביטוח חיים ובריאות

האסטרטגיה של הקבוצה בביטוח חיים:

- (1) שיפור השירות ומערכות הבקרה וניהול מערכת יחסים הוגנת עם קהל לקוחות הקבוצה.
- (2) שמירה על רווחיות פעילות ביטוח חיים תוך מיקוד במכירת מוצרים בעלי שיעור רווח גבוה ובפרט פוליסות ריסק ובריאות.
- (3) שימור לקוחות הקבוצה תוך צמצום היקף ביטולי פוליסות ופדיונות.
- (4) הרחבת סל המוצרים והשירות ללקוחות "הגיל השלישי".
- (5) פיתוח מוצרים חדשים בתחום הבריאות תוך מתן מענה מתקדם לצרכי המבוטחים בתחום הבריאות.

הפעילות שהקבוצה נוקטת כדי להשיג מטרות אלה הינה:

- (1) שיפור השירות ומערך היחסים עם סוכני החברה ולקוחותיה באמצעות הדרכה בנושאי שירות והטמעה יעילה ואפקטיבית של מערכות מידע מתקדמות לניהול פוליסות ביטוח חיים והסכמי פנסיה.
- (2) מקסום הסינרגיה בין החטיבות השונות של הקבוצה למינוף מכירות חדשות בתחום, תוך שימוש ביתרונות הקבוצה בתחום הפנסיה ובניהול נכסים.
- (3) הרחבת מכירות ביטוח חיים על ידי גיוס סוכנים, פיתוח מוצרים חדשים בפרט בתחום הבריאות ורענון המבנה הארגוני של מערך המכירות והשירות.
- (4) ביצוע מהלכים (לשימור הלקוח) תוך מתן מענה לטיפול בכספים בתום תקופת הביטוח והחיסכון וטיפול שיטתי ומוסדר בחובות של לקוחות.
- (5) התמקצעות של הנהלת האגף לביטוח חיים ובריאות על ידי גיוס כוח אדם מוביל בענף ולימוד מקצועי ושיטתי של המנהלים את מערך הידע בביטוח חיים ובריאות וכן שיפור מיומנויות ניהוליות.

8.16.2.2 ענף קרנות פנסיה

היעד האסטרטגי ארוך הטווח של מנורה מבטחים פנסיה הינו להיות גורם מוביל בשוק החיסכון ארוך הטווח, הבולט באיכות השירות והמומחיות שהוא מספק ללקוחותיו, תוך חתירה לרווחיות גבוהה. במסגרת יעד אסטרטגי זה, החברה תפעל להרחבת מעגל המבוטחים בקרנות הפנסיה, שימור תיק הפנסיה הקיים, כניסה לעסקים חדשים תוך שמירה על רווחיות נאותה ומינוף הסינרגיה עם החברות שבקבוצה (מנורה מבטחים ביטוח ומנורה מבטחים פיננסים והחברות שבשליטתן).

המפה האסטרטגית של מנורה מבטחים פנסיה מבוססת על ארבעה רבדים עיקריים - רובד פיננסי, רובד הלקוחות, רובד התהליכים ורובד הלמידה והחדשנות.

הרובד הפיננסי מתייחס ליעדים של רווחיות, שווי תיק הפנסיה, נתח השוק בנכסים, נתח השוק בגבייה וחלקה של החברה בערוצי ההפצה.

רובד הלקוחות מתייחס לארבעה סוגי הלקוחות העיקריים של החברה - המבוטחים, המעסיקים, הסוכנים והבנקים. היעדים המתייחסים לרובד זה כוללים - רמת שירות, תשואות על הנכסים, מתן ערך מוסף על פני המתחרים, אמינות בניהול כספי הלקוחות וכד'.

רובד התהליכים מתייחס להיבטים הבאים - טכנולוגיה, שירות, שיווק ומכירות, מוצרים ורגולציה. היעדים המתייחסים לרובד זה כוללים - תמהיל מוצרים העונה לצרכי הלקוח, בנייה והטמעה של תפיסה שיווקית כוללת, תהליכי מכירה חדשניים, פיתוח פלטפורמות מכירה ושיווק ישירות מול לקוח הקצה, שירות המותאם לערוצי ההפצה, שירות פנים ארגוני תומך סינרגיה, מערכות תפעוליות תומכות יעול ואמינות וכד'.

רובד הלמידה והחדשנות מתייחס למומחיות, תרבות של מצויינות בשירות, בניית תהליכי בקרה, התייעלות ארגונית וכד'.

להשגת היעדים האמורים, תפעל החברה, בין היתר, להרחבת מתן השירותים הפנסיוניים, בשירותי ניהול הסדר ובביטוחי מנהלים תוך מתן פתרונות כוללים לצורכי הלקוח ומימוש פוטנציאל הסינרגיה הקיים בקבוצה.

במסגרת הרחבת מעגל המבוטחים בקרנות הפנסיה, תפעל החברה למיקסום פוטנציאל המבוטחים המצטרפים מקרב המעסיקים הקיימים, לקרנות הפנסיה שבניהול החברה ולמוצרים נוספים של הקבוצה. בנוסף, תמשיך החברה בעריכת קורסי פנסיה לסוכני מנורה מבטחים ביטוח, לשם הרחבת מעגל המצטרפים החדשים לקרנות הפנסיה באמצעות סוכני הביטוח.

כניסת הבנקים לתחום הייעוץ הפנסיוני והמשך השפעת הסכם פנסיית החובה, בשילוב החקיקה המאפשרת חיסכון פנסיוני ארוך טווח במסלול הקצבתי בלבד, פותחת בפני קרנות הפנסיה אפשרות לצירוף מבוטחים חדשים, אשר לא היו מבוטחים בעבר בקרנות פנסיה. משך מקווה החברה להגיע לאוכלוסיה גדולה שהצטרפה בעבר למוצרים שנשלטו בידי התאגידים הבנקאיים ככובעם כיצרנים של מוצרי חיסכון ארוך טווח (ניהול קופות גמל לתגמולים ולפיצויים וקרנות השתלמות). בהקשר זה פועלת החברה להקניית הכלים (ידע ומוצר) שיאפשרו למתווכים הרלבנטיים להתמודד באופן הטוב ביותר עם השינויים ויעניקו לצרכן את הפתרון האופטימאלי עבורו.

המידע המובא לעיל הינו מידע צופה פני עתיד, וככזה, המידע אינו וודאי לגבי העתיד, ועלול שלא להתממש, כולו או חלקו. המידע הצופה פני עתיד מבוסס על מידע הקיים בחברה בתאריך הדוח, וכולל הערכות של החברה או כוונות שלה נכון לתאריך הדוח. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי מן התוצאות המוערכות או משתמעות ממידע זה, בין היתר, בשל שינויים שיחולו בגורמי הסיכון המפורטים לעיל.

8.16.2.3 ענף הגמל

היעדים האסטרטגיים של ענף הגמל בקבוצה הם: שמירה והגדלת נתח השוק של הקבוצה בכל תחומי הפעילות, תוך שמירה על רווחיות ואף הגדלתה, מיצוב החברה כגוף מנהל איכותי, דומיננטי, מקצועי, בעל עוצמה וניסיון ארוך טווח, מצוינות בהשקעות של הקופות, ניהול סל קופות מגוון ואיכותי העומד לרשות הלקוחות, העמדת מערך שירות ומידע זמינים ומשוכללים לרשות הלקוחות, מינוף כוחה הטכנולוגי ויכולות השיווק של הקבוצה לתחום קופות הגמל ושיכלול מערך הביקורת והבקרה.

8.16.3 אסטרטגיה בביטוח כללי

בתחום הביטוח הכללי, נכון למועד הדוח, הגיעה הקבוצה לנתח שוק של כ-13%, והיא הפכה למבטח השלישי בגודלו בתחום הביטוח הכללי. המיקוד בשנת 2011 יהיה בשימור מעמדה כמבטח השלישי בגודלו בתחום הביטוח הכללי, בין היתר, תוך ניצול יכולותיה ואיכותה של שומרה והגדלת נתח השוק בעסקים גדולים. כמו כן תימשך מדיניות שיפור פיזור תיק הביטוח בין הענפים השונים ושיפור שיעור הרווחיות. צמיחת הקבוצה בתחום זה תגיע מהגדלת כמות הסוכנים העובדים עימה, תוך ניפוי סוכנים הפסדיים לאורך זמן. בתחום הטיפול בתביעות תמשיך הקבוצה להתמקד בשירות יעיל למבוטחים תוך הרחבת השימוש במערכות ממחושבות לייעול הטיפול בתביעות ובעבודה מול ספקים.

8.16.3.1 תחום פעילות ביטוח רכב חובה

בתחום זה מתכוונת הקבוצה להתמקד בפלח השוק של הנהגים המבוגרים יותר, מתוך כוונה לשמר ולשפר את הרווחיות בתחום. המודל התעריפי של הקבוצה מכוון לצורך השגת מטרה זו. ההימנעות מביטוחים קבוצתיים, בהם שיעורי הרווחיות מוטלים בספק, תימשך. בסך הכול מצפה הקבוצה לצמוח מעט מעל לקצב הצמיחה בשוק כך שנתח השוק שלה בתחום זה יגדל מעט בשנת 2011.

8.16.3.2 תחום פעילות ביטוח רכב רכוש

נתח השוק של הקבוצה בתחום הרכוש נמוך מנתח השוק הכללי שלה, ואסטרטגיית הקבוצה לשנים הבאות היא להגדיל נתח זה.

8.16.3.3 תחום ביטוח כללי אחר

1. תחום פעילות ביטוח רכוש

נתח השוק של הקבוצה בתחום הרכוש נמוך מנתח השוק הכללי שלה, ואסטרטגיית הקבוצה לשנים הבאות היא להגדיל נתח זה.

הקבוצה תתמקד במקסום הגישה שלה ללקוחות, באמצעות הפתרונות השונים הקיימים בקבוצה, על מנת לצמוח בפלח שוק זה.

2. תחום פעילות ביטוח חבויות

ביטוחי הדירקטורים, ימשיכו להוות מוצר מרכזי בתיק ביטוח החבויות של הקבוצה, תוך מינוף התמחות הקבוצה בפלחי שוק ספציפיים בענף זה.

8.16.4 באשר לענפי החבויות האחרים תמשיך הקבוצה להציע פתרון ביטוחי מקיף למבוטחים, שיכלול ביטוחי רכוש וביטוחי חבויות.

8.16.5 בקרה

בכוונת הקבוצה להמשיך ולהשקיע משאבים לשיפור מערך הבקרה הכולל בקבוצה ובפרט באגפים העסקיים וכן לצורך חיזוק הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי. השקעת המשאבים תהיה במונחי כוח אדם, כמו גם באמצעים מיכוניים ותוך הטמעה של מתודולוגיות מקובלות בתחום זה.

חלק ה': משטר תאגידי

9. משטר תאגידי

חלק זה ניתן על פי הוראות המפקח על הביטוח והוא מתייחס למבטחים בקבוצה בלבד.

9.1 כללי - ישיבות הדירקטוריון וועדותיו

להלן מידע בדבר ישיבות מליאת הדירקטוריון בשנת הדוח ומידע בדבר ועדות הדירקטוריון וועדות השקעות:

ועדות			דירקטוריון		
מספר ישיבות ¹⁷	מספר החברים בוועדה	סוג הוועדה	מס' דירקטורים משתתפים	מספר ישיבות ¹⁶	שם החברה
16	3-4 ¹⁹	ביקורת	בין 6 ל- 9 ¹⁸	16	מנורה מבטחים ביטוח
26	5 ²⁰	השקעות תלויות תשואה			
17	3	השקעות שאינן תלויות תשואה			
10	2-3 ²¹	מאזן ו- solvency II			
5	3 ²²	תגמול			
19	3 ²³	אשראי			
7	3	ביקורת	בין 7 ל- 8 ²⁴	9	מנורה מבטחים פנסיה

¹⁶ לא כולל החלטות בכתב.

¹⁷ לא כולל החלטות בכתב.

¹⁸ עד ליום 29.05.10 מנה דירקטוריון מנורה מבטחים ביטוח (לצורך ס"ק זה - "החברה") תשעה חברים. ביום 30.05.10 בשל פטירתו של מר יעקב סגל (ז"ל) מנה דירקטוריון החברה שמונה חברים. ביום 19.07.10 מונה ה"ה ישראל (איזי) תפוחי לדירקטור בחברה, וממועד זה מנה הדירקטוריון תשעה חברים. ביום 17.10.2010 פרש מר מנחם גורביץ מדירקטוריון החברה וביום 01.11.2010 פרש מר גדליה דורון מדירקטוריון החברה. בהתאם, נכון ליום 31.12.2010 מנה דירקטוריון החברה 7 חברים. לאחר תאריך המאזן, ביום 6 בינואר 2011, מונה מר יעקב רוזן לדירקטור בחברה. החל ממועד זה מונה הדירקטוריון 8 חברים.

¹⁹ עד ליום 29.05.10 מנתה ועדת הביקורת של מנורה מבטחים ביטוח (לצורך ס"ק זה - "החברה") ארבעה חברים. ביום 30.05.10, בשל פטירתו של מר יעקב סגל (ז"ל) מנתה הוועדה 3 חברים. ביום 19.07.10 מונה ה"ה ישראל (איזי) תפוחי לדירקטור וחבר ועדות ביקורת ומאזן במנורה מבטחים ביטוח. החל ממועד זה מונה ועדת הביקורת ארבעה חברים.

²⁰ ביום 24.4.10 הסתיימה כהונתה של ה"ה ציפי סאמט ובמקומה מונה ה"ה אמיר גבע לחבר ועדה. ביום 19.11.10 סיים ה"ה חזי צאיג את כהונתו ובמקומו מונה ה"ה גד הקר לחבר ועדה. נכון ליום 31.12.2010 ולמועד פרסום הדוח, מכהנים בוועדת השקעות תלויות התשואה של החברה חמישה חברים.

²¹ עד ליום 29.05.10 מנתה הוועדה שלושה חברים. ביום 30.05.10, בשל פטירתו של מר יעקב סגל (ז"ל) מנתה הוועדה באופן זמני 2 חברים. ביום 19.07.10 מונה ה"ה ישראל (איזי) תפוחי לדירקטור וחבר ועדות ביקורת ומאזן במנורה מבטחים ביטוח. החל ממועד זה מונה ועדת המאזן שלושה חברים.

²² ביום 31.05.10 מונה מר כוכי בן-גרא (דח"צ) במקומו של מר יעקב סגל (דח"צ) (ז"ל). ביום 01.11.10 מונה ה"ה ארי קלמן וערן גריפל לחברים בוועדה, במקומם של ה"ה מנחם גורביץ וגדליה דורון, אשר פרשו מדירקטוריון מנורה מבטחים ביטוח.

²³ ועדת האשראי הינה ועדה משותפת למנורה מבטחים ביטוח (להתחייבויות תלויות תשואה והתחייבויות שאינן תלויות תשואה), למנורה מבטחים גמל, ולמנורה מבטחים פנסיה וכן לשומרה חברה לביטוח בע"מ. הישיבות המצוינות לעיל לגבי כל חברה הינן ישיבות משותפות. במהלך שנת 2010 לא חל שינוי בהרכב הוועדה.

²⁴ ביום 4.2.2010 החליפה הגב' נדין בודו טרכטנברג את הגב' ציפי סמט שסיימה את כהונתה כדירקטורית חיצונית (לרבות החלפתה כחברה בוועדת הביקורת). עד ליום 1.11.10 מנה דירקטוריון מנורה מבטחים פנסיה שמונה חברים. ביום 1.11.2010 עם כניסתה לתוקף התפטרותו של מר גדליה דורון, מנה דירקטוריון מנורה מבטחים פנסיה 7 חברים. ביום 4.11.2010 מונה מר מוטי רוזן ומר ראובן שיף כדירקטורים במנורה מבטחים פנסיה. ביום 7.11.2010 נכנסה לתוקף התפטרותו של מר מנחם גורביץ וביום 19.11.2010 סיים מר חזי צאיג את כהונתו כדירקטור חיצוני. ביום 16.12.2010 מונה מר אילן סגל והחל מיום זה שוב מונה הדירקטוריון 8 חברים.

26	25	השקעות תלויות תשואה		
1	3	מעקב אחר מקבלי פנסיית נכות		
17	3	אשראי		
9	בין 3 ל- 4	ביקורת	בין 5 ל- 8 ²⁶	14
14	3	השקעות שאינן תלויות תשואה		
4	בין 4 ל- 5 ²⁸	מאזן		
17	3	אשראי ²⁹		
3	3	Solvency II		

9.2 ועדות דירקטוריון

במבטחים שבקבוצה קיימות ועדות דירקטוריון שונות כמפורט בטבלה לעיל שתפקידיהן העיקריים הינם:

9.2.1 ועדת ביקורת

ועדת הביקורת אמונה על בדיקת ליקויים בניהול העסקי של החברה, אישור תוכנית העבודה השנתית והרב שנתית של מערך ביקורת הפנים, דיון בנושאים המפורטים בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח)(דירקטוריון וועדותיו), התשס"ז-2007, זאת, בין היתר, תוך השענות על דוחות המבקר הפנימי והתייעצות עימו ועם רואה החשבון המבקר של החברה ומתן המלצות לדירקטוריון בדבר הדרכים לתיקון ליקויים שנמצאו ומעקב אחר ביצוע תכנית הביקורת ויישום ממצאי הדוחות של מבקר הפנים. בנוסף, ועדת הביקורת דנה ומחליטה בעסקאות של החברה הטעונות אישורה לפי כל דין.

ועדת הביקורת של מנורה מבטחים פנסיה מכהנת בתפקידה משנת 2004, לנוכח הוראה בנושא זה הקבועה בתקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964 ("תקנות קופות הגמל"). ועדת הביקורת של מנורה מבטחים פנסיה מכהנת גם כועדת מעקב אחר מקבלי פנסיית נכות, הפועלת בהתאם להוראות הממונה בנושא זה. בנוסף, ועדת הביקורת של מנורה מבטחים פנסיה דנה בנאותות הביקורת על הדוחות הכספיים ובחוות דעתו של רואה החשבון המבקר לעניין אותם דוחות לפני הגשתם לאישור הדירקטוריון.

9.2.2 ועדת השקעות שאינן תלויות תשואה (נוסטרו)

למנורה מבטחים ביטוח ועדת השקעות נוסטרו שמונתה בהתאם לחוק הפיקוח ותקנות דרכי ההשקעה. ועדת ההשקעות נוסטרו הינה ועדה לניהול ההשקעות הנובעות מסוגי ההתחייבויות שאינן נובעות מהתחייבויות תלויות התשואה.

²⁵ בחודש אפריל 2010 מונה אמיר גבע לחבר בוועדה ובחודש נובמבר 2010 החליף מר גד הקר את מר חזי צאיג שסיים את כהונתו. נכון להיום למועד פרסום הדוח, מספר חברי הוועדה עומד על חמישה.

²⁶ עד ליום 28.1.2010 מנה דירקטוריון החברה 8 חברים. ביום 28.1.2010 פרש מר יוסי וינשטוק מדירקטוריון החברה ומוועדת המאזן בה כיהן כחבר (וכן מתפקידו כמנכ"ל החברה), ומיום זה ועד ליום 2.5.2011 מנה הדירקטוריון 7 חברים. ביום 2.5.2011 אושר מינויו של מר דן יצחקי, המכהן גם כמנכ"ל החברה, לדירקטור והחל מיום זה מונה דירקטוריון החברה 8 חברים.

²⁷ אחת מתוך ה- 14 ישיבות נערכה כשיבה טלפונית.

²⁸ עד ליום 28.1.2010 מנתה וועדת המאזן 6 חברים. ביום 28.1.2010, פרש מר יוסי וינשטוק מחברותו בוועדה, לאחר שפרש מדירקטוריון החברה ומתפקידו כמנכ"ל, והחל מיום זה מונה הוועדה 5 חברים.

²⁹ ראה הערה 26 לעיל.

תפקידי הוועדה, בין היתר, הם קביעת מדיניות ההשקעות במסגרת מדיניות ההשקעות הכוללת של התאגיד כפי שקבע הדירקטוריון; אישור סוגי עסקאות מסוימות טרם ביצוען, ושעורי אחזקה בנכסי השקעה שונים, קביעת נהלי השקעה, בקרה ומעקב לגבי יישום מדיניות ההשקעה שנקבעה.

9.2.3 ועדות השקעות תלויות תשואה (פנסיה ומשתתפת)

למנורה מבטחים ביטוח ועדת השקעות משתתפת שמונתה בהתאם לחוק הפיקוח ותקנות דרכי ההשקעה. תפקידי הוועדה הינם, בין היתר, קביעת מדיניות ההשקעות של הכספים העומדים כנגד התחייבויות תלויות תשואה במסגרת המדיניות הכוללת שקבע הדירקטוריון ובפרט קביעת מדיניות ההשקעה למסלולי ההשקעה השונים שבפוליסות המשתתפות ברווחים; אישור עסקאות מסוימות טרם ביצוען, ושעורי אחזקה בנכסי השקעה שונים; החלטות הנוגעות לשימוש באמצעי שליטה בתאגידים שונים המוחזקים במסגרת ההשקעות כאמור; קביעת נהלי השקעה, בקרה ומעקב לגבי יישום מדיניות ההשקעה שנקבעה.

למנורה מבטחים פנסיה ועדת השקעות שמונתה בהתאם להוראות חוק קופות גמל (ופעלה לפני חקיקת החוק האמור מכוח הוראות דומות בתקנות קופות הגמל). תפקידי הוועדה דומים לאלו שפורטו לעיל, בכל הנוגע לקופות הגמל שבניהולה של מנורה מבטחים פנסיה ולמסלולי ההשקעה שבהן.

כיום, מונות הוועדות חמישה חברים, אשר זהותם זהה בכל הוועדות, מתוכם ארבעה נציגי ציבור. הוועדות מקיימות ישיבות משותפות. יצויין, כי האמור רלבנטי אף למנורה מבטחים גמל, חברה בת של החברה.

9.2.4 ועדת אשראי משותפת

בהתאם להוראות חוזרי המפקח מחודש אוגוסט 2007, שעניינם ניהול סיכונים אשראי אגב פעילות השקעות והעמדת אשראי לא סחיר על ידי גופים מוסדיים - תשתית לתמיכה ניהולית מקצועית ותפעולית, ובהמשך להמלצת ועדות ההשקעה, אישרו הדירקטוריונים של הגופים המוסדיים בקבוצה את הרכב ועדת האשראי המשותפת למנורה מבטחים ביטוח (להתחייבויות תלויות תשואה ולהתחייבויות שאינן תלויות תשואה), למנורה מבטחים גמל, למנורה מבטחים פנסיה ולשומרה. הוועדה אחראית על אישור מראש של העמדת אשראי אגב פעילות השקעות אשר אינו אשראי מוחרג, בהתאם לסמכויות שהוקנו לה ועל פי מדיניות האשראי שאושרה בוועדות ההשקעה ובדירקטוריונים של הגופים המוסדיים.

9.2.5 ועדת מאזן ו- Solvency II

בשנת 2007 מינו דירקטוריון מנורה מבטחים ביטוח ודירקטוריון שומרה ועדות מאזן, בהתאם לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (דירקטוריון וועדותיו), תשס"ז-2007 וחוק החברות. תפקידי הוועדות הינם, בין היתר, לדון ולהמליץ בפני דירקטוריון החברה בנושאים הנוגעים לדוחות הכספיים של החברה, לפי העניין, ובכלל זה חוות דעתו של הר"ח המבקר, נאותות הדוחות הכספיים, המדיניות החשבונאית, שלמות הגילוי וסקירת הבקורות הפנימיות.

בהתאם לחוזר הפיקוח מחודש יולי 2008 בנושא היערכות ל- Solvency II, הסמיק דירקטוריון מנורה מבטחים ביטוח, בחודש אוקטובר 2008, את ועדת המאזן של החברה להיות אחראית על פיקוח ובקרה על תהליך היערכות החברה ליישום דירקטיבת Solvency II. הוועדה מתכנסת מעת לעת, לפי הצורך, מספר פעמים בשנה, ובפרט במסגרת הדיון בדוח הכספי החצי שנתי ובד"ח התקופתי. הוועדה מדווחת לדירקטוריון לפי הצורך.

בחודש אוגוסט 2008 הסמיק דירקטוריון שומרה ועדת Solvency II, המונה 3 חברי דירקטוריון, ביניהם דח"צ אחד, אשר תתכנס מעת לעת, לפי הצורך, מספר פעמים בשנה.

9.2.6 ועדת תגמול

בחודש יולי 2007 מינה דירקטוריון מנורה מבטחים ביטוח ועדת תגמול. תפקידי הוועדה הינם, בין היתר, לייעץ לדירקטוריון בנושאים הנוגעים למדיניות השכר בחברה וכן בתנאי העסקה של נושאי משרה.

9.3 קצין ציות

על אף כי ההסדר התחיקתי החל על הגופים המוסדיים בקבוצה איננו מחייב מינוי של קצין ציות (Compliance Officer), מינו הגופים המוסדיים בקבוצה קציני ציות, כמפורט להלן.

מנורה מבטחים ביטוח

הנהלת מנורה מבטחים ביטוח פועלת להטמעת הוראות הדין באמצעים שונים. הוראות רגולטוריות הנוגעות לפעילותה של מנורה מבטחים ביטוח כמבטח מופצים לראשי האגפים והתחומים הרלבנטיים הפועלים ליישומן בדרכים שונות לרבות באמצעות קביעת נהלים ובקורות לבחינת יישומן וכן באמצעות הדרכות והכשרות לעובדים. במהלך שנת 2009 הוחל בהטמעה של מערכת מיכונית שתתמוך בפעילות האמורה. ראש תחום עסקים ומוצרים באגף ביטוח חיים, במנורה מבטחים ביטוח משמש כאחראי על מילוי חובות החברה בתחום הלבנת הון. מנהל מחלקת סיכוני אבטחת מידע בחברה משמש כממונה על אבטחת מידע לצורך יישום הוראות בתחום אבטחת המידע ככלל ובפרט בנושא הגנת הפרטיות.

בחודש דצמבר 2010, מינתה מנורה מבטחים ביטוח את עו"ד רונה לרר לקצינת ציות, בהיקף משרה מלא, ובכפיפות ישירה לחבר הנהלה האחראי, בין היתר, לתחומי האו"ש ורגולציה. עו"ד לרר הינה בעלת רישיון עריכת דין ורישיון משווק השקעות מטעם רשות ני"ע, וכיהנה משנת 2008 כבקירת סיכונים וקצינת ציות של מנורה מבטחים פיננסיים בע"מ, חברה בת של החברה, וכן כבקירת סיכונים של אגף ביטוח חיים ובריאות, בשנת 2009 עד למינויה כאמור. בנוסף, עסקה בעבר בביקורת חקירתית. במסגרת תפקידה, קצינת הציות מפקחת על עמידת החברה ועובדיה בהוראות הדין ופועלת לאיתור "סיכוני ציות", ניטורם וטיפול בהם באמצעות ביצוע בקורות ציות במסגרת תכנית עבודה מוסדרת. מחלקת הציות מונה 2 עובדים נוספים, מלבד קצינת הציות. עו"ד לרר משמשת גם כממונה על קיום הוראות הדין ובקירת סיכונים במנורה מבטחים גמל ובמנורה מהנדסים.

מנורה מבטחים פנסיה

בחודש נובמבר 2010 מינתה מנורה מבטחים פנסיה את עו"ד ענת יהב כקצינת הציות במקומה של עו"ד הילה בן חנוך לוי שסיימה את עבודתה בחברה. עו"ד יהב מועסקת כעו"ד בלשכה המשפטית של מנורה מבטחים פנסיה מחודש יוני 2009, והיא מכהנת כקצינת הציות במקביל לביצוע תפקידים אחרים במסגרת הלשכה המשפטית במנורה מבטחים פנסיה. במסגרת תפקידה, קצינת הציות פועלת כדי לסייע לדירקטוריון מנורה מבטחים פנסיה ולהנהלת הפעילה להבטיח ציות מצד מנורה מבטחים פנסיה לכל דרישות הדין והוראות המינהל החלים על מנורה מבטחים פנסיה, תוך מתן דגש לפעילותה של מנורה מבטחים פנסיה מול לקוחותיה, ולצורך הקטנת ההסתברות להפרתן של הדרישות האמורות, גילוי מוקדם של הפרת דרישות כאלה, צמצום חשיפת מנורה מבטחים פנסיה ומנהליה לתביעות והפסדים כספיים, וכן שמירה על המוניטין של מנורה מבטחים פנסיה.

שומרה

בשלהי שנת 2006, קלטה שומרה אחראית רגולציה אשר מתפקידה ליישם ולהטמיע את ההוראות הרגולטוריות השונות. כמו כן, מינתה שומרה בחודש פברואר 2010 את עו"ד יוני רז, עוזר היועצת המשפטית, המשמשת גם כאחראית הרגולציה, כאמור, כקצין ציות בשומרה. מר רז הינו בעל רישיון עו"ד מחודש יוני 2009. קצין הציות מועסק בחברה במשרה מלאה, ואין לו עובדים הכפופים לו. במסגרת תפקידו נדרש קצין הציות של שומרה לבצע מעקב שוטף אחר עמידת שומרה בכל הוראות הדין, וזאת לפי תוכנית עבודה שנקבעה על ידי מנכ"ל שומרה והיועצת המשפטית. בנוסף, אחראי קצין הציות לתיאום בין המחלקות השונות בשומרה, לשם היערכות לעמידה בהוראות דין חדשות, לוודוא הכרתן של הוראות דין קיימות ויישומן בפועל במחלקות, במקביל לתחומי הפעילות המשתנים בחברה. מנהל מחלקת מערכות מידע בשומרה משמש כממונה על אבטחת מידע לצורך הבטחת יישום הוראות החוק בעניין הגנת הפרטיות והוראות המפקח בתחום זה. כמו כן, ההוראות הרגולטוריות השונות הנוגעות לפעילותה של שומרה כמבטחת מובאים, מעת לעת ועל פי הצורך, לידיעת דירקטוריון החברה, ובאופן שוטף להנהלתה ולראשי התחומים הפועלים להטמעתן, כל אחד לגבי התחומים שבאחריותו וזאת, בין היתר, באמצעות פרויקט כתיבת נהלים מקיף ובאמצעות התאמת מערכות המיכון של שומרה.

9.4 קוד אתי

בימים אלה, שוקדת הקבוצה על כתיבת והטמעת קוד אתי לקבוצה. במסגרת זו מתבצעות כיום הדרכות למנהלים ולעובדים.

חלק ו': ניהול סיכונים

10. ניהול סיכונים

10.1 מדיניות ניהול הסיכונים

לפירוט בנושא זה ראה באור מס' 35 לדוחות הכספיים השנתיים.

10.2 תהליכי העבודה

לפירוט בנושא זה ראה באור מס' 35 לדוחות הכספיים השנתיים.

10.3 דיון בגורמי סיכון

10.3.1 שינויים בשווקים הפיננסיים

סיכון זה נובע משינויים בשווקים ההוגן של מכשירים פיננסיים כתוצאה מתנודתיות של גורמי השוק כגון ריבית, שער חליפין, שיעור האינפלציה, מדדי מניות ומרווחי אשראי. שינוי בגורמי סיכון אלה עלול להשפיע על שווי נכסי החברה, התחייבויותיה ושווי תיק הנכסים אותו היא מנהלת ובגינו היא גובה דמי ניהול. מרכיב משמעותי בהכנסות החברה נובע מהכנסות מדמי ניהול הנגזרות מהתשואה המושגת על הנכסים שבניהול החברה. חישוב דמי הניהול בחלק גדול מפוליסות ביטוח החיים מחושב כפונקציה של תשואה ריאלית שנתית ובתשואה ריאלית שלילית אף בחישוב רב שנתי. לאור זאת רווחיות החברה מושפעת באופן מהותי מהתשואה הריאלית המושגת על הנכסים שבניהולה. תשואה שלילית תפגע בהכנסות החברה בתקופה השוטפת ואף בתקופה עתידית עד להשגת תשואה ריאלית חיובית למבוטחים. בנוסף, קיימות פוליסות ביטוח חיים אשר שינוי בגורמי הסיכון האמורים משפיע על המרווח הפיננסי של החברה (הפער בין התשואה שאליה התחייבה החברה למבוטחים לבין התשואה שהחברה השיגה על נכסים אלו). השפעה נוספת של גורמי הסיכון הללו היא על היקף הנכסים שבניהול החברה. ירידה בהיקף הנכסים תשפיע על היקף דמי הניהול שהחברה גובה. לקבוצה חשיפה מוגבלת לסוגי נכסים מורכבים אשר מחיר השוק שלהם עשוי להיות מושפע ממשברי אשראי עולמיים או מקומיים. לתאריך הדוח החשיפה לסיכון זה הייתה זניחה.

10.3.2 שינויים ברמת יכולת הפירעון של גופים להם יש התחייבות לחברה

יציבותם וכושר ההחזר של גופים שונים עימם התקשרה החברה, כמו לוויים, מנפיקים, בנקים ומבטחי משנה עלולה להשפיע על ערך נכסיה. בעקבות המשבר הפיננסי והתדרדרותו למשבר ריאלי (בעיקר בעולם) חלה עלייה דרמטית בהסתברויות לחללות פירעון של גופים רבים. החברה תרחיב שימוש בכלים כמותיים על מנת להעריך סיכון זה בצורה טובה יותר.

10.3.3 סיכוני נזילות

החשיפה לסיכוני נזילות כוללת שלושה מרכיבים עיקריים. ראשית, אי הוודאות לגבי התזמון והגודל של התחייבויותיה הביטוחיות. שנית, החברה חשופה לסיכון הפדיון המוקדם המהווה אופציה בידי המבוטחים למשיכת הכספים שהפקידו בפוליסות ביטוח חיים מבטיח תשואה. מרכיב שלישי שמשפיע על סיכון הנזילות הוא קיום מסחר שוטף בבורסה לני"ע בתל אביב. הפסקת מסחר כללית ארוכה תפגע ביכולת החברה לממש את מרבית ני"ע שברשותה ותפגע באפשרות לשלם תביעות ללקוחותיה.

10.3.4 סיכון ביטולים

החברה חשופה לאפשרות מימוש אופציית הביטול של פוליסות בידי לקוחותיה. בעיקר בתחום ביטוח החיים וחיסכון ארוך טווח החברה חשופה לסיכון נידוד הכספים המתבטא בהחלטת לקוחותיה והציבור הרחב על העברת הכספים שבניהול החברה לגורמים מתחרים בשוק וכן על העברות כספים לקבוצה ממתחרים, כל זאת עקב שינוי טעמי הציבור הנובעים מאהבת סיכון או שנאת סיכון, רמת שירות וכדו'.

10.3.5 שינויים בגורמים הנתונים בבסיס תמחור ההתחייבויות

החברה מוכרת פוליסות ביטוח המכסות סיכונים שונים וביניהם סיכונים חיים, סיכונים בריאות, סיכונים חבויות וסיכונים רכוש. שכיחותם וחומרתם של אותם אירועים אשר החברה מכסה בפוליסות הביטוח - כגון מוות, נכות, נזקים ברכוש (כתוצאה מאסון טבע או יד אדם), אריכות חיים ועוד - הם גורמים שקשה לחזות את התפתחותם. הסיכון נובע מכך שהפרמיה שנגבתה על פוליסות הביטוח לא תספיק כדי לשלם את התביעות שייווצרו כתוצאה מהתממשותם של אותם סיכונים ביטוחיים.

10.3.6 אירועי קטסטרופה

אירועי קטסטרופה עלולים לפגוע במספר תחומי פעילות של החברה בו זמנית (עלייה פתאומית במספר וגובה התביעות בענפים השונים, ירידה בשווקים הפיננסיים ובנזילות) ולפגוע ביציבותה הפיננסית. לדוגמא: אסון טבע (רעידת אדמה), מלחמה או אירוע טרור גדול ומגיפה המונית. החברה מטפלת בסיכון זה בעיקר ע"י העברתו למבטחי משנה במסגרת חוזים שונים.

10.3.7 שינויים במצב המדיני

המצב המדיני והביטחוני של מדינת ישראל עשוי להשפיע על החברה בשני אופנים עיקריים. ראשית, שינויים בשווקים הפיננסיים כתוצאה מצפייה לאירוע מדיני-בטחוני שעלול להשפיע על שווי נכסי החברה והנכסים בניהולה. שנית, התרחשות האירוע עלולה לגרום להאטה כלכלית ולהגדלת תביעות בגין מקרים שהחברה מבטחת (כמו נזקים ברכוש ובנפש).

10.3.8 שינויים במצב הכלכלי-חברתי

שינויים במצב הכלכלי-חברתי (שאינם קשורים למצבה המדיני) ושפל כלכלי מקומי עלולים להשפיע על החברה בין היתר באופנים הבאים: ירידה במכירות, עליה בפדיון פוליסות ביטוח חיים, קופות גמל ויחידות השתתפות בקרנות נאמנות ועליה בהיקף התביעות. בנוסף, ציפיות לשינויים כאלה עשויות להשפיע על השווקים הפיננסיים באופן מיידי.

10.3.9 שינויים רגולטוריים

שינויים בהוראות חוק, תקנות והנחיות הרגולטוריות השונות החלים על גופים מוסדיים כרוכים בהוצאות כספיות ליישומן כגון מערכות מידע וכוח אדם או משפיעים ישירות על הון החברה. להלן דוגמאות לשינויים רגולטוריים אשר משפיעים באופן ישיר על מצבה הכספי של החברה: (א) הגדלת דרישות ההון (ב) קביעת דרישות והמשפיעות על התפעול העסקי השוטף (ג) שינוי בחוקי מס החלים על החברה או על מוצריה (ד) שינוי בכללים לקביעת תעריפי ביטוח (ה) שינוי בנוסחאות לחישוב עתודה (ו) שינוי בעקרונות המוצרים הנמכרים (תוכניות הונית, תוכניות לקצבה).

10.3.10 שינויים באקלים השיפוטי

עלות ההגנה כנגד תביעות, תשלום תביעות ושינוי באקלים השיפוטי (תקדימים משפטיים בנוגע למוצרים ביטוחיים) הם גורמים שטומנים בחובם אי וודאות ועשויים להשפיע על תוצאות החברה. החברה מודעת למגמה של ריבוי תובענות ייצוגיות עקב שכלולם של הכלים המשפטיים לביצוע תביעות אלה והתמחותם של עו"ד בהם, וכן במגמה מתפתחת של אישור תובענות מסוג זה. עקב כך, בכוונת החברה לעקוב אחר התפתחותן של תביעות מסוג זה, לנתח מאפייניהן הייחודיים, ולהעריך השלכתם המעשית על החברה, במטרה לנקוט בצעדים מונעים/מקלים.

10.3.11 שינויים בתנאי התחרות

התוצאות העסקיות תלויות ביכולת החברה לפעול בענף תחרותי. הן ענף הביטוח והן ענף ההשקעות לטווח ארוך עוברים שינויים רבים ולמעשה הופכים להיות תחרותיים יותר ויותר. החברות המתחרות בקבוצה אינן רק חברות ביטוח אלא גם קרנות פנסיה, קופות גמל וחברות ניהול השקעות. יכולת החברה לעמוד בדרישות הרגולציה, לעצב מוצרים חדשניים ולפתח יחסי עבודה תקינים עם מפיצים (סוכני ביטוח ויועצים בבנקים) קריטית להמשך רווחיות החברה.

10.3.12 שינויים בענף ביטוח המשנה העולמי

ביטוח משנה עשוי להגביל את צמיחת עסקי החברה. היות ואין לחברה שליטה על שוק ביטוח המשנה (רובו ככולו בחו"ל), אין ביכולתה להעריך את הזמינות והמחיר של ביטוח משנה. אין ביטחון כי מבטחי משנה יהיו מוכנים לקבל סיכונים ביטוחיים באותם תנאים הקיימים כיום. לפיכך, החברה עלולה לשקול חשיפה גדולה יותר בשייר או ויתור על עסקים - בשני המקרים הרווחיות עלולה להיפגע.

10.3.13 שינויים בהערכת העתודות

טעות או שימוש במודל לא מתאים בהערכת העתודות עשוי לפגוע ברווחיות (תנודתיות הרווח). מעת לעת, אופן חישוב הרזרבות נבדק וההנחות המשמשות להערכת התביעות העתידיות נבדקות גם הן מול הניסיון שנצבר בפועל ומתעדכנות במידת הצורך. כמו כן, מתקבלות, מעת לעת, הנחיות חדשות מהרגולטור לגבי אופן חישוב העתודות. סיכון המודל משפיע באותה מידה גם על נאותות התעריף. החברה מפרישה "פרמיה בחסר", ומסתמכת, כשניתן, על הערכות של מבטחי משנה להם ניסיון רב יותר, במטרה להקטין סיכון זה.

10.3.14 סיכונים תפעוליים כלליים

הסיכון התפעולי מתייחס להפסד שנובע מכשל או אי התאמה של תהליכים, אנשים או מערכות פנימיות או כתוצאה מאירוע חיצוני לארגון. לדוגמא, פגיעה ביחסים עם סוכנים או מפיצים אחרים עלולה לגרום לירידה במכירות; מעילות והונאות בכספי החברה עלולות להביא להפסדים בלתי צפויים; פריצה למערכת מחשב עלולה לגרום להשבתת פעילות זמנית. כשלון בפיתוח והטמעת מערכות מחשב שמהוות את ליבת העסקים בקבוצה עלול לגרום להגבלת יכולת החברה בפיתוח מוצרים חדשים ומתן מענה הולם בשירות לקוחות החברה ולפגוע בפיתוח העסקי של החברה וברווחיותה.

10.3.15 אירוע חיצוני

התרחשות אירועים חיצוניים שאינם כלולים בתוכנית ההתאוששות מאסון (DRP) עלולים להשפיע על יכולת החברה לתפקד באופן אפקטיבי וכתוצאה מכך ייפגעו עסקיה.

10.4 טבלת גורמי סיכון

בטבלה הבאה מוצגים גורמי הסיכון שתוארו לעיל על פי טיבם - סיכונים מקרו, סיכונים ענפיים וסיכונים מיוחדים לחברה, אשר דורגו, בהתאם להערכות הנהלת החברה, על פי השפעתם על עסקי החברה בכללותה - השפעה גדולה, בינונית וקטנה*:

הערות	דירוג הסיכון			תיאור הסיכונים
	השפעה גבוהה	השפעה בינונית	השפעה נמוכה	
				סיכונים ענפיים
				סיכונים ענפיים
10.3.1 סעיף		X		שינויים בשווקים הפיננסיים
10.3.2 סעיף		X		שינויים ברמת יכולת הפירעון של גופים להם יש התחייבות לחברה
10.3.3 סעיף			X	סיכונים נזילות
				סיכונים ענפיים
				סיכונים ענפיים
10.3.4 סעיף		X		סיכון ביטולים
10.3.5 סעיף		X		שינויים בגורמים הנתונים בבסיס תמחור ההתחייבויות
10.3.6 סעיף	X			אירועי קטסטרופה
10.3.7 סעיף		X		שינויים במצב המדיני
10.3.8 סעיף			X	שינויים במצב הכלכלי-חברתי
10.3.9 סעיף		X		שינויים רגולטורים
10.3.10 סעיף		X		שינויים באקלים השיפוטי
10.3.11 סעיף		X		שינויים בתנאי התחרות
10.3.12 סעיף			X	שינויים בענף ביטוח המשנה העולמי
10.3.13 סעיף			X	שינויים בהערכת העתודות
				סיכונים מיוחדים לחברה
10.3.14 סעיף	X			סיכונים תפעוליים כלליים
10.3.15 סעיף		X		אירוע חיצוני

10.5 עמדת הדירקטוריון בעניין אופן ניהול הסיכונים

בהתחשב בכל המתואר לעיל ובדוחות הכספיים השנתיים, לדעת הדירקטוריון, ניהול הסיכונים הינו סביר בנסיבות העניין.

ארי קלמן
מנהל כללי

מנחם גורביץ
יו"ר דירקטוריון

תל אביב, 30 במרס 2011

פרק ב': דוח הדירקטוריון

תוכן עניינים

1	הסברי הדירקטוריון למצב עסקי התאגיד	.1
1	1.1 תיאור החברה	
1	1.2 התפתחויות בתקופת הדוח	
7	המצב הכספי	.2
7	2.1 נתונים עיקריים מהדוחות הכספיים	
7	2.2 הון עצמי	
8	2.3 דיבידנד	
8	2.4 התחייבויות	
8	תוצאות הפעילות	.3
8	3.1 נתונים מדוחות רווח והפסד המאוחדים	
8	3.2 נתונים על פרמיות ביטוח	
9	3.3 כללי	
9	3.4 השינויים בתוצאות הפעילות בתקופת הדוח	
10	3.5 מידע כספי לפי תחומי פעילות	
18	3.6 תזרים מזומנים	
18	3.7 מקורות מימון	
19	דיווח בדבר חשיפה לסיכוני שוק ודרכי ניהולם	.4
19	4.1 האחראי על ניהול הסיכונים בחברה	
19	4.2 תיאור כללי של סיכוני השוק	
19	4.3 שינויים בחשיפות בתקופת הדיווח	
20	4.4 מדיניות החברה בניהול סיכוני השוק והפיקוח עליהם	
21	4.5 תיאור תהליך ניהול הסיכונים	
22	4.6 הפיקוח על מדיניות ניהול הסיכונים	
22	4.7 מאזן בסיסי הצמדה	
23	4.8 מבחני רגישות	
29	היבטי ממשל תאגידי	.5
29	5.1 דיווח על דירקטורים בעלי מיומנות חשבונאית ופיננסית	
30	5.2 גילוי בדבר שיעור הדירקטורים בלתי תלויים בתאגיד	
30	5.3 מורשי חתימה בלעדיים	
30	5.4 תרומות	
30	5.5 גילוי בדבר מבקר פנימי בתאגיד	
32	5.6 גילוי בדבר שכר רואי החשבון המבקרים	
33	5.7 גילוי בדבר הליך אישור הדוחות הכספיים בחברה	
34	5.8 שיקולי הדירקטוריון למתן תשלומים לנושאי משרה בכירה	
36	5.9 עסקאות זניחות	
37	הוראות גילוי בקשר עם הדיווח הפיננסי של התאגיד	.6
37	6.1 דיווח בדבר אומדנים חשבונאיים קריטיים	
38	6.2 גילוי בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי	
39	6.3 גילוי בדבר התקדמות ההיערכות ליישום דירקטיבת Solvency II	
40	גילוי יעודי למחזיקי אגרות חוב	.7
40	7.1 פרטים בדבר תעודות התחייבות של התאגיד	
41	7.2 הנאמן ושטר הנאמנות	
42	7.3 דירוג אגרות החוב	
42	אירועים לאחר תאריך מאזן	.8
42	8.1 תחום בריאות	

42	מנורה מבטחים נדל"ן - הגדלת מסגרת אשראי	8.2	
42	רכישת נכס באמצעות חברה בת	8.3	
43	D&O רכישת פוליסת מטרייה נוספת	8.4	
43	רעידת אדמה ביפן	8.5	
43	תכנית להגברת התחרות בשוק החיסכון הפנסיוני	8.6	
44	מיזם בחו"ל		.9

מנורה מבטחים החזקות בע"מ

דוח הדירקטוריון לשנת 2010

דוח הדירקטוריון שלהלן סוקר את פעילותה של מנורה מבטחים החזקות בע"מ (להלן: "החברה") לשנת 2010 (להלן: "תקופת הדוח").

דוח הדירקטוריון לשנת 2010 סוקר את השינויים העיקריים בפעילות החברה בתקופת הדוח. הדוח נערך בהתאם לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל-1970. דוח הדירקטוריון הינו חלק בלתי נפרד מהדוח התקופתי על כל חלקיו, ויש לקרוא את הדוח התקופתי כולו כמקשה אחת.

ביחס לתיאור עסקי המבטחים המאוחדים בדוחות החברה, נערך הדוח בהתאם לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (פרטי דין וחשבון), התשנ"ח-1998.

1. הסברי הדירקטוריון למצב עסקי התאגיד

1.1 תיאור החברה

1.1.1 בעלי מניותיה של החברה

החברה הינה חברה ציבורית אשר מניותיה רשומות למסחר בבורסה לניירות ערך בתל אביב. עיקר פעילותה הינה החזקת חברות הפעילות בתחומי הביטוח, הפנסיה, הגמל, הפיננסים והנדל"ן. בעלי מניותיה העיקריים של החברה הינם ניידן אסטבלישמנט ופלמס אסטבלישמנט (תאגידים זרים) המוחזקים בנאמנות עבור מר מנחם גורביץ והמחזיקים בכ- 61.86% ממניות החברה. מנכ"ל החברה, מר ארי קלמן, המכהן גם כיו"ר מנורה מבטחים ביטוח בע"מ, חברה בת של החברה (להלן: "מנורה מבטחים ביטוח") מחזיק, באמצעות החברה לנאמנות עובדים, נכון למועד הדוח, בכ- 2.72% ממניות החברה. יתרת מניות החברה מוחזקות בידי הציבור.

1.1.2 תחומי פעילותה של החברה

לתיאור תחומי הפעילות של הקבוצה ראה בפרק תיאור עסקי התאגיד וכן בסעיף 8.1 להלן.

1.2 התפתחויות בתקופת הדוח

1.2.1 ביקורת המפקח במנורה מבטחים ביטוח בנושא הלוואות מיוחדות

בחודש ספטמבר 2009, הודיע המפקח על הביטוח להנהלת מנורה מבטחים ביטוח על כוונתו לערוך ביקורת בקשר להעברות רטרואקטיביות בין מסלולי השקעה שבוצעו במהלך שנת 2008 וכן בנושא הלוואות שניתנו על ידי מנורה ביטוח, לפני מספר שנים, ללא בטחונות מספיקים במועד מתן הלוואה, לרבות תפקוד האורגנים הרלבנטיים.

יצוין, כי בכל הנוגע לנושא ההעברות הרטרואקטיביות שנתגלו בפוליסות של מספר עובדים ו/או סוכנים, מדובר בסכומים לא מהותיים. באשר למשמעויות הכספיות הנוגעות להלוואות נשוא הבדיקה, יצוין, כי נכון ליום 31.12.10 יתרת הלוואות לפני הפרשה לחובות מסופקים בקבוצה עמדה על כ- 97.8 מיליוני ש"ח; כנגד הלוואות נצברו ערכי פדיון בפוליסות בסך של כ- 12.8 מיליוני ש"ח; ויתרת הפרשה לחובות מסופקים בגין הלוואות עמדה נכון למועד האמור על סך של כ- 60.2 מיליוני ש"ח.

בחודש יולי 2010 התקבל במשרדי מנורה מבטחים ביטוח דוח הביקורת מטעם המפקח על הביטוח בקשר עם הלוואות הנ"ל (להלן: "דוח המפקח"). דירקטוריון מנורה מבטחים ביטוח קיים מאז מספר דיונים בדוח, ורשם לפניו את ממצאי דוח המפקח, הערותיו ומסקנותיו ואף שהוא חולק, על חלק גדול ומהותי מהם פעל לכך שמנורה מבטחים ביטוח תיישם את הנחיות המפקח כפי שפורטו על ידו בהמשך הדוח, ולאחרונה סיכם פעילות זו בדיווח מסודר שהעביר למפקח.

1.2.2 חקירת רשות ניירות ערך (חברה נכדה)

בחדש מאי 2010, פתחה רשות ניירות ערך בחקירה כנגד מנורה מבטחים קרנות נאמנות בע"מ (חברה נכדה של החברה) ("מנורה קרנות") וכנגד מנכ"ל מנורה קרנות. נכון למועד פרסום הדוח אין בידי החברה מידע חדש הנוגע לחקירה ועל כן בשלב זה, לא ניתן להעריך את מהותה ותוצאותיה.

1.2.3 מנורה מבטחים נדל"ן

מנורה מבטחים נדל"ן בע"מ (חברה בת של החברה) חתמה על הסכם לרכישה של כ- 42% ממניות חברת סולאנגיה (חברת חוץ), העוסקת בייזום והקמה של תשתיות אנרגיה סולארית באירופה. סך ההשקעה לתאריך הדוח עומד על כ- 12.8 מיליוני יורו, כאשר לאחר תאריך הדוח הושקע סך נוסף של כ- 1.4 מיליוני יורו. ההשקעה כאמור הינה במסגרת קו האשראי שהועמד למנורה נדל"ן על ידי החברה. ראה גם סעיף 8.2 להלן.

1.2.4 Belttrend Menorah Enterprises Ltd. (להלן: "בלטרנד")

בלטרנד, חברה כלולה של מנורה מבטחים נדל"ן בע"מ (חברה בת של החברה), נטלה באמצעות שותפויות בשליטתה הלוואות ללא זכות חזרה ("נון-ריקורס") לרכישת נכס בגרמניה. נאמן מטעם המלווה (להלן, לצורך פסקה זו: "הנאמן") הזמין הערכת שווי לגבי הנכס שנרכש. על פי הערכה זו, שווי הנכס נמוך מהותית משווי הנכס בספרים ומהווה הפרה של התניה פיננסית. בלטרנד מנהלת דיונים עם הנאמן לגיבוש דרכי הפעולה כתוצאה מהפרת התנייה הפיננסית. יתרת החשיפה המקסימאלית של הקבוצה, בהתייחס להשקעתה האמורה לעיל, מסתכמת בסך של כ- 10 מיליוני ש"ח.

1.2.5 הנפקת אג"ח (סדרה ב')

בחדש יולי 2010 הנפיקה החברה לגופים מוסדיים אגרות חוב (לא סחירות) סדרה ב' בסך של 170 מיליוני ש"ח ע.נ. החברה השקיעה את מלוא תמורת ההנפקה במנורה ביטוח כהון ראשוני מורכב ("הון היברידי").

בחדש ספטמבר 2010 הנפיקה החברה אג"ח נוספות (סדרה ב') למשקיע מוסדי בסך של 80 מיליוני ש"ח ע.נ., על דרך של הרחבת הסדרה הנ"ל. תמורת ההנפקה עמדה על סך של כ- 84.6 מיליוני ש"ח, המגלמת פרמיה בסך של כ- 3.98% מעל הפארי. תמורה בסך של כ- 83 מיליוני ש"ח מתוך התמורה הנ"ל הושקעה גם היא במנורה ביטוח כהון ראשוני מורכב ("הון היברידי").

אגרות החוב דורגו על ידי חברת מידרוג בדירוג Aa3 באופק יציב. קרן החוב תיפרע בחמישה תשלומים שנתיים שווים החל משנת 2018 ועד לשנת 2022. הריבית בשיעור של 4.5% (שנתי) תיפרע מדי שנה החל מה- 30 ליוני 2011. הקרן והריבית צמודים למדד.

1.2.6 דירקטוריון ונושאי משרה בכירה

בחדש מאי 2010 מונתה גברת אורלי ירקוני לדירקטורית בחברה.

בחדש מאי 2010 חדל ה"ה יעקב סגל (ז"ל) לכהן כדירקטור בחברה.

בחדש אוגוסט 2010 מונה ה"ה ישראל (איזי) תפוחי לדירקטור חיצוני בחברה וכן חודשה כהונתו של ה"ה בר כוכבא בן-גרא לכהונה שנייה כדירקטור חיצוני בחברה.

בחדש ספטמבר 2010 סיים מר גדליה דורון את תפקידו כיו"ר הדירקטוריון ובמקומו מונה מר מנחם גורביץ ליור"ר הדירקטוריון. מר דורון ממשיך לכהן כדירקטור בחברה. במקביל למינויו של מר גורביץ ליור"ר הדירקטוריון סיים מר גורביץ את כהונתו כמנכ"ל החברה, ובמקומו מונה למנכ"ל החברה מר ארי קלמן, אשר כיהן עד לאותו מועד כמשנה למנכ"ל החברה וכמנכ"ל מנורה ביטוח. בהמשך למינויו של מר קלמן כמנכ"ל החברה ויור"ר מנורה מבטחים ביטוח ומנורה מבטחים פיננסים וסיום תפקידו כמשנה למנכ"ל החברה וכמנכ"ל מנורה מבטחים ביטוח, מונה בחדש אוקטובר 2010 מר מוטי רוזן למנכ"ל מנורה מבטחים ביטוח.

ביום 1 בינואר 2011 סיים מר יעקב רוזן את תפקידו כמנכ"ל מנורה מבטחים פנסיה בע"מ, חברה נכדה של החברה (להלן: "מנורה מבטחים פנסיה"), ובמקומו מונה מר

יהודה בן-אסאייג. החל ממועד המינוי כאמור, חדל מר בן-אסאייג לכהן כמשנה למנכ"ל וכמנהל אגף ביטוח חיים במנורה מבטחים ביטוח. במקביל, מונה מר יעקב רוזן לדירקטור במנורה מבטחים ביטוח.

בחודש נובמבר 2010 פרש מר גורביץ מתפקידו כיו"ר הדירקטוריון וכדירקטור במנורה מבטחים פנסיה, ובמקומו מונה מר ערן גריפל, אשר כיהן עד אותו מועד כסגן יו"ר דירקטוריון מנורה מבטחים פנסיה, ליו"ר דירקטוריון מנורה מבטחים פנסיה.

1.2.7 הליכים משפטיים

לעניין התפתחויות בדבר חשיפה לאישור תובענות שהוגשו כנגד החברה בת מנורה מבטחים ביטוח וחברה מאוחדת שומרה חברה לביטוח בע"מ, כייצוגיות, ראה באור מס' 37 לדוחות הכספיים.

1.2.8 תיאור הסביבה העסקית

סביבה כללית והשפעת גורמים חיצוניים על פעילות התאגיד

1.2.8.1 שוק ההון - התפתחויות בסביבה המאקרו כלכלית

שנת 2010 התאפיינה במגמה חיובית בשווקים הריאליים, כאשר המשק הישראלי התאפיין בקצב התאוששות מהיר יחסית למשקים מפותחים אחרים בעולם. התאוששות זו באה לידי ביטוי הן בצמיחה המהירה יחסית של המשק הישראלי במהלך שנת 2010 והן בנתוני המדד המשולב המפורסם על ידי בנק ישראל וכן בצירופה של ישראל במהלך חודש מאי 2010 לארגון המדינות המתועשות, ה-OECD.

על פי הנתונים הכלכליים שפורסמו על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הצמיחה של המשק הישראלי בשנת 2010 הסתכמה בכ- 4.5%, שיעור גבוה ביחס לתחזית הצמיחה המוקדמת של תחילת שנת 2010. התוצר העסקי צמח בשיעור של 5.3% והצריכה הפרטית צמחה בשיעור של 4.7%. המדד המשולב שמפורסם על ידי בנק ישראל לבחינת מצב המשק רשם עלייה במהלך שנת 2010 בשיעור של כ- 5%, בהשוואה לעלייה של כ- 0.5% בלבד במהלך השנה הקודמת.

ההתאוששות של המשק הישראלי החלה מוקדם יותר והייתה מהירה יותר מאשר במרבית המשקים המפותחים. בהשוואה בינלאומית צמחה ישראל מהר יותר מאשר ארה"ב (2.9%), גוש האירו (2.3%), וממוצע מדינות ה-OECD (3.1%). בהתאם לנתונים שפורסמו על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, התוצר לנפש בישראל צמח בשיעור של כ- 2.7% ב-2010, זאת לאחר שב-2009 התכווץ התוצר לנפש ב-1.1% אחוזים. בין רכיבי התוצר בלט הגידול בהשקעה בנכסים קבועים. בנוסף, נרשם שיפור ניכר בצריכה הפרטית וחלה התאוששות בפעילות סחר החוץ. היצוא צמח בשיעור של כ- 12.6% והיבוא בשיעור של כ- 11.5%, זאת לאחר ירידה חדה בשנת 2009. במהלך 2010 חל שיפור גם במדד פדיון ענפי המסחר והשירותים ובמדד המכירות ברשתות השיווק.

אינדיקטורים אחרונים מחזקים את ההערכה בדבר שיפור משמעותי נוסף בפעילות הכלכלית, בהובלת הביקושים המקומיים, כאשר ברבעון הרביעי של 2010 נרשם שיעור צמיחה של 7.8% (במונחים שנתיים), גבוה משמעותית מהתחזיות המוקדמות לגביו. יחד עם זאת, היצוא ללא יהלומים גדל ברבעון הרביעי ב-2.2% בלבד (במונחים שנתיים), בעוד שהיבוא האזרחי ללא יהלומים, אניות ומטוסים עלה ב-20.7% (במונחים שנתיים). הצריכה הפרטית צמחה בשיעור גבוה של 9.8% (במונחים שנתיים), בתוך כך, רכישות מוצרים בני קיימא עלו בכ-40% (במונחים שנתיים). ההשקעה בנכסים קבועים המשיכה לצמוח, וברבעון הרביעי צמחה ב-15.9% (במונחים שנתיים). בתוך כך עלתה ההשקעה בבנייה למגורים במחצית השנייה של 2010 ב-13.8% (במונחים שנתיים).

יצוין שמסקר החברות של בנק ישראל שפורסם לאחר תאריך המאזן לסיכום שנת 2010 עולה כי חברות התעשייה דיווחו על עלייה במספר

העובדים וכן על עלייה ניכרת וממושכת בניצולת המכונות והציוד. דיווחי החברות למסחר דומות, ואף הן דיווחו על גידול במספר העובדים ועל גידול במכירות.

המשך ההתרחבות של הפעילות הכלכלית המקומית הקיף את רוב הענפים במשק ושיפר משמעותית את מצב התעסוקה, כך ששיעור המובטלים מסך כוח העבודה הגיע במהלך השנה לשפל של כ-6.2%. במקביל לשיפור בנתוני האבטלה, במהלך התקופה הנסקרת נרשם זינוק בקצב הגידול של מספר המועסקים במשק הישראלי, כך ששיעור המועסקים מסך האוכלוסייה בגיל העבודה חזר לרמתו ערב המשבר הפיננסי העולמי שאירע בשלהי שנת 2008. ההתאוששות בשוק העבודה התבטאה גם בעלייה של השכר הריאלי הממוצע למשרת שכיר בסקטור העסקי בשיעור של כ-2.5% ב-12 החודשים שהסתיימו בנובמבר 2010, זאת בהשוואה לירידות השכר שנרשמו בשנת 2009 בעקבות המשבר העולמי. יחד עם זאת, המשך ההתאוששות בשוק העבודה ניכר גם ביחס למספר המובטלים למשרה פנויה, המשמש מדד ללחץ בשוק העבודה. מדד זה המשיך לרדת במהלך התקופה הנסקרת, כתוצאה הן מירידה של מספר המובטלים והן מעלייה של מספר המשרות הפנויות.

מדד המחירים לצרכן עלה בשנת 2010 בשיעור של כ-2.7%, בתוך תחום יעד יציבות המחירים. בניכוי מחירי הדיור עלה מדד המחירים לצרכן בשנת 2010 ב-1.9%. מדד המחירים בשנת 2010 הושפע בעיקר מהעלייה החדה במחירי הסחורות, מעודף ביקוש בשוק הדיור המקומי ומצמצום בפער התוצר (בעיקר דרך עלייה בשכר).

מחירי הדירות, הנמדדים על פי סקר מחירי הדירות ואינם נכללים במדד המחירים לצרכן, עלו בשנת 2010 בכ-17.3%. מדד מחירי הדיור, המתבסס בעיקר על חוזי שכירות מתחדשים ונכלל במדד המחירים לצרכן, עלה בשנת 2010 בשיעור של כ-4.9%.

משמעות הפער היא שהתשוואה המתקבלת על השכרת דירה ירדה במהלך השנים האחרונות. הירידה בתשוואה הצפויה לא גרמה עד כה לירידה ניכרת בביקושים לדירות להשקעה שכן המשקיעים מצפים להמשך עליות במחירי הדירות כלומר לרווחי הון.

הדפסת הדולרים המאסיבית של הפד, כמו גם כוח הקניה של הסינים ופגעי מזג אוויר ברוסיה, קנדה, קזחסטן, אירופה ודרום אמריקה תרמו תרומה משמעותית לעלייה המהירה של מחירי הסחורות בעולם. מחירי הסחורות החקלאיות עלו במחצית השנייה של שנת 2010 בקצב מהיר של עשרות אחוזים ולחצו את מחירי המזון בעולם כלפי מעלה. העלייה במחירי הסחורות גררה חוסר יציבות פוליטית בחלק ממדינות ערב בשלהי שנת 2010, תופעה שאף החריפה במהלך הרבעון הראשון של 2011.

במהלך שנת 2010 המשיך בנק ישראל בהעלאה מדודה ומדורגת של הריבית במשק. במהלך שנת 2010 הועלתה ריבית בנק ישראל ארבע פעמים בלבד, מ-1% ל-2%, כך שבפועל שררה במשק הישראלי ריבית ריאלית שלילית. ההעלאה המדורגת של הריבית הושפעה משני גורמים מרכזיים. מחד, הריבית הנמוכה במשק עודדה מעבר של הציבור לאפיק ההשקעה הנדל"ני, דבר אשר הביא לעלייה ניכרת במחירי הדיור בשנתיים האחרונות. כמו כן, הושפעו צעדי הבנק גם מהציפיות לאינפלציה, שנעו בסביבת הגבול העליון של יעד האינפלציה. מנגד, נמנע בנק ישראל מהעלאת ריבית מהירה יותר עקב הריביות הנמוכות במדינות המפותחות והחשש כי הרחבת פערי הריביות תוביל ללחצי תיסוף חזקים יותר על השקל ואשר הגבירו במהלך 2010 את תנועות ההון קצרות הטווח הנכנסות לישראל. העלאת הריבית האיטית בישראל נבעה גם מהחשש שההתאוששות הכלכלית העולמית עלולה הייתה שלא להתמיד וזאת חרף העובדה שקצב הצמיחה והציפיות האינפלציוניות עלו מדרגה במהלך השנה האחרונה.

הגירעון הכולל של הממשלה (ללא אשראי) בשנת 2010 הסתכם ב-30.2 מיליארדי ש"ח שמהווים כ-3.7% תוצר. בחודש דצמבר 2010 נרשם גרעון של 12.6 מיליארדי ש"ח בעקבות רמת הוצאות גבוהה מעבר לעונתיות

הרגילה. סך תקבולי המסים ב-2010 הסתכמו ב-195.4 מיליארדי ש"ח – ובניכוי שינויי חקיקה והכנסות חד פעמיות מדובר בגידול ריאלי של 7.5% בהשוואה לאשתקד.

שנת 2010 התאפיינה בחלוקת הכלכלה העולמית לשני גושים: בגוש הראשון נמצאות הכלכלות המפותחות (ארה"ב, גוש האירו) שנפגעו מהמשבר ונמצאות בתהליך התאוששות איטי ולא יציב. בגוש השני נמצאות מדינות מתעוררות ומספר מדינות מפותחות כמו אוסטרליה, גרמניה וישראל שעברו את המשבר ללא פגיעה משמעותית, והפגינו שיעורי צמיחה גבוהים במהלך שנת 2010.

במשק האמריקאי אושרה, לקראת סוף שנת 2010, תוכנית פיסקלית גדולה עוד יותר מזו שאושרה רק שנתיים קודם לכן. מעבר לכך, כחצי שנה לאחר שהבנק המרכזי האמריקאי החל לאותת על צעדים עתידיים בהם ינקוט על מנת לייבש את כל הנזילות שהזרים לשווקים במהלך המשבר, פרסם הבנק במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2010, תוכנית שתכליתה הזרמה נוספת של נזילות לשווקים וזאת על מנת להבטיח את צמיחת המשק האמריקאי. החוב האמריקאי המשיך לגדול לממדים שעלולים לסכן את דרוג האשראי המושלם של ארה"ב. במקביל, שוק העבודה האמריקאי מתקשה להתאושש מהמשבר ושיעור האבטלה נותר גבוה גם ב-2010. במהלך 2010 נמשכה החולשה גם בשוק הנדל"ן האמריקאי.

משבר החובות באירופה מסתמן כבעיה המרכזית של היבשת בשנת 2010 וצפוי להישאר כך גם בשנה הקרובה. בנוסף במהלך 2010 החל לכרסם החשש שחלק ממדינות אירופה ישובו לצמיחה שלילית, כאשר בחלק מהן עלה החשש שללא סיוע חיצוני לא יוכלו להחזיר את חובותיהן.

לאחר אובדן אמון המשקיעים בנתונים שפרסמה ממשלת יוון בדבר הצמיחה, הגרעון והחוב ולאחר שאבד האמון ביכולתה של יוון לבצע את תוכנית צנע הנדרשת ממנה, הקים גוש האירו קרן סיוע למדינות אירופאיות במצוקה. חצי שנה מאוחר יותר, גם אירלנד נזקקה לסיוע כאשר בניגוד ליוון, לאירלנד לא היו בעיות אמינות. הבעיה של אירלנד הינה עוצמת הנפילה של הבנקים שלה, שנבעה ממינוף מאוד גבוה. אירלנד הלאימה את הבנקים הגדולים, בעלות המוערכת בשליש מהתוצר השנתי של המדינה.

מרבית המדינות באירופה, החל מיוון וכלה בגרמניה, הפעילו בשנה החולפת תוכניות צנע, כאשר בחלק מהמקרים התעוררה שאלה האם הצמצומים לא עלולים להחזיר את המשקים למיתון, ושהנזק מהתוכניות יעלה על התועלת מהן. כתוצאה ממהלכים אלה היינו עדים במהלך שנת 2010 להורדות של דירוגי אשראי של מדינות, בעיקר של מדינות מערב אירופאיות. דירוג האשראי של יוון הופחת ל"זבל", דירוגה של אירלנד הופחת בדצמבר 2010 בחמש דרגות בבת אחת. גם הדירוגים של ספרד ויפן הופחתו, כאשר בארה"ב חברות הדירוג איימו שאם הממשל האמריקאי לא ינהיג מדיניות פיסקלית אחראית יותר, הרי שגם דירוגה עלול להיפגע.

התמתנות החששות מזליגת משבר החוב ביוון ואירלנד למדינות נוספות בגוש האירו, בעקבות הקמת קרן סיוע למדינות אירופה שנקלעו לקשיים פיננסיים, החזירה את האמון בשווקים, כפי שבא לידי ביטוי החל מאמצע השנה. יחד עם זאת, במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2010 שב ועלה החשש שבלגיה, ספרד ופורטוגל תהיינה כלכלות שתזדקקנה לחילוץ וזאת לאחר שיוון ואירלנד קיבלו סיוע מהאיחוד האירופי. הדבר עלול אף להביא לפירוק גוש האירו בעתיד באם תסריט שכזה יתממש לבסוף.

בסין התגברו החששות מפני התפתחות בועת נדל"ן בשוק הדיור. חששות אלה ורמת האינפלציה הגבוהה, הובילו את הממשל הסיני לנקוט בצעדים שנועדו לרסן את הביקושים המקומיים. בין הצעדים שנקטו ניתן למנות את העלאת הריבית, העלאת יחס הרזרבה בבנקים המסחריים והטלת מגבלות מנהלתיות על שוק הדיור.

תופעה גלובאלית נוספת שבלטה בשנת 2010 היא "מלחמת המטבעות". הפער בין הריביות הנמוכות בכלכלות המפותחות שנפגעו מהמשבר (ארה"ב, גוש האירו, יפן) לריביות הגבוהות במדינות שצלחו את המשבר ללא פגיעה משמעותית (ברזיל, אוסטרליה, ישראל ועוד), הביאה לתנועות הון מסיביות במטרה להשיג תשואות גבוהות. כפועל יוצא מכך, נוצרו לחצי תיסוף ופגיעה בתחרותיות של המדינות שקולטות את תנועות ההון הללו. בכדי להתמודד עם לחצים אלו החלו מספר מדינות להתערב בשווקי המט"ח על ידי רכישת יתרות מט"ח ועל ידי הטלת מגבלות על תנועות הון.

יחד עם זאת, האינדיקטורים האחרונים מעידים על המשך הצמיחה המהירה של המשקים המתעוררים ועל האצה בצמיחת המשק האמריקאי. בגוש האירו התגברו הציפיות לעליית הביקושים, במיוחד בגרמניה וצרפת. בריטניה בולטת לרעה בירידה של קצב הצמיחה ברבעון הרביעי של 2010. האינדיקטורים הכלכליים האחרונים למשק העולמי היו טובים מההערכות המוקדמות, והביאו לעדכון תחזיות הצמיחה כלפי מעלה. בינואר 2011 עדכנה קרן המטבע הבין-לאומית את תחזית הצמיחה העולמית לשנת 2011 ל-4.4% (לעומת תחזית קודמת של 4.2%), זאת תוך עדכון משמעותי של הצמיחה בארה"ב ל-3% (לעומת תחזית קודמת של 2.3%).

1.2.8.2 שוקי האג"ח והמניות

במהלך שנת 2010 נמשכה בישראל ובעולם העלייה החדה במחירי איגרות החוב במקביל לעלייה במחירי המניות. עיקר העלייה התרחשה במהלך המחצית השנייה של השנה, על רקע ההתאוששות של שוק המניות האמריקאי ולאחר שבמחצית הראשונה של השנה הפגינו המדדים חולשה יחסית על רקע משבר החובות בגוש האירו. העלייה בשערי המניות ואיגרות החוב נבעו, בין השאר, מהעובדה שריביות הבנקים המרכזיים במשקים המפותחים המובילים נמצאות ברמות נמוכות מאוד ובעקבות צפי המשקיעים שריביות אלה צפויות להישאר נמוכות למשך זמן רב וכן כתוצאה מההתאוששות בצמיחה הכלכלית ברחבי העולם. הסקטור הבולט השנה בבורסה הישראלית היה סקטור חיפושי הגז והנפט שעלה בסיכום שנת 2010 בשיעור של כ-49%. העליות במחירי יחידות ההשתתפות של החברות העוסקות בתחום נבעו בעיקר מגילוי סימנים למציאת גז טבעי בכמויות גבוהות.

בסיכום שנת 2010, עלה מדד ת"א 25 בשיעור של כ-15.8% ורשם רמות שיא של כל הזמנים, כאשר מדד ת"א 100 עלה בשיעור של כ-14.9%. מדד ת"א 75 עלה בשיעור של כ-15.7%.

מגמת העליות נרשמה גם ברוב מדדי המניות המובילים בעולם. הנאסד"ק עלה במהלך התקופה הנסקרת בשיעור של כ-17.4%, בעוד שהדאו ג'ונס עלה בכ-11%. מדד הפוטסי עלה בכ-10.3%, ומדד הדאקס הגרמני עלה בכ-16.1%. מנגד, מדד הקאק הצרפתי ירד בכ-2.2% ומדד המניות הסיני בשיעור של כ-23.5%.

במהלך שנת 2010 נרשמו בשוק האג"ח הקונצרני עליות מחירים חדות וירידה ניכרת של התשואות הגלומות. בסיכום השנה, עלה מדד התל בונד 20 בכ-11.1% ומדד התל בונד 40 בכ-10.8%. מדד האג"ח הממשלתי הצמוד עלה בכ-8% ומדד האג"ח הממשלתי השקלי עלה בכ-5%.

יבוא ההון הניכר לשווקים המתפתחים הגביר את הפעילות בשוק המט"ח העולמי; במקביל תוגברו ההתערבויות בשווקי המט"ח העולמיים - הן באמצעות רכישות מט"ח מסיביות על ידי בנקים מרכזיים והן הטלת מגבלות על תנועות ההון.

התערבות בנק ישראל במסחר בדולר נמשכה גם במהלך שנת 2010. יתרות המט"ח של בנק ישראל גדלו במהלך התקופה מרמה של כ-60.6 מיליארד דולר לרמה של כ-70.9 מיליארד דולר בסוף דצמבר 2010.

התערבותו של בנק ישראל במסחר נועדה לנסות למתן מגמות חריגות בשערו של הדולר ביחס לסל המטבעות ומניסיון למנוע מתקפות ספקולנטים על המטבע המקומי. למרות ההתערבות המסיבית של בנק

ישראל, פערי הריבית בין השקל לבין המטבעות העיקריים בעולם וכן העודף בחשבון השוטף של ישראל פעלו ליסוף חזק של השקל במהלך השנה החולפת. בסיכום שנת 2010, יוסף השקל בשיעור של כ- 6% לעומת שער היציג של הדולר, כאשר שער היציג של האירו לעומת השקל רשם במהלך התקופה ירידה של כ- 12.9%.

2. המצב הכספי

2.1 נתונים עיקריים מהדוחות הכספיים

2.1.1 נתונים מתוך המאזנים המאוחדים (באלפי ש"ח):

31 בדצמבר 2009	31 בדצמבר 2010	(באלפי ש"ח)
10,169,178	11,974,019	סך הכל נכסים עבור חוזים תלויי תשואה
13,261,052	14,413,561	סך הכל השקעות פיננסיות אחרות
4,470,110	4,765,424	נכסים אחרים
27,900,340	31,153,004	סך כל הנכסים
1,950,650	2,253,732	הון עצמי
		התחייבויות:
		התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
12,925,047	13,805,715	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
10,238,194	11,908,196	התחייבויות פיננסיות
1,513,374	1,720,140	התחייבויות אחרות
1,273,075	1,465,221	
27,900,340	31,153,004	סך כל ההון וההתחייבויות

סך הנכסים של החברה נכון ליום 31 בדצמבר, 2010 עומד על סך של 31,153 מיליוני ש"ח לעומת סך של 27,900 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר, 2009. הגידול בסך הנכסים בתקופת הדוח נבע בעיקר מהעליות בשוקי ההון אשר הביאו לעליה בשווי הנכסים עבור חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה ובהשקעות פיננסיות אחרות, מגידול בהיקף העסקים ומהגדלת היקף ההתחייבויות הפיננסיות.

2.2 הון עצמי

הון החברה נכון ליום 31 בדצמבר 2010 מסתכם בכ- 2,254 מיליוני ש"ח לעומת סך של 1,951 מיליוני ש"ח נכון ליום 31 בדצמבר 2009. הגידול בהון נובע בעיקר מרווח בסך של כ- 282 מיליוני ש"ח, מעלייה בקרן ההון הנובעת מנכסים פיננסיים זמינים למכירה בסך של כ- 21 מיליוני ש"ח ומגידול בקרן הון בגין עסקת תשלום מבוסס מניות בסך של כ- 2 מיליוני ש"ח.

בחודש נובמבר 2009, תוקנו תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (הון עצמי מינימאלי הנדרש ממבטח), החלות על המבטחים בקבוצה. מכוח התיקון יגדלו דרישות ההון ממנורה מבטחים ביטוח ומשומרה ליום 31 בדצמבר 2011, בסך של כ- 706 מיליוני ש"ח, וכ- 72 מיליוני ש"ח, בהתאמה. נכון לתאריך הדוח הכספי, למנורה מבטחים ביטוח ולשומרה קיים עודף הון בסך של כ- 678 מיליוני ש"ח וכ- 18 מיליוני ש"ח, בהתאמה. יצוין, כי לצורך עמידה במלוא דרישות ההון על פי התקנות החדשות, כפי שתהינה בתוקף ביום 31 בדצמבר 2011, נכון לתאריך הדוח, למנורה מבטחים ביטוח עודף הון בסך של כ- 396 מיליוני ש"ח ולשומרה חוסר בהון של כ- 11 מיליוני ש"ח, זאת לאחר ניכוי הון ראשוני מעבר למגבלת כפל ההון הבסיסי בסך של כ- 36 מיליוני ש"ח. בהתעלם מניכוי ההון הראשוני כאמור, לשומרה עודף הון בסך של כ- 25 מיליוני ש"ח.

בחודש ינואר 2011 פורסמה טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הון עצמי מזערי הנדרש מחברה מנהלת), התשס"ט-2009, וכן טיוטת חוזר בדבר דרישות ההון מחברות מנהלות. מכוח הטיטה, יגדלו דרישות ההון ממנורה מבטחים פנסיה בסך של כ- 71 מיליוני ש"ח. נכון לתאריך הדוח הכספי, למנורה מבטחים פנסיה עודף הון, לאחר תוספת דרישת ההון כאמור, בסך של כ-310 מיליוני ש"ח.

לחברה חברות בנות נוספות אשר חלות עליהן הוראות בדבר שמירה על הון עצמי מינימאלי. נכון למועד אישור הדוחות הכספיים, כל החברות בקבוצה עומדות בדרישות ההון שנקבעו להן, לפי העניין. לפרטים נוספים לעניין ההון העצמי ראה באור מס' 15 לדוחות הכספיים.

2.3 דיבידנד

בשנים 2008, 2009 ו- 2010 לא חולק דיבידנד.

2.4 התחייבויות

סך ההתחייבויות של החברה נכון ליום 31 בדצמבר, 2010 הסתכם בכ- 28,899 מיליוני ש"ח לעומת סך של 25,950 מיליוני ש"ח נכון ליום 31 בדצמבר, 2009. הגידול בסך ההתחייבויות בתקופת הדוח נבע בעיקר מזקיפת התשואה בשוק ההון להתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה, מגידול בהיקף העסקים אשר הגדיל את ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח ומגידול בהיקף ההתחייבויות הפיננסיות.

3. תוצאות הפעילות

3.1 נתונים מדוחות רווח והפסד המאוחדים

1-12/2008	1-12/2009	1-12/2010	(באלפי ש"ח)
3,895,779	4,069,594	4,270,262	פרמיות שהורווחו ברוטו
3,292,227	3,337,873	3,365,444	פרמיות שהורווחו בשייר
			הכנסות (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון אחרות
(1,478,369)	4,112,369	2,309,812	
398,151	457,703	643,793	הכנסות מדמי ניהול
135,474	178,421	230,131	הכנסות מעמלות
			תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
1,219,008	5,961,484	4,485,541	
840,779	868,805	914,837	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
459,675	520,430	592,334	הוצאות הנהלה וכלליות ואחרות
143,972	140,076	121,874	הוצאות מימון
16,370	(1,808)	121	חלק ברווחי חברות כלולות, נטו
(299,581)	593,763	434,715	רווח (הפסד) לפני מיסים על הכנסה
(67,451)	190,793	152,768	מיסים (הטבת מס) על הכנסה
(232,130)	402,970	281,947	רווח (הפסד) נקי
(402,957)	672,547	301,056	רווח (הפסד) כולל

3.2 נתונים על פרמיות ביטוח

1-12/2008	1-12/2009	1-12/2010	(באלפי ש"ח)
806,223	866,188	886,312	רכב רכוש
545,400	601,875	609,679	רכב חובה
522,079	528,369	527,563	ענפי רכוש ואחרים
240,314	246,766	243,950	ענפי חבויות אחרים
2,114,016	2,243,198	2,267,504	סך תחום ביטוח כללי
1,783,022	1,827,732	2,001,514	תחום ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
(1,259)	(1,336)	1,244	התאמות וקיצוזים
3,895,779	4,069,594	4,270,262	סה"כ פרמיות שהורווחו ברוטו

3.3 כללי

ריכוז תוצאות הפעילות (באלפי ש"ח): רווח (הפסד) נקי מתחומי פעילות:

1-12/2008	1-12/2009	1-12/2010	(באלפי ש"ח)
			רווח מתחומי הפעילות לפני מס:
13,344	340,737	222,524	רווח מביטוח חיים וחסכון ארוך טווח
(47,456)	214,879	157,932	רווח (הפסד) מביטוח כללי
(34,112)	555,616	380,456	סך רווח (הפסד) לפני מס מתחומי פעילות ברי דיווח
(265,469)	38,147	54,259	רווח (הפסד) לפני מס מאחרים (שלא נכללו בתחומים)
(299,581)	593,763	434,715	סה"כ רווח (הפסד) לפני מס
(67,451)	190,793	152,768	מיסים על הכנסה (הטבת מס)
(232,130)	402,970	281,947	רווח (הפסד) נקי
			מיוחס ל:
(231,784)	402,798	281,616	בעלי מניות בחברה
(346)	172	331	זכויות מיעוט
(232,130)	402,970	281,947	רווח (הפסד) נקי

רווח (הפסד) כולל מתחומי פעילות:

1-12/2008	1-12/2009	1-12/2010	(באלפי ש"ח)
			רווח כולל מתחומי הפעילות לפני מס:
(35,256)	414,887	243,006	רווח (הפסד) כולל מביטוח חיים וחסכון ארוך טווח
(159,457)	391,581	165,717	רווח (הפסד) כולל מביטוח כללי
(194,713)	806,468	408,723	סך רווח (הפסד) כולל לפני מס מתחומי פעילות ברי דיווח
(368,723)	200,636	52,538	רווח (הפסד) כולל לפני מס מאחרים (שלא נכללו בתחומים)
(563,436)	1,007,104	461,261	סה"כ רווח (הפסד) כולל לפני מס
(160,479)	334,557	160,205	מיסים על הכנסה (הטבת מס)
(402,957)	672,547	301,056	רווח (הפסד) כולל
			מיוחס ל:
(400,546)	672,375	300,725	בעלי מניות בחברה
(2,411)	172	331	זכויות מיעוט
(402,957)	672,547	301,056	רווח (הפסד) כולל

3.4 השינויים בתוצאות הפעילות בתקופת הדוח

הרווח הנקי בתקופת הדוח הסתכם בכ- 282 מיליוני ש"ח לעומת רווח נקי שהסתכם בכ- 403 מיליוני ש"ח בשנת 2009 ולעומת הפסד שהסתכם בכ- 232 מיליוני ש"ח בשנת 2008.

הרווח הכולל, המורכב מהרווח הנקי בתוספת השינוי נטו בקרן הון בגין נכסים זמינים למכירה ושינויים אחרים המשפיעים על ההון העצמי, הסתכם בשנת 2010 בכ- 301 מיליוני ש"ח לעומת רווח כולל שהסתכם בכ- 673 מיליוני ש"ח בשנת 2009 ולעומת הפסד כולל שהסתכם בכ- 403 מיליוני ש"ח בשנת 2008. הקיטון ברווח הכולל השנה, לעומת שנה קודמת,

נובע בעיקר מכך שהתשואות על אפיקי ההשקעה השונים בשוק ההון השנה נמוכות מהתשואות בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח מעסקי ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח, לפני מיסים על ההכנסה, בשנת 2010 הסתכם ב- 223 מיליוני ש"ח לעומת רווח שהסתכם בכ- 341 מיליוני ש"ח בשנת 2009 ולעומת רווח בשנת 2008 שהסתכם בכ- 13 מיליוני ש"ח (ראה סעיף 3.5.1 להלן).

הרווח מעסקי ביטוח כללי לפני מיסים על ההכנסה, בשנת 2010 הסתכם ב- 158 מיליוני ש"ח לעומת רווח שהסתכם בכ- 215 מיליוני ש"ח בשנת 2009 והפסד שהסתכם בכ- 47 מיליוני ש"ח בשנת 2008 (ראה סעיף 3.5.1 להלן).

הרווח מפעילות אחרת שאינה מעסקי ביטוח, לפני מיסים על ההכנסה, הסתכם בשנת 2010 בכ- 54 מיליוני ש"ח לעומת רווח של כ- 38 מיליוני ש"ח בשנת 2009 והפסד בסך 265 מיליוני ש"ח בשנת 2008. הגידול ברווח מפעילות אחרת השנה לעומת התקופה המקבילה אשתקד, נובע מגידול בהכנסות מדמי ניהול, בעיקר בגין קרנות הנאמנות, בסך של כ- 18 מיליוני ש"ח עקב גידול בהיקף הנכסים המנוהלים, מגידול בהכנסות מהשקעות שלא מיוחסות למגזרי הפעילות, בגין מימוש ניירות ערך סחירים בסך של כ- 17 מיליוני ש"ח, מקיטון בהוצאות המימון בסך של כ- 17 מיליוני ש"ח הנובע מעליית מדד נמוכה יותר השנה בהשוואה לשנת 2009 ומנגד מעלייה בהוצאות הנהלה וכלליות בסך של כ- 23 מיליוני ש"ח הנובע בין היתר בשל עלות הקנס בסך של 14 מיליוני ש"ח שהטיל המפקח על מנורה ביטוח וכן מעלייה בהוצאות שכר, עקב עלייה במספר העובדים, וגידול בהוצאות עמלות בסך של כ- 12 מיליוני ש"ח.

3.5 מידע כספי לפי תחומי פעילות

3.5.1 תחום ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח

תוצאות תחום חסכון ארוך טווח (באלפי ש"ח):

1-12/2008	1-12/2009	1-12/2010	(באלפי ש"ח)
1,783,022	1,827,732	2,001,514	פרמיות שהורווחו ברוטו
(1,478,152)	3,670,145	1,906,976	רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון
339,478	391,949	556,953	הכנסות מדמי ניהול
61,609	41,535	44,553	הכנסות מעמלות תשלומים ושינוי בהתחייבות בגין חוזי ביטוח
20,609	4,796,058	3,434,324	וחוזי השקעה ברוטו
350,989	361,470	390,507	עמלות הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
303,857	375,593	422,783	הוצאות הנהלה וכלליות ואחרות
13,344	340,737	222,524	רווח לפני מס
(35,256)	414,887	243,006	רווח (הפסד) כולל לפני מס

הפרמיות בביטוח חיים הסתכמו ב- 2,002 מיליוני ש"ח בשנת 2010 בהשוואה ל- 1,828 מיליוני ש"ח בשנת 2009 ובהשוואה ל- 1,783 מיליוני ש"ח בשנת 2008, גידול של 10% ו- 3%, בהתאמה. שיעור הגידול בשנת 2010 גבוה משיעור הגידול בשנת 2009 בשל המשך ההתאוששות הכלכלית (שהחלה ברבעון השני של שנת 2009) ומפרמיות חד פעמיות בסך 199 מיליוני ש"ח (מתוכם 125 מיליוני ש"ח שהתקבלו בגין מכרזים של משרדי הממשלה לתשלום קצבה מיידית לפורשי אותם משרדים) לעומת פרמיות חד פעמיות בסך 74 מיליוני ש"ח בשנת 2009 (מהם 35 מיליוני ש"ח בגין משרדי הממשלה).

בנוסף, בשנת 2010 נתקבלו פרמיות שנוזקפו ישירות להתחייבויות ביטוח (ללא מרכיב ביטוח) בסך 400 מיליוני ש"ח לעומת 238 מיליוני ש"ח בשנת 2009.

הפוליסות שנפדו בשנת 2010 הסתכמו ב- 602 מיליוני ש"ח בהשוואה לסך של 493 מיליוני ש"ח בשנת 2009, גידול של 23%. שיעור הפדיונות מהעתודה הממוצעת

עמד בשנת הדוח על 4% (זהה לשיעור אשתקד). פדיונות בגין פוליסות שהפרמיות בגינן נזקפו ישירות להתחייבויות ביטוח (ללא מרכיב ביטוח) הסתכמו בכ- 189 מיליוני ש"ח בשנת 2010 לעומת סך של כ- 238 מיליוני ש"ח בשנת 2009.

הרווח מעסקי ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח, לפני מיסים על ההכנסה, בשנת 2010 הסתכם בסך של כ- 223 מיליוני ש"ח לעומת רווח של כ- 341 מיליוני ש"ח בשנת 2009 ולעומת רווח של כ- 13 מיליוני ש"ח בשנת 2008. הקיטון ברווח נובע מקיטון ברווח מפעילות ביטוח חיים בסך של כ- 124 מיליוני ש"ח ומנגד גידול ברווח מפעילות הפנסיה בסך של כ- 4 מיליוני ש"ח וגידול ברווח מפעילות הגמל בסך של כ- 2 מיליוני ש"ח.

הקיטון ברווח מפעילות ביטוח חיים נובע מגידול בסך של כ- 92 מיליוני ש"ח בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ובתשלומים בגין מקרי ביטוח (לרבות בגין עדכון הערכות, הנחות ואומדנים אקטואריים), מגידול בהוצאות הנהלה וכלליות ועמלות (לרבות הוצאות שנזקפו כהוצאות רכישה והוצאות בקשר לתשלום תביעות) בסך של כ- 46 מיליוני ש"ח בעיקר עקב גידול במספר העובדים והוצאות בגין פחת ומיכון, מקיטון בהכנסות מהשקעות בגין פוליסות שאין בגינן מרכיב חסכון (ואינן נכללות במרווח הפיננסי) בסך של 34 מיליוני ש"ח הנובע מכך שבשנת 2010 תשואת שוק ההון הייתה נמוכה מהתשואה בשנת 2009. מנגד, קיים גידול במרווח הפיננסי הכולל הכנסות מדמי ניהול והכנסות מהשקעות בגין פוליסות תלויות תשואה בסך של כ- 89 מיליוני ש"ח הנובע מכך שדמי הניהול גדלו בכ-120 מיליוני ש"ח מאחר והחברה גבתה דמי ניהול משתנים לאורך כל שנת 2010 לעומת שנת 2009 בה נגבו דמי ניהול משתנים רק ברבעון האחרון של שנת 2009, לאחר שכוסו הפסדי ההשקעות בגין שנת 2008 (109 מיליוני ש"ח בשנת 2010 לעומת 10 מיליוני ש"ח בשנת 2009) ובנוסף דמי הניהול הקבועים גדלו מסך של 72 מיליוני ש"ח בשנת 2009 לסך של 92 מיליוני ש"ח בשנת 2010 עקב גידול בהיקף הנכסים המנוהלים ומצד שני הכנסות מהשקעות בגין פוליסות הכוללות מרכיב חסכון קטנו בכ- 51 מיליוני ש"ח. לפרטים נוספים ראה סעיף 3.5.1.1 להלן.

הרווחים מהשקעות מפעילות ביטוח חיים הסתכמו בשנת 2010 בכ- 1,563 מיליוני ש"ח לעומת רווחים של כ- 3,262 מיליוני ש"ח בשנת 2009 ולעומת הפסדים בסך של כ- 1,744 מיליוני ש"ח בשנת 2008. בשנת 2010 נמשכה מגמת ההתאוששות שהחלה מהרבעון השני של שנת 2009 אולם בשיעורים נמוכים מהשיעורים שנרשמו בשנת 2009 לאחר המשבר הכלכלי ששרר בשנת 2008.

סך כל הרווח הכולל מעסקי ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח הסתכם בשנת 2010 בסך של כ- 243 מיליוני ש"ח לעומת רווח כולל של כ- 415 מיליוני ש"ח בשנת 2009 ולעומת הפסד של כ- 35 מיליוני ש"ח בשנת 2008.

3.5.1.1 ענף ביטוח חיים - פירוט התוצאות לפי סוגי פוליסות

להלן פרטים נוספים לעניין נתונים המופיעים בבאור מס' 19 לדוחות הכספיים:

א. פוליסות הכוללות מרכיב חיסכון

הפרמיות מפוליסות שהונפקו עד וכולל שנת 1990 (רובן צמודות למדד ומבטיחות תשואה המגובה בחלקה הגדול באג"ח מיועדות), הסתכמו בשנת 2010 בכ- 92 מיליוני ש"ח, למול כ- 109 מיליוני ש"ח בשנת 2009. הרווח מפוליסות אלו הסתכם בכ- 57 מיליוני ש"ח בשנת 2010 למול כ- 107 מיליוני ש"ח בשנת 2009. הרווח הכולל מפוליסות אלו הסתכם בכ- 73 מיליוני ש"ח בשנת 2010 למול כ- 177 מיליוני ש"ח בשנת 2009. המרווח הפיננסי מפוליסות אלו הסתכם בכ- 55 מיליוני ש"ח בשנת 2010 למול כ- 66 מיליוני ש"ח בשנת 2009. הירידה ברווח הכולל נובעת בעיקרה מירידה בתשואות ביחס לתקופה מקבילה אשתקד ומעדכון הערכות, הנחות ואומדנים אקטואריים. הפרמיות בפוליסות תלויות תשואה שהונפקו משנת 1991 ועד שנת 2003, הסתכמו בשנת 2010 בכ- 630 מיליוני ש"ח, למול כ- 672 מיליוני ש"ח בשנת 2009. הרווח מפוליסות אלו הסתכם בכ- 54 מיליוני ש"ח בשנת 2010 למול הפסד בסך כ- 50 מיליוני ש"ח בשנת 2009. הרווח הכולל מפוליסות אלו הסתכם בכ- 55 מיליוני ש"ח בשנת 2010 למול הפסד כולל בסך כ- 50 מיליוני ש"ח בשנת 2009. הגידול ברווח ביחס לתקופה מקבילה אשתקד נובע בעיקר מגביית דמי ניהול משתנים השנה למול גביית דמי ניהול משתנים זניחים

בשנה קודמת, בה החברה החלה לגבות דמי ניהול משתנים החל מחודש נובמבר 2009, מועד בו כוסה ההפסד הריאלי המצטבר שנגרם כתוצאה מהמשבר בשוק ההון בשנת 2008.

פוליסות מבטיחות תשואה שהונפקו משנת 2004 ואילך, הינן ברובן בגין עסקה עם משרדי הממשלה, בנוגע להסדרי פרישה מוקדמת של העובדים, לפיה מבטיחים קצבה מיידית לפורשים, כמוזכר לעיל. הפרמיות מפוליסות אלו הסתכמו בשנת 2010 בכ- 125 מיליוני ש"ח, למול כ- 36 מיליוני ש"ח בשנת 2009. ההפסד מפוליסות אלו הסתכם בכ- 14 מיליוני ש"ח בשנת 2010 למול רווח בסך כ- 6 מיליוני ש"ח בשנת 2009. ההפסד השנה נובע מהיוון ההתחייבות לתשלומי הקצבה העתידיים בעת ההפקדה בריבית חסרת סיכון, בהתאם להנחיות חוזרי הפיקוח, ואינו מייצג בהכרח את הרווח הכלכלי אשר אמור לנבוע מפרמיות חד פעמיות אלו.

הפרמיות בפוליסות תלויות תשואה שהונפקו משנת 2004 ואילך, הסתכמו בשנת 2010 בכ- 566 מיליוני ש"ח, למול כ- 450 מיליוני ש"ח בשנת 2009. הגידול בפרמיה נובע בעיקרו מגידול במכירות החדשות ומגידול בהפקדות החד פעמיות. ההפסד מפוליסות אלו הסתכם בכ- 85 מיליוני ש"ח בשנת 2010 למול הפסד בסך כ- 37 מיליוני ש"ח בשנת 2009. הגידול בהפסד נובע בעיקר מגידול בהוצאות הנהלה וכלליות ביחס לתקופה מקבילה אשתקד הנובע מגידול בהוצאות שכר עקב עלייה במספר העובדים, גידול בהוצאות הפחת והוצאות בגין מחשוב ומעדכון הערכות, הנחות ואומדנים אקטואריים. מנגד קיימת עליה בדמי הניהול אשר נגבים כשיעור מיתרת הנכסים בסך של כ- 16 מיליוני ש"ח הנובעת מגידול בהיקף הנכסים המנוהלים.

ב. פוליסות שאינן כוללות מרכיב חיסכון

הפרמיות בפוליסות סיכון ביטוח חיים הנמכרות כפוליסה בודדת, לפרטיים, הסתכמו בשנת 2010 בכ- 315 מיליוני ש"ח, למול כ- 281 מיליוני ש"ח בשנת 2009. הרווח מפוליסות אלו הסתכם בכ- 46 מיליוני ש"ח בשנת 2010 למול כ- 54 מיליוני ש"ח בשנת 2009. הרווח הכולל מפוליסות אלו הסתכם בכ- 47 מיליוני ש"ח בשנת 2010 למול כ- 55 מיליוני ש"ח בשנת 2009. הקיטון ברווח נובע בעיקרו מגידול בהוצאות הנהלה וכלליות.

הפרמיות בפוליסות סיכון ביטוח חיים הנמכרות כפוליסה קבוצתית, המבטחת קבוצת מבוטחים, הסתכמו בשנת 2010 בכ- 18 מיליוני ש"ח, למול כ- 31 מיליוני ש"ח בשנת 2009. הרווח מפוליסות אלו הסתכם בכ- 2 מיליוני ש"ח בשנת 2010 למול כ- 22 מיליוני ש"ח בשנת 2009. הירידה ברווח נובעת בעיקרה מהרעה חיתומית בשנת 2010 לעומת שנה קודמת.

הפרמיות בפוליסות סיעוד הנמכרות כפוליסה בודדת, לפרטיים, הסתכמו בשנת 2010 בכ- 50 מיליוני ש"ח, למול כ- 44 מיליוני ש"ח בשנת 2009. ההפסד מפוליסות אלו הסתכם בכ- 7 מיליוני ש"ח בשנת 2010 למול רווח בסך כ- 56 מיליוני ש"ח בשנת 2009. הירידה ברווח נובעת בעיקרה משינויים בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ובתשלומים בגין מקרי ביטוח (לרבות בגין עדכון הערכות, הנחות ואומדנים אקטואריים).

בגין פוליסות סיעוד קבוצתיים בשנת 2010 החברה רשמה הפסד כולל בסך של כמיליון ש"ח למול רווח כולל בסך של כ- 3 מיליוני ש"ח בשנת 2009.

הפרמיות מפוליסות בריאות אחרים הסתכמו בשנת 2010 בכ- 205 מיליוני ש"ח, למול כ- 203 מיליוני ש"ח בשנת 2009. הרווח מפוליסות אלו הסתכם בכ- 21 מיליוני ש"ח בשנת 2010 למול רווח בסך כ- 37 מיליוני ש"ח בשנת 2009. הרווח הכולל מפוליסות אלו הסתכם בכ- 21 מיליוני ש"ח בשנת 2010 למול כ- 40 מיליוני ש"ח בשנת 2009. הירידה ברווח נובעת בעיקר משינויים בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ובתשלומים בגין מקרי ביטוח (לרבות בגין עדכון הערכות, הנחות ואומדנים אקטואריים).

ג. פוליסות תלויות תשואה

כספי עתודות הביטוח הנצברים בפוליסות תלויות תשואה מושקעים לפי הוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) ותקנותיו. רווחי השקעות אלו נזקפים לזכות המבוטחים בניכוי דמי ניהול.

התחייבויות הנובעות מפוליסות תלויות תשואה ליום 31 בדצמבר 2010 הסתכמו ב- 11,908 מיליוני ש"ח בהשוואה לסך 10,238 מיליוני ש"ח ליום 31

בדצמבר 2009, גידול של כ- 17%. העלייה כאמור, נובעת בעיקרה מרווחים מהשקעות בתקופת הדוח ומהכנסות מפרמיות בניכוי פדיונות ופירעונות בשנת 2010.

ד. פרטים בדבר שיעורי התשואות בפוליסות משתתפות ברווחים:

פוליסות שהוצאו בשנים 1992-2003 (קרן י'):

1-12/2008	1-12/2009	1-12/2010	
(26.44%)	35.37%	9.14%	תשואה ריאלית לפני תשלום דמי ניהול
(26.88%)	34.43%	7.22%	תשואה ריאלית אחרי תשלום דמי ניהול
(23.12%)	40.53%	11.63%	תשואה נומינלית לפני תשלום דמי ניהול
(23.58%)	39.56%	9.66%	תשואה נומינלית אחרי תשלום דמי ניהול

פוליסות שהוצאו החל משנת 2004 (קרן י' החדשה):

1-12/2008	1-12/2009	1-12/2010	
(26.44%)	35.37%	9.14%	תשואה ריאלית לפני תשלום דמי ניהול
(27.40%)	33.82%	7.53%	תשואה ריאלית אחרי תשלום דמי ניהול
(23.12%)	40.53%	11.63%	תשואה נומינלית לפני תשלום דמי ניהול
(24.12%)	38.92%	9.98%	תשואה נומינלית אחרי תשלום דמי ניהול

ה. פרטים בדבר רווחי (הפסדי) ההשקעה שנזקפו למבוטחים בפוליסות משתתפות ברווחים ודמי הניהול (במיליוני ש"ח):

1-12/2008	1-12/2009	1-12/2010	
			רווחי (הפסדי) ההשקעה הנומינליים
(1,908.8)	2,536.1	937.4	שנזקפו למבוטחים לאחר דמי הניהול
63.5	71.9	92.1	דמי ניהול קבועים
-	9.8	109.1	דמי ניהול משתנים
63.5	81.7	201.2	סך-הכל דמי ניהול

ההכנסות מדמי ניהול פוליסות ביטוח חיים תלוי תשואה בתקופת הדוח הסתכמו בכ- 201 מיליוני ש"ח לעומת כ- 82 מיליוני ש"ח אשתקד ולעומת 64 מיליוני ש"ח בשנת 2008, גידול של כ- 145% וגידול של כ- 28%, בהתאמה. בפוליסות תלויות תשואה שהונפקו בשנים 1992 עד 2003 (קרן י') רשאי מבטח לגבות דמי ניהול קבועים ודמי ניהול משתנים בשיעורים הקבועים בתקנות והנגזרים מהתשואה הריאלית של תיק ההשקעות. דמי הניהול המשתנים נגבים רק בגין תשואה ריאלית חיובית. במידה והושגה תשואה ריאלית שלילית המבטח מנוע מגביית דמי הניהול המשתנים עד אשר התשואה שתושג תכסה את ההפסד הריאלי. כתוצאה מהעליות בשוק ההון בתקופת הדוח, הושגה בגין פוליסות אלו תשואה ריאלית חיובית (ברוטו) בשיעור של כ-9.14% (בשנת 2009 בשיעור של כ-35.37%). כפועל יוצא, הקבוצה גבתה דמי ניהול משתנים במשך כל שנת 2010 בסך של 109 מיליוני ש"ח, לעומת שנת 2009, בה נגבו סך של כ- 10 מיליוני ש"ח כדמי ניהול משתנים החל מחודש נובמבר 2009, מועד בו כוסה ההפסד הריאלי המצטבר שנגרם כתוצאה מהמשבר בשוק ההון בשנת 2008. יצוין, כי בכל הנוגע לפוליסות תלויות תשואה שהונפקו החל משנת 2004, דמי הניהול הנגבים הינם דמי ניהול קבועים בלבד ואשר על כן לתשואות ההשקעות אין השלכה ישירה כאמור על גביית דמי הניהול.

ו. הרכב הנכסים בפוליסות תלויות תשואה (באלפי ש"ח):

ליום 31 בדצמבר 2009	ליום 31 בדצמבר 2010	
10,318	9,041	הוצאות רכישה נדחות
28,819	20,063	חייבים ויתרות חובה
83,146	71,729	פרמיות לגבייה
3,368,586	3,978,994	נכסי חוב סחירים
3,037,997	3,113,897	נכסי חוב שאינם סחירים (כולל הלוואות ופיקדונות)
2,496,219	3,226,376	מניות
1,038,798	1,486,344	אחרות
105,295	67,575	מזומנים ושווי מזומנים
10,169,178	11,974,019	סה"כ

3.5.1.2 ענף הפנסיה

תוצאות הפעילות בענף הפנסיה מתייחסות לתוצאות חברה מאוחדת - מנורה מבטחים פנסיה בע"מ.

עיקרי תוצאות הפעילות בענף הפנסיה (באלפי ש"ח):

1-12/2008	1-12/2009	1-12/2010	
226,562	246,964	279,447	הכנסות מדמי ניהול
36	236	330	הכנסות מעמלות
2,907	18,046	10,712	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
42,327	48,661	55,596	עמלות הוצאות שיווק והוצאות רכישה
108,472	124,713	138,878	אחרות
			הוצאות הנהלה וכלליות ואחרות
78,706	91,872	96,015	רווח לפני מס

הכנסות מדמי ניהול גדלו בכ- 32 מיליוני ש"ח, גידול של כ- 13% לעומת שנת 2009. גידול זה נובע מגידול בהיקף ההכנסות מדמי ניהול מדמי גמולים שנגבו בשיעור של 15% וכן מגידול בהיקף ההכנסות מדמי ניהול מהצבירה לאור הגידול בהיקף הנכסים הצבורים שעלו בשיעור של 22%. היקף הנכסים המנוהלים גדל, בין היתר, בשל התשואות החיוביות בשוק ההון, אשר הגדילו את היקף הנכסים המנוהלים וכן מצבירה חיובית הנובעת בעיקר מגידול בגביית דמי גמולים בשנת 2010 לעומת 2009.

הוצאות השיווק, ההנהלה והכלליות גדלו בתקופת הדוח בסך של כ- 21 מיליוני ש"ח, גידול של כ- 12% לעומת שנת 2009. הגידול נובע בעיקרו מגידול בהוצאות שיווק, מגידול במצבת העובדים ומגידול בהוצאות מחשוב.

3.5.1.3 ענף קופות הגמל

תוצאות הפעילות בענף הגמל מתייחסות לחברה נכדה, מנורה מבטחים גמל בע"מ.
עיקרי תוצאות הפעילות בענף קופות גמל (באלפי ש"ח):

1-12/2008	1-12/2009	1-12/2010	
49,442	63,302	76,259	הכנסות מדמי ניהול
262,767	389,611	332,794	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
304,574	347,296	292,537	שינוי בהתחייבויות בגין חוזי השקעה עמלות הוצאות שיווק והוצאות רכישה
6,436	7,591	9,986	אחרות
33,413	45,900	51,406	הוצאות הנהלה וכלליות ואחרות
3,114	1,710	2,529	הוצאות מימון
(35,328)	50,416	52,595	רווח (הפסד) לפני מס

הכנסות מדמי ניהול גדלו בכ- 13 מיליוני ש"ח, גידול של כ-20% לעומת התקופה המקבילה אשתקד. גידול זה נובע מגידול בהיקף הנכסים המנוהלים בשיעור של 11% הנובע מעליות השערים בשוק ההון ומנגד, קטנה ההכנסה, נטו, בגין קופות גמל מבטיחות התשואה בסך של 2 מיליוני ש"ח (40 מיליוני ש"ח בשנת 2010 לעומת 42 מיליוני בשנת 2009).

הוצאות השיווק, ההנהלה והכלליות גדלו בסך של כ- 8 מיליוני ש"ח, גידול של כ- 15% לעומת התקופה המקבילה אשתקד הנובע בעיקר מגידול במצבת העובדים.

3.5.2 תוצאות תחומי הפעילות בביטוח כללי

עסקי הביטוח הכללי מחולקים לשלושה תחומי פעילות: רכב חובה, רכב רכוש, ויתרת עסקי ביטוח כללי (חבויות אחרות וענפי רכוש אחרים).

עיקרי תוצאות תחום ביטוח כללי (באלפי ש"ח):

1-12/2008	1-12/2009	1-12/2010	
2,157,323	2,277,818	2,279,287	פרמיות ברוטו
118,011	290,980	236,342	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
59,170	119,505	166,970	הכנסות מעמלות תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו
1,644,623	1,664,935	1,730,966	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
469,013	487,397	494,049	הוצאות הנהלה וכלליות ואחרות
71,791	99,329	95,632	
(47,456)	214,879	157,932	רווח (הפסד) לפני מס
(159,457)	391,581	165,717	רווח (הפסד) כולל לפני מס

הרווח מעסקי ביטוח כללי בתקופת הדוח הסתכם בכ- 158 מיליוני ש"ח לעומת רווח בסך של כ- 215 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הירידה ברווח נובעת מקיטון ברווח בתחום ביטוח רכב רכוש בסך של כ- 33 מיליוני ש"ח, מגידול ברווח בתחום רכב חובה בסך של כ- 4 מיליוני ש"ח, מקיטון ברווח בענפי רכוש אחרים בסך של כ- 15 מיליוני ש"ח, ומקיטון ברווח בענף חבויות אחרות בסך של כ- 13 מיליוני ש"ח. לעניין פירוט השינוי ברווח מענפי הביטוח הכללי ראה סעיפים 3.5.2.1, 3.5.2.2 ו- 3.5.2.3 להלן.

הכנסות מפרמיה ברוטו בתקופת הדוח הסתכמו בכ- 2,279 מיליוני ש"ח בהשוואה לכ- 2,277 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול בפרמיות ברוטו נובע מגידול בפרמיה בתחום רכב רכוש בסך של כ- 24 מיליוני ש"ח הנובע מגידול בהיקף העסקים, מקיטון בפרמיות בתחום רכב חובה בסך של כ- 55 מיליוני ש"ח כתוצאה

מהעברת חלק מהפרמיות לקרנית, בגין העברת האחריות הביטוחית למתן שירותים רפואיים מחברות הביטוח לקופות החולים החל מינואר 2010 (לפירוט ראה סעיף 4.1.4 בפרק תיאור עסקי התאגיד). מנגד גדלה הפרמיה בשיעור של כ- 5% אשר קיזזה את הירידה בפרמיה כאמור. בנוסף חל קיטון בפרמיות בתחום ביטוח הכללי אחר בסך של כ- 3 מיליוני ש"ח (גידול של כ- 4 מיליוני ש"ח בענפי רכוש אחרים וקיטון של כ- 7 מיליוני ש"ח בענפי חבויות אחרים).

הכנסות מהשקעות נטו בתקופת הדוח הסתכמו בכ- 236 מיליוני ש"ח לעומת כ- 291 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, ירידה של כ- 19%.

הכנסות מעמלות בשנת הדוח הסתכמו בכ- 167 מיליוני ש"ח לעומת כ- 120 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של כ- 39%. השינוי נובע מהוספת מבטח משנה נוסף להסכם ביטוח משנה רב ענפי, מהרחבת תחולת ההסכם האמור עם מבטח המשנה העיקרי גם לענף רכב חובה וכן משינוי בהסכם ביטוח המשנה בענף רכב רכוש.

3.5.2.1 עיקרי תוצאות הפעילות בענף רכב חובה (באלפי ש"ח):

1-12/2008	1-12/2009	1-12/2010	
557,301	621,979	602,065	פרמיות ברוטו
			רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
62,661	177,447	152,771	
-	-	12,058	הכנסות מעמלות
			תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו
566,335	615,264	605,126	
			עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
58,747	60,652	57,064	
25,182	32,275	30,906	הוצאות הנהלה וכלליות ואחרות
(47,506)	74,815	79,219	רווח (הפסד) לפני מס
(114,493)	187,790	84,464	רווח (הפסד) כולל לפני מס

הרווח לפני מס בשנת 2010 עמד על סך של כ- 79 מיליוני ש"ח, לעומת רווח של כ- 75 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול ברווח נובע בעיקר מהגורמים הבאים: מגידול בשחרור מצבירה בסך של כ- 25 מיליוני ש"ח ומנגד הרעה בהתפתחות התביעות (שינוי ההערכות בגין השנים הסגורות) בסך של כ- 12 מיליוני ש"ח ובגין רווח בסך של כ- 9 מיליוני ש"ח אשר נרשם בשנת 2009 המבטל הפסד שנרשם בשנת 2008 בגין שנת חיתום 2008 מאחר ולפי השיטה החשבונאית הנהוגה בענף (שיטת עודף הכנסות על הוצאות) החברה מכירה ברווחים בשנים הפתוחות עד גובה ההפסדים שרשמה בשנים קודמות.

3.5.2.2 עיקרי תוצאות הפעילות בענף רכב רכוש (באלפי ש"ח):

1-12/2008	1-12/2009	1-12/2010	(באלפי ש"ח)
836,971	877,843	902,069	פרמיות ברוטו
			רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
18,682	37,196	24,706	
2,823	28,659	58,110	הכנסות מעמלות
			תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו
605,606	607,760	638,300	
			עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
200,962	220,022	227,107	
21,511	37,878	32,574	הוצאות הנהלה וכלליות אחרות
(286)	40,008	6,948	רווח (הפסד) לפני מס
(19,492)	64,820	7,829	רווח (הפסד) כולל לפני מס

הרווח לפני מס בתקופת הדוח הינו בסך של כ- 7 מיליוני ש"ח לעומת רווח של כ- 40 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. בשנת הדוח הייתה הרעה ביחס התביעות לעומת שנה קודמת ומירידה בהכנסות מהשקעות.

3.5.2.3 עיקרי תוצאות הפעילות בענפי ביטוח כללי אחר (באלפי ש"ח):

1-12/2008	1-12/2009	1-12/2010	(באלפי ש"ח)
763,051	777,996	775,153	פרמיות ברוטו
			רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
36,668	76,337	58,865	
56,347	90,846	96,802	הכנסות מעמלות תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו
472,682	441,911	487,540	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
209,304	206,723	209,878	הוצאות הנהלה וכלליות אחרות
25,098	29,176	32,152	
336	100,056	71,765	רווח לפני מס
(25,472)	138,971	73,424	רווח (הפסד) כולל לפני מס

הרווח לפני מס בשנת 2010 עמד על סך של כ- 72 מיליוני ש"ח, לעומת רווח של כ- 100 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הקיטון ברווח מענפי רכוש אחרים בסך של 15 מיליוני ש"ח (בשנת 2010 סך של 36 מיליוני ש"ח לעומת סך של 51 מיליוני ש"ח בשנת 2009) נובע מהרעה ביחס התביעות לעומת שנה קודמת ומירידה בהכנסות מהשקעות.

הקיטון ברווח מענפי חבויות בסך של 13 מיליוני ש"ח (בשנת 2010 סך של 49 מיליוני ש"ח לעומת 36 מיליוני ש"ח בשנת 2009) נובע מקיטון בשחרור מהצבירה לעומת תקופה מקבילה אשתקד עקב תביעות בענף ביטוח דירקטורים ונושאי משרה בגין שנת חיתום 2007, ומירידה בהכנסות מהשקעות ומנגד משיפור חיתומי בעיקר בענפי חבות מעבידים וצד שלישי.

3.5.2.4 פרמיות ברוטו והרווח לפי תחומי פעילות בביטוח כללי (באלפי ש"ח):

סה"כ	חבויות	רכוש			סה"כ פרמיות ברוטו
		ואחרים	רכב חובה	רכב רכוש	
2,279,287	239,570	535,583	602,065	902,069	01-12/2010
2,277,818	245,908	532,088	621,979	877,843	01-12/2009
2,157,323	243,834	519,217	557,301	836,971	01-12/2008
					רווח (הפסד)
157,932	35,697	36,068	79,219	6,948	01-12/2010
214,879	48,577	51,479	74,815	40,008	01-12/2009
(47,456)	(2,464)	2,800	(47,506)	(286)	01-12/2008

3.5.3 תוצאות תחום פעילות שירותים ומוצרים פיננסיים

במסגרת מגזר פעילות אחרת אשר אינה מעסקי ביטוח, נכללו תוצאות תחום פעילות שירותים ומוצרים פיננסיים. תוצאות תחום שירותים ומוצרים פיננסיים מתייחסות לחברה בת - מנורה מבטחים פיננסיים בע"מ (לשעבר: "מנורה פיננסיים בע"מ"), אשר החלה לפעול, באמצעות חברות בנות, בחודש יוני 2005, ואינן כוללות את תוצאות מנורה מבטחים גמל בע"מ (חברת בת של מנורה פיננסיים), שתוצאותיה מוצגות בנפרד במסגרת תוצאות תחום פעילות ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח.

1-12/2008	1-12/2009	1-12/2010	באלפי ש"ח
64,252	80,050	102,463	הכנסות מדמי ניהול ומעמלות חיתום
(12,303)	29,492	3,166	רווחים/(הפסדים) מהשקעות, נטו
51,949	109,542	105,629	סה"כ הכנסות
102,079	79,674	95,290	סה"כ הוצאות
(50,130)	29,868	10,339	רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
(48,435)	27,251	10,629	רווח נקי (הפסד) לתקופה

הירידה ברווח (10 מיליוני ש"ח בשנת 2010 לעומת 30 מיליוני ש"ח בשנת 2009) נובעת מירידה בהכנסות מהשקעות בשנת 2010 לעומת שנת 2009 בסך של כ- 26 מיליוני ש"ח, מגידול בהוצאות עמלות הפצה תפעול ודמי ניהול בסך של כ-15 מיליוני ש"ח, ומנגד מגידול בהכנסות מדמי ניהול ועמלות חיתום בסך של כ-23 מיליוני ש"ח, בעיקר עקב הגידול בהיקף הנכסים המנוהלים על ידי מנורה מבטחים קרנות נאמנות ומעליה בעמלות חיתום.

3.6 תזרים מזומנים

תזרימי המזומנים נטו מפעילות שוטפת הסתכמו בתקופת הדוח ב- 8 מיליוני ש"ח. תזרימי המזומנים נטו ששימשו לפעילות השקעה הסתכמו בתקופת הדוח בסך של 309 מיליוני ש"ח.

תזרימי המזומנים נטו שנבעו מפעילות מימון הסתכמו בתקופת הדוח ב- 170 מיליוני ש"ח. לאחר השפעת שער החליפין על יתרות המזומנים בסך של כ- 2 מיליוני ש"ח, קטנה בתקופת הדוח, יתרת המזומנים בסך של 132 מיליוני ש"ח. יתרת המזומנים לתחילת התקופה עמדה על סך של 636 מיליוני ש"ח. סה"כ המזומנים ושווי מזומנים לתום התקופה הסתכם בסך של כ- 504 מיליוני ש"ח.

3.7 מקורות מימון

יתרת ההתחייבויות הפיננסיות לתאריך הדוח הינה 1,720 מיליוני ש"ח לעומת 1,513 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2009. היקפן הממוצע של ההתחייבויות הפיננסיות בשנת הדוח, הסתכם לסך של כ- 1,577 מיליוני ש"ח. בחודש מאי 2010 הודיעה מדרוג על הורדת הדירוג של תעודות ההתחייבות (סדרה א') שהנפיקה החברה לדירוג Aa3 עם אופק יציב. לעניין הנפקה פרטית של אגרות חוב (סדרה ב') למשקיעים מוסדיים בחודשים יולי וספטמבר 2010 בסך של 250 מיליוני ש"ח ראה סעיף 1.2.5 לעיל. בשנת 2010 פרעה הקבוצה לבנקים ולגופים מוסדיים הלוואות בסך של כ- 85 מיליוני ש"ח (מרבית ההחזר, כ- 71 מיליוני ש"ח, בוצע על ידי מנורה מבטחים ביטוח), לעומת סך של כ- 156 מיליוני ש"ח בשנת 2009 (מרבית ההחזר, כ- 136 מיליוני ש"ח, בוצע על ידי מנורה מבטחים פיננסיים).

4. דיווח בדבר חשיפה לסיכונים שוק ודרכי ניהולם

הדיווח בדבר ניהול הסיכונים המובא להלן מתייחס להשקעות של החברה והחברות המאוחדות שלה למעט חברות הביטוח (חברת מנורה מבטחים ביטוח בע"מ וחברות הבנות שלה), וזאת בהתאם לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים), התש"ל – 1970.

4.1 האחראי על ניהול הסיכונים בחברה

האחראי בחברה לנושא ניהול הסיכונים הוא מר ירון גנות. מר גנות מחזיק בתעודת הסמכה FRM (Financial Risk Manager) מטעם אגודת GARP, ובעל תואר שני במנהל עסקים מאוניברסיטת קרנגי מלון (ארה"ב, Carnegie Mellon University).

4.2 תיאור כללי של סיכונים השוק

סיכון השוק נובע מתנודתיות שוויים ההוגן של מכשירים פיננסיים כתוצאה משינויים בגורמי סיכון השוק כגון ריבית, שער חליפין, מדד המניות וכו'. החברה (וחברות הבנות שלה) חשופה לסיכונים שוק בנוסטרו וכן חשופה לשינויים בערכם של הנכסים אותם היא מנהלת באמצעות חברות הבנות שלה (הנכסים המנוהלים) ובגינם היא גובה דמי ניהול.

במסגרת פעילותה העסקית, החברה רוכשת נכסים פיננסיים וריאליים כנגד הונה הפנוי ואג"ח שגייסה מהציבור. בהתאם, החברה נחשפת לסיכונים שוק בצד הנכסים כמו-גם בצד ההתחייבויות שלה.

הנכסים המנוהלים במסגרת פעילות חברות הבת (קופות גמל, קרנות נאמנות וניהול תיקים) חשופים לתנודתיות של גורמי סיכון השוק ובאים לידי ביטוי במחירי השוק של נכסים אלה. החברות הבנות מתאימות באופן יומי את ערך הנכסים המנוהלים למחירי השוק (Mark To Market) ואם מחיר השוק אינו זמין הן מחשבות שווי הוגן עפ"י מודל שיערוך (Mark To Model). התנודתיות בערך הנכסים והמכשירים הפיננסיים המנוהלים משפיעה על גובה דמי הניהול שחברות הבת גובות וכתוצאה מכך על רווחיותן. בנוסף, חברת הבת מנורה מבטחים גמל מנהלת חמש קופות גמל מבטיחות תשואה. עיקר ההתחייבויות לעמיתי קופות אלה מגובה בפיקדונות החשב הכללי, ואולם, החלק הלא מגובה מושפע משינויים בגורמי השוק וכך נוצרת חשיפה ישירה של הון החברה לסיכון שוק.

מנורה מבטחים חיתום וניהול משמשת כחתמית של הנפקות חדשות. כחלק מפעילותה, מממשת מנורה מבטחים חיתום התחייבויות חיתומיות, לפיכך היא חשופה לשינויים במחירי הנכסים שרכשה במסגרת התחייבויותיה כאמור. לתאריך הדוח החשיפה לסיכונים שוק אינה מהותית.

4.3 שינויים בחשיפות בתקופת הדיווח

4.3.1 חשיפה לסיכון ריבית (Interest Rate Risk)

החשיפה של הקבוצה לסיכון הריבית נובע משינויים בעקומי הריבית הריאלי והנומינלי בארץ ועקומי הריבית ובחול"ל על שווים ההוגן של נכסי החוב הסחירים ושאינם סחירים וכן שוויון ההוגן של ההתחייבויות הפיננסיות הסחירות ושאינן סחירות. חשיפת נכסי הקבוצה לסיכון זה הסתכמה בסוף שנת 2010 בסך 961 מיליוני ש"ח (בשנה קודמת 788 מיליוני ש"ח). חשיפת התחייבויות הקבוצה לסיכון זה הסתכמה בסוף שנת 2010 בסך 1,011 מיליוני ש"ח (בשנה קודמת 696 מיליוני ש"ח). לא חל שינוי מהותי בפרופיל סיכון הריבית. בקופות הגמל מבטיחות תשואה המרכיב בגין ההשקעות שהונפקו על ידי החשב הכללי לא נלקחו בחשבון בחישוב החשיפה לסיכון הריבית מאחר והינן מגודרות כנגד זכויות העמיתים. בגין החלק אשר לא מכוסה על ידי השקעות החשב הכללי בוצע חישוב כאמור.

4.3.2 חשיפה לסיכון מטבע (Currency Risk)

חשיפת המט"ח העיקרית של הקבוצה הינה לדולר ולירו. חשיפה זו נובעת בעיקר מפעילות חברת הבת מנורה מבטחים נדל"ן. החברה מגדרת באופן חלקי סיכון זה באמצעות עסקאות אקדמה. לא חל שינוי מהותי בסיכון המט"ח במהלך שנת 2010. ראה מבחן רגישות המתייחס לסיכון המטבע.

4.3.3 חשיפה לסיכון מניות (מניות, קרנות, ומכשירים הוניים) (Equity Risk)

הקבוצה חשופה לשינויים בשווי השוק של מניות. חשיפת החברה לסיכון זה הסתכמה בסוף שנת 2010 בסך של כ- 51 מיליוני ש"ח (בשנה קודמת 21 מיליוני ש"ח). ראה מבחן רגישות המתייחס לסיכון זה.

4.3.4 חשיפה לסיכון מרווח אשראי (Spread Risk)

הקבוצה חשופה לשינויים בשווי ההוגן (השוק) של אג"ח קונצרני סחיר. שווי זה מושפע בעיקר מהתרחבות של מרווח האשראי הגלום במחיר האיגרת. חשיפת הקבוצה לסיכון זה הסתכמה בסוף שנת 2010 בסך 403 מיליוני ש"ח (בשנה קודמת 349 מיליוני ש"ח). ראה מבחן רגישות המתייחס לסיכון זה.

4.3.5 חשיפה לסיכון אשראי (חדלות פירעון) (Credit Default Risk)

הקבוצה חשופה לסיכון האשראי הגלום בנכסי חוב סחיר ולא סחיר. הסיכון מתבטא בהסתברות שהחברות שהנפיקו חוב, יהפכו לחדלות פירעון, לא ישלמו את הריבית ו/או הקרן והקבוצה תאלץ להכיר בהפסד (להפחית ערך). הקבוצה רושמת את השקעותיה באג"ח סחיר לפי שווי שוק ואת השקעותיה באג"ח לא סחיר לפי עלות מתואמת, לפיכך, בהתאם להנחיות המפקח, לא נרשמה הפחתה בגין סיכון חדלות פירעון. החשיפה הכוללת של הקבוצה לסיכון זה היא 849 מיליוני ש"ח (בשנה קודמת 659 מיליוני ש"ח).

4.3.6 חשיפה לשינויים במחירי הנדל"ן (Property Risk)

החברה חשופה לשוק הנדל"ן במדינות רוסיה, הודו וגרמניה בגובה 178 מיליוני ש"ח (בשנה קודמת 141 מיליוני ש"ח). השקעה ישירה בנדל"ן משוערכת לפי שווי השוק, אם זמין או לפי הערכת שווי של מומחה במקרה של נדל"ן מניב או מוצגת לפי עלות ההשקעה במקרה של נדל"ן בייזום. לא חל שינוי משמעותי במהלך שנת 2010, במחירי הנדל"ן.

4.3.7 חשיפה לסיכון בסיס (Basis Risk)

החשיפה של הקבוצה לסיכון בסיס נובעת מבסיסי הצמדה שונים של נכסיה והתחייבויותיה. לא חל שינוי מהותי בסיכון הבסיס.

4.4 מדיניות החברה בניהול סיכונים השוק והפיקוח עליהם

מדיניות החברה בניהול סיכונים השוק בנוסטרם מתמקדת בהשקעה בעיקר בנכסי חוב בדירוג גבוה תוך שמירה על רמת חשיפה נמוכה למניות.

חברות הבת מנהלות את הסיכונים הגלומים בנכסי לקוחותיהן באופן שקול ומושכל ואינן שואפות לנטרל סיכונים אלה, אלא למצוא את האיזון בין הסיכון שנלקח לבין התשואה הצפויה. מדיניות ניהול הסיכונים בפעילות ניהול הנכסים (קופות, קרנות ותיקים) כוללת את העקרונות הבאים:

- אחריות ניהול הסיכונים מתחלקת בין בעלי תפקידים ופונקציות בארגון. החל בדירקטוריון, דרך ועדת השקעות, אגף ההשקעות, וכלה במחלקות ניהול הסיכונים והמידל אופיס.
- ניטור הסיכון - מגבלות בניהול סיכונים אשר כוללות מגבלות חשיפה ומגבלות סיכון משמשות בהגבלת הסיכונים הפיננסיים. המגבלות כוללות מגבלות סטטוטוריות, מגבלות דירקטוריון ומגבלות ועדת השקעות. המגבלות מבוקרות באופן שוטף ע"י מחלקת מידל אופיס וע"י בקר הסיכונים במחלקת ניהול סיכונים.
- בנוסטרם (כולל קופות מבטיחי תשואה) - ניהול נכסים מול התחייבויות: הקצאת הנכסים נגזרת מהתאמת בסיסי ההצמדה, כמו גם, התזמון והעיתוי הצפויים של הנכסים וההתחייבויות. ניהול אפקטיבי של הנכסים מול ההתחייבויות מתבצע ע"י הגבלת החשיפה לסיכון ריבית (פער מחמ"מ), הגבלת סיכון השוק באמצעות מדד ה"ערך בסיכון בזנב" (TailVaR), ומעקב אחר התאמת נכסים להתחייבויות בתקופות פירעון שונות.
- בתיקים המנוהלים (גמל) - ניהול סיכון אקטיבי: הקצאת נכסים אסטרטגית לכל תיק מנוהל, בניית תיקי ייחוס (תיקי סמן), מדידת סיכונים אבסולוטיים ויחסיים (יחסית לתיקי

סמן), חישוב מדדי ביצוע מתואמי סיכון וניתוח השפעת תרחישי קיצון מתבצעים ע"י מנהל הסיכונים מדי רבעון ומדווחים לוועדות ההשקעה ולדירקטוריון.

- מנהלי השקעות נדרשים להבין את הסיכונים הגלומים באסטרטגיות ההשקעה בהן הם בוחרים ולגלות רמת ביצועים המצדיקה את רמת הסיכון שנלקח.
- סיווג קופות הגמל לפי קריטריונים של שיעור גידול בנכסים ויציבות הקופה, במטרה לקבוע מגבלות אפקטיביות לנזילותן. ככל שהקופה גדלה פחות בנכסיה ופחות יציבה כן נקבע סף תחתון נמוך יותר למשקל ני"ע לא סחירים בתיק.
- החזקת נגזרים - החברה מחזיקה בנגזרים המיועדים לגידור החשיפה למט"ח כתוצאה מפעילותה של חברת הבת מנורה נדל"ן. הנגזרים הם עסקאות אקדמה על שער הדולר ושער היורו. מבחני הרגישות לגורם סיכון המט"ח כוללים את השפעת הפוזיציות בנגזרים אלה.

4.5 תיאור תהליך ניהול הסיכונים

4.5.1 תהליך ניהול הסיכונים מורכב מחמישה מרכיבים:

- **זיהוי סיכונים.** מדי שנה נערך סקר זיהוי סיכונים בשיתוף מנהליה הבכירים של החברה. במהלך הסקר מזהים סיכונים חדשים, מוערכים מחדש סיכונים קיימים ונבחנים הצעדים שננקטו לטיפול בסיכונים שהתממשו.
- **מדידת סיכונים.** החברה מודדת סיכונים פיננסיים באמצעות תוכנות מתקדמות לכימות סיכוני שוק וסיכוני אשראי.
- **ניהול סיכונים.** החברה מנהלת את הסיכונים הפיננסיים בעיקר באמצעות הגבלת חשיפתה לסיכוני המניות, הריבית, המט"ח והאשראי. המגבלות שקבעו הנהלות חברות הבת נועדו להגביל את הסיכונים ואת הנזק שיכול להיגרם כתוצאה משינויים בלתי צפויים בשווקים. מערכת המגבלות תוחמת את השפעת החשיפה של תיק ההשקעות לשינויים בלתי צפויים אלה. באופן כללי, המגבלות נקבעות ברמת החשיפה לגורמי הסיכון (כמשקל מסך הנכסים בתיק) וברמת הסיכון הכולל והסיכון היחסי ביחס לתיק הייחוס.
- **במסגרת ניהול קופות הגמל,** המגבלות לחשיפות לגורמי השוק נגזרות מהקצאת הנכסים הכלולה במדיניות ההשקעה. המגבלות מבוקרות באופן שוטף על ידי המידל אופיס ובקר הסיכונים ומדווחות לוועדת ההשקעות. המגבלות מתייחסות לחשיפות המתבטאות בשיעור מקסימלי של מניות, חשיפה למט"ח, משקל בתיק של מנפיק בודד או קבוצת מנפיקים, וגם מתייחסות לסיכון הנזילות בצורה של מגבלות לשיעור מקסימלי בהחזקת ני"ע לא סחירים. כמו כן, המגבלות מתייחסות לסיכון ביחס לתיקי ייחוס שהותאמו לכל קופה וקופה.
- **במסגרת ניהול קרנות הנאמנות,** המגבלות לחשיפות לגורמי השוק, ברמת הקרן, נגזרות מהרכב הנכסים כפי שנקבע בתשקיף הקרן והן מבוקרות מדי יום.
- **במסגרת ניהול תיקים,** המגבלות לחשיפות לגורמי השוק נגזרות מההסכמים עם הלקוחות ומהתאמות תקופתיות שנעשות לאחר התייעצות עימם.
- **בקרת סיכונים.** הבקרה על הסיכונים הפיננסיים נעשית על ידי מחלקת בקרה ודיווח (מידל אופיס) וע"י מחלקת ניהול הסיכונים. הפיקוח השוטף על ניהול סיכוני השוק מתבצע על ידי ועדות ההשקעה. ראה אמצעי הפיקוח המפורטים להלן.
- **דיווח.** מתבצעים דיווחים שוטפים לדירקטוריונים של החברות השונות בקבוצה, ועדות השקעה ולמנכ"לים של החברות הבנות.

4.6 הפיקוח על מדיניות ניהול הסיכונים

הפיקוח השוטף על ניהול סיכוני השוק מתבצע על ידי ועדות ההשקעה השונות של חברות הבנות:

4.6.1 אמצעי הפיקוח על מדיניות ניהול הסיכונים בנכסים המנוהלים על ידי חברות הבת הם:

בקרה על החשיפות לגורמי הסיכון בכל תיק נכסים, באופן שוטף, וביצוע התאמה להרכב הנכסים הנגזר ממדיניות ההשקעה המאושרת (בקרנות נאמנות - לפי התשקיף והחוק).

כימות סיכוני השוק ברמת תיק הנכסים (קרן/קופה) לפי מודל דומה לזה שנזכר בחוזר גופים מוסדיים שפרסם המפקח בחודש נובמבר 2007, שעניינו הוראות ביצוע ליישום מדד סיכון HSSTD.

מעקב אחר מדד סיכון ומדד ביצוע שישקף את התשואה שהושגה ביחס לסיכון שנלקח בכל תיק ותיק.

4.7 מאזן בסיסי הצמדה

מאזן הצמדה בלי ביטוח ליום 31 בדצמבר 2010

מיליוני ש"ח	בש"ח לא צמוד	בש"ח צמוד למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו (*)	פריטים לא פיננסים ואחרים	חברת ביטוח	סה"כ			
							סה"כ	סה"כ	
נכסים בלתי מוחשיים	-	-	-	257	822	1,079			
נכסי מיסים נדחים	-	-	-	-	1	1			
הוצאות רכישה נדחות	-	-	-	-	883	883			
רכוש קבוע	-	-	-	3	196	199			
השקעות בחברות כלולות	-	-	3	-	22	25			
נדל"ן להשקעה	-	-	-	103	71	174			
נכסי ביטוח משנה	-	-	-	-	1,337	1,337			
נכסי מיסים שוטפים	-	6	-	-	93	99			
חייבים ויתרות חובה	2	(4)	-	3	108	109			
פרמיות לגבייה	-	-	-	-	525	525			
השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה	-	-	-	-	11,806	11,806			
							השקעות פיננסיות אחרות:		
נכסי חוב סחירים	116	362	4	-	3,974	4,456			
נכסי חוב שאינם סחירים	-	4,059	189	-	4,918	9,166			
מניות	15	-	7	-	272	294			
אחרות	30	16	35	-	417	498			
							סה"כ השקעות פיננסיות	161	4,436
							מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים		
תלויי תשואה	-	-	-	-	68	68			
מזומנים ושווי מזומנים אחרים	82	-	-	-	354	436			
							סה"כ הכל נכסים	245	4,439
							סה"כ הכל הון	-	-
							התחייבויות		
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה	-	4,341	-	-	9,465	13,806			

						התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
11,908	11,909	(1)	-	-	-	
158	133	25	-	-	-	התחייבויות מסים נדחים
119	116	-	-	-	3	התחייבות בשל הטבות לעובדים, נטו
33	13	-	-	20	-	התחייבויות בגין מסים שוטפים
						עודף הפסדים על השקעות בחברות כלולות
4	-	-	4	-	-	
1,152	1,127	-	-	(1)	26	זכאים ויתרות זכות
1,720	1,054	-	-	632	34	התחייבויות פיננסיות
28,900	23,817	24	4	4,992	63	סך הכל התחייבויות
31,153	25,866	228	4	4,992	63	סך הכל הון והתחייבויות
-	-	137	234	(553)	182	סך הכל חשיפה מאזנית
-	-	-	(137)	-	137	חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים במונחי דלתא
-	-	137	97	(553)	319	סך הכל חשיפה

(* בעיקר דולר ויורו).

עיקר החשיפה לסיכוני בסיס נובע מהתחייבויות צמודות מדד אשר הושקעו בחלקן בחברת בת במטבע הרלבנטי לפעילותה, לפי העניין (דולר ו/או יורו). החברה חשופה לעליית מדד המחירים לצרכן אשר עשויה לגרום לעלייה בהוצאות המימון שלה. כמחצית מהחשיפה לשינויים בשע"ח של השקל מול הדולר והיורו מגודרת באמצעות נגזרי מטבע (חוזי מטבע).

4.8 מבחני רגישות

בטבלה שלהלן מוצגים נכסיה והתחייבויותיה הכספיים של החברה לפי שווים ההוגן (עמודה אמצעית). כמו כן, נמדדה השפעתם של שינויים בגורמי שוק שונים על שווים ההוגן של הנכסים וההתחייבויות.

שווים ההוגן של הנכסים וההתחייבויות החשופים לשינוי בריבית הריאלית (ריבית ריאלית = ריבית נומינלית בניכוי השפעת מדד המחירים לצרכן) מחושב כערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים, רבעוניים, מהוונים לפי עקום הריבית הריאלית חסרת הסיכון בתוספת המרווח המתאים לדרוג של כל נייר. שווים ההוגן של ההתחייבויות הפיננסיות מחושב כערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים, רבעוניים, מהוונים לפי עקום הריבית חסרת הסיכון בתוספת מרווח אשר משקף את סיכון האשראי המגולם במחיר השוק של האג"ח שהונפק ע"י החברה.

שווים ההוגן של הנכסים וההתחייבויות החשופים לשינוי בריבית השקלית מחושב כערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים, רבעוניים, מהוונים לפי עקום הריבית השקלית חסרת הסיכון בתוספת המרווח המתאים לדרוג של כל נייר. שווים ההוגן של ההתחייבויות הפיננסיות מחושב כערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים, רבעוניים, מהוונים לפי עקום הריבית חסרת הסיכון בתוספת מרווח אשר משקף את סיכון האשראי המגולם במחיר השוק של האג"ח שהונפק ע"י החברה.

שווים ההוגן של הנכסים החשופים לשינויים בשוק המניות מחושב לפי מחירם בשוק (Mark To Market) או הערכה כלכלית חיצונית של שווים ההוגן. גורם השוק שנבחר לביצוע מבחן הרגישות הוא מדד ת"א 100, וחשוב השינוי בשווי ההוגן נעשה לפי הבטא של הנכס למדד המניות. כלומר, אם הבטא של נכס X למדד ת"א-100 היא 1.5 ומדד ת"א-100 עלה ב-10% אזי שוויו ההוגן של הנכס יעלה ב-15% (1.5*10%).

4.8.1 מבחני רגישות לגורם סיכון ריבית (שינוי יחסי בעקום הריבית)

כל הסכומים נקובים באלפי ₪ ליום 31 בדצמבר 2010

עלייה של 10% בעקום הריבית הריאלית	עלייה של 5% בעקום הריבית הריאלית	שווי הוגן	ירידה של 5% בעקום הריבית הריאלית	ירידה של 10% בעקום הריבית הריאלית	(באלפי ש"ח)
(1,583)	(795)	380,157	802	1,611	נכסי חוב סחירים נכסי חוב לא סחירים
(3,002)	(1,517)	314,788	1,549	3,130	הלוואה מבנק אג"ח סחיר שהונפק
-	-	(4,125)	-	-	אג"ח לא סחיר שהונפק
3,526	1,769	(680,460)	(1,780)	(3,570)	
4,270	2,147	(283,565)	(2,170)	(4,364)	
3,211	1,604	(273,205)	(1,599)	(3,193)	סה"כ
עלייה של 10% בעקום הריבית השקלית	עלייה של 5% בעקום הריבית השקלית	שווי הוגן	ירידה של 5% בעקום הריבית השקלית	ירידה של 10% בעקום הריבית השקלית	
(1,158)	(582)	116,398	588	1,183	נכסי חוב סחירים
465	234	(42,657)	(236)	(474)	הלוואה מבנק
(693)	(348)	73,741	352	709	סה"כ

עלייה של 10% בעקום הריבית הדולרית	עלייה של 5% בעקום הריבית הדולרית	שווי הוגן	ירידה של 5% בעקום הריבית הדולרית	ירידה של 10% בעקום הריבית הדולרית	
(14)	(7)	3,508	7	14	נכסי חוב סחירים נכסי חוב לא סחירים
(2)	(1)	380	1	2	נכסי חוב נדל"ן
(363)	(182)	39,963	183	367	
(379)	(190)	43,850	191	383	סה"כ

עלייה של 10% בעקום הריבית היורו	עלייה של 5% בעקום הריבית היורו	שווי הוגן	ירידה של 5% בעקום הריבית היורו	ירידה של 10% בעקום הריבית היורו	
(962)	(483)	105,342	487	979	נכסי חוב נדל"ן

כל הסכומים נקובים באלפי ₪ ליום 31 בדצמבר 2009

עלייה של 10% בעקום הריבית הריאלית	עלייה של 5% בעקום הריבית הריאלית	שווי הוגן	ירידה של 5% בעקום הריבית הריאלית	ירידה של 10% בעקום הריבית הריאלית	(באלפי ש"ח)
(2,441)	(1,227)	331,817	1,241	2,497	נכסי חוב סחירים
(3,666)	(1,847)	309,558	1,875	3,779	נכסי חוב לא סחירים
3	2	(8,297)	(2)	(3)	הלוואה מבנק אג"ח סחיר
6,866	3,452	(643,500)	(3,489)	(7,017)	שהונפק
762	380	(10,422)	(375)	(744)	סה"כ
עלייה של 10% בעקום הריבית השקלית	עלייה של 5% בעקום הריבית השקלית	שווי הוגן	ירידה של 5% בעקום הריבית השקלית	ירידה של 10% בעקום הריבית השקלית	
(539)	(271)	50,470	274	552	נכסי חוב סחירים
383	192	(44,087)	(194)	(390)	הלוואה מבנק
(156)	(79)	6,383	80	162	סה"כ

עלייה של 10% בעקום הריבית הדולרית	עלייה של 5% בעקום הריבית הדולרית	שווי הוגן	ירידה של 5% בעקום הריבית הדולרית	ירידה של 10% בעקום הריבית הדולרית	
(23)	(12)	4,264	12	23	נכסי חוב סחירים
(390)	(182)	35,360	183	367	נכסי חוב נדל"ן
(413)	(193)	39,624	195	390	סה"כ

עלייה של 10% בעקום הריבית היורו	עלייה של 5% בעקום הריבית היורו	שווי הוגן	ירידה של 5% בעקום הריבית היורו	ירידה של 10% בעקום הריבית היורו	
(593)	(298)	56,862	300	601	נכסי חוב נדל"ן

4.8.2 מבחני רגישות לגורם סיכון שע"ח שקל/דולר ושע"ח שקל/יורו.

כל הסכומים נקובים באלפי ₪ ליום 31 בדצמבר 2010

עלייה בשע"ח ב-20%	עלייה בשע"ח ב-10%	שווי הוגן	ירידה בשע"ח ב-10%	ירידה בשע"ח ב-20%	
					נכסים
					חשופים
37,815	18,908	189,077	(18,908)	(37,815)	למט"ח
					חוזי
(27,490)	(13,745)	1,450	13,745	27,490	Forward
10,325	5,163	190,527	(5,163)	(10,325)	סה"כ

כל הסכומים נקובים באלפי ₪ ליום 31 בדצמבר 2009

עלייה בשע"ח ב-20%	עלייה בשע"ח ב-10%	שווי הוגן	ירידה בשע"ח ב-10%	ירידה בשע"ח ב-20%	
					נכסים
					חשופים
29,829	14,915	149,146	(14,915)	(29,829)	למט"ח
					חוזי
(17,114)	(8,557)	3,160	8,557	17,114	Forward
12,715	6,358	152,306	(6,358)	(12,715)	סה"כ

4.8.3 מבחני רגישות לגורם סיכון מניות

כל הסכומים נקובים באלפי ₪ ליום 31 בדצמבר 2010

עלייה במדדי מניות של 20%	עלייה במדדי מניות של 10%	שווי הוגן	ירידה במדדי מניות של 10%	ירידה במדדי מניות של 20%	
3,575	1,786	21,191	(1,784)	(3,566)	מניות סחירות
					קרנות ולא
1,573	787	29,898	(787)	(1,573)	סחירות
5,148	2,573	51,089	(2,571)	(5,139)	סה"כ

כל הסכומים נקובים באלפי ₪ ליום 31 בדצמבר 2009

עלייה במדדי מניות של 20%	עלייה במדדי מניות של 10%	שווי הוגן	ירידה במדדי מניות של 10%	ירידה במדדי מניות של 20%	
2,885	1,443	19,079	(1,443)	(2,885)	מניות סחירות
					קרנות ולא
1,375	687	6,873	(687)	(1,375)	סחירות**
4,260	2,130	25,952	(2,130)	(4,260)	סה"כ

4.8.4 מבחני רגישות לגורם סיכון מרווח אשראי

כל הסכומים נקובים באלפי ₪ ליום 31 בדצמבר 2010

הצטמצמות של מרווח האשראי הגלום ב-50%	הצטמצמות של מרווח האשראי הגלום ב-25%	שווי הוגן	התרחבות של מרווח האשראי הגלום ב-25%	התרחבות של מרווח האשראי הגלום ב-50%	
23,785	11,197	301,454	(10,055)	(19,160)	אג"ח קונצרני לא סחיר
16,961	8,480	145,305	(8,480)	(16,961)	נכסי חוב נדל"ן
33,328	15,650	402,600	(14,063)	(26,821)	אג"ח קונצרני סחיר
74,074	35,327	849,359	(32,598)	(62,942)	סה"כ

כל הסכומים נקובים באלפי ₪ ליום 31 בדצמבר 2009

הצטמצמות של מרווח האשראי הגלום ב-50%	הצטמצמות של מרווח האשראי הגלום ב-25%	שווי הוגן	התרחבות של מרווח האשראי הגלום ב-25%	התרחבות של מרווח האשראי הגלום ב-50%	
14,107	7,054	309,786	(7,054)	(14,107)	אג"ח קונצרני לא סחיר
17,509	8,228	92,222	(7,317)	(13,843)	נכסי חוב נדל"ן
18,185	9,093	349,483	(9,093)	(18,185)	אג"ח קונצרני סחיר
49,801	24,375	751,491	(23,464)	(46,135)	סה"כ

4.8.5 מבחני קיצון

נבדקו שינויים קיצוניים במדדי המניות ושיעורי הריבית בעשר השנים האחרונות. מבדיקה זו עולה כי לא חלו שינויים יומיים גבוהים יותר מ- 20% במדד המניות ויותר מ- 10% בשע"ח, אשר נבדקו במבחני הרגישות לעיל, אולם בתאריכים מסוימים היו שינויים יומיים גדולים יותר מ- 10% בריבית. שינויים אלה אף הגיעו לאלפי אחוזים בסביבת הריבית הנמוכה של תחילת 2009. בהתאם, בוצע מבחן קיצון דומה למבחן שנערך בשנה הקודמת.

להלן תוצאות אפשריות של תרחישי קיצון אלה על הנכסים:

כל הסכומים נקובים באלפי ₪ ליום 31 בדצמבר 2010

עליית ריבית ריאלית של 2%	שווי הוגן	ירידת ריבית ריאלית של 2%	
(26,517)	380,157	30,419	נכסי חוב סחירים
(37,618)	314,788	48,159	נכסי חוב לא סחירים
67	(4,125)	(69)	הלוואה מבנק
50,739	(680,460)	(57,740)	אג"ח סחיר שהונפק
38,834	(283,565)	(47,088)	אג"ח לא סחיר שהונפק
25,504	(273,205)	(26,320)	סה"כ

עלייה של 2% בעקום הריבית השקלית	שווי הוגן	ירידה של 2% בעקום הריבית השקלית	
(6,092)	116,398	6,730	נכסי חוב סחירים
1,872	(42,657)	(2,033)	הלוואה מבנק
(4,220)	73,741	4,697	סה"כ

עלייה של 2% בעקום הריבית הדולרית	שווי הוגן	ירידה של 2% בעקום הריבית הדולרית	
(152)	3,508	165	נכסי חוב סחירים
(20)	380	22	נכסי חוב לא סחירים
(3,146)	39,963	3,502	נכסי חוב נדל"ן
(3,318)	43,850	3,689	סה"כ

עלייה של 2% בעקום ריבית היורו	שווי הוגן	ירידה של 2% בעקום ריבית היורו	
(7,094)	105,342	7,989	נכסי חוב נדל"ן

כל הסכומים נקובים באלפי ₪ ליום 31 בדצמבר 2009

עליית ריבית ריאלית של 2%	שווי הוגן	ירידת ריבית ריאלית של 2%	
(23,463)	331,817	27,093	נכסי חוב סחירים
(28,622)	309,558	34,523	נכסי חוב לא סחירים
240	(8,297)	(253)	הלוואה מבנק
59,517	(643,500)	(69,333)	אג"ח סחיר שהונפק
7,672	(10,422)	(7,970)	סה"כ

עלייה של 2% בעקום הריבית השקלית	שווי הוגן	ירידה של 2% בעקום הריבית השקלית	
(2,646)	50,470	2,916	ני"ע סחירים
1,979	(44,087)	(2,163)	הלוואה מבנק
(667)	6,383	753	סה"כ

עלייה של 2% בעקום הריבית הדולרית	שווי הוגן	ירידה של 2% בעקום הריבית הדולרית	
(217)	4,264	239	נכסי חוב סחירים
(2,639)	35,360	2,878	נכסי חוב נדל"ן
(2,856)	39,624	3,117	סה"כ

עלייה של 2% בעקום ריבית היורו	שווי הוגן	ירידה של 2% בעקום ריבית היורו	
(4,256)	56,862	4,683	נכסי חוב נדל"ן

5. היבטי ממשל תאגידי

5.1 דיווח על דירקטורים בעלי מיומנות חשבונאית ופיננסית

דירקטוריון החברה קבע כי המספר המזערי של דירקטורים בעלי מיומנות חשבונאית ופיננסית הראוי לחברה הינו שלושה דירקטורים, וזאת בהתחשב באופי הסוגיות החשבונאיות וסוגיות הבקרה החשבונאית המתעוררות בהכנת דוחותיה הכספיים של החברה לאור תחומי פעילותה ולאור סדר הגודל והמורכבות של החברה כחברת החזקות בתחום הביטוח, הפנסיה והפיננסים, וכן בהתחשב בליווי החשבונאי הצמוד שניתן על ידי רואה החשבון המבקר שלה, ולרבות בדרך של השתתפותו בישיבות הדירקטוריון בהן נדונים הדיווחים הכספיים או כל סוגיה חשבונאית אחרת.

חברי הדירקטוריון של החברה אשר הינם בעלי מיומנות חשבונאית ופיננסית, והעובדות שמכוחן ניתן לראותם ככאלה הינם:

1. **דורון גדליה** - בעל תואר מוסמך במינהל עסקים (MBA) מאוניברסיטת הרווארד בארה"ב. כיהן בעבר כדירקטור ויו"ר ועדת הביקורת של בנק דיסקונט למימון התעשייה, כיו"ר קדם כימיקלים (ציבורית), ומנוליף-מנורה חברה לביטוח חיים, וכן כדירקטור בכלל תעשיות אלקטרוניקה.
2. **מילוא שלמה** - בעל תואר בהנדסת תעשייה וניהול. מכהן כמנכ"ל אנרגיות קינטיות בע"מ. כיהן בעבר כמנכ"ל דלק תשתיות וכיו"ר I.D.E. טכנולוגיות (הנדסת התפלה), כמנכ"ל התעשייה הצבאית, יו"ר עשות אשקלון בע"מ (ציבורית) וכמנכ"ל חברת כבלי ציון בע"מ (ציבורית).
3. **בר כוכבא בן-גרא** - בעל תואר ראשון במדעי המדינה בצירוף לימודים בין-חוגיים מהאוניברסיטה העברית, ירושלים וכן לימודי הכשרה בניהול - תל"מ - המגמה לביטוח, אוניברסיטת תל-אביב. מכהן כדירקטור (דח"צ) בחברה, וכן כדח"צ במנורה מבטחים ביטוח בע"מ ובשומרה חברה לביטוח בע"מ. כיהן כמנכ"ל חברת הביטוח "הפניקס" וכמנכ"ל ויו"ר מבטחים אחרים בקבוצת "הפניקס", וכן כיהן כדירקטור בחברת "מהדרין" בע"מ, עד לחודש דצמבר 2009.
4. **אורלי ירקוני** - בעלת תואר ראשון במתמטיקה וסטטיסטיקה מהאוניברסיטה העברית לימודי תעודה באקטואריה באוניברסיטת חיפה וכן לימודי תואר שני (M.Sc.) בחקר ביצועים בביה"ס למתמטיקה באוניברסיטת ת"א. כיהנה כמנכ"לית ישיר איי.די.איי חברה לביטוח וכמשנה למנכ"ל וראש תחום ביטוח כללי ובריאות בקבוצת מגדל. מכהנת כדירקטורית במנורה מבטחים ביטוח בע"מ, בפנינסולה פיננסים בע"מ, מי עדן בע"מ (דח"צ), פלסטו שק בע"מ (דח"צ), אמות השקעות בע"מ וביוקנסל טרפויטיקס אינק בע"מ (דח"צ).
5. **ישראל תפוחי** - בעל תואר ראשון במסחר (B.Com), התמחות בכלכלה, מנהל עסקים וחשבונאות מאוניברסיטת מלבורן, אוסטרליה. כיהן כדירקטור חיצוני בשטראוס גרופ בע"מ, הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסים והראל חברה לביטוח בע"מ. כמו כן כיהן כדירקטור בחברת החשמל לישראל בע"מ, ומ.ד.ג מדיקל אינק. מכהן בנוסף

כדירקטור במנורה מבטחים ביטוח, פז חברת נפט בע"מ, פז בית זיקוק אשדוד בע"מ, שיכון ובינוי אחזקות בע"מ, מור גרופ נדל"ן בינלאומי בע"מ, תל אביב המאה נכסים בע"מ, תפי אינווסטמנטס בע"מ ולברזי החזקות בע"מ.

5.2 גילוי בדבר שיעור הדירקטורים בלתי תלויים בתאגיד

נכון למועד דוח זה, החברה לא אימצה בתקנונה את ההוראה בדבר שיעור הדירקטורים הבלתי תלויים הקבועה בחוק החברות, התשנ"ט-1999. יצוין, כי בדירקטוריון החברה מכהנים 6 דירקטורים אשר מתוכם שני דירקטורים הינם דירקטורים חיצוניים הנחשבים לעניין זה, כדירקטורים בלתי תלויים והמהווים שיעור של 1/3 מהדירקטוריון.

5.3 מורשי חתימה בלעדיים

נכון למועד הדוח אין בחברה מורשי חתימה בלעדיים.

5.4 תרומות

החברות בקבוצה נוהגות, מעת לעת, לתרום למטרות חברתיות שונות. בשנת 2010 הסתכם היקף התרומות במונחים כספיים בסך של כ- 221 אלפי ש"ח. לא נקבעה מדיניות מוסדרת לעניין זה.

5.5 גילוי בדבר מבקר פנימי בתאגיד

5.5.1 פרטי המבקר הפנימי

המבקר הפנימי הראשי של החברה בתקופת הדוח היה שמואל שורץ, רו"ח (M.B.A) שמונה לתפקיד ביום 8 בינואר 2007. המבקר הפנימי עמד בכל התנאים הקבועים בסעיף 3(א) לחוק הביקורת הפנימית, התשנ"ב-1992 (להלן: "חוק הביקורת הפנימית") ובהוראות סעיף 8 לחוק האמור וכן בהוראות סעיף 146(ב) לחוק החברות, התשנ"ט-1999 (להלן: "חוק החברות").

למיטב ידיעת החברה, המבקר הפנימי אינו מחזיק בניירות ערך של החברה או של גוף קשור אליה.

5.5.2 דרך המינוי

המבקר הפנימי מונה לתפקידו ביום 8 בינואר 2007 על פי המלצת ועדת הביקורת ובאישור הדירקטוריון. המינוי אושר על רקע השכלתו, כישוריו וניסיונו בחברה ובמנורה מבטחים ביטוח בתפקידו הקודם כמשנה למנכ"ל ומנהל אגף חשבונות וכספים במשך תקופה של כ- 7 שנים. המבקר הפנימי הוא עובד של החברה. למעט תפקידו כמבקר פנימי של החברה והחברות בקבוצה לא ממלא המבקר הפנימי תפקיד אחר בקבוצה.

5.5.3 זהות הממונה על המבקר הפנימי

הממונה הארגוני על המבקר הפנימי הינו יו"ר הדירקטוריון.

5.5.4 תכנית עבודה

תכנית העבודה של המבקר הפנימי הינה תכנית שנתית. תכנית העבודה לשנת 2010 ברמת הקבוצה מתמקדת בעיקרה בפעילות חברות הבנות ובעיקר במנורה ביטוח והמבטחים הנוספים בקבוצה וכן בקבוצת הפיננסים. תכנית העבודה במנורה ביטוח הסתמכה על סקר סיכונים שנערך על ידי גורם מקצועי וכן על סמך התייעצויות שקיים המבקר עם גורמים פנימיים וחיצוניים לרבות רואה חשבון מבקר. מטבע היותה של החברה חברת החזקות מרבית משאבי הביקורת הושקעו כמתואר להלן בחברות הבנות כאשר תכנית הביקורת בחברה הינה שיווית באופייה תוך התחשבות בסיכונים השיוויים שלה ובקיומן של בקורות הולמות וממצאי ביקורת בשנים קודמות.

תכנית העבודה מועברת לעיון יו"ר הדירקטוריון ומובאת לאחר-מכן לאישור ועדת הביקורת. התכנית כוללת מרכיב שעות לבדיקות או ביקורת אד-הוק לפי שיקול דעת המבקר. לא הייתה סטייה מהותית מתכנית העבודה שאושרה. תכנית הביקורת מותירה בידי המבקר הפנימי שיקול דעת לביצוע שינויים בתכנית בהתחשב בצרכים אד-הוק. עסקאות בעלי עניין מובאות לדיון ואישור הגורמים המוסמכים לאחר

שנבחנו על ידי הגורמים המקצועיים הרלבנטיים. בדיקת עסקאות מהותיות אחרות, אם וככל שישנן, מבוצעת לפי העניין בהתאם לכללי ביקורת מקובלים.

5.5.5 ביקורת בח"ל או של תאגידים מוחזקים

המבקר הפנימי של החברה משמש גם כמבקר הפנימי הראשי של מנורה מבטחים ביטוח (חברה בת של החברה) שמהווה החזקה עיקרית של החברה. כפועל יוצא, פעילות הביקורת של המבקר הפנימי התמקדה במנורה מבטחים ביטוח. לקבוצה 4 גופים מוסדיים נוספים בהן מתבצעת ביקורת פנימית כלהלן: מנורה מבטחים פנסיה בע"מ (חברה נכדה של החברה) ומנורה מבטחים קופות גמל (חברה בת של מנורה מבטחים פיננסים) בהן מבוצעת עבודת הביקורת על ידי מבקר פנימי יעודי במשרה מלאה הנעזר גם בשירותי מיקור חוץ לצורך עבודת הביקורת; בשומרה (חברה נכדה של החברה) על ידי מבקר יעודי חיצוני אשר מבצע ביקורת פנים בעצמו ובסיוע עובדיו. תכניות הביקורת לשנת 2010 במנורה מבטחים פנסיה, בקופות הגמל ובשומרה הוכנו בתיאום עם המבקר הפנימי של החברה ודוחות הביקורת מועברים באופן שוטף למבקר הפנימי של החברה. בנוסף, והחל מיום 1 באוקטובר 2008 מועד בו רכשה מנורה מבטחים פיננסים את השליטה בקרן השתלמות למהנדסים, מונה המבקר גם כמבקר הפנימי של הקרן ומבצע עבודת הביקורת בסיוע עובדיו תוך הסתייעות במיקור חוץ.

בחברה מוחזקת מנורה מבטחים נדל"ן בע"מ מבוצעת ביקורת שוטפת על פי תכנית ביקורת שנקבעה ואושרה ע"י דירקטוריון מנורה נדל"ן.

5.5.6 היקף הביקורת הפנימית

היקף פעילות הביקורת לפי מספר שעות בתאגיד ובתאגידים מוחזקים נקבע לעניין הגופים המוסדיים שבקבוצה בהתבסס על סקרי סיכונים ובהתאם להוראות הממונה על שוק ההון לעניין זה, ולעניין גופים פיננסים אחרים בקבוצה בהתבסס על סקרי סיכונים או על הערכת סיכונים וכמפורט להלן:

שם החברה	שעות ביקורת	שעות ביקורת ע"י מיקור חוץ
מנורה מבטחים החזקות (כולל מנורה מבטחים ביטוח - כהחזקה עיקרית של החברה)	15,040	3,096
במנורה מבטחים פיננסים ובכלל זה בקרן השתלמות מהנדסים	1,130	1,690
במנורה מבטחים נדל"ן	180	---
שומרה	1,940	---
מנורה מבטחים פנסיה ומנורה מבטחים גמל	8,300	2,100

מתוך סה"כ 33,476 שעות ביקורת בקבוצה, היקף השעות שבאחריות ישירה של המבקר הראשי 21,136 שעות.

היקף עבודת המבקר הפנימי, ברמת הקבוצה, גדל ב- 37% ביחס לתקופת הדיווח האחרונה, זאת כתוצאה מהגידול בפעילות החברות בקבוצה בהן הוא מכהן מבקר פנימי וכנגזר גם מהוראות הממונה על אגף שוק ההון באוצר בחוזר בדבר מערך הביקורת הפנימית.

5.5.7 עריכת הביקורת

הביקורת נערכה על פי תקנים מקצועיים המקובלים בישראל ובהתאם להנחיות מקצועיות כפי שאומצו ופורסמו על ידי לשכת המבקרים הפנימיים בישראל וכן בהתאם להוראות הדין הרלבנטיות לכל חברה בקבוצה, לפי העניין. הדירקטוריון, באמצעות ועדת הביקורת שלו, מפקח על עבודת המבקר הפנימי בחברה.

5.5.8 גישה למידע

למבקר הפנימי ולשאר המבקרים במערך הביקורת בקבוצה גישה חופשית לכל מקור מידע, לרבות למסמכים, למאגר רגיל או ממוחשב ולנתונים כספיים. האמור בפסקה זו מתקיים גם לגבי החברות בנות של החברה בה מכהן מבקר הפנים.

5.5.9 דין וחשבון המבקר הפנימי

דוחות הביקורת של המבקר הפנימי מוגשים בכתב, לאחר שמתקיימים דיונים עם המבוקרים על טיוטות דוחות הביקורת. הדוחות מובאים לעיון המנכ"ל ויר"ר הדירקטוריון ולאחר מכן נידונים בוועדת הביקורת. בנוסף, מוגשים לוועדת הביקורת דוחות מעקב אחר ביצוע המלצות המבקר.

במהלך תקופת הדוח, התקיימו 6 ישיבות של ועדת ביקורת של החברה: 28.01.10, 22.03.10, 25.03.10, 29.08.10, 19.09.10, 16.12.10. עוד יצוין, כי בתאגידים המוחזקים הוגשו דוחות ביקורת רבים נוספים, דוחות בדיקה אד-הוק לפי העניין ודוחות מעקב אשר נדונו בוועדות הביקורת הרלבנטיות.

5.5.10 הערכת הדירקטוריון את פעילות המבקר הפנימי

כפי שצוין לעיל, במרבית החברות המוחזקות, ובפרט בגופים המוסדיים בקבוצה, מתקיימת פעילות ביקורת פנימית יעודית ודוחות הביקורת נדונים בוועדות ביקורת של אותם תאגידים. ועדת הביקורת של החברה דנה אך ורק בנושאים הנוגעים לחברה ישירות תוך קבלת דיווח על ממצאי ביקורת מהותיים וחריגים בחברות מוחזקות. על רקע האמור, הדירקטוריון סבור כי הביקורת עמדה ביעדי תכנית הביקורת שלה לשנת הדיווח.

5.5.11 תגמול

המבקר הפנימי מועסק על-פי הסכם עבודה אישי כעובד הקבוצה במשרה מלאה באמצעות חברה בת מנורה מבטחים ביטוח בע"מ ומקבל שכר חודשי ומענק קבוע וכן הטבות סוציאליות ונלוות כמקובל. דירקטוריון החברה סבור כי תגמול המבקר הפנימי הולם את היקף פעילותו ותפקודו ולא היה בו כדי להשפיע על שיקול דעתו המקצועי של המבקר.

5.6 גילוי בדבר שכר רואי החשבון המבקרים

רואי החשבון המבקרים של החברה הינם קוסט פורר גבאי את קסירר רואי חשבון, המכהנים בתפקידם החל משנת 1999. השותף האחראי הינו ר"ח עזרא גבאי¹.

שכר באלפי ש"ח (לא כולל מע"מ):

	לשנת 2009			לשנת 2010		
	שירותים אחרים	שירותי מס	סה"כ	שירותים אחרים	שירותי מס*	סה"כ
החברה	-	220	220	-	220	220
מנורה מבטחים						
ביטוח בע"מ	240	1,797	3,116	411	2,705	2,037
שומרה חברה						
לביטוח בע"מ	25	312	530	-	530	337
מבטחים קרנות						
פנסיה בע"מ-חברה	140	395	450	-	450	535
מנהלת						
חברות אחרות	0	314	581	63	518	314
סה"כ	405	3,038	4,897	474	4,423	3,443

¹ בחודש מרס 2011, מונה ר"ח יאיר קופל, ממשרד קוסט פורר גבאי את קסירר רואי חשבון, כשותף האחראי, בתוקף מהדוח לרבעון הראשון לשנת 2011.

היקף שעות עבודה:

סה"כ	לשנת 2009			לשנת 2010		
	שירותים אחרים	ביקורת ושירותי מס	סה"כ	שירותים אחרים	ביקורת ושירותי מס*	סה"כ
960	-	960	920	-	920	החברה
8,425	1,462	6,963	13,440	1,471	11,969	מנורה מבטחים ביטוח בע"מ
1,357	52	1,305	2,560	-	2,560	שומרה חברה לביטוח בע"מ
1,780	400	1,380	1,800	-	1,800	מבטחים קרנות פנסיה בע"מ-חברה
1,640	-	1,640	2,708	252	2,456	מנהלת חברות אחרות
14,162	1,914	12,248	21,428	1,723	19,705	סה"כ

* כולל ביקורת SOX404 שבוצעה לראשונה.

**שכר בגין שירותים אחרים מתייחס לייעוץ אקטוארי, סקר סיכונים וייעוץ בנושא ענ"א (לא כולל מע"מ).

שכר הטרחה של רואי החשבון בגין שירותי ביקורת נקבע על ידי הנהלת החברה באישור הדירקטוריון וזאת לאחר משא ומתן בהתבסס, בין היתר, על תעריף מקובל עבור ביקורת בתאגידים שפעילותם מחייבת מומחיות והבנה מעמיקים בסביבה החשבונאית והעסקית הרלבנטיים ומאושר על ידי הדירקטוריון.

5.7 גילוי בדבר הליך אישור הדוחות הכספיים בחברה

5.7.1 זהות האורגנים המופקדים על בקרת על בתאגיד:

הועדה לבחינת הדוחות הכספיים של החברה, כהגדרתה בתקנות החברות (הוראות ותנאים לעניין הליך אישור הדוחות הכספיים), התש"ע-2010, הינה ועדת המאזן שמונתה על ידי דירקטוריון החברה, ואשר תפקידה לדון ולהמליץ בפני דירקטוריון החברה בנושאים הנוגעים לדוחות הכספיים של החברה ובכלל זה ההערכות והאומדנים אשר נעשו בקשר עם הדוחות הכספיים, הבקורות הפנימיות הקשורות בדיווח הכספי, שלמות ונאותות הגילוי בדוחות הכספיים, חוות דעתו של רואה החשבון המבקר, המדיניות החשבונאית שאומצה והטיפול החשבונאי שיושם בעניינים המהותיים של התאגיד. יצוין, כי ועדת המאזן אינה ועדת הביקורת של החברה.

חברי הוועדה

בועדת המאזן 3 חברים אשר כולם הינם דירקטורים בחברה כדלקמן: ה"ה בר-כוכבא בן-גרא (דח"צ ויו"ר ועדת מאזן), אורלי ירקוני וישראל תפוחי (דח"צ). כל החברים בוועדה הינם בעלי מיומנות חשבונאית ופיננסית ולכולם היכולת לקרוא ולהבין דוחות כספיים, לפרטים בדבר כישוריהם וניסיונם של הדירקטורים אשר בהסתמך עליהם רואה אותם החברה כמי שיש בידם את היכולת לקרוא ולהבין דוחות כספיים ראו פרק ו' לדוח התקופתי (דוח פרטים נוספים). כל חברי ועדת המאזן חתמו על הצהרות עובר למינויים, בהתאם לתקנות החברות (הוראות ותנאים לעניין הליך אישור הדוחות הכספיים), התש"ע-2010. יצוין, כי חברי הדירקטוריון הנ"ל מונו גם כחברי ועדת מאזן של מנורה מבטחים ביטוח בע"מ הם מכהנים כדירקטורים. בישיבות ועדת המאזן נוכחים גם רואה החשבון המבקר של החברה.

הליך אישור הדוחות הכספיים

הדוחות הכספיים של החברה נדונו בשתי ישיבות של ועדת המאזן אשר התקיימו ביום 21.03.11 וביום 22.03.11. כל חברי ועדת המאזן נכחו בישיבות הנ"ל. בנוסף, השתתפו בישיבות נושאי משרה ומנהלים בקבוצה כמפורט להלן:

בישיבת וועדת המאזן מיום 21.03.11 נכחו, כל חברי וועדת המאזן, וכן מר א. קלמן מנכ"ל; מר ש. קומפל, מנהל כספים; מר מ. רוזן, מנכ"ל מנורה מבטחים ביטוח; רואי החשבון המבקרים; אברהם לוונגליק, האקטואר הראשי מנורה מבטחים ביטוח; ושמואל שורץ מבקר הפנים.

בישיבת וועדת המאזן מיום 22.03.11 נכחו, כל חברי וועדת המאזן, וכן מר א. קלמן מנכ"ל; מר ש. קומפל, מנהל הכספים; מר מ. רוזן, מנכ"ל מנורה מבטחים ביטוח; רואי החשבון המבקרים; אברהם לוונגליק, האקטואר הראשי מנורה מבטחים ביטוח; שמואל שורץ מבקר הפנים; ושמואל שורץ-שי היועץ המשפטי.

טיטוט הדוח התקופתי של החברה לשנת 2010 לרבות דוח הדירקטוריון, תיאור עסקי התאגיד ופרטים נוספים על התאגיד, נמסרו לחברי ועדת המאזן ולחברי הדירקטוריון בעוד מועד, מספר ימים לפני מועד אישורם.

ועדת המאזן בחנה, באמצעות הצגה מפורטת של נושאי המשרה בחברה, את הסוגיות המהותיות בדיווח הכספי, ובכלל זה, הוצגו ונבחנו הערכות ואומדנים שנעשו בקשר עם הדוחות הכספיים; הליכי הבקורות הפנימיות הקשורות לדיווח הכספי; שלמות ונאותות הגילוי בדוחות הכספיים; המדיניות החשבונאית והטיפול החשבונאי שיושם בעניינים מהותיים ונתוני הדוחות הכספיים של החברה. בנוסף, הוצגו נתונים הנכללים בדוחות הכספיים לרבות מידע הנוגע למצב הכספי והתפעולי של החברה והצהרות האקטוארים של המבטחים בקבוצה בתחומי הביטוח השונים.

במסגרת הדיונים הנ"ל נבחנו גם תהליכי אפקטיביות הבקרה הפנימית הקיימים והצפויים להתקיים בחברה.

חברי הוועדה בחנו את שיקול דעת ההנהלה שהופעל בסוגיות השונות ולאחר שמיעת עמדת רואי החשבון המבקר של החברה, הגיעו חברי הוועדה למסקנה כי החברה יישמה מדיניות חשבונאית נאותה והשתמשה באומדנים והערכות נאותים. לאחר הישיבה השנייה הנ"ל גיבשה הוועדה את המלצותיה לדירקטוריון בנושאים השונים שנדונו והמליצה לדירקטוריון לאשר את הדוח התקופתי לשנת 2010.

בהתחשב בכך כי חברי הדירקטוריון קיבלו את טיטוט הדוח מספר ימים לפני מועד הדיון ועל רקע אופי פעילותה של החברה כתאגיד החזקות, המאחד בעיקר דוחות כספיים של הגופים המוסדיים בקבוצה, קבע הדירקטוריון כי פרק הזמן הסביר להעברת המלצה של ועדת המאזן הינו יום עסקים אחד קודם לישיבת הדירקטוריון.

בישיבות הדירקטוריון לאישור הדוח התקופתי אשר נערכו ביום 24.03.11 וביום 30.03.11, נסקרה פעילותה השוטפת של החברה, והשפעת פעילות זו על תוצאותיה, תוך הדגשת סוגיות מהותיות. חברי הדירקטוריון דנו בהמלצות ועדת המאזן, בסיועם של מנהל הכספים של החברה ורואי החשבון המבקרים של החברה. הדוחות הכספיים אושרו בישיבה מיום 30.03.2011.

5.8 שיקולי הדירקטוריון למתן תשלומים לנושאי משרה בכירה

במסגרת ישיבת הדירקטוריון לאישור הדוחות הכספיים, דן דירקטוריון החברה, בין היתר, במדיניות התגמול לנושאי משרה ובכלל זה בתגמול לנושאי המשרה הבכירה המנויים בתקנה 21 לפרק "פרטים נוספים על התאגיד" (להלן: "תקנה 21") ובקשר שבין התגמול שניתן לכל אחד מנושאי המשרה הנ"ל בשנת 2010, לתרומתו לקבוצה.

יצוין, כי כל נושאי המשרה הנ"ל כיהנו בשנת 2010 כנושאי משרה בכירה בחברות בנות ובפרט במנורה מבטחים ביטוח², ובה עיקר עבודתם ועל כן שכרם משולם על ידן. שכרם של נושאי המשרה האמורים (למעט מר קלמן, מר י. רוזן ומר ג. קלדרון) מורכב בעיקרו משכר חודשי (כולל משכורת 13) בתוספת הפרשות סוציאליות ונלוות כמקובל, תנאי פרישה והגבלות אי תחרות בגמר העסקה ומענק המשולם על פי הערכת מנכ"ל והמלצתו בהתבסס, בין היתר, על תרומתם לחברה, ובאישור הדירקטוריון.

בחודש דצמבר 2010 קיימו דירקטוריון החברה ודירקטוריון מנורה מבטחים ביטוח דיון משותף במדיניות התגמול לנושאי משרה בכירה, לצורך בחינת והערכת מדיניות התגמול

² למעט מר י. רוזן אשר סיים כהונתו כמנכ"ל מנורה מבטחים פנסיה בסוף שנת 2010.

הכוללת הקיימת והחדשה (בתוקף משנת 2011 ואילך)³, ובכלל זה תוך בחינת תנאי התגמול הפרטניים של נושאי המשרה הנ"ל. בדיון זה הוצגו בפני הדירקטוריון עקרונות מדיניות התגמול החדשה, מסמך המרכז את השינויים המוצעים ביחס לתנאי ומבנה התגמול הקיימים בשנת 2010, עבודת השוואה שנעשתה על ידי פרופ' צבירן וחברת Compvision בדבר היקף התגמול הכולל, הקיים והעתידי, בהשוואה למקובל לגבי נושאי משרה בתפקידים מקבילים ו/או דומים בחברות בסדר גודל דומה, ובכלל זה חברות הפועלות בתחום הביטוח והפיננסים.

לאור האמור, ובהמשך לדיון המקיף והמעמיק שנערך כאמור בחודש דצמבר 2010 החליט הדירקטוריון שאין מקום לדיון פרטני נוסף בנושא, למעט לעניין המענקים המוצעים בגין שנת 2010 ותוך בחינה השוואתית מותאמת של תנאי התגמול הכולל (לרבות המענק) לשנת 2010, וזאת באמצעות עבודה עדכנית שהוכנה על ידי פרופ' צבירן.

בהתבסס על הבחינה כאמור, והנימוקים הפרטניים המפורטים להלן, הדירקטוריון סבור כי התגמול הכולל לנושאי המשרה ובכלל זה המענקים לשנת 2010, על רקע מורכבות תפקידם של נושאי המשרה על האחריות הכרוכה בה, היות התגמול תואם את המקובל למנהלים בתפקידים דומים (בפרט בהתחשב במבנה התגמול בקבוצה בשנת 2010 שלא כלל תגמול הוני), הינם הוגנים וסבירים ביחס לתרומתם לקבוצה.

מר ארי קלמן

מר ארי קלמן כיהן, במרבית שנת 2010⁴, כמשנה למנכ"ל החברה וכמנכ"ל מנורה מבטחים ביטוח מזה תקופה של כ-9 שנים. לתנאי העסקתו של מר קלמן ראה פירוט בתקנה 21.

לצורך הערכת תנאי התגמול הכולל של מר קלמן, הוצגו בפני הדירקטוריון עיקרי תנאי העסקתו ובכלל זה שווי הטבות ושווי תכנית המניות שאושרה לו בשנת 2003; נתונים לגבי מענקים בשנים קודמות וכאמור עבודת השוואה שנעשתה על ידי פרופ' צבירן. בנוסף, הוצגו בפני הדירקטוריון נתוני פעילות הקבוצה והתפתחותה בהיבטים שונים במהלך 9 השנים האחרונות בהם הוביל מר קלמן את פעילות הקבוצה.

לאור בחינת הנתונים הנ"ל ובפרט נתוני השוואה לגמול המשולם למנכ"לים ויו"ר דירקטוריון של חברות דומות ובהתחשב בתקופת פעילותו רבת השנים כמנכ"ל מנורה ביטוח בה הגדיל באופן שוטף את היקפי הפעילות והרווחיות והוביל מהלכים אסטרטגיים שונים שהייתה להם השפעה מהותית על תוצאות הקבוצה, התגמול של מר קלמן הינו הגון וסביר ביחס לתרומתו לקבוצה במסגרת תפקידו בתקופה האמורה ובפרט בשנת 2010.

מר יעקב רוזן

מר יעקב רוזן כיהן בשנת 2010 כמנכ"ל מנורה מבטחים פנסיה (חברה נכדה של החברה). לתנאי העסקתו של מר י. רוזן ראה פירוט בתקנה 21.

לצורך הערכת תנאי התגמול של מר רוזן הוצגו בפני הדירקטוריון עיקרי תנאי התגמול שלו כנותן שירותי ניהול; פירוט מענקים ששולמו לו בעבר וכן נימוקי דירקטוריון מנורה מבטחים פנסיה לאישור התגמול הכולל שאושר לו בגין שנת 2010, ובכלל זה רווחיות מנורה מבטחים פנסיה והישגיה בשנת 2010 ובפרט שינוי מגמה בפעילות החברה, קידום הסינרגיה בקבוצה, השיפור המשמעותי בהיקף הגבייה והשיפור החיובי בנתוני הניוד היוצא והנכנס.

לאור בחינת הנתונים והנימוקים הנ"ל, התגמול של מר רוזן הינו הגון וסביר ביחס לתרומתו לקבוצה במסגרת תפקידו בתקופה האמורה.

מר מנחם הרפז

מר הרפז מכהן כמשנה למנכ"ל ומנהל אגף ביטוח אלמנטרי במנורה מבטחים ביטוח וכיו"ר דירקטוריון שומרה חברה לביטוח בע"מ (חברה נכדה של החברה). לתנאי העסקתו של מר הרפז ראה פירוט בתקנה 21.

לצורך הערכת תנאי התגמול הכולל של מר הרפז ובכלל זה המענק שאושר לו בגין שנת 2010, הוצגו בפני הדירקטוריון מרכיבי התגמול; נתונים לגבי מענקים בשנים קודמות ועבודת השוואה שנעשתה על ידי פרופ' צבירן.

לאור בחינת הנתונים הנ"ל, התוצאות העסקיות הטובות של האגף האלמנטרי גם בשנת 2010 על אף התחרות הקשה בענף, העמידה ביעדים של נתח שוק תוך שמירה על רווחיות, שיפור

³ לפרטים לגבי מדיניות התגמול החדשה החל משנת 2011 ראה סעיף 8.6.7 לדוח תיאור עסקי התאגיד.
⁴ לקראת סוף שנת 2010 מונה מר קלמן ליו"ר דירקטוריון פעיל במנורה מבטחים ביטוח ולמנכ"ל החברה.

השירות לסוכנים וניהול ברמה גבוהה אותו יש לשמר לאורך זמן, התגמול של מר הרפז הינו הגון וסביר ביחס לתרומתו לקבוצה במסגרת תפקידו בתקופה האמורה.

מר יוני טל

מר טל מכהן כמנהל השקעות ראשי בחברה וכמשנה למנכ"ל ומנהל אגף השקעות במנורה מבטחים ביטוח. לתנאי העסקתו של מר טל ראה פירוט בתקנה 21.

לצורך הערכת תנאי התגמול הכולל של מר טל ובכלל זה המענק שאושר לו בגין שנת 2010, הוצגו בפני הדירקטוריון מרכיבי התגמול; נתונים לגבי מענקים בשנים קודמות ועבודת השוואה שנעשתה על ידי פרופ' צבירן.

לאור בחינת הנתונים הנ"ל, ובהתחשב בניהול המקצועי של מר טל ובפרט השיפור המשמעותי בתחומי הבקרה והדיווח, התשואות הטובות שהושגו בהנהגתו, וחשיבות שימורו בחברה, התגמול של מר טל הינו הגון וסביר ביחס לתרומתו לקבוצה במסגרת תפקידו בתקופה האמורה.

מר גיל קלדרון

מר קלדרון מכהן כמנכ"ל מנורה מבטחים חיתום וניהול בע"מ (להלן: "מנורה חיתום") החל מחודש נובמבר 2005. לתנאי העסקתו של מר קלדרון ראה פירוט בתקנה 21.

מר קלדרון היה שותף להקמה של מנורה חיתום מתחילתה. הסכם העסקתו כלל כמקובל בענף החיתום שכר חודשי בתוספת מענק בשיעור מריווחי החברה. מאחר והצלחת מנורה חיתום תלויה באופן מובהק ביכולתו האישית של מנהלה שיטת התגמול האמורה מהווה תמריץ ראוי לקידום מטרותיה.

לצורך הערכת תנאי התגמול הכולל של מר קלדרון הוצגו נתוני תגמול של בעלי תפקידים דומים בענף החיתום. לאור בחינת הנתונים, ובהתחשב בתוצאות בפועל התגמול של מר קלדרון הינו הגון וסביר ביחס לתרומתו לקבוצה במסגרת תפקידו כמנכ"ל מנורה חיתום.

מר שי קומפל

מר קומפל מכהן כמנהל כספים בחברה וכמשנה למנכ"ל ומנהל אגף חשבות וכספים במנורה מבטחים ביטוח. לתנאי העסקתו של מר קומפל ראה פירוט בתקנה 21.

לצורך הערכת תנאי התגמול הכולל של מר קומפל ובכלל זה המענק שאושר לו בגין שנת 2010, הוצגו בפני הדירקטוריון מרכיבי התגמול; נתונים לגבי מענקים בשנים קודמות ועבודת השוואה שנעשתה על ידי פרופ' צבירן.

לאור בחינת הנתונים הנ"ל, ובהתחשב במקצועיותו הרבה כמנהל כספים העומסים החריגים בהם עמד ליישום הרגולציה בתחום הכספים ובפרט בנושא בקרות ה-SOX ובכלל זה העומס החריג בשל הטיפול בדוח המפקח, התגמול של מר קומפל הינו הגון וסביר ביחס לתרומתו לקבוצה במסגרת תפקידו בתקופה האמורה.

5.9 עסקאות זניחות

ביום 5 באוגוסט 2008 נכנס לתוקף תיקון לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים), התש"ל-1970 (להלן: "תקנות הדיווח"). במסגרת התיקון הורחבו, בין היתר, חלק מחובות הדיווח החלות על חברות ציבוריות בקשר עם עסקאות עם בעל שליטה או בקשר לעסקאות עם אדם אחר שלבעל השליטה יש בהן עניין אישי (להלן: "עסקאות בעל שליטה"), גם לעניין עסקאות שאינן עסקאות חריגות כהגדרתן בחוק החברות, התשנ"ט-1999, זאת למעט עסקאות שנקבע בדוחות הכספיים האחרונים כי הינן זניחות. יצוין, כי לעניין חובת הגילוי בדוחות כספיים של חברות הביטוח בקבוצה חלות תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (פרטי דין וחשבון), התשנ"ח-1998, אשר לגביהן לא רלבנטי מבחן הזניחות המפורט להלן.

ביום 30 בנובמבר 2008, קבע דירקטוריון החברה כללים ומבחנים להגדרת רף הזניחות לעניין עסקאות בעל שליטה, אשר יהיה משותף הן לעניין חובת הדיווח והן לעניין חובת הגילוי בדוחות הכספיים (למעט כאמור לעניין חובת הגילוי בדוחות כספיים של חברות הביטוח בקבוצה), כלהלן:

עסקה של החברה וחברות מאוחדות וקשורות שלה עם בעל השליטה או עסקה עם אדם אחר שלבעל השליטה יש בה עניין אישי, תחשב כעסקה זניחה, אם יתקיימו בה כל התנאים הבאים:

1. העסקה הינה במהלך העסקים הרגיל ואיננה עסקה חריגה, כמשמעות המונח בחוק החברות, התשנ"ט - 1999.
2. השפעת העסקה על היחס הרלבנטי, כמפורט להלן, הינה בשיעור של פחות מ- 1 אחוז (1%), שיחושב על בסיס הדוחות הכספיים המאוחדים של החברה שפורסמו טרום העסקה ובלבד שהשפעת העסקה או שוויה לא יעלה על סך של 3 מיליוני ש"ח:
 - 2.1 יחס נכסים - היקף הנכסים נשוא העסקה (נכסים נרכשים או נמכרים) חלקי סך הנכסים;
 - 2.2 יחס התחייבויות - ההתחייבויות נשוא האירוע חלקי סך ההתחייבויות לרבות התחייבויות ביטוחיות;
 - 2.3 יחס הון עצמי - הגידול או הקיטון בהון העצמי חלקי הון העצמי;
 - 2.4 יחס פרמיות - הפרמיות נשוא האירוע חלקי סך הפרמיות השנתיות במגזר הפעילות הרלוונטי (ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (כולל בריאות), ביטוח כללי, שירותים פיננסיים וכדו'), כשהן מחושבות על בסיס 12 הרבעונים האחרונים שפורסמו לגביהם דוחות כספיים סקורים או מבוקרים;
 - 2.5 יחס הכנסות משירותים שונים - היקף הכנסות נשוא האירוע חלקי סך ההכנסות השנתיות הממוצעות בשלוש השנים האחרונות, שאינן מפרמיות, מחושבות על בסיס 12 הרבעונים האחרונים שפורסמו לגביהם דוחות כספיים סקורים או מבוקרים;
 - 2.6 יחס הוצאות בגין שירותים שונים - היקף ההוצאות נשוא האירוע חלקי הוצאות הנהלה וכלליות (לפני יחוס להוצאות רכישה ולהוצאות עקיפות ליישוב תביעות) השנתיות כשהן מחושבות על בסיס 12 הרבעונים האחרונים שפורסמו לגביהם דוחות כספיים סקורים או מבוקרים;
 - 2.7 יחס רווחים - הרווחים או ההפסדים המשויכים לאירוע חלקי הרווח או ההפסד השנתי הכולל לתקופה (לרבות שינויים בקרנות הון) הממוצע בשלוש השנים האחרונות, מחושבת על בסיס 12 הרבעונים האחרונים שפורסמו לגביהם דוחות כספיים סקורים או מבוקרים.
3. מבלי לפגוע בצורך להיערך עבור כל אירוע שזניחותו נבחנת, אילו מהמדדים לעיל הינם רלבנטיים, ייחשבו המדדים הבאים כרלבנטיים לעסקאות המפורטות להלן:
 - 3.1 רכישת נכס - יחס נכסים;
 - 3.2 מכירת נכס - יחס רווחים, יחס נכסים;
 - 3.3 רכישה או מכירה של ביטוח או ביטוח משנה - יחס פרמיות;
 - 3.4 עסקה למתן או קבלת שירותים - יחס הכנסות, יחס הוצאות, יחס רווחים (בהתאם לרווח הצפוי מהעסקה), לפי העניין.
4. העסקה הינה זניחה גם מבחינה איכותית ביחס לפעילותה של הקבוצה.
5. עסקאות נפרדות, אשר מתקיימת ביניהן תלות כן שבפועל הינן חלק מאותה התקשרות יבחנו כעסקה אחת.

6. הוראות גילוי בקשר עם הדיווח הפיננסי של התאגיד

6.1 דיווח בדבר אומדנים חשבונאיים קריטיים

החברה מחזיקה, כהחזקה עיקרית, במנורה מבטחים ביטוח ובשומרה ביטוח שהינם מבטחים כהגדרתם בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981. מנורה מבטחים ביטוח ושומרה ביטוח מחשבות את ההתחייבויות הביטוחיות שלהן בהתאם לכללי החשבונאות החלים על מבטח, בין היתר, על פי חישובים ואומדנים אקטואריים (ראה באור מס' 2(ב) לדוחות הכספיים). לעניין אומדנים חשבונאיים קריטיים נוספים, ראה באור מס' 2(ב) לדוחות הכספיים.

6.2 גילוי בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי

בחודש דצמבר 2009 פורסמו תקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים) (תיקון מס' 3), התש"ע-2009 ("תיקון ה-ISOX"), תוך קביעת חובה על הגשת דוח בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי, וזאת בתוקף החל מהדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2010. מטרת תיקון ה-ISOX הינה לשפר את איכות הדיווח הכספי והגילוי בתאגידים מדווחים.

החל ממועד פרסום תיקון ה-ISOX וכפי שפורט בדוחות הדירקטוריון הקודמים של החברה, החברה פעלה ופועלת באופן שוטף ליישום ההליך הנדרש בהתאם לתיקון האמור וזאת בשיתוף יועצים חיצוניים שנשכרו לביצוע המשימה.

על רקע היות החברה חברת החזקות אשר מרבית פעילותה הינה באמצעות גופים מוסדיים בשליטתה ולאור העובדה כי על גופים אילו הוחלו, מכוח הנחיות המפקח, הוראות ה-SOX404, תחולת הפרויקט על החברה מעבר לפעילות המתבצעת בחברות הבנות, מתמקדת בעיקר בנושאים הבאים: תהליך איחוד הדוחות הכספיים ועריכתם ברמת הקבוצה; בקרות כלליות על מערכות המידע ברמת הקבוצה (IT General Controls); בקרות ברמת הארגון (Entity Level Controls), והחלת תהליכי בקרה על פעילויות עסקיות שרירות (שאינן במסגרת הגופים המוסדיים), והכל כפוף למבחן המהותיות.

מובהר, כי הואיל ומנורה ביטוח, חברה בת של החברה, הינה גוף מוסדי, אשר חלות עליו הוראות המפקח על הביטוח, הערכת אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי בהתייחס לגוף מוסדי זה (ולגופים מוסדיים אחרים בקבוצה) לרבות דוח ההנהלה והדירקטוריון והצהרות המנכ"ל ומנהל הכספים בקשר לכך, איננה כוללת התייחסות לגבי תהליכי ביטוח חיים ותהליכי ביטוח בריאות, המתופעלים במערכות ביטוח חיים ותהליכי קרנות הפנסיה (למעט תהליך השקעות), וזאת בהתאם להוראות חוזר גופים מוסדיים 9-2010 6 "אחריות ההנהלה על בקרה פנימית על הדיווח הכספי – תיקון". התהליכים הקשורים בפעילות הגופים המוסדיים מטופלים גם במסגרת סעיפים 302 ו-404 לחוק ה-SOX.

תהליכי ה-SOX בגופים המוסדיים:

סעיף 302 לחוק ה-SOX

בעקבות הנחיות שהוציאה הרשות לניירות ערך בארה"ב, במסגרת חוק ה-"סרבנס אוקסלי" (SOX), הטיל המפקח על חברות ביטוח, על חברות המנהלות קרנות פנסיה וקופות גמל ועל קרנות פנסיה וקופות גמל (להלן: "הגופים המוסדיים") חובה לצרף לדוחות כספיים שנתיים ורבעוניים הצהרות, שתחתמנה על ידי מנכ"ל וסמנכ"ל הכספים של הגוף המוסדי, בדבר נאותות הנתונים הכספיים המוצגים בדוחות הכספיים של הגוף המוסדי, ובדבר קיומן ויעילותן של בקרות פנימיות, שנועדו להבטיח שמידע מהותי המתייחס לגוף המוסדי מובא לידיעתם.

החברה והגופים המוסדיים שבשליטתה, בסיוע יועצים חיצוניים, קיימו את ההליך הנדרש על פי סעיף 302 לחוק "סרבנס אוקסלי", אשר כלל בחינה של תהליכי העבודה והבקרות הפנימיות.

הנהלות הגופים המוסדיים בקבוצה, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה, את יעילות הבקרות והנהלים לגבי הגילוי שלהם. על בסיס הערכה זו, הסיקו מנכ"ל וסמנכ"ל הכספים של כל גוף מוסדי, כי לתום תקופה זו, הבקרות והנהלים לגבי הגילוי הינן יעילות על מנת לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע הנדרש לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדין והוראות הדיווח של המפקח על הביטוח ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

בתקופת הדוח המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2010 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הגופים המוסדיים הנ"ל על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של אותם גופים על דיווח כספי.

סעיף 404 לחוק ה-SOX

בהתאם להוראות חוזר גופים מוסדיים בנושא "אחריות ההנהלה על בקרה פנימית על דיווח כספי" (להלן: "חוזר אחריות ההנהלה" או "החוזר") על הנהלת הגופים המוסדיים לצרף לדוחות הכספיים (החל מהדוח הכספי לשנת 2010) הצהרת הנהלה באשר לאחריותה על הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי. בהתאם להוראות החוזר, השנה הראשונה בה חברות

ביטוח יצרפו חוות דעת של רואי החשבון לעניין זה תהיה לשנה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2011.

לצורך יישום הוראות החוזר, על השלבים השונים המפורטים בו, התקשרה הקבוצה עם משרד יעוץ חיצוני שליווה אותה בתהליך. בנוסף, הוקמו ועדות היגוי בראשות גורמי הנהלה בכירים של הגופים המוסדיים בקבוצה, לפי העניין, ומונה צוות יעודי לריכוז הפרויקט.

הגופים המוסדיים בחרו את מודל הבקרה הפנימית של Committee of Sponsoring Organizations of The Treadway Commission (COSO), המהווה מסגרת מוגדרת ומוכרת המשמשת לצורך הערכת הבקרה הפנימית.

ציון, כי בהתאם להנחיות המפקח הערכת אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי אינה מתייחסת בשנת 2010 לתהליכי ביטוח חיים, תהליכי ביטוח בריאות המתופעלים במערכות ביטוח חיים ותהליכי קרנות הפנסיה (למעט תהליך ההשקעות), הכל כמפורט בהנחיות הנ"ל.

במסגרת לוחות הזמנים שנקבעו ליישום חוזר אחריות ההנהלה, ביצעו הגופים המוסדיים בקבוצה ורואי החשבון המבקרים, עד למועד פרסום דוח זה, הערכה באשר לאפקטיביות הבקרות. בהתאם להערכה זו, לא נתגלו "חולשות מהותיות" כהגדרתן בחוזר. יחד עם זאת, נמצא כי קיימים במנורה ביטוח מספר ליקויים הנוגעים לנהלי עבודה, לתהליכי הרשאות ובקורות מיכוניות, אשר החברה פעלה ופועלת לתיקונם ובכלל זה באמצעות הטמעת בקורות מפיצות רלבנטיות. ליקויים אלו דווחו לוועדת המאזן ולדירקטוריון של החברה ובהתאם הוגדרה תוכנית עבודה לתיקון הליקויים תוך הקצאת משאבים והגדרת לוחות זמנים.

במקביל ממשיכים הגופים המוסדיים בקבוצה להיערך ליישום השלבים הבאים הכלולים בחוזר אחריות ההנהלה, הנוגעים לדיווחים כספיים הנגזרים מהדוחות הכספיים המוגשים למפקח או המפורסמים לציבור הרחב ודוח לעמית/מבוטח.

6.3 גילוי בדבר התקדמות ההיערכות ליישום דירקטיבת Solvency II

מנורה מבטחים ביטוח ושומרה (חברות בנות של החברה) ממשיכות להיערך ליישום תקן אירופאי – דירקטיבת Solvency II - אשר חל על חברות ביטוח ונועד להסדרת תחום ניהול הסיכונים וחישוב דרישת הון, המבטא בצורה טובה יותר את מכלול הסיכונים שנוטלת על עצמה חברת ביטוח.

התקן צפוי להיכנס לתוקף בינואר 2013, ובכך מתאפשר לחברות הביטוח להיערך ליישום התקן במשך שנתיים, באופן הדרגתי. המפקח על הביטוח, החליט לאמץ את התקן האירופאי והורה לחברות הביטוח להתחיל להיערך לתקן כבר בשנת 2008.

מנורה מבטחים ביטוח ושומרה נקטו בצעדים הבאים, כחלק מהיערכות כוללת ליישום דירקטיבת Solvency II:

1. ועדות הדירקטוריון, שמונו לשמש כוועדות פיקוח על תהליך היישום של Solvency II, מתכנסות אחת לרבעון לצורך דיון בהתקדמות הפרויקט.
2. סיום ביצוע סקר פערים בין מערכות המחשב הקיימות לבין הדרישות המיכוניות של דירקטיבת Solvency II, באמצעות משרד יועצים חיצוני, במהלך שנת 2010.
3. סיום השלב הראשון בתכנון ועיצוב של מערכת מחשב (מאגר נתונים לניהול סיכונים, ממשקים לאיסוף נתונים ממערכות תפעוליות).
4. בכוונת מנורה מבטחים ביטוח ושומרה להשלים את שלב התכנון והעיצוב במהלך שנת 2011.
5. ברבעון הרביעי של 2010 ביצעו מנורה מבטחים ביטוח ושומרה סקר השפעה כמותית מס' 5 (QIS5), במהלכו מופו כל מקורות הנתונים והמידע הנדרשים לחישוב ההון, לפי הנדבך הראשון של סולוונסי 2.
6. בחודש מרץ 2011, השלימו מנורה מבטחים ביטוח ושומרה מילוי שאלון איכותי לגבי תהליך ביצוע סקר ההשפעה הכמותית.
7. בכוונת מנורה מבטחים ביטוח ושומרה להתחיל ביישום התכנית לבניית מאגר נתונים לניהול סיכונים ברבעון השני של 2011.

7. גילוי יעודי למחזיקי אגרות חוב

7.1 פרטים בדבר תעודות התחייבות של התאגיד

אג"ח (סדרה א')

ביום 15 ליולי 2007 גייסה החברה סך של 550 מיליוני ש"ח בדרך של הנפקה פרטית של אגרות חוב (סדרה א') למשקיעים מוסדיים, רשומות על שם, בנות 1 ש"ח ע.ג. כל אחת (להלן: "אגרות החוב (סדרה א')"). אגרות החוב (סדרה א') נרשמו למסחר בבורסה על פי תשקיף מדף (אשר כלל את רישומם למסחר של אגרות החוב) מתאריך 27 בפברואר 2008 (להלן: "תשקיף החברה").

אגרות החוב (סדרה א') נושאות ריבית שנתית בשיעור של 4.28% אשר תשולם פעם בשנה, ביום 14 ליולי של כל אחת מהשנים 2008 ועד 2019. קרן אגרות החוב (סדרה א') תיפרע בתשעה תשלומים שנתיים שווים ב- 14 ליולי בכל אחת מהשנים 2011 ועד 2019 (ועד בכלל).

קרן אגרות החוב (סדרה א') והריבית צמודות למדד המחירים לצרכן כך שאם יתברר, במועד הפירעון של תשלום כלשהו על חשבון הקרן ו/או הריבית, כי מדד התשלום עלה לעומת המדד היסודי, תשלם החברה אותו תשלום של קרן ו/או ריבית, כשהוא מוגדל באופן יחסי לשיעור העלייה של מדד התשלום לעומת המדד היסודי, אם מדד התשלום יהיה נמוך מהמדד היסודי, לא יוקטן תשלום הקרן ו/או הריבית האמור עקב ירידת המדד הנ"ל ומדד התשלום יהיה המדד היסודי.

לצורך העניין, מדד התשלום הינו המדד הידוע ביום התשלום של תשלום כלשהו על חשבון קרן ו/או ריבית והמדד היסודי הינו המדד שפורסם בגין חודש מאי 2007, דהיינו המדד שפורסם ביום 15 ביוני 2007.

הסדרה ומועד ההנפקה
אגרת חוב (סדרה א') הונפקו ביום 15 ליולי 2007
ונרשמו למסחר על פי תשקיף מיום 27 בפברואר 2008

550,000	השווי הנקוב במועד ההנפקה, באלפי ש"ח
550,000	השווי הנקוב ליום 31 בדצמבר 2010, באלפי ש"ח
625,736	השווי הנקוב ליום 31 בדצמבר 2010, מוערך לפי תנאי ההצמדה, באלפי ש"ח
12,474	הריבית שנצברה עד ליום 31 בדצמבר 2010, באלפי ש"ח
680,460	שווי הוגן כפי שנרשם בדוחות הכספיים, באלפי ש"ח
680,460	רישום למסחר ושווי בורסאי, באלפי ש"ח
קבועה; 4.28%	סוג ריבית ושיעור הריבית
תשעה תשלומים שווים, ביום 14 ביולי של כל אחת מהשנים 2011 עד 2019 (כולל).	מועדי תשלום הקרן
אחת לשנה ביום 14 ביולי, בכל אחת מהשנים 2008 עד 2019 (כולל).	מועדי תשלום הריבית
קרן אגרות החוב והריבית בגינה תהיינה צמודות למדד המחירים לצרכן.	בסיס ההצמדה ותנאיה
קיימת זכות לפדיון מוקדם, אם יוחלט על ידי הבורסה על מחיקת הרישום מהמסחר של אגרות החוב, מפני ששווי החזקות הציבור באגרות החוב פחת מהסכום שנקבע בהנחיות הבורסה בדבר מחיקה מהמסחר.	זכות תאגיד לבצע פדיון מוקדם או המרה כפויה

לאחר תקופת המאזן לא חלו אירועים ושינויים משמעותיים ביחס לתעודות ההתחייבות.

אג"ח (סדרה ב')

בחודשים יולי וספטמבר 2010 גייסה החברה סך של 250 מיליוני ש"ח בדרך של הנפקה פרטית של אגרות חוב (סדרה ב') למשקיעים מוסדיים, רשומות על שם, בנות 1 ש"ח ע.ג. כל אחת (להלן: "אגרות החוב (סדרה ב')") בהתאם לתשקיף.

אגרות החוב (סדרה ב') נושאות ריבית שנתית בשיעור של 4.5% אשר תשולם פעם בשנה, ביום 30 ביוני של כל אחת מהשנים 2011 ועד 2022. קרן אגרות החוב (סדרה ב') תיפרע בחמש תשלומים שנתיים שווים ב- 30 ביוני בכל אחת מהשנים 2018 ועד 2022 (ועד בכלל).

אגרות החוב (סדרה ב') נרשמו במערכת רצף מוסדיים בבורסה בלבד, ואינן רשומות למסחר.

קרן אגרות החוב והריבית צמודות למדד המחירים לצרכן כך שאם יתברר, במועד הפירעון של תשלום כלשהו על חשבון הקרן ו/או הריבית, כי מדד התשלום עלה לעומת המדד היסודי, תשלם החברה אותו תשלום של קרן ו/או ריבית, כשהוא מוגדל באופן יחסי לשיעור העלייה של מדד התשלום לעומת המדד היסודי, אם מדד התשלום יהיה נמוך מהמדד היסודי, לא יוקטן תשלום הקרן ו/או הריבית האמור עקב ירידת המדד הנ"ל ומדד התשלום יהיה המדד היסודי.

לצורך העניין, מדד התשלום הינו המדד הידוע ביום התשלום של תשלום כלשהו על חשבון קרן ו/או ריבית והמדד היסודי הינו המדד שפורסם בגין חודש מאי 2010, דהיינו המדד שפורסם ביום 15 ביוני 2010.

הסדרה ומועד ההנפקה	אגרת חוב (סדרה ב') הונפקו בחודשים יולי וספטמבר 2010
השווי הנקוב במועד ההנפקה, באלפי ש"ח	250,000
השווי הנקוב ליום 31 בדצמבר 2010, באלפי ש"ח	250,000
השווי הנקוב ליום 31 בדצמבר 2010, מוערך לפי תנאי ההצמדה, באלפי ש"ח	254,735
הריבית שנצברה עד ליום 31 בדצמבר 2010, באלפי ש"ח	5,732
שווי הוגן כפי שנרשם בדוחות הכספיים, באלפי ש"ח	283,565
רישום למסחר ושווי בורסאי, באלפי ש"ח	-
סוג ריבית ושיעור הריבית	קבועה; 4.5%
מועדי תשלום הקרן	חמישה תשלומים שווים, ביום 30 ביוני של כל אחת מהשנים 2018 עד 2022 (כולל).
מועדי תשלום הריבית	אחת לשנה ביום 30 ביוני, בכל אחת מהשנים 2011 עד 2022 (כולל).
בסיס ההצמדה ותנאיה	קרן אגרות החוב והריבית בגינה תהיינה צמודות למדד המחירים לצרכן.

זכות תאגיד לבצע פדיון מוקדם או המרה כפויה

7.2 הנאמן ושטר הנאמנות

הנאמן לאגרות החוב (סדרה א') הינו אורורה פידליטי חברה לנאמנויות בע"מ אשר הינה חברה מוגבלת במניות ומטרתה העיקרית הינה עיסוק בנאמנויות (להלן: "הנאמן לסדרה א"). האחראים מטעם הנאמן לסדרה א' על אגרות החוב (סדרה א') של החברה הינם גברת איריס לוי, מנכ"ל ורו"ח מיטל בן יוסף.

להלן פרטי ההתקשרות עם הנאמן: מרכז עזריאלי 1 תל אביב 60721, טלפון 03-6005946, פקס 03-6120675, דוא"ל ishlevin@aurorafidelity.com ו-meitalr@aurorafidelity.com.

עיקרי שטר הנאמנות אשר נחתם בין החברה לבין הנאמן לסדרה א' בתאריך 15 ביולי 2007 מופיעים בתשקיף החברה, ונוסחו המלא של שטר הנאמנות מצוי במשרדה הרשום של החברה וניתן לעניין בו, בתיאום מראש, בכל יום עסקים בשעות העבודה הרגילות.

למיטב ידיעת החברה, עד למועד דוח זה, היא עומדת בכל הוראות שטר הנאמנות, לא התקיימו התנאים המקימים עילה להעמדת אגרות חוב (סדרה א') לפירעון מידי החברה לא קיבלה הודעות כלשהן מהנאמן לסדרה א' בדבר אי עמידתה בתנאי שטר הנאמנות בקשר עם העמדת אגרות החוב (סדרה א') לפירעון מידי. כמו כן, לא התקבלו בקשות מהנאמן לסדרה א' לכינוס אסיפות מחזיקי אגרות חוב (סדרה א') או לביצוע פעולות שונות בקשר עם אגרות החוב (סדרה א').

הנאמן לאגרות החוב (סדרה ב') הינו הרמטיק נאמנות (1975) בע"מ אשר הינה חברה מוגבלת במניות ומטרתה העיקרית הינה עיסוק בנאמנויות (להלן: "הנאמן לסדרה ב"). האחראים מטעם הנאמן לסדרה ב' על אגרות החוב (סדרה ב') של החברה הינם דן אבנון, מנכ"ל משותף ו/או מרב עופר אורן, מנכ"ל משותף.

להלן פרטי ההתקשרות עם הנאמן: בית הרמטיק, רח' הירקון 113, תל אביב טל: 03-5274867
פקס: 03-5271451 דוא"ל: hermetic@hermetic.co.il.

נוסחו המלא של שטר הנאמנות אשר נחתם בין החברה לבין הנאמן לסדרה ב' בתאריך 30 ביוני 2010 מצוי במשרדה הרשום של החברה וניתן לעיין בו, בתיאום מראש, בכל יום עסקים בשעות העבודה הרגילות.

למיטב ידיעת החברה, עד למועד דוח זה, היא עומדת בכל הוראות שטר הנאמנות, לא התקיימו התנאים המקימים עילה להעמדת אגרות חוב (סדרה ב') לפירעון מידי החברה לא קיבלה הודעות כלשהן מהנאמן לסדרה ב' בדבר אי עמידתה בתנאי שטר הנאמנות בקשר עם העמדת אגרות החוב (סדרה ב') לפירעון מידי. כמו כן, לא התקבלו בקשות מהנאמן לסדרה ב' לכינוס אסיפות מחזיקי אגרות חוב (סדרה ב') או לביצוע פעולות שונות בקשר עם אגרות החוב (סדרה ב').

7.3 דירוג אגרות החוב

בחודש יולי 2007, עם הנפקת אגרות החוב (סדרה א') למשקיעים המוסדיים, דירגה מידרוג את אגרות החוב (סדרה א') בדירוג של Aa2. לפרטים בדבר דוח מדרוג מחודש יולי 2007 ראו פרק 4 לתשקיף החברה.

בחודש נובמבר 2008 דירגה מידרוג את אגרות החוב (סדרה א') בדירוג של Aa2 עם הצבת אופק שלילי. לפרטים אודות דוח מידרוג מחודש נובמבר 2008 ראו דיווח מידי של החברה מיום 30 בנובמבר 2008.

בחודש מאי 2010 הודיעה מדרוג על הורדת הדירוג של תעודות ההתחייבות (סדרה א') שהנפיקה החברה לדירוג Aa3 עם אופק יציב. לפרטים בדבר אודות דוח מידרוג בחודש מאי 2010 ראו דיווח מידי של החברה מיום 26 במאי 2010.

בחודש יולי 2010, עם הנפקת אגרות חוב (סדרה ב') למשקיעים מוסדיים, דירגה מדרוג את אגרות החוב (סדרה ב') בדירוג של Aa3 עם אופק יציב. לפרטים אודות דוח מידרוג מחודש יולי 2010 ראו דיווח מידי של החברה מיום 1 ביולי 2010.

8. אירועים לאחר תאריך מאזן

8.1 תחום בריאות

החל מיום 1 בינואר 2011, ובשל שינוי במבנה הארגוני של הקבוצה, יוגדר ענף ביטוח בריאות כתחום פעילות נפרד אשר יאחד תחתיו פוליסות ביטוח בריאות שונות (הן לטווח קצר והן לטווח ארוך), וכן ידווח כמגזר נפרד בדוחות הכספיים של הקבוצה החל מהרבעון הראשון של שנת 2011. יודגש, כי נכון לשנת 2010, המידע והנתונים המובאים בדוח תקופתי זה משקפים את פעילות הקבוצה נכון לשנת 2010, כפי שהייתה בפועל, דהיינו נתוני ביטוח בריאות לטווח קצר נכללו בתחום פעילות ביטוח כללי, ונתוני ביטוח בריאות לטווח ארוך נכללו בתחום פעילות ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח.

8.2 מנורה מבטחים נדל"ן - הגדלת מסגרת אשראי

בהמשך להלוואות בעלים קודמות למנורה נדל"ן, חברה בת של החברה, בסך כולל של 60 מיליוני דולר, לטובת השקעות במיזמי נדל"ן שונים, קרנות השקעה בנדל"ן ובפרויקטים לפיתוח אנרגיה סולארית בחו"ל ("השקעות בנדל"ן"), אישר דירקטוריון החברה, בחודש פברואר 2011, הגדלת מסגרת השקעה במנורה מבטחים נדל"ן, בהיקף של עד 14 מיליוני יורו נוספים, לטובת המשך פיתוח השקעות בנדל"ן, קיימות וחדשות (ראה גם באור מס' 39(ב) לדוחות הכספיים).

8.3 רכישת נכס באמצעות חברה בת

ביום 24.03.2011 אישר דירקטוריון מנורה מבטחים ביטוח ("הרוכשת") השלמת ניהול משא ומתן עם בי.גי.איי. השקעות (1961) בע"מ וחברה הבת שלה בי.גי.איי אלפא בע"מ ("המוכרת") בדבר רכישת כל (100%) המניות הנכללות בהון המניות המונפק והנפרע של הבנק לפיתוח התעשייה בישראל בע"מ ("הבנק") שבבעלות המוכרת, תוך הסמכת ההנהלה לחתום על הסכם הרכישה בהתאם למתווה העסקה שהוצג בפניהם. סכום התמורה המוערך בגין מניות הבנק מורכב משני רכיבים עיקריים: (א) סכום של כ- 125 מיליוני ש"ח ו- (ב) בתוספת סכום המזומן שיהיה בקופת הבנק בניכוי ההתחייבויות במועד השלמת העסקה, המוערך בשלב זה, בסך של

כ- 226 מיליוני ש"ח. בנוסף, הרוכשת תהא זכאית להפחתת התמורה אם בחלוף תקופה מסוכמת שתקבע בהסכם המכר לא יגבה הבנק את כל או חלק מההלוואות הנכללות בתיק האשראי של הבנק, בכפוף לתנאים שונים שיקבעו בהסכם הרכישה. יצוין, כי אם וככל שהסכם הרכישה ייחתם, בכוונת הקבוצה למזג את הבנק לתוך מנורה מבטחים ביטוח. עוד יצוין, כי ההסכם יהיה מותנה בתנאים מתלים שונים, ובין היתר, קבלת אישורים רגולטורים על פי הוראות הדין כמו גם קבלת אישור רשות המסים (Ruling), בין היתר, בקשר למיזוג הבנק כאמור וכן בקבלת אישור בית המשפט המוסמך למיזוג. ביום 29 במרס 2011 ולאחר השלמת המשא ומתן חתמו הצדדים על ההסכם אשר מותלה בתנאים מתלים שונים כאמור. לפרטים נוספים לגבי העסקה כפי שגובשה בהסכם שנחתם ראה דיווח מידי של החברה מיום 29.03.11.

8.4 D&O רכישת פוליסת מטרייה נוספת

בחודש מרס 2011 אישרו ועדת הביקורת והדירקטוריון של החברה, רכישת פוליסת מטרייה נוספת לחברה ולחברות הבנות שלה, בגבול אחריות בסך של 30 מיליוני דולר נוספים, לתקופה שמיום 22.02.2011 ועד ליום 21.02.2012, בתמורה לפרמיה שנתית בסך של \$50,000 (לעיל ולהלן: "פוליסת המטרייה הנוספת"), לרבות עבור בעל השליטה וקרוביו. כיסוי זה מתווסף לכיסוי הקיים, ואשר חודש בחודש אוגוסט 2010, בגבול אחריות של 15 מיליוני דולר בתמורה לפרמיה שנתית של \$46,620 (להלן: "פוליסת הבסיס") בתוספת כיסוי משותף בפוליסת מטרייה הראשונה לכלל החטיבות בקבוצה, בגבול אחריות של 30 מיליוני דולר בתמורה לפרמיה שנתית בסך כולל של \$100,455 (להלן: "פוליסת המטרייה"), והכל בהתאם לנוסח הפוליסה כפי שסוכמה על ידי הנהלת החברה.

8.5 רעידת אדמה ביפן

במהלך חודש מרס 2011, התרחשה רעידת אדמה חזקה ביפן שלוותה בצונאמי אשר הביא להרס רב במדינה. עוצמת הרעש הביאה לקריסתן של מספר תחנות כח גרעיניות תוך גרימת נזק סביבתי רב וחשש מפני דליפה גרעינית בקנה מידה גדול. האסון הביא לירידות שערים חדות בבורסות העולם בכלל ובבורסה היפנית בפרט, ולהזרמת יינים בהיקף שווה ערך למאות מיליארדי דולרים על ידי הבנק המרכזי היפני במאמץ להרגיע את השווקים הפיננסיים ביפן. לאירוע האמור, עלולה להיות השפעה על שוק ביטוח המשנה העולמי בכיסוי לנזקי קטסטרופה.

8.6 תכנית להגברת התחרות בשוק החיסכון הפנסיוני

בחודש בנובמבר 2010, פרסם המפקח, תוכנית להגברת התחרות בשוק החיסכון הפנסיוני במטרה לצמצם את ההבדלים בין מוצרי החיסכון הפנסיוני השונים, להגביר את השקיפות של שוק החיסכון הפנסיוני על כלל השחקנים שבו, להיטיב את טיב המוצרים המוצעים ומחירים וליצור בסיס השוואה אחיד בין המוצרים (להלן: "התכנית להגברת התחרות"). השינויים המרכזיים על פי התכנית הם - שינוי במנגנון גביית דמי הניהול בקופות הגמל והחלת מודל אחיד של תקרת דמי ניהול במוצרים פנסיוניים; מתן האפשרות לחברות מנהלות של קופות גמל, למכור כיסויים ביטוחיים משלימים וכן הוראות שונות הנוגעות להגברת השקיפות בהסדרי דמי ניהול מול הלקוח; התייחסות למערכת היחסים שבין המפיץ ללקוח ובין הגוף המוסדי למפיצים.

בהמשך לאמור, ולצורך יישום התכנית, פרסם המפקח בחודש מרס 2011, מספר טיוטת תיקונים לחוקים ותקנות שונים וטיטות חוזרים, שעניינן, בין השאר - מתן אפשרות ללקוח לבחור את בעל הרישיון שימליץ לו על החיסכון הפנסיוני ומתן סמכות לממונה על שוק ההון לקבוע הוראות לעניין התקשרות יועץ פנסיוני בנקאי עם מעביד; החלת מודל עמלת הפצה אחיד בכל מוצרי החיסכון הפנסיוני; החלת מודל אחיד לתקרת דמי ניהול במוצרי חיסכון פנסיוני; הגברת השקיפות בנוגע לשיעור דמי הניהול שנגבים במוצרי החיסכון הפנסיוני ואיסור העלאת דמי ניהול שסוכמו עם לקוח למשך שנתיים. מאחר ומדובר בנוסח ראשוני של התקנות והטיטות כאמור, אשר פורסם להערות, אין וודאות כי נוסח התקנות והטיטות אשר יאושר יהא זהה לנוסח אשר פורסם במועד האמור. בהתאם, אין החברה יכולה להעריך בשלב זה, את השפעת התקנות והטיטות כאמור על פעילותה. לפרטים נוספים ראה סעיף 3.1.2.1(כג) לפרק תיאור עסקי התאגיד.

9. מיזם בחו"ל

ביום 24 במרס 2011 אישר דירקטוריון החברה כניסה למשא ומתן עם ביטוח ישיר השקעות פיננסיות בע"מ (להלן: "ביטוח ישיר השקעות") על הצטרפות למיזם להקמת חברה לביטוח ישיר בברזיל (להלן: "המיזם" או "החברה המשותפת"). היקף ההשקעה הצפוי במיזם עומד על כ- 400 מיליון ריאל ברזילאי (כ- 850 מיליוני ש"ח) כאשר לחברה הוצע להצטרף בשיעור החזקה של כ- 15% מהון החברה המשותפת. יצוין, כי למיטב ידיעת החברה משקיע נוסף במיזם הינו זרוע השקעות של הבנק העולמי. בכוונת החברה לבחון את העסקה ובהתאם לתוצאות המשא ומתן להחליט האם להיכנס להסכם מחייב לעניין פעילות זו. לפרטים נוספים ראה דיווח מיידי שפרסמה החברה ביום 24.03.11.

הדירקטוריון מביע תודתו להנהלת החברה, למנהליה ועובדיה על עבודתם ותרומתם.

ארי קלמן,
מנהל כללי

מנחם גורביץ'
יו"ר דירקטוריון

תל אביב, 30 במרס 2011

**פרק ג':
דוח בדבר אפקטיביות
הבקרה הפנימית על
הדיווח הכספי ועל הגילוי**

דוח שנתי בדבר אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי

לפי תקנה 9ב(א)

ההנהלה, בפיקוח הדירקטוריון של מנורה מבטחים החזקות בע"מ (להלן - "התאגיד"), אחראית לקביעתה והתקיימותה של בקרה פנימית נאותה על הדיווח הכספי ועל הגילוי בתאגיד.

לעניין זה, חברי ההנהלה הם:

1. ארי קלמן, מנהל כללי;

2. שאר חברי ההנהלה:

שי קומפל, מנהל כספים

יוני טל, מנהל השקעות ראשי.

בקרה פנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי כוללת בקרות ונהלים הקיימים בתאגיד, אשר תוכננו בידי המנהל הכללי ונושא המשרה הבכיר ביותר בתחום הכספים או תחת פיקוחם, או בידי מי שמבצע בפועל את התפקידים האמורים, בפיקוח דירקטוריון התאגיד, אשר נועדו לספק מידה סבירה של ביטחון בהתייחס למהימנות הדיווח הכספי ולהכנת הדוחות בהתאם להוראות הדין, ולהבטיח כי מידע שהתאגיד נדרש לגלות בדוחות שהוא מפרסם על פי הוראות הדין נאסף, מעובד, מסוכם ומדווח במועד ובמתכונת הקבועים בדין.

הבקרה הפנימית כוללת, בין השאר, בקרות ונהלים שתוכננו להבטיח כי מידע שהתאגיד נדרש לכלותו כאמור, נצבר ומועבר להנהלת התאגיד, לרבות למנהל הכללי ולנושא המשרה הבכיר ביותר בתחום הכספים או למי שמבצע בפועל את התפקידים האמורים, וזאת כדי לאפשר קבלת החלטות במועד המתאים, בהתייחס לדרישת הגילוי.

בשל המגבלות המבניות שלה, בקרה פנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי אינה מיועדת לספק ביטחון מוחלט שהצגה מוטעית או השמטת מידע בדוחות תימנע או תתגלה.

ההנהלה, בפיקוח הדירקטוריון, ביצעה בדיקה והערכה של הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי בתאגיד והאפקטיביות שלה; בהתבסס על הערכה זו, הדירקטוריון והנהלת התאגיד הגיעו למסקנה, כי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי בתאגיד ליום 31.12.10 היא אפקטיבית.

חברת מנורה מבטחים ביטוח בע"מ, חברת בת של התאגיד, הינה גוף מוסדי, אשר חלות עליו הוראות הממונה על אגף שוק ההון, ביטוח וחסכון במשרד האוצר, בדבר הערכת אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי.

ביחס לחברת הבת האמורה, ביצעה ההנהלה, בפיקוח הדירקטוריון, בדיקה והערכה, של הבקרה הפנימית על דיווח כספי והאפקטיביות שלה, בהתבסס על הוראות חוזר גופים מוסדיים 2010-9-6 "אחריות ההנהלה על הבקרה הפנימית על הדיווח כספי – תיקון", אשר בהתאם להן הבדיקה והערכה האמורים של הבקרה הפנימית על דיווח כספי והאפקטיביות שלה אינם מתייחסים בשנת 2010 לתהליכי ביטוח חיים, תהליכי ביטוח בריאות, המתופעלים במערכות ביטוח חיים, ותהליכי קרנות הפנסיה (למעט תהליך השקעות), הכל כמפורט בחוזר הנ"ל.

בהתבסס על הערכה זו, הדירקטוריון והנהלת התאגיד הגיעו למסקנה, כי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי, בהתייחס לבקרה פנימית בגוף המוסדי ליום 31.12.2010 היא אפקטיבית.

הצהרת מנהלים

הצהרת מנהל כללי

אני, ארי קלמן, מצהיר כי:

(1) בחנתי את הדוח התקופתי של מנורה מבטחים החזקות בע"מ (להלן - "התאגיד") לשנת 2010 (להלן - "הדוחות");

(2) לפי ידיעתי, הדוחות אינם כוללים כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בהם מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בהם, לאור הנסיבות שבהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופת הדוחות;

(3) לפי ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוחות משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות ותזרימי המזומנים של התאגיד לתאריכים ולתקופות שאליהם מתייחסים הדוחות;

(4) גיליתי לרואה החשבון המבקר של התאגיד, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של דירקטוריון התאגיד, בהתבסס על הערכתי העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי:

(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי העלולים באופן סביר להשפיע לרעה על יכולתו של התאגיד לאסוף, לעבד, לסכם או לדווח על מידע כספי באופן שיש בו להטיל ספק במהימנות הדיווח הכספי והכנת הדוחות הכספיים בהתאם להוראות הדין; וכן –

(ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, שבה מעורב המנהל הכללי או מי שכפוף לו במישרין או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי;

(5) אני, לבד או יחד עם אחרים בתאגיד:

(א) קבעתי בקרות ונהלים, או וידאתי קביעתם וקיומם של בקרות ונהלים תחת פיקוחי, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לתאגיד, לרבות חברות מאוחדות שלו כהגדרתן בתקנות ניירות ערך (עריכת דוחות כספיים שנתיים), התשנ"ג-1993, מובא לידיעתי על ידי אחרים בתאגיד ובחברות המאוחדות, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוחות; וכן –

(ב) קבעתי בקרות ונהלים, או וידאתי קביעתם וקיומם של בקרות ונהלים תחת פיקוחי, המיועדים להבטיח באופן סביר את מהימנות הדיווח הכספי והכנת הדוחות הכספיים בהתאם להוראות הדין, לרבות בהתאם לכללי חשבוונאות מקובלים;

(ג) הערכתי את האפקטיביות של הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי, והצגתי בדוח זה את מסקנות הדירקטוריון וההנהלה לגבי האפקטיביות של הבקרה הפנימית כאמור למועד הדוחות.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

תל אביב, 30 במרס 2011

ארי קלמן, מנהל כללי

הצהרת מנהלים

הצהרת נושא המשרה הבכיר ביותר בתחום הכספים

אני, שי קומפל, מצהיר כי:

(1) בחנתי את הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוחות של מנורה מבטחים החזקות בע"מ (להלן - "התאגיד") לשנת 2010 (להלן - "הדוחות");

(2) לפי ידיעתי, הדוחות הכספיים והמידע הכספי האחר הכלול בדוחות אינם כוללים כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בהם מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בהם, לאור הנסיבות שבהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופת הדוחות;

(3) לפי ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוחות משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות ותזרימי המזומנים של התאגיד לתאריכים ולתקופות שאליהם מתייחסים הדוחות;

(4) גיליתי לרואה החשבון המבקר של התאגיד, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של דירקטוריון התאגיד, בהתבסס על הערכתי העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי:

(א) את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי ככל שהיא מתייחסת לדוחות הכספיים ולמידע הכספי האחר הכלול בדוחות, העלולים באופן סביר להשפיע לרעה על יכולתו של התאגיד לאסוף, לעבד, לסכם או לדווח על מידע כספי באופן שיש בו להטיל ספק במהימנות הדיווח הכספי והכנת הדוחות הכספיים בהתאם להוראות הדין; וכן –

(ב) כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, שבה מעורב המנהל הכללי או מי שכפוף לו במישרין או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי;

(5) אני, לבד או יחד עם אחרים בתאגיד:

(א) קבעתי בקרות ונהלים, או וידאתי קביעתם וקיומם של בקרות ונהלים תחת פיקוחי, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לתאגיד, לרבות חברות מאוחדות שלו כהגדרתן בתקנות ניירות ערך (עריכת דוחות כספיים שנתיים), התשנ"ג-1993, ככל שהוא רלוונטי לדוחות הכספיים ולמידע כספי אחר הכלול בדוחות, מובא לידיעתי על ידי אחרים בתאגיד ובחברות המאוחדות, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוחות; וכן –

(ב) קבעתי בקרות ונהלים, או וידאתי קביעתם וקיומם של בקרות ונהלים תחת פיקוחנו, המיועדים להבטיח באופן סביר את מהימנות הדיווח הכספי והכנת הדוחות הכספיים בהתאם להוראות הדין, לרבות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים;

(ג) הערכתי את האפקטיביות של הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי ועל הגילוי, ככל שהיא מתייחסת לדוחות הכספיים ולמידע הכספי האחר הכלול בדוחות למועד הדוחות; מסקנותיי לגבי הערכתי כאמור הובאו לפני הדירקטוריון והנהלה ומשולבות בדוח זה.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

תל אביב, 30 במרס 2011

שי קומפל, מנהל כספים

מנורה מבטחים החזקות בע"מ

דוחות כספיים מאוחדים

ליום 31 בדצמבר, 2010

מנורה מבטחים החזקות בע"מ

דוחות כספיים מאוחדים ליום 31 בדצמבר, 2010

תוכן העניינים

<u>עמוד</u>	
2	דוח רואה החשבון המבקר בדבר ביקורת של רכיבי בקרה פנימית על דיווח כספי
3	דוח רואה החשבון המבקר
4 - 5	דוחות מאוחדים על המצב הכספי
6	דוחות מאוחדים על רווח והפסד
7	דוחות מאוחדים על הרווח הכולל
8 - 10	דוחות מאוחדים על השינויים בהון
11 - 14	דוחות מאוחדים על תזרימי המזומנים
15 - 197	באורים לדוחות הכספיים המאוחדים
198 - 200	נספח לדוחות הכספיים המאוחדים

דוח רואה החשבון המבקר לבעלי המניות של מנורה מבטחים החזקות בע"מ

בדבר ביקורת של רכיבי בקרה פנימית על דיווח כספי

בהתאם לסעיף 9ב (ג) בתקנות ניירות ערך
(דוחות תקופתיים ומיידיים), התש"ל-1970

ביקרנו רכיבי בקרה פנימית על דיווח כספי של מנורה מבטחים החזקות בע"מ וחברות בנות (להלן "החברה") ליום 31 בדצמבר, 2010. רכיבי בקרה אלה נקבעו כמוסבר בפסקה הבאה. הדירקטוריון והנהלה של החברה אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ולהערכתם את האפקטיביות של רכיבי בקרה פנימית על דיווח כספי המצורפת לדוח התקופתי לתאריך הנ"ל. אחריותנו היא לחוות דעה על רכיבי בקרה פנימית על דיווח כספי של החברה בהתבסס על ביקורתנו.

רכיבי בקרה פנימית על דיווח כספי שבוקרו על ידינו נקבעו בהתאם לתקן ביקורת 104 של לשכת רואי חשבון בישראל "ביקורת של רכיבי בקרה פנימית על דיווח כספי" (להלן "תקן ביקורת 104"). רכיבים אלה הינם בקרות ברמת הארגון, לרבות בקרות על תהליך העריכה והסגירה של דיווח כספי ובקרות כלליות של מערכות מידע (להלן: "רכיבי בקרה מבוקרים"). רכיבים אלו אינם כוללים את הרכיבים כאמור המתייחסים לחברת הביטוח המאוחדת כמפורט להלן.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקן ביקורת 104. על-פי תקן זה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה לזהות את רכיבי הבקרה המבוקרים ולהשיג מידה סבירה של ביטחון אם רכיבי בקרה אלה קוימו באופן אפקטיבי מכל הבחינות המהותיות. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, זיהוי רכיבי הבקרה המבוקרים, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית ברכיבי הבקרה המבוקרים, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של אותם רכיבי בקרה בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו, לגבי אותם רכיבי בקרה, כללה גם ביצוע נהלים אחרים כאלה שחשבנו כנחוצים בהתאם לנסיבות. ביקורתנו התייחסה רק לרכיבי הבקרה המבוקרים, להבדיל מבקרה פנימית על כלל התהליכים המהותיים בקשר עם הדיווח הכספי, ולפיכך חוות דעתנו מתייחסת לרכיבי הבקרה המבוקרים בלבד. כמו כן, ביקורתנו לא התייחסה להשפעות הדדיות בין רכיבי הבקרה המבוקרים לבין כאלה שאינם מבוקרים ולפיכך, חוות דעתנו אינה מביאה בחשבון השפעות אפשריות כאלה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו בהקשר המתואר לעיל.

בשל מגבלות מובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי בכלל, ורכיבים מתוכה בפרט, עשויים שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקרות תהפוכנה לבלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

הוראות חוזר גופים מוסדיים 2010-9-6 "אחריות הנהלה על הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי" קובעות כי השנה הראשונה בה חברות ביטוח יצרפו חוות דעת של רואה החשבון תהיה לתקופת הדיווח המסתיימת ביום 31 בדצמבר, 2011. בהתאם לכך חוות דעתנו הנ"ל אינה כוללת את הערכת האפקטיביות של רכיבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי ביחס למנורה מבטחים ביטוח בע"מ (להלן - מנורה ביטוח) אשר אוחדה בדוחות הכספיים המאוחדים של החברה ליום 31 בדצמבר, 2010 ואשר הנכסים בניכוי ההתחייבויות המיוחסות לה, נטו הסתכמו לסך של 2,048,846 אלפי ש"ח ליום 31 בדצמבר, 2010 ואשר הרווח המיוחס לה הסתכם לסך של 225,402 אלפי ש"ח, לתקופה שהחלה ביום 1 בינואר, 2010 והסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2010.

לדעתנו החברה קיימה באופן אפקטיבי, מכל הבחינות המהותיות, את רכיבי הבקרה המבוקרים ליום 31 בדצמבר, 2010. חוות דעתנו הנ"ל אינה כוללת את הערכת האפקטיביות של רכיבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי של מנורה ביטוח אשר אוחדה בדוחות הכספיים המאוחדים של החברה, כאמור לעיל.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, את הדוחות הכספיים המאוחדים של החברה לימים 31 בדצמבר, 2010 ו-2009 ולכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2010 והדוח שלנו, מיום 30 במרס, 2011, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים וכן הפניית תשומת לב לאמור בביאור 37(א) לדוחות הכספיים המאוחדים בדבר חשיפה לתובענות ייצוגיות ולאישור תובענות כייצוגיות.

דוח רואי החשבון המבקרים

לבעלי המניות של מנורה מבטחים החזקות בע"מ

ביקרנו את המידע הכספי המצורף של מנורה מבטחים החזקות בע"מ והחברות הבנות שלה (להלן - הקבוצה), הכולל את הדוחות המאוחדים על המצב הכספי לימים 31 בדצמבר, 2010 ו-2009, ואת הדוחות המאוחדים על רווח והפסד, הדוחות המאוחדים על הרווח הכולל, הדוחות המאוחדים על השינויים בהון והדוחות המאוחדים על תזרימי המזומנים לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2010. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון והנהלה של החברה. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

לא ביקרנו את הדוחות הכספיים של מסלולי קופות גמל מבטיחות תשואה אשר נכסיהם הכלולים באיחוד מהווים כ-1.43% מכלל הנכסים המאוחדים ליום 31 בדצמבר, 2009, והכנסותיהן הכלולות באיחוד מהוות כ-0.47% וכ-1.62% מכלל הכנסות המאוחדות לשנים שהסתיימו בימים 31 בדצמבר, 2009 ו-2008, בהתאמה. כמו-כן, לא ביקרנו את הדוחות הכספיים של חברות מאוחדות וחברה בעסקה משותפת אשר נכסיהם הכלולים באיחוד אינם מהותיים לכלל הנכסים המאוחדים לימים 31 בדצמבר 2010 ו-2009, והכנסותיהן הכלולות באיחוד לשנים שהסתיימו באותם תאריכים אינן מהותיות. וכן, לא ביקרנו את הדוחות הכספיים של חברות המוצגות על בסיס השווי המאזני, אשר ההשקעה (עודף הפסדים על השקעות) בהן הסתכמה לסך של (3,828) אלפי ש"ח ו-2,409 אלפי ש"ח לימים 31 בדצמבר 2010 ו-2009, בהתאמה, ואשר חלקה של החברה ברווחי (הפסדי) החברות הנ"ל הסתכם לסך של (3,701) אלפי ש"ח, (5,439) אלפי ש"ח ו-14,984 אלפי ש"ח, לשנים שהסתיימו בימים 31 בדצמבר, 2010, 2009, ו-2008, בהתאמה. הדוחות הכספיים של אותן חברות בוקרו על ידי רואי חשבון אחרים שדוחותיהם הומצאו לנו וחוות דעתנו, ככל שהיא מתייחסת לסכומים שנכללו בגין אותן חברות ומסלולי קופות גמל מבטיחות תשואה מבוססת על דוחות רואי החשבון האחרים.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973. על פי תקנים אלה נדרש מאתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על-ידי הדירקטוריון והנהלה של החברה וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו ודוחות רואי החשבון האחרים מספקים בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, בהתבסס על ביקורתנו ועל הדוחות של רואי חשבון אחרים, הדוחות הכספיים המאוחדים הנ"ל משקפים באופן נאות מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי המאוחד לימים 31 בדצמבר, 2010 ו-2009, ואת תוצאות הפעולות המאוחדות, השינויים בהון ותזרימי המזומנים המאוחדים לכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2010, בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (International Financial Reporting Standards) ובהתאם לדרישות הגילוי שנקבעו על ידי המפקח על הביטוח בהתאם לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981.

כמו כן, לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל ערוכים בהתאם להוראות תקנות ניירות ערך (דוחות כספיים שנתיים), התש"ע-2010, עד כמה שתקנות אלו חלות על חברות ביטוח.

מבלי לסייג את חוות דעתנו, הננו מפנים את תשומת הלב לאמור בבאור 37(א) לדוחות הכספיים המאוחדים בדבר חשיפה לתובענות ייצוגיות ולאישור תובענות כייצוגיות.

ביקרנו גם, בהתאם לתקן ביקורת 104 של לשכת רואי חשבון בישראל "ביקורת של רכיבי בקרה פנימית על דיווח כספי", רכיבי בקרה פנימית על דיווח כספי של החברה ליום 31 בדצמבר 2010, והדוח שלנו מיום 30 במרס, 2011 כלל חוות דעת בלתי מסוייגת על קיומם של אותם רכיבים באופן אפקטיבי. חוות דעתנו הנ"ל אינה כוללת את הערכת האפקטיביות של רכיבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי של מנורה מבטחים ביטוח בע"מ אשר אוחדה בדוחות הכספיים המאוחדים של החברה ליום 31 בדצמבר, 2010.

נכסים

ליום 31 בדצמבר		באור	
2009	2010		
אלפי ש"ח			
1,047,593	1,079,071	5	נכסים בלתי מוחשיים
484	556	21	נכסי מסים נדחים
812,536	883,497	6	הוצאות רכישה נדחות
184,068	198,968	7	רכוש קבוע
(* 27,424	25,221	8	השקעות בחברות כלולות
127,196	173,409	9	נדל"ן להשקעה
1,045,732	1,337,341	16	נכסי ביטוח משנה
172,952	98,769	21	נכסי מסים שוטפים
116,270	108,358	10	חייבים ויתרות חובה
527,698	525,075	11	פרמיות לגבייה
9,941,600	11,805,612	12	השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
		13	השקעות פיננסיות אחרות:
3,762,098	4,455,757		נכסי חוב סחירים
8,866,223	9,166,145		נכסי חוב שאינם סחירים
264,778	293,436		מניות
(* 367,953	498,223		אחרות
13,261,052	14,413,561		סך כל השקעות פיננסיות אחרות
105,295	67,575	'א14	מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
530,440	435,991	'ב14	מזומנים ושווי מזומנים אחרים
27,900,340	31,153,004		סך כל הנכסים
10,169,178	11,974,019	12	סך כל הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה

(* סווג מחדש – ראה באור 2(כח) להלן.

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

הון והתחייבויות

ליום 31 בדצמבר		באור	
2009	2010		
אלפי ש"ח			
		15	<u>הון</u>
99,429	99,429		הון מניות
332,985	332,985		פרמיה על מניות
171,451	192,506		קרנות הון
1,346,103	1,627,719		יתרת עודפים
1,949,968	2,252,639		סך כל ההון המיוחס לבעלי המניות של החברה
682	1,093		זכויות שאינן מקנות שליטה
1,950,650	2,253,732		סך כל ההון
			<u>התחייבויות</u>
12,925,047	13,805,715	16,18,19	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
10,238,194	11,908,196	17,19	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
156,057	157,870	21	התחייבויות בגין מסים נדחים
103,074	118,622	22	התחייבות בשל הטבות לעובדים, נטו
18,602	32,988	21	התחייבויות בגין מסים שוטפים
1,033	3,974	8	עודף הפסדים על השקעות בחברות כלולות
994,309	1,151,767	23	זכאים ויתרות זכות
1,513,374	1,720,140	24	התחייבויות פיננסיות
25,949,690	28,899,272		סך כל ההתחייבויות
27,900,340	31,153,004		סך כל ההון וההתחייבויות

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

30 במרס, 2011

תאריך אישור הדוחות הכספיים

מנחם גורביץ
יו"ר הדירקטוריון

ארי קלמן
מנהל כללי

שי קומפל
מנהל כספים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר				
2008	2009	2010	באור	
אלפי ש"ח [למעט נתוני רווח נקי (הפסד) למניה]				
3,895,779	4,069,594	4,270,262		פרמיות שהורווחו ברוטו
603,552	731,721	904,818		פרמיות שהורווחו על-ידי מבטחי משנה
3,292,227	3,337,873	3,365,444	25	פרמיות שהורווחו בשייר
(1,478,369)	4,112,369	2,309,812	26	רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון
398,151	457,703	643,793	27	הכנסות מדמי ניהול
135,474	178,421	230,131	28	הכנסות מעמלות
2,347,483	8,086,366	6,549,180		סך כל ההכנסות
1,665,232	6,460,993	5,165,290		תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו
(446,224)	(499,509)	(679,749)		חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
1,219,008	5,961,484	4,485,541	29	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
840,779	868,805	914,837	30	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
398,300	488,557	561,499	31	הוצאות הנהלה וכלליות
61,375	31,873	30,835	5	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
143,972	140,076	121,874	33	הוצאות מימון
2,663,434	7,490,795	6,114,586		סך כל ההוצאות
16,370	(1,808)	121	8	חלק ברווחי (הפסדי) חברות כלולות
(299,581)	593,763	434,715		רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
(67,451)	190,793	152,768	21	מסים על ההכנסה (הטבת מס)
(232,130)	402,970	281,947		רווח נקי (הפסד) לשנה
(231,784)	402,798	281,616		מיוחס ל:
(346)	172	331		בעלי המניות של החברה
(232,130)	402,970	281,947		זכויות שאינן מקנות שליטה
				רווח נקי (הפסד) לשנה
(3.73)	6.37	4.45	34	רווח נקי (הפסד) למניה המיוחס לבעלי המניות של החברה (בש"ח)

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
(232,130)	402,970	281,947	רווח נקי (הפסד) לשנה
			רווח (הפסד) כולל אחר:
114	594	(2,032)	התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ
(482,097)	473,704	147,405	שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שנזקף לקרנות הון
78,262	(82,727)	(130,749)	רווחים והפסדים נטו ממימוש של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועברו לדוח רווח והפסד
139,866	21,770	11,922	הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד
93,028	(143,764)	(7,437)	הטבת מס (מסים על ההכנסה) המתייחסים לרכיבים של רווח (הפסד) כולל אחר
(170,827)	269,577	19,109	רווח (הפסד) כולל אחר לשנה, נטו
(402,957)	672,547	301,056	סך-הכל רווח (הפסד) כולל
			מיוחס ל:
(400,546)	672,375	300,725	בעלי המניות של החברה
(2,411)	172	331	זכויות שאינן מקנות שליטה
(402,957)	672,547	301,056	

מיוחס לבעלי מניות החברה										
סה"כ הון	זכויות שאינן מקנות שליטה	סה"כ	יתרת עודפים	קרנות הון אחרות	התאמות הנובעות מתרגום דוחות של פעילויות חוץ אלפי ש"ח	קרן הון בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה	קרן הון בגין עסקת תשלום מבוסס מניות	פרמיה על מניות	הון מניות	
1,950,650	682	1,949,968	1,346,103	13,693	856	121,090	35,812	332,985	99,429	יתרה ליום 1 בינואר, 2010
281,947	331	281,616	281,616	-	-	-	-	-	-	רווח נקי
(2,032)	-	(2,032)	-	-	(2,032)	-	-	-	-	התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ
147,405	-	147,405	-	-	-	147,405	-	-	-	שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שנזקק לקרנות הון
(130,749)	-	(130,749)	-	-	-	(130,749)	-	-	-	רווחים והפסדים נטו ממימוש של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועברו לדוח רווח והפסד
11,922	-	11,922	-	-	-	11,922	-	-	-	הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד הטבת מס (מסים על ההכנסה) המתייחסים לרכיבים של רווח כולל אחר
(7,437)	-	(7,437)	-	-	604	(8,041)	-	-	-	סה"כ רווח (הפסד) כולל אחר
19,109	-	19,109	-	-	(1,428)	20,537	-	-	-	סה"כ הרווח (ההפסד) הכולל
301,056	331	300,725	281,616	-	(1,428)	20,537	-	-	-	הנפקת הון לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
80	80	-	-	-	-	-	-	-	-	עלות תשלום מבוסס מניות
1,946	-	1,946	-	-	-	-	1,946	-	-	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2010
2,253,732	1,093	2,252,639	1,627,719	13,693	(572)	141,627	37,758	332,985	99,429	

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

מיוחס לבעלי מניות החברה									
הון מניות	פרמיה על מניות	קרן הון בגין עסקת תשלום מבוסס מניות	קרן הון בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה	התאמות הנובעות מתרגום דוחות של פעילויות חוץ אלפי ש"ח	קרנות הון אחרות	יתרת עודפים	סה"כ	זכויות שאינן מקנות שליטה	סה"כ הון
99,429	332,985	29,724	(147,893)	262	13,693	943,305	1,271,505	510	1,272,015
-	-	-	-	-	-	402,798	402,798	172	402,970
-	-	-	-	594	-	-	594	-	594
-	-	-	473,704	-	-	-	473,704	-	473,704
-	-	-	(82,727)	-	-	-	(82,727)	-	(82,727)
-	-	-	21,770	-	-	-	21,770	-	21,770
-	-	-	(143,764)	-	-	-	(143,764)	-	(143,764)
-	-	-	268,983	594	-	-	269,577	-	269,577
-	-	-	268,983	594	-	402,798	672,375	172	672,547
-	-	6,088	-	-	-	-	6,088	-	6,088
99,429	332,985	35,812	121,090	856	13,693	1,346,103	1,949,968	682	1,950,650

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

מיוחס לבעלי מניות החברה									
הון מניות	פרמיה על מניות	קרן הון בגין עסקת תשלום מבוסס מניות	קרן הון בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה	התאמות הנובעות מתרגום דוחות של פעילויות חוץ אלפי ש"ח	קרנות הון אחרות	יתרת עודפים	סה"כ	זכויות שאינן מקנות שליטה	סה"כ הון
97,732	292,474	29,167	20,983	148	13,693	1,175,089	1,629,286	42,203	1,671,489
-	-	-	-	-	-	(231,784)	(231,784)	(346)	(232,130)
-	-	-	-	114	-	-	114	-	114
-	-	-	(476,983)	-	-	-	(476,983)	(5,114)	(482,097)
-	-	-	78,508	-	-	-	78,508	(246)	78,262
-	-	-	137,428	-	-	-	137,428	2,438	139,866
-	-	-	92,171	-	-	-	92,171	857	93,028
-	-	-	(168,876)	114	-	-	(168,876)	(2,065)	(170,827)
-	-	-	(168,876)	114	-	(231,784)	(400,546)	(2,411)	(402,957)
1,697	40,511	-	-	-	-	-	42,208	-	42,208
-	-	-	-	-	-	-	-	(39,841)	(39,841)
-	-	-	-	-	-	-	-	480	480
-	-	557	-	-	-	-	557	79	636
99,429	332,985	29,724	(147,893)	262	13,693	943,305	1,271,505	510	1,272,015

יתרה ליום 1 בינואר, 2008

הפסד

התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ

שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שנזקף לקרנות הון

רווחים והפסדים נטו ממימוש של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועברו לדוח רווח והפסד

הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועבר לדוח רווח והפסד

הטבת מס המתייחסת לרכיבים של הפסד כולל אחר

סה"כ רווח (הפסד) כולל אחר

סה"כ הרווח (ההפסד) כולל

הנפקת מניות - ראה באור 15(ו)2

רכישת זכויות שאינן מקנות שליטה - ראה באור 15(ו)2

הנפקת הון לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה

עלות תשלום מבוסס מניות

יתרה ליום 31 בדצמבר, 2008

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

לשנה שהסתיימה ביום			נספח	
31 בדצמבר				
2008	2009	2010		
אלפי ש"ח				
364,850	(114,946)*	8,335	(א)	<u>תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת</u>
				<u>תזרימי מזומנים מפעילות השקעה</u>
				השקעה בחברות כלולות
(6)	-	-		
(21,910)	-	-	(ד)	מזומנים שנגרעו בשל רכישתן של חברות מאוחדות שאוחדו לראשונה
48,855	-	-	(ה)	מזומנים שנוספו בשל רכישת מסלולי קופות גמל מבטיחות תשואה שאוחדו לראשונה
(36,768)	(24,983)	(51,474)		השקעה ברכוש קבוע
(62,779)	(62,935)	(115,660)		השקעה בנכסים בלתי מוחשיים
(72,687)	13,876	(87,417)		השקעה (מימוש השקעה) בהשקעות פיננסיות על-ידי חברות הקבוצה שאינן חברות ביטוח, נטו
(60,993)	(21,738)*	(61,647)		הלוואות לחברות מוחזקות שניתנו
14,824	-	2,412		דיבידנד שהתקבל מחברות כלולות
1,909	2,753	5,033		תמורה ממימוש רכוש קבוע
4,773	-	-		תמורה ממימוש נכסים בלתי מוחשיים
(184,782)	(93,027)	(308,753)		מזומנים נטו ששימשו לפעילות השקעה
				<u>תזרימי מזומנים מפעילות מימון</u>
255,692	-	254,782		קבלת התחייבויות פיננסיות
(91,696)	(155,621)	(84,994)		פירעון התחייבויות פיננסיות
-	-	80		הנפקת הון לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
163,996	(155,621)	169,868		מזומנים נטו שנבעו מפעילות (שימשו לפעילות) מימון
7,328	2,344	(1,619)		השפעת תנודות בשער החליפין על יתרות מזומנים ושווי מזומנים
351,392	(361,250)	(132,169)		עליה (ירידה) במזומנים ושווי מזומנים
645,593	996,985	635,735	(ב)	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה
996,985	635,735	503,566	(ג)	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה

(* סווג מחדש - ראה באור 2(כח).

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
(232,130)	402,970	281,947	(א) <u>תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת</u>
			רווח נקי (הפסד) לשנה
			התאמות לסעיפי רווח והפסד:
(16,370)	1,808	(121)	חלק החברה בהפסדי (רווחי) חברות כלולות
2,196,221	(2,941,116)	(1,185,969)	הפסדים (רווחים) נטו מהשקעות פיננסיות עבור חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
			הפסדים (רווחים) נטו מהשקעות פיננסיות אחרות:
316,258	(322,207)	(346,031)	נכסי חוב סחירים
(888,540)	(695,222)	(622,471)	נכסי חוב שאינם סחירים
105,387	(56,127)	(43,228)	מניות
(30,522)	(55,743)	(47,446)	אחרות
(497,417)	(1,129,299)	(1,059,176)	
158,136	126,653	107,128	הוצאות מימון בגין התחייבויות פיננסיות
			הפסד (רווח) ממימוש:
74	(195)	(427)	רכוש קבוע
79	-	-	נכסים בלתי מוחשיים
(5,969)	(16,091)	(20,548)	עליית ערך נדל"ן להשקעה
32,409	-	-	ירידת ערך בגין נכסים בלתי מוחשיים
			פחת והפחתות:
27,245	27,458	28,848	רכוש קבוע
62,034	70,227	84,182	נכסים בלתי מוחשיים

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
			(א) תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת (המשך)
(1,525,475)	3,130,668	1,670,002	שינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
647,086	900,009	880,668	שינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
3,473	2,630	1,926	עסקאות תשלום מבוסס מניות
(57,088)	(218,979)	(291,609)	שינוי בנכסי ביטוח משנה
(21,490)	(10,713)	(70,961)	שינוי בהוצאות רכישה נדחות
(67,451)	190,793	152,768	מסים על ההכנסה (הטבת מס)
			שינויים בסעיפים מאזניים אחרים: השקעות פיננסיות עבור חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה:
(821,676)	(325,621)	(1,145,082)	רכישות, נטו של השקעות פיננסיות
(597)	(3,845)	(22,545)	השקעות פיננסיות ונדל"ן להשקעה:
(237,497)	(1,339,798) *	(577,964)	רכישת נדל"ן להשקעה
(21,085)	12,489	2,623	רכישות, נטו של השקעות פיננסיות
(17,171)	(17,338)	4,498	פרמיות לגבייה
41,906	140,144	167,011	חייבים ויתרות חובה
12,934	16,463	15,548	זכאים ויתרות זכות
(107,689)	(1,383,653)	(1,259,200)	התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו סך ההתאמות הדרושות להצגת תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת
			מזומנים ששולמו והתקבלו במהלך השנה עבור:
(115,042)	(84,761)	(79,974)	ריבית ששולמה
826,862	964,144	1,011,562	ריבית שהתקבלה
(130,562)	(177,850)	(140,980)	מסים ששולמו
5,806	65,242	67,010	מסים שהתקבלו
117,605	98,962	127,970	דיבידנד שהתקבל
704,669	865,737	985,588	
364,850	(114,946)	8,335	סך הכל תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת

(* סווג מחדש - ראה באור 2(כח).

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
			מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה (ב)
321,259	425,016	105,295	מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
324,334	571,969	530,440	מזומנים ושווי מזומנים אחרים
<u>645,593</u>	<u>996,985</u>	<u>635,735</u>	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה
			מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה (ג)
425,016	105,295	67,575	מזומנים ושווי מזומנים עבור חוזים תלויי תשואה
571,969	530,440	435,991	מזומנים ושווי מזומנים אחרים
<u>996,985</u>	<u>635,735</u>	<u>503,566</u>	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה
			מזומנים שנגרעו בשל רכישתן של חברות מאוחדות שאוחדו לראשונה (ד)
(24,932)	-	-	נכסים בלתי מוחשיים
1,699	-	-	זכאים ויתרות זכות
(28)	-	-	חייבים ויתרות חובה
480	-	-	זכויות שאינן מקנות שליטה
871	-	-	עודף עלות הרכישה על ההון
<u>(21,910)</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	
			מזומנים שנוספו בשל רכישת מסלולי קופות גמל מבטיחות תשואה שאוחדו לראשונה (ה)
209	-	-	מוניטין שנוצר ברכישה
(33,209)	-	-	נכסים בלתי מוחשיים
(269)	-	-	חייבים ויתרות חובה
(110,175)	-	-	נכסי חוב סחירים
(3,631,385)	-	-	נכסי חוב שאינם סחירים
20,999	-	-	זכאים ויתרות זכות
<u>3,802,685</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	התחייבות בגין חוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
<u>48,855</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	
			פעילות מהותית שלא במזומן (ו)
-	-	28,812	החלפת נכסי חוב סחירים במניות במסגרת הסדר חוב
<u>39,841</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	רכישת חלקו של בעל זכויות שאינן מקנות שליטה תמורת הנפקת מניות

הבאורים המצורפים מהווים חלק בלתי נפרד מהדוחות הכספיים המאוחדים.

באור 1: - כללי

א. תיאור כללי של הקבוצה ופעילותה

מנורה מבטחים החזקות בע"מ (להלן - החברה) הינה חברה ציבורית אשר מניותיה רשומות למסחר בבורסה לניירות ערך בתל-אביב יפו. בעלי מניותיה העיקריים של החברה הינם ניידן אסטבלישמנט ופלמס אסטבלישמנט (תאגידים זרים) המוחזקים בנאמנות עבור מר מנחם גורביץ והמחזיקים בכ- 61.86% ממניות החברה. החברה פועלת באמצעות חברות בשליטתה בכל ענפי הביטוח העיקריים ובכללם ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (ביטוח חיים ובריאות, פנסיה וגמל) וביטוח כללי. בנוסף עוסקת החברה באמצעות חברות בשליטתה בפעילות בתחום שוק ההון והפיננסים ובכלל זה בניהול קרנות נאמנות, ניהול תיקי השקעות וחיתום. לחברה גם השקעות בנדל"ן בחו"ל באמצעות חברה בשליטתה.

החברה הינה תושבת ישראל, אשר נתאגדה בישראל וכתובתה הרשמית הינה אלנבי 115, תל-אביב יפו.

ב. צירופי עסקים

- (1) בחודש מרס, 2008 רכשה חברה מאוחדת - מנורה מבטחים גמל בע"מ (להלן - מבטחים גמל) את מכלול הזכויות והתחייבויות של קופת הגמל "יתר" קופת גמל לתגמולים.
- (2) בחודש ספטמבר, 2008 רכשה חברה מאוחדת - מנורה מבטחים פיננסים בע"מ (להלן - מנורה פיננסים) 60% מזכויות ההצבעה של מנורה מבטחים והסתדרות המהנדסים חברה לניהול קופות גמל בע"מ (להלן - מנורה מהנדסים), שהינה חברה המנהלת קרן השתלמות.

ג. הגדרות

דוחות כספיים אלה -

- החברה - מנורה מבטחים החזקות בע"מ.
- הקבוצה - החברה והחברות המוחזקות שלה.
- חברות מאוחדות - חברות אשר לחברה שליטה בהן (כהגדרתן ב- IAS 27 (2008)) ואשר דוחותיהן מאוחדים עם דוחות החברה.
- חברה בשליטה משותפת - חברה המוחזקת על ידי החברה ועל ידי גורם נוסף, ואשר בגינה קיימת הסכמה חוזית לשליטה משותפת, ודוחותיה מאוחדים עם הדוחות הכספיים המאוחדים בדרך של איחוד יחסי.
- חברות כלולות - חברות אשר לחברה השפעה מהותית בהן ואינן חברות מאוחדות, ואשר השקעת החברה בהן כלולה בדוחות הכספיים המאוחדים של החברה על בסיס השווי המאזני.
- חברות מוחזקות - חברות מאוחדות, חברה מאוחדת בשליטה משותפת וחברות כלולות.
- צדדים קשורים - כהגדרתם ב- IAS 24.
- בעלי עניין ובעל שליטה - כהגדרתם בתקנות ניירות ערך (דוחות כספיים שנתיים), התש"ע-2010.
- המפקח - המפקח על הביטוח.
- חוק הפיקוח - חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981.
- תקנות ההון - תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (הון עצמי מינימלי הנדרש ממבטח), התשנ"ח-1998, על תיקונן.
- תקנות דרכי השקעה - תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי השקעת ההון והקרנות של מבטח וניהול התחייבויותיו), התשס"א-2001, על תיקונן.

באור 1: - כללי (המשך)

ג. הגדרות (המשך)

- תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (פרטי דין וחשבון), התשנ"ח-1998.
- חוזי ביטוח - חוזים לפיהם צד אחד (המבטח) לוקח סיכון ביטוחי משמעותי מצד אחר (בעל הפוליסה), על ידי הסכמה לפצות או לשפות את בעל הפוליסה אם אירוע עתידי לא ודאי מוגדר (מקרה הביטוח) ישפיע באופן שלילי על בעל הפוליסה.
- חוזי השקעה - פוליסות שאינן מהוות חוזי ביטוח, לרבות הפקדות לקופות גמל מבטיחות תשואה.
- חוזים תלויי תשואה - חוזי ביטוח וחוזי השקעה במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח בהם ההתחייבויות צמודות לתשואת תיק ההשקעות (פוליסות משתתפות ברווחי השקעה).
- נכסים עבור חוזים תלויי תשואה - סך כל הנכסים העומדים כנגד התחייבויות הנובעות מחוזים תלויי תשואה.
- התחייבויות בגין חוזי ביטוח - עתודות ביטוח ותביעות תלויות במגזרי הפעילות ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח וביטוח כללי.
- נכסי ביטוח משנה - חלקם של מבטחי המשנה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח.
- פרמיות - פרמיות לרבות דמים.
- פרמיות שהורווחו - פרמיות המתייחסות לתקופת הדוח.
- מדד - מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
- דולר - דולר של ארה"ב.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית

א. בסיס הצגת הדוחות הכספיים

1. בסיס המדידה

הדוחות הכספיים המאוחדים ערוכים על בסיס העלות, למעט נדל"ן להשקעה, התחייבויות בגין תשלום מבוסס מניות, מכשירים פיננסיים נגזרים, מכשירים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד ומכשירים פיננסיים מסווגים כזמינים למכירה, אשר נמדדים בהתאם לשווי הוגן, וכן למעט נכסי מסים נדחים, התחייבויות בגין מסים נדחים, התחייבויות בשל הטבות לעובדים והשקעות אשר נמדדות בהתאם לשיטת השווי המאזני.

ערכם של נכסים לא כספיים ופריטי הון שנוצרו עד ליום 31 בדצמבר, 2003 הותאמו לשינויים במדד עד לאותו יום, מאחר ועד למועד זה נחשבה כלכלת מדינת ישראל ככלכלה היפר אינפלציונית.

2. מתכונת העריכה של הדוחות הכספיים

דוחות כספיים אלו נערכו בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (להלן - תקני IFRS). תקנים אלו כוללים:

- א. תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS).
- ב. תקני חשבונאות בינלאומיים (IAS).
- ג. הבהרות לתקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRIC) ולתקני חשבונאות בינלאומיים (SIC).

כמו כן, הדוחות הכספיים נערכו בהתאם להוראות תקנות ניירות ערך (דוחות כספיים שנתיים), התש"ע-2010 ודרישות הגילוי כפי שנקבעו בחוק הפיקוח, התקנות שהותקנו על פיו והוראות המפקח.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

א. בסיס הצגת הדוחות הכספיים (המשך)

3. מדיניות חשבונאית עקבית ויישום לראשונה של תקני IFRS

המדיניות החשבונאית שיושמה בדוחות הכספיים יושמה באופן עקבי בכל התקופות המוצגות.

4. שינויים במדיניות החשבונאית לאור יישום תקנים חדשים

3 IFRS (מתוקן) - צירופי עסקים ו- IAS 27 (מתוקן) - דוחות כספיים מאוחדים ונפרדים

על פי התקנים החדשים:

- הגדרת עסק הורחבה כך שכוללת גם פעילויות ונכסים שלא מנוהלים כעסק, כל עוד המוכר מסוגל להפעיל אותם כעסק.
 - ניתן לבחור לגבי כל עסקת צירוף עסקים בנפרד, האם למדוד את הזכויות שאינן מקנות שליטה, וכנגזר מכך את המוניטין, על בסיס מלוא השווי ההוגן או לפי החלק היחסי הנרכש בשווי ההוגן של הנכסים המזוהים, נטו במועד הרכישה.
 - תמורה מותנית בצירופי עסקים נמדדת בהתאם לשווייה ההוגן כאשר שינויים בשווי ההוגן של התמורה המותנית, שאינם מהווים התאמות בתקופת המדידה לעלות הרכישה, לא מוכרים כהתאמת המוניטין. במקרים בהם התמורה המותנית נחשבת נגזר פיננסי בתחולת 39 IAS, היא נמדדת בשווי הוגן כאשר השינויים נזקפים לרווח או הפסד.
 - עלויות רכישה ישירות המיוחסות לעסקת צירוף העסקים מוכרות ברווח והפסד עם התהוותן, ולא כחלק מעלות הרכישה.
 - עדכון יתרת נכס מס נדחה בגין הפרשים זמניים שנרכשו ואשר לא עמדו בדרישות ההכרה במועד הרכישה, תתבצע מול רווח או הפסד ולא כתיקון מוניטין.
 - הפסדי חברה בת, גם אם מביאים לגרעון בהון החברה הבת, מוקצים בין החברה האם לבין זכויות שאינן מקנות שליטה, גם אם בעלי הזכויות שאינן מקנות שליטה אינם ערבים או שאין להם מחויבות חוזית לתמוך בחברה הבת או לבצע השקעה נוספת.
 - עסקה עם בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה, בין אם מכירה ובין אם רכישה, מטופלת כעסקה במישור ההוני. לפיכך, רכישת זכויות שאינן מקנות שליטה על ידי הקבוצה מוכרת כגידול או קיטון בהון (קרן בגין עסקאות עם בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה/יתרת רווח) המחושב כהפרש בין התמורה ששולמה על ידי הקבוצה לבין סכום החלק הנרכש בזכויות שאינן מקנות שליטה אשר נגרע במועד הרכישה. במימוש החזקה בחברה בת, ללא איבוד שליטה, מוכר גידול או קיטון בהון (קרן בגין עסקאות עם בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה/יתרת רווח) בגובה ההפרש בין התמורה שהתקבלה בקבוצה לבין היתרה בדוחות הכספיים של הזכויות שאינן מקנות שליטה בחברה הבת שהתווספו להון החברה (כאשר הזכויות שאינן מקנות שליטה כללו חלק ברווח כולל אחר, החברה מייחסת מחדש את הסכומים המצטברים שהוכרו ברווח כולל אחר בין הבעלים של החברה לבין הזכויות שאינן מקנות שליטה).
 - במועד הרכישה מבוצע סיווג וייעוד מחדש של הנכסים וההתחייבויות בהתאם לתנאים החוזיים, התנאים הכלכליים ותנאים רלוונטיים אחרים שקיימים במועד הרכישה, למעט חכירות וחוזי ביטוח.
 - בצירוף עסקים המושג בשלבים, זכויות הוניות בנרכשת שהוחזקו על ידי הרוכשת קודם להשגת השליטה נמדדות בשווי הוגן למועד הרכישה ונכללות בתמורת הרכישה תוך הכרה ברווח או הפסד בהתאם למדידה בשווי ההוגן, כולל מימוש סכומים שנזקפו כרווח כולל אחר. במועד אובדן שליטה בחברה הבת יתרת האחזקה, אם קיימת, משוערכת לשווי הוגן כנגד רווח או הפסד מהמימוש ושווי הוגן זה מהווה בסיס לעלותה לצורך טיפול עוקב.
 - תזרימי מזומנים בגין עסקאות עם הזכויות שאינן מקנות שליטה (ללא שינוי סטאטוס) מסווגים בדוח על תזרימי המזומנים רק במסגרת תזרימי מזומנים מפעילות מימון (ולא ניתן יותר לסווגם במסגרת תזרימי מזומנים מפעילות השקעה).
- התקנים מיושמים באופן של מכאן ולהבא החל מיום 1 בינואר, 2010. ליישום לראשונה של התקנים אין השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

א. בסיס הצגת הדוחות הכספיים (המשך)

4. שינויים במדיניות החשבונאית לאור יישום תקנים חדשים (המשך)

IFRS 5 - נכסים לא שוטפים המוחזקים למכירה ופעילויות שהופסקו

א) בהתאם לתיקון ל-IFRS 5, כאשר החברה האם מחליטה לממש חלק מהחזקתה בחברה מאוחדת כך שלאחר המימוש תישאר לחברה האם החזקה שאינה מקנה שליטה, לדוגמה זכויות המקנות השפעה מהותית, כל הנכסים וההתחייבויות המיוחסים לחברה המאוחדת יסווגו כמוחזקים למכירה ויחולו הוראות IFRS 5 הרלוונטיות, לרבות הצגה כפעילות שהופסקה.

ב) תיקון נוסף מבהיר מהם הגילויים הנדרשים לגבי נכסים לא שוטפים (או קבוצות מימוש) המסווגים כמוחזקים למכירה או כפעילויות שהופסקו. בהתאם לתיקון, יש לתת רק את הגילויים הנדרשים על פי IFRS 5. דרישות הגילוי המופיעות בשאר תקני IFRS יחולו על נכסים אלו רק אם הן מתייחסות באופן ספציפי לאותם נכסים לא שוטפים או לאותן קבוצות מימוש.

התיקונים מיושמים באופן של מכאן ולהבא החל מיום 1 בינואר, 2010. ליישום לראשונה של התיקונים אין השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

IAS 7 - דוח על תזרימי מזומנים

התיקון ל-IAS 7 קובע כי רק תזרימים שהביאו להכרה בנכס יכולים להיות מסווגים כתזרימי מזומנים מפעילות השקעה. התיקון מיושם למפרע החל מיום 1 בינואר, 2010. ליישום לראשונה של התיקון אין השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

IAS 17 - חכירות

בהתאם לתיקון ל-IAS 17, הוסרה ההנחיה הספציפית לגבי אופן סיווג חכירת קרקע כחכירה תפעולית או מימונית. בהתאם לזאת, לא קיימת עוד הדרישה לסווג חכירת קרקע כחכירה תפעולית בכל מקרה בו הבעלות אינה צפויה לעבור לחוכר בתום תקופת החכירה, אלא יש לבחון את סיווג חכירת הקרקע בהתאם להנחיות הכלליות המופיעות ב-IAS 17 המתייחסות לסיווג חכירה כתפעולית או כמימונית במועד החתימה על ההסכם המקורי עם מינהל מקרקעי ישראל (להלן - המינהל) תוך התחשבות בכך, שלקרקע, בדרך כלל, אורך חיים כלכליים אין סופי. לפיכך חכירת קרקע מהמינהל תיבחן תוך עריכת השוואה בין הערך הנוכחי של סכום שנזקף כהוצאות מראש בגין חכירה תפעולית לשווי ההוגן של הקרקע וכאשר הסכום האמור משקף באופן מהותי את השווי ההוגן, החכירה תסווג כמימונית.

התיקון מיושם למפרע החל מיום 1 בינואר, 2010. ליישום לראשונה של התיקון אין השפעה מהותית על הדוחות הכספיים, מאחר והקבוצה סיווגה זכויות בקרקע בחכירה תפעולית מהמינהל כנדל"ן להשקעה.

IAS 36 - ירידת ערך נכסים

התיקון ל-IAS 36 מבהיר מהי היחידה החשבונאית הנדרשת אליה יוקצה מוניטין, לצורך בחינה לירידת ערך מוניטין. בהתאם לתיקון, הרמה הגבוהה ביותר האפשרית להקצאת מוניטין שהוכר בצירוף עסקים הינה מגזר פעילות כהגדרתו ב-IFRS 8 - מגזרי פעילות, לפני קיבוץ לצורכי דיווח.

התיקון מיושם באופן של מכאן ולהבא החל מיום 1 בינואר, 2010. ליישום לראשונה של התיקון אין השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

IAS 39 - מכשירים פיננסיים: הכרה ומדידה

בהתאם לתיקון ל-IAS 39 מובהר כי רק חוזי אקדמה בין הרוכש למוכר לגבי מכירה או רכישה של גוף נשלט, במסגרת צירוף עסקים במועד עתידי, אינם בתחולת IAS 39, כאשר תקופת חוזה האקדמה אינה יותר מתקופה רגילה להשגת האישורים הדרושים לעסקה. התיקון מיושם באופן של מכאן ולהבא החל מיום 1 בינואר, 2010, על כל החוזים שטרם פג תוקפם באותו היום. ליישום לראשונה של התיקון אין השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

א. בסיס הצגת הדוחות הכספיים (המשך)

4. שינויים במדיניות החשבונאית לאור יישום תקנים חדשים (המשך)

IFRIC 17 - חלוקת נכסים שאינם מזומן לבעלים

IFRIC 17 (להלן - ההבהרה) מספקת הנחיות לגבי הטיפול החשבונאי בחלוקת נכסים שאינם במזומן לבעלים.

בהתאם להבהרה, התחייבות בגין החלוקה תוכר כאשר זו אושרה על ידי הסמכות הרלוונטית בחברה. ההתחייבות תימדד לפי השווי ההוגן של הנכס המועבר, ותיזקף ישירות להון ליתרת הרווח. בכל תאריך דיווח, עד לגריעת הנכס, ההתחייבות תימדד לפי השווי ההוגן של הנכס, כאשר שינויים בשווי ההוגן נזקפים ליתרת הרווח. במועד גריעת הנכס, רווח או הפסד מוכר בדוח רווח והפסד בגובה הפרש בין סכום ההתחייבות ויתרת הנכס בדוחות הכספיים למועד הגריעה. בנוסף התחולה של IFRS 5 הורחבה כך שהיא כוללת חלוקת נכסים שאינם במזומן לבעלים.

ההבהרה מיושמת באופן של מכאן ולהבא החל מיום 1 בינואר, 2010. ליישום לראשונה של ההבהרה אין השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

5. יישום מוקדם של תיקון ל- IAS 1

הקבוצה אימצה את התיקון ל- IAS 1 החל מדוחות כספיים אלה. בהתאם לתיקון ניתן להציג את התנועה בין יתרת הפתיחה ליתרת הסגירה בגין כל רכיב של רווח כולל אחר בדוח על השינויים בהון או במסגרת הבאורים לדוחות הכספיים השנתיים. הקבוצה בחרה להציג את התנועה כאמור במסגרת הדוח על השינויים בהון. התיקון מיושם למפרע במספרי השוואה.

ב. עיקרי השיקולים, האומדנים וההנחות בעריכת הדוחות הכספיים

השיקולים

בתהליך יישום עיקרי המדיניות החשבונאית של הקבוצה שקלה ההנהלה את הנושאים הבאים, שלהם השפעה מהותית ביותר על הסכומים שהוכרו בדוחות הכספיים המאוחדים:

1. סיווג חוזי ביטוח וחוזי השקעה

חוזי ביטוח הינם חוזים בהם המבטח לוקח סיכון ביטוחי משמעותי מצד אחר. ההנהלה בוחנת לגבי כל חוזה עם מבטח או עם קבוצת מבטחים בעלי זיקה משותפת, האם הוא כרוך בלקיחת סיכון ביטוחי משמעותי על מנת לסווגו כחוזה ביטוח.

2. סיווג ויעוד ההשקעות הפיננסיות

הנהלת הקבוצה הפעילה שיקול דעת בבואה לסווג ולייעד את ההשקעות הפיננסיות לקבוצות הבאות:

- נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד.
- השקעות המוחזקות לפדיון.
- הלוואות וחייבים.
- נכסים פיננסיים זמינים למכירה.

ראה סעיף ז' להלן.

3. סיווג וייעוד התחייבויות פיננסיות

הנהלת הקבוצה הפעילה שיקול דעת בבואה לסווג את ההתחייבויות הפיננסיות לפי שיטת העלות המופחתת - ראה סעיף ז(6) להלן.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ב. עיקרי השיקולים, האומדנים וההנחות בעריכת הדוחות הכספיים (המשך)

אומדנים והנחות

בעת הכנת הדוחות הכספיים, נדרשת ההנהלה להפעיל שיקול דעת ולהסתייע באומדנים, הערכות והנחות המשפיעים על יישום המדיניות החשבונאית ועל הסכומים המדווחים של נכסים, התחייבויות, הכנסות והוצאות. האומדנים וההנחות שבבסיסם נסקרים באופן שוטף. השינויים באומדנים החשבונאיים נזקפים בתקופה בה נעשה השינוי באומדן.

להלן ההנחות העיקריות שנעשו בדוחות הכספיים בקשר לאי הודאות לתאריך הדיווח ואומדנים קריטיים שחושבו על ידי הקבוצה ואשר שינוי מהותי באומדנים ובהנחות עשוי לשנות את ערכם של נכסים והתחייבויות בדוחות הכספיים המאוחדים בשנת הדיווח הבאה:

1. ירידת ערך מוניטין

הקבוצה בוחנת ירידת ערך של מוניטין לפחות אחת לשנה. הבחינה מחייבת את ההנהלה לבצע אומדן של תזרימי מזומנים עתידיים הצפויים לנבוע משימוש מתמשך ביחידה מניבת המזומנים ואף לאמוד שיעור ניכיון מתאים לתזרימי מזומנים אלה. ראה מידע נוסף בבאור 5(ב) להלן.

2. קביעת שווי הוגן של מכשירים פיננסיים לא סחירים

השווי ההוגן של אגרות חוב בלתי סחירות, הלוואות ופיקדונות, מחושב לפי מודל המבוסס על היוון תזרימי המזומנים, כאשר שיעורי הריבית להיוון נקבעים על ידי חברה המספקת ציטוט ריביות ביחס לדירוגי הסיכון השונים. קיימת אי ודאות בגין אומדן תזרימי מזומנים עתידיים ואומדן שיעורי ההיוון. ראה מידע נוסף בסעיף ז' להלן.

השווי ההוגן של קרנות השקעה נקבע על פי ערך נכסי נקי (N.A.V.) בהתבסס על הדוחות הכספיים של הקרנות. השווי ההוגן של מניות לא סחירות נקבע על פי הערכת שווי של מומחה.

3. ירידת ערך של השקעות פיננסיות

כאשר קיימת ראייה אובייקטיבית שקיים הפסד מירידת ערך בגין הלוואות וחייבים המוצגים בעלותם המופחתת, או בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה, סכום ההפסד נזקף לדוח רווח והפסד. ראה סעיף יד'(1) להלן.

על הנהלת הקבוצה לקבוע האם קיימת ראייה אובייקטיבית כאמור.

4. קביעת השווי ההוגן של נדל"ן להשקעה

נדל"ן להשקעה מוצג לפי שווי הוגן לתאריך הדיווח כאשר שינויים בשווי ההוגן נזקפים לדוח רווח והפסד. השווי ההוגן נקבע על ידי מעריכי שווי חיצוניים בלתי תלויים בהתאם להערכות שווי כלכליות הכוללות שימוש בטכניקות הערכה והנחות לגבי אומדנים של תזרימי מזומנים עתידיים הצפויים מהנכס ואומדן שיעור היוון מתאים לתזרימי מזומנים אלה. לעתים נקבע השווי ההוגן בהתייחס לעסקאות שנעשו לאחרונה בנדל"ן בעל אופי ומיקום דומים לזה המוערך. ראה מידע נוסף בסעיף ט' להלן.

5. קביעת ברות ההשבה של הוצאות רכישה נדחות

הוצאות רכישת פוליסות ביטוח חיים, בריאות ופנסיה נדחות ומופחתות על פני תקופת הפוליסה, אך לא יותר מ- 15 שנה בביטוח חיים ופנסיה ו- 6 שנים בביטוח בריאות. ברות ההשבה של הוצאות הרכישה הנדחות נבדקת אחת לשנה תוך שימוש בהנחות לגבי שיעורי ביטולים, תמותה ותחלואה ומשתנים נוספים כאמור בסעיף ו'(1)ה) להלן אם הנחות אלו לא תמומשה, יתכן ויהיה צורך בהאצת ההפחתה או אף במחיקת הוצאות הרכישה הנדחות.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ב. עיקרי השיקולים, האומדנים וההנחות בעריכת הדוחות הכספיים (המשך)

אומדנים והנחות (המשך)

6. התחייבויות בגין חוזי ביטוח

ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח מבוססות על שיטות הערכה אקטואריות ועל הנחות המפורטות בבאור 35(4)(ב') להלן לגבי ביטוח חיים ובריאות ובבאור 35(4)(ג') להלן לגבי ביטוח כללי.

ההערכות האקטואריות וההנחות השונות נעשות על סמך ניסיון העבר ומבוססות, בעיקר, על כך שדפוס ההתנהגות והתביעות בעבר מייצג את מה שיקרה בעתיד. השתנות בגורמי הסיכון, בשכיחות האירועים או בחומרתם, וכן שינוי המצב המשפטי עשויים להשפיע באופן מהותי על גובה ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח. לגבי ניתוחי רגישות של הסיכון הביטוחי בביטוח חיים ובריאות ראה באור 35(4)(ב') (5) להלן.

7. תביעות משפטיות

כנגד הקבוצה תלויות ועומדות תביעות משפטיות, תובענות ייצוגיות וכן בקשות לאישור תובענות כייצוגיות. בהערכות סיכויי התביעות המשפטיות שהוגשו נגד הקבוצה, הסתמכה הקבוצה על חוות דעת יועציה המשפטיים. הערכות אלה של היועצים המשפטיים מתבססות על מיטב שיפוטם המקצועי, בהתחשב בשלב בו מצויים ההליכים, וכן על הניסיון המשפטי שנצבר בנושאים השונים. מאחר שתוצאות התביעות תקבענה בבתי המשפט, עלולות התוצאות להיות שונות מהערכות אלה. ראה מידע נוסף בבאור 37(א) להלן.

8. הטבות בגין פנסיה והטבות אחרות לאחר סיום העסקה

התחייבות בגין תוכניות הטבה מוגדרות לאחר העסקה נקבעת תוך שימוש בטכניקות הערכה אקטואריות. חישוב ההתחייבות כרוכה בקביעת הנחות בין השאר לגבי שיעורי היוון, שיעורי תשואה צפויים על נכסים, שיעור עליית השכר ושיעורי תחלופת עובדים. קיימת אי ודאות מהותית בגין אומדנים אלו בשל היות התוכניות לזמן ארוך. ראה מידע נוסף בסעיף טז' ובבאור 22 להלן.

9. נכסי מסים נדחים

נכסי מסים נדחים מוכרים בגין הפסדים מועברים לצורכי מס והפרשים זמניים, שטרם נוצלו, במידה וצפוי שתהיה הכנסה חייבת עתידית שכנגדה ניתן יהיה לנצלם. נדרש שיקול דעת של ההנהלה על מנת לקבוע האם ניתן להכיר בנכס מסים נדחים ואת סכום נכס המסים הנדחים שניתן להכיר בו וזאת בהתבסס על קיום, עיתוי וסכום ההכנסה החייבת במס הצפויה. ראה מידע נוסף בסעיף כא' ובבאור 21 להלן.

10. קביעת השווי ההוגן של עסקאות תשלום מבוסס מניות

השווי ההוגן של עסקאות תשלום מבוסס מניות נקבע באמצעות מודל תמחור אופציות. הנחות המודל כוללות את מחיר המניה, מחיר המימוש, תנודתיות צפויה, אורך החיים הצפוי, דיבידנד צפוי ושיעור ריבית חסרת סיכון.

ג. מטבע הפעילות ומטבע חוץ

1. מטבע הפעילות ומטבע ההצגה

הדוחות הכספיים מוצגים בש"ח, מטבע הפעילות של הקבוצה.

מטבע פעילות זה הוא המטבע המשקף באופן הטוב ביותר את הסיביבה הכלכלית שבה פועלת הקבוצה ואת עסקאותיה. מטבע הפעילות, נקבע בנפרד עבור כל חברה בקבוצה, לרבות חברות כלולות המוצגות על פי שיטת השווי המאזני, ולפי מטבע זה נמדדים מצבה הכספי ותוצאות פעולותיה.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ג. מטבע הפעילות ומטבע חוץ (המשך)

1. מטבע הפעילות ומטבע ההצגה (המשך)

כאשר מטבע הפעילות של חברה בקבוצה שונה ממטבע ההצגה, חברה זו מהווה פעילות חוץ שנתוני דוחותיה הכספיים מתורגמים לצורך הכללתם בדוחות הכספיים המאוחדים כדלקמן:

(א) נכסים והתחייבויות בכל תאריך דיווח (כולל מספרי השוואה) מתורגמים לפי שער סגירה של תאריך הדיווח הרלוונטי.

(ב) הכנסות והוצאות לתקופות המוצגות בדוח רווח והפסד (כולל מספרי השוואה) מתורגמות לפי שער חליפין ממוצעים בתקופות המוצגות; אולם, במקרים בהם חלו תנודות משמעותיות בשערי החליפין, הכנסות והוצאות מתורגמות לפי שער החליפין כפי שהיו במועד העסקאות עצמן.

(ג) הון מניות, קרנות הון ותנועות הוניות אחרות מתורגמים לפי שער החליפין במועד התהוותם.

(ד) יתרת הרווח (הפסד) מתורגמת בהתבסס על יתרת הפתיחה שתורגמה לפי שער החליפין לאותו מועד ותנועות רלוונטיות נוספות (כגון: דיבידנד) במשך התקופה שתורגמו כאמור בסעיפים ב) ו-ג) לעיל.

(ה) כל הפרשי התרגום שנוצרו נזקפים כרווח (הפסד) כולל אחר לסעיף נפרד בהון, בקרן הון "התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ".

בעת מימוש פעילות חוץ, בחלקה או במלואה, הרווח (הפסד) כולל אחר מועבר לדוח רווח והפסד במועד המימוש. החל מיום 1 בינואר, 2010, בעת מימוש חלק מפעילות חוץ, שהינה חברה מאוחדת, תוך איבוד שליטה, הרווח (הפסד) המצטבר שהוכר ברווח כולל אחר מועבר לדוח רווח והפסד, ואילו בעת מימוש חלק מפעילות חוץ, שהינה חברה מאוחדת, תוך שימור השליטה בחברה המאוחדת, חלק יחסי של הסכום המצטבר שהוכר ברווח כולל אחר, מיוחס מחדש לזכויות שאינן מקנות שליטה.

2. עסקאות, נכסים והתחייבויות במטבע חוץ

עסקאות הנקובות במטבע חוץ (מטבע השונה ממטבע הפעילות) נרשמות עם ההכרה הראשונית בהן לפי שער החליפין במועד העסקה. לאחר ההכרה הראשונית, נכסים והתחייבויות כספיים הנקובים במטבע חוץ מתורגמים בכל תאריך דיווח למטבע הפעילות לפי שער החליפין במועד זה. הפרשי שער נזקפים לדוח רווח והפסד, למעט הפרשי שער בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה שאינם מכשירי חוב, הנזקפים לקרן הון עד למועד המימוש.

עסקאות ביטוח משנה לסוגיהן מתורגמות למטבע הפעילות בהתאם להסכמים שנחתמו עם מבטחי המשנה.

3. פריטים כספיים צמודי מדד

נכסים והתחייבויות כספיים הצמודים על פי תנאיהם לשינויים במדד מותאמים לפי המדד הרלוונטי, בכל תאריך דיווח, בהתאם לתנאי ההסכם. הפרשי הצמדה הנובעים מההתאמה כאמור נזקפים לדוח רווח והפסד.

ד. מבנה הדיווח הנוכחי

הדוחות המאוחדים על המצב הכספי, הכוללים בעיקר את הנכסים וההתחייבויות של חברת ביטוח מאוחדת, הוצגו לפי סדר נזילות ללא הבחנה בין שוטף ללא שוטף. הצגה זו, המספקת מידע מהימן ורלבנטי יותר, תואמת את תקן חשבונאות בינלאומי מס' 1 - "הצגת דוחות כספיים".

ה. דוחות כספיים מאוחדים

בשל היישום לראשונה של IFRS 3 (מתוקן) ושל IAS 27 (מתוקן), הקבוצה שינתה את המדיניות החשבונאית שתיישם בטיפול בצירופי עסקים ועסקאות עם הזכויות שאינן מקנות שליטה. למידע נוסף, ראה סעיף א(4) לעיל.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ה. דוחות כספיים מאוחדים (המשך)

הדוחות הכספיים המאוחדים כוללים את הדוחות של חברות שלחברה יש שליטה בהן (חברות בנות). שליטה מתקיימת כאשר לחברה יש את היכולת, במישרין או בעקיפין, להתוות את המדיניות הכספית והתפעולית של החברה הנשלטת. בבחינת שליטה נלקחת בחשבון השפעת זכויות הצבעה פוטנציאליות שניתנות למימוש בתאריך הדיווח.

בבחינת השליטה נלקחו גם בחשבון הסיכונים שנושאות חברות הקבוצה בהבטחת התשואה של זכויות עמיתים בקופות גמל.

איחוד הדוחות הכספיים מתבצע החל ממועד השגת השליטה, ועד למועד בו הופסקה השליטה.

יתרות ועסקאות הדדיות מהותיות ורווחים והפסדים הנובעים מעסקאות בין חברות הקבוצה בוטלו במלואם בדוחות הכספיים המאוחדים.

החל מיום 1 בינואר, 2010 רכישת זכויות שאינן מקנות שליטה על ידי הקבוצה נרשמת כנגד גידול בהון המחושב כהפרש בין התמורה ששולמה על ידי הקבוצה לבין סכום החלק הנרכש בזכויות שאינן מקנות שליטה אשר נגרע במועד הרכישה (כאשר הזכויות שאינן מקנות שליטה כללו חלק ברווח כולל אחר, החברה מייחסת מחדש את הסכומים המצטברים שהוכרו ברווח כולל אחר בין הבעלים של החברה לבין הזכויות שאינן מקנות שליטה). כאשר הפרש זה שלילי, מוכר קיטון בהון בגובה הפרש זה. במימוש החזקה בחברה בת, ללא איבוד שליטה, מוכר גידול או קיטון בהון בגובה ההפרש בין התמורה שהתקבלה בקבוצה לבין היתרה בדוחות הכספיים של הזכויות שאינן מקנות שליטה בחברה הבת שהתווספו להון החברה, בהתחשב גם במימוש המוניטין בגין החברה הבת, אם קיים, וכן בהפרשי תרגום בגין פעילות חוץ שהוכרו ברווח כולל אחר, אם קיימים, בהתאם לירידה בשיעור ההחזקה בחברה הבת.

עד ליום 31 בדצמבר, 2009, רכישת זכויות שאינן מקנות שליטה על ידי הקבוצה נרשמה כנגד מוניטין המחושב כהפרש בין התמורה ששולמה לבין סכום החלק הנרכש בזכויות שאינן מקנות שליטה אשר נגרע במועד הרכישה. כאשר הפרש זה שלילי, הוכר רווח בגובה הפרש זה.

החל מיום 1 בינואר, 2010 הפסדים מיוחסים לזכויות שאינן מקנות שליטה גם אם כתוצאה מכך יתרת הזכויות שאינן מקנות שליטה בדוח המאוחד על המצב הכספי הינה שלילית. עד ליום 31 בדצמבר, 2009 הפסדים יוחסו כולם לבעלי המניות של החברה, אלא אם לבעלי הזכויות שאינן מקנות שליטה היתה מחויבות וביכולתם היה לבצע השקעות נוספות.

הדוחות הכספיים המאוחדים כוללים את הדוחות הכספיים של חברה בשליטה משותפת, לגביה קיים בין בעלי מניותיה הסכם חוזי לשליטה משותפת, ואשר מאוחדת עם דוחות החברה בדרך של איחוד יחסי. החברה מאחדת בדוחותיה הכספיים המאוחדים את חלקה בנכסים, בהתחייבויות, בהכנסות ובהוצאות של החברה בשליטה משותפת עם פריטי הדוחות הכספיים המתאימים. יתרות ועסקאות הדדיות מהותיות ורווחים והפסדים הנובעים מעסקאות בין הקבוצה לבין החברה בשליטה משותפת מבוטלים בהתאם לשיעור ההחזקה בחברה בשליטה משותפת.

בשנת 2007 הקימה מנורה ביטוח את מנורה מבטחים גיוס הון בע"מ (להלן - מנורה גיוס הון), שהינה ישות למטרה מיוחדת (SPE - Special Purpose Entity) לצורכי גיוס מקורות בישראל עבור מנורה ביטוח באמצעות הנפקות ציבוריות ופרטיות של אגרות חוב ותעודות התחייבות. בנוסף, מנורה ביטוח ערבה לחובות מנורה גיוס הון וכל כספי הגיוס של מנורה גיוס הון מועברים למנורה ביטוח. בהתאם לתקני IFRS, יש לאחד את דוחותיה הכספיים של ה-SPE, אם, בהתבסס על הערכת מהות הקשר עם הקבוצה והסיכונים וההטבות של ה-SPE, הקבוצה שולטת ב-SPE. ה-SPE הנשלטת על ידי הקבוצה הוקמה בהתאם לתנאים המטילים מגבלות על קבלת החלטות של הנהלת ה-SPE והמאפשרים לקבוצה ליהנות מכל ההטבות המתייחסות לפעילות ולנכסים נטו של ה-SPE.

הדוחות הכספיים של החברה והחברות המאוחדות ערוכים לתאריכים ולתקופות זהים. המדיניות החשבונאית בדוחות הכספיים של החברות המאוחדות יושמה באופן אחיד ועקבי עם זו שיושמה בדוחות הכספיים של החברה.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

1. חוזי ביטוח וחוזים לניהול נכסים

IFRS 4 הדן בחוזי ביטוח מאפשר למבטח להמשיך במדיניות החשבונאית בה נקט לפני מועד המעבר לתקינה הבינלאומית לגבי חוזי ביטוח שהוא מנפיק (לרבות עלויות רכישה קשורות ונכסים בלתי מוחשיים קשורים) וכן חוזי ביטוח משנה שהוא רוכש. להלן תמצית המדיניות החשבונאית בקשר לחוזי ביטוח:

1. ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח

(א) הכרה בהכנסות - ראה סעיף יט' להלן.

(ב) התחייבויות בגין עסקי ביטוח חיים:

התחייבויות בגין עסקי ביטוח חיים מחושבות בהתאם להוראות המפקח (תקנות וחוזרים), כללים חשבונאיים ושיטות אקטואריות מקובלות. ההתחייבויות מחושבות בהתאם לנתוני הכיסויים הרלוונטיים, כגון: גיל המבוטח, ותק הכיסויים, סוג הביטוח, סכום הביטוח וכו'.

התחייבויות בגין חוזי ביטוח בריאות הכלולות במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח כוללות, במידת הצורך, הפרשה לכיסוי הפסדים צפויים בעתיד המחושבת על בסיס הערכה אקטוארית (פרמיה בחסר - Premium Deficiency).

התחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים ובריאות נקבעות על בסיס הערכה אקטוארית, המבוצעת על-ידי האקטואר הממונה במנורה ביטוח על ביטוח חיים ובריאות (ד"ר אברהם לוונגליק F.I.L.A.A שהינו נושא משרה במנורה ביטוח) (האקטוארית הממונה אשתקד בביטוח חיים - גב' רגינה חייקין F.I.L.A.A). חלקם של מבטחי המשנה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים ובריאות נקבע גם על-פי התנאים של החוזים הרלוונטיים.

(ג) התחייבויות בגין עסקי ביטוח חיים הצמודות למדד וההשקעות צמודות למדד המשמשות כיסוי להתחייבויות אלה, נכללו בדוחות הכספיים לפי המדד שפורסם לאחרונה לפני תאריך הדיווח לרבות התחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים בקשר לפוליסות שלפי תנאיהן ההצמדה הינה חצי שנתית.

(ד) הנחיות המפקח בדבר התחייבויות לתשלום קיצבה:

בחוזרים שפרסם המפקח בדבר חישוב התחייבויות לתשלום קיצבה בפוליסות ביטוח חיים, נקבעו הוראות עדכניות לחישוב ההפרשות וזאת עקב קצב העלייה בתוחלת החיים המצריכה מעקב אחר הלימות ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים המאפשרות קבלת קיצבה והשלמתן באופן ראוי.

בהתאם לכך, בצעה מנורה ביטוח השלמה מיידית של ההתחייבות, ככל שנדרש, בגין פוליסות לגביהן הקצבה בתשלום, כאשר המבוטח הגיע לגיל פרישה או בגין קבוצת פוליסות שאינה רווחית. לגבי פוליסות אחרות, בהן צפויה רווחיות, מתבצעת השלמת ההתחייבות, תוך הקבלה להכנסות הצפויות, לאורך חיי הפוליסה.

(ה) הוצאות רכישה נדחות:

(1) הוצאות הרכישה הנדחות בגין פוליסות ביטוח חיים (להלן - ה-DAC) הנמכרות החל מיום 1 בינואר, 1999 כוללות עמלות לסוכנים ומפקחי רכישה והוצאות הנהלה וכלליות הקשורות לרכישת פוליסות חדשות. ה-DAC מופחת בשיעורים שנתיים שווים על פני תקופת הפוליסה, אך לא יותר מ-15 שנה. ה-DAC המתייחס לפוליסות שבוטלו נמחק במועד הביטול.

הוצאות רכישה נדחות בביטוח חיים בגין פוליסות שהופקו עד ליום 31 בדצמבר, 1998 מחושבות על-ידי האקטואר הממונה, על בסיס שיטת "ניכוי הצילמר" לפי שיעורים מהפרמיה או מהסכום בסיכון בהתאם לתוכניות הביטוח השונות. ניכוי הצילמר מופחת בפוליסות מסוג "עדיף" ב-10% לשנה ובפוליסות מסוג "מסורת" על פני תקופת הפוליסה.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

1. חוזי ביטוח וחוזים לניהול נכסים (המשך)

1. ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (המשך)

ה) הוצאות רכישה נדחות: (המשך)

(1) (המשך)

הוצאות רכישה נדחות בביטוח בריאות כוללות עמלות לסוכנים ולמפקחי רכישה והוצאות הנהלה וכלליות, בקשר להפקת פוליסות חדשות. ה-DAC בביטוח בריאות מחושב על פוליסות שנמכרו החל משנת 2005 ומופחת בשיעורים שנתיים שווים על פני תקופת הפוליסה, אך לא יותר מ-6 שנים. בפוליסות שבוטלו ה-DAC נמחק במועד הביטול.

הוצאות רכישה נדחות בגין חוזים לניהול נכסים (בקרנות פנסיה) כוללות עמלות לסוכנים ומפקחי רכישה בקשר עם יצירת זכויות חוזיות חדשות. ה-DAC בגין עסקי הפנסיה מופחת על פני 15 שנה, המהווים אומדן לתקופה המשוערת לקבלת דמי ניהול לרבות התחשבות בביטולים. במועד ביטול הזכויות החוזיות, נמחק ה-DAC המתייחס.

(2) בהתאם להוראות המפקח, האקטואר הממונה במנורה ביטוח בודק מידי תקופת דיווח את ברות השבת ה-DAC בביטוח חיים ובריאות. הבדיקה נערכת על מנת לוודא שההתחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי ה-DAC בגין הפוליסות שנמכרו מאז שנת 1999 מספיקה, ושהפוליסות צפויות ליצור הכנסות עתידיות שתכסינה את הפחתת ה-DAC ואת ההתחייבויות הביטוחיות, הוצאות התפעול והעמלות בגין אותן פוליסות.

ההנחות המשמשות לבדיקה זו, כוללות הנחות בגין ביטולים, הוצאות תפעול, תשואה מנכסים, דמי ניהול צפויים, תמותה ותחלואה, הנקבעות על-ידי האקטואר הממונה במנורה ביטוח מדי שנה על-פי בדיקות ניסיון העבר ומחקרים רלוונטיים עדכניים.

לעניין ברות השבת ה-DAC בגין עסקי הפנסיה, נבחנים דמי הניהול הצפויים ביחס ל-DAC אשר מופחת על פני התקופה המשוערת לקבלת הכנסות.

(1) בדיקת נאותות ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים (Liability Adequacy Test):

האקטואר הממונה בודק מדי שנה כי סך סכום העתודה בניכוי הוצאות רכישה נדחות מספיק לכסות את התזרים העתידי הצפוי בגין תביעות, עמלות והוצאות בניכוי פרמיות והכנסות מהשקעות. התזרים נבדק לאחר ניכוי ביטולים צפויים ומהוון בריבית ריאלית חסרת סיכון בגין הפוליסות הקיימות, תחת הנחות סבירות. הבדיקה נעשית בנפרד עבור פוליסות פרט ובנפרד עבור פוליסות קולקטיביות. במקרה של פוליסות פרט, הבדיקה נעשית ברמת המוצר ובמקרה של פוליסות קולקטיביות, הבדיקה מתבצעת ברמת הקולקטיב הבודד. החישוב מבוצע בברוטו ובשייר.

ההנחות המשמשות לבדיקות ה"ל כוללות הנחות בגין ביטולים, הוצאות תפעול, תשואה מנכסים, תמותה ותחלואה והן נקבעות על ידי האקטואר הראשי במנורה ביטוח מדי שנה על פי בדיקות, ניסיון העבר ומחקרים רלוונטיים אחרים. עבור פוליסות קולקטיביות הבדיקה נעשית בהתאם לניסיון התביעות של הקולקטיב הבודד ובכפוף למהימנות הסטטיסטית של ניסיון זה.

(2) תביעות תלויות:

תביעות תלויות מחושבות באופן פרטני בהתאם להערכת מומחי מנורה ביטוח על בסיס ההודעות בגין אירועי הביטוח וסכומי הביטוח ולאור גורמי התפתחות צפויים שנקבעו על ידי האקטואר הראשי. חלקם של מבטחי המשנה בתביעות התלויות מחושב על פי ההסכמים שנחתמו עימם.

הפרשות לתשלומי גמלאות, הפרשות לתביעות מתמשכות בתשלום בביטוח אובדן כושר עבודה, ההוצאות הישירות והעקיפות הנובעות מהן, וכן הפרשות לתביעות שאירעו אך לא דווחו (IBNR), חושבו על-ידי האקטואר הממונה ונכללו במסגרת התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ו. חוזי ביטוח וחוזים לניהול נכסים (המשך)

1. ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (המשך)

(ח) חוזי השקעה:

תקבולים בגין חוזי השקעה לא נכללים בסעיף פרמיות שהורווחו אלא נזקפים ישירות להתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה. פדיונות ותום תקופה בגין חוזים אלה לא נזקפים לדוח רווח והפסד אלא נגרעים ישירות מהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה.

בדוח רווח והפסד נזקפים בשל חוזים אלה ההכנסות מהשקעות, דמי הניהול הנגבים מהמבוטחים, תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשל חלקם של המבוטחים בהכנסות מהשקעות, עמלות לסוכנים והוצאות הנהלה וכלליות.

(ט) הפרשה בגין השתתפות ברווחים של המבוטחים בביטוח קבוצתי:

ההפרשה נכללה בסעיף "זכאים ויתרות זכות". כמו כן, השינוי בהפרשה נזקף לסעיף פרמיות שהורווחו בדוח רווח והפסד.

2. ביטוח כללי

(א) הכרה בהכנסה - ראה סעיף יט' להלן.

(ב) סעיף תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו ושייר כולל, בין היתר, סילוק ועלויות טיפול ישירות בגין תביעות ששולמו, הוצאות עקיפות לישוב תביעות, תלויות שאירעו בשנת הדוח וכן עדכון ההפרשה לתביעות התלויות (הכוללת הפרשה לעלויות ישירות ועקיפות בטיפול בתביעות) שנרשמה בשנים קודמות.

(ג) התחייבויות בגין חוזי ביטוח והוצאות רכישה נדחות:

עתודות הביטוח והתביעות התלויות הכלולים בסעיף התחייבויות בגין חוזי ביטוח, וחלקם של מבטחי משנה בעתודה ובתביעות התלויות, הכלול בסעיף נכסי ביטוח משנה, והוצאות הרכישה הנדחות בביטוח כללי, חושבו בהתאם לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (דרכי חישוב הפרשות לתביעות עתידיות בביטוח כללי), התשמ"ה-1984, על תיקוניהן (להלן - תקנות חישוב העתודות), הנחיות המפקח ושיטות אקטואריות מקובלות לחישוב תביעות תלויות, המיושמות בהתאם לשיקול דעתם של האקטוארים הממונים.

(ד) סעיף התחייבויות בגין חוזי ביטוח, מורכב מעתודות ביטוח ותביעות תלויות, כלהלן:

(1) הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה (Unearned Premium Reserve) משקפת את דמי הביטוח המתייחסים לתקופת ביטוח שלאחר תאריך הדיווח.

(2) הפרשה לפרמיה בחסר (Premium Deficiency) נרשמת במידה והפרמיה שטרם הורווחה (בניכוי הוצאות הרכישה הנדחות) אינה מכסה את העלויות הצפויות בגין חוזי הביטוח.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

1. חוזי ביטוח וחוזים לניהול נכסים (המשך)

2. ביטוח כללי (המשך)

ד) סעיף התחייבויות בגין חוזי ביטוח, מורכב מעתודות ביטוח ותביעות תלויות, כלהלן:
(המשך)

(3) תביעות תלויות המחושבות לפי השיטות כמפורט להלן:

3.1 תביעות תלויות וחלקם של מבטחי המשנה בהן נכללו לפי הערכה אקטוארית, למעט לגבי ענפים כאמור בסעיף 3.2 להלן. הוצאות עקיפות ליישוב תביעות נכללות לפי הערכה אקטוארית. התחשיב האקטוארי עבור מנורה ביטוח, בוצע על-ידי האקטואר הממונה על ביטוח כללי ד"ר אברהם לוונגליק (F.I.L.A.A.) שהינו נושא משרה במנורה ביטוח (אשתקד – מר עמיר פלד (F.I.L.A.A.)), ובגין ההתחייבויות הביטוחיות (למעט ענף רכב חובה) של שומרה ביטוח, על-ידי מר ניר הרמתי שהינו עובד שומרה ביטוח. התחשיב האקטוארי בענף רכב חובה בשומרה ביטוח מבוצע על ידי ד"ר אברהם לוונגליק.

3.2 בענפי ביטוח המהווים 4% מהתביעות התלויות בשייר, שבהן קבע האקטואר כי לא ניתן ליישם מודל אקטוארי עקב העדר מובהקות סטטיסטית, נכללו התביעות התלויות הידועות בהתבסס על הערכה פרטנית לכל תביעה לפי חוות דעת שנתקבלה מעורכי דין, מומחי חברות הביטוח המאוחדות ומומחים חיצוניים שמטפלים בתביעות. ההערכות כוללות הפרשה מתאימה לסילוק והוצאות הטיפול אשר טרם שולמו לתאריך הדוחות הכספיים.

3.3 עודף הכנסות על הוצאות:

לגבי עסקים עם זנב תביעות ארוך (ענפים בהם הזמן הנדרש למתן הודעה על קרות הנזק ו/או לקביעת הנזק והפיצוי בגינו, ארוך ועשוי להמשך מספר שנים), כגון ענפי רכב חובה, חבויות, כלי טייס וכלי שיט, מחושב עודף הכנסות על הוצאות על בסיס תלת שנתי מצטבר, בענף ערבויות חוק מכר על בסיס חמש שנים מצטבר (להלן - העודף). בשומרה ביטוח בענפי חבות כלפי צד שלישי וחבות מעבידים מחושב העודף על בסיס חמש שנים מצטבר.

העודף מחושב, בהתאם לתקנות חישוב עתודות ולהנחיית המפקח, על בסיס ההכנסות מפרמיות בניכוי הוצאות רכישה ותביעות, בתוספת הכנסות מהשקעות המחושבות לפי שיעור תשואה ריאלית של 3% לשנה (ללא תלות בתשואה בפועל על ההשקעות), בניכוי חלקם של מבטחי המשנה, לפי ענפי הביטוח ושנת החיתום. העודף המצטבר עד למועד שחרורו משנת תחילת הביטוח בניכוי הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות, ובניכוי התביעות התלויות כפי שחושבו כמפורט לעיל (להלן - הצבירה), נכלל בסעיף התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה. הגירעון, אם קיים, נזקף כהוצאה בדוח רווח והפסד.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

1. חוזי ביטוח וחוזים לניהול נכסים (המשך)

2. ביטוח כללי (המשך)

ד) סעיף התחייבויות בגין חוזי ביטוח, מורכב מעתודות ביטוח ותביעות תלויות, כלהלן:
(המשך)

3) תביעות תלויות המחושבות לפי השיטות כמפורט להלן: (המשך)

3.4 שיבובים ושרידים נלקחים בחשבון בבסיס הנתונים לפיו מחושבות ההערכות האקטואריות של התביעות התלויות. בענפים שאינם סטטיסטיים נלקחים השיבובים בחשבון בעת הערכת הסיכון הכלול בתיקי התביעה על בסיס פרטני.

3.5 להערכת הקבוצה התביעות התלויות הינן נאותות, וזאת בהתחשב בכך שהתביעות התלויות מחושבות בעיקרן על בסיס אקטוארי וכוללות הפרשות מתאימות ככל שנדרש ל-IBNR.

ה) הוצאות רכישה נדחות בביטוח כללי כוללות עמלות לסוכנים והוצאות הנהלה וכלליות המיוחסות לרכישת פוליסות, המתייחסות לפרמיות שטרם הורווחו. הוצאות הרכישה מחושבות לפי שיעורי ההוצאות בפועל או לפי שיעורים תקינים, שנקבעו בתקנות הפיקוח, כאחוז מהפרמיה שטרם הורווחה, לכל ענף בנפרד, לפי הנמוך שבהם.

ו) עסקים המתקבלים מהמאגר הישראלי לביטוח רכב שלידי איגוד חברות הביטוח בישראל (להלן - הפול), מחברות ביטוח אחרות (לרבות ביטוח משותף) וסוכנויות חיתום, נכללים לפי דיווחים המתקבלים עד לתאריך הדיווח בתוספת הפרשות לפי העניין, והכול בהתאם לשיעור השתתפות חברות הביטוח המאוחדות בהם.

2. מכשירים פיננסיים

1. מכשירים פיננסיים שאינם נגזרים

מכשירים פיננסיים שאינם נגזרים כוללים נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות. נכסים פיננסיים כוללים השקעות פיננסיות (נכסי חוב סחירים, נכסי חוב בלתי סחירים, מניות ואחרות) וכן נכסים פיננסיים אחרים כגון: פרמיות לגביה, חייבים אחרים, מזומנים ושווי מזומנים. כמו כן, מכשירים פיננסיים כוללים התחייבויות פיננסיות, כגון הלוואות ואשראי שנתקבלו ואשראי ספקים וזכאים אחרים.

ההכרה הראשונית במכשירים פיננסיים שאינם נגזרים הינה לפי שווי הוגן ולגבי מכשירים שאינם נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד בתוספת כל עלויות העסקה הישירות הניתנות לייחוס. לאחר ההכרה הראשונית, מכשירים פיננסיים שאינם נגזרים נמדדים כמפורט בהמשך. מכשיר פיננסי מוכר כנכס או כהתחייבות במועד קבלת התנאים החוזיים על ידי הקבוצה (מועד העסקה).

מזומנים ושווי מזומנים

מזומנים כוללים יתרות מזומנים לשימוש מיידי ופקדונות לפי דרישה. שווי מזומנים כוללים השקעות לזמן קצר ברמת נזילות גבוהה אשר ניתנות להמרה בנקל לסכומים ידועים של מזומנים ואשר חשופות לסיכון בלתי משמעותי של שינויים בשווי ואשר אינם מוגבלים בשעבוד.

השקעות המוחזקות לפדיון

כאשר לקבוצה יש כוונה מפורשת ויכולת להחזיק מכשירי חוב עד למועד פדיונם, מכשירי החוב מסווגים כמוחזקים לפדיון. השקעות המוחזקות לפדיון נמדדות לפי עלות מופחתת בשיטת הריבית האפקטיבית (תוך התחשבות בעלויות העסקה), בניכוי הפסדים מירידת ערך.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ז. מכשירים פיננסיים (המשך)

1. מכשירים פיננסיים שאינם נגזרים (המשך)

נכסים פיננסיים זמינים למכירה

נכסים פיננסיים זמינים למכירה הינם נכסים פיננסיים שאינם נגזרים שיועדו כזמינים למכירה או שאינם מסווגים לאחת משלוש הקבוצות: נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד, השקעות המוחזקות לפדיון או הלוואות וחייבים. לאחר ההכרה הראשונית, נכסים פיננסיים זמינים למכירה נמדדים לפי השווי ההוגן. רווחים או הפסדים כתוצאה מהתאמות שווי הוגן, למעט בגין הפרשי שער המתייחסים למכשירי חוב כספיים אשר נזקפים לרווח והפסד לסעיף רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון, נזקפים כרווח (הפסד) כולל אחר לקרן הון בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה. במועד גריעת ההשקעה או במקרה של ירידת ערך, הרווח או ההפסד כולל אחר שהצטבר ושהוכר בעבר ברווח (הפסד) כולל אחר, נזקף לדוח רווח והפסד.

הכנסות ריבית בגין ההשקעות במכשירי חוב מוכרות בדוח רווח והפסד לפי שיטת הריבית האפקטיבית. דיבידנדים שהתקבלו בגין השקעות במכשירים הוניים נזקפים לדוח רווח והפסד במועד הזכאות לתשלום.

נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד

מכשיר פיננסי מסווג כנמדד לפי שווי הוגן דרך רווח והפסד, אם הוא מוחזק למסחר או אם יועד ככזה בעת ההכרה הראשונית בו.

נכסים פיננסיים מסווגים כמוחזקים למסחר אם הם נרכשו בעיקר למטרת מכירה או רכישה חוזרת בתקופה הקרובה ומהווים חלק מתיק של מכשירים פיננסיים מזוהים המנוהלים יחד להשגת רווחים בזמן הקצר. רווחים או הפסדים מהשקעות המוחזקות למסחר נזקפים במועד התהוותם לדוח רווח והפסד.

מכשירים פיננסיים מיועדים כנמדדים לפי שווי הוגן, דרך רווח והפסד, אם הקבוצה מנהלת השקעות מסוג זה ומקבלת החלטות קניה ומכירה בהתבסס על שווי הוגן, בהתאם לאופן שבו תיעדה החברה את ניהול הסיכונים או אסטרטגיית ההשקעה. בעת ההכרה הראשונית, עלויות העסקה הניתנות לייחוס נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן. מכשירים פיננסיים אלה נמדדים לפי שווי הוגן והשינויים בהם נזקפים לרווח והפסד.

הלוואות וחייבים

הלוואות וחייבים הינם נכסים פיננסיים שאינם נגזרים, בעלי תשלומים קבועים או הניתנים לקביעה שאינם סחירים בשוק פעיל. לאחר ההכרה הראשונית, הלוואות וחייבים נמדדים לפי העלות המופחתת לפי שיטת הריבית האפקטיבית תוך התחשבות בעלויות עסקה ובניכוי הפרשות לירידת ערך. רווחים והפסדים נזקפים לדוח רווח והפסד כשהלוואות והחייבים נגרעים או אם מוכרת בגינם ירידת ערך, וכתוצאה מההפחתה השיטתית.

2. מכשירים פיננסיים נגזרים

נגזרים פיננסיים מוכרים לראשונה לפי שווי הוגן, עלויות עסקה הניתנות לייחוס נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן. לאחר ההכרה הראשונית, נמדדים הנגזרים לפי שווי הוגן, כשהשינויים בשווי הוגן נזקפים לדוח רווח והפסד.

3. נכסים והתחייבויות צמודי מדד שאינם נמדדים לפי שווי הוגן

ערכם של נכסים והתחייבויות פיננסיות צמודי מדד, שאינם נמדדים לפי שווי הוגן, משוערכים בכל תקופה בהתאם לשיעור עליית המדד בפועל.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ז. מכשירים פיננסיים (המשך)

4. ייעוד הנכסים הפיננסיים

הקבוצה קיבלה החלטות לייעוד הנכסים כדלקמן:

(א) נכסים של חברת ביטוח מאוחדת הכלולים בתיקי השקעה של פוליסות משתתפות ברווחי השקעות

מרבית נכסים אלו, הכוללים מכשירים פיננסיים סחירים ומכשירים פיננסיים לא סחירים, יועדו לקבוצת שווי הוגן דרך רווח והפסד, וזאת מהנימוקים הבאים: מדובר בתיקים מנוהלים, נפרדים ומזוהים, אשר הצגתם לפי שווי הוגן מקטינה באופן משמעותי עיוות חשבונאי של הצגת נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות לפי בסיסי מדידה שונים (MISMATCH), כמו כן הניהול מתבצע לפי שווי הוגן וביצועי התיק נמדדים לפי שווי הוגן בהתאם לאסטרטגיית ניהול סיכונים מתועדת, והמידע לגבי המכשירים הפיננסיים מדווח להנהלה (וועדת ההשקעות הרלוונטית) באופן פנימי על בסיס שווי הוגן.

חלק ממכשירי החוב הלא סחירים, הכלולים בתיקי השקעה של פוליסות משתתפות ברווחי השקעות, אשר נרכשו בשנת 2009, סווגו כהלוואות וחייבים, תוך שימוש בשיטת הריבית האפקטיבית, כמתאפשר על פי הוראת שעה שפרסם המפקח.

תיקי ההשקעה של פוליסות משתתפות ברווחי השקעות כוללים השקעה בשותפות המחזיקה בנכס נדל"ן בחו"ל, אשר בה יש לחברת הביטוח המאוחדת השפעה מהותית כהגדרתה ב- IAS 28. השקעה זו נמדדת לפי שווייה ההוגן ומוצגת כהשקעה פיננסית.

(ב) נכסים של חברות ביטוח מאוחדות שאינם נכללים בתיקי השקעות כנגד פוליסות משתתפות ברווחים (נוסטרו)

(1) נכסים שאינם סחירים, שאינם כוללים נגזרים משובצים או שאינם מהווים נגזרים

נכסי חוב שאינם סחירים הכוללים אגרות חוב מיועדות (אג"ח ח"צ), אגרות חוב בלתי סחירות אחרות, תעודות מסחריות, פקדונות בבנקים והלוואות, סווגו כהלוואות וחייבים. מניות שאינן סחירות סווגו כנכסים פיננסיים זמינים למכירה.

(2) נכסים סחירים שאינם כוללים נגזרים משובצים או שאינם מהווים נגזרים

נכסי חוב ומניות סחירים סווגו לקבוצת נכסים פיננסיים זמינים למכירה, למעט מלוות קצרי מועד ממשלתיות אשר יועדו לקבוצת שווי הוגן דרך רווח והפסד.

(3) נגזרים ומכשירים פיננסיים הכוללים נגזרים משובצים שנדרש להפרידם

נכסים אלו, סחירים ושאינם סחירים, יועדו לקבוצת שווי הוגן דרך רווח והפסד.

(ג) מכשירים פיננסיים המוחזקים על ידי חברות בנות שאינן חברות ביטוח

כל הנכסים הפיננסיים הסחירים של החברה והחברות הבנות שאינן חברות ביטוח, יועדו לקבוצת שווי הוגן דרך רווח והפסד.

5. קביעת השווי ההוגן

השווי ההוגן של השקעות הנסחרות באופן פעיל בשווקים פיננסיים מוסדרים נקבע על ידי מחירי השוק בתאריך הדיווח. בגין השקעות שלהן אין שוק פעיל, השווי ההוגן נקבע באמצעות שימוש בשיטות הערכה. שיטות אילו כוללות התבססות על עסקאות שבוצעו לאחרונה בתנאי שוק, התייחסות לשווי השוק הנוכחי של מכשיר אחר דומה במהותו, היוון תזרימי מזומנים או שיטות הערכה אחרות. השווי ההוגן של אגרות חוב בלתי סחירות, הלוואות ופקדונות, מחושב לפי מודל המבוסס על היוון תזרימי המזומנים כאשר שיעורי הריבית להיוון נקבעים על ידי חברה המספקת ציטוט ריביות ביחס לדירוגי הסיכון השונים.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ז. מכשירים פיננסיים (המשך)

6. התחייבויות פיננסיות בעלות מופחתת

כתבי התחייבות, אגרות חוב ואשראי נושאי ריבית מוכרים לראשונה לפי שווי הוגן בניכוי עלויות עסקה מיוחסות ישירות (לדוגמה, עלויות גיוס הלוואה). לאחר ההכרה הראשונית, הלוואות ואשראי נושאי ריבית מוצגים לפי עלות מופחתת תוך שימוש בשיטת הריבית האפקטיבית הלוקחת בחשבון גם את עלויות העסקה המיוחסות ישירות. רווחים והפסדים מוכרים בדוח רווח והפסד בעת גריעת ההתחייבות הפיננסית וכתוצאה מההפחתה השיטתית.

7. גריעת מכשירים פיננסיים

נכסים פיננסיים

נכס פיננסי נגרע כאשר פקעו הזכויות החוזיות לקבלת תזרימי מזומנים מהנכס הפיננסי; או כאשר החברה מעבירה את הזכויות החוזיות לקבלת תזרימי המזומנים מהנכס הפיננסי או נוטלת על עצמה מחויבות לשלם את תזרימי המזומנים שהתקבלו במלואם לצד שלישי, ללא עיכוב משמעותי, ובנוסף העבירה באופן ממשי את כל הסיכונים וההטבות הקשורים לנכס או לא העבירה ולא הותירה בידיה באופן ממשי את כל הסיכונים וההטבות הקשורים לנכס אך העבירה את השליטה על הנכס.

התחייבויות פיננסיות

התחייבות פיננסית נגרעת כאשר היא מסולקת, דהיינו ההתחייבות נפרעה, בוטלה או פקעה. התחייבות פיננסית מסולקת כאשר החייב (הקבוצה):

- פורע את ההתחייבות על ידי תשלום במזומן, בנכסים פיננסיים אחרים, בסחורות או שירותים, או
- משוחרר משפטית מההתחייבות.

8. רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו, הכנסות מימון והוצאות מימון

רווחים (הפסדים) מהשקעות נטו והכנסות מימון כוללים הכנסות ריבית בגין סכומים שהושקעו (לרבות נכסים פיננסיים זמינים למכירה), הכנסות מדיבידנדים, רווחים (הפסדים) ממכירת נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה והפסדים שהועברו לרווח והפסד בגין ירידות ערך קבועות, שינויים בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד, רווחים (הפסדים) ממטבע חוץ ורווחים (הפסדים) ממימוש השקעות המחושבים כהפרש בין תמורת המימוש נטו ובין העלות המקורית או העלות המופחתת ומוכרים בעת קרות אירוע המכירה. הכנסות ריבית מוכרות עם צבירתן, באמצעות שיטת הריבית האפקטיבית. הכנסות מדיבידנדים מוכרות במועד בו מוקנית לחברה הזכות לקבלת תשלום.

הוצאות מימון כוללות הוצאות ריבית בגין התחייבויות פיננסיות וריבית על פקדונות מבטחי משנה.

רווחים והפסדים מהפרשי שער ושינויים בשווי ההוגן של השקעות הפיננסיות מדווחים בנטו.

9. לעניין ירידת ערך נכסים פיננסיים, ראה סעיף יד'1 להלן.

ח. רכוש קבוע

1. הכרה ומדידה

פריטי רכוש קבוע נמדדים לפי העלות בתוספת עלויות רכישה ישירות, בניכוי פחת שנצבר והפסדים מירידת ערך.

עלות תוכנה שנרכשה, המהווה חלק בלתי נפרד מתפעול הציוד המתייחס, מהוונת כחלק מעלות ציוד זה.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ח. רכוש קבוע (המשך)

2. עלויות עוקבות

עלות החלפת חלק מפריט רכוש קבוע מוכרת כחלק מהערך בספרים של אותו פריט אם צפוי כי התועלת הכלכלית העתידית הגלומה בפריט תזרום אל הקבוצה וכי עלותו ניתנת למדידה באופן מהימן. הערך בספרים של החלק שהוחלף נגרע. עלויות תחזוקה שוטפות נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן.

3. פחת

פחת נזקף לדוח רווח והפסד לפי שיטת הקו הישר על פני אומדן אורך החיים השימושי של כל חלק מפריטי הרכוש הקבוע.

שיעורי הפחת בהם נעשה שימוש בתקופה השוטפת ובתקופות ההשוואתיות הינו כדלקמן:

בניינים (למעט מרכיב הקרקע) -	4%
שיפורים במושכר -	לאורך תקופת השכירות כולל תקופת האופציה
כלי רכב -	15%
מחשבים וציוד היקפי -	25%-33%
ריהוט וציוד -	6%-15%

האומדנים בדבר שיטת הפחת, אורך החיים השימושי וערך השייר נבחנים מחדש לפחות בכל סוף שנת דיווח והשינויים מטופלים כשינוי אומדן באופן של מכאן ולהבא.

הפחתת הנכסים מופסקת כמוקדם מבין המועד בו הנכס מסווג כמוחזק למכירה לבין המועד שבו הנכס נגרע. נכס נגרע מהדוחות הכספיים במועד המכירה או כאשר לא צפויות עוד הטבות כלכליות מהשימוש בנכס. רווח או הפסד מגריעת הנכס (המחושב כהפרש בין התמורה נטו מהגריעה והעלות המופחתת בדוחות הכספיים) נכלל בדוח רווח והפסד בתקופה בה נגרע הנכס.

ט. נדל"ן להשקעה

נדל"ן להשקעה הוא נדל"ן (קרקע או מבנה - או חלק ממבנה - או שניהם) המוחזק (על ידי הקבוצה כבעלים או בחכירה מימונית) לצורך הפקת הכנסות שכירות או לשם עליית ערך הונית או שתיהן, ושלא לצורך שימוש בייצור או אספקת סחורות או שירותים למטרות מנהלתיות, או מכירה במהלך העסקים הרגיל.

זכויות בנדל"ן החכורות על ידי הקבוצה מסווגות ומטופלות כנדל"ן להשקעה.

נדל"ן להשקעה נמדד לראשונה לפי עלות בתוספת עלויות עסקה. בתקופות עוקבות הנדל"ן להשקעה נמדד לפי שווי הוגן, כשהשינויים בשווי ההוגן נזקפים לדוח רווח והפסד.

העברת נכס מרכוש קבוע לנדל"ן להשקעה מתבצעת כאשר יש שינוי ביעוד, כגון הפסקת שימוש בנכס על ידי הבעלים או הסכם שכירות תפעולית עם צד שלישי.

העברת נכס מנדל"ן להשקעה לרכוש קבוע מתבצעת כאשר יש שינוי ביעוד, כגון התחלת שימוש בנכס על ידי הבעלים.

העלות של הנכס המועבר מנדל"ן להשקעה לרכוש קבוע הוא השווי ההוגן במועד המעבר.

ההפרש בין השווי ההוגן לעלות נכס שהועבר מרכוש קבוע לנדל"ן להשקעה מטופל כהערכה מחדש בהתאם ל- IAS 16, אשר על פיו רווח נזקף לקרן הון מהערכה מחדש ואילו הפסד נזקף לדוח רווח והפסד.

לצורך קביעת השווי ההוגן של הנדל"ן להשקעה מתבססת הקבוצה על הערכת שווי שמבוצעת על ידי מעריכים חיצוניים בלתי תלויים שהינם מומחים בהערכות שווי של נדל"ן והינם בעלי הידע והניסיון הנדרשים.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

י. חכירות

המבחנים לסיווג חכירה כמימונית או כתפעולית מבוססים על מהות ההסכמים והם נבחנים במועד ההתקשרות על-פי הכללים להלן שנקבעו ב-17 IAS.

1. חכירה מימונית

בחכירה מימונית, הועברו לקבוצה באופן ממשי כל הסיכונים וההטבות הקשורים לשימוש בנכס החכור. הנכס החכור נמדד בתחילת תקופת החכירה לפי הנמוך מבין השווי ההוגן של הנכס החכור או הערך הנוכחי של תשלומי החכירה המינימליים. ההתחייבות בגין תשלומי החכירה מוצגת בערך נוכחי כאשר תשלומי החכירה מוקצים בין הוצאות המימון ופרעון של ההתחייבות בגין החכירה לפי שיטת הריבית האפקטיבית.

2. חכירה תפעולית

הסכמי חכירה, בהם לא מועברים באופן ממשי כל הסיכונים וההטבות הגלומים בשימוש בנכס החכור, מסווגים כחכירה תפעולית. תשלומי החכירה מוכרים כהוצאה בדוח רווח והפסד באופן שוטף על פני תקופת החכירה.

יא. השקעות בחברות כלולות

חברות כלולות הינן חברות שלקבוצה יש השפעה מהותית על המדיניות הכספית והתפעולית שלהן, אך לא שליטה.

ההשקעה בחברות כלולות מוצגת על בסיס השווי המאזני. לפי שיטת השווי המאזני, ההשקעה בחברות הכלולות מוצגת בדוח על המצב הכספי לפי עלות בתוספת שינויים שלאחר הרכישה בחלק הקבוצה בנכסים נטו, לרבות רווח (הפסד) כולל אחר של החברות הכלולות. שיטת השווי המאזני מיושמת עד למועד איבוד ההשפעה המהותית או סיווג ההשקעה בחברה כלולה כהשקעה המוחזקת למכירה.

השקעה בחברה שלקבוצה יש בה השפעה מהותית ובוצעה בתיקי ההשקעות של פוליסות משתתפות ברווחי השקעות, טופלה כהשקעה פיננסית ונמדדה לפי שווייה ההוגן (ראה גם סעיף ז' (א) (4) לעיל).

החל מיום 1 בינואר, 2010 במקרה של רכישת חברה כלולה המושג בשלבים, כאשר ההשקעה הקודמת בחברה הנרכשת טופלה בהתאם להוראות IAS 39, הקבוצה מיישמת את עקרונות תקן דיווח כספי בינלאומי 3 (המתקן) לגבי צירוף עסקים המושג בשלבים. כפועל יוצא, זכויות הונות הנרכשת שהוחזקו על ידי הקבוצה קודם להשגת השפעה מהותית נמדדות בשווי הוגן למועד הרכישה ונכללות בתמורת הרכישה תוך הכרה ברווח או הפסד בהתאם למדידה בשווי ההוגן כאמור.

חלק הקבוצה בתוצאות הפעולות של חברות כלולות נכלל בדוח על הרווח הכולל במסגרת חלק הקבוצה ברווחי (בהפסדי) חברות כלולות וכן חלק הקבוצה ברווח (הפסד) כולל אחר נטו המתייחס לחברות כלולות נכלל כרווח (הפסד) כולל אחר. רווחים והפסדים הנובעים מעסקאות בין הקבוצה לבין חברות כלולות מבוטלים בהתאם לשיעור ההחזקה בחברה הכלולה.

הדוחות הכספיים של החברה והחברות הכלולות ערוכים לתאריכים ולתקופות זהים. המדיניות החשבונאית בדוחות הכספיים של החברות הכלולות יושמה באופן אחיד ועקבי עם זו שיושמה בדוחות הכספיים של הקבוצה.

יב. צירופי עסקים ומוניטין

צירופי עסקים שהתרחשו לפני 1 בינואר, 2007

במסגרת המעבר לדיווח לפי IFRS, הקבוצה בחרה להציג מחדש לפי IFRS רק צירופי עסקים שהתרחשו לאחר מועד המעבר ל- IFRS, 1 בינואר 2007. באשר לרכישות שהתרחשו לפני 1 בינואר 2007, משקף המוניטין את הסכום שהוכר על ידי הקבוצה, בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים בישראל, כפי שהיו נהוגים טרם המעבר ל- IFRS. בגין רכישות אלו, הסיווג והטיפול החשבונאי לא הותאמו ל- IFRS זאת בהתאם להקלה שניתנה במסגרת IFRS 1.

צירופי עסקים שהתרחשו לאחר 1 בינואר, 2007

צירופי עסקים מטופלים בשיטת הרכישה בהתאם ל- IFRS 3. בשיטה זו מזוהים הנכסים וההתחייבויות של החברה הנרכשת בהתאם לשווייה ההוגן במועד הרכישה.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

י.ב. צירופי עסקים ומוניטין (המשך)

צירופי עסקים שהתרחשו לאחר 1 בינואר, 2007 (המשך)

עלות הרכישה הינה השווי ההוגן המצרפי במועד הרכישה של הנכסים שניתנו, ההתחייבויות שניטלו והזכויות ההוניות שהונפקו על ידי הרוכש.

בצירופי עסקים אשר התרחשו החל מיום 1 בינואר, 2010, זכויות שאינן מקנות שליטה נמדדות לפי שוויין ההוגן במועד הרכישה או לפי החלק היחסי של הזכויות שאינן מקנות שליטה בנכסים נטו הניתנים לזיהוי של הנרכשת. בצירופי עסקים אשר התרחשו עד ליום 31 בדצמבר, 2009 הזכויות שאינן מקנות שליטה נמדדו, במועד הרכישה, לפי חלקן היחסי בשווי ההוגן של הנכסים נטו הניתנים לזיהוי של הנרכשת. בצירופי עסקים אשר התרחשו החל מיום 1 בינואר, 2010, עלויות ישירות הקשורות לרכישה נזקפות מיידית כהוצאה בדוח רווח והפסד. בצירופי עסקים אשר התרחשו עד ליום 31 בדצמבר, 2009, עלויות כאמור הוכרו כחלק מעלות הרכישה.

מוניטין הנרכש במסגרת צירוף עסקים, נמדד לראשונה כהפרש בין עלות הרכישה לבין חלק הקבוצה בשווי הוגן נטו של הנכסים המזוהים, ההתחייבויות המזוהות וההתחייבויות התלויות של העסק הנרכש. לאחר ההכרה הראשונית נמדד המוניטין לפי עלות בניכוי הפסדים נצברים מירידת ערך. המוניטין אינו מופחת באופן שיטתי. לצורך בחינת קיום ירידת ערך, המוניטין מוקצה לכל אחת מהיחידות מניבות המזומנים של הקבוצה. באשר לבחינת ירידת ערך של מוניטין, ראה סעיף יד'5 להלן.

י.ג. נכסים בלתי מוחשיים

נכסים בלתי מוחשיים הנרכשים בנפרד נמדדים עם ההכרה הראשונית לפי העלות בתוספת עלויות רכישה ישירות. נכסים בלתי מוחשיים הנרכשים בצירופי עסקים נכללים לפי השווי ההוגן במועד הרכישה. לאחר ההכרה הראשונית, נכסים בלתי מוחשיים מוצגים על פי עלותם בניכוי הפחתה מצטברת ובניכוי הפסדים מירידות ערך שנצברו.

נכסים בלתי מוחשיים בעלי אורך חיים שימושיים בלתי מוגדר אינם מופחתים באופן שיטתי וכפופים לבחינת ירידת ערך מדי שנה וכן בכל עת שקיים סימן המצביע כי ייתכן שחלה ירידת ערך (ראה גם סעיף יד'5 להלן). אורך החיים השימושיים של נכסים אלה נבחן מדי שנה כדי לקבוע אם הערכת אורך החיים כבלתי מוגדר עדיין תקפה. אם האירועים והנסיבות אינם תומכים עוד בהערכה כאמור, השינוי באורך החיים השימושיים מבלתי מוגדר למוגדר מטופל כשינוי באומדן חשבונאי מכאן ולהבא, ובאותו מועד נבחנת גם ירידת ערך ומופחת הנכס באופן שיטתי על פני תקופת אורך החיים הכלכליים השימושים שלו.

נכסים בלתי מוחשיים בעלי אורך חיים שימושיים מוגדר מופחתים על פני אורך החיים השימושיים שלהם על בסיס שיטת הקו הישר ונבחנת לגביהם ירידת ערך כאשר קיימים סימנים המצביעים על כך שקיימת לגביהם ירידת ערך. תקופת הפחתה ושיטת הפחתה של נכס בלתי מוחשי עם אורך חיים שימושיים מוגדר נבחנות לפחות בכל סוף שנה. שינויים באורך החיים השימושיים או בדפוס הצריכה הצפוי של ההטבות הכלכליות הצפויות לנבוע מהנכס מטופלים כשינוי אומדן חשבונאי באופן של מכאן ולהבא. הוצאות הפחתה בגין נכסים בלתי מוחשיים עם אורך חיים שימושיים מוגדר נזקפים לדוח רווח והפסד.

1. עלויות פיתוח תוכנה

הוצאות פיתוח תוכנה מהוונות אך ורק אם ניתן למדוד באופן מהימן את עלויות הפיתוח; התוכנה ישימה מבחינה טכנית ומסחרית; צפויה הטבה כלכלית עתידית מהפיתוח, ולקבוצה כוונה ומקורות מספיקים להשלים את הפיתוח ולהשתמש בתוכנה. הוצאה שהוונה כוללת את עלות החומרים, שכר עבודה ישיר והוצאות תקורה שניתן לייחסן ישירות להכנת הנכס לשימוש המיועד. הוצאות פיתוח אחרות נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן.

הוצאות פיתוח שהוונו נמדדות לפי עלות בניכוי הפחתות.

2. תוכנות

נכסי הקבוצה כוללים מערכות מחשב המורכבות מחומרה ותוכנות. תוכנות המהוות חלק אינטגרלי מחומרה, אשר אינה יכולה לפעול ללא התוכנות המותקנות עליה, מסווגות כרכוש קבוע. לעומת זאת, רישיונות לתוכנות העומדות בפני עצמן ומוסיפות פונקציונליות נוספת לחומרה, מסווגים כנכסים בלתי מוחשיים.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ג. נכסים בלתי מוחשיים (המשך)

3. עלויות עוקבות

עלויות עוקבות מוכרות כנכס בלתי מוחשי אך ורק כאשר הן מגדילות את ההטבה הכלכלית העתידית הגלומה בנכס בגינו הן הוצאו. כל העלויות האחרות, לרבות עלויות הקשורות למוניטין או מותגים שפותחו באופן עצמי, נזקפות לדוח רווח והפסד עם התהוותן.

4. הפחתה

הפחתה נזקפת לדוח רווח והפסד לפי שיטת הקו הישר על פני אומדן אורך החיים השימושי של הנכסים הבלתי מוחשיים, פרט למוניטין, מהמועד שבו הנכסים זמינים לשימוש.

אומדן אורך החיים השימושי לתקופה הנוכחית ולתקופות השוואתיות הינו כדלקמן:

(א) עודפי עלות שנוצרו ברכישתה של שומרה ביטוח מופחתים כדלהלן: עודף עלות המיחוס לתיק ביטוח נרכש מופחת על פני 5 שנים, עודף עלות המיחוס לקשרי סוכנים של סוכנות ביטוח מאוחדת מופחת על פני 10 שנים ועודף עלות המיחוס לשם מסחרי מופחת על פני 6 שנים.

(ב) עודף עלות שנוצר ברכישתה של מבטחים פנסיה והמיחוס לתיק לקוחות מופחת על פני 20 שנים.

(ג) עודפי עלות שנוצרו ברכישת זכויות ניהול קופות גמל וקרנות נאמנות והמיחוסים לתיקי לקוחות מופחתים על פני תקופה של 5 עד 10 שנים (ראה באור 5 להלן).

(ד) תוכנות - מופחתות בקו ישר על פני 4-8 שנים.

האומדנים בדבר שיטת הפחת ואורך החיים השימושי נבחנים מחדש לפחות בכל סוף שנת דיווח.

ד. ירידת ערך והפרשות לחובות מסופקים

הקבוצה בוחנת בכל תאריך דיווח אם קיימת ירידת ערך כמפורט להלן:

1. השקעות פיננסיות

א. נכסים פיננסיים המוצגים בעלות מופחתת

הראיה האובייקטיבית לגבי מכשירי חוב והלוואות וחייבים המוצגים בעלותם המופחתת קיימת כאשר אירוע אחד או יותר השפיעו באופן שלילי על אומדן תזרימי המזומנים העתידיים מהנכס לאחר מועד ההכרה. ראיות לירידת ערך כוללות סימנים לכך שלחייב קשיים פיננסיים, לרבות קשיי נזילות ואי יכולת לעמוד בתשלומי קרן או ריבית.

אם קיימת ראיה אובייקטיבית שקיים הפסד מירידת ערך בגין הלוואות וחייבים המוצגים בעלותם המופחתת, סכום ההפסד הנזקף לדוח רווח והפסד נמדד כהפרש בין יתרת הנכס בספרים והערך הנוכחי של אומדן תזרימי המזומנים העתידיים, המהוונים בהתאם לשיעור הריבית האפקטיבית המקורית של הנכס הפיננסי (שיעור הריבית האפקטיבית שחושב בעת ההכרה הראשונית). יתרת הנכס מוקטנת באמצעות רישום הפרשה הנזקפת לדוח רווח והפסד.

בתקופות עוקבות הפסד מירידת ערך מבוטל כאשר ניתן לייחס באופן אובייקטיבי את השבת ערכו של הנכס לאירוע שהתרחש לאחר ההכרה בהפסד. ביטול כאמור נזקף לרווח והפסד עד לגובה ההפסד שהוכר.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ד. ירידת ערך והפרשות לחובות מסופקים (המשך)

1. השקעות פיננסיות (המשך)

ב. נכסים פיננסיים זמינים למכירה

לגבי נכסים פיננסיים זמינים למכירה שהם מכשירים הוניים, הראיה האובייקטיבית כוללת ירידה משמעותית או מתמשכת בשווי ההוגן של הנכס מתחת לעלותו וכן בחינת שינויים בסביבה הטכנולוגית, הכלכלית או המשפטית או בסביבת השוק בה פועלת החברה שהנפיקה את המכשיר. הבחינה של ירידה משמעותית או מתמשכת, תלויה בנסיבות בכל תאריך דיווח, כאשר, במסגרת הבחינה, מובאות בחשבון התנודתיות ההיסטורית בשווי ההוגן וכן קיומה של מגמה מתמשכת של ירידה בשווי ההוגן בשיעור כולל של 20% ומעלה או אם משך הזמן של ירידה בשווי ההוגן הינה מעל שנה ובלבד שירידת הערך עולה על 10%. כאשר קיימת ראייה לירידת ערך, ההפסד המצטבר שנזקף להון, הנמדד כהפרש בין עלות הרכישה (בניכוי הפסדים קודמים מירידת ערך) לבין השווי ההוגן, מועבר מההון ומוכר כהפסד מירידת ערך בדוח רווח והפסד. בתקופות עוקבות, ביטול הפסד מירידת ערך אינו נזקף לרווח והפסד אלא נזקף להון כרווח (הפסד) כולל אחר.

לגבי נכסים פיננסיים זמינים למכירה שהם מכשירי חוב, הראיה האובייקטיבית קיימת כאשר אירוע אחד או יותר השפיעו באופן שלילי על אומדן תזרימי המזומנים העתידיים מהנכס לאחר מועד ההשקעה. ראיות לירידת ערך כוללות סימנים לכך שלחייב קשיים פיננסיים, לרבות קשיי נזילות ואי יכולת לעמוד בתשלומי קרן או ריבית. כאשר קיימת ראייה לירידת ערך, ההפסד המצטבר שנזקף להון, הנמדד כהפרש בין עלות הרכישה (בניכוי תשלומי קרן, הפחתות לפי שיטת הריבית האפקטיבית והפסדים קודמים מירידת ערך) לבין השווי ההוגן, מועבר מההון ומוכר כהפסד מירידת ערך בדוח רווח והפסד. בתקופות עוקבות הפסד מירידת ערך מבוטל כאשר ניתן ליחס באופן אובייקטיבי את העלייה בשווי ההוגן לאירוע שהתרחש לאחר ההכרה בהפסד מירידת הערך. ביטול כאמור נזקף לרווח והפסד עד לגובה ההפסד שהוכר.

2. ביטוח משנה

א. ההתחייבויות של מבטחי המשנה כלפי חברות הביטוח המאוחדות אינן משחררות אותן מהתחייבויותיהן כלפי המבוטחים על פי פוליסות הביטוח.

מבטח משנה, אשר לא יעמוד בהתחייבויותיו על פי חוזי ביטוח המשנה, עלול לגרום לחברות הביטוח המאוחדות הפסדים.

ב. חברות הביטוח המאוחדות מבצעות הפרשה לחובות מסופקים בגין חובות מבטחי משנה שגבייתם מוטלת בספק על בסיס הערכות סיכון פרטניות ועל בסיס עומק החוב.

בנוסף, בקביעת חלקם של מבטחי המשנה בהתחייבויות הביטוחיות מתחשבות חברות הביטוח המאוחדות, בין היתר, בהערכת אפשרות הגביה ממבטחי המשנה. כאשר חלקם של מבטחי המשנה כאמור מחושב על בסיס אקטוארי, חלקם של אותם מבטחי משנה שבקשיים מחושב בהתאם להמלצת האקטואר, המביאה בחשבון את כלל גורמי הסיכון. כמו כן, מתחשבות חברות הביטוח המאוחדות בעת עריכת ההפרשות, בין היתר, בנכונות הצדדים להגיע להסכמי CUT OFF (סיום התקשרויות בדרך של פירעון סופי של החובות) במטרה לצמצם את החשיפה.

3. פרמיה לגבייה

הפרשה לחובות מסופקים בגין פרמיות לגבייה מחושבת בהתאם לגיל החוב.

4. נכסים שאינם פיננסיים

הקבוצה בוחנת אפשרות לירידת ערך של נכסים שאינם פיננסיים (למעט הוצאות רכישה נדחות, נדל"ן להשקעה, נכסים הנובעים מהטבות לעובדים ונכסי מס נדחים), כאשר ישנם סימנים כתוצאה מאירועים או שינויים בנסיבות המצביעים על כך שיתרת הנכסים בספרים אינה בר-ת-השבה. במקרים בהם יתרת הנכסים הלא פיננסיים בספרים עולה על הסכום בר-ההשבה שלהם, מופחתים הנכסים לשווי בר-ההשבה שלהם. השווי בר-ההשבה הוא הגבוה מבין מחיר המכירה, נטו ושווי שימוש.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ד. ירידת ערך והפרשות לחובות מסופקים (המשך)

4. נכסים שאינם פיננסיים (המשך)

בהערכת שווי השימוש מהוונים תזרימי המזומנים הצפויים לפי שיעור ניכיון לפני מס המשקף את הסיכונים הספציפיים לכל נכס. בגין נכס שאינו מייצר תזרימי מזומנים עצמאיים נקבע סכום בר-השבה עבור היחידה מניבת המזומנים שאליה שייך הנכס. הפסדים מירידת ערך נזקפים לדוח רווח והפסד לסעיף הפחתת נכסים בלתי מוחשיים.

הקריטריונים הייחודיים להלן מיושמים בבחינת ירידת ערך של הנכסים הספציפיים הבאים:

5. מוניטין

לצורך בחינת ירידת ערך, מוניטין שנרכש בצירוף עסקים מוקצה במועד הרכישה לכל אחת מהיחידות מניבות המזומנים של הקבוצה, שצפויות להפיק תועלת מצירוף העסקים.

הקבוצה בוחנת את המוניטין לצורך ירידת ערך, בתום כל שנה, או לעיתים קרובות יותר אם אירועים או שינויים בנסיבות מצביעים על כך שקיימת ירידת ערך.

ירידת ערך נקבעת בגין מוניטין על ידי בחינת סכום בר-ההשבה של יחידה מניבת מזומנים (או קבוצה של יחידות מניבות מזומנים) שאליה מתייחס המוניטין. כאשר סכום בר-השבה של יחידה מניבת מזומנים (או קבוצה של יחידות מניבות מזומנים) נמוך מהיתרה בספרים של יחידה מניבת מזומנים (או קבוצה של יחידות מניבות מזומנים) שאליה הוקצה המוניטין, מוכר הפסד מירידת ערך המיוחס ראשית למוניטין. הפסדים מירידת ערך מוניטין אינם מבוטלים בתקופות עוקבות.

6. חברות כלולות

הקבוצה קובעת, לאחר יישום שיטת השווי המאזני, באם יש צורך להכיר בהפסד נוסף בגין ירידת ערך של ההשקעה בחברות כלולות. הקבוצה קובעת בכל תאריך דיווח אם קיימת ראיה אובייקטיבית לירידת ערך של ההשקעה בחברה כלולה. במידה ויש צורך בכך, מוכר הפסד מירידת ערך, בסכום ההפרש בין סכום בר ההשבה של ההשקעה בחברה הכלולה לבין ערכה בדוחות הכספיים. סכום בר ההשבה הינו הגבוה מבין שווי הוגן ושווי שימוש המחושב בהתבסס על הערכת שווי של תזרימי המזומנים נטו שמפיקה החברה הכלולה. ההפסד מירידת ערך נזקף לדוח רווח והפסד בסעיף חלק ברווחי חברות כלולות, נטו.

טו. הון מניות

עלויות המתייחסות ישירות להנפקת מניות מוצגות כהפחתה מההון.

טז. התחייבויות בשל הטבות לעובדים

1. הטבות לזמן קצר

הטבות לעובדים לזמן קצר כוללות משכורות, ימי חופשה, הבראה והפקדות מעסיק לביטוח לאומי ומוכרות כהוצאות עם מתן השירותים. התחייבות בגין בונוס במזומן או תוכנית להשתתפות ברווחים, מוכרת כאשר לקבוצה קיימת מחוייבות משפטית או משתמעת לשלם את הסכום האמור בגין שירות שניתן על ידי העובד וניתן לאמוד באופן מהימן את הסכום.

2. הטבות לאחר סיום העסקה

בקבוצה קיימות מספר תוכניות הטבה לאחר העסקה. התוכניות ממומנות בדרך כלל על ידי הפקדות בחברות ביטוח ובקרנות פנסיה (להלן - נכסי תוכנית).

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

ז. התחייבויות בשל הטבות לעובדים (המשך)

2. הטבות לאחר סיום העסקה (המשך)

א. תוכניות הפקדה מוגדרת

בהתאם לסעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין, משלמת הקבוצה באופן קבוע תשלומים מבלי שתהיה לה מחויבות משפטית או משתמעת לשלם תשלומים נוספים, גם אם בקרן לא הצטברו סכומים מספיקים כדי לשלם את כל ההטבות לעובד המתייחסות לשירות העובד בתקופה השוטפת ובתקופות קודמות. הפקדות הקבוצה בתוכניות הפקדה מוגדרת, נזקפות כהוצאה לרווח והפסד במקביל לקבלת שירותי העבודה מהעובד ולא נדרשת הפרשה נוספת בדוחות הכספיים.

ב. תכנית הטבה מוגדרת

מחויבות של הקבוצה, המתייחסת לתכנית הטבה מוגדרת בגין הטבות לאחר פרישה, מחושבת לגבי כל תכנית בנפרד על ידי אומדן הסכום העתידי של ההטבה שיגיע לעובד בתמורה לשירותיו, בתקופה השוטפת ובתקופות קודמות. הטבה זו מוצגת לפי ערך נוכחי בניכוי השווי ההוגן של נכסי התכנית. שיעור ההיוון נקבע בהתאם לתשואה במועד הדיווח על אגרות חוב ממשלתיות, שהמטבע שלהן ומועד פירעונן דומים לתנאי המחויבות של הקבוצה. החישובים נערכים על ידי אקטואר מוסמך לפי שיטת יחידת הזכאות החזויה.

רווחים והפסדים אקטואריים נזקפים לרווח והפסד בתקופה בה הם נוצרו. מרכיב הפיצויים בפוליסות שהופקו על ידי חברת ביטוח מאוחדת אינו מהווה נכסי תוכנית ומקוזז מההתחייבויות בגין חוזי הביטוח.

3. הטבות אחרות לעובדים לטווח ארוך

המחויבות נטו של הקבוצה בגין הטבות אחרות לעובדים לטווח ארוך, שאינן מתייחסות לתוכניות הטבה לאחר העסקה, היא בגין סכום ההטבה העתידית המגיעה לעובדים בגין שירותים שהוענקו בתקופה השוטפת ובתקופות קודמות. סכום הטבות אלו מהווה לערכו הנוכחי ומנוכה ממונן השווי ההוגן של נכסים המתייחסים למחויבות זו. שיעור ההיוון נקבע בהתאם לתשואה במועד הדיווח על אגרות חוב ממשלתיות שהמטבע שלהן ומועד הפירעון שלהן דומים לתנאי המחויבויות של הקבוצה. החישוב נעשה לפי שיטת יחידת הזכאות החזויה. רווחים והפסדים אקטואריים נזקפים לרווח והפסד בתקופה בה הם נוצרו.

ז. עסקאות תשלומים מבוססי מניות

עלות תוכנית הקצאת מניות שהוענקו למנכ"ל החברה (לשעבר מנכ"ל מנורה ביטוח) נמדדה לפי השווי ההוגן במועד ההענקה של המכשירים ההוניים שהוענקו.

עלות תוכנית ההקצאה מוכרת ברווח והפסד כהוצאת שכר יחד עם גידול מקביל בהון על פני התקופה שבה תנאי השירות מתקיימים, ומסתיימת במועד שבו מנכ"ל החברה זכאי לגמול (להלן - תקופת ההבשלה). ההוצאה המצטברת המוכרת בגין תוכנית ההקצאה בכל מועד דיווח עד למועד ההבשלה, משקפת את מידת חלוף תקופת ההבשלה ואת האומדן הטוב ביותר של מנורה ביטוח לגבי מספר המכשירים ההוניים שיבשילו בסופו של דבר. החיוב או הזיכוי בדוח רווח והפסד משקף את השינוי בהוצאה המצטברת שהוכרה לתחילת התקופה המדווחת ועד לסופה.

עסקאות המסולקות במזומן

עלות עסקה המסולקת במזומן נמדדת לפי השווי ההוגן במועד ההענקה באמצעות שימוש במודל תמחור מקובל, ראה פרטים נוספים בביאור 32 להלן. השווי ההוגן מוכר כהוצאה על פני תקופת ההבשלה ובמקביל מוכרת התחייבות. ההתחייבות נמדדת מחדש בכל תקופת דיווח לפי השווי ההוגן עד לסילוקה, כאשר שינויים בשווי ההוגן נזקפים לדוח רווח והפסד.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יח. הפרשות

הפרשה מוכרת כאשר לקבוצה יש מחוייבות נוכחית, משפטית או משתמעת, כתוצאה מאירוע שהתרחש בעבר, הניתנת לאמידה בצורה מהימנה, וכאשר צפוי כי תידרש זרימת הטבות כלכליות לסילוק המחויבות.

הפרשה בגין תביעות משפטיות מוכרת כאשר לקבוצה מחוייבות קיימת (משפטית או משתמעת) כתוצאה מאירוע שהתרחש בעבר, יותר סביר מאשר לא (more likely than not) כי הקבוצה תידרש למשאביה הכלכליים לסילוק המחוייבות וניתן לאמוד את המחוייבות באופן מהימן. כאשר השפעת ערך הזמן מהותית, נמדדת ההפרשה בהתאם לערכה הנוכחי. בעת בחינת הצורך בהכרה בהפרשות ובכימותן, מסתייעת הנהלת הקבוצה ביועציה המשפטיים.

יט. הכרה בהכנסה

1. פרמיות:

(א) פרמיות בענפי ביטוח חיים ובריאות, לרבות פרמיות חסכון ולמעט תקבולים בגין חוזי השקעה נרשמות כהכנסות בהגיע מועד גבייתן. ביטולים נרשמים במועד קבלת ההודעה מבעל הפוליסה, או באופן יזום על ידי מנורה ביטוח עקב פיגורים בתשלום, בכפוף להוראות כל דין. השתתפות המבוטחים ברווחים בפוליסות ריסק מנוכה מהפרמיות.

(ב) פרמיות בביטוח כללי נרשמות כהכנסות על בסיס דוחות תפוקה חודשיים. הפרמיות מתייחסות בעיקרן לתקופת ביטוח של שנה. ההכנסות מפרמיה ברוטו ושינויים בפרמיה שטרם הורווחה בגינה, נרשמים בסעיף פרמיות שהורווחו ברוטו.

פרמיות בענף רכב חובה נרשמות בעת פירעון הפרמיה אך לא לפני תחילת תקופת הביטוח הואיל והכיסוי הביטוחי מותנה בתשלום הפרמיה.

פרמיות בענף דירות המבוטחות כבטוחה למשכנתא נרשמות כהכנסה בהגיע מועד גבייתן (מדי חודש).

פרמיות מפוליסות שתחילת הביטוח שלהן לאחר תאריך הדיווח נרשמות כהכנסות מראש.

דוחות התפוקה החודשיים, בעיקר בענפי רכב ודירות, כוללים חידושים אוטומטיים של פוליסות שמועד החידוש שלהן הגיע.

ההכנסות שנכללו בדוחות הכספיים הינן לאחר ביטולים שנתקבלו מבעלי פוליסות, ובניכוי ביטולים והפרשות עקב אי פירעון דמי הביטוח, בכפוף להוראות כל דין ובניכוי השתתפות המבוטחים ברווחים, על בסיס ההסכמים שבתוקף.

2. דמי ניהול:

(א) דמי ניהול בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה:

דמי הניהול מחושבים בהתאם להנחיות המפקח על בסיס התשואה וצבירת החיסכון של המבוטחים בתיק המשתתף ברווחים.

דמי הניהול כוללים את המרכיבים דלקמן:

פוליסות שנמכרות החל מ-1 בינואר, 2004 - דמי ניהול קבועים בלבד.
 בגין פוליסות שנמכרו עד ליום 31 בדצמבר, 2003 - דמי ניהול קבועים ומשתנים.

דמי הניהול הקבועים מחושבים בשיעורים קבועים מצבירת החיסכון ונרשמים על בסיס צבירה.

דמי הניהול המשתנים מחושבים כשיעור מהרווח הריאלי השנתי (מה- 1 בינואר ועד ה- 31 בדצמבר) בניכוי דמי הניהול הקבועים. ניתן לגבות רק דמי ניהול משתנים חיוביים ובניכוי סכומים שליליים שנצברו בשנים קודמות.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

יט. הכרה בהכנסה (המשך)

2. דמי ניהול: (המשך)

א) דמי ניהול בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה: (המשך)

במהלך השנה נרשמים דמי הניהול המשתנים על בסיס צבירה בהתאם לתשואה החודשית הריאלית, ככל שהיא חיובית. בחודשים בהם התשואה הריאלית שלילית מוקטנים דמי הניהול המשתנים עד לגובה סך דמי הניהול המשתנים שחושבו במצטבר מתחילת השנה. תשואה שלילית שלא בוצע בגינה הקטנה של דמי ניהול במהלך השנה השוטפת, תנוכה לצורך חישוב דמי הניהול המשתנים מתשואה חיובית בשנה העוקבת.

ב) דמי ניהול מקרנות פנסיה, קופות גמל, קרנות נאמנות וניהול תיקים:

הכנסות מניהול קרנות פנסיה נזקפות על בסיס יתרות הנכסים המנוהלים ועל בסיס התקבולים מהעמיתים. הכנסות מניהול קופות גמל, קרנות נאמנות וניהול תיקים נזקפות על בסיס יתרות הנכסים המנוהלים.

3. עמלות:

הכנסות מעמלות ביטוח כללי בסוכנויות ביטוח מאוחדות נזקפות בעת התהוותן.

הכנסות מעמלות ביטוח חיים בסוכנויות ביטוח מאוחדות נזקפות על בסיס מועדי הזכאות לתשלום העמלות על פי ההסכמים עם חברות הביטוח, בניכוי הפרשות להחזרי עמלות עקב ביטולים צפויים של פוליסות ביטוח.

הכנסות מעמלות ממבטחי משנה נזקפות במועד הזכאות לקבלתן, בהתאם להסכמים עם מבטחי המשנה.

4. הכנסות אחרות:

הכנסות מייעוץ והכנסות מהפצה נרשמות על בסיס מצטבר בהתאם למועד מתן השירות או ביצוע הפעולות.

הכנסות מעמלות חיתום וניהול, הכפופות לביצוע בפועל של הנפקה, נזקפות לדוח רווח והפסד רק לאחר הנפקת ניירות הערך או במועד שהתגבשו התחייבויות המנפיקים והקונים, לפי המוקדם ובמקביל נזקפות ההוצאות הכרוכות בביצוען.

כ. הוצאות הנהלה וכלליות

הוצאות הנהלה וכלליות מסווגות להוצאות עקיפות ליישוב תביעות, הנכללות בסעיף תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה, להוצאות הקשורות ברכישה, הנכללות בסעיף עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות וליתרת הוצאות הנהלה וכלליות אחרות הנכללות בסעיף זה. הסיווג נערך בהתאם למודלים פנימיים של הקבוצה, המבוססים על הוצאות ישירות שנזקפו והוצאות עקיפות שהועמסו.

כא. מסים על ההכנסה

הוצאת מסים על הכנסה כוללת מסים שוטפים ונדחים. הוצאת מסים על הכנסה נזקפת לדוח רווח והפסד אלא אם המס נובע מעסקה או אירוע אשר מוכרים ישירות בהון. במקרים אלו, נזקפת השפעת המס לסעיף המתייחס בהון.

המס השוטף הינו סכום המס הצפוי להשתלם על ההכנסה החייבת במס לשנה, כשהוא מחושב על פי שיעורי המס ובהתבסס על חוקי המס שנחקקו, או אשר חקיקתם הושלמה למעשה עד לתאריך הדיווח. בנוסף כולל המס השוטף שינויים בתשלומי המס המתייחסים לשנים קודמות.

ההכרה במסים נדחים הינה בהתאם לגישה המאזנית, בהתייחס להפרשים זמניים בין הערך בספרים של נכסים והתחייבויות לצורך דיווח כספי לבין ערכם לצרכי מסים.

המסים הנדחים נמדדים לפי שיעורי המס הצפויים לחול על ההפרשים הזמניים במועד בו ימומשו, בהתבסס על החוקים שנחקקו או שנחקקו למעשה לתאריך הדיווח. הקבוצה מקזזת נכסי והתחייבויות מסים נדחים במידה וקיימת זכות חוקית הניתנת לאכיפה לקיזוז נכסי והתחייבויות מסים שוטפים, והם מיוחסים לאותה הכנסה חייבת במס, הממוסה על ידי אותה רשות מס באותה חברה נישומה.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

כא. מסים על ההכנסה (המשך)

נכס מס נדחה מוכר בספרים כאשר צפוי שבעתיד תהיה הכנסה חייבת, שכנגדה ניתן יהיה לנצל את ההפרשים הזמניים. נכסי המסים הנדחים נבדקים בכל תאריך דיווח, ובמידה ולא צפוי כי הטבות המס המתייחסות תתממשנה, הם מופחתים.

בחישובי המסים הנדחים לא מובאים בחשבון המסים שהיו חלים במקרה של מימוש ההשקעות בחברות מוחזקות, כל עוד מכירת ההשקעות בחברות המוחזקות אינה צפויה בעתיד הנראה לעין.

מס נדחה בגין עסקאות בינחברתיות בדוחות המאוחדים נרשם לפי שיעור המס החל על החברה הרוכשת.

כב. רווח (הפסד) למניה

החברה מציגה נתוני רווח (הפסד) בסיסי למניה לגבי הון המניות הרגילות שלה. הרווח (הפסד) הבסיסי למניה מחושב על ידי חלוקת הרווח או ההפסד המיוחסים לבעלי המניות של החברה במספר הממוצע המשוקלל של המניות שהיו במחזור במשך התקופה.

כג. עסקאות עם בעלי שליטה

נכסים והתחייבויות שלגביהם בוצעה עסקה עם בעל שליטה, נמדדים לפי השווי ההוגן במועד העסקה. בשל העובדה כי מדובר בעסקה במישור ההוני, זוקפת הקבוצה את ההפרש בין השווי ההוגן לבין התמורה מהעסקה להון.

כד. דיווח מגזרי

מגזר הינו מרכיב בר הבחנה של הקבוצה, העוסק באספקת מוצרים או שירותים העשויים להיות קשורים זה בזה (מגזר עסקי), או באספקת מוצרים או שירותים במסגרת סביבה כלכלית מוגדרת (מגזר גיאוגרפי), והחשוף לסיכונים ולתשואות השונים מאלה של יתר המגזרים. המתכונת לדיווח המגזרי של הקבוצה מבוססת על מגזרים עסקיים, והיא נקבעת על פי גישת ההנהלה, דהיינו, בהתאם למתכונת הדיווח הפנימית למקבלי החלטות בקבוצה. פירוט הדיווח הכספי לפי מגזרים - ראה באור 3 להלן.

כה. הצגת דוח על הרווח הכולל

החברה בחרה להציג דוח על הרווח הכולל בשני דוחות: דוח רווח והפסד, ודוח על הרווח הכולל, במסגרתו מוצגים, מלבד סכום הרווח הנקי הנלקח מדוח רווח והפסד, כל הפריטים אשר הוכרו ברווח כולל אחר.

כו. גילוי לתקני IFRS חדשים בתקופה שלפני יישומם

IFRS 3 (מתוקן) - צירופי עסקים

התיקונים ל- IFRS 3 (מתוקן) עוסקים בנושאים הבאים:

(1) מדידת זכויות שאינן מקנות שליטה

התיקון קובע את המקרים בהם קיימת אפשרות לבחירת אופן מדידת הזכויות שאינן מקנות שליטה בהתאם לשוויין ההוגן למועד הרכישה או לפי חלקן היחסי בנכסים המזוהים נטו של הישות הנרכשת. בהתאם לתיקון, אפשרות זו קיימת רק עבור סוגי זכויות שאינן מקנות שליטה, המקנים לבעליהם זכות בעלות וזכות לקבלת חלק יחסי (פרו-ראטה) בנכסים נטו של החברה הנרכשת במקרה של פירוק (בדרך כלל מניות). לעומתם, לסוגים אחרים של זכויות שאינן מקנות שליטה (לדוגמה, אופציות שהינן מכשירי הון בחברה הנרכשת) לא קיימת אפשרות בחירה זו ולפיכך יש למדוד אותם לפי שוויין ההוגן במועד הרכישה, למעט מקרים של הוראות מדידה אחרות הנדרשות על ידי תקני IFRS אחרים, כמו למשל IFRS 2.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

כו. גילוי לתקני IFRS חדשים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

IFRS 3 (מתוקן) - צירופי עסקים (המשך)

(2) מענקי תשלום מבוסס מניות במסגרת צירוף עסקים

התיקון מפרט את דרישות הטיפול החשבונאי במסגרת צירוף עסקים, המתייחסות להחלפה של עסקאות תשלום מבוסס מניות של החברה הנרכשת (בין אם היא מחויבת או בוחרת להחליפם) בעסקאות תשלום מבוסס מניות של החברה הרוכשת. בהתאם לכך, על החברה הרוכשת לייחס סכום לתמורת העסקה ביום הרכישה וסכום כהוצאה בתקופה שלאחר מועד הרכישה. אולם, אם כתוצאה מצירוף העסקים המענק פוקע והוא מוחלף במענק חדש, אזי שווי המענק החדש בהתאם ל- IFRS 2, יוכר כהוצאה בתקופה שלאחר מועד הרכישה ולא יכלל בתמורת הרכישה. כמו כן, אם מענקי תשלום מבוסס מניות אינם מוחלפים, אזי אם המכשירים הבשילו הם מהווים חלק מהזכויות שאינן מקנות שליטה ונמדדים בהתאם להוראות IFRS 2 ואם המכשירים לא הבשילו הם נמדדים לפי הערך שהיה משמש אם היו מוענקים מחדש במועד הרכישה, כאשר סכום זה מוקצה בין הזכויות שאינן מקנות שליטה לבין הוצאה שלאחר מועד הרכישה.

(3) הוראות מעבר לטיפול בתמורה מותנית מצירוף עסקים שחל לפני יישום IFRS 3 המתוקן

התיקון מבהיר שהתיקונים ל- IFRS 7, IAS 32 ו- IAS 39 הקובעים כי תמורה מותנית בצירוף עסקים תבוא בתחולת תקנים אלו, לא מיושמים לתמורה מותנית שנצמחה בצירוף עסקים שמועד הרכישה שלו קדם למועד יישום IFRS 3 המתוקן.

התיקונים הינם בתוקף החל מהדוחות הכספיים לתקופות המתחילות ביום 1 בינואר, 2011. התיקונים ייושמו למפרע מהמועד בו יושם IFRS 3 (מתוקן) לראשונה. יישום מוקדם אפשרי.

IFRS 7 - מכשירים פיננסיים: גילוי

התיקונים ל- IFRS 7 עוסקים במספר נושאים:

(1) הבהרת דרישות הגילוי המובאות בתקן. במסגרת זו מודגש הקשר בין הגילויים הכמותיים והגילויים האיכותיים וכן האופי וההיקף של הסיכונים הנובעים ממכשירים פיננסיים. כמו כן במסגרת התיקון צומצמו דרישות הגילוי בדבר בטוחות שהחברה מחזיקה ותוקנו דרישות הגילוי אודות סיכון האשראי. התיקון ייושם למפרע החל מהדוחות הכספיים לתקופות המתחילות ביום 1 בינואר, 2011. יישום מוקדם אפשרי.

(2) דרישות גילוי חדשות ונרחבות לגבי גריעת נכסים פיננסיים ודרישת גילוי במקרים בהם מתבצעות העברות חריגות בסמוך למועד הדיווח. מטרת התיקון לסייע למשתמשים בדוחות הכספיים להעריך את החשיפות לסיכונים בגין העברות של נכסים פיננסיים והשפעת סיכונים אלה על המצב הכספי של החברה. התיקון יגביר את שקיפות הדיווח של עסקאות העברה, ובפרט של עסקאות איגוח נכסים פיננסיים. התיקון ייושם באופן של מכאן ולהבא החל מהדוחות הכספיים לתקופות המתחילות ביום 1 בינואר, 2012. יישום מוקדם אפשרי.

הגילויים המתאימים יכללו בדוחות הכספיים של הקבוצה.

IFRS 9 - מכשירים פיננסיים

(1) בחודש נובמבר 2009 פורסם השלב הראשון (phase 1) של IFRS 9 - מכשירים פיננסיים, כחלק מפרוייקט החלפת IAS 39 - מכשירים פיננסיים: הכרה ומדידה. IFRS 9 מתמקד בעיקר בסיווג ובמדידה של נכסים פיננסיים והוא חל על כל הנכסים הפיננסיים שבתחולת IAS 39.

התקן קובע כי בעת ההכרה לראשונה כל הנכסים הפיננסיים (כולל מכשירים משולבים שבהם החוזה המארח הוא נכס פיננסי) יימדדו בשווי הוגן. בתקופות עוקבות יש למדוד מכשירי חוב בעלות מופחתת רק אם מתקיימים שני התנאים המצטברים הבאים:

- הנכס מוחזק במסגרת מודל עסקי שמטרתו היא להחזיק בנכסים על מנת לגבות את תזרימי המזומנים החוזיים הנובעים מהם.

- על פי התנאים החוזיים של הנכס הפיננסי, החברה זכאית, במועדים מסויימים, לקבל תזרימי מזומנים המהווים אך ורק תשלומי קרן ותשלומי ריבית על יתרת הקרן.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

כו. גילוי לתקני IFRS חדשים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

IFRS 9 - מכשירים פיננסיים (המשך)

(1) (המשך)

למרות האמור לעיל, חברה יכולה, בעת ההכרה לראשונה, לייעד מכשיר חוב אשר עונה על שני התנאים האמורים לשווי הוגן דרך רווח והפסד אם בכך היא מבטלת או מפחיתה משמעותית חוסר סימטריות במדידה או בהכרה (accounting mismatch) שהייתה נגרמת אלמלא כן.

המדידה העוקבת של כל יתר מכשירי החוב והנכסים הפיננסיים האחרים תהיה על פי שווי הוגן.

נכסים פיננסיים שהינם מכשירים הוניים יימדדו בתקופות עוקבות בשווי הוגן, וההפרשים ייזקפו לרווח והפסד או לרווח (הפסד) כולל אחר, על פי בחירת המדיניות החשבונאית לגבי כל מכשיר ומכשיר (סכומים שהוכרו ברווח כולל אחר לא יועברו לאחר מכן לרווח או הפסד). אם מדובר במכשירים הוניים המוחזקים למטרות מסחר, חובה למדוד אותם בשווי הוגן דרך רווח והפסד. הבחירה הינה סופית ואין לשנותה. עם זאת, כאשר חברה משנה את המודל העסקי שלה לניהול נכסיה הפיננסיים, עליה לסווג מחדש את כל המכשירים הפיננסיים המושפעים משינוי המודל העסקי על מנת לשקף שינוי זה. בכל יתר הנסיבות, אין לבצע סיווג מחדש של המכשירים הפיננסיים.

תאריך התחילה של התקן הוא 1 בינואר, 2013. אימוץ מוקדם אפשרי. אימוץ לראשונה ייעשה למפרע תוך הצגה מחדש של מספרי ההשוואה, בכפוף להקלות המצויינות בתקן.

(2) בחודש אוקטובר 2010 פורסמו תיקונים ל-IFRS 9 בנושא גריעה ובנושא התחייבויות פיננסיות. לפי הוראות התיקונים, יש להמשיך וליישם את הוראות IAS 39 לגבי גריעה ולגבי התחייבויות פיננסיות שלא נבחרה לגביהן חלופת השווי ההוגן (ייעוד לשווי הוגן דרך רווח או הפסד). כלומר, הוראות הסיווג והמדידה של IAS 39 ימשיכו לחול על התחייבויות פיננסיות שמוחזקות למסחר ועל התחייבויות פיננסיות שנמדדות בעלות מופחתת.

השינויים הנובעים מהתיקונים כאמור משפיעים על מדידת התחייבויות שנבחרה לגביהן חלופת השווי ההוגן. לפי התיקונים, סכום השינוי בשווי ההוגן של ההתחייבות שמיוחס לשינויים בסיכון האשראי ייזקף לרווח כולל אחר. כל יתר השינויים בשווי ההוגן ייזקפו לדוח רווח והפסד. אם זקיפת השינוי בשווי ההוגן של ההתחייבות, שנגרם כתוצאה משינויים בסיכון האשראי, לרווח כולל אחר ייצור חוסר סימטריה חשבונאית בדוח רווח והפסד, אזי גם אותו שינוי ייזקף לדוח רווח והפסד ולא לרווח כולל אחר.

כמו כן, לפי התיקונים, התחייבויות בגין נגזרים מסוימים על מכשירים הוניים לא מצוטטים כבר לא יהיה ניתן למדוד לפי עלות, אלא אך ורק לפי שווי הוגן.

תאריך התחילה של התיקונים הוא 1 בינואר, 2013. אימוץ מוקדם אפשרי, בתנאי שהחברה מיישמת גם את הוראות IFRS 9 בנוגע לסיווג ומדידה של נכסים פיננסיים (שלב הנכסים). אימוץ לראשונה של התיקונים ייעשה למפרע תוך הצגה מחדש של מספרי ההשוואה, בכפוף להקלות המצויינות בתיקונים.

הקבוצה בוחנת את השפעה האפשרית של התקן, אך אין ביכולתה, בשלב זה, לאמוד את השפעתו, אם בכלל, על הדוחות הכספיים.

IAS 12 - מסים על ההכנסה

התיקון ל-IAS 12 חל על נדל"ן להשקעה הנמדד לפי שווי הוגן. התיקון קובע שיש למדוד את נכס/התחייבות המס הנדחה בגין נכסים כאמור בהתבסס על ההנחה שהערך בספרים של נכס הבסיס ייושב במלואו באמצעות מימוש (ולא באמצעות שימוש). עם זאת, אם הנדל"ן להשקעה הוא בר הפחתה ומוחזק, בהתאם למודל העסקי של החברה, במטרה להשיב את מרבית ההטבות הכלכליות הגלומות בו בדרך של שימוש ולא בדרך של מכירה, רשאית החברה שלא לפעול לפי הנחת המימוש כאמור, ואז עליה ליישם את ההוראות "הרגילות" של IAS 12 (כלומר, המסים הנדחים יימדדו לפי אופן היישוב הצפוי של נכס הבסיס, כפי שנקבע על ידי הנהלת החברה - מימוש או שימוש). התיקון מבטל את הוראות SIC 12 הדורשות, במקרה של נדל"ן להשקעה שנמדד בשווי הוגן, לפצל בין רכיב הקרקע לבין רכיב המבנה על מנת למדוד את המס הנדחה.

באור 2: - עיקרי המדיניות החשבונאית (המשך)

כז. גילוי לתקני IFRS חדשים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

IAS 12 - מסים על ההכנסה (המשך)

התיקון ייושם למפרע החל מהדוחות הכספיים לתקופות שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר, 2012. יישום מוקדם אפשרי.

להערכת הקבוצה, לתיקון לא צפויה להיות השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

IAS 24 - גילויים בהקשר לצד קשור

התיקון ל- IAS 24 מבהיר את הגדרת צד קשור על מנת לפשט את זיהוי היחסים עם צד קשור ולמנוע חוסר עקביות ביישום הגדרה זו. התיקון ייושם למפרע החל מהדוחות הכספיים לתקופות שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר, 2011. יישום מוקדם אפשרי.

הגילויים המתאימים ייכללו בדוחות הכספיים של החברה החל משנת 2011.

כז. להלן שיעורי השינוי של המדד ושער החליפין של הדולר:

שער חליפין יציג של הדולר ארה"ב	מדד המחירים לצרכן		
	מדד ידוע	מדד בגין	
	%	%	
(6.0)	2.3	2.7	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2010
(0.7)	3.8	3.9	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2009
(1.1)	4.5	3.8	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2008

כח. שינוי סיווג

החברה ביצעה סיווג מחדש של השקעתה בשותפות בה יש לחברה השפעה מהותית, מסעיף השקעות פיננסיות אחרות לסעיף השקעה בחברה כלולה. בנוסף, נכללו בדוחות הכספיים סיווגים מחדש בסעיפי עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות והוצאות הנהלה וכלליות בסכומים לא מהותיים.

לסיווגים שנערכו לא היתה השפעה על ההון, על הרווח הנקי ועל הרווח הכולל.

באור 3: - מגזרי פעילות

הקבוצה פועלת במגזרי הפעילות הבאים:

1. מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח כולל את ענפי ביטוח חיים ובריאות, פנסיה וגמל והוא מתמקד בעיקר בחיסכון לטווח ארוך (במסגרת פוליסות ביטוח לסוגיהן, קרנות פנסיה וקופות גמל לרבות קרן השתלמות) וכן בכיסויים ביטוחיים של סיכונים שונים כגון: מוות, נכות, אובדן כושר עבודה ועוד.

בהתאם להוראות המפקח, מפורט מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח לביטוח חיים, פנסיה וגמל.

2. מגזר ביטוח כללי

מגזר הביטוח הכללי כולל את ענפי החבויות והרכוש. בהתאם להוראות המפקח מפורט מגזר הביטוח הכללי לפי ענפי רכב חובה, רכב רכוש, ענפי רכוש אחרים וענפי חבויות אחרים.

- ענף רכב חובה
ענף רכב חובה מתמקד בכיסוי אשר רכישתו על ידי בעל הרכב או הנוהג בו היא חובה על פי דין ואשר מעניק כיסוי לנזק גוף (לנהג הרכב, לנוסעים ברכב או להולכי רגל) כתוצאה משימוש ברכב מנועי.
- ענף רכב רכוש
ענף רכב רכוש מתמקד בכיסוי נזקי רכוש לרכב המבוטח ונזקי רכוש שהרכב המבוטח יגרום לצד שלישי.
- ענפי רכוש ואחרים
יתר ענפי הרכוש שאינם רכב וחבויות וכן ענפי ביטוח אחרים, ענפי בריאות המספקים כיסוי לזמן קצר (תאונות אישיות, נסיעות לחו"ל ועובדים זרים).
- ענפי חבויות אחרים
ענפי החבויות מיועדים לכיסוי של חבויות המבוטח בגין נזק שהוא יגרום לצד שלישי. ענפים אלו כוללים: אחריות כלפי צד שלישי, אחריות מעבידים, אחריות מקצועית ואחריות המוצר וכן ענפים אחרים המחושבים בשיטות עודף הכנסות על הוצאות כגון כלי שייט, כלי טייס וערבות חוק המכר.

בשל שינוי במבנה הארגוני של מנורה ביטוח, החל מיום 1 בינואר, 2011 מוגדר ענף בריאות כמגזר פעילות, אשר מאחד תחתיו את פוליסות ביטוח הבריאות השונות, הן לטווח קצר, אשר נכללו במגזר ביטוח כללי והן לטווח ארוך, אשר נכללו במגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח.

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2010					
סה"כ	התאמות וקיזוזים	לא מיוחס למגזרי פעילות אלפי ש"ח	ביטוח כללי	ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח	
4,270,262	1,244	-	2,267,504	2,001,514	פרמיות שהורווחו ברוטו
904,818	-	-	696,513	208,305	פרמיות שהורווחו על-ידי מבטחי משנה
3,365,444	1,244	-	1,570,991	1,793,209	פרמיות שהורווחו בשייר
2,309,812	(13,555)	180,049	236,342	1,906,976	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
643,793	(2,703)	89,543	-	556,953	הכנסות מדמי ניהול
230,131	(15,297)	33,905	166,970	44,553	הכנסות מעמלות
6,549,180	(30,311)	303,497	1,974,303	4,301,691	סך כל ההכנסות
5,165,290	-	-	1,730,966	3,434,324	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו חלקם של מבטחי המשנה
(679,749)	-	-	(509,622)	(170,127)	בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
4,485,541	-	-	1,221,344	3,264,197	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
914,837	(15,297)	45,578	494,049	390,507	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
561,499	(13,114)	78,515	91,146	404,952	הוצאות הנהלה וכלליות
30,835	-	8,518	4,486	17,831	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
121,874	(1,900)	111,588	5,346	6,840	הוצאות מימון
6,114,586	(30,311)	244,199	1,816,371	4,084,327	סך כל ההוצאות
121	-	(5,039)	-	5,160	חלק ברווחי (הפסדי) חברות כלולות
434,715	-	54,259	157,932	222,524	רווח לפני מסים על ההכנסה
26,546	-	(1,721)	7,785	20,482	רווח (הפסד) כולל אחר לפני מסים על ההכנסה
461,261	-	52,538	165,717	243,006	סך כל הרווח הכולל לפני מסים על ההכנסה

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2009					
סה"כ	התאמות וקיזוזים	לא מיוחס		ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח	
		למגזרי פעילות	ביטוח כללי		
אלפי ש"ח					
4,069,594	(1,336)	-	2,243,198	1,827,732	פרמיות שהורווחו ברוטו
731,721	-	-	528,472	203,249	פרמיות שהורווחו על-ידי מבטחי משנה
3,337,873	(1,336)	-	1,714,726	1,624,483	פרמיות שהורווחו בשייר
4,112,369	(12,035)	163,279	290,980	3,670,145	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
457,703	(5,713)	71,467	-	391,949	הכנסות מדמי ניהול
178,421	(13,339)	30,720	119,505	41,535	הכנסות מעמלות
8,086,366	(32,423)	265,466	2,125,211	5,728,112	סך כל ההכנסות
6,460,993	-	-	1,664,935	4,796,058	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו חלקם של מבטחי המשנה
(499,509)	-	-	(346,768)	(152,741)	בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
5,961,484	-	-	1,318,167	4,643,317	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
868,805	(13,339)	33,277	487,397	361,470	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
488,557	(18,112)	52,838	94,783	359,048	הוצאות הנהלה וכלליות
31,873	-	10,782	4,546	16,545	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
140,076	(972)	128,614	5,439	6,995	הוצאות מימון
7,490,795	(32,423)	225,511	1,910,332	5,387,375	סך כל ההוצאות
(1,808)	-	(1,808)	-	-	חלק בהפסדי חברות כלולות, נטו
593,763	-	38,147	214,879	340,737	רווח לפני מסים על ההכנסה
413,341	-	162,489	176,702	74,150	רווח כולל אחר לפני מסים על ההכנסה
1,007,104	-	200,636	391,581	414,887	סך כל הרווח הכולל לפני מסים על ההכנסה

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2008					
סה"כ	התאמות וקיצוזים	לא מיוחס למגזרי פעילות	ביטוח כללי	ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח	
אלפי ש"ח					
3,895,779	(1,259)	-	2,114,016	1,783,022	פרמיות שהורווחו ברוטו
603,552	-	-	404,267	199,285	פרמיות שהורווחו על-ידי מבטחי משנה
3,292,227	(1,259)	-	1,709,749	1,583,737	פרמיות שהורווחו בשייר
(1,478,369)	(6,835)	(111,393)	118,011	(1,478,152)	רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון
398,151	(1,613)	60,286	-	339,478	הכנסות מדמי ניהול
135,474	(11,943)	26,638	59,170	61,609	הכנסות מעמלות
2,347,483	(21,650)	(24,469)	1,886,930	506,672	סך כל ההכנסות
1,665,232	-	-	1,644,623	20,609	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו חלקם של מבטחי המשנה
(446,224)	-	-	(253,785)	(192,439)	בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
1,219,008	-	-	1,390,838	(171,830)	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
840,779	(12,209)	32,986	469,013	350,989	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
398,300	(7,648)	51,077	67,178	287,693	הוצאות הנהלה וכלליות
61,375	-	40,598	4,613	16,164	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
143,972	(1,793)	132,709	2,744	10,312	הוצאות מימון
2,663,434	(21,650)	257,370	1,934,386	493,328	סך כל ההוצאות
16,370	-	16,370	-	-	חלק ברווחי חברות כלולות
(299,581)	-	(265,469)	(47,456)	13,344	רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
(263,855)	-	(103,254)	(112,001)	(48,600)	הפסד כולל אחר לפני מסים על ההכנסה
(563,436)	-	(368,723)	(159,457)	(35,256)	סך כל ההפסד הכולל לפני מסים על ההכנסה

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2010

סה"כ	התאמות וקיצוזים	לא מיוחס		ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח	
		למגזרי פעילות	ביטוח כללי		
אלפי ש"ח					
1,079,071	-	201,375	92,531	785,165	נכסים בלתי מוחשיים
883,497	-	-	193,590	689,907	הוצאות רכישה נדחות
25,221	-	3,286	-	21,935	השקעות בחברות כלולות
11,805,612	-	-	-	11,805,612	השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
14,413,561	-	1,648,686	3,464,769	9,300,106	השקעות פיננסיות אחרות
1,337,341	-	-	972,332	365,009	נכסי ביטוח משנה
525,075	-	-	417,327	107,748	פרמיות לגבייה
1,083,626	(36,998)	594,669	202,735	323,220	נכסים אחרים
31,153,004	(36,998)	2,448,016	5,343,284	23,398,702	סך כל הנכסים
11,974,019	-	-	-	11,974,019	סך כל הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה
התחייבויות					
13,805,715	(855)	-	4,332,706	9,473,864	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
11,908,196	(1,499)	-	-	11,909,695	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
3,974	-	3,974	-	-	עודף הפסדים על השקעות בחברות כלולות
3,181,387	(34,644)	1,962,913	680,650	572,468	התחייבויות אחרות
28,899,272	(36,998)	1,966,887	5,013,356	21,956,027	סך כל ההתחייבויות

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2009

סה"כ	התאמות וקיזוזים	לא מיוחס		ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח	
		למגזרי פעילות	ביטוח כללי		
אלפי ש"ח					
1,047,593	-	189,010	84,499	774,084	נכסים בלתי מוחשיים
812,536	-	-	180,280	632,256	הוצאות רכישה נדחות
27,424	-	6,842	-	20,582	השקעות בחברות כלולות
9,941,600	-	-	-	9,941,600	השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה
13,261,052	-	1,381,593	2,980,128	8,899,331	השקעות פיננסיות אחרות
1,045,732	-	-	718,409	327,323	נכסי ביטוח משנה
527,698	-	-	409,766	117,932	פרמיות לגבייה
1,236,705	(25,467)	474,753	463,618	323,801	נכסים אחרים
27,900,340	(25,467)	2,052,198	4,836,700	21,036,909	סך כל הנכסים
10,169,178	-	-	-	10,169,178	סך כל הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה
התחייבויות					
12,925,047	(781)	-	3,975,121	8,950,707	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
10,238,194	(2,669)	-	-	10,240,863	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
1,033	-	1,033	-	-	עודף הפסדים על השקעות בחברות כלולות
2,785,416	(22,017)	1,737,516	598,381	471,536	התחייבויות אחרות
25,949,690	(25,467)	1,738,549	4,573,502	19,663,106	סך כל ההתחייבויות

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

א. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2010					
רכב חובה	רכב רכוש	ענפי רכוש (ואחרים *) אלפי ש"ח	ענפי חבויות (ואחרים **)	סה"כ	
602,065	902,069	535,583	239,570	2,279,287	פרמיות ברוטו
112,036	233,497	297,232	113,859	756,624	פרמיות ביטוח משנה
490,029	668,572	238,351	125,711	1,522,663	פרמיות בשייר
48,647	(5,915)	(664)	6,260	48,328	שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר
538,676	662,657	237,687	131,971	1,570,991	פרמיות שהורווחו בשייר
152,771	24,706	9,405	49,460	236,342	רווחים מהשקעות, נטו
12,058	58,110	79,413	17,389	166,970	והכנסות מימון
703,505	745,473	326,505	198,820	1,974,303	הכנסות מעמלות
605,126	638,300	292,700	194,840	1,730,966	סך כל ההכנסות
(70,334)	(160,923)	(183,301)	(95,064)	(509,622)	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו
534,792	477,377	109,399	99,776	1,221,344	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
57,064	227,107	154,965	54,913	494,049	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר
28,663	30,331	24,044	8,108	91,146	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
2,243	2,243	-	-	4,486	הוצאות הנהלה וכלליות
1,524	1,467	2,029	326	5,346	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
624,286	738,525	290,437	163,123	1,816,371	הוצאות מימון
79,219	6,948	36,068	35,697	157,932	סך כל ההוצאות
5,245	881	275	1,384	7,785	רווח לפני מסים על ההכנסה
84,464	7,829	36,343	37,081	165,717	רווח כולל אחר לפני מסים על ההכנסה
2,365,254	578,640	404,339	984,473	4,332,706	סך הכל הרווח הכולל לפני מסים על ההכנסה
					התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 31 בדצמבר, 2010

(* ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אבדן רכוש, בתי עסק ודירות אשר הפעילות בגינם מהווה 77% מסך הפרמיות בענפים אלו.

(** ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח מעבידים, צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 83% מסך הפרמיות בענפים אלו.

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

א. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2009					
סה"כ	ענפי חבויות ואחרים (**)	ענפי רכוש ואחרים (*)	רכב רכוש	רכב חובה	
	אלפי ש"ח				
2,277,818	245,908	532,088	877,843	621,979	פרמיות ברוטו
624,451	109,550	291,473	202,417	21,011	פרמיות ביטוח משנה
1,653,367	136,358	240,615	675,426	600,968	פרמיות בשייר
61,359	21,607	12,539	47,316	(20,103)	שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר
1,714,726	157,965	253,154	722,742	580,865	פרמיות שהורווחו בשייר
290,980	61,845	14,492	37,196	177,447	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
119,505	13,702	77,144	28,659	-	הכנסות מעמלות
2,125,211	233,512	344,790	788,597	758,312	סך כל ההכנסות
1,664,935	183,307	258,604	607,760	615,264	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו
(346,768)	(60,992)	(141,187)	(118,770)	(25,819)	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
1,318,167	122,315	117,417	488,990	589,445	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר
487,397	55,383	151,340	220,022	60,652	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
94,783	6,865	22,311	35,605	30,002	הוצאות הנהלה וכלליות
4,546	-	-	2,273	2,273	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
5,439	372	2,243	1,699	1,125	הוצאות מימון
1,910,332	184,935	293,311	748,589	683,497	סך כל ההוצאות
214,879	48,577	51,479	40,008	74,815	רווח לפני מסים על ההכנסה
176,702	31,082	7,833	24,812	112,975	רווח כולל אחר לפני מסים על ההכנסה
391,581	79,659	59,312	64,820	187,790	סך הכל הרווח הכולל לפני מסים על ההכנסה
3,975,121	897,395	347,375	551,567	2,178,784	התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 31 בדצמבר, 2009

(*) ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אבדן רכוש, בתי עסק ודירות אשר הפעילות בגינם מהווה 78% מסך הפרמיות בענפים אלו.

(**) ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח מעבידים, צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 85% מסך הפרמיות בענפים אלו.

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

א. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח כללי (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2008					
סה"כ	ענפי חבויות ואחרים (**)		רכב רכוש	רכב חובה	
	ענפי חבויות ואחרים (**)	ענפי רכוש ואחרים (*)			
אלפי ש"ח					
2,157,323	243,834	519,217	836,971	557,301	פרמיות ברוטו
403,899	79,122	244,801	62,187	17,789	פרמיות ביטוח משנה
1,753,424	164,712	274,416	774,784	539,512	פרמיות בשייר
(43,675)	(7,761)	3,190	(27,203)	(11,901)	שינוי ביתרת פרמיה שטרם הורווחה, בשייר
1,709,749	156,951	277,606	747,581	527,611	פרמיות שהורווחו בשייר
118,011	28,096	8,572	18,682	62,661	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
59,170	2,459	53,888	2,823	-	הכנסות מעמלות
1,886,930	187,506	340,066	769,086	590,272	סך כל ההכנסות
1,644,623	171,556	301,126	605,606	566,335	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח ברוטו
(253,785)	(51,563)	(130,026)	(59,501)	(12,695)	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
1,390,838	119,993	171,100	546,105	553,640	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח בשייר
469,013	55,995	153,309	200,962	58,747	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
67,178	13,973	11,125	19,205	22,875	הוצאות הנהלה וכלליות
4,613	-	-	2,306	2,307	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
2,744	9	1,732	794	209	הוצאות מימון
1,934,386	189,970	337,266	769,372	637,778	סך כל ההוצאות
(47,456)	(2,464)	2,800	(286)	(47,506)	רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
(112,001)	(19,434)	(6,374)	(19,206)	(66,987)	הפסד כולל אחר לפני מסים על ההכנסה
(159,457)	(21,898)	(3,574)	(19,492)	(114,493)	סך הכל ההפסד הכולל לפני מסים על ההכנסה
3,609,719	808,994	346,055	526,999	1,927,671	התחייבויות בגין חוזי ביטוח, ברוטו ליום 31 בדצמבר, 2008

(*) ענפי רכוש ואחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח אבדן רכוש, בתי עסק ודירות אשר הפעילות בגינם מהווה 77% מסך הפרמיות בענפים אלו.

(**) ענפי חבויות אחרים כוללים בעיקר תוצאות מענפי ביטוח מעבידים, צד ג' ואחריות מקצועית אשר הפעילות בגינם מהווה 86% מסך הפרמיות בענפים אלו.

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

ג. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2010				
סה"כ	אלפי ש"ח	פנסיה	גמל	
2,001,514	2,001,514	-	-	פרמיות שהורווחו ברוטו
208,305	208,305	-	-	פרמיות שהורווחו על-ידי מבטחי משנה
1,793,209	1,793,209	-	-	פרמיות שהורווחו בשייר
1,906,976	1,563,470	10,712	332,794	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
556,953	201,247	279,447	76,259	הכנסות מדמי ניהול
44,553	44,223	330	-	הכנסות מעמלות
4,301,691	3,602,149	290,489	409,053	סך כל ההכנסות
3,434,324	3,141,787	-	292,537	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו
(170,127)	(170,127)	-	-	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
3,264,197	2,971,660	-	292,537	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
390,507	324,925	55,596	9,986	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
404,952	232,499	129,078	43,375	הוצאות הנהלה וכלליות
17,831	-	9,800	8,031	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
6,840	4,311	-	2,529	הוצאות מימון
4,084,327	3,533,395	194,474	356,458	סך כל ההוצאות
5,160	5,160	-	-	חלק ברווח חברה כלולה
222,524	73,914	96,015	52,595	רווח לפני מסים על ההכנסה
20,482	20,482	-	-	רווח כולל אחר לפני מסים על ההכנסה
243,006	94,396	96,015	52,595	סך כל הרווח הכולל לפני מסים על ההכנסה

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

ב. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2009				
סה"כ	בטוח חיים	פנסיה	גמל	
אלפי ש"ח				
1,827,732	1,827,732	-	-	פרמיות שהורווחו ברוטו
203,249	203,249	-	-	פרמיות שהורווחו על-ידי מבטחי משנה
1,624,483	1,624,483	-	-	פרמיות שהורווחו בשייר
3,670,145	3,262,488	18,046	389,611	רווחים מהשקעות, נטו והכנסות מימון
391,949	81,683	246,964	63,302	הכנסות מדמי ניהול
41,535	41,299	236	-	הכנסות מעמלות
5,728,112	5,009,953	265,246	452,913	סך כל ההכנסות
4,796,058	4,448,762	-	347,296	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו
(152,741)	(152,741)	-	-	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
4,643,317	4,296,021	-	347,296	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
361,470	305,218	48,661	7,591	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
359,048	204,980	114,913	39,155	הוצאות הנהלה וכלליות
16,545	-	9,800	6,745	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
6,995	5,285	-	1,710	הוצאות מימון
5,387,375	4,811,504	173,374	402,497	סך כל ההוצאות
340,737	198,449	91,872	50,416	רווח לפני מסים על ההכנסה
74,150	74,150	-	-	רווח כולל אחר לפני מסים על ההכנסה
414,887	272,599	91,872	50,416	סך כל הרווח הכולל לפני מסים על ההכנסה

באור 3: - מגזרי פעילות (המשך)

ג. נתונים נוספים לגבי מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2008				
סה"כ	בטוח חיים	פנסיה	גמל	
אלפי ש"ח				
1,783,022	1,783,022	-	-	פרמיות שהורווחו ברוטו
199,285	199,285	-	-	פרמיות שהורווחו על-ידי מבטחי משנה
1,583,737	1,583,737	-	-	פרמיות שהורווחו בשייר
(1,478,152)	(1,743,826)	2,907	262,767	רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון
339,478	63,474	226,562	49,442	הכנסות מדמי ניהול
61,609	61,573	36	-	הכנסות מעמלות
506,672	(35,042)	229,505	312,209	סך כל ההכנסות
20,609	(283,965)	-	304,574	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו
(192,439)	(192,439)	-	-	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
(171,830)	(476,404)	-	304,574	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
350,989	302,226	42,327	6,436	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
287,693	161,972	98,672	27,049	הוצאות הנהלה וכלליות
16,164	-	9,800	6,364	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
10,312	7,198	-	3,114	הוצאות מימון
493,328	(5,008)	150,799	347,537	סך כל ההוצאות
13,344	(30,034)	78,706	(35,328)	רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
(48,600)	(48,600)	-	-	הפסד כולל אחר לפני מסים על ההכנסה
(35,256)	(78,634)	78,706	(35,328)	סך כל הרווח (ההפסד) הכולל לפני מסים על ההכנסה

- א. ביום 2 במרס, 2008 רכשה מבטחים גמל את מכלול הזכויות והתחייבויות של קופת הגמל יתר קופת גמל לתגמולים. הדוחות הכספיים המאוחדים כוללים את תוצאות הפעולות של מסלולי קופות גמל מבטיחות תשואה החל ממועד רכישתם. מבטחים גמל קיבלה הערכת שווי חיצונית בלתי תלויה של הקצאת עלות הרכישה.
- ב. ביום 25 בספטמבר, 2008 רכשה מנורה פיננסים 60% מזכויות ההצבעה והרווחים של מנורה מבטחים והסתדרות המהנדסים ניהול קופות גמל בע"מ (להלן- מנורה מהנדסים) (לשעבר: קרן השתלמות למהנדסים) שהינה חברה המנהלת קרן השתלמות.
- הדוחות הכספיים המאוחדים כוללים את מצבה הכספי של מנורה מהנדסים החל ממועד רכישתה. מנורה פיננסים קיבלה הערכת שווי חיצונית בלתי תלויה של הקצאת עלות הרכישה.
- ג. יתרת הנכסים המזוהים וההתחייבות המזוהות של מסלולי קופות גמל מבטיחות תשואה ושל מנורה מהנדסים למועד הרכישה הינם כדלקמן:

יתרה בדוחות הכספיים		
מסלולי קופות גמל מבטיחות תשואה	קרן השתלמות למהנדסים	
אלפי ש"ח		
81,855	2,871	מזומנים ושווי מזומנים
110,175	-	נכסי חוב סחירים
3,631,385	-	נכסי חוב שאינם סחירים
269	28	חייבים ויתרות חובה
33,000	24,061	נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין (באור 5)
<u>3,856,684</u>	<u>26,960</u>	
20,999	1,699	זכאים ויתרות זכות
-	480	זכויות שאינן מקנות שליטה
3,802,685	-	התחייבות לעמיתי מסלולי קופות גמל מבטיחות תשואה
<u>3,823,684</u>	<u>2,179</u>	
		<u>עלות הרכישה</u>
33,000	24,061	מזומן ששולם
-	720	מניות שהונפקו בשווי הוגן
<u>33,000</u>	<u>24,781</u>	סך הכל
		<u>מזומנים אשר נבעו מהרכישה (ששימשו לרכישה)</u>
81,855	2,871	מזומנים ושווי מזומנים בחברה הנרכשת למועד הרכישה
(33,000)	(24,781)	מזומנים ששולמו
<u>48,855</u>	<u>(21,910)</u>	מזומנים, נטו

באור 5: - נכסים בלתי מוחשיים

א. ההרכב והתנועה:

מוניטין	תיקי ביטוח	תיקי לקוחות וקשרי סוכנים	מותגים ושמות מסחריים אלפי ש"ח	תוכנות מחשב	אחר	סה"כ	
<u>עלות</u>							
643,720	19,267	350,030	11,849	298,494	677	1,324,037	יתרה ליום 1 בינואר, 2009
-	-	-	-	62,935	-	62,935	תוספות (*)
643,720	19,267	350,030	11,849	361,429	677	1,386,972	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2009
-	-	-	-	115,660	-	115,660	תוספות (*)
643,720	19,267	350,030	11,849	477,089	677	1,502,632	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2010
<u>הפחתה שנצברה והפסדים מירידת ערך</u>							
52,826	5,802	77,365	2,077	130,854	228	269,152	יתרה ליום 1 בינואר, 2009
-	3,236	27,149	1,980	37,795	67	70,227	הפחתה שהוכרה במהלך השנה
52,826	9,038	104,514	4,057	168,649	295	339,379	יתרת הפחתה, ליום 31 בדצמבר, 2009
-	3,189	25,889	1,954	53,089	61	84,182	הפחתה שהוכרה במהלך השנה
52,826	12,227	130,403	6,011	221,738	356	423,561	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2010
<u>ערך בספרים, נטו</u>							
590,894	7,040	219,627	5,838	255,351	321	1,079,071	ליום 31 בדצמבר, 2010
590,894	10,229	245,516	7,792	192,780	382	1,047,593	ליום 31 בדצמבר, 2009

(*) תוספות בגין תוכנות מחשב כוללות תוספות בגין פיתוח עצמי: בשנת 2010 בסך 94,889 אלפי ש"ח ובשנת 2009 בסך 45,974 אלפי ש"ח.

באור 5: - נכסים בלתי מוחשיים (המשך)

ב. ירידת ערך מוניטין

לצורך בחינת ירידת ערך של מוניטין הוקצה המוניטין ליחידות מניבות מזומנים הבאות:

1. תחום פנסיה נכלל במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח.
2. ביטוח כללי.
3. קרנות הנאמנות אינו מיוחס למגזר פעילות.
4. גמל נכלל במגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח.

להלן היתרה בדוחות הכספיים של המוניטין, שהוקצה לכל אחד מהמגזרים הבאים:

31 בדצמבר		
2009	2010	
אלפי ש"ח		
		יחידה מניבת מזומנים:
384,929	384,929	(1) תחום הפנסיה
26,549	26,549	(2) מגזר ביטוח כללי
155,501	155,501	(3) פעילות קרנות נאמנות
14,244	14,244	(4) ניהול קופות גמל
<u>581,223</u>	<u>581,223</u>	

לצורך בחינת ירידת ערך של המוניטין יש לבחון את ערך היחידה המניבה מזומנים הקטנה ביותר בתוך המגזר, שאליה יוחס המוניטין בהשוואה לסכום בר ההשבה שלה. אם הסכום בר ההשבה של היחידה עולה על הערך בדוחות הכספיים של היחידה, היחידה והמוניטין שהוקצה לה יחשבו כבלתי פגומים בערכם. אם הערך בדוחות הכספיים של היחידה עולה על הסכום בר ההשבה שלה, החברה מכירה בהפסד מירידת ערך.

- (1) הסכום בר ההשבה של תחום הפנסיה המהווה חלק ממגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח נקבע על בסיס עקרונות חישוב הערך הגלום (Embedded Value). בהתבסס על חישוב זה, להערכת הקבוצה אין צורך להפחית את ערך המוניטין בגין מבטחים פנסיה.
- (2) הסכום בר ההשבה של שומרה ביטוח כיחידה מניבה מזומנים המהווה חלק מעסקי ביטוח כללי, נקבע על בסיס שווי השימוש המחושב לפי אומדן תזרימי המזומנים העתידיים למשך 10 שנים.

ההנחות שנלקחו לצורך בחינת ברות ההשבה הינן שמרניות ביחס לעסקי שומרה ביטוח.

ההנחות העיקריות ששימשו בחישוב שווי השימוש הינן:

- שיעור ריבית ההיוון - 10%.
- שיעור התשואה על ההשקעות - 2% ריאלי (הנחת אינפלציה שנתית של 3%).
- שיעור גידול בהכנסות - 0%.
- שיעור הוצאות הנהלה וכלליות מדמי ביטוח - 10%.
- שיעור תביעות - 75%.

מאחר ואומדן תזרימי המזומנים הצפוי גבוה מהותית מערך הנכס בדוחות הכספיים ולאור ההנחות השמרניות שנלקחו כאמור, להערכת החברה כל שינוי סביר בהנחות המפתח ששימשו בחישוב שווי השימוש לא יגרמו לערך בדוחות הכספיים להיות נמוך מסכום בר ההשבה.

באור 5: - נכסים בלתי מוחשיים (המשך)

ב. ירידת ערך מוניטין (המשך)

(3) הסכום בר ההשבה של פעילות קרנות הנאמנות במנורה מבטחים קרנות נאמנות בע"מ כיחידה מניבה מזומנים, נקבע על בסיס שווי השימוש המחושב לפי אומדן תזרימי המזומנים העתידיים. בחינת סכום בר ההשבה בוצעה על ידי מעריך שווי חיצוני. מתוצאות בחינת סכום בר ההשבה עולה כי נכון לתאריך הדיווח, אין צורך בביצוע הפחתת ערך, וזאת לאחר הפחתה לירידת ערך שבוצעה בשנת 2008 בסך 28,244 אלפי ש"ח, על מנת להעמיד את המוניטין על סכום בר ההשבה.

ההנחות העיקריות ששימשו בבחינת שווי השימוש הינן:
שיעור ריבית ההיוון לאחר מס - 10.6%.
שיעור צמיחה שנתי הצפוי לטווח ארוך - 3.5%.

(4) הסכום בר ההשבה של פעילות קופות הגמל מבטחים גמל כיחידה מניבה מזומנים המהווה חלק ממגזר חסכון ארוך טווח, נקבע על בסיס שווי השימוש המחושב לפי אומדן תזרימי המזומנים העתידיים. בחינת ברות ההשבה בוצעה על ידי מעריך שווי חיצוני.

מאחר ואומדן תזרימי המזומנים הצפוי גבוה מהותית מערך הנכס בדוחות הכספיים אין צורך בביצוע הפחתה של המוניטין.

ההנחות העיקריות ששימשו בבחינת שווי השימוש הינן:
שיעור ריבית ההיוון לאחר מס - 9.6%.
שיעור הצמיחה הצפוי - 1%.

באור 6: - הוצאות רכישה נדחות

א. ההרכב:

ליום 31 בדצמבר		
2009	2010	
אלפי ש"ח		
632,256	689,907	ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח
180,280	193,590	ביטוח כללי
812,536	883,497	

באור 6: - הוצאות רכישה נדחות (המשך)

ג. התנועה בהוצאות רכישה נדחות בביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח:

ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח אלפי ש"ח	
626,167	<u>יתרה ליום 1 בינואר, 2009</u>
	התנועה בשנת 2009:
	תוספות:
111,733	עמלות רכישה
58,832	הוצאות רכישה אחרות
170,565	סה"כ תוספות
	הפחתות:
(70,198)	הפחתה שוטפת
(94,278)	הפחתה בגין ביטולים
(164,476)	
632,256	<u>יתרה ליום 31 בדצמבר, 2009</u>
	התנועה בשנת 2010:
	תוספות:
135,952	עמלות רכישה
78,259	הוצאות רכישה אחרות
214,211	סה"כ תוספות
	הפחתות:
(72,120)	הפחתה שוטפת
(84,440)	הפחתה בגין ביטולים
(156,560)	
689,907	<u>יתרה ליום 31 בדצמבר, 2010</u>

באור 7: - רכוש קבוע

הרכב ותנועה:

שנת 2010

סה"כ	שיפורים במושכר	ציוד וריהוט משרדי	כלי רכב	מחשבים וציוד היקפי	קרקע (* ובניני משרדים	
אלפי ש"ח						
<u>עלות</u>						
428,130	19,080	42,828	36,755	169,626	159,841	יתרה ליום 1 בינואר, 2010
51,474	6,178	6,507	13,469	20,985	4,335	תוספות במשך השנה
(6,697)	-	-	-	-	(6,697)	העברה לנדל"ן להשקעה
(11,628)	-	(53)	(11,575)	-	-	גריעות במשך השנה
461,279	25,258	49,282	38,649	190,611	157,479	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2010
<u>פחת שנצבר</u>						
244,062	7,075	28,842	12,822	148,789	46,534	יתרה ליום 1 בינואר, 2010
28,848	1,272	2,237	5,710	13,986	5,643	תוספות במשך השנה
(3,577)	-	-	-	-	(3,577)	העברה לנדל"ן להשקעה
(7,022)	-	(48)	(6,974)	-	-	גריעות במשך השנה
262,311	8,347	31,031	11,558	162,775	48,600	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2010
198,968	16,911	18,251	27,091	27,836	108,879	יתרת עלות מופחתת ליום 31 בדצמבר, 2010

שנת 2009

סה"כ	שיפורים במושכר	ציוד וריהוט משרדי	כלי רכב	מחשבים וציוד היקפי	קרקע (* ובניני משרדים	
אלפי ש"ח						
<u>עלות</u>						
408,723	13,813	40,243	33,193	164,047	157,427	יתרה ליום 1 בינואר, 2009
24,983	5,267	2,585	9,138	5,579	2,414	תוספות במשך השנה
(5,576)	-	-	(5,576)	-	-	גריעות במשך השנה
428,130	19,080	42,828	36,755	169,626	159,841	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2009
<u>פחת שנצבר</u>						
219,622	6,305	26,736	10,728	133,797	42,056	יתרה ליום 1 בינואר, 2009
27,458	770	2,106	5,112	14,992	4,478	תוספות במשך השנה
(3,018)	-	-	(3,018)	-	-	גריעות במשך השנה
244,062	7,075	28,842	12,822	148,789	46,534	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2009
184,068	12,005	13,986	23,933	20,837	113,307	יתרת עלות מופחתת ליום 31 בדצמבר, 2009

(* הקרקע נמצאת בבעלות מלאה של הקבוצה.)

באור 8: - השקעות בחברות מוחזקות

חברות כלולות

א. הרכב ההשקעה בחברות כלולות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני

ליום 31 בדצמבר		
2009	2010	
אלפי ש"ח		
23	23	עלות המניות
20,582	19,788	הלוואה לזמן ארוך
4,910	2,619	חלק החברה ברווחים שנצברו ממועד הרכישה, נטו
876	(1,183)	התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ
<u>26,391</u>	<u>21,247</u>	

השקעות (עודף הפסדים על השקעות) בחברות כלולות מוצגות בדוח על המצב הכספי כדלהלן:

ליום 31 בדצמבר		
2009	2010	
אלפי ש"ח		
27,424	25,221	נכס
(1,033)	(3,974)	התחייבות
<u>26,391</u>	<u>21,247</u>	

הקבוצה נתנה לחברות הכלולות הלוואות המסתכמות לתאריך הדיווח בסך של 230,908 אלפי ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2009 בסך של 181,733 אלפי ש"ח), המוצגות בסעיף השקעות פיננסיות כנכסי חוב שאינם סחירים. לפרטים נוספים ראה ביאור 36 א' להלן.

ב. תמצית נתונים כספיים מהדוחות הכספיים של חברות כלולות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני, בהתאמה לשיעורי הבעלות המוחזקים בידי הקבוצה:

ליום 31 בדצמבר		
2009	2010	
אלפי ש"ח		
237,732	285,443	חלק הקבוצה בנכסים נטו של חברות כלולות בהתאם לשיעור ההחזקה בהן:
(211,341)	(264,196)	נכסים התחייבויות
<u>26,391</u>	<u>21,247</u>	נכסים, נטו

לשנה שהסתיימה ביום

31 בדצמבר		
2008	2009	2010
אלפי ש"ח		
28,391	8,044	14,825
<u>16,370</u>	<u>(1,808)</u>	<u>121</u>

חלק הקבוצה בתוצאות הפעולות של החברות הכלולות בהתאם לשיעור ההחזקה בהן:

הכנסות רווח נקי (הפסד) לתקופה

באור 8: - השקעות בחברות מוחזקות (המשך)

חברות כלולות (המשך)

ג. פירוט שיעורי ההחזקה ופרטים נוספים

בהון המונפק, ברווחים ובזכויות הצבעה
ליום 31 בדצמבר

2009	2010
	הערה
	באחוזים

חברות כלולות של חברה מאוחדת - מנורה מבטחים נדל"ן בע"מ (להלן - מנורה נדל"ן)

50	50	(1)	Belltrend Menora Enterprises LTD
60	60	(2)	.Yatelsis Development LTD
60	60	(3)	.Yatelsis River Development LTD
50	50	(4)	.Mxr Development LTD
-	42	(5)	Solangia LTD
-	42	(5)	Bruseco Holding LTD
-	42	(5)	Pellariway Holdings LTD
			חברה כלולה של חברה מאוחדת - מנורה מבטחים ביטוח בע"מ:
28.1	28.1	(6)	Surrey Street Limited Partnership

לבעלי מניות המיעוט ב-Yatelsis River וב-Yatelsis Development, ולבעלי המניות המחזיקים ב-50% ממניות Belltrend ו-MXR, זכויות הכרעה בהחלטות מהותיות לפעילות החברות כגון: זכויות וטו על כניסה לפרוייקטים חדשים, מינוי מנהלים וקביעת תנאי עבודתם, אישור התקציב השוטף וכיוצ"ב. לאור הנסיבות שתוארו לעיל, נמנע ממנורה נדל"ן יישום השליטה בפועל ב-Yatelsis River וב-Yatelsis Development והשליטה המשותפת ב-Belltrend וב-MXR, ובשל כך הוצגו ההשקעות בחברות הנ"ל בדוחותיה הכספיים של מנורה נדל"ן על פי שיטת השווי המאזני.

(1) Belltrend Menora Enterprises LTD (להלן - בלטרנד) התאגדה בקפריסין בשנת 2005. בבעלות בלטרנד, בשיתוף עם משקיעים נוספים, נדל"ן מניב בערים בונן וקלן בגרמניה.

במהלך שנת 2009 נכנסה שוכרת הנכס בבונן להליך כינוס נכסים, ובעקבות זאת עזבה את הנכס. נכון לתאריך הדיווח לא נמצא שוכר חלופי לנכס. השקעת בלטרנד בנכס האמור הופחתה במלואה בשנת 2009.

בשנת הדוח, הזמין נאמן מטעם המלווה, ממנו נטלה בלטרנד הלוואות ללא זכות חזרה ("נון-ריקורס") לצורך מימון רכישת הנכס בקלן, הערכת שווי לגבי הנכס שנרכש, אשר על פיה שווי הנכס נמוך מהותית משווי הנכס בספרים ומהווה הפרה של התנייה פיננסית. בלטרנד מנהלת דיונים עם הנאמן לגיבוש דרכי הפעולה כתוצאה מהפרת ההתנייה הפיננסית. יתרת החשיפה המקסימלית של הקבוצה, בהתייחס להשקעתה האמורה לעיל, עומדת על כ-10 מיליוני ש"ח.

(2) Yatelsis Development LTD (להלן - יטלסיס) התאגדה בקפריסין בשנת 2007. בחודש אוקטובר 2007 רכשה יטלסיס ביחד עם משקיעים נוספים מקרקעין בעיר סנט פטרסבורג ברוסיה בשטח של כ-35,500 מ"ר לשימוש תעשייה, מחסנים ומשרדים. בשנת הדוח עסקה יטלסיס בתכנון פרויקט מגורים בהיקף של כ-100 אלף מ"ר.

(3) בחודש יוני 2008 רכשה Yatelsis River Development LTD (להלן - יטלסיס נהר), מניות בחברה רוסית שבבעלותה קרקע בהיקף של כ-43 דונם בסנט פטרסבורג ברוסיה, וזאת בחלקים שווים עם חברה המאוגדת ונסחרת בפולין. היקף העסקה מסתכם בכ-48 מיליוני יורו. היקף ההשקעה הישיר של מנורה נדל"ן עומד על כ-11.5 מיליוני יורו. בכוננת הצדדים ליזום פרויקט לפיתוח של הקרקע הנרכשת הממוקמת במרכז סנט פטרסבורג ולהקים באתר מבני משרדים בשטח של כ-100 אלף מ"ר. מימון פרויקט הבנייה צפוי להתבצע באמצעות הלוואות "ליווי בניה" מבנקים זרים.

באור 8: - השקעות בחברות מוחזקות (המשך)

חברות כלולות (המשך)

ג. פירוט שיעורי ההחזקה ופרטים נוספים (המשך)

- (4) MXR Development Ltd (להלן - MXR) התאגדה בקפריסין בשנת 2007. MXR מספקת שירותי ניהול לנכסים שנרכשו על ידי יטלסיס ויטלסיס נהר כאמור בסעיפים 2,3 לעיל ובנוסף עוסקת בפעילות ייזום.
- (5) בחודש מאי 2010, חתמה מנורה נדל"ן על הסכם לרכישת 42% ממניות Solangia Ltd (להלן - סולנגיה), Bruseco Holding LTD ו-Pellariway Holdings LTD, חברות קפריסאיות העוסקות בהקמת מיזמים סולאריים באירופה. בהתאם להסכם ההשקעה, תועמד לטובת הרחבת פעילות סולנגיה, המרכזת את עיקר הפעילות, מסגרת הלוואות בעלים ראשונית בהיקף של כ- 20 מיליון יורו, מהם 11 מיליון יורו אשר יועמדו על ידי מנורה נדל"ן. עד למועד הדוח העמידה מנורה נדל"ן לסולנגיה הלוואות בעלים בסך של כ- 8.2 מיליון יורו. לאחר תום תקופת הדיווח ניתנו לסולנגיה הלוואות נוספות בסך של כ- 1.4 מיליון יורו.
- (6) בחודש דצמבר 2009 רכשה מנורה ביטוח ביחד עם קרן הפנסיה מבטחים החדשה, המנוהלת על ידי חברה נכדה מנורה מבטחים פנסיה בע"מ, באמצעות חברות ייעודיות בחו"ל, 48% מזכויות בשותפות שבעלותה בניין משרדים באנגליה, המושכר לתקופה של 20 שנה ל-Aviva Central Services UK Ltd. מנורה ביטוח מחזיקה 28.1% בשותפות, מתוכם 20.15% באמצעות תיקי ההשקעה של הפוליסות המשתתפות ברווחי השקעה. ההשקעה שבוצעה באמצעות תיקי ההשקעה של הפוליסות המשתתפות ברווחי השקעה, מטופלת כהשקעה פיננסית ונמדדת בהתאם לשווייה ההוגן.
- (7) בשנת הדוח קיבלה החברה דיבידנד מחברות כלולות בסך של 2,412 אלפי ש"ח.

חברות מאוחדות

ד. פרטים בדבר חברות מאוחדות של התאגיד

ליום 31 בדצמבר, 2010

היקף השקעה			מניות	מניות
			המקנות	המקנות
בשטרי	מדינת	מניות	זכויות	זכויות
הון	התאגדות	במניות	לרווחים	הצבעה
באלפי ש"ח			שיעור ההחזקה	

חברות המאוחדות על-ידי החברה

מניות המקנות	מניות המקנות	מדינת התאגדות	שיעור ההחזקה	שיעור ההחזקה	חברות המאוחדות על-ידי החברה	
257,146	-	2,058,517	ישראל	100.00%	100.00%	מנורה מבטחים ביטוח בע"מ
10,613	188,066	31,591	ישראל	100.00%	100.00%	מנורה מבטחים פיננסים בע"מ
-	207,429	12,007	ישראל	100.00%	100.00%	מנורה מבטחים נדל"ן בע"מ
-	1,250	(1,205)	ישראל	100.00%	100.00%	מנורה מבטחים משלמת בע"מ
-	-	1,205	ישראל	100.00%	100.00%	דורות חברה לניהול קשרי לקוחות בע"מ *
-	-	1,169	ישראל	100.00%	100.00%	מנורה ניהול קופות גמל בע"מ *
-	-	282	ישראל	100.00%	100.00%	מנורה שירותי סוכנים (1994) בע"מ *

(* חברות לא פעילות.)

באור 8: - השקעות בחברות מוחזקות (המשך)

חברות מאוחדות (המשך)

ד. פרטים בדבר חברות מאוחדות של התאגיד (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2009

היקף השקעה	מניות		מדינת התאגדות	מניות המקנות	
	מניות	הצבעה		מניות	זכויות
בשטרי הון	במניות	הצבעה	מדינת התאגדות	מניות	מניות המקנות

חברות המאוחדות על-ידי החברה

היקף השקעה	מניות	מניות המקנות	מדינת התאגדות	מניות	מניות המקנות	פרטים
-	1,814,340	100.00%	ישראל	100.00%	100.00%	מנורה מבטחים ביטוח בע"מ
10,609	(8,851)	100.00%	ישראל	100.00%	100.00%	מנורה מבטחים פיננסים בע"מ
-	18,393	100.00%	ישראל	100.00%	100.00%	מנורה מבטחים נדל"ן בע"מ
-	(1,172)	100.00%	ישראל	100.00%	100.00%	מנורה מבטחים משלמת בע"מ
-	1,184	100.00%	ישראל	100.00%	100.00%	דורות חברה לניהול קשרי לקוחות בע"מ *
-	1,147	100.00%	ישראל	100.00%	100.00%	מנורה ניהול קופות גמל בע"מ *
-	278	100.00%	ישראל	100.00%	100.00%	מנורה שירותי סוכנים (1994) בע"מ *

(* חברות לא פעילות.)

באור 9: - נדל"ן להשקעה

א. הרכב ותנועה:

2009	2010	
107,260	127,196	יתרה ליום 1 בינואר
		<u>תוספות במשך השנה</u>
3,845	22,545	רכישות ותוספות לנכסים קיימים
-	3,120	העברה מרכוש קבוע
3,845	25,665	סה"כ תוספות
16,091	20,548	התאמת שווי הוגן
127,196	173,409	יתרה ליום 31 בדצמבר

ב. נדל"ן להשקעה מוצג על בסיס השווי ההוגן כפי שנקבע בהערכות שווי שבוצעו על ידי מעריכי שווי חיצוניים בלתי תלויים שהינם בעלי כישורים מקצועיים מוכרים וניסיון רב בנוגע למיקום וסוג הנדל"ן שהוערך. השווי ההוגן נקבע בהתבסס על עסקאות שנערכו לאחרונה בשוק ביחס לנדל"ן דומה ובמיקום דומה לזה של הנדל"ן שבבעלות הקבוצה, וכן בהתבסס על אומדן תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים מהנכס. באמידת תזרימי המזומנים הובא בחשבון הסיכון המובנה שלהם. בחישוב השווי ההוגן השתמשו מעריכי השווי בשיעורי היוון של 8.5% - 9%.

הנדל"ן להשקעה כולל קרקע פנויה, נדל"ן המושכרים לעסקים ודירות המושכרות למגורים.

ג. באשר להתקשרויות המתייחסות לחכירה של נדל"ן להשקעה, ראה באור 37ד'.

באור 9: - נדל"ן להשקעה (המשך)

ד. פרטים בדבר זכויות במקרקעין המשמשות את הקבוצה כנדל"ן להשקעה:

31 בדצמבר		מועדי סיום תקופת החכירה (בשנים)	
2009	2010		
אלפי ש"ח			
126,282	172,260	-	בבעלות
914	1,149	56 - 1.25	בחכירה מהוונת (*)
<u>127,196</u>	<u>173,409</u>		

(*) לאחר תאריך הדיווח הוארכה תקופת החכירה של נכס שמועד סיום תקופת חכירתו לתאריך הדיווח עומד על 1.25 שנים ב- 49 שנים נוספות.

באור 10: - חייבים ויתרות חובה

א. ההרכב:

ליום 31 בדצמבר		
2009	2010	
אלפי ש"ח		
7,477	4,833	הכנסות לקבל
29,972	32,416	הוצאות מראש
4,385	3,473	מקדמות לספקים
30,040	32,103	חברות ביטוח ותווכני ביטוח - חשבונות אחרים
81,267	70,403	סוכני ביטוח
8,015	12,100	אחרים
(44,886)	(46,970)	בניכוי הפרשה לחובות מסופקים
<u>116,270</u>	<u>108,358</u>	סה"כ חייבים ויתרות חובה

ב. להלן התנועה בהפרשה לחובות מסופקים:

2009	2010	
אלפי ש"ח		
39,936	44,886	יתרה ליום 1 בינואר
4,950	2,084	שינוי בהפרשה
<u>44,886</u>	<u>46,970</u>	יתרה ליום 31 בדצמבר

באור 11: - פרמיות לגבייה

א. ההרכב:

ליום 31 בדצמבר	
2009	2010
אלפי ש"ח	
533,651	530,463
(5,953)	(5,388)
527,698	525,075
372,774	378,553

פרמיות לגבייה (*)
 בניכוי הפרשה לחובות מסופקים
 סה"כ פרמיות לגבייה
 (*) כולל המחאות לגבייה והוראות קבע

ב. גיול:

ליום 31 בדצמבר	
2009	2010
אלפי ש"ח	
373,469	373,988
64,232	69,440
42,764	42,038
26,889	22,633
507,354	508,099
20,344	16,976
527,698	525,075

פרמיות לגבייה שערך לא נפגם
 ללא פיגור
 בפיגור:
 מתחת ל- 90 ימים
 בין 90 ל- 180 ימים
 מעל 180 ימים
 סה"כ פרמיות לגבייה שערך לא נפגם
 פרמיות לגבייה שערך נפגם
 סה"כ פרמיות לגבייה

ג. להלן התנועה בהפרשה לחובות מסופקים בגין הפרמיות לגבייה:

2009	2010
אלפי ש"ח	
5,194	5,953
759	(565)
5,953	5,388

יתרה ליום 1 בינואר
 שינוי בהפרשה
 יתרה ליום 31 בדצמבר

באור 12: - נכסים עבור חוזים תלויי תשואה

א. להלן פירוט הנכסים:

ליום 31 בדצמבר	
2009	2010
אלפי ש"ח	
3,368,586	3,978,995
3,037,997	3,113,895
2,496,219	3,226,378
1,038,798	1,486,344
9,941,600	11,805,612
105,295	67,575
122,283	100,832
10,169,178	11,974,019

השקעות פיננסיות:
 נכסי חוב סחירים
 נכסי חוב שאינם סחירים (*)
 מניות
 השקעות פיננסיות אחרות
 סך הכל השקעות פיננסיות
 מזומנים ושווי מזומנים
 אחר
 סך הכל נכסים עבור חוזים תלויי תשואה

469,826	467,923
---------	---------

(*) כולל נכסי חוב שאינם סחירים שנמדדו לפי עלות מופחתת (ראה ביאור 2(ז)(4)(א))

לעניין החשיפה בגין נכסים עבור חוזים תלויי תשואה ראה באור 35(6) בדבר ניהול סיכונים.

ב. שווי הוגן של נכסים פיננסיים בחלוקה לרמות

הטבלה שלהלן מציגה ניתוח מכשירים פיננסיים המוצגים בשווי הוגן. הרמות השונות הוגדרו באופן הבא:

- רמה 1 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש במחירים מצוטטים (לא מתואמים) בשוק פעיל למכשירים זהים.
- רמה 2 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש בנתונים נצפים, ישירים או בלתי ישירים, שאינם כלולים ברמה 1 לעיל.
- רמה 3 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש בנתונים שאינם מבוססים על נתוני שוק נצפים.

באור 12: - נכסים עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

ב. שווי הוגן של נכסים פיננסיים בחלוקה לרמות (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2010			
סה"כ	רמה 3	רמה 2	רמה 1
אלפי ש"ח			
3,978,995	-	-	3,978,995
2,645,972	88,247	2,557,725	-
3,226,378	124,854	-	3,101,524
1,486,344	554,266	56,572	875,506
11,337,689	767,367	2,614,297	7,956,025

השקעות פיננסיות:

נכסי חוב סחירים

נכסי חוב שאינם סחירים

מניות

השקעות פיננסיות אחרות

סה"כ

ליום 31 בדצמבר, 2009			
סה"כ	רמה 3	רמה 2	רמה 1
אלפי ש"ח			
3,368,586	-	-	3,368,586
2,568,171	67,280	2,500,891	-
2,496,219	82,999	-	2,413,220
1,038,798	412,373	4,784	621,641
9,471,774	562,652	2,505,675	6,403,447

השקעות פיננסיות:

נכסי חוב סחירים

נכסי חוב שאינם סחירים

מניות

השקעות פיננסיות אחרות

סה"כ

ג. התנועה בנכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן והמסווגים לרמה 3

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח			
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד			
אלפי ש"ח			
סה"כ	השקעות פיננסיות אחרות	מניות	נכסי חוב שאינם סחירים
562,652	412,373	82,999	67,280
50,221	39,436	9,897	888
226,828	157,554	8,916	60,358
(39,271)	(39,271)	-	-
(56,105)	(15,826)	-	(40,279)
23,042	-	23,042	-
767,367	554,266	124,854	88,247

יתרה ליום 1 בינואר, 2010

סך הרווחים שהוכרו:

ברוח והפסד

רכישות

מכירות

פדיונות

העברות אל רמה 3

יתרה ליום 31 בדצמבר, 2010

סך הרווחים (הפסדים) לתקופה

שנכללו ברווח והפסד בגין נכסים

המוחזקים נכון ליום

31 בדצמבר, 2010

באור 12: - נכסים עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

ג. התנועה בנכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן והמסווגים לרמה 3 (המשך)

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח				
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח והפסד				
אלפי ש"ח				
סה"כ	השקעות פיננסיות אחרות	מניות	נכסי חוב שאינם סחירים	
420,322	337,443	23,118	59,761	יתרה ליום 1 בינואר, 2009
				סך הרווחים שהוכרו:
				ברוח והפסד
11,062	7,210	1,363	2,489	רכישות
234,748	172,545	59,022	3,181	מכירות
(67,592)	(64,944)	-	(2,648)	פדיונות
(43,755)	(39,881)	(504)	(3,370)	העברות אל רמה 3
7,867	-	-	7,867	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2009
<u>562,652</u>	<u>412,373</u>	<u>82,999</u>	<u>67,280</u>	
				סך הרווחים לתקופה
				שנכללו ברווח והפסד בגין נכסים
				המוחזקים נכון ליום
<u>9,459</u>	<u>5,680</u>	<u>1,363</u>	<u>2,416</u>	31 בדצמבר, 2009

באור 13: - השקעות פיננסיות אחרות

א. ההרכב

ליום 31 בדצמבר, 2010					
סה"כ	הלוואות וחייבים	זמינים למכירה	נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד	פירוט בסעיף	
אלפי ש"ח					
4,455,757	-	3,722,068	733,689	ב	נכסי חוב סחירים
9,166,145	9,166,145	-	-	ג	נכסי חוב שאינם סחירים
293,436	-	250,502	42,934	ה	מניות
498,223	-	142,270	355,953	ו	אחרות
<u>14,413,561</u>	<u>9,166,145</u>	<u>4,114,840</u>	<u>1,132,576</u>		סה"כ
ליום 31 בדצמבר, 2009					
סה"כ	הלוואות וחייבים	זמינים למכירה	נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד	פירוט בסעיף	
אלפי ש"ח					
3,762,098	-	3,253,843	508,255	ב	נכסי חוב סחירים
8,866,223	8,866,223	-	-	ג	נכסי חוב שאינם סחירים
264,778	-	225,295	39,483	ה	מניות
367,953	-	100,814	267,139	ו	אחרות
<u>13,261,052</u>	<u>8,866,223</u>	<u>3,579,952</u>	<u>814,877</u>		סה"כ

באור 13: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ג. נכסי חוב סחירים

ליום 31 בדצמבר	
2009	2010
אלפי ש"ח	
239,047	325,698
1,387,969	1,773,136
1,627,016	2,098,834
247,487	399,627
1,865,874	1,948,932
2,113,361	2,348,559
21,721	8,364
3,762,098	4,455,757
77,311	38,670

אגרות חוב ממשלתיות
 נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד:
 שיועדו בעת ההכרה לראשונה
 זמינות למכירה

סך הכל אגרות חוב ממשלתיות

נכסי חוב אחרים:

שאינם ניתנים להמרה
 נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד:
 שיועדו בעת ההכרה לראשונה
 זמינים למכירה

סך הכל נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה

נכסי חוב אחרים הניתנים להמרה
 נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד:
 שיועדו בעת ההכרה לראשונה

סך הכל נכסי חוב סחירים
 ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח
 והפסד (במצטבר)

באור 13: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ג. נכסי חוב שאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר, 2010	
ערך בספרים	שווי הוגן
אלפי ש"ח	

7,506,553	6,108,845
-----------	-----------

3,249,742	3,057,300
-----------	-----------

10,756,295	9,166,145
------------	-----------

100,866	
---------	--

אגרות חוב ממשלתיות

מוצגות כהלוואות וחייבים:
אג"ח ח"ץ ופקדונות חשכ"ל

נכסי חוב אחרים:

שאינם ניתנים להמרה

מוצגים כהלוואות וחייבים, לרבות פקדונות בבנקים

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים

ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)

ליום 31 בדצמבר, 2009	
ערך בספרים	שווי הוגן
אלפי ש"ח	

7,014,019	5,926,916
-----------	-----------

2,993,448	2,939,307
-----------	-----------

10,007,467	8,866,223
------------	-----------

101,794	
---------	--

אגרות חוב ממשלתיות

מוצגות כהלוואות וחייבים:
אג"ח ח"ץ ופקדונות חשכ"ל

נכסי חוב אחרים:

שאינם ניתנים להמרה

מוצגים כהלוואות וחייבים, לרבות פקדונות בבנקים

סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים

ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)

באור 13: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ד. פרטים בדבר ריבית והצמדה בגין נכסי חוב

ליום 31 בדצמבר	
2009	2010
אחוזים	

נכסי חוב סחירים

בסיס הצמדה:

6.52	3.05
4.93	3.71
6.92	5.79

צמוד מדד

שקלי

צמוד מט"ח

נכסי חוב שאינם סחירים

בסיס הצמדה:

6.09	5.39
6.77	4.66
5.73	5.32

צמוד מדד

שקלי

צמוד מט"ח

באור 13: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ה. מניות

ליום 31 בדצמבר		
2009	2010	
אלפי ש"ח		
		<u>סחירות</u>
39,380	42,068	נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה
220,079	240,096	זמינות למכירה
259,459	282,164	סך הכל מניות סחירות
		<u>שאינן סחירות</u>
103	866	נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה
5,216	10,406	זמינות למכירה
5,319	11,272	סך הכל מניות שאינן סחירות
264,778	293,436	סך הכל מניות
47,847	43,209	ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)

ו. אחרות

ליום 31 בדצמבר		
2009	2010	
אלפי ש"ח		
		<u>סחירות</u>
192,572	224,714	נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה
47,803	77,443	זמינות למכירה
308	3,482	מכשירים נגזרים (*)
240,683	305,639	סך הכל השקעות פיננסיות אחרות סחירות
		<u>שאינן סחירות</u>
68,413	109,279	נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה
53,011	64,827	זמינות למכירה
5,846	18,478	מכשירים נגזרים (*)
127,270	192,584	סך הכל השקעות פיננסיות אחרות שאינן סחירות
367,953	498,223	סך הכל השקעות פיננסיות אחרות
13,493	16,294	ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)

השקעות פיננסיות המסווגות לאחרות כוללות בעיקר השקעות בתעודות סל, תעודות השתתפות בקרנות נאמנות, קרנות השקעה, נגזרים פיננסיים, חוזים עתידיים, אופציות, מוצרים מובנים.

לעניין התחייבויות להשקעה בקרנות השקעה, ראה באור 37 ג' להלן.

באור 13: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

1. אחרות (המשך)

(*) להלן סכום החשיפה, נטו לנכס הבסיס, המוצג במונחי דלתא של העסקאות הפיננסיות שנעשו לתאריך הדוח הכספי:

ליום 31 בדצמבר		
2009	2010	
אלפי ש"ח		
1,544	2,274	מניות
(298,429)	(509,296)	מטבע חוץ

2. שיעורי הריבית ששימשו בקביעת השווי ההוגן

השווי ההוגן של נכסי חוב שאינם סחירים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד וכן של נכסי חוב פיננסיים שאינם סחירים הנמדדים בעלותם המופחתת, אשר מידע לגבי השווי ההוגן שלהם ניתן לצרכי באור בלבד נקבעים באמצעות היוון אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגינם. שערי ההיוון מתבססים על התשואות של אגרות חוב ממשלתיות והמרווחים של אגרות חוב קונצרניות, כפי שנמדדו בבורסה לניירות ערך בת"א בתוספת פרמיה בגין אי סחירות. שיעורי הריבית ששימשו להיוון נקבעים על ידי חברה המספקת ציטוט ריביות ביחס לדירוגי סיכון שונים.

בחודש דצמבר 2010 פרסם משרד האוצר הודעה לעיתונות, לפיה זכתה קבוצת "מרווח הוגן" במכרז להקמה ולתפעול של מאגר ציטוטי מחירים ושערי ריבית לגופים מוסדיים. החל מיום 20 במרס, 2011 (להלן - יום המעבר), תספק קבוצת מרווח הוגן ציטוטי מחירים ושערי ריבית היוון לגופים מוסדיים לשיערוך נכסי חוב לא סחירים (להלן - המודל החדש). מאותו מועד תפסיק חברת שערי ריבית לספק ציטוטים אלו לגופים המוסדיים. המודל החדש בעיקרו אינו מתבסס על דירוג האשראי של הנכס, אלא על חלוקת השוק הסחיר לעשירונים בהתאם לתשואה לפידיון של נכסי החוב וקביעת מיקום הנכס הלא סחיר באותם עשירונים וזאת בהתאם לפרמיית הסיכון הנגזרת ממחירי עסקאות/הנפקות בשוק הלא סחיר. המודל החדש מביא לידי ביטוי באופן עדכני יותר שינויים בפרמיית הסיכון של נכסי החוב, כפי שאלו משתקפים בשוק הסחיר בהתאם לשינויים באותו עשירון. לדעת הקבוצה המודל החדש עונה לדרישות המפקח ולכללים החשבונאיים בנושא מדידת שווי הוגן של נכסים פיננסיים. המעבר למודל החדש עתיד להיות מיושם כשינוי אומדן. לא צפויה השפעה מהותית על הדוחות הכספיים כתוצאה מיישום המודל החדש לראשונה ביום המעבר.

להלן שיעורי הריבית עבור נכסי חוב שאינם סחירים, אשר חושבו בהתאם למח"מ ממוצע של טווח הדירוג:

ליום 31 בדצמבר		
2009	2010	
באחוזים		
		עבור נכסי חוב שאינם סחירים
		בארץ לפי דירוג (*):
4.2	1.6	AA ומעלה
7.1	4.1	BBB עד +A
31.2	13.1	נמוך מ-BBB
43.7	36.1	לא מדורג

(*) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג "מעלות", "מדרוג" ודירוג פנימי. נתוני חברת מדרוג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד +A.

באור 13: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ח. שווי הוגן של נכסים פיננסיים בחלוקה לרמות

הטבלה שלהלן מציגה ניתוח מכשירים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן. הרמות השונות הוגדרו באופן הבא:

- רמה 1 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש במחירים מצוטטים (לא מתואמים) בשוק פעיל למכשירים זהים.
- רמה 2 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש בנתונים נצפים, ישירים או בלתי ישירים, שאינם כלולים ברמה 1 לעיל.
- רמה 3 - שווי הוגן הנמדד על ידי שימוש בנתונים שאינם מבוססים על נתוני שוק נצפים.

היתרה בדוחות הכספיים של מזומנים, פרמיות לגביה, לקוחות, חייבים ויתרות חובה ונכסי מיסים שוטפים, תואמת או קרובה לשווי ההוגן שלהם.

ליום 31 בדצמבר, 2010

סה"כ	רמה 3	רמה 2	רמה 1	
אלפי ש"ח				
4,455,757	-	-	4,455,757	נכסי חוב סחירים
293,436	11,272	-	282,164	מניות
498,223	174,106	18,478	305,639	אחרות
<u>5,247,416</u>	<u>185,378</u>	<u>18,478</u>	<u>5,043,560</u>	סה"כ

ליום 31 בדצמבר, 2009

סה"כ	רמה 3	רמה 2	רמה 1	
אלפי ש"ח				
3,762,098	-	-	3,762,098	נכסי חוב סחירים
264,778	5,319	-	259,459	מניות
367,953	122,666	5,846	239,441	אחרות
<u>4,394,829</u>	<u>127,985</u>	<u>5,846</u>	<u>4,260,998</u>	סה"כ

באור 13: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ח. שווי הוגן של נכסים פיננסיים בחלוקה לרמות (המשך)

התנועה בנכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן והמסווגים לרמה 3

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח			
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח			
והפסד ונכסים פיננסיים זמינים למכירה			
סה"כ	אחרות	מניות	
127,985	122,666	5,319	יתרה ליום 1 בינואר, 2010
			סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו:
5,975	7,616	(1,641)	ברווח והפסד
3,951	2,800	1,151	ברווח כולל אחר
57,485	53,700	3,785	רכישות
(9,335)	(9,335)	-	מכירות
(3,341)	(3,341)	-	פדיונות
2,658	-	2,658	העברות אל רמה 3
185,378	174,106	11,272	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2010
			סך הרווחים (ההפסדים) לתקופה שנכללו
8,821	10,462	(1,641)	ברווח והפסד בגין נכסים המוחזקים
			נכון ליום 31 בדצמבר, 2010

מדידת שווי הוגן במועד הדיווח			
נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח			
והפסד ונכסים פיננסיים זמינים למכירה			
סה"כ	אחרות	מניות	
117,628	117,464	164	יתרה ליום 1 בינואר, 2009
			סך הרווחים (ההפסדים) שהוכרו:
(8,143)	(7,974)	(169)	ברווח והפסד
1,029	688	341	ברווח כולל אחר
33,365	28,286	5,079	רכישות
(11,748)	(11,748)	-	מכירות
(4,146)	(4,050)	(96)	פדיונות
127,985	122,666	5,319	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2009
			סך ההפסדים לתקופה שנכללו
(7,236)	(7,067)	(169)	ברווח והפסד בגין נכסים המוחזקים
			נכון ליום 31 בדצמבר, 2009

באור 13: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ט. ניתוח מועדי מימוש חזויים:

ליום 31 בדצמבר, 2010

סה"כ	חברת ביטוח מאוחדת	טרם נקבע	מעל 5 שנים	מ-4 שנים עד 5 שנים אלפי ש"ח	מ-3 שנים עד 4 שנים	משנתיים עד 3 שנים	משנה עד שנתיים	עד שנה	
									נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד:
733,689	352,145	-	144,461	39,398	46,860	99,684	39,264	11,877	נכסי חוב סחירים
42,934	21,355	-	-	-	-	15,198	-	6,381	מניות
355,953	274,932	-	62,851	-	1,078	5,082	-	12,010	אחרות
									נכסים פיננסיים זמינים למכירה:
3,722,068	3,621,608	-	297	5,669	14,727	45,164	31,215	3,388	נכסי חוב סחירים
250,502	250,502	-	-	-	-	-	-	-	מניות
142,270	142,270	-	-	-	-	-	-	-	אחרות
									הלוואות וחייבים:
9,166,145	4,918,278	-	3,926,221	97,806	117,499	30,405	44,200	31,736	נכסי חוב שאינם סחירים
14,413,561	9,581,090	-	4,133,830	142,873	180,164	195,533	114,679	65,392	

באור 13: - השקעות פיננסיות אחרות (המשך)

ט. ניתוח מועדי מימוש חזויים: (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2009

סה"כ	חברת ביטוח מאוחדת	טרם נקבע	מעל 5 שנים	מ-4 שנים עד 5 שנים אלפי ש"ח	מ-3 שנים עד 4 שנים	משנתיים עד 3 שנים	משנה עד שנתיים	עד שנה	
									נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד:
508,255	304,619	-	90,399	20,787	14,324	21,958	50,179	5,989	נכסי חוב סחירים
39,483	20,416	197	-	-	-	-	9,924	8,946	מניות
267,139	214,918	-	43,602	770	1,390	1,077	1,177	4,205	אחרות
									נכסים פיננסיים זמינים למכירה:
3,253,843	3,078,334	-	10,988	7,018	67,912	47,589	30,947	11,055	נכסי חוב סחירים
225,295	225,295	-	-	-	-	-	-	-	מניות
100,814	100,814	-	-	-	-	-	-	-	אחרות
									הלוואות וחייבים:
8,866,223	4,778,656	-	2,193,606	354,366	316,174	358,092	408,657	456,672	נכסי חוב שאינם סחירים
13,261,052	8,723,052	197	2,338,595	382,941	399,800	428,716	500,884	486,867	

באור 14: - מזומנים ושווי מזומנים

א. עבור חוזים תלויי תשואה:

ליום 31 בדצמבר	
2009	2010
אלפי ש"ח	
105,295	67,575

מזומנים ופקדונות למשיכה מיידית

המזומנים בתאגידים הבנקאיים נושאים לתאריך הדיווח ריבית שוטפת המבוססת על שיעורי ריבית בגין הפקדות בנקאיות יומיות הנעה בין 1.45% ל- 1.80%.

באשר לתנאי הצמדה וריבית של המזומנים ופקדונות לזמן קצר, ראה באור 35(2)(ז).

ב. אחרים:

ליום 31 בדצמבר	
2009	2010
אלפי ש"ח	
272,183	278,084
24,256	45,842
2,693	14,885
299,132	338,811
231,308	97,180
530,440	435,991

מזומנים ופקדונות למשיכה מיידית:
בש"ח
בדולר
במט"ח אחר

פקדונות לזמן קצר - בש"ח

מזומנים ושווי מזומנים

המזומנים בתאגידים הבנקאיים נושאים לתאריך הדיווח ריבית שוטפת המבוססת על שיעורי ריבית בגין הפקדות בנקאיות יומיות הנעה בין 1.45% ל- 1.80%.

פקדונות לזמן קצר המופקדים בתאגידים הבנקאיים הינם לתקופות של בין שבוע לשלושה חודשים. הפקדונות נושאים ריבית בשיעור ממוצע של 2.08% (אשתקד - 1.5%).

באשר לתנאי הצמדה וריבית של המזומנים ופקדונות לזמן קצר, ראה באור 35(2)(ז).

באור 15: - הון ודרישות הון

א. הרכב הון המניות

ליום 31 בדצמבר, 2009		ליום 31 בדצמבר, 2010	
מונפק ונפרע	רשום	מונפק ונפרע	רשום
אלפי ש"ח			
63,272	88,000	63,272	88,000

מניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.ג. כ"א

באור 15: - הון ודרישות הון (המשך)

ב. התנועה בהון המניות

ההון המונפק והנפרע:

מספר מניות באלפים	
61,575	יתרה ליום 1 בינואר, 2008
1,697	הנפקת הון מניות - ראה ו' (2) להלן
<u>63,272</u>	<u>יתרה לימים 31 בדצמבר, 2008, 31 בדצמבר, 2009 ו- 31 בדצמבר, 2010</u>

ג. זכויות הנלוות למניות

1. זכויות הצבעה באסיפה הכללית, זכות לדיבידנד, זכויות בפירוק החברה וזכות למינוי הדירקטורים בחברה.

2. סחירות בבורסה לניירות ערך בתל-אביב.

ד. דיבידנד

בשנים 2008, 2009 ו- 2010 לא חולק דיבידנד.

ה. קרנות הון אחרות

ההרכב - מיוחס לבעלי מניות החברה:

אלפי ש"ח	
7,036	קרן הערכה מחדש בגין שיערוך מקרקעין
5,961	הטבת מס בגין הענקת מניות למנכ"ל החברה (לשעבר- מנכ"ל מנורה ביטוח)
696	עסקה עם בעל שליטה
<u>13,693</u>	<u>יתרה לימים 31 בדצמבר, 2009 ו- 31 בדצמבר, 2010</u>

באור 15: - הון ודרישות הון (המשך)

ה. קרנות הון אחרות (המשך)

קרן הערכה מחדש מקרקעין

קרן הערכה מחדש משמשת לרישום התאמות בשווי ההוגן (בניכוי השפעת המס) של רכוש קבוע וירידות ערך עד למידה שהן מתייחסות לעליית ערך שנרשמה בגין אותו נכס בקרנות הון.

קרן הון בגין עסקה עם בעל שליטה

קרן ההון מתייחסת לעסקה שבוצע בין חברות מאוחדות של החברה. ההפרש בין השווי ההוגן לבין התמורה שנקבעה בעסקה נזקף לקרן ההון.

ו. זכויות שאינן מקנות שליטה

1. הרכב זכויות שאינן מקנות שליטה בדוחות המאוחדים על המצב הכספי:

ליום 31 בדצמבר		
2009	2010	
אלפי ש"ח		
682	1,093	החלק בשווי המאזני

2. רכישת זכויות מיעוט במנורה ביטוח:

במסגרת שינוי בתוכנית להקצאת מניות למנכ"ל החברה (לשעבר מנכ"ל מנורה ביטוח) (ראה באור 32 להלן), הנפיקה החברה ביום 24 באוגוסט, 2008 סך של 1,696,518 מניות בנות 1 ש"ח ע.נ. כ"א, נגד קבלת מלוא יתרת מניות מנורה ביטוח שהוחזקו בנאמנות עבור מנכ"ל החברה על פי תוכנית הקצאת המניות המקורית, וכתוצאה מכך עלה שיעור החזקת החברה במנורה ביטוח מ-96.943% ל-100%.

ז. ניהול ודרישות הון

1. מדיניות ההנהלה היא להחזיק בסיס הון איתן במטרה לשמר את יכולת הקבוצה להמשיך את פעילותה על מנת שתוכל להניב תשואה לבעלי מניותיה, וכן על מנת לתמוך בפעילות עסקית עתידית. מנורה ביטוח ושומרה ביטוח כפופות לדרישות הון הנקבעות על-ידי המפקח.

א. מבטחים פנסיה, מנורה מבטחים גמל בע"מ ומנורה מבטחים והסתדרות המהנדסים ניהול קופות גמל בע"מ (להלן - מנורה מהנדסים), מחויבות לעמוד בתנאים של הון עצמי מינימלי על-פי תקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל), תשכ"ד-1964.

ב. מנורה מבטחים קרנות נאמנות בע"מ מחויבת לעמוד בתקנות השקעות משותפות בנאמנות (הון עצמי וביטוח של מנהל קרן ונאמן ותנאי כשירות של דירקטורים וחברי ועדת השקעות), התשנ"ו-1995.

ג. מנורה מבטחים ניהול תיקי השקעות בע"מ מחויבת לעמוד בתקנות הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות (הון עצמי וביטוח), התש"ס-2000.

באור 15: - הון ודרישות הון (המשך)

ז. ניהול ודרישות הון (המשך)

2. להלן נתונים בדבר ההון הנדרש והקיים של מנורה ביטוח ושומרה ביטוח בהתאם לתקנות ההון והנחיות המפקח.

מנורה ביטוח		
ליום 31 בדצמבר		
2009	2010	
אלפי ש"ח		
		<u>הון עצמי מינימלי:</u>
2,417,539	2,526,916	הסכום הנדרש על פי תקנות ההון המתוקנות (א)
1,792,172	1,821,384	הסכום הנדרש על פי תקנות ההון ערב פרסום התיקון
625,367	705,532	הפרש (ב)
1,792,172	1,821,384	הסכום הנדרש על פי תקנות ההון ערב פרסום התיקון
187,610	423,319	60% מההפרש הנדרש להשלמה ליום 31 בדצמבר 2010 (30% מההפרש ליום 31 בדצמבר 2009)
1,979,782	2,244,703	הסכום הנדרש על פי תקנות והנחיות המפקח
		הסכום הקיים המחושב על פי תקנות ההון:
1,804,669	2,048,846	הון ראשוני בסיסי
-	263,951	הון ראשוני מורכב (ג)
1,804,669	2,312,797	סך הכל הון ראשוני
706,305	609,668	הון משני נחות (ד)
2,510,974	2,922,465	סך ההון הקיים המחושב על פי תקנות ההון
531,192	677,762	עודף (*)
		(*) מלבד הדרישות הכלליות בחוק החברות, חלוקת דיבידנד מעודפי הון בחברות ביטוח כפופה גם לדרישות נזילות ועמידה בכללי תקנות השקעה.
		(א) הסכום הנדרש כולל, דרישות הון בגין:
277,428	282,681	פעילות בביטוח כללי
5,602	6,731	פעילות בביטוח סיעודי
152,604	141,358	סיכונים יוצאים מן הכלל בביטוח חיים
587,028	650,863	הוצאות רכישה נדחות בביטוח חיים ובביטוח מפני מחלות אישפוז
1,127	3,477	דרישות בגין תוכניות מבטיחות תשואה
73,933	48,768	נכסים בלתי מוכרים כהגדרתם בתקנות ההון
760,729	759,975	השקעה בחברות ביטוח וחברות מנהלות מאוחדות
310,661	347,772	נכסי השקעה ונכסים אחרים
106,016	126,347	סיכוני קטסטרופה בביטוח כללי
115,852	127,137	סיכונים תפעוליים
26,559	31,807	ערבויות
2,417,539	2,526,916	סך הכל הסכום הנדרש על פי תקנות ההון המתוקנות

באור 15: - הון ודרישות הון (המשך)

ז. ניהול ודרישות הון (המשך)

2. להלן נתונים בדבר ההון הנדרש והקיים של מנורה ביטוח ושומרה ביטוח בהתאם לתקנות ההון והנחיות המפקח. (המשך)

שומרה ביטוח		
ליום 31 בדצמבר		
2009	2010	
אלפי ש"ח		
<u>הון עצמי מינימלי:</u>		
170,272	188,613	הסכום הנדרש על פי תקנות ההון המתוקנות (2א)
103,093	116,143	הסכום הנדרש על פי תקנות ההון ערב פרסום התיקון
67,179	72,470	הפרש (ב)
103,093	116,143	הסכום הנדרש על פי תקנות ההון ערב פרסום התיקון
20,154	43,482	60% מההפרש הנדרש להשלמה ליום 31 בדצמבר 2010 (30% מההפרש ליום 31 בדצמבר 2009)
123,247	159,625	הסכום הנדרש ליום המאזן על פי תקנות והנחיות המפקח (ב) הסכום הקיים המחושב על פי תקנות ההון:
135,317	179,005	הון ראשוני בסיסי
-	(36,383)	בניכוי הון ראשוני מעבר למגבלת כפל מההון הבסיסי
31,790	34,907	הון משני נחות - כתבי התחייבות נדחים (ד)
167,107	177,529	סך הכל הסכום הקיים המחושב על פי תקנות ההון
43,860	17,904	עודף (*)
מלבד הדרישות הכלליות בחוק החברות, חלוקת דיבידנד מעודפי הון בחברות ביטוח כפופה גם לדרישות נזילות ועמידה בכללי תקנות ההשקעה.		
בהתאם לאישור ההשקעה של שומרה ביטוח בסיני סוכנות לביטוח בע"מ (להלן - סיני סוכנות), היתנה המפקח על הביטוח כי ההשקעה בסיני סוכנות תהיה מעודפי הון הניתנים להשקעה בלבד. להלן סכום ההשקעה בסיני סוכנות:		
5,607	8,697	(2א) הסכום הנדרש כולל, דרישות הון בגין:
101,674	114,617	פעילות בביטוח כללי
1,419	1,526	נכסים בלתי מוכרים כהגדרתם בתקנות ההון
40,768	43,231	נכסי השקעה ונכסים אחרים
9,030	9,404	סיכונים קטסטרופה בביטוח כללי
17,381	19,835	סיכונים תפעוליים
170,272	188,613	סך הכל הסכום הנדרש על פי תקנות ההון המתוקנות

דרישת ההון ממבטחים פנסיה

מבטחים פנסיה כפופה לדרישות הון הנקבעות על ידי המפקח ותקנות מס הכנסה. בהתאם להוראות שנקבעו בתקנות מס הכנסה, מבטחים פנסיה מחוייבת לעמוד בתנאי של הון עצמי מינימלי בסכום של 7 מיליוני ש"ח, הצמוד למדד לפי מדד בסיס של חודש נובמבר 2001 (נכון ליום 31 בדצמבר, 2010 - 8.6 מיליוני ש"ח). מבטחים פנסיה עומדת בתנאי הנדרש והונה העצמי ליום 31 בדצמבר, 2010 הסתכם לסך של כ- 389 מיליוני ש"ח.

באור 15: - הון ודרישות הון (המשך)

ז. ניהול ודרישות הון (המשך)

2. להלן נתונים בדבר ההון הנדרש והקיים של מנורה ביטוח ושומרה ביטוח בהתאם לתקנות ההון והנחיות המפקח. (המשך)

(ב) בחודש נובמבר 2009 פורסם תיקון לתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (הון עצמי מינימלי הנדרש ממבטח) (תיקון), התשס"ט-2009 (להלן התיקון). בהתאם לתיקון מבטח יהיה חייב להגדיל, עד למועד פרסום הדוח הכספי, את הונו העצמי בגין ההפרש שבין ההון הנדרש לפי התקנות, לפני התיקון ולאחריו (להלן - ההפרש). ההפרש יחושב לכל מועד של הדוח הכספי. הגדלת ההון העצמי תעשה במועדים ובשיעורים המפורטים להלן:

עד למועד פרסום הדוח הכספי ליום 31 בדצמבר, 2009 לפחות 30% מההפרש;
עד למועד פרסום הדוח הכספי ליום 31 בדצמבר, 2010 לפחות 60% מההפרש;
עד ליום 31 בדצמבר, 2011 יושלם מלוא ההפרש.

השיעורים האמורים יוגדלו ב-15% במועדי פרסום הדוחות הכספיים החצי שנתיים העוקבים למועדי הדוחות הכספיים האמורים לעיל.

(ג) לפרטים בדבר הון ראשוני מורכב שהנפיקה מנורה ביטוח לחברה, ראה באור 24 ד' (2) להלן.

(ד) כולל שטרי הון בשומרה שהונפקו למנורה ביטוח וכתבי התחייבות נדחים במנורה ביטוח, אשר הונפקו עד ליום 31 בדצמבר, 2009 ומהווים הון משני נחות.

3. במסגרת התיקון נוספו לדרישות ההון הקיימות, דרישות הון בגין קטגוריות אלו:

- א. סיכונים תפעוליים.
- ב. סיכוני שוק ואשראי, כשיעור מהנכסים, לפי מידת הסיכון המאפיינת את הנכסים השונים.
- ג. סיכוני קטסטרופה בביטוח כללי.
- ד. דרישות הון בגין ערבויות.

כמו כן, הורחבו דרישות ההון בגין קטגוריות אלו:

- א. תוכניות מבטיחות תשואה בביטוח חיים שאין כנגדן או כנגד חלקן אגרות חוב מיועדות.
- ב. דרישות הון בגין החזקת המבטחת בחברות מנהלות של קופות גמל וקרנות פנסיה.

כמו כן, ניתנו ההקלות הבאות:

- הקלה באופן חישוב ההון בשל הוצאות לפיתוח מערכות מידע, בכפוף לאישור המפקח.
- ניכוי עתודה למס שנוצרה בגין נכסים לא מוכרים אשר מוחזקים בניגוד לתקנות השקעה או בניגוד להוראות המפקח.
- נקבע כי המפקח יהיה רשאי להתיר, בכפוף לתנאים עליהם יורה, הפחתה של דרישת ההון, בגובה של עד 35% מההפרש המקורי, בשל רכישת פעילות קופות גמל או חברה מנהלת של קופות גמל, במידה והונו העצמי, של המבטח, במועד הדוח הינו לפחות ההון העצמי המינימלי הנדרש ממנו בניכוי 35% מההפרש המקורי בשל רכישת פעילות קופות גמל או חברה מנהלת של קופות גמל.

במסגרת התיקון נמחקה ההגדרה של הון בסיסי, שונו הגדרות הון ראשוני והון משני ונוספה הגדרה של הון שלישוני. הגדרות הון משני והון שלישוני הוכפפו לתנאים ולשיעורים עליהם יורה המפקח. בהמשך לכך, ובהתאם לכוונת הפיקוח לאמץ בעתיד את הדירקטיבה של האיחוד האירופי בדבר הבטחת כושר פירעון של מבטחים Solvency II, פורסמה בחודש ינואר 2011 טיוטה שלישית בדבר הרכב הון עצמי של מבטח (להלן - "הטיטה השלישית").

באור 15: - הון ודרישות הון (המשך)

ז. ניהול ודרישות הון (המשך)

3. (המשך)

הטייטה השלישית קובעת כללים למבנה הון עצמי מוכר של מבטח, וכן מסגרת עקרונות להכרה ברכיבי הון שונים ולסיווגם לרובדי ההון השונים, כדלהלן:

1. הון ראשוני - כולל הון ראשוני בסיסי (בגובה ההון המיוחס לבעלי המניות של החברה) והון ראשוני מורכב. ההון הראשוני המורכב כולל מכשירים פיננסיים שהינם זמינים לספוג את הפסדי המבטח באמצעות ביטול תשלומי ריבית ודחיית תשלומי קרן ופרעונם נדחה בפני כל התחייבויות המבטח. מועד הפרעון הראשון של מכשירים אלה יבוא לאחר פרעון ההתחייבויות הביטוחיות המאוחרות ביותר או 49 שנים, כמוקדם שביניהם. ניתן לבצע פידיון מוקדם לאחר 10 שנים ממועד ההנפקה באישור המפקח.

2. הון משני - כולל מכשירים פיננסיים שהינם זמינים לספוג את הפסדי המבטח באמצעות דחיית תשלומי קרן וריבית, ופרעונם נדחה בפני כל חוב אחר למעט בפני הון ראשוני. מועד הפרעון הראשון של מכשירי ההון המשני יבוא לאחר תום תקופה המשקפת ממוצע משוקלל של התקופות לפרעון ההתחייבויות הביטוחיות בתוספת שנתיים, או 20 שנים כמוקדם שביניהם. ניתן לבצע פידיון מוקדם לאחר 8 שנים ממועד ההנפקה.

3. הון שלישוני - כולל מכשירים פיננסיים שהינם זמינים לספוג את הפסדי המבטח באמצעות דחיית תשלומי קרן בלבד, ופרעונם נדחה בפני כל חוב אחר למעט בפני הון ראשוני ומשני. מועד הפרעון הראשון של מכשירי ההון השלישוני אינו מוקדם לתום 5 שנים מיום הנפקתו.

לעניין זה, התחייבויות ביטוחיות כוללות התחייבויות שאינן תלויות תשואה, בניכוי חלקם של מבטחי משנה.

שיעורו הכולל של ההון הראשוני לא יפחת מ-60% מסך ההון העצמי של המבטח. כמו כן, שיעורו הכולל של ההון הראשוני הבסיסי לא יפחת מ-80% מסך ההון הראשוני (בהתאם להוראת שעה, עד שיורה המפקח אחרת, נקבע שיעור זה על 85%). שיעורו הכולל של ההון השלישוני לא יעלה על 15% מסך ההון העצמי של מבטח.

הטייטה השלישית כוללת הוראת שעה לעניין הרכב ההון העצמי של מבטח בתקופה שמיום 31 בדצמבר, 2010 ועד למועד עליו יודיע המפקח לפיה הוראות הטייטה השלישית יכנסו לתוקף בהדרגה.

כמו כן נקבע בהוראת המעבר כי שיעורם הכולל של מכשירי הון הנכללים ב"הון משני נחות" לא יעלה על 50% מההון הבסיסי ובלבד שהונפקו עד ליום 31 בדצמבר, 2009. הון משני מוגדר כסך הרכיבים הבאים:

(1) כתבי התחייבות נדחים, בין שניתנים להמרה במניות ובין שלא ניתנים להמרה במניות, שהונפקו לתקופה של 5 שנים לפחות, ותקופת פרעונם בעוד שנתיים לפחות לאחר תאריך הדיווח, ובלבד שלא הוצאו לבעל שליטה;

(2) כתבי התחייבות נדחים שהונפקו לבעלי שליטה והם צמודים למדד לכל היותר, אך אינם נושאים ריבית ושמועד הפרעון שלהם לא פחות משנתיים לאחר תאריך הדיווח.

4. בהתאם למכתב שפרסם המפקח, ביום 29 במרס, 2009 החל מהדוחות הכספיים לשנת 2008 ועד ליום 30 בדצמבר, 2010, חברת ביטוח וחברה מנהלת לא תחלקנה דיבידנד אלא באישורו המוקדם של המפקח. בהתאם למכתב, ככלל לא תאושר חלוקת דיבידנד בשיעור העולה על 25% מהרווח המותר לחלוקה. בהמשך למכתב האמור פורסם בחודש מרס 2010 מכתב הבהרה שענינו קריטריונים לאישור חלוקת דיבידנד על ידי מבטח (להלן - "ההבהרה").

באור 15: - הון ודרישות הון (המשך)

ז. ניהול ודרישות הון (המשך)

4. (המשך)

בהתאם להבהרה חברת ביטוח תהיה רשאית להגיש בקשה לקבלת אישור המפקח לחלוקת דיבידנד, החל מיום פרסום הדוחות התקופתיים לשנת 2009, בכפוף לקיום הון עצמי כמפורט בהבהרה וכן בהגשת תחזית רווח שנתית לשנים 2010 ו-2011, תוכנית שרות חוב מעודכנת ומאושרת בידי דירקטוריון חברת ההחזקות המחזיקה בחברת הביטוח, תוכנית פעולה אופרטיבית לגיוס הון שאושרה בידי דירקטוריון חברת הביטוח ופרוטוקול הדיון בדירקטוריון חברת הביטוח בו אושרה חלוקת הדיבידנד. יחד עם זאת נאמר בהבהרה כי חברה אשר סך ההון העצמי שלה, לאחר חלוקת הדיבידנד, גבוה מ-110% מהסכום הנדרש בהבהרה, תהא רשאית לחלק דיבידנד ללא צורך בקבלת אישורו מראש של המפקח, ובלבד שמסרה למפקח הודעה על כך וכן את המסמכים הנדרשים טרם חלוקת הדיבידנד.

בהתאם להבהרה, מנורה ביטוח רשאית לחלק דיבידנד ללא אישורו המוקדם של המפקח. ביום 10 במאי, 2009 קיבלה מבטחים פנסייה אישור מהמפקח לחלק עד 150 מיליוני ש"ח דיבידנד למנורה ביטוח. טרם התקבלה החלטה בדירקטוריון מבטחים פנסייה על חלוקת הדיבידנד.

5. ביום 10 ביולי 2007 אימץ האיחוד האירופי נוסח מוצע לדירקטיבה Solvency II (להלן - "הדירקטיבה המוצעת"). הדירקטיבה המוצעת מהווה שינוי יסודי ומקיף של הרגולציה הנוגעת להבטחת כושר הפירעון והלימות ההון של חברות הביטוח במדינות האיחוד.

בהתאם לחוזר שפרסם המפקח על הביטוח, בכוונתו ליישם את הוראות הדירקטיבה המוצעת לגבי חברות ביטוח בישראל במועד יישומה במדינות החברות באיחוד האירופי. הדירקטיבה המוצעת מבוססת על שלושה נדבכים: דרישות כמותיות, דרישות איכותיות ודרישות גילוי. הקבוצה החלה להיערך ליישום הדירקטיבה המוצעת בלוחות הזמנים שנקבעו.

6. בחודש יוני 2008 פורסם חוזר בדבר אופן יישום כללי המדידה וההצגה לפי ה- IFRS לצורך חישוב ההון הנדרש וההון המוכר של חברות ביטוח. מטרת החוזר הייתה לקבוע הוראות לעניין אופן יישום תקנות ההון לגבי השקעות בחברות מוחזקות (לרבות חברות ביטוח וחברות מנהלות שבשליטת חברת הביטוח). על פי החוזר דרישות ההון לפי תקנות ההון יוסיפו להיות מבוססות על דוחות סולו. לצורך חישוב ההון המוכר לפי תקנות ההון, ההשקעה של חברת ביטוח בחברת ביטוח או בחברה מנהלת נשלטת וכן בחברות מוחזקות אחרות תחושב על בסיס אקוויטי בשרשור מלא.

7. בחודש ינואר 2011 פורסמה טיוטת תקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (הון עצמי מזערי הנדרש מחברה מנהלת), התשס"ט-2009 וכן טיוטת חוזר בדבר דרישות ההון מחברות מנהלות (להלן - "ההוראות"). בהתאם להוראות מוצע להרחיב את דרישות ההון מחברות מנהלות. דרישות ההון החדשות תכלולנה דרישות הון בהתאם להיקף הנכסים המנוהלים ולהוצאות השנתיות, אך לא פחות מהון עצמי התחלתי בסך 10 מיליון ש"ח. כמו כן היא תידרש להעמיד הון נוסף בגין חברות מנהלות נשלטות ובגין סכום הנכסים המוחזקים בניגוד להוראות דרכי השקעת ההון העצמי הנדרש או בניגוד להוראות הממונה. חברה מנהלת תהיה רשאית לחלק דיבידנד רק אם הונה העצמי הוא לפחות בגובה ההון העצמי הנדרש ממנה לפי תקנות אלה. הטיוטות כוללות הוראות מעבר להשלמת ההון עד ליום 31 בדצמבר, 2014. לעניין השלכת טיוטת התקנות על ההון העצמי הנדרש מחברות מאוחדות, ראה סעיף 8 להלן.

8. על פי אומדן שביצעו החברות המאוחדות מנורה ביטוח, שומרה ביטוח, מבטחים פנסייה, מבטחים גמל ומנורה מהנדסים, אזי נכון לתאריך הדיווח:

למנורה ביטוח עודפי הון בסך של 678 מיליוני ש"ח. כתוצאה מיישום מלוא דרישת ההון על פי התקנות, כפי שתהיינה בתוקף ב- 31 בדצמבר, 2011 בהתחשב בהון העצמי ליום 31 בדצמבר, 2010, למנורה ביטוח עודפי הון בסך של 396 מיליוני ש"ח.

באור 15: - הון ודרישות הון (המשך)

ז. ניהול ודרישות הון (המשך)

8. (המשך)

לשומרה ביטוח עודפי הון בסך של 18 מיליוני ש"ח. כתוצאה מיישום מלוא דרישת ההון על פי התקנות, כפי שתהיינה בתוקף ב- 31 בדצמבר, 2011 בהתחשב בהון העצמי ליום 31 בדצמבר, 2010, שומרה ביטוח תידרש להגדיל את הונה בסך של כ- 11 מיליוני ש"ח (זאת לאחר ניכוי הון ראשוני מעבר למגבלת כפל ההון הבסיסי בסך של כ- 36 מיליוני ש"ח). בהתעלם מניכוי ההון הראשוני כאמור, לשומרה ביטוח עודף הון בסך של כ- 25 מיליוני ש"ח.

דרישת ההון במבטחים פנסיה תגדל ב- 71 מיליוני ש"ח ותגיע לסך של כ- 79 מיליוני ש"ח לעומת ההון הנדרש ערב תיקון התקנות. בהתחשב בהון הקיים של מבטחים פנסיה ליום 31 בדצמבר, 2010, יוצרו למבטחים פנסיה עודפי הון בסך של 310 מיליוני ש"ח.

דרישת ההון במבטחים גמל תגדל ב- 21 מיליוני ש"ח לעומת ההון הנדרש ערב תיקון התקנות העומד על סך של כ- 1.2 מיליוני ש"ח. בהתחשב בהון הקיים ליום 31 בדצמבר, 2010, מבטחים גמל לא תידרש להגדיל את הונה.

דרישת ההון במנורה מהנדסים תגדל ב- 9 מיליוני ש"ח לעומת ההון הנדרש ערב תיקון התקנות העומד על סך של כ- 1.2 מיליוני ש"ח. בהתחשב בהון הקיים ליום 31 בדצמבר, 2010, נדרשת מנורה מהנדסים להגדיל את הונה העצמי בסך של כ- 9 מיליוני ש"ח.

9. בחודש ספטמבר 2010 פרסם המפקח מכתב המתקן את דרישת ההון המינימלי שמבטח נדרש להעמיד בגין חשיפה לאירועי קטסטרופה החל מהדוח הכספי ליום 30 בספטמבר, 2010. לתיקון אין השפעה על דרישת ההון של מנורה ביטוח ושומרה ביטוח.

10. בחודש אוקטובר 2010, נתקבלה הנחיה מהמפקח בדבר התייחסות לחריגות בתחום ההשקעות. בהנחיה נקבע כי חריגות פאסיביות הנובעות משינוי דירוג או רכישה עצמית, יתוקנו לפי הכללים הבאים:

א. חריגה בנייר ערך סחיר תתוקן בתוך 50 ימי עסקים.

ב. חריגה באג"ח לא סחיר הנסחר במערכת רצף מוסדיים, שהמח"מ שלו אינו עולה על 3 שנים, לרבות אג"ח לא סחיר שאינו נסחר במערכת רצף מוסדיים וכן פיקדון, ניתן להחזיקם עד למועד הפידיון.

ג. חריגה באג"ח לא סחיר הנסחר במערכת רצף מוסדיים, שהמח"מ שלו עולה על 3 שנים, תתוקן בתוך 6 חודשים.

ד. חריגה בנייר ערך בהסדר חוב תתוקן בתוך 50 ימי עסקים מתום תקופה של שלושה חודשים ממועד גיבוש ו/או יישום הסדר חוב.

אי תיקון החריגות כאמור יגרור החזר דמי ניהול בקרן הפנסיה או סיווג כנכס לא מוכר בחברות הביטוח.

למרות האמור לעיל, במכתב ששלח המפקח למנהלי הגופים המוסדיים, נקבע כי השקעות של גופים מוסדיים באירלנד, לא תיחשבנה כהחזקה העומדת בניגוד לתקנות ההשקעה ולתקנות מס הכנסה במשך תקופה של ששה חודשים שתחילתה ביום 21 בפברואר, 2011.

נכון לתאריך הדיווח למנורה ביטוח ולשומרה ביטוח חריגות פאסיביות בסך של כ- 29.6 מיליוני ש"ח בנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות תלויות תשואה וסך של כ- 10 מיליוני ש"ח בנוסטרו.

באור 16: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה

31 בדצמבר						
2009	2010	2009	2010	2009	2010	
שייר		ביטוח משנה אלפי ש"ח		ברוטו		
4,431,275	4,756,950	327,323	365,009	4,758,598	5,121,959	ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח:
4,207,832	4,368,179	-	-	4,207,832	4,368,179	חוזי ביטוח
8,639,107	9,125,129	327,323	365,009	8,966,430	9,490,138	חוזי השקעה
(16,504)	(17,129)	-	-	(16,504)	(17,129)	בניכוי סכומים המופקדים בחברה במסגרת תוכנית הטבה מוגדרת לעובדי הקבוצה
8,622,603	9,108,000	327,323	365,009	8,949,926	9,473,009	סך הכל ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח
3,256,712	3,360,374	718,409	972,332	3,975,121	4,332,706	חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי
11,879,315	12,468,374	1,045,732	1,337,341	12,925,047	13,805,715	סה"כ התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה

באור 17: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

31 בדצמבר						
2009	2010	2009	2010	2009	2010	
שייר		ביטוח משנה באלפי ש"ח		ברוטו		
9,463,363	10,862,755	-	-	9,463,363	10,862,755	ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח:
834,266	1,108,792	-	-	834,266	1,108,792	חוזי ביטוח
10,297,629	11,971,547	-	-	10,297,629	11,971,547	חוזי השקעה
(59,435)	(63,351)	-	-	(59,435)	(63,351)	בניכוי סכומים המופקדים בחברה במסגרת תוכנית הטבה מוגדרת לעובדי הקבוצה
10,238,194	11,908,196	-	-	10,238,194	11,908,196	סה"כ התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה

באור 18: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי:

א'1. ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי לפי סוגים:

31 בדצמבר						
2009	2010	2009	2010	2009	2010	
שייר		ביטוח משנה		ברוטו		
		אלפי ש"ח				
269,635	220,987	-	41,033	269,635	262,020	<u>ענף רכב חובה</u>
79,576	154,277	7,308	7,383	86,884	161,660	הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה
1,721,479	1,776,298	115,398	165,276	1,836,877	1,941,574	עודף הכנסות על הוצאות (צבירה)
2,070,690	2,151,562	122,706	213,692	2,193,396	2,365,254	תביעות תלויות
						סך ענף רכב חובה (ראה ג'2 להלן)
50,719	44,213	49,690	55,308	100,409	99,521	<u>ענפי חבויות</u>
111,316	133,602	91,046	139,818	202,362	273,420	הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה
3,048	1,310	-	-	3,048	1,310	עודף הכנסות על הוצאות (צבירה)
492,037	481,737	106,274	133,499	598,311	615,236	הפרשה לפרמיה בחסר
657,120	660,862	247,010	328,625	904,130	989,487	תביעות תלויות
2,727,810	2,812,424	369,716	542,317	3,097,526	3,354,741	סך ענפי חבויות
						סך ענפי רכב חובה וחבויות (ראה ב' להלן)
363,273	370,100	192,279	205,739	555,552	575,839	<u>ענפי רכוש ואחרים</u>
-	4,544	-	-	-	4,544	הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה
186,975	178,319	156,414	224,276	343,389	402,595	הפרשה לפרמיה בחסר
550,248	552,963	348,693	430,015	898,941	982,978	תביעות תלויות
						סך ענפי רכוש ואחרים (ראה ב' להלן)
(14,612)	-	-	-	(14,612)	-	<u>יתרה בגין צרוף עסקים</u>
(6,735)	(5,013)	-	-	(6,735)	(5,013)	ענפי רכב חובה
(21,347)	(5,013)	-	-	(21,347)	(5,013)	ענפי חבויות
3,256,711	3,360,374	718,409	972,332	3,975,120	4,332,706	סך יתרה בגין צרוף עסקים
						סה"כ התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי
26,638	21,539	-	3,915	26,638	25,454	<u>הוצאות רכישה נדחות:</u>
11,074	10,685	10,319	11,672	21,393	22,357	ענפי רכב חובה
91,550	93,792	49,291	52,933	140,841	146,725	ענפי חבויות
129,262	126,016	59,610	68,520	188,872	194,536	ענפי רכוש ואחרים
(7,646)	-	-	-	(7,646)	-	<u>יתרה בגין צרוף עסקים</u>
(946)	(946)	-	-	(946)	(946)	ענפי רכב חובה
(8,592)	(946)	-	-	(8,592)	(946)	ענפי חבויות
120,670	125,070	59,610	68,520	180,280	193,590	סך-הכל הוצאות רכישה נדחות
2,037,086	2,130,023	122,706	209,777	2,159,792	2,339,800	התחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי בניכוי הוצאות רכישה נדחות:
640,257	646,110	236,691	316,953	876,948	963,063	ענפי רכב חובה
458,698	459,171	299,402	377,082	758,100	836,253	ענפי חבויות
3,136,041	3,235,304	658,799	903,812	3,794,840	4,139,116	ענפי רכוש ואחרים

באור 18: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

א'2. התחייבויות ביטוחיות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי לפי שיטות חישוב:

31 בדצמבר					
2009	2010	2009	2010	2009	2010
שייר		ביטוח משנה		ברוטו	
אלפי ש"ח					
1,851	2,311,450	6,909	453,832	8,760	2,765,282
64,303	70,789	14,748	14,936	79,051	85,725
2,271,181	-	317,634	-	2,588,815	-
2,337,335	2,382,239	339,291	468,768	2,676,626	2,851,007
הערכות אקטואריות:					
דר' אברהם לוונגליק					
מר ניר הרמתי					
מר עמיר פלד					
סה"כ הערכות אקטואריות					
הפרשות על בסיס הערכות אחרות:					
הערכת מחלקת תביעות בגין התביעות התלויות הידועות					
59,369	55,136	35,208	50,274	94,577	105,410
תוספת לתביעות התלויות בגין תביעות שאירעו אך טרם דווחו (IBNR)					
3,586	3,058	2,060	2,905	5,646	5,963
683,628	635,300	241,969	302,080	925,597	937,380
הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה					
3,248	1,775	1,527	1,104	4,775	2,879
190,892	287,879	98,354	147,201	289,246	435,080
הערכות אחרות					
עודף הכנסות על הוצאות (צבירה)					
3,278,058	3,365,387	718,409	972,332	3,996,467	4,337,719
21,347	5,013	-	-	21,347	5,013
שינוי עקב צרוף עסקים					
3,256,711	3,360,374	718,409	972,332	3,975,120	4,332,706
סה"כ ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי					

באור 18: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ב'. תנועה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזרי ביטוח כללי, בניכוי הוצאות רכישה נדחות:

1. ענפי רכב חובה וחבויות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2009	2010	2009	2010	2009	2010	
שייר		ביטוח משנה		ברוטו		
						אלפי ש"ח
2,409,820	2,677,343	289,078	359,397	2,698,898	3,036,740	יתרה לתחילת השנה
631,343	509,147	69,768	155,235	701,111	664,382	עלות התביעות המצטברת בגין שנת חיתום שוטפת
92,514	61,748	10,932	8,254	103,446	70,002	שינוי ביתרות לתחילת שנה כתוצאה מהצמדה למדד שינוי באומדן עלות התביעות המצטברת בגין שנות חיתום קודמות
(38,276)	(101,984)	24,209	(6,594)	(14,067)	(108,578)	סך השינוי בעלות התביעות המצטברת
685,581	468,911	104,909	156,895	790,490	625,806	תשלומים לשוב תביעות במהלך השנה:
12,332	6,108	1,841	3,654	14,173	9,762	בגין שנת חיתום שוטפת
432,133	469,685	31,995	34,758	464,128	504,443	בגין שנות חיתום קודמות
444,465	475,793	33,836	38,412	478,301	514,205	סך תשלומים לתקופה
34,813	36,650	27,676	30,707	62,489	67,357	צבירה בגין שנת חיתום שוטפת
(68,540)	(61,564)	(48,819)	(13,536)	(117,359)	(75,100)	צבירה שנזקפה לרווח בגין שנת החיתום ששוחזרה
43,933	121,901	20,389	31,676	64,322	153,577	יתרת השינוי בצבירה
10,206	96,987	(754)	48,847	9,452	145,834	סך שינוי בצבירה לתקופה
16,201	8,688	-	-	16,201	8,688	שינוי עקב צירוף עסקים
2,677,343	2,776,136	359,397	526,727	3,036,740	3,302,863	יתרה לסוף השנה

1. יתרות הפתיחה והסגירה כוללות: תביעות תלויות, הפרשה לפרמיה בחסר, צבירה, פרמיה שטרם הורווחה ובניכוי הוצאות רכישה נדחות.
2. עלות התביעות המצטברת (Ultimate) הינה: יתרת תביעות תלויות (ללא צבירה), הפרשה לפרמיה בחסר, פרמיה שטרם הורווחה בניכוי הוצאות רכישה נדחות בתוספת סך תשלומי התביעות כולל הוצאות ישירות ועקיפות לשוב תביעות.
3. התשלומים כוללים הוצאות עקיפות לשוב תביעות (הנהלה וכלליות הנרשמות בתביעות) בייחוס לשנות החיתום.

באור 18: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ב'. תנועה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזרי ביטוח כללי, בניכוי הוצאות רכישה נדחות (המשך):

2. ענפי רכוש ואחרים

31 בדצמבר					
2009	2010	2009	2010	2009	2010
שייר		ביטוח משנה		ברוטו	
אלפי ש"ח					
524,680	458,698	210,486	299,402	735,166	758,100
יתרה לתחילת השנה					
615,232	595,238	246,662	342,227	861,894	937,465
עלות התביעות המצטברת בגין אירועים בשנת הדוח					
(24,623)	(10,337)	13,300	3,036	(11,323)	(7,301)
שינוי בעלות התביעות המצטברות בגין אירועים שקדמו לשנת הדוח					
590,609	584,901	259,962	345,263	850,571	930,164
תשלומים לישוב תביעות במהלך השנה:					
474,685	456,246	152,215	185,111	626,900	641,357
בגין אירועים של שנת הדוח					
138,216	137,312	74,940	92,289	213,156	229,601
בגין אירועים שקדמו לשנת הדוח					
612,901	593,558	227,155	277,400	840,056	870,958
סך תשלומים					
(43,690)	4,586	56,109	9,817	12,419	14,403
שינוי בהפרשה לפרמיה שטרם הורווחה, נטו מהוצאות רכישה נדחות					
-	4,544	-	-	-	4,544
שינוי בהפרשה לפרמיה בחסר					
458,698	459,171	299,402	377,082	758,100	836,253
יתרה לסוף השנה					

1. יתרות הפתיחה והסגירה כוללות: תביעות תלויות בתוספת הפרשה לפרמיה בחסר, פרמיה שטרם הורווחה ובניכוי הוצאות רכישה נדחות.
2. עלות התביעות המצטברת בגין אירועים בשנת הדוח כוללת את יתרת תביעות תלויות לסוף שנת הדוח בתוספת סך תשלומי התביעות בתקופת הדוח לרבות הוצאות ישירות ועקיפות לישוב תביעות.
3. תשלומים לישוב תביעות במהלך השנה כוללים תשלומים בגין אירועים שקדמו לשנת הדוח ובתוספת השינוי ביתרת תביעות תלויות בגין אירועים שקדמו לשנת הדוח.
4. התשלומים ליישוב תביעות כוללים הוצאות ישירות ועקיפות ליישובן (הנהלה וכלליות הנרשמות בתביעות) בייחוס לשנות הנזק.

באור 18: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ג'1. בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי הוצאות רכישה נדחות, ברוטו, בענפי ביטוח רכב חובה וחבויות ליום 31 בדצמבר, 2010

שנת חיתום	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	סה"כ
אלפי ש"ח מותאמים למדד נובמבר 2010 (*)											
תביעות ששולמו (מצטבר) בסוף השנה:	9,761	14,672	16,730	16,237	15,794	14,515	10,936	8,717	6,757	5,185	
לאחר שנה ראשונה											
לאחר שנתיים		77,314	96,929	187,332	103,800	93,626	76,391	57,065	45,865	37,601	
לאחר שלוש שנים			192,532	280,951	192,465	184,091	161,852	112,977	83,743	73,033	
לאחר ארבע שנים				368,865	274,149	271,169	230,691	170,559	113,786	98,748	
לאחר חמש שנים					364,320	349,604	288,558	221,714	149,751	129,148	
לאחר שש שנים						415,457	342,883	273,931	171,980	155,730	
לאחר שבע שנים							378,309	302,026	195,033	183,075	
לאחר שמונה שנים								324,080	213,967	205,583	
לאחר תשע שנים									229,070	221,630	
לאחר עשר שנים										235,116	
אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים) בסוף השנה:											
לאחר שנה ראשונה	731,739	678,476	680,031	686,066	668,297	675,196	631,899	488,876	321,397	262,176	
לאחר שנתיים		789,928	773,430	784,005	746,144	750,827	688,135	526,258	377,136	322,655	
לאחר שלוש שנים			790,371	821,882	753,377	771,452	717,833	555,494	391,160	334,514	
לאחר ארבע שנים				764,808	659,481	618,930	493,234	397,419	271,775	249,085	
לאחר חמש שנים					673,929	616,143	510,730	403,489	270,440	247,643	
לאחר שש שנים						624,433	508,185	406,759	277,530	250,787	
לאחר שבע שנים							506,554	403,388	280,987	270,115	
לאחר שמונה שנים								411,063	284,869	271,167	
לאחר תשע שנים									276,689	269,743	
לאחר עשר שנים										263,572	
חוסר לאחר שחרור הצבירה (**)	(66,316)				(14,448)	(5,503)	(13,320)	(13,644)	(4,914)	(14,487)	
שיעור סטייה לאחר שחרור הצבירה באחוזים	(2.47%)				(2.19%)	(0.89%)	(2.70%)	(3.43%)	(1.81%)	(5.82%)	
עלות תביעות מצטברות, ליום 31 בדצמבר 2010	5,833,086	731,739	789,928	790,371	764,808	673,929	506,554	411,063	276,689	263,572	
תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר 2010	2,594,824	9,761	77,314	192,532	368,865	364,320	415,457	378,309	324,080	229,070	
סה"כ התחייבויות ביטוחיות	3,238,262	721,978	712,614	597,839	395,943	309,609	128,245	86,983	47,619	28,456	
תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת 2000	64,601										
סך כל ההתחייבויות הביטוחיות ליום 31 בדצמבר 2010	3,302,863										

(*) הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים לאינפלציה על מנת לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים ריאליים.
 (**) עודף בין הערכת התביעות המצטברות בשנה הרביעית (הראשונה לאחר שחרור הצבירה) להערכת התביעות המצטברות נכון לתאריך הדוח.

באור 18: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ג'2. בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי הוצאות רכישה נדחות, בשייר עצמי, בענפי ביטוח רכב חובה וחבויות ליום 31 בדצמבר, 2010:

שנת חיתום	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	סה"כ
אלפי ש"ח מותאמים למדד נובמבר 2010 (*)											
תביעות ששולמו (מצטבר) בסוף השנה:	6,107	13,114	15,994	15,624	14,912	12,973	9,785	8,138	6,446	2,648	
לאחר שנה ראשונה											
לאחר שנתיים		72,291	92,676	110,981	101,047	89,381	72,590	53,682	41,451	14,374	
לאחר שלוש שנים			184,168	203,286	188,976	179,089	155,505	103,511	77,334	34,758	
לאחר ארבע שנים				289,886	270,095	264,282	223,987	154,971	104,947	40,371	
לאחר חמש שנים					360,025	340,821	279,286	203,397	134,720	49,939	
לאחר שש שנים						404,868	328,288	253,185	155,593	56,038	
לאחר שבע שנים							362,667	279,795	176,583	69,349	
לאחר שמונה שנים								301,495	189,974	77,544	
לאחר תשע שנים									201,071	85,900	
לאחר עשר שנים										89,366	
אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים) בסוף השנה:											
לאחר שנה ראשונה	545,797	579,723	605,471	604,367	596,402	609,846	584,562	426,786	263,850	138,823	
לאחר שנתיים		680,505	680,292	664,219	669,452	676,605	633,591	460,378	302,904	111,485	
לאחר שלוש שנים			696,572	687,715	678,672	696,456	662,443	478,687	315,338	128,646	
לאחר ארבע שנים				635,000	623,329	600,349	472,403	359,856	246,128	98,383	
לאחר חמש שנים					628,648	594,926	489,172	373,198	241,103	95,824	
לאחר שש שנים						604,388	485,843	378,035	246,154	94,292	
לאחר שבע שנים							484,279	375,851	249,650	109,676	
לאחר שמונה שנים						-	-	373,057	252,129	114,070	
לאחר תשע שנים						-	-	-	244,842	112,521	
לאחר עשר שנים						-	-	-	-	110,014	
עודף (חוסר) לאחר שחרור הצבירה (**)	(44,780)				(5,319)	(4,039)	(11,876)	(13,201)	1,286	(11,631)	
שיעור סטייה לאחר שחרור הצבירה באחוזים	(1.87%)				(0.85%)	(0.67%)	(2.51%)	(3.67%)	0.52%	(11.82%)	
עלות תביעות מצטברות, ליום 31 בדצמבר 2010	5,003,102	545,797	680,505	696,572	635,000	628,648	604,388	484,279	373,057	244,842	110,014
תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר 2010	2,271,944	6,107	72,291	184,168	289,886	360,025	404,868	362,667	301,495	201,071	89,366
סה"כ התחייבויות ביטוחיות	2,731,158	539,690	608,214	512,404	345,114	268,623	199,520	121,612	71,562	43,771	20,648
תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת 2000	44,978										
סך כל ההתחייבויות הביטוחיות ליום 31 בדצמבר 2010	2,776,136										

(*) הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים לאינפלציה על מנת לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים ריאליים.
 (**) עודף בין הערכת התביעות המצטברות בשנה הרביעית (הראשונה לאחר שחרור הצבירה) להערכת התביעות המצטברות נכון לתאריך הדוח.

באור 18: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ג'3. בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי הוצאות רכישה נדחות, ברוטו, בענפי ביטוח רכב חובה ליום 31 בדצמבר, 2010:

שנת חיתום	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	סה"כ
אלפי ש"ח מותאמים למדד נובמבר 2010 (*)											
תביעות ששולמו (מצטבר) בסוף השנה:											
לאחר שנה ראשונה	4,757	11,316	13,524	13,415	11,939	11,702	8,594	6,499	5,992	4,241	
לאחר שנתיים		64,071	81,120	88,340	87,401	83,730	67,276	47,776	37,461	31,626	
לאחר שלוש שנים			157,122	170,204	166,066	164,711	142,155	97,549	67,477	57,806	
לאחר ארבע שנים				241,343	232,232	242,135	201,645	148,124	89,888	76,222	
לאחר חמש שנים					310,345	309,217	249,471	191,989	114,910	94,074	
לאחר שש שנים						361,881	290,515	234,742	130,970	108,260	
לאחר שבע שנים							320,029	257,744	144,782	126,415	
לאחר שמונה שנים								275,002	158,780	141,533	
לאחר תשע שנים									167,430	153,821	
לאחר עשר שנים										164,582	
אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים) בסוף השנה:											
לאחר שנה ראשונה	536,042	480,789	463,156	462,670	455,148	480,957	459,252	327,643	202,534	166,227	
לאחר שנתיים		590,988	549,470	543,194	526,073	544,563	511,962	374,126	245,285	226,559	
לאחר שלוש שנים			560,283	557,758	522,016	555,246	534,218	399,681	256,698	232,453	
לאחר ארבע שנים				530,678	500,620	510,656	410,405	328,153	201,057	178,373	
לאחר חמש שנים					514,034	503,945	419,861	327,706	198,029	170,663	
לאחר שש שנים						517,985	421,717	333,599	198,932	175,242	
לאחר שבע שנים							421,480	333,642	203,647	183,432	
לאחר שמונה שנים								332,075	204,784	182,014	
לאחר תשע שנים									197,180	179,483	
לאחר עשר שנים										175,067	
חוסר לאחר שחרור הצבירה (**)	(28,557)				(13,414)	(7,329)	(11,075)	(3,922)	3,877	3,306	
שיעור סטייה לאחר שחרור הצבירה באחוזים	(1.34%)				(2.68%)	(1.44%)	(2.70%)	(1.20%)	1.93%	1.85%	
עלות תביעות מצטברות, ליום 31 בדצמבר 2010	4,375,812	536,042	590,988	560,283	530,678	514,034	421,480	332,075	197,180	175,067	
תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר 2010	2,066,562	4,757	64,071	157,122	241,343	310,345	361,881	320,029	275,002	167,430	
סה"כ התחייבויות ביטוחיות	2,309,250	531,285	526,917	403,161	289,335	203,689	156,104	101,451	57,073	29,750	10,485
תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת 2000	30,550										
סך כל התחייבויות הביטוחיות ליום 31 בדצמבר 2010	2,339,800										

(*) הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים לאינפלציה על מנת לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים ריאליים.
 (**) עודף בין הערכת התביעות המצטברות בשנה הרביעית (הראשונה לאחר שחרור הצבירה) להערכת התביעות המצטברות נכון לתאריך הדוח.

באור 18: - התחייבויות בגין חוזי ביטוח הכלולים במגזר ביטוח כללי (המשך)

ג'4. בדיקת התפתחות הערכת התחייבויות בגין חוזי ביטוח בניכוי הוצאות רכישה נדחות, בשייר עצמי, בענפי ביטוח רכב חובה ליום 31 בדצמבר, 2010:

שנת חיתום	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	סה"כ	
אלפי ש"ח מותאמים למדד נובמבר 2010 (*)												
תביעות ששולמו (מצטבר) בסוף השנה:												
לאחר שנה ראשונה	4,030	11,316	13,524	13,415	11,939	11,702	8,594	6,499	5,693	1,706		
לאחר שנתיים		64,071	81,120	88,340	87,401	83,730	67,276	47,776	35,699	8,410		
לאחר שלוש שנים			157,122	170,204	166,066	164,711	142,155	91,811	63,803	19,912		
לאחר ארבע שנים				241,252	232,232	241,779	201,645	137,350	85,029	23,461		
לאחר חמש שנים					310,312	307,440	248,223	178,615	109,050	27,303		
לאחר שש שנים						358,693	288,890	219,697	124,163	27,134		
לאחר שבע שנים							317,502	241,578	137,671	33,587		
לאחר שמונה שנים								258,612	148,110	35,128		
לאחר תשע שנים									154,799	40,923		
לאחר עשר שנים										42,948		
אומדן תביעות מצטברות (כולל תשלומים) בסוף השנה:												
לאחר שנה ראשונה	444,613	467,737	451,540	452,290	447,421	467,820	451,367	324,451	195,884	74,985		
לאחר שנתיים		567,419	527,045	521,400	514,660	531,285	501,493	367,217	231,323	58,302		
לאחר שלוש שנים			538,357	532,865	511,092	542,330	523,718	380,595	240,652	71,009		
לאחר ארבע שנים				497,700	493,417	504,749	404,093	300,071	188,283	48,278		
לאחר חמש שנים					501,156	498,026	413,624	308,135	184,739	45,434		
לאחר שש שנים						511,317	415,384	314,244	184,903	44,563		
לאחר שבע שנים							415,278	314,757	189,230	49,712		
לאחר שמונה שנים								313,617	188,163	51,917		
לאחר תשע שנים									181,831	51,509		
לאחר עשר שנים										49,850		
חוסר לאחר שחרור הצבירה (**)	(34,158)				(7,739)	(6,568)	(11,185)	(13,546)	6,452	(1,572)		
שיעור סטייה לאחר שחרור הצבירה באחוזים	(1.75%)				(1.57%)	(1.30%)	(2.77%)	(4.51%)	3.43%	(3.26%)		
עלות תביעות מצטברות, ליום 31 בדצמבר 2010	4,021,138	444,613	567,419	538,357	497,700	501,156	511,317	415,278	313,617	181,831	49,850	
תשלומים מצטברים עד ליום 31 בדצמבר 2010	1,909,341	4,030	64,071	157,122	241,252	310,312	358,693	317,502	258,612	154,799	42,948	
סה"כ התחייבויות ביטוחיות	2,111,797	440,583	503,348	381,235	256,448	190,844	152,624	97,776	55,005	27,032	6,902	
תביעות תלויות בגין שנים עד וכולל שנת 2000	18,226											
סך כל ההתחייבויות הביטוחיות ליום 31 בדצמבר 2010	2,130,023											

(*) הסכומים לעיל מובאים בערכים מותאמים לאינפלציה על מנת לאפשר בחינת ההתפתחות על בסיס ערכים ריאליים.
 (**) עודף בין הערכת התביעות המצטברות בשנה הרביעית (הראשונה לאחר שחרור הצבירה) להערכת התביעות המצטברות נכון לתאריך הדוח.

באור 19: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח

א'. פירוט ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה לפי השיפוט

התחייבויות לעמיתי מסלולי קופות גמל מבטיחות תשואה	בריאות אחר	סיעודי		פוליסות ביטוח חיים ללא מרכיב חסכון סיכון הנמכר כפוליסה בודדת		פוליסות ביטוח חיים הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה		נתונים ליום 31 בדצמבר, 2010			
		קבוצתי	פרט	קבוצתי	פרט	משנת 2004		עד שנת 2003	עד שנת 1990		
						תלוי תשואה	שאינו תלוי תשואה				
		סה"כ	תשואה	קבוצתי	פרט	קבוצתי	פרט	תשואה	תשואה	2003	1990
באלפי ש"ח											
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(א) לפי השיפה ביטוחית: התחייבויות בגין חוזי ביטוח: קצבה ללא מקדמים מובטחים: קצבה עם מקדמים מובטחים: עד חודש מאי 2001 1,456,398
5,298,725	-	-	-	-	-	-	-	3,842,327	1,456,398	-	מחודש יוני 2001 465,543
1,491,437	-	-	-	-	-	-	1,025,894	465,543	-	67,078	קצבה בתשלום 88,049
326,222	-	-	-	-	-	-	-	171,095	88,049	2,178,004	הוני (ללא אופציה לקצבה) 4,146,846
7,269,116	-	-	-	-	-	-	944,266	-	4,146,846	87,279	מרכיבי סיכון אחרים 363,617
1,518,734	-	145,462	4,555	411,192	34,441	249,168	223,020	-	363,617	3,788,759	סה"כ בגין חוזי ביטוח 8,906,382
15,904,234	-	145,462	4,555	411,192	34,441	249,168	2,193,180	171,095	8,906,382	23,410	התחייבויות בגין חוזי השקעה: בביטוח חיים 9,144
1,134,995	-	-	-	-	-	-	1,099,648	2,793	9,144	-	לעמיתי מסלולי קופות גמל 23,410
4,341,976	4,341,976	-	-	-	-	-	-	-	-	-	סה"כ בגין חוזי השקעה 1,099,648
5,476,971	4,341,976	-	-	-	-	-	1,099,648	2,793	9,144	3,812,169	סה"כ 8,915,526
21,381,205	4,341,976	145,462	4,555	411,192	34,441	249,168	3,292,828	173,888	8,915,526	3,812,169	(ב) לפי השיפה פיננסית: תלוי תשואה 54,572
11,908,196	-	-	-	45,424	-	24,635	3,070,974	-	8,712,591	3,744,702	מבטיח תשואה 153,982
9,144,971	4,341,976	-	-	365,768	-	153,083	211,572	173,888	153,982	12,895	אחר 48,953
328,038	-	145,462	4,555	-	34,441	71,450	10,282	-	48,953	3,812,169	סה"כ 8,915,526
21,381,205	4,341,976	145,462	4,555	411,192	34,441	249,168	3,292,828	173,888	8,915,526	3,812,169	

באור 19: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח (המשך)

א'. פירוט ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה לפי חשיפות (המשך)

התחייבויות לעמיתי מסלולי קופות גמל מבטיחות תשואה	בריאות אחר	פוליסות ביטוח חיים		פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה		נתונים ליום 31 בדצמבר, 2009					
		ללא מרכיב חסכון		לפי מועד הנפקת הפוליסה		מספחים		נתונים ליום 31 בדצמבר, 2009			
		סיכון הנמכר כפוליסה		מספחים		מספחים		נתונים ליום 31 בדצמבר, 2009			
		בודדת בודד		מספחים		מספחים		נתונים ליום 31 בדצמבר, 2009			
קבוצתי	פרט	קבוצתי	פרט	תלוי	שאינו תלוי	עד שנת 2003	עד שנת 1990				
ס"כ		ס"כ		ס"כ		ס"כ		ס"כ			
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(א) לפי חשיפה ביטוחית:	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	התחייבויות בגין חוזי ביטוח:	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	קצבה ללא מקדמים מובטחים	
4,699,010	-	-	-	-	-	-	-	3,348,042	1,350,968	קצבה עם מקדמים מובטחים:	
1,112,377	-	-	-	-	-	832,171	-	280,206	-	עד חודש מאי 2001	
145,750	-	-	-	-	-	-	32,441	70,885	42,424	מחודש יוני 2001	
6,871,473	-	-	-	-	-	639,740	-	4,009,981	2,221,752	קצבה בתשלום	
1,317,412	-	115,119	4,274	328,290	31,179	226,256	-	339,635	87,734	הוני (ללא אופציה לקצבה)	
14,146,022	-	115,119	4,274	328,290	31,179	226,256	1,656,836	8,048,749	3,702,878	מרכיבי סיכון אחרים	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	ס"כ בגין חוזי ביטוח	
858,153	-	-	-	-	-	-	822,821	2,895	11,445	20,992	התחייבויות בגין חוזי השקעה
4,183,945	4,183,945	-	-	-	-	-	-	-	-	-	בביטוח חיים
5,042,098	4,183,945	-	-	-	-	-	822,821	2,895	11,445	20,992	לעמיתי מסלולי קופות גמל
19,188,120	4,183,945	115,119	4,274	328,290	31,179	226,256	2,479,657	8,060,194	3,723,870	ס"כ בגין חוזי השקעה	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	ס"כ
10,238,194	-	-	-	34,183	-	17,279	2,294,891	-	7,842,139	49,702	(ב) לפי חשיפה פיננסית:
8,670,609	4,183,945	-	-	294,107	-	149,355	176,132	35,336	168,846	3,662,888	תלוי תשואה
279,317	-	115,119	4,274	-	31,179	59,622	8,634	-	49,209	11,280	מבטיח תשואה
19,188,120	4,183,945	115,119	4,274	328,290	31,179	226,256	2,479,657	35,336	8,060,194	3,723,870	אחר
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	ס"כ

באור 19: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (המשך)

ב'. פירוט התוצאות לפי סוגי פוליסות

		פוליסות ביטוח חיים ללא מרכיב חסכון				פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה				נתונים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2010
		סיעודי		סיכון הנמכר כפוליסה בודד		משנת 2004		עד שנת 2003	עד שנת 1990	
סה"כ	בריאות אחר	קבוצתי	פרט	קבוצתי	פרט	תלוי תשואה	שאינו תלוי תשואה			
אלפי ש"ח										
										פרמיות ברוטו:
112,214	-	-	-	-	-	-	-	61,713	50,501	מסורתי/מעורב
986,788	-	-	-	-	-	462,740	124,738	364,261	35,049	מרכיב החיסכון
914,071	215,546	859	49,548	18,185	315,214	103,126	-	205,494	6,099	אחר
2,013,073	215,546	859	49,548	18,185	315,214	565,866	124,738	631,468	91,649	סה"כ
										תקבולים בגין חוזי השקעה שנקפו ישירות לעתודות ביטוח
399,634	-	-	-	-	-	399,511	9	111	3	מרווח פיננסי כולל דמי ניהול
242,933	-	-	-	-	-	41,792	(13,290)	159,455	54,976	רווח (הפסד) מעסקי ביטוח חיים
76,096	20,786	(2,735)	(6,406)	(1,503)	51,416	(84,683)	(13,832)	56,439	56,614	קיזוזים והתאמות
(2,183)	-	-	-	-	-	-	-	(2,183)	-	רווח (הפסד) מעסקי ביטוח חיים לאחר קיזוזים והתאמות
73,914	20,786	(2,735)	(6,406)	(1,503)	51,416	(84,683)	(13,832)	54,256	56,615	רווח כולל אחר מעסקי ביטוח חיים
20,482	136	19	1,605	117	719	982	-	874	16,030	סך כל הרווח הכולל מעסקי ביטוח חיים
94,396	20,922	(2,716)	(4,801)	(1,386)	52,135	(83,701)	(13,832)	55,130	72,645	רווח מפנסיה וגמל
148,610										סה"כ רווח מביטוח חיים וחסכון ארוך טווח
243,006										פרמיה משוננת בגין חוזי ביטוח – עסק חדש
203,688	18,348	-	5,584	-	52,375	125,400	-	1,786	195	פרמיה חד פעמית בגין חוזי ביטוח
192,600	-	-	-	-	-	62,818	124,738	4,993	51	פרמיה משוננת בגין חוזי השקעה – עסק חדש
20,265	-	-	-	-	-	20,265	-	-	-	פרמיה חד פעמית בגין חוזי השקעה
352,578	-	-	-	-	-	352,578	-	-	-	

באור 19: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח (המשך)

ב'. פירוט התוצאות לפי סוגי פוליסות (המשך)

(* מתוך זה פרמיות פרט בסך של 177,653 אלפי ש"ח ופרמיות קולקטיב בסך 37,893 אלפי ש"ח.

הערות:

- (1) המוצרים שהונפקו עד לשנת 1990 (לרבות הגדלות בגינם) היו בעיקרם מבטיחי תשואה והם מגובים בעיקרם באגרות חוב מיועדות.
 - (2) הגדלות בפוליסות קיימות אינן נכללות במסגרת הפרמיה המשוננת בגין עסק חדש, אלא במסגרת תוצאות הפעילות של הפוליסה המקורית.
 - (3) המרווח הפיננסי אינו כולל הכנסות נוספות של החברה הנגבות כשיעור מהפרמיה והוא מחושב לפני ניכוי הוצאות לניהול ההשקעות.
- המרווח הפיננסי בפוליסות עם תשואה מובטחת מבוסס על ההכנסות מהשקעות בפועל לשנת הדוח בניכוי מכפלה של שיעור התשואה המובטחת לשנה כשהוא מוכפל בעתודה הממוצעת לשנה בקרנות הביטוח השונות.
- בחוזים תלויי תשואה, המרווח הפיננסי הינו סך דמי הניהול הקבועים והמשתנים המחושבים על בסיס התשואה והיתרה הממוצעת של עתודות הביטוח.

באור 19: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח (המשך)

ב'. פירוט התוצאות לפי סוגי פוליסות (המשך)

		פוליסות ביטוח חיים ללא מרכיב חסכון				פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה		נתונים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2009		
		סיעודי		סיכון הנמכר כפוליסה בודד		משנת 2004		עד שנת 2003	עד שנת 1990	
בריאות אחר	סה"כ	קבוצתי	פרט	קבוצתי	פרט	תלוי תשואה	שאינו תלוי תשואה			
אלפי ש"ח										
פרמיות ברוטו:										
132,054	-	-	-	-	-	-	-	70,647	61,407	מסורתי/מעורב
802,638	-	-	-	-	-	352,493	36,328	383,439	30,378	מרכיב החיסכון
894,447	204,631*	1,407	43,741	30,907	281,028	97,629	-	217,679	17,425	אחר
<u>1,829,139</u>	<u>204,631</u>	<u>1,407</u>	<u>43,741</u>	<u>30,907</u>	<u>281,028</u>	<u>450,122</u>	<u>36,328</u>	<u>671,765</u>	<u>109,210</u>	סה"כ
237,882	-	-	-	-	-	237,192	38	606	46	תקבולים בגין חוזי השקעה שזנקפו ישירות לעתודות ביטוח
154,126	-	-	-	-	-	26,050	6,397	55,633	66,046	מרווח פיננסי כולל דמי ניהול
200,276	36,903	2,589	55,943	21,842	54,246	(36,664)	6,102	(47,877)	107,192	רווח (הפסד) מעסקי ביטוח חיים
(1,827)	-	-	-	-	-	-	-	(1,827)	-	קיצוץ והתאמות
198,449	36,903	2,589	55,943	21,842	54,246	(36,664)	6,102	(49,704)	107,192	רווח (הפסד) מעסקי ביטוח חיים לאחר קיצוץ והתאמות
74,150	2,991	98	1	542	548	-	-	-	69,970	רווח כולל אחר מעסקי ביטוח חיים
272,599	39,894	2,687	55,944	22,384	54,794	(36,664)	6,102	(49,704)	177,162	סך כל הרווח (הפסד) הכולל מעסקי ביטוח חיים
142,288										רווח מפנסיה וגמל
414,887										סה"כ רווח מביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
208,646	18,215	-	5,224	-	56,595	125,355	-	3,126	131	פרמיה משוננת בגין חוזי ביטוח - עסק חדש
74,249	-	-	-	-	-	33,810	34,657	5,183	599	פרמיה חד פעמית בגין חוזי ביטוח
18,819	-	-	-	-	-	18,819	-	-	-	פרמיה משוננת בגין חוזי השקעה - עסק חדש
174,334	-	-	-	-	-	174,334	-	-	-	פרמיה חד פעמית בגין חוזי השקעה
* מתוך זה פרמיות פרט בסך של 168,472 אלפי ש"ח ופרמיות קולקטיב בסך 36,159 אלפי ש"ח.										

באור 19: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח (המשך)

ב'. פירוט התוצאות לפי סוגי פוליסות (המשך)

		פוליסות ביטוח חיים ללא מרכיב חסכון				פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים) לפי מועד הנפקת הפוליסה		נתונים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2008		
		סיעודי		סיכון הנמכר כפוליסה בודד		משנת 2004		עד שנת 2003	עד שנת 1990	
בריאות אחר	סה"כ	קבוצתי	פרט	קבוצתי	פרט	תלוי תשואה	שאינו תלוי תשואה			
אלפי ש"ח										
150,613	-	-	-	-	-	-	-	84,681	65,932	פרמיות ברוטו:
780,758	-	-	-	-	-	338,669	-	413,583	28,506	מסורתי/מעורב
849,550	188,955	339	40,003	28,644	252,325	90,206	-	227,095	21,983	מרכיב החיסכון אחר
1,780,921	188,955	339	40,003	28,644	252,325	428,875	-	725,359	116,421	סה"כ
239,959	-	-	-	-	-	239,033	212	632	82	תקבולים בגין חוזי השקעה שנוקפו ישירות לעתודות ביטוח
84,257	-	-	-	-	-	22,039	(227)	41,435	21,010	מרווח פיננסי כולל דמי ניהול
(28,653)	35,323	1,342	(39,178)	11,649	20,069	(90,212)	(253)	(39,675)	72,282	רווח (הפסד) מעסקי ביטוח חיים
(1,381)	-	-	-	-	-	-	-	(1,381)	-	קיוזים והתאמות
(30,034)	35,323	1,342	(39,178)	11,649	20,069	(90,212)	(253)	(41,056)	72,282	רווח מעסקי ביטוח חיים לאחר קיוזים והתאמות
(48,600)	(2,812)	(82)	-	(392)	(325)	-	-	-	(44,989)	הפסד כולל אחר מעסקי ביטוח חיים
(78,634)	32,511	1,260	(39,178)	11,257	19,744	(90,212)	(253)	(41,056)	27,293	סך כל רווח (פסד) הכולל מעסקי ביטוח חיים
43,378										רווח מפנסיה וגמל
(35,256)										סה"כ רווח מביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח
181,101	14,846	-	3,235	-	46,059	112,744	-	3,746	471	פרמיה משוננת בגין חוזי ביטוח - עסק חדש
33,132	-	-	-	-	-	27,318	-	5,644	170	פרמיה חד פעמית בגין חוזי ביטוח
51,521	-	-	-	-	-	51,521	-	-	-	פרמיה משוננת בגין חוזי השקעה - עסק חדש
163,673	-	-	-	-	-	163,673	-	-	-	פרמיה חד פעמית בגין חוזי השקעה

(* מתוך זה פרמיות פרט בסך של 169,180 אלפי ש"ח ופרמיות קולקטיב בסך 19,775 אלפי ש"ח

באור 19: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח (המשך)

ג'. מידע נוסף אודות התחייבויות תלויות תשואה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2010			ליום 31 בדצמבר 2010
גמלאות תביעות	פרמיות/ תקבולים	פדיונות	התחייבויות תלויות תשואה
אלפי ש"ח			
16,371	7,072	18,600	443,529
331,188	246,051	977,789	8,386,197
160,920	26,941	544,014	1,969,678
186,951	-	399,621	1,108,792
<u>695,430</u>	<u>280,064</u>	<u>1,940,024</u>	<u>11,908,196</u>

בגין פוליסות שהונפקו בין 1991-2003:

קרן ט'

קרן י'

בגין פוליסות שהונפקו החל משנת 2004

חוזי השקעה

סך הכל

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2009			ליום 31 בדצמבר 2009
גמלאות תביעות	פרמיות/ תקבולים	פדיונות	התחייבויות תלויות תשואה
אלפי ש"ח			
14,399	8,797	19,258	400,382
274,958	215,943	978,024	7,531,475
112,968	16,897	441,120	1,472,071
186,375	-	237,798	834,266
<u>588,700</u>	<u>241,637</u>	<u>1,676,200</u>	<u>10,238,194</u>

בגין פוליסות שהונפקו בין 1991-2003:

קרן ט'

קרן י'

בגין פוליסות שהונפקו החל משנת 2004

חוזי השקעה

סך הכל

באור 19: - נתונים נוספים אודות מגזר ביטוח חיים וחיסכון ארוך טווח (המשך)

ד'. מידע אודות תשואה ודמי ניהול בגין התחייבויות תלויות תשואה

דמי ניהול לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			תשואה שנתית		תשואה שנתית נומינלית ברוטו				
			ממוצעת נומינלית 5 שנים	ממוצעת נומינלית 5 שנים					
2008	2009	2010	אחרי דמי ניהול	לפני דמי ניהול	2006	2007	2008	2009	2010
באלפי ש"ח			באחוזים						
39,323	53,428	152,468	5.73	7.00	8.74	6.92	(23.12)	40.53	11.63
16,783	18,470	30,374	5.67	7.00	8.74	6.92	(23.12)	40.53	11.63
7,368	9,785	18,405							
63,474	81,683	201,247							

קרן י'

מסלול כללי בפוליסות החל משנת 2004

אחר

סך הכל

באור 20: - תנועה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים וחוזי השקעה, ברוטו

ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח			
סה"כ	חוזי השקעה אלפי ש"ח	חוזי ביטוח	
15,522,845	4,710,776	10,812,069	יתרה ליום 1 בינואר, 2009
3,176,973	537,916	2,639,057	ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעה
1,293,072	230,264	1,062,808	גידול בגין פרמיות שנזקפו להתחייבויות
(912,573)	(329,858)	(582,715)	קיטון בגין תביעות, פדיונות ותום תקופה
82,533	-	82,533	שינויים בגין שינוי בהנחות
-	(107,000)	107,000	סיווג מחדש של תוכניות השקעה
25,270	-	25,270	שינויים אחרים
19,188,120	5,042,098	14,146,022	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2009
1,463,302	351,442	1,111,860	ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעה
1,640,631	419,810	1,220,821	גידול בגין פרמיות שנזקפו להתחייבויות
(1,064,954)	(343,208)	(721,746)	קיטון בגין תביעות, פדיונות ותום תקופה
56,566	-	56,566	שינויים בגין שינוי בהנחות
-	6,829	(6,829)	סיווג מחדש של תוכניות השקעה
97,541	-	97,541	שינויים אחרים
21,381,206	5,476,971	15,904,235	יתרה ליום 31 בדצמבר, 2010

ליום 31 בדצמבר		
2009	2010	
אלפי ש"ח		הרכב (ברוטו):
8,949,926	9,473,009	חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה
10,238,194	11,908,196	חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה
19,188,120	21,381,205	

1. ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעות - סעיף זה כולל ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי (הפסדי) השקעות בגין היתרה לתחילת השנה, בתוספת ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי (הפסדי) השקעות בגין הפרמיות לחסכון בלבד שנרשמו בתקופת הדוח.
 2. גידול בגין פרמיות שנזקפו להתחייבויות - פרמיה זו איננה כוללת את כל הפרמיה שנרשמה כהכנסה. הפרמיה כוללת את הפרמיה לחסכון וחלק מהפרמיה במוצרים בעלי פרמיה קבועה.
 3. שינויים אחרים - הסעיף כולל שינויים בעתודה בגין תביעות תלויות, רזרבה לתביעות עיתיות, IBNR, קצבאות בתשלום וכדומה (על פי ההנחות שהיו בשימוש בסוף השנה הקודמת). בנוסף הסעיף כולל גם את השפעת הריבית, הפרשי הצמדה ורווחי ההשקעה שלא נכללו בסעיף "ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעות", כגון: ריבית, הפרשי הצמדה ורווחי השקעה על תשלומי תביעות ועל פרמיות שאינן חסכון.
- התנועה בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה אינה כוללת התייחסות לפוליסות שהונפקו ובוטלו בשנת הדוח.

באור 21: - מסים על ההכנסה

א. חוקי המס החלים על חברות הקבוצה

1. כללי

חברות מאוחדות מנורה ביטוח, שומרה ביטוח, מבטחים פנסיה, מבטחים גמל, קרנות נאמנות, מנורה מהנדסים וגיוס הון הינן "מוסד כספי" כהגדרתו בחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975. המס החל על הכנסות של מוסדות כספיים מורכב ממס חברות וממס רווח.

על הכנסות החברה ויתר החברות המוחזקות חל מס חברות בלבד.

2. חוק מס הכנסה (תיאומים בשל אינפלציה), התשמ"ה-1985

על החברה והחברות המוחזקות שאינן חברות מוחזקות בחו"ל חל, עד לתום שנת 2007, חוק מס הכנסה (תיאומים בשל אינפלציה), התשמ"ה-1985 (להלן - החוק). על-פי החוק, נמדדו התוצאות לצורכי מס כשהן מותאמות לשינויים במדד.

בחודש פברואר 2008 התקבל בכנסת תיקון לחוק שקבע כי תחולתו של חוק התיאומים תסתיים בשנת המס 2007, ומשנת המס 2008 לא יחולו עוד הוראות החוק, למעט הוראות המעבר שמטרתן למנוע עיוותים בחישובי המס. החל משנת 2008, נמדדות התוצאות לצורכי מס בערכים נומינליים למעט תיאומים מסוימים בגין שינויים במדד בתקופה שעד ליום 31 בדצמבר, 2007. התיקון לחוק כולל בין היתר את ביטול תיאום התוספת והניכוי בשל אינפלציה והניכוי הנוסף בשל פחת בגין רכישות החל משנת 2008.

3. תיקון חוק מס ערך מוסף

בהמשך לתיקון כאמור בסעיף א' 2 לעיל, תוקן גם חוק מע"מ (תיקון מספר 35) ונקבע שבחישוב מס הרווח החל על מוסדות כספיים, יותרו בניכוי החל משנת המס 2009 מלוא תשלומי מס השכר ששולמו. בשנת המס 2008 הותרו בניכוי מחצית מתשלומי מס השכר ששולמו בגין אותה שנה. בנוסף, מס השכר משולם החל משנת המס 2009 גם על חלק המעביד בביטוח לאומי. בשנת המס 2008 שולם מס השכר על מחצית מחלק המעביד בביטוח לאומי.

4. אי החלת תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) לצרכי מס

ביום 4 בפברואר, 2010 פורסם ברשומות חוק לתיקון פקודת מס הכנסה מספר 174 - הוראת שעה לשנות המס 2008, 2009 ו-2010 (להלן - התיקון לפקודה). בהתאם לתיקון לפקודה, תקן חשבונאות ישראלי מספר 29 בדבר אימוץ תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS), לא יחול לצורך קביעת ההכנסה החייבת בשנים האמורות אף אם יושם לצורך עריכת הדוחות הכספיים. השפעת התיקון לפקודה על חברות הקבוצה אינה מהותית.

5. הסדרי מס ייחודיים לענף הביטוח

א. הסכם עם שלטונות המס

בין התאחדות חברות הביטוח בישראל לבין שלטונות המס קיים הסכם (להלן - הסכם המס) המתחדש ומתעדכן מדי שנה, המסדיר סוגיות מס ייחודיות לענף בגין שנות המס עד וכולל שנת המס 2008. ההסכם מתייחס בין היתר לנושאים הבאים:

- תקופת הפחתת הוצאות רכישה נדחות בביטוח חיים (D.A.C.) לצורכי מס.
- שיעור ייחוס הוצאות להכנסות החייבות בשיעורי מס מועדפים (הכנסות ריבית ודיבידנד מניירות ערך החייבות על-פי חוק בשיעור מס נמוך משיעור מס חברות).
- מיסוי הכנסות מנכסים המוחזקים כהשקעות חופפות להתחייבויות תלויות תשואה.
- מיסוי הכנסות מניירות ערך סחירים.
- הוראות לגבי השלכות המס עקב היישום לראשונה של תקני ה-IFRS. יחד עם זאת סוכם כי אם וכאשר רשות המסים תגבש את עמדתה בנושא באופן הסותר את עקרונות ההסכם, ידונו הצדדים בהשלכות המס הנובעות מכך.

טרם נחתם הסכם לשנות המס 2009 ו-2010. הדוחות הכספיים נערכו בהתאם לעקרונות ההסכם לשנת 2008.

באור 21: - מסים על ההכנסה (המשך)

- א. חוקי המס החלים על חברות הקבוצה (המשך)
 5. הסדרי מס ייחודיים לענף הביטוח (המשך)

ב. המס החל על ביטול העתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל בביטוח חיים

בחוק ההסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנת הכספים 2007), התשס"ז-2007 מיום 11 בינואר, 2007, נקבעו כללים לגבי המס החל על ביטול העתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל בביטוח חיים שנכללה בדוחות הכספיים עד ליום 31 בדצמבר, 2006. על פי הכללים, חלק העתודה המחושב בגובה 0.17% מסכום הביטוח בסיכון, בשייר עצמי, הקיים בביטוח חיים ואשר בגינו הוגדרה דרישת הון, יהיה פטור ממס. בהסכם המיסוי הענפי צוין כי בבסיס הפטור עומדת דרישת ההון, שבאה לידי ביטוי כאמור לעיל, ובמידה ותבטל או תקטן דרישת ההון ידונו הצדדים בהשלכות המס הנובעות מכך, ככל שישנן.

ליום 31 בדצמבר, 2006 יתרת העתודה הקיימת במנורה ביטוח היוותה 0.17% מסכום הביטוח בסיכון בשייר העצמי.

6. ביום 2 באוגוסט, 2009 פירסמה רשות המסים בישראל את דוח הוועדה לבחינת השלכות המס הכרוכות ביישום המלצות ועדת בכר (להלן - הוועדה והדוח). הוועדה קבעה בהמלצותיה מספר עקרונות בסיסיים אשר יהוו תשתית עקרונית לעמדת רשות המסים באשר למיסוי עסקאות המכר שבוצעו בעקבות המלצות ועדת בכר. בהתאם להמלצות הוועדה, יש לייחס 85% - 80% מעודף העלות הנוצר ברכישה למוניטין ולזכות החוזית לניהול חשבונות יחדיו (על פי פירוט הכלול בדוח). יתרת עודף העלות (20%-15%) תיוחס לנכסים בלתי מוחשיים אחרים אשר אינם בני הפחתה לצרכי מס על ידי הרוכש (כגון רשימת לקוחות, מותגים וכיוצא"ב).

ביחס לעסקאות בהן נרכשו מניות, לעומת עסקאות בהן נרכשו פעילות ונכסים אחרים, (עסקאות במתווה של מכר מניות), קבעה הוועדה כי המוכרים יהיו חייבים במס כבמכר רגיל של מניות והרוכשים לא יהיו זכאים לכל הפחתה בשל עלות הרכישה.

ליישום המלצות הדוח אין השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

ב. שיעורי המס החלים על ההכנסות של חברות הקבוצה

1. המס הסטטוטורי החל על מוסדות כספיים, המהווים את עיקר פעילות הקבוצה, מורכב ממס חברות וממס רווח.
2. בהתאם לצווי מס ערך מוסף (שיעור המס על מלכ"רים ומוסדות כספיים) (הוראת שעה), התשס"ט-2009 שאישרה הכנסת בחודשים יוני ודצמבר 2009 ודצמבר 2010 יעמוד שיעור מס הרווח החל על מוסדות כספיים כדלהלן:
- 16.5% - החל מיום 1 ביולי, 2009 ועד ליום 31 בדצמבר, 2009.
 - 16.0% - בשנים 2010-2012.
 - 15.5% - החל מיום 1 בינואר, 2013.
3. בחודש יולי 2009 התקבל בכנסת חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התוכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט-2009 אשר קובע, בין היתר, הפחתה הדרגתית נוספת של שיעור מס חברות ושיעור מס רווח הון ריאלי בישראל החל משנת 2011.

באור 21: - מסים על ההכנסה (המשך)

ב. שיעורי המס החלים על ההכנסות של חברות הקבוצה (המשך)

3. (המשך)

להלן שיעורי המס הסטטוטוריים החלים על מוסדות כספיים:

שנה	שיעור מס חברות	שיעור מס רווח	שיעור מס כולל במוסדות כספיים
		%	
2008	27	15.5	36.80
2009	26	16.0 (*)	36.21
2010	25	16.0	35.34
2011	24	16.0	34.48
2012	23	16.0	33.62
2013	22	15.5	32.47
2014	21	15.5	31.60
2015	20	15.5	30.74
2016 ואילך	18	15.5	29.00

(* שיעור מס משוקלל).

השפעת השינוי כאמור על יתרות המסים הנדחים הביאה לגידול ברווח הנקי לשנת 2009 בסך של כ- 10,258 אלפי ש"ח, אשר נזקף לסעיף מסים על ההכנסה. לשינוי בשיעור מס הרווח לא היתה השפעה מהותית על הרווח לשנים 2009-2010.

ג. שומות מס

1. שומות מס סופיות

לחברה ולשומרה ביטוח הוצאו שומות מס סופיות עד וכולל שנת המס 2005. למנורה ביטוח הוצאו שומות מס סופיות עד וכולל שנת המס 2003. למבטחים פנסייה הוצאו שומות מס סופיות עד וכולל שנת המס 2001 והשומות לשנות המס 2002-2003 נחשבות כסופיות. השומות של חברות מאוחדות אחרות לשנות המס עד וכולל שנת המס 2006 נחשבות כסופיות. לחברות מאוחדות שהוקמו לאחר שנת המס 2005 טרם הוצאו שומות מס סופיות מיום היווסדן.

2. שומות מס במחלוקת

א. למנורה ביטוח הוצאו צווים לשנות המס 2004 ו-2005. הסוגיה שבמחלוקת הינה בקשר להתרת ההוצאה בגין הפחתת המוניטין שנבעה למנורה ביטוח ברכישת מבטחים פנסייה. מנורה ביטוח חולקת על עמדת פקיד השומה והגישה ערעור לבית המשפט. למנורה ביטוח אין חשיפה כספית בגין הצווים כאמור.

ב. בחודש יולי 2009 הוצאו למבטחים פנסייה שומות מס, לפי מיטב השפיטה, לשנות מס 2005-2007, שמהותן היוון הוצאות רכישה בגין עמיתים חדשים. לטענת פקיד השומה אין להתיר את ההוצאות הנ"ל בשנת היווצרותן אלא בדרך של פריסה לתקופה של 15 שנים.

מבטחים פנסייה חולקת על טענות פקיד השומה המהוות בסיס לדרישה האמורה והגישה השגות בהתאם. מבטחים פנסייה לא הפרישה בגין השומות לפי מיטב השפיטה שכן יש לטענתה סיכויים טובים שהשגותיה יתקבלו.

ג. בחודש אוקטובר, 2010 הוצא למבטחים פנסייה צו בגין שנת 2004 לפיו מבטחים פנסייה נדרשת לשלם סך של כ-389 מיליוני ש"ח (כולל חיוב ריבית והפרשי הצמדה עד למועד הוצאת השומה החלופית), מעבר לחבות המס ששולמה על-ידה וזאת כשומה חלופית במסגרת ההליכים המתנהלים בין פקיד השומה למנורה ביטוח בדבר הפחתת המוניטין שנבע למנורה ביטוח ברכישת מבטחים פנסייה. מבטחים פנסייה חולקת על טענת פקיד השומה והגישה בחודש נובמבר 2010 הודעת ערעור על צו זה לבית המשפט.

להערכת הנהלת מבטחים פנסייה, בהתבסס על חוות דעת יועציה המקצועיים, לא נדרשת הפרשה בדוחות הכספיים בגין שומת מס חלופית זו.

באור 21: - מסים על ההכנסה (המשך)

ג. שומות מס (המשך)

2. שומות מס במחלוקת (המשך)

ד. בהתאם לאמור בסעיף א' 6 לעיל, הוצאו למבטחים גמל בחודש דצמבר 2010 שומות לפי מיטב שפיטה לשנות המס 2006 עד 2008, לפיהן היא נדרשת לשלם סכומי מס (כולל ריבית והפרשי הצמדה שנצברו) בסך כולל של כ- 2,000 אלפי ש"ח.

לאחר תאריך הדיווח, הגיעה מבטחים גמל להבנה עם שלטונות המס ורשמה בהתאם הפרשה בדוחותיה הכספיים.

כמו כן, בחודש דצמבר 2010 הוצאה למנורה קרנות נאמנות שומה לפי מיטב שפיטה לשנת המס 2006 לפיה היא נדרשת לשלם סכומי מס (כולל ריבית והפרשי הצמדה שנצברו) בסך כולל של כ- 205 אלפי ש"ח.

לאחר תאריך הדיווח הגיעה מנורה מבטחים קרנות נאמנות להבנה עם שלטונות המס.

ד. הפסדים מועברים לצורכי מס והפרשים זמניים אחרים

לחברות מאוחדות הפסדים עסקיים לצורכי מס המועברים לשנים הבאות ומסתכמים ליום 31 בדצמבר, 2010 לסך של כ- 4,522 אלפי ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2009 - 13,414 אלפי ש"ח). בגין יתרות אלה ובגין הפרשים זמניים אחרים הניתנים לניכוי נרשמו בדוחות הכספיים נכסי מסים נדחים כמפורט בסעיף ח' להלן.

לא נכלל נכס מס נדחה בגין הפסדים עסקיים להעברה בסך של כ- 53,824 אלפי ש"ח ובגין הפסד הון בסך 3,161 אלפי ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2009 - הפסדים עסקיים בסך 54,180 אלפי ש"ח והפסד הון בסך 2,507 אלפי ש"ח), בהיעדר צפי לניצולו בעתיד הנראה לעין.

ה. מסים על ההכנסה (הטבת מס) הכלולים בדוחות רווח והפסד

לשנה שהסתיימה ביום			
31 בדצמבר			
2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
40,936	120,385	148,940	מסים שוטפים
(121,287)	73,424	317	מסים נדחים המתייחסים ליצירה והיפוך של הפרשים זמניים, ראה גם סעיף ח' להלן
12,900	7,242	3,511	מסים בגין שנים קודמות (שוטפים ונדחים)
-	(10,258)	-	התאמת יתרות המסים הנדחים בעקבות שינוי בשיעורי המס
<u>(67,451)</u>	<u>190,793</u>	<u>152,768</u>	

באור 21: - מסים על ההכנסה (המשך)

1. מסים על ההכנסה המתייחסים לסעיפי רווח כולל אחר

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
(93,028)	143,764	8,041	רווח (הפסד) בגין נכסים פיננסיים זמינים למכירה
-	-	(604)	הפסד בגין התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילות חוץ
<u>(93,028)</u>	<u>143,764</u>	<u>7,437</u>	

2. מסים על ההכנסה המתייחסים לסעיפי הון

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
4,098	-	-	רכישת זכויות שאינן מקנות שליטה
2,837	(3,458)	(25)	מסים על ההכנסה (הטבת מס) בגין תשלום מבוסס מגיות
<u>6,935</u>	<u>(3,458)</u>	<u>(25)</u>	

ח. מסים נדחים

ההרכב:

							הוצאות רכישה נדחות בביטוח חיים
							עודפי עלות מיוחסים
							מכשירים פיננסיים
							הפרשות לחובות מסופקים
							הפסדים לצרכי מס
							אחרים
							סה"כ
							אלפי ש"ח
52,690	5,003	56,276	28,740	121,744	(23,311)	(135,762)	יתרת נכס (התחייבות) מס נדחה ליום 1 בינואר, 2009
(67,957)	(8,948)	(52,938)	2,428	(28,796)	7,294	13,003	שינויים אשר נזקפו לרווח והפסד
(140,306)	3,458	-	-	(143,764)	-	-	שינויים אשר נזקפו לרווח הכולל ולהון
(155,573)	(487)	3,338	31,168	(50,816)	(16,017)	(122,759)	יתרת נכס (התחייבות) מס נדחה ליום 31 בדצמבר, 2009
5,671	(11,625)	(2,127)	559	4,829	5,702	8,333	שינויים אשר נזקפו לרווח והפסד
(7,412)	629	-	-	(8,041)	-	-	שינויים אשר נזקפו לרווח הכולל ולהון
<u>(157,314)</u>	<u>(11,483)</u>	<u>1,211</u>	<u>31,727</u>	<u>(54,028)</u>	<u>(10,315)</u>	<u>(114,426)</u>	יתרת נכס (התחייבות) מס נדחה ליום 31 בדצמבר, 2010

באור 21: - מסים על ההכנסה (המשך)

ח. מסים נדחים (המשך)

המסים הנדחים מוצגים בדוחות המאוחדים על המצב הכספי כדלקמן:

31 בדצמבר		
2009	2010	
אלפי ש"ח		
484	556	נכסי מסים נדחים
(156,057)	(157,870)	התחייבויות בגין מסים נדחים
(155,573)	(157,314)	

ליום 31 בדצמבר, 2010 לא הוכרו התחייבויות מסים נדחים בגין הפרשים זמניים בסך כולל של כ- 1,571,650 אלפי ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2009 כ- 1,293,479 אלפי ש"ח), המתייחסים להשקעות בחברות מוחזקות בשל העדר צפי למימוש השקעות אלה בעתיד הנראה לעין.

ט. מס תאורטי

להלן מובאת התאמה בין סכום המס, שהיה חל אילו כל ההכנסות וההוצאות, הרווחים וההפסדים בדוח רווח והפסד היו מתחייבים במס לפי שיעור המס הסטטוטורי, לבין סכום מסים על ההכנסה שנזקף בדוח רווח והפסד:

לשנה שהסתיימה ליום			
31 בדצמבר			
2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
(299,581)	593,763	434,715	רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
36.80%	36.21%	35.34%	שיעור המס הסטטוטורי הכולל החל על מוסדות כספיים (ראה סעיף ב' לעיל)
(106,435)	201,826	153,750	מס (חסכון במס) מחושב לפי שיעור המס הסטטוטורי הכולל הפחתה בגין אי החלת מס רווח על חברות שאינן מוסד כספי
6,767	6,741	10,582	עלייה (ירידה) במסים על ההכנסה הנובעת מהגורמים הבאים:
(6,752)	(2,919)	(5,492)	הוצאות שאינן מותרות בניכוי לצורכי מס
683	-	-	הכנסות פטורות
19	899	1,562	מס רווח על מס שכר
(4,646)	(2,628)	(2,914)	חלק הקבוצה ברווחי חברות כלולות
-	(102)	1,176	הפרשים בבסיס המדידה
12,819	393	93	הפרשים זמניים בגינם לא נזקפו מסים נדחים
(1,344)	(10,542)	(3,624)	גידול בהפסדים לצורכי מס בגינם לא נזקפו מסים נדחים
17,832	(10,258)	(6,140)	ניצול הפסדים לצורכי מס משנים קודמות, בגינם לא נזקפו מסים נדחים בעבר
12,900	7,242	3,511	עדכון יתרות מסים נדחים בגין שינויים בשיעורי המס
706	141	264	מסים בגין שנים קודמות (שוטפים ונדחים)
(67,451)	190,793	152,768	אחרים
22.52%	32.13%	35.14%	מסים על ההכנסה (הטבת מס)
			שיעור מס אפקטיבי ממוצע

באור 22: - התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו

הטבות לעובדים כוללות הטבות לטווח קצר, הטבות לאחר סיום העסקה, הטבות אחרות לטווח ארוך והטבות בגין פיטורין.

הטבות לאחר סיום העסקה

דיני העבודה וחוק פיצויי פיטורין בישראל מחייבים את החברה לשלם פיצויים לעובד בעת פיטורין או פרישה או לבצע הפקדות שוטפות בתוכנית הפקדה מוגדרת, לפי סעיף 14 כמתואר להלן. התחייבויות החברה בשל כך מטופלות כהטבות לאחר סיום העסקה. חישוב התחייבות החברה בשל הטבות לעובדים מתבצע על פי הסכם העסקה בתוקף ומבוסס על משכורת העובד אשר, לדעת ההנהלה, יוצרת את הזכות לקבלת הפיצויים.

ההטבות לעובדים לאחר סיום העסקה, ממומנות, בדרך כלל, על ידי הפקדות המסווגות כתוכנית הטבה מוגדרת או כתוכנית הפקדה מוגדרת כמפורט להלן:

תוכניות הפקדה מוגדרת

לגבי חלק מתשלומי הפיצויים, חלים תנאי סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין, התשכ"ג-1963, על-פיו הפקדויות השוטפות של החברה בקרנות פנסיה ו/או בפוליסות בחברות ביטוח, פוטרות אותה מכל התחייבות נוספת לעובדים, בגינם הופקדו הסכומים כאמור לעיל. הפקדות אלו וכן הפקדות בגין תגמולים מהוות תוכניות הפקדה מוגדרת. ההוצאות בגין תוכניות ההפקדה המוגדרת הסתכמו בשנים 2010, 2009 ו-2008 לסך 5,901 ש"ח, לסך 3,892 אלפי ש"ח וסך 3,186 אלפי ש"ח בהתאמה ונכללו במסגרת הוצאות הנהלה וכלליות.

תוכנית הטבה מוגדרת

החלק של תשלומי הפיצויים שאינו מכוסה על ידי הפקדות בתוכניות הפקדה מוגדרת, כאמור לעיל, מטופל על ידי הקבוצה כתוכנית הטבה מוגדרת לפיה נרשמת התחייבות בגין הטבות עובדים ובגינה הקבוצה מפקידה סכומים בקופות מרכזיות לפיצויים ובפוליסות ביטוח מתאימות.

א. הרכב ההתחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו

31 בדצמבר	
2009	2010
אלפי ש"ח	
28,006	33,492
108,767	128,153
136,773	161,645
33,699	43,023
103,074	118,622

התחייבויות בגין תוכנית הטבה מוגדרת שאיננה ממומנת

התחייבות בגין תוכנית הטבה מוגדרת ממומנת

שווי הוגן של נכסי התוכנית

סה"כ התחייבות, נטו בגין תוכניות הטבה מוגדרות

באור 22: - התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו (המשך)

ב. מידע באשר לתוכניות הטבה מוגדרות

1. השינויים בערך הנוכחי של ההתחייבות בגין תוכנית הטבה מוגדרת

2009	2010	
אלפי ש"ח		
112,521	136,773	יתרה ליום 1 בינואר
3,820	7,033	עלות הריבית
17,414	17,479	עלות שירות שוטף
(9,005)	(7,244)	הטבות ששולמו
11,210	7,487	הפסד אקטוארי, נטו
813	117	התאמות אחרות
<u>136,773</u>	<u>161,645</u>	יתרה ליום 31 בדצמבר

2. נכסי התוכנית

(א) נכסי התוכנית

נכסי התוכנית כוללים נכסים המוחזקים על ידי קרן הטבות לעובד לזמן ארוך (קופ"ג לשכירים וקרנות פנסיה) וכן פוליסות ביטוח מתאימות.

(ב) התנועה בשווי ההוגן של נכסי התוכנית

2009	2010	
אלפי ש"ח		
25,910	33,699	יתרה ליום 1 בינואר
1,023	1,952	תשואה צפויה
3,200	412	רווח אקטוארי, נטו
8,263	9,884	הפקדות לתוכנית על-ידי המעביד
(3,012)	(2,827)	הטבות ששולמו
(1,685)	(97)	התאמות אחרות
<u>33,699</u>	<u>43,023</u>	יתרה ליום 31 בדצמבר

באור 22: - התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו (המשך)

ב. מידע באשר לתוכניות הטבה מוגדרות (המשך)

3. ההנחות האקטואריות העיקריות בקביעת ההתחייבות בגין תוכנית הטבה מוגדרת

31 בדצמבר		
2009	2010	
%		
5.65	5.32	שיעור ההיוון
3.10	5.55	שיעור התשואה הצפויה על נכסי התוכנית
5.37	5.40	שיעור עליית שכר צפויה

4. הסכומים לגבי השנה השוטפת ושנים קודמות

31 בדצמבר			
2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
112,521	136,773	161,645	ערך נוכחי של ההתחייבות בגין ההטבה המוגדרת
25,910	33,699	43,023	שווי הוגן של נכסי התוכנית
(86,611)	(103,074)	(118,622)	גרעון בתוכנית
			התאמות הנובעות מניסיון העבר לגבי:
3,953	11,210	7,487	התחייבויות התוכנית
(2,480)	3,200	412	נכסי התוכנית

5. הוצאות שנזקפו לרווח והפסד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
12,064	17,414	17,479	עלות שירות שוטף
5,188	3,820	7,033	ריבית בגין ההתחייבות להטבות
(1,433)	(1,023)	(1,952)	תשואה צפויה על נכסי התוכנית
6,433	8,010	7,075	הפסד אקטוארי, נטו שהוכר השנה
22,252	28,221	29,635	סך הוצאות בגין הטבות לעובדים (*)
(1,577)	4,440	2,968	תשואה בפועל על נכסי התוכנית

(*) ההוצאות נכללו בסעיף שכר עבודה ונלוות במסגרת הוצאות הנהלה וכלליות, ראה באור 31 להלן.

באור 23: - זכאים ויתרות זכות

ליום 31 בדצמבר		
2009	2010	
אלפי ש"ח		
95,342	87,243	עובדים והתחייבויות אחרות בשל שכר ומשכורת
68,672	68,732	הוצאות לשלם
68,029	58,077	ספקים ונותני שירותים
14,459	17,314	מוסדות ורשויות ממשלתיות
62,512	71,404	הוצאות רכישה נדחות בגין ביטוח משנה
		חברות ביטוח ותווכני ביטוח:
281,708	384,311	פקדונות של מבטחי משנה
59,215	50,265	חשבונות אחרים
340,923	434,576	סך כל חברות ביטוח ותווכני ביטוח
158,914	189,575	סוכני ביטוח
110,065	162,752	מבוטחים ועמיתים
2,873	3,458	הפרשה להשתתפות מבוטחים ברווחים
26,737	36,773	פרמיה מראש
42,964	19,133	קרנות פנסיה
2,819	2,730	אחרים
994,309	1,151,767	סך הכל זכאים ויתרות זכות

ראה פירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לבסיסי הצמדה במסגרת באור 35(2)(ז).

באור 24: - התחייבויות פיננסיות

באור זה מספק מידע בדבר התנאים החוזיים של התחייבויות פיננסיות. מידע נוסף בדבר החשיפה של הקבוצה לסיכוני ריבית, מטבע חוץ ונזילות, ניתן בבאור 35 בדבר ניהול סיכונים.

א. פרוט התחייבויות פיננסיות

31 בדצמבר				
2009	2010	2009	2010	
שווי הוגן (**)		ערך בספרים		
אלפי ש"ח				
				1. התחייבויות פיננסיות המוצגות בעלות מופחתת:
				הלוואות מתאגידים בנקאיים
50,923	46,782	48,391	38,347	- ראה סעיף ג' להלן
646,855	964,025	610,827	883,804	אגרות חוב - ראה סעיף ד' להלן
946,503	(**887,442)	853,022	797,534	כתבי התחייבויות נדחים (*) - ראה סעיף ה' להלן
-	443	-	455	הלוואה מחברה כלולה - ראה סעיף ו' להלן
1,134	-	1,134	-	הלוואות אונקול מבנק
<u>1,645,415</u>	<u>1,898,692</u>	<u>1,513,374</u>	<u>1,720,140</u>	סך התחייבויות פיננסיות
<u>785,028</u>	<u>678,560</u>	<u>706,305</u>	<u>609,668</u>	(*) מזה כתבי התחייבות נדחים המהווים הון משני

(**) השווי ההוגן של תעודות ההתחייבות הנסחרות בבורסה בתל-אביב מבוסס על מחירן בבורסה לתאריך הדיווח, השווי ההוגן של תעודות ההתחייבות שאינן נסחרות מבוסס על היוון תזרים מזומנים צפוי מתעודות ההתחייבות.

ב. התחייבויות פיננסיות המוצגות בעלות מופחתת - פרטים בדבר ריבית והצמדה

31 בדצמבר		
2009	2010	
ריבית אפקטיבית		
אחוזים		
4.61	4.52	בסיס הצמדה:
6.46	6.60	צמוד מדד
-	2.42	שקלי
		דולר

באור 24: - התחייבויות פיננסיות (המשך)

ג. הלוואות מתאגידים בנקאיים - פרטים נוספים

ערך בספרים ליום		% ריבית שנתית נקובה לתאריך הדוח	בסיס הצמדה	פירוט	
31 בדצמבר	2010				
2009	2010				
אלפי ש"ח					
40,625	34,375	6.60	שקלי	(1)	
7,766	3,972	4.90	מדד		
48,391	38,347				
1,134	-	ליבור + 1.25%	דולר		

(1) הלוואה מבנק למנורה מבטחים קרנות נאמנות שהתקבלה בחודש יולי 2007. הלוואה נפרעת בששה עשר תשלומים חצי שנתיים שווים החל מיום 31 בדצמבר, 2008.

ד. אגרות חוב - פרטים נוספים

ערך בספרים ליום		% ריבית שנתית נקובה לתאריך הדוח	בסיס הצמדה	פירוט	
31 בדצמבר	2010				
2009	2010				
אלפי ש"ח					
610,827	624,957	4.28	מדד	(1)	
-	258,847	4.50	מדד	(2)	
610,827	883,804				

(1) אגרות חוב הונפקו על-ידי החברה למשקיעים מוסדיים ביום 12 ביולי, 2007 ודורגו על-ידי חברת מידרוג בדירוג Aa2. אגרות החוב הינן צמודות מדד, נושאות ריבית שנתית בשיעור של 4.28% ותפרענה בתשעה תשלומים שנתיים שווים החל מחודש יולי, 2011. אגרות החוב נרשמו למסחר ביום 6 במרס, 2008.

(2) בחודש יולי 2010, השלימה החברה גיוס פרטי של חוב ממשקיעים מוסדיים בהיקף כספי של 170 מיליוני ש"ח. במסגרת הגיוס הקצתה החברה למשקיעים המוסדיים 170 מיליוני ש"ח ע.נ. אג"ח (סדרה ב'), הנושאות ריבית שנתית בשיעור של 4.5%, המשולמת אחת לשנה ב- 30 ביוני, החל משנת 2011 ועד לשנת 2022. קרן אגרות החוב תיפרע בחמישה תשלומים שווים החל מחודש יוני 2018 ועד לחודש יוני 2022. הקרן והריבית צמודים למדד. החברה התחייבה שלא לשעבד את נכסיה ללא הסכמת הנאמן מראש ובכתב, למעט שעבוד על נכס שיירכש על ידי החברה לטובת הגורם שיממן את רכישתו. באגרות החוב נקבעו מקרים נהוגים בהם קיימת הזכות לפרעון מיידי כדוגמת מינוי כונס נכסים, צו הקפאת הליכים וכו'. בנוסף, נקבעה זכות להעמדה לפרעון מיידי במקרה והחברה תמכור את מרבית נכסיה או את מרבית פעילותה. אגרות החוב דורגו בדירוג של Aa3 על ידי חברת מידרוג בע"מ. הדירוג ניתן לסדרה ו/או להלוואות מתאגידים בנקאיים בהיקף כולל של 250 מיליוני ש"ח. החברה השקיעה את מלוא כספי ההנפקה במנורה ביטוח כהון ראשוני מורכב (הון היברידי).

באור 24: - התחייבויות פיננסיות (המשך)

ד. אגרות חוב - פרטים נוספים (המשך)

(2) (המשך)

בחדש ספטמבר 2010 הנפיקה החברה למשקיע מוסדי סך של 80 מיליוני ש"ח ע.ג. אג"ח (סדרה ב') נוספים. תמורת ההנפקה עמדה על סך של כ- 84.6 מיליוני ש"ח, המגלמת פרמיה בסך של כ- 3.98% מעל הפארי. הנפקה זו משלימה גיוס של אג"ח סדרה ב' בסך כולל של 250 מיליוני ש"ח ע.ג. אג"ח, שתנאיה פורטו לעיל. 83 מיליוני ש"ח מתמורת ההנפקה הושקעו במנורה ביטוח כהון ראשוני מורכב (הון היברידי), בדרך של הנפקת שטר הון נדחה בסך 80 מיליוני ש"ח ע.ג., שתנאיו זהים לתנאי שטר ההון שהונפק בחדש יולי 2010.

בחדש מאי 2010 הודיעה חברת מדרוג לחברה על הפחתת הדירוג של כתבי ההתחייבות של החברה ל- Aa3 באופן דירוג יציב. השיקולים העיקריים להורדת הדירוג, לפי עמדת מדרוג כפי שפורסמו בדוח מטעמה, כוללים את המחויבות לתמיכה של החברה במנורה ביטוח על רקע דרישות ההון והתנודתיות ברווח הנקי של חברת הביטוח. בנוסף, התרומה המרכזית של חברת הביטוח לשווי החברה לצד הנדחות המבנית של מחזיקי החוב בחברה ביחס להתחייבויות של חברת הביטוח, גוזרים להתחייבויות החברה דירוג נמוך מזה של התחייבויות חברת הביטוח, וזאת בהמשך למתודולוגיית הדירוג של Moody's לדירוג חברות החזקה בביטוח.

ה. כתבי התחייבות נדחים - פרטים נוספים

ערך בספרים ליום		% ריבית שנתית	פירוט	צמודים למדד:
31 בדצמבר 2009	2010			
אלפי ש"ח		נקובה		
34,255	26,278	6.60	(1)	
43,689	37,238	5.84	(2)	
333,462	284,211	5.45	(3)	
438,851	449,807	4.05	(4)	
2,765	-	6.30	(5)	
<u>853,022</u>	<u>797,534</u>			

(1) כתב התחייבות נדחה שהנפיקה מנורה ביטוח לבנק ביום 20 בינואר, 2000. כתב ההתחייבות נפרע בעשרה תשלומים שנתיים שווים החל מיום 20 בינואר, 2004. זכויות הבנק לקבלת סכומים כלשהם נדחות מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של מנורה ביטוח.

(2) כתבי התחייבויות נדחים שהנפיקה מנורה ביטוח למשקיעים מוסדיים ביום 8 ביולי, 2001 ושאונם סחירים בבורסה. כתבי ההתחייבות נפרעים בעשרה תשלומים שנתיים שווים, החל מיום 8 ביולי, 2006. זכויות המשקיעים לקבלת סכומים כלשהם נדחות מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של מנורה ביטוח.

באור 24: - התחייבויות פיננסיות (המשך)

ה. כתבי התחייבות נדחים - פרטים נוספים (המשך)

(3) כתבי התחייבות נדחים שהנפיקה מנורה ביטוח למשקיעים מוסדיים בחודשים מאי וספטמבר 2004 ושאינם סחירים בבורסה. כתבי התחייבות דורגו על-ידי חברת מידרוג בע"מ בדירוג Aa2.

כתבי ההתחייבות יפרעו בשישה תשלומים שנתיים שווים החל מיום 6 במאי, 2010. זכויות המשקיעים לקבלת סכומים כלשהם נדחות מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של מנורה ביטוח.

(4) בחודש מאי 2007 הנפיקה מנורה גיוס הון על-פי תשקיף 200,000,000 ש"ח ע.ג. תעודות התחייבות (סדרה א'), רשומות על שם, בנות 1 ש"ח ע.ג. כ"א, של מנורה גיוס הון (להלן - התעודות המוצעות) נושאות ריבית שנתית בשיעור של 4.05%, צמודות (קרן וריבית) למדד שפורסם בגין חודש אפריל, 2007 ועומדות לפרעון ב-11 תשלומים שנתיים שווים ביום 1 ביולי בכל אחת מהשנים 2012 עד 2022. הריבית על תעודות ההתחייבות (סדרה א') משולמת בתשלומים שנתיים ביום 1 ביולי של כל שנה קלנדארית החל בשנת 2008 ועד מועד פרעון הסופי ביום 1 ביולי, 2022. תמורת הנפקת תעודות ההתחייבות הופקדה במנורה ביטוח, לשימושה, על-פי שיקוליה ועל אחריותה. מנורה ביטוח התחייבה לשלם לבעלי תעודות ההתחייבות את הקרן, ההצמדה והריבית על-פי תנאי תעודות ההתחייבות. תעודות ההתחייבות דורגו על-ידי חברת מידרוג בדירוג Aa2 והינן סחירות בבורסה. זכויות המשקיעים לקבלת סכומים כלשהם נדחות מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של מנורה ביטוח.

בחודש מאי 2008 הנפיקה מנורה גיוס הון על-פי תשקיף 200,000,000 ש"ח ע.ג. תעודות התחייבות (סדרה א'), רשומות על שם, בנות 1 ש"ח ע.ג. כ"א, של מנורה גיוס הון (להלן - התעודות המוצעות). התעודות המוצעות הונפקו בדרך של הרחבת סדרה שנרשמה לראשונה בבורסה לניירות ערך בתל אביב בע"מ, על-פי תשקיף שפרסמה מנורה גיוס הון במאי, 2007. התעודות המוצעות הונפקו בניכיון בשיעור של 2.57%.

(5) כתבי התחייבות נדחים שהנפיקה שומרה ביטוח לבנק בחודשים אוגוסט ונובמבר 2007. כתבי ההתחייבות עמדו לפרעון בתשלום אחד בחודשים אוגוסט ונובמבר 2012. זכויות הבנק לקבל סכומים כלשהם על פי כתבי התחייבות אלו, נדחות מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של שומרה ביטוח. בחודש מרס 2010 פרעה שומרה ביטוח בפרעון מוקדם את כתבי ההתחייבות הנדחים.

ו. הלוואה מחברה כלולה

בחודש ינואר 2010 נתנה חברה כלולה לחברה מאוחדת הלוואה בסך של 125 אלפי דולרים. ההלוואה נושאת ריבית שנתית בשיעור יוריבור לשנתיים + 1.5% וצפויה להיפרע בחודש ינואר 2013.

ז. הוצאות הנפקה שטרם הופחתו

יתרת הוצאות ההנפקה הנדחות שטרם הופחתו ליום 31 בדצמבר, 2010 הינה בסך של 2,824 אלפי ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2009 – 3,056 אלפי ש"ח). הוצאות ההנפקה הנדחות מופחתות לפי שיטת הריבית האפקטיבית.

באור 25: - פרמיות שהורווחו בשייר

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2010			
שייר	ביטוח משנה אלפי ש"ח	ברוטו	
1,804,768	208,305	2,013,073	פרמיות בביטוח חיים
1,522,663	756,624	2,279,287	פרמיות בביטוח כללי
3,327,431	964,929	4,292,360	סה"כ פרמיות
38,013	(60,111)	(22,098)	שינוי ביתרת הפרמיה שטרם הורווחה
<u>3,365,444</u>	<u>904,818</u>	<u>4,270,262</u>	סה"כ פרמיות שהורווחו

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2009			
שייר	ביטוח משנה אלפי ש"ח	ברוטו	
1,625,890	203,249	1,829,139	פרמיות בביטוח חיים
1,652,483	624,451	2,276,934	פרמיות בביטוח כללי
3,278,373	827,700	4,106,073	סה"כ פרמיות
59,500	(95,979)	(36,479)	שינוי ביתרת הפרמיה שטרם הורווחה
<u>3,337,873</u>	<u>731,721</u>	<u>4,069,594</u>	סה"כ פרמיות שהורווחו

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2008			
שייר	ביטוח משנה אלפי ש"ח	ברוטו	
1,581,636	199,285	1,780,921	פרמיות בביטוח חיים
1,752,397	403,899	2,156,296	פרמיות בביטוח כללי
3,334,033	603,184	3,937,217	סה"כ פרמיות
(41,806)	368	(41,438)	שינוי ביתרת הפרמיה שטרם הורווחה
<u>3,292,227</u>	<u>603,552</u>	<u>3,895,779</u>	סה"כ פרמיות שהורווחו

באור 26 - רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון

לשנה שהסתיימה ביום		
31 בדצמבר		
2008	2009	2010
אלפי ש"ח		
(106,651)	991,347	320,655
146,055	646,718	276,464
(1,642,899)	1,018,036	430,336
(510,778)	224,181	146,565
1,521	(3,787)	626
(2,112,752)	2,876,495	1,174,646
5,969	16,091	20,548
4,749	4,328	5,702
10,718	20,419	26,250
(151,484)	133,715	158,172
(71,248)	123,658	88,464
(22,305)	(5,293)	17,305
(245,037)	252,080	263,941
549,536	921,175	835,158
312,018	21,312	41,549
(7,343)	10,748	(46,384)
14,491	10,140	14,652
(1,478,369)	4,112,369	2,309,812
8,030	7,003	6,030

רווחים (הפסדים) מנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות תלויות תשואה השקעות פיננסיות:

נכסי חוב סחירים

נכסי חוב שאינם סחירים

מניות

אחרות

מזומנים ושווי מזומנים

סך הכל רווחים (הפסדים) מנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות תלויות תשואה, נטו

רווחים (הפסדים) מנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות שאינן תלויות תשואה, הון ואחרים

הכנסות מנדל"ן להשקעה:

שערוך נדל"ן להשקעה

הכנסות שוטפות בגין נדל"ן להשקעה

סך הכל הכנסות מנדל"ן להשקעה

רווחים (הפסדים) מהשקעות פיננסיות, למעט ריבית הפרשי הצמדה הפרשי שער ודיבידנד בגין:

נכסים פיננסיים זמינים למכירה (א)

נכסים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד (ב)

נכסים המוצגים כהלוואות וחייבים (ג)

הכנסות ריבית (*) והפרשי הצמדה מנכסים פיננסיים שאינם נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד

הכנסות ריבית והפרשי הצמדה מנכסים פיננסיים נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד

רווח (הפסד) מהפרשי שער בגין השקעות שאינן נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד ומנכסים אחרים

הכנסות מדיבידנד

סך הכל רווחים (הפסדים) מהשקעות נטו והכנסות מימון

(*) בהכנסות הנ"ל כלולה ריבית בגין נכסים פיננסיים אשר אינם מוצגים בשווי הוגן דרך רווח והפסד שערכם נפגם

באור 26 - רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון (המשך)

א. רווחים (הפסדים) נטו מהשקעות בגין נכסים זמינים למכירה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
(11,618)	155,485	170,094	רווחים (הפסדים) נטו מניירות ערך שמומשו
(139,866)	(21,770)	(11,922)	ירידות ערך נטו שנזקפו לרווח והפסד
<u>(151,484)</u>	<u>133,715</u>	<u>158,172</u>	סך הכל רווחים (הפסדים) מהשקעות בגין נכסים זמינים למכירה

ב. רווחים (הפסדים) מהשקעות בגין נכסים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
(71,248)	123,658	88,464	שינויים בשווי ההוגן נטו, לרבות רווח ממימוש: בגין נכסים שיועדו בעת ההכרה הראשונית

ג. רווחים (הפסדים) מהשקעות בגין נכסים המוצגים כהלוואות וחייבים:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
19,927	27,419	16,377	רווחים נטו ממימוש נכסים המוצגים כהלוואות וחייבים
(42,232)	(32,712)	928	ביטול ירידות ערך (ירידות ערך) נטו שנזקפו לרווח והפסד
<u>(22,305)</u>	<u>(5,293)</u>	<u>17,305</u>	סך הכל רווחים (הפסדים) מהשקעות בגין נכסים המוצגים כהלוואות ויתרות חובה

באור 27: - הכנסות מדמי ניהול

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2008	2009	2010
אלפי ש"ח		
276,004	310,266	355,706
-	9,792	109,112
52,939	58,703	75,242
10,535	13,188	16,893
58,673	65,754	86,840
<u>398,151</u>	<u>457,703</u>	<u>643,793</u>

דמי ניהול בענפי הפנסיה והגמל
דמי ניהול משתנים בגין חוזי ביטוח חיים
דמי ניהול קבועים בגין חוזי ביטוח חיים
דמי ניהול בגין חוזי השקעה
דמי ניהול אחרים

סה"כ הכנסות מדמי ניהול

באור 28: - הכנסות מעמלות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2008	2009	2010
אלפי ש"ח		
11,458	9,277	9,110
119,117	158,338	208,157
4,899	10,806	12,864
<u>135,474</u>	<u>178,421</u>	<u>230,131</u>

עמלת סוכנויות ביטוח
עמלת ביטוח משנה, בניכוי שינוי בהוצאות רכישה
נדחות בגין מבטחי משנה
עמלות אחרות
סה"כ הכנסות מעמלות

באור 29 - תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
373,691	368,164	444,163	בגין חוזי ביטוח חיים:
108,871	110,520	132,123	תביעות ששולמו ותלויות מקרי מוות, נכות ואחרים בניכוי ביטוח משנה
264,820	257,644	312,040	
469,475	492,757	601,327	פוליסות שנפדו
73,250	73,678	84,715	פוליסות שמועדן תם
5,206	7,508	15,234	גמלאות
812,751	831,587	1,013,316	סך כל התביעות
(1,174,468)	3,255,100	1,875,343	גידול (קיטון) בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים (למעט שינוי בתלויות) בשייר
189,887	556,630	375,538	גידול בהתחייבויות בגין חוזי השקעה בשל מרכיב התשואה
(171,830)	4,643,317	3,264,197	סך כל התשלומים והשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר בגין חוזי ביטוח חיים
1,644,623	1,664,935	1,730,966	סך כל התשלומים והשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי:
(253,785)	(346,768)	(509,622)	ברוטו
1,390,838	1,318,167	1,221,344	ביטוח משנה
1,219,008	5,961,484	4,485,541	בשייר
			סך כל התשלומים והשינוי בהתחייבות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר

באור 30 - עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
453,576	476,120	535,273	הוצאות רכישה:
190,278	182,279	207,682	עמלות רכישה
(21,488)	(10,713)	(70,961)	הוצאות רכישה אחרות
622,366	647,686	671,994	שינוי בהוצאות רכישה נדחות
192,646	193,849	218,530	סה"כ הוצאות רכישה
25,767	27,270	24,313	עמלות שוטפות אחרות
840,779	868,805	914,837	הוצאות שיווק אחרות
			סה"כ עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות

באור 31: - הוצאות הנהלה וכלליות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
317,681	397,879	454,437	שכר עבודה ונלוות
60,439	65,846	82,178	פחת והפחתות
52,795	55,699	62,329	אחזקת משרדים ותקשורת
43,117	39,583	48,215	ייעוץ משפטי ומקצועי
83,578	83,134	88,629	מיכון (ללא פחת ושכר)
-	-	14,262	קנסות
27,556	30,969	28,577	בנק
13,378	14,863	16,784	אחזקת רכב
40,531	39,549	47,081	אחרות
639,075	727,522	842,492	סה"כ (*)
			בניכוי:
(39,156)	(43,993)	(58,909)	סכומים שסווגו בסעיף שינוי בהתחייבויות ותשלומים בגין חוזי ביטוח
(201,619)	(194,972)	(222,084)	סכומים שסווגו בסעיף עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
398,300	488,557	561,499	הוצאות הנהלה וכלליות
149,244	162,781	169,739	(*) הוצאות הנהלה וכלליות כוללות הוצאות בגין מיכון בסך

באור 32: - תשלום מבוסס מניות

א. הוצאה שהוכרה בדוחות הכספיים

להלן ההוצאה שהוכרה בדוחות הכספיים בגין תוכניות תשלום מבוסס מניות:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
3,473	2,630	1,921	סך ההוצאה שהוכרה מעסקת תשלום מבוסס מניות המסולקת במכשירים הוניים (ראה סעיף ב' להלן)
-	-	5	סך ההוצאה שהוכרה מתוכנית תשלום מבוסס מניות המסולקת במזומן (ראה סעיף ג' להלן)

באור 32: - תשלום מבוסס מניות (המשך)

ב. תוכנית להקצאת מניות למנכ"ל החברה (לשעבר – מנכ"ל מנורה ביטוח)

1. פרטי התוכנית

ביום 27 באוגוסט, 2003 אישרו דירקטוריון מנורה ביטוח ולאחר מכן האסיפה הכללית שלה וכן ועדת הביקורת והדירקטוריון של החברה תוכנית להקצאת מניות למנכ"ל החברה (במועד אישור התוכנית - מנכ"ל מנורה ביטוח) (להלן - התוכנית), כמפורט להלן:

במסגרת התוכנית הקצתה מנורה ביטוח לנאמן עבור המנכ"ל מניות המהוות 4% מהונה המונפק של מנורה ביטוח לאחר ההקצאה. המניות הוקצו ללא תמורה והינן זכאיות לכל דיבידנד או הטבה אחרת, שתחלק מנורה ביטוח ממועד אישור התוכנית. מניות אלה אינן ניתנות להעברה, מכירה או שעבוד.

הנאמן יעביר את המניות למנכ"ל בעשר מנות שנתיות שוות, החל מתום שנה ממועד חתימת התוכנית. כמו כן, ממועד הזכאות, תהיה למנכ"ל הזכות להמיר את מניות מנורה ביטוח למניות החברה, המהוות 4% מהונה של החברה לאחר ההמרה, כפוף להתאמות. לחברה הזכות לחייב את המנכ"ל להמיר את המניות כאמור לעיל.

שוויין ההוגן של המניות כאמור במועד הקצאתן הינו כ-44.7 מיליוני ש"ח. השווי ההוגן נמדד על-פי השווי בו נסחרו מניות החברה בבורסה לניירות ערך בתל-אביב במועד הקצאת המניות כאמור.

מנורה ביטוח והחברה קיבלו משלטונות המס אישור לתכנית בהתאם להוראות סעיף 102 לפקודת מס הכנסה, במסלול הכנסת עבודה.

תוכנית הקצאת המניות כוללת תנאים אשר בקרות אחד מהם יהיה המנכ"ל זכאי לכל המניות והפירות מהן באופן מיידי וכן ניתנה ליו"ר הדירקטוריון הסמכות להקדים את זכאות המנכ"ל בגין המניות בכמות שלא תעלה על 20% מהמניות.

התכנית להקצאת המניות אושרה באסיפה הכללית של החברה ביום 19 בנובמבר, 2003 וקיבלה את כל האישורים הנדרשים לפי החוק.

בשנת 2005 המיר המנכ"ל שתי מנות (מתוך עשר) של מניות מנורה ביטוח שהוענקו לו למניות החברה.

2. שינוי בתוכנית

ביום 31 ביולי, 2008 אישרו ועדות הביקורת והדירקטוריונים של מנורה ביטוח והחברה שינוי בתכנית להקצאת מניות למנכ"ל, שאושרה לראשונה ביום 27 באוגוסט, 2003 (להלן - התכנית המקורית) כמפורט להלן.

בוצעה המרה מיידיית של מלוא מניות מנורה ביטוח, שהוחזקו אצל הנאמן עבור המנכ"ל, למניות החברה, המוחזקות גם הן על-ידי הנאמן לטובתו, וזאת בהתאם ליחס ההמרה הקבוע בתכנית המקורית, כשהוא מחושב נכון לערב אישור ועדת הביקורת והדירקטוריון כאמור, דהיינו נכון לתום יום המסחר של ה-30 ביולי, 2008 (להלן - ההמרה המיידיית). מובהר בזאת, כי כתוצאה מההמרה המיידיית לא חל כל שינוי במועדי ההבשלה של מנות המניות להן זכאי המנכ"ל על-פי התכנית המקורית.

בנוסף, שונה מסלול המיסוי החל על המניות להן זכאי המנכ"ל, ממסלול פירותי למסלול הוני על-פי סעיף 102 לפקודת מס הכנסה, דהיינו: במקום מסלול ההקצאה הפירותי (מסלול הכנסת עבודה), כפי שנקבע בתכנית המקורית, ימוסה המנכ"ל במועד המימוש (כהגדרתו בסעיף 102 לפקודת מס הכנסה) על-פי המסלול הוני. מובהר, כי תכנית המניות על-פי המסלול הוני כאמור מחליפה את התכנית המקורית בתחולה לגבי שש המנות שטרם הבשילו על-פי התכנית המקורית בלבד, למעט השינויים הנ"ל ימשיכו לחול תנאי התכנית המקורית.

בהמשך לאמור לעיל, ביום 24 באוגוסט, 2008 הנפיקה החברה סך של 1,696,518 מניות בנות 1 ש"ח ע.ג. כ"א, כנגד קבלת מלוא יתרת מניות מנורה ביטוח שהוחזקו בנאמנות עבור המנכ"ל על-פי התכנית המקורית וכתוצאה מכך עלה שיעור החזקות החברה במנורה ביטוח ל-100%.

באור 32 - : תשלום מבוסס מניות (המשך)

ג. תוכנית להקצאת יחידות תגמול למנכ"ל מנורה ביטוח ולנושאי משרה בכירה

1. פרטי התוכנית

במסגרת תוכנית תגמול כוללת כמפורט בביאור 36 ג' להלן, הוקצו על ידי מנורה ביטוח, לנושאי משרה בחברה ובמנורה ביטוח וכן למנכ"ל מבטחים פנסיה, יחידות תגמול בתנאים המפורטים להלן. לא הוקצו יחידות תגמול לדירקטורים בחברה ובמנורה ביטוח ולנושאי משרה אשר הינם צד קשור לבעל השליטה או שאינם חברי הנהלה. דירקטוריון מנורה ביטוח יהיה מופקד על ניהול תוכנית הענקת יחידות התגמול במסגרת תוכנית התגמול הכוללת, ועל כל הפעולות שתהיינה נדרשות לשם כך, לרבות קביעת זהות הניצעים, הענקת יחידות תגמול נוספות לניצעים נוספים בהתאם להוראות תוכנית יחידות התגמול או בשונה מהוראותיה לגבי ניצעים ספציפיים, וכן על כל עניין אחר הדרוש לשם הסדרת הענקות לניצעים, וכן ניהול, הבהרה ויישום תוכנית הענקת יחידות התגמול.

יחידות התגמול הינן יחידות לצורך חישוב התגמול הכספי (ברוטו) המגיע לניצע במועד מימוש יחידות התגמול בלבד, ואינן מהוות אופציות ו/או זכות כלשהיא לרכוש ניירות ערך כלשהם של מי מחברות הקבוצה ו/או אילו מהזכויות הצמודות למי ממניות חברות הקבוצה.

הסכום אשר ישולם לניצע בגין מימוש איזו מבין יחידות התגמול, יחושב על פי ההפרש בין מחיר המימוש של כל יחידת תגמול לבין מחיר הבסיס של כל יחידת תגמול, כשהוא מוכפל במספר יחידות התגמול הממומשות (להלן - סכום התגמול). מחיר הבסיס של כל יחידת תגמול הינו ממוצע מחיר מנית החברה בבורסה 90 יום לפני מועד אישור הדירקטוריון את התוכנית (בכריג אחד, של מנכ"ל מנורה ביטוח, אשר לגביו חושב הממוצע לתקופת 90 הימים שקדמה לאישור ההתקשרות בהסכם עימו). מחיר המימוש יהא מחיר הנעילה של מנית החברה בבורסה, ביום המימוש (ואם יום המימוש אינו יום מסחר, אזי ביום המסחר הראשון שלאחר יום המימוש). הסכום אשר ישולם לניצע בגין מימוש יחידות התגמול הינו סכום "ברוטו", וכל מס מכל מין וסוג שהוא אשר יחול על התשלום בגין יחידות התגמול, ו/או שהחברה תהיה חייבת לנכות על פי כל דין, יחול על הניצע.

יחידות התגמול יבשילו במספר מנות, על פני ארבע שנים ממועד אישור דירקטוריון מנורה ביטוח את הענקת יחידות התגמול (דהיינו: מיום 16 בדצמבר, 2010), כאשר המנה הראשונה בשיעור של 50% תובשל בחלוף שנתיים, 25% בחלוף שלוש שנים ו - 25% הנותרים בחלוף ארבע שנים. כל מנה תהא ניתנת למימוש בתוך שנה ממועד הבשלתה, כאשר לאחר חלוף המועד האחרון למימוש יחידות התגמול ביחס לכל מנה, לא יהיה הניצע זכאי לממש את יחידות התגמול מכוח אותה מנה, או לזכות כלשהי מכוחן. אורך החיים של כל אופציה הינה שנה מיום הבשלתה.

בתכנית נקבעו הוראות בדבר מימוש יחידות התגמול במקרה של התפטרות, פיטורין, פרישה, סיום יחסי עובד מעביד מחמת נכות/מוות, וכן התאמות של יחידות התגמול עקב חלוקת מניות הטבה, חלוקת דיבידנד והצעת זכויות בחברה וכן בשל אירועים נוספים אשר הדירקטוריון יקבע, אם יקבע לפי ישקול דעתו, מנגנוני התאמה, לפי העניין.

2. יתרת ההתחייבות בגין זכויות העובדים שהבשילה עד לתאריך הדיווח

31 בדצמבר	
2009	2010
אלפי ש"ח	
-	5

3. השווי ההוגן של האופציות הוערך ביום ההענקה תוך שימוש במודל הבינומי. סך שווי ההטבה לנושאי המשרה בקבוצה, בגין הענקת יחידות התגמול כאמור הינו כ- 22,161 אלפי ש"ח, על פני ארבע שנים, המוכר על פני תקופת הבשלה הצפויה. עד למועד סילוק ההתחייבות, מודדת הקבוצה מחדש את השווי ההוגן של ההתחייבות בכל מועד דיווח, כאשר השינויים בשווי ההוגן מוכרים בדוח רווח והפסד.

באור 32: - תשלום מבוסס מניות (המשך)

ג. תוכנית להקצאת יחידות תגמול למנכ"ל מנורה ביטוח ולנושאי משרה בכירה (המשך)

3. (המשך)

להלן טבלה המציגה את הנתונים אשר שימשו במדידת השווי ההוגן של האופציות:

תוכנית 2010	
-	תשואת דיבידנד (%)
44% - 52%	תנודתיות צפויה במחיר המניה (%)
3.3% - 4%	שיעור ריבית חסרת סיכון (%)
3 - 5	משך החיים החזוי של האופציות למניות (שנים)
51	מחיר מניה (ש"ח)

4. תנועה במהלך השנה

2010	
יחידות	יחידות תגמול שהוענקו השנה
1,052,336	יחידות תגמול לסוף השנה
1,052,336	

5. הממוצע המשוקלל של יתרת אורך החיים החזוי של יחידות התגמול ליום 31 בדצמבר, 2010, הינו 3.72 שנים.

באור 33: - הוצאות מימון

ליום 31 בדצמבר			
2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
11,685	5,339	3,096	הוצאות ריבית והפרשי הצמדה בגין:
70,105	73,265	57,025	התחייבויות לבנקים
51,597	48,730	51,070	כתבי התחייבויות נדחים
9,771	9,454	9,063	אגרות חוב
814	3,288	1,620	הוצאות ריבית למבטחי משנה
			הוצאות מימון אחרות
143,972	140,076	121,874	סך הכל הוצאות מימון

באור 34: - רווח (הפסד) למניה

רווח (הפסד) בסיסי למניה

חישוב הרווח הבסיסי למניה לשנת 2010 התבסס על הרווח המיוחס לבעלי המניות הרגילות בסך של 281,616 אלפי ש"ח (בשנת 2009 - רווח בסך 402,798 אלפי ש"ח, בשנת 2008 - הפסד בסך 231,784 אלפי ש"ח) מחולק בממוצע המשוקלל של מספר המניות הרגילות שבמחזור בסך של 63,272 אלפי מניות (בשנת 2009 - 63,272 אלפי מניות, בשנת 2008 - 62,173 אלפי מניות) כדלהלן:

לשנה שהסתיימה ביום		
31 בדצמבר		
2008	2009	2010
אלפי ש"ח		
61,575	63,272	63,272
598	-	-
<u>62,173</u>	<u>63,272</u>	<u>63,272</u>

ממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות

יתרה ליום 1 בינואר
השפעת מניות שהונפקו במהלך השנה
ממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות
ששימשו לצורך חישוב רווח (הפסד) בסיסי
למניה ליום 31 בדצמבר

באור 35: - ניהול סיכונים

1. כללי

א. מגזרי פעילות

הקבוצה פועלת בתחומי הפעילות העיקריים הבאים: ביטוח חיים וחסכון ארוך טווח (ביטוח חיים, בריאות, פנסיה וגמל) וביטוח כללי בנוסף פועלת הקבוצה בענפי שירותים פיננסיים (קרנות נאמנות, ניהול תיקי השקעות וחיתום) ונדל"ן. בפעילותה חשופה הקבוצה לסיכונים הבאים:

סיכונים פיננסיים: סיכוני שוק, סיכוני נזילות, סיכוני אשראי.

סיכונים ביטוחיים.

סיכונים תפעוליים.

ב. ניהול הסיכונים

נטילת סיכונים מהווה חלק אינטגרלי מפעילותה העסקית של הקבוצה ולכן חיונית להשגת יעדיה הכספיים ומימוש האסטרטגיה העסקית שלה. מטרת ניהול הסיכונים איננה נטרול הסיכונים או מזעורם באופן שרירותי, כי אם, ניהול שקול (Prudent) של הסיכונים באופן שימקסם את הרווח תוך שמירה על מגבלות סיכון שנקבעו מראש. הקבוצה מינתה מנהל סיכונים שתפקידו להקים את מערך ניהול הסיכונים וליישם פרקטיקות מקובלות לניהול סיכונים המתאימות לצרכיה העסקיים של הקבוצה ובהתאמה גם לדרישות המפקח.

ניהול הסיכונים המתואר להלן מתחלק בין קטגוריות סיכוני הליבה: סיכונים פיננסיים (סיכוני שוק, אשראי ונזילות), סיכונים ביטוחיים וסיכונים תפעוליים.

באור 35 - : ניהול סיכונים (המשך)

1. כללי (המשך)

ב. ניהול הסיכונים (המשך)

ניהול סיכונים פיננסיים (שוק, אשראי ונזילות)

סיכון פיננסי מתייחס לאי הוודאות של ערך הנכסים העתידי אשר עלול לעלות או לרדת כתוצאה מחשיפתם לשינויים בגורמי שוק שונים כמו שיעורי ריבית, שערי חליפין, מחירי המניות ומרווחי אשראי ולא הוודאות ביכולתו של לווה/מנפיק/מבטח משנה לעמוד בהתחייבויותיו לחברה. הניסיון והתיאוריה גם יחד תומכים בעקרון לפיו התשואה היא פרופורציונלית ללקיחת סיכון ולכן החשיפה לסיכונים שוק ואשראי היא חיונית להשגת מטרותיה העסקיות של הקבוצה. לפיכך, מטרת ניהול הסיכונים, בהקשר זה, איננה ניטרול של הסיכון אלא מציאת האיזון האופטימלי בין סיכון לבין תשואה צפויה. הנהלת הקבוצה מיישמת את מדיניות ניהול הסיכונים הפיננסיים אשר אושרו בדירקטוריונים השונים בקבוצה.

עקרונות מדיניות ניהול סיכונים השוק והאשראי הינם:

אחריות ניהול הסיכונים מתחלקת בין בעלי תפקידים ופונקציות בארגון. החל בדירקטוריון, דרך ועדות השקעה, ועדת אשראי, אגף ההשקעות, מחלקת ניהול סיכונים ומחלקות בק אופיס ומידל אופיס.

עקרונות כלליים לניהול סיכון האשראי בתיק הנכסים כוללים פיזור סיכון האשראי על פני סקטורים, קבוצות לווים ולווים בודדים, דירוג הלווים ונזילות ההשקעה (סחיר/לא סחיר).

ניטור הסיכון: באמצעות מעקב ובקרה על עמידה במגבלות חשיפה וסיכון שונים. המגבלות כוללות מגבלות סטטוטוריות, מגבלות שקבע הדירקטוריון ומגבלות שנקבעו על ידי ועדות ההשקעות השונות ועדת האשראי. הניטור מתבצע באופן שוטף ע"י מחלקת מידל אופיס ובקר הסיכונים במחלקת ניהול סיכונים.

בנוסטרו (עתודות ביטוח כללי, ביטוח חיים מביטוח תשואה, קופות גמל מביטוחות תשואה והון עצמי) - ניהול נכסים מול התחייבויות (ALM): הקצאת הנכסים נגזרת מהתאמת בסיסי ההצמדה, כמו גם, מעיתוי התשלומים הצפויים של הנכסים וההתחייבויות. ניהול אפקטיבי של הנכסים מול ההתחייבויות מתבצע ע"י הגבלת החשיפה לסיכון ריבית (פער מחמ"מ), הגבלת סיכון השוק באמצעות מדד ה"ערך בסיכון" (VaR), ומעקב אחר התאמת נכסים להתחייבויות בתקופות פירעון שונות.

בתיקים המנוהלים (ביטוח חיים משתתף ברווחים, פנסיה וגמל) - ניהול סיכון אקטיבי: הקצאת נכסים אסטרטגית לכל תיק מנוהל, בניית תיקי סמן, מדידת סיכונים אבסולוטיים ויחסיים (יחסית לתיק סמן), חישוב מדדי ביצוע מתואמי סיכון וניתוח השפעת תרחישי קיצון. ניהול הסיכון כאמור, מתבצע ע"י מנהל הסיכונים מדי רבעון ומדווח לוועדות ההשקעה ולדירקטוריון.

עקרונות ניהול סיכון האשראי של מבטחי משנה הם:

שמירה על איכות האשראי בתיק מתבצעת ע"י קביעת סף תחתון לדירוג האשראי של מבטחי המשנה עימם מותר להתקשר בתחומי ביטוח חיים וביטוח כללי באמצעות בחירה במבטחי משנה בעלי חוסן פיננסי.

קביעת מגבלות לרמת החשיפה המכסימלית (לפי חוזה ביטוח המשנה) למבטח משנה בודד ובפרט ביחס לסיכונים קטסטרופה.

הקבוצה עוקבת אחר שינויים בדירוגים של מבטחי המשנה ושינויים ביציבותם הפיננסית, ככל שהמידע זמין ובנוסף מבצעת הערכה לגבי חוסנו של כל מבטח משנה בנפרד.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

1. כללי (המשך)

ב. ניהול הסיכונים (המשך)

עקרונות ניהול סיכון הנזילות הם:

סיכון הנזילות נובע מ: (א) פדיונות מואצים של פוליסות ביטוח חיים או משיכת כספים ע"י עמיתי קופות הגמל (הסתברותו של תרחיש זה גברה עם פרסומן של תקנות לניוד כספי ההשקעות לטווח ארוך). (ב) אי וודאות לגבי העוצמה והעיתוי של תביעות במסגרת הביטוח הכללי. בהתאם, הקבוצה קבעה רמה מינימלית למשקל הנכסים הסחירים והמזומנים בתיקי הנכסים שלה. בנוסף, ובהתחשב בהסתברות להתממשות אירוע קטסטרופלי בישראל, שיחייב העמדה של סכומי מזומנים גדולים בתוך זמן קצר, נקבע משקל מינימלי להשקעה בנכסים נזילים בחו"ל.

סיכון הנזילות בתיקים המנוהלים (ביטוח חיים משתתף ברווחים, פנסיה וגמל) נובע מצורך לממש נכסים בהפסד כתוצאה מדרישה מאסיבית לפדיון כספי חיסכון לטווח ארוך או העדר נזילות בשווקים כתוצאה מגורמים אקסוגניים. לצורך ניהול סיכון זה, ומתוקף דרישת חוזר המפקח בנושא, הקבוצה פועלת לפיתוח וליישם מודל להערכת סיכון הנזילות וניהולו ע"י קביעת מגבלות נזילות מותאמות לכל תיק ותיק.

ניהול הסיכונים הביטוחיים

הסיכון הביטוחי (הנובע מחיתום הפוליסות - Underwriting Risk) מתייחס לחשיפה להפסדים כספיים כתוצאה מהבחירה של סיכונים אותם הקבוצה מבטחת ומתבטא באי הוודאות לגבי מספר התביעות וסכום התביעות שעלול להיות גבוה מהמצופה בגלל אירועים בלתי צפויים (למשל: אסון טבע, משבר פוליטי-חברתי, שינויים רגולטוריים, פריצת דרך רפואית שתביא להארכה של תוחלת החיים, מגיפה וכו').

הכללים הבאים מרכיבים בפועל את גישת הקבוצה בניהול הסיכונים הביטוחיים:

גישה כללית: תעריף הביטוח אמור לתת מענה מלא לאורך טווח של שנים להתחייבויות הביטוחיות העתידיות שייווצרו כתוצאה מהתממשות הסיכונים הביטוחיים (ברמת הסתברות גבוהה) המגולמים בכל פוליסה (כולל הוצאות ושיעורי רווח רצויים), ובנוסף נקבעים בכל ענף ביטוחי כללי חיתום לגבי האוכלוסיות השונות.

מגבלות חשיפה בשייר: בכל ענף וענף נקבעת מגבלת חשיפה מכסימלית בשייר ברמת התיק, הפוליסה או האירוע. המגבלה מבטאת את החשיפה לסיכון הביטוחי שהקבוצה מוכנה לקחת על עצמה. כל סיכון מעבר לכך מועבר למבטחי משנה בחו"ל. אם הוחלט להיחשף לסוג סיכון חדש הדבר ייעשה בהדרגתיות, תוך איסוף נתונים על התפתחות התביעות, כאשר בתחילה חלק גדול מהסיכון יועבר למבטחי משנה.

תהליך עיצוב המוצר הביטוחי: בתהליך זה הקבוצה מגדירה את מהות הכיסוי הביטוחי שהיא מעוניינת למכור. תהליך זה מבטיח, כבר בשלב עיצוב המוצר, שהקבוצה לא תיחשף לסיכונים שאינה רוצה להיחשף אליהם.

חיתום: מערכת כללי החיתום כוללת מגבלות אשר מטרתן כפולה: (א) ליצור היררכיה בקבלת ההחלטות לגבי לקיחת הסיכון (מרמת הסוכן, דרך ראש המחוז, החתם ועד ראש האגף) (ב) להגביל את החשיפה לסיכונים הביטוחיים. כללי החיתום נאכפים בצורה ממוכנת (למשל, חתם אוטומטי בביטוח חיים או חסימות לרמת הכיסוי בביטוח כללי) או ידנית ע"י איש מקצוע (למשל, ד"ר לרפואה בביטוח בריאות).

ניהול סיכון רעידת אדמה: סיכון זה הוא סיכון ביטוחי מהותי בו הקבוצה מתייחסת להשפעה הפוטנציאלית של אירוע קיצון בלתי צפוי. מדיניות ניהול הסיכון המובאת לאישור דירקטוריון הקבוצה, מדי שנה, מושתתת על שלושה עקרונות:

- רוב הפוליסות המכסות רעידת אדמה כוללות מרכיב של השתתפות עצמית.
- העברת סיכון רעידת האדמה למבטחי משנה באמצעות חוזה יחסי.
- קניית הגנה על החשיפה בשייר, על פי הסתברות לאירוע גדול ונדיר (MPL), באמצעות חוזה קטסטרופה (Cat Cover).

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

1. כללי (המשך)

ב. ניהול הסיכונים (המשך)

ניהול הסיכונים הביטוחיים (המשך)

העקרונות הנ"ל מבוססים על הנחות ואומדנים לגבי אופי אירוע רעידת האדמה והנזק בעטיו. אירוע נדיר מאוד שיתרחש בשונה מההנחות והאומדנים הנ"ל, עלול לחשוף את הקבוצה בסכום גבוה יותר.

ניהול סיכון מלחמה (חוץ מ- גרעינית/ביולוגית/כימית): סיכון זה הוא סיכון ביטוחי מהותי בתחום ביטוח חיים בו הקבוצה מתייחסת להשפעה פוטנציאלית של אירוע קיצון בלתי צפוי. בגין סיכון מעין זה אין הקבוצה שומרת עתודות ביטוח ולכן מדיניות ניהול הסיכון מושתתת על העקרון הבא: קניית הגנה לפי שיקול דעת הנהלה על החשיפה בשייר. יצויין, כי בתחילת שנת 2010 רכשה הקבוצה הגנה נוספת על החשיפה בשייר כנגד כיסויי ריסק מוות, נכות מוחלטת ואובדן כושר עבודה, באמצעות חוזה Cat Cover המכסה גם רעידת אדמה וגם אירועים מסוג מלחמה גרעינית/ביולוגית/כימית עד לגבול מסויים.

ניהול סיכונים תפעוליים

לפי הגדרה מקובלת הסיכון התפעולי מתייחס להפסד שנובע מכשל או באי התאמה של תהליכים, אנשים או מערכות פנימיות או כתוצאה מאירוע חיצוני לארגון. בשלב זה, לא הוגדרה מדיניות לניהול הסיכונים התפעוליים. הקבוצה מתכוונת להיערך לכך במסגרת יישום התקן הבינלאומי להלימות הון עבור חברות ביטוח - "Solvency II".

הקבוצה נקטה בפעולות שונות בתחום ניהול הסיכונים התפעוליים: ערכה תכנית DRP (Disaster Recovery Plan) להקמה מחדש של המערכות המיכוניות במקרה של אירוע חיצוני קטסטרופאלי שיפגע במשרדה; הקימה, כמתחייב, בין היתר מהוראות הרגולטור, יחידת אבטחת מידע לטיפול בסיכונים אבטחת מידע; ביצעה סקר סיכונים מעיליות והונאות במטרה לגבש תכנית ביקורת רב שנתית, ממוקדת סיכונים, מתוך הכרה כי קיומם והאפקטיביות של תהליכי ביקורת ובקרה פנימית עשויים להפחית את הסיכונים התפעוליים. בנוסף, מחוייבות חלק מחברות הקבוצה ביישום הוראות סעיף 404 לחוק סארבנס-אוקסלי שהוחל על הגופים המוסדיים. הקבוצה בצעה סקר מקיף ומעמיק ומיישמת המלצות לשיפור הבקרה על הגילוי בדוחות הכספיים. בכוונת הקבוצה לנתח את ממצאי הסקרים הנ"ל ולהשלים סקר מקיף של סיכונים תפעוליים שימופו לתהליכים העיסוקיים השוטפים, במטרה לקבוע אינדיקטורים אפקטיביים ולעקוב אחר הפסדים תפעוליים.

ג. תיאור מסגרת העבודה של מערך ניהול הסיכונים

מסגרת ניהול הסיכונים מורכבת מחמישה רכיבים:

זיהוי סיכונים: מדי שנה נערך סקר זיהוי סיכונים בשיתוף מנהליה הבכירים של הקבוצה. במהלך הסקר מזוהים סיכונים חדשים, מוערכים מחדש סיכונים קיימים ונבחנים הצעדים שנקטו לטיפול בסיכונים שהתממשו. במהלך השנה, עבור כל מוצר חדש שהקבוצה משיקה מתבצע סקר זיהוי סיכונים נפרד הרלוונטי לסיכונים הכרוכים באותו מוצר.

מדידת סיכונים: הקבוצה מודדת סיכונים פיננסיים באמצעות תוכנות מתקדמות לכימות סיכונים שוק וסיכונים אשראי. כמו כן הקבוצה יישמה נוסחאות מודל סטנדרטי של סולוונסי 2 לחישוב דרישות הון כמותיות בגין הסיכונים הביטוחיים להם היא חשופה. בכוונת הקבוצה למדוד סיכונים ביטוחיים ע"פ מודל זה כחלק מהיערכותה לאימוץ מלא של משטר סולוונסי 2.

ניהול סיכונים: הקבוצה מנהלת את הסיכונים הביטוחיים בעיקר באמצעות הגבלת חשיפתה בשייר לסיכונים אלה והעברתם למבטחי משנה בחו"ל. בנוסף הקבוצה מגבילה את הסיכונים באמצעות תהליך חיתום המשמש בעיקר להתאמת האוכלוסיות המבוטחות לתמחור המוצר הביטוחי ובכך להגבלת הסיכון הביטוחי שהיא נוטלת על עצמה. הקבוצה מנהלת את הסיכונים הפיננסיים בעיקר באמצעות הגבלת חשיפתה לסיכונים המניות, הריבית, המט"ח והאשראי. הקבוצה נוקטת באסטרטגיה לגידור סיכונים פיננסיים, מעת לעת. הקבוצה רוכשת נגזרים פיננסיים להגנה מפני ירידת ערך הדולר (חוזי אקדמה) והגנה מפני עליית הריבית (חוזים עתידיים). השפעת פוזיציות אלה כלולה במבחני הרגישות המוצגים בסעיף 2 להלן (סיכונים שוק).

בקרת סיכונים: הבקרה על ניהול הסיכונים הביטוחיים נעשית במסגרת הפעילות השוטפת וכוללת בחינה תקופתית של תמהיל התיק, בדיקה מדגמית של עמידה בכללי חיתום ובדיקה של גובה החשיפה לקטסטרופה כנגד חוזה ביטוח המשנה שנחתם במטרה לוודא שגובה השייר אינו חורג מהמגבלות שנקבעו. הבקרה על הסיכונים הפיננסיים נעשית על ידי מנהל מחלקת בקרה ודיווח (מידל אופיס) וע"י מחלקת ניהול הסיכונים.

דיווח: מתבצעים דיווחים שוטפים לדירקטוריון, לוועדות ההשקעה, ולעדת אשראי ולמנכ"ל: חשיפות לאירוע רעידת אדמה, השפעה פוטנציאלית של סיכונים שוק והאשראי על הון הקבוצה ועוד.

באור 35 - : ניהול סיכונים (המשך)

1. כללי (המשך)

ד. תיאור תהליכי עבודה בניהול הסיכונים

ניהול הסיכונים היא פעילות חוצת-אירגון המבוססת על אגפי הביטוח וההשקעות אשר נוטלים את הסיכונים, יחידות תומכות הכוללות אקטואריה, ביטוח משנה וחשבות, ויחידת ניהול הסיכונים העוסקת בזיהוי, מדידה, בקרה ודיווח. בנוסף, בחברת הבת מנורה ביטוח, קיימת ועדה לניהול סיכונים בראשות המנכ"ל אשר תפקידה להגדיר, לכוון ולתמוך בפעילויותיו של מערך ניהול הסיכונים בארגון, תוך התחשבות בהיבטים עיסקיים ורגולטורים.

מסגרת העבודה של מערך ניהול הסיכונים מורכבת ממספר פעילויות:

השקת מוצרים חדשים הוא תהליך עבודה המתבצע באופן שוטף, וכולל, בין היתר, זיהוי ובחינה מקיפה של הסיכונים הכרוכים במוצר וקביעת הדרכים לניהולם ולבקרה עליהם. הקבוצה שואפת לבצע הערכה מדויקת ככל האפשר לגבי ההון הדרוש (מותאם סיכון) להשקת המוצר החדש על מנת לכלול בתמחור המוצר את עלות ההון הנדרש. במהלך מחזור החיים של המוצר, כאשר מתעורר חשש כי קיימת הרעה בתוצאות החיתומיות, שמקורה אינו בתנודות אקראיות, נערכות בדיקות מעמיקות, בין השאר, להערכת הסיכון הגלום, ובמידת הצורך מותאמת הערכת הרזרבות.

ניהול הסיכונים הביטוחיים: הגורמים העסקיים מודעים לסיכונים הנלקחים על ידם ומנהלים אותם בפועל (בעיקר באמצעות ביטוח משנה והשתתפות עצמית של המבוטח). גורמים אלה מקיימים דיונים מקצועיים/ביטוחיים בנושאים שונים ובכלל זה ניתוחי חשיפות, רווחיות ענפית, ובדיקות תקופתיות של גורמי הסיכון ובהתאם לכך, מתקבלות החלטות ניהוליות. הסיכונים הביטוחיים ממותנים על ידי פיזור גדול של חוזי הביטוח וע"י העברת החשיפה למבטחי משנה. הסיכונים מוקטנים גם על ידי בחירה ויישום של אסטרטגיות חיתום ויצירת פיזור לפי ענפים, אזורים גיאוגרפיים, סוגי הסיכון, גובה הכיסוי וכדו'. הדירקטוריון מאשר מדי שנה את מדיניות העברת הסיכון באמצעות חוזי מבטחי משנה בכל ענפי הביטוח. ראה פירוט לגבי סוגי הסיכונים הביטוחיים, החשיפות אליהם, כלים ושיטות המשמשים באומדנם ומבחיני רגישות בגינם בסעיף 4 להלן.

ניהול תרחישי קיצון: הקבוצה נוקטת במדיניות של הגבלת החשיפה לקטסטרופות על ידי קביעת סכומי כיסוי מרביים בחוזים מסוימים וכן על ידי רכישת כיסוי ביטוח משנה מתאים. מטרת מדיניות החיתום וביטוח המשנה הינה להתאים את ההפסד המירבי הנגזר מהחשיפה לקטסטרופות לסיכון שתומחר בתעריף. ההפסד המירבי נקבע מראש בהתאם לטעמי הסיכון של הקבוצה כפי שאושרו על ידי הדירקטוריון.

ניהול סיכונים פיננסיים: הקבוצה נוקטת במדיניות של הגבלת החשיפות לסיכונים הפיננסיים על ידי קביעת טווחי השקעה מותרים לכל סוג נכס, וכן מגבלות המתייחסות לגורמי הסיכון: ריבית, מנייה, חדלות פרעון, מט"ח ועוד. הדירקטוריון קובע את מדיניות ניהול הסיכונים הפיננסיים, מאשר את טווחי ההשקעה של סוגי הנכסים עיקריים ומאשר את הקצאת הנכסים בכל אחד ואחד מהתיקים המנוהלים (התיקים בהם הסיכונים הפיננסיים מושתים על המבוטח/עמית). הדירקטוריון קובע את רמת הסיכון הכולל להשפעת הסיכונים הפיננסיים על הון הקבוצה. בנוסף, הדירקטוריון קובע את רמת התנודתיות הכוללת של כל אחד מהתיקים המנוהלים בהתאם להרכב תיק הייחוס המתאים לכל הקצאה והקצאה. הדירקטוריון מקבל דיווח שוטף לגבי עמידה במגבלת הסיכון הכולל, מגבלות סטטוטוריות ומגבלות בניהול סיכונים. בקבוצה פועלות ועדות השקעה נוסטרו אשר תפקידן לפקח על המגבלות שאושרו בדירקטוריון. בנוסף, פועלות בקבוצה ועדות השקעה לכספי עמיתים/מבוטחים אשר תפקידן לפקח על מגבלות בניהול הסיכונים בתיקי הנכסים המנוהלים עבור לקוחותיה. מחלקות מידל אופיס ובקרת סיכונים מנטרות באופן שוטף את המגבלות, מתריעות על חריגות, ומדווחות, ע"פ העניין, לוועדת ההשקעות. ראה פירוט לגבי סוגי הסיכונים הפיננסיים, החשיפות אליהם, כלים ושיטות המשמשים באומדנם ומבחיני רגישות לשינויים בגורמי סיכון בסעיפים 2 ו-3 להלן.

ניהול הון מותאם סיכון: הדירקטוריון דן מעת לעת בהשלכות של אימוץ משטר סולוונסי 2 בישראל על ניהול ההון מותאם סיכון בקבוצה ומוודא היערכותה הארגונית והמיכונית של הקבוצה לקראת יישום סולוונסי 2. לעניין זה, מונתה ועדת דירקטוריון לצורך פיקוח על היערכות הקבוצה לאימוץ סולוונסי 2.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

1. כללי (המשך)

ה. דרישות חוקיות

במסגרת חוזר האוצר העוסק בהיערכות ליישום תקן בינלאומי סולוונסי 2 (Solvency II):

- הנהלת הקבוצה והדירקטוריון עברו השתלמות בנושא הדרישות הכמותיות והאיכותיות של התקן האירופאי העוסק בניהול סיכונים וניהול הון מותאם סיכון.
- הקבוצה מינתה צוות מפתח ליישום הדרישות הכמותיות של סולוונסי 2 כפי שבאות לידי ביטוי בחקר כמותי מס' 5 (QIS5) שפורסם ע"י הועדה האירופאית. צוות המפתח סיים את עבודתו בחודש דצמבר 2010.
- מנהל הסיכונים דיווח על תוצאות QIS5 (חקר השפעה כמותי מס' 5) בחודש ינואר 2011. בכוונת הקבוצה להשלים את החקר הכמותי של QIS5 בחודש מאי 2011, ע"פ הוראת הפיקוח.
- במקביל, הקבוצה ממשיכה בביצוע פרויקט ההיערכות ליישום התקן. הדירקטוריון הסמיך את ועדת המאזן לפקח על התקדמות הפרויקט.
- הקבוצה בצעה סקר פערים בין מערכות המחשב הקיימות לבין הדרישות המיכוניות של סולוונסי 2, באמצעות משרד יועצים חיצוני. הממצאים וההמלצות הוגשו בחודש מאי 2010. בעקבות הסקר, הקבוצה ביצעה שלב ראשון של תכנון ואפיון ההתאמות הנדרשות בתהליכי העבודה, זרימת המידע ועיצוב מערכות המחשב לעמידה בדרישות סולוונסי 2. השלב השני - יישום ופיתוח, התחיל ברבעון הראשון של 2011 ויימשך כשנתיים.

במסגרת חוזר האוצר העוסק בתפקידי מנהל הסיכונים הקבוצה מיישמת את הדרישות הבאות:

- זיהוי הסיכונים הביטוחיים והפיננסיים המהותיים לחוסנו של המבטח ולעמידה בחבותו למבוטחים קיימים ועתידיים, לרבות סיכונים מהותיים הנובעים מהנכסים המוחזקים כנגד התחייבויות תלויות תשואה (משתתפות ברווחים).
- מדי שנה הקבוצה עורכת סקר זיהוי ומיפוי סיכונים באמצעותו היא מתארת את הסיכונים שמומשו ואופן הטיפול בהם, מזהה סיכונים חדשים שנוצרו ומזהה סיכונים קיימים שאופן הטיפול בהם השתנה. במהלך השנה הקבוצה מזהה סיכונים חדשים במסגרת נוהל מוצרים חדשים.
- הקבוצה מנהלת רישום של הליקויים באופן ניהול הסיכונים ועוסקת בשיפור מתמיד של אמצעי הבקרה והפיקוח ע"פ תכנית עבודה המאושרת ע"י ועדה לניהול סיכונים בראשות המנכ"ל.
- כימות החשיפה והערכת ההשפעה הפוטנציאלית של הסיכונים המהותיים שזוהו לפי אמות מידה שיוגדרו ע"י המבטח ולתקופות עתידיות שיקבעו.
- הקבוצה מודדת את סיכוני השוק כולל הערכת ההשפעה הפוטנציאלית של סיכוני השוק על ההון הפנוי של הקבוצה (עודף נכסים בשווי הוגן על התחייבויות בשווי הוגן).
- הקבוצה החלה לכמת את סיכוני השוק המושגים על לקוחות בתיקי ביטוח החיים תלויי התשואה, המדידה כוללת את הביצועים היחסיים לתיקי סמן הן במישור תשואה והן במישור סיכון.
- הקבוצה מבססת את כימות הסיכונים הביטוחיים על תוצאות המודל הסטנדרטי בנדבך הראשון של סולוונסי 2 (המפורט במסמך QIS5 שפירסמה הועדה האירופאית העוסקת בגיבוש סולוונסי 2).

במסגרת חוזר האוצר העוסק בהשקת תכנית ביטוח, הקבוצה מיישמת את הדרישות הבאות:

- קיום נוהל לזיהוי, הערכה ותיאור אופן הטיפול והבקרה בסיכונים הגלומים במוצר חדש.
- הנפקת אישור מנהל סיכונים לכך שהקבוצה מסוגלת לנהל את הסיכונים הנובעים מהמוצר החדש.

במסגרת חוזר האוצר העוסק בניהול סיכוני אשראי אגב השקעות באשראי לא סחיר הקבוצה מיישמת את הדרישות הבאות:

- פיתוח ויישום מתודולוגיה להערכת סיכון עסקאות אשראי ודירוג אשראי פנימי.
- הערכת הסתברות לחדלות פירעון, ושיעורי התאוששות במטרה לחשב הפסד צפוי ברמת תיק הנכסים החשופים לסיכון האשראי.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

1. כללי (המשך)

ה. דרישות חוקיות (המשך)

במסגרת חוזר האוצר העוסק בניהול ובקרת סיכונים בקופות הגמל הקבוצה מיישמת את הדרישות הבאות:

- הקבוצה הסדירה את נושא ניהול הסיכונים הפיננסיים באמצעות מדיניות ניהול סיכונים פיננסיים שאושרה בדירקטוריון חברת הגמל.
- הקבוצה מקימה מערך למדידה, בקרה ודיווח על הסיכונים הפיננסיים.
- הקבוצה מקיימת תהליך דיווח רבעוני להנהלת החברות בקבוצה, לוועדת השקעות ולדירקטוריונים השונים בנושאים: עמידה במגבלות בניהול סיכונים, הערכת סיכונים והתאמת ביצועי תשואה/סיכון למדיניות שאושרה לכל אחת מהקופות.

2. סיכוני שוק ואשראי

א. הגדרת סיכוני השוק

סיכון שוק הוא הסיכון שהשווי ההוגן או תזרימי המזומנים העתידיים של נכסים פיננסיים, התחייבויות פיננסיות או התחייבויות ביטוחיות ישתנו כתוצאה משינויים בגורמי סיכון השוק. גורמי סיכון השוק כוללים, בין היתר, שינויים בעקומי הריבית, בשערי מניות, בשערי מטבע חוץ ובמרווחי האשראי.

סיכון מדינה: ריכוזיות של תיק ההשקעות באזור גיאוגרפי אחד חושף את שווי הניכסים לשינויים פוליטיים וביטחוניים בישראל. ליום 31 בדצמבר, 2010 חשופים לסיכון זה 13,464 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2009 - 12,218 מיליוני ש"ח).

סיכוני ריבית: תיק הנכסים חשוף לעליית ריבית ריאלית ובעקבות כך להפסדים באפיק נכסי החוב הסחירים. ליום 31 בדצמבר, 2010 חשופים לסיכון זה 4,456 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2009 - 3,762 מיליוני ש"ח).

סיכון אקוויטי: סיכון של ירידות חדות בשוק המניות עלול לפגוע בשווי המניות בתיק הנכסים. ליום 31 בדצמבר, 2010 חשופים לסיכון זה 511 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2009 - 458 מיליוני ש"ח).

סיכון מטבע: שינוי בשע"ח של הדולר מול השקל עלול לגרום לירידה בשווי הנכסים הצמודים לדולר. ליום 31 בדצמבר, 2010 חשופים לסיכון זה 1,369 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2009 - 974 מיליוני ש"ח). ליום 31 בדצמבר 2010, קיימות התחייבויות בסך של 973 מיליוני ש"ח, אשר חשופות לסיכון מטבע (ליום 31 בדצמבר, 2009 התחייבויות בסך 676 מיליוני ש"ח). ליום 31 בדצמבר, 2010 החברה מגדרת 509 מיליוני ש"ח מהחשיפה נטו באמצעות חוזי אקדמה (ליום 31 בדצמבר, 2009 בסך 298 מיליוני ש"ח).

סיכון נדל"ן: סיכון של ירידת מחירי הנדל"ן במדינות בהם הקבוצה משקיעה בנדל"ן עלול לפגוע בערכם של נכסי הנדל"ן בהם השקיעה. ליום 31 בדצמבר, 2010 חשופים לסיכון זה 214 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2009 - 158 מיליוני ש"ח).

סיכון בסיס: סיכון של שינויים בבסיס ההצמדה של הנכסים וההתחייבויות. אי התאמה בין נכסים להתחייבויות בבסיס ההצמדה עלול להביא למצב ששינוי בבסיס ההצמדה ישפיע על הנכסים ועל ההתחייבויות בצורה שונה ולגרום בפגיעה בהון הקבוצה. ראה סכומי חשיפה לסיכון בסיס בטבלת פירוט בסיס ההצמדה בסעיף ז' להלן.

סיכון אשראי בנכסי חוב: קיים סיכון שחברות שהנפיקו את נכסי החוב שרכשה הקבוצה (אג"ח, הלוואה וכו') לא יעמדו בהתחייבויותיהן במסגרת ני"ע שהונפק. סיכון זה בא לידי ביטוי בשתי צורות:

- במחיר השוק של ני"ע. המחיר מבטא את הערכת השוק לגבי יכולתה של החברה המנפיקה לעמוד בהתחייבויותיה ולכן סיכון האשראי בא לידי ביטוי במרווח הריבית בהשוואה לני"ע זהה שהונפק ע"י הממשלה ומוגדר, לעניין זה, כחסר סיכון. ככל שמרווח האשראי מתרחב השוק מעריך כי סיכון האשראי עולה ולכן ערך ני"ע יורד בשוק ולהפך - ככל שהחברה המנפיקה נתפסת כציבה יותר מרווח האשראי יצטמצם וערך ני"ע יעלה. ליום 31 בדצמבר, 2010 חשופים לסיכון זה 2,321 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2009 - 2,067 מיליוני ש"ח).

- בהפסד ההשקעה שייגרם במקרה של פשיטת רגל. למרות עלייה שחלה, במהלך שנת 2009, בהסתברויות לחדלות פירעון של חברות ישראליות רק מעטות (להן הקבוצה חשופה) הפכו לחדלות פירעון. ליום 31 בדצמבר, 2010 חשופים לסיכון זה 5,414 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2009 - 5,074 מיליוני ש"ח).

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

2. סיכוני שוק (המשך)

ב. תהליך ניהול סיכוני השוק מפורט בסעיפים 1 (ד) ו-1 (ה) לעיל

ג. תיאור הכלים המשמשים לניהול הסיכונים

הקבוצה משתמשת במספר סוגים של כלים לניהול סיכוני שוק:

- מדידה ובקרה של מגבלות חשיפה שלהלן:
 - טווחי השקעה לפי סוגי נכסים
 - מדד המחמ"מ (משך חיים ממוצע מתואם)
 - שיעור נכסים לא סחירים
 - שיעור נכסים לפי קבוצות דירוג
 - שיעור נכסים ללווה בודד, לקבוצת לוויים ולסקטור מסוים
- מדידה ובקרה על התאמת נכסים להתחייבויות לפי תקופות פירעון
- בקרה על סיכון ALM כולל (VaR) והשפעת סיכוני השוק על ההון הכלכלי
- בקרה על סיכון ALM כולל (VaR) והשפעת סיכוני השוק על ההון החשבונאי
- בקרה על סיכון יחסי (ביחס לתיק סמן)
- מעקב אחר מדד תנודתיות של תיק מנוהל - HSSTD
- מדידת השפעה של תרחישי קיצון על הון הקבוצה (Stress Testing)

ד. הסיכונים הגלומים בנכסים ובהתחייבויות עבור חוזים תלויי תשואה

התחייבויות תלויות תשואה (בחברת הבת מנורה ביטוח בלבד)

התחייבויות תלויות תשואה הינן התחייבויות בגין חוזים בהם תגמולי הביטוח שלהם זכאי המבוטח תלויים בתשואה שמניבות השקעות מסוימות של הקבוצה, בניכוי דמי ניהול כמפורט להלן:

- לגבי פוליסות שהונפקו עד שנת 2004 דמי ניהול קבועים וכן דמי ניהול משתנים בשיעור 15% מהתשואה הריאלית לאחר ניכוי דמי הניהול הקבועים.
- בפוליסות שהונפקו משנת 2004 ואילך - דמי ניהול קבועים בלבד.

לגבי הנכסים וההתחייבויות בגין מוצרים אלו לא קיימת לקבוצה חשיפה ישירה לגורמי סיכון השוק המוזכרים לעיל. השפעת התוצאות הכספיות על רווחי חברת הביטוח מצטמצמת לחשיפה הנגזרת מדמי הניהול המשתנים בהתאם לתנודתיות בתשואה הנזקפת למבוטחים, וזאת רק לגבי פוליסות שהונפקו עד 2004, ומן ההיקף הכולל של ההתחייבות ממנה נגזרים דמי הניהול הקבועים של המבטח לגבי כלל המוצרים תלויי התשואה.

לאור האמור, מבחני הרגישות ומועדי הפירעון של ההתחייבויות המפורטים בסעיפים הבאים אינם כוללים חוזים תלויי תשואה.

להלן מבחן רגישות לגבי חוזים תלויי תשואה והאופן בו הרווח (הפסד) מושפע מכל שינוי בתשואה:

כל שינוי של 1% בתשואה הריאלית על ההשקעות לאחר ניכוי דמי ניהול הקבועים במסגרת חוזים תלויי תשואה בגין פוליסות שהונפקו עד שנת 2004, שהיקף ההתחייבויות בגינם ליום 31 בדצמבר 2010 כ- 8.9 מיליארד ש"ח, משפיע על דמי הניהול בסך של כ- 13.3 מיליון ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2009 כ- 7.9 מיליארד ש"ח, משפיע על דמי הניהול בסך של כ- 11.9 מיליון ש"ח). כאשר התשואה בחוזים אלה הינה שלילית החברה לא גובה דמי ניהול משתנים ולא תוכל לגבות אותם כל עוד לא תושג תשואה חיובית שתכסה את סך ההפסדים שנצברו בתיק ההשקעות בשל התשואה השלילית.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

2. סיכוני שוק (המשך)

ה. מבחני רגישות הנוגעים לסיכוני שוק

להלן מבחני רגישות המציגים את השינוי ברווח (הפסד) וברווח הכולל (הון עצמי) עבור הנכסים הפיננסיים, ההתחייבויות הפיננסיות וההתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי ההשקעה בגין משתנה הסיכון הרלבנטי נכון לכל מועד דיווח, ובהנחה שכל שאר המשתנים האחרים קבועים. כך, למשל, השינוי בריבית הינו בהנחה שכל הפרמטרים האחרים לא השתנו. מבחני רגישות אלו אינם כוללים כאמור את השפעתם של חוזים תלויי תשואה כמפורט לעיל. השינויים במשתנים הינם ביחס לערך הפנקסני של הנכסים וההתחייבויות. כמו כן, הונח שהשינויים האמורים אינם משקפים ירידת ערך פרמננטית של נכסים המוצגים בעלות מופחתת או של נכסים זמינים למכירה ולפיכך, במבחני הרגישות שלהלן, לא נכללו בגין נכסים אלו הפסדים מירידת ערך.

מבחני הרגישות, מביאים לידי ביטוי השפעות ישירות בלבד ללא השפעות משניות.

יצוין גם כי הרגישויות אינן ליניאריות, כך ששינויים גדולים או קטנים יותר ביחס לשינויים שמתוארים להלן אינם בהכרח אקסטרפולציה פשוטה של השפעת אותם שינויים.

ניתוח הרגישות לשיעור הריבית שלהלן מתייחס לנכסים וההתחייבויות המוצגים בטבלת סיכון ריבית ישיר בסעיף 1.2. שלהלן, כנכסים או התחייבויות "עם סיכון ריבית ישיר" ובלבד שערכם בדוח על המצב הכספי מבוסס על שוויים ההוגן.

סכום הנכסים אשר מושפעים מסיכון ריבית ישיר ושינויים בהם עוברים דרך רווח והפסד הינו: ליום 31 בדצמבר, 2010 כ- 1,118 מיליוני ש"ח (שנה קודמת - 811 מיליוני ש"ח).

סכום הנכסים אשר מושפעים מסיכון ריבית ישיר ושינויים בהם עוברים דרך קרן הון הינו: ליום 31 בדצמבר, 2010 כ- 3,723 מיליוני ש"ח (שנה קודמת - 3,109 מיליוני ש"ח).

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

2. סיכוני שוק (המשך)

ה. מבחני רגישות הנוגעים לסיכוני שוק (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2010:

שיעור השינוי בשע"ח של מטבע חוץ (***)		שיעור השינוי במדד המחירים לצרכן		השקעות במכשירים הונניים (**)		שיעורי הריבית (*)		
10%-	10%+	1%-	1%+	10%-	10%+	1%-	1%+	
אלפי ש"ח								
(20,095)	20,095	24,003	(24,003)	(6,274)	6,288	16,590	(15,191)	רווח (הפסד)
(29,994)	29,994	7,621	(7,621)	(29,534)	29,549	103,086	(95,127)	רווח (הפסד) כולל (***)

ליום 31 בדצמבר, 2009:

שיעור השינוי בשע"ח של מטבע חוץ (***)		שיעור השינוי במדד המחירים לצרכן		השקעות במכשירים הונניים (**)		שיעורי הריבית (*)		
10%-	10%+	1%-	1%+	10%-	10%+	1%-	1%+	
אלפי ש"ח								
(16,816)	16,816	14,884	(14,884)	(9,480)	9,480	26,085	(24,047)	רווח (הפסד)
(24,089)	24,089	3,828	(3,828)	(26,705)	26,709	130,059	(119,323)	רווח (הפסד) כולל (***)

(*) ניתוח הרגישות ביחס לשינוי בריבית הינו גם ביחס למכשירים בריבית קבועה וגם ביחס למכשירים בריבית משתנה. ביחס למכשירים בריבית קבועה החשיפה הינה ביחס לערך הפנקסני של המכשיר וביחס למכשירים עם ריבית משתנה החשיפה הינה ביחס לתזרים המזומנים מהמכשיר הפיננסי. לצורך חישוב ניתוח הרגישות נלקח בחשבון שינוי בריבית מתחילת השנה גם לגבי נכסים שנרכשו במהלך השנה.

(**) השקעות במכשירים שאין להם תזרים קבוע, או שלחילופין, לחברה אין מידע ביחס לתזרים זה. (***) ניתוחי הרגישות ביחס להכנסה הכוללת מביאים לידי ביטוי גם את ההשפעה על הרווח (הפסד) לתקופה.

(****) שיעור השינוי בשע"ח של מטבע חוץ כולל בגין מכשירים פיננסיים שאינם פריטים כספיים.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

2. סיכוני שוק (המשך)

1. סיכון ריבית ישיר

סיכון ריבית ישיר הינו הסיכון ששינוי בריבית השוק יגרום לשינוי בשווי ההוגן או בתזרים המזומנים הנובע מהנכס או ההתחייבות. סיכון זה מתייחס לנכסים שהסליקה שלהם נעשית במזומן.

חשוב להדגיש כי קיימים נכסים עם סיכון ריבית ישיר אשר שוויים ההוגן מושפע משינוי הריבית בשוק אך הקבוצה אינה רושמת אותם בשווי הוגן בדוח הכספי ולכן אינם כלולים במבחני הרגישות המתוארים בסעיף הקודם. ראה סכום נכסים אלה להלן. תוספת המילה "ישיר" מבליטה את העובדה ששינוי הריבית יכול להשפיע גם על סוגי נכסים אחרים אבל לא באופן ישיר, כדוגמת השפעת שינוי הריבית על שערי המניות. לעניין ריבית ההיוון המשמשת לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות בסעיף 4 (ב) (4) להלן.

ליום 31 בדצמבר, 2010

סך הכל	תלוי תשואה אלפי ש"ח	שאינו תלוי תשואה	
			נכסים עם סיכון ריבית ישיר:
8,434,752	3,978,995	4,455,757	נכסי חוב סחירים
			נכסי חוב שאינם סחירים:
6,274,467	165,622	6,108,845	אג"ח ח"ץ ופקדונות חשכ"ל
6,005,573	2,948,273	3,057,300	אחר
352,701	148,707	203,994	השקעות פיננסיות אחרות
503,566	67,575	435,991	מזומנים ושווי מזומנים
1,337,341	-	1,337,341	נכסי ביטוח משנה
22,908,400	7,309,172	15,599,228	סך הכל נכסים עם סיכון ריבית ישיר (*)
8,244,604	4,664,847	3,579,757	נכסים ללא סיכון ריבית ישיר
31,153,004	11,974,019	19,178,985	סך הכל נכסים
			התחייבויות עם סיכון ריבית ישיר:
1,720,140	-	1,720,140	התחייבויות פיננסיות
25,713,911	11,908,196	13,805,715	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה
384,311	-	384,311	אחרים
27,818,362	11,908,196	15,910,166	סך הכל התחייבויות עם סיכון ריבית ישיר (**)
1,080,910	153,124	927,786	התחייבויות ללא סיכון ריבית ישיר
2,253,732	-	2,253,732	הון
31,153,004	12,061,320	19,091,684	סך הכל הון והתחייבויות
-	(87,301)	87,301	סך הכל נכסים בניכוי התחייבויות

(*) מתוך זה נכסים בסכום 10,758 מיליוני ש"ח אשר השפעת הריבית על שוויים ההוגן אינו כלול במבחני הרגישות לעיל מאחר ומשך החיים הממוצע בגינם הינו עד חצי שנה ולכן סיכון הריבית בגינם נמוך.

(**) השפעת הריבית על שוויים ההוגן אינו כלול במבחני הרגישות לעיל.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

2. סיכוני שוק (המשך)

1. סיכון ריבית ישיר (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2009

סך הכל	תלוי תשואה אלפי ש"ח	שאינו תלוי תשואה	
			נכסים עם סיכון ריבית ישיר:
7,130,684	3,368,586	3,762,098	נכסי חוב סחירים
			נכסי חוב שאינם סחירים:
6,081,953	155,037	5,926,916	אג"ח ח"ץ ופקדונות חשכ"ל
5,822,267	2,882,960	2,939,307	אחר
133,826	64,055	69,771	השקעות פיננסיות אחרות
635,735	105,295	530,440	מזומנים ושווי מזומנים
1,045,732	-	1,045,732	נכסי ביטוח משנה
20,850,197	6,575,933	14,274,264	סך הכל נכסים עם סיכון ריבית ישיר (*)
7,050,143	3,593,245	3,456,898	נכסים ללא סיכון ריבית ישיר
27,900,340	10,169,178	17,731,162	סך הכל נכסים
			התחייבויות עם סיכון ריבית ישיר:
1,513,374	-	1,513,374	התחייבויות פיננסיות
23,163,241	10,238,194	12,925,047	התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה
290,925	-	290,925	אחרים
24,967,540	10,238,194	14,729,346	סך הכל התחייבויות עם סיכון ריבית ישיר (**)
982,150	123,063	859,087	התחייבויות ללא סיכון ריבית ישיר
1,950,650	-	1,950,650	הון
27,900,340	10,361,257	17,539,083	סך הכל הון והתחייבויות
-	(192,079)	192,079	סך הכל נכסים בניכוי התחייבויות

(*) מתוך זה נכסים בסכום 10,354 מיליוני ש"ח אשר השפעת הריבית על שוויים ההוגן אינו כלול במבחני הרגישות לעיל מאחר ומשך החיים הממוצע בגינם הינו עד חצי שנה ולכן סיכון הריבית בגינם נמוך.

(**) סכומי ההתחייבויות אינן כלולות במבחני הרגישות לעיל.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

2. סיכוני שוק (המשך)

1. סיכון ריבית ישיר (המשך)

הערות:

בביטוח חיים מבטיח תשואה - עיקרו של תיק ביטוח החיים מבטיח תשואה מגובה ברובו באגרות חוב מיועדות (ח"ץ) המונפקות על ידי בנק ישראל לכל אורך תקופת הפוליסה. לפיכך קיים לחברה כיסוי פיננסי חופף על עיקר ההתחייבויות מבחינת ריבית והצמדה למשך חיי הפוליסות. ליום 31 בדצמבר, 2010 כיסו אגרות החוב המיועדות כ-61.3% (ליום 31 בדצמבר, 2009 כ-61.5%) מכלל ההתחייבויות הביטוחיות בביטוח חיים בתוכניות אלו.

בגין יתר השקעות החברה במסגרת עסקי ביטוח חיים קיימת חשיפה לשערי הריבית שישררו בעת מיחזור השקעות אשר משך החיים שלהן עשוי להיות נמוך מאורך החיים הממוצע של ההתחייבויות הביטוחיות.

בגין מוצרים אלה וכן בגין תביעות מתמשכות בתשלום, בביטוח סיעודי ובביטוח אי-כושר עבודה, מבוסס חישוב ההתחייבות הביטוחית על שיעור הריבית התעריפית שבפוליסה (ראה פירוט בסעיף 4 (ב) (4)).

בגין מוצרים במסגרת עסקי ביטוח כללי מבוסס חישוב ההתחייבויות הביטוחיות מבוסס על תזרים תביעות עתידי בלתי מהוון ולכן ערכם המאזני לא מושפע משינויים בריבית.

חלק מההתחייבויות בגין חוזי השקעה כולל התחייבויות בגין קופות גמל מבטיחות תשואה המגובות ברובן בפיקדונות תשכ"ל המונפקות על ידי החשב הכללי, לפיכך קיים לחברה כיסוי פיננסי חופף על עיקר ההתחייבויות מבחינת ריבית והצמדה. ליום 31 בדצמבר 2010, כיסו פיקדונות התשכ"ל כ-86.8% (ליום 31 בדצמבר, 2009 כ-86.9%) מכלל ההתחייבויות בקופות גמל אלה.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

2. סיכוני שוק (המשך)

ז. פירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לפי בסיסי הצמדה

ליום 31 בדצמבר, 2010						
בש"ח לא צמוד	בש"ח צמוד	בש"ח צמוד למדד	במטבע חוץ או בהצמדה אליו (*)	פריטים לא פיננסים ואחרים	התחייבויות בגין חוזים תלויי תשואה	סה"כ
אלפי ש"ח						
-	-	-	-	1,079,071	-	1,079,071
-	-	-	-	556	-	556
-	-	-	-	874,456	9,041	883,497
-	-	-	-	198,968	-	198,968
-	-	-	25,221	-	-	25,221
-	-	-	-	173,409	-	173,409
302,080	870,419	164,842	-	-	-	1,337,341
-	98,769	-	-	-	-	98,769
21,682	19,064	22,487	25,062	20,063	108,358	108,358
-	453,010	337	-	71,728	525,075	525,075
-	-	-	-	11,805,612	11,805,612	11,805,612
השקעות פיננסיות אחרות:						
996,954	2,956,797	502,006	-	-	-	4,455,757
37,007	8,828,431	300,707	-	-	-	9,166,145
222,205	-	71,231	-	-	-	293,436
114,271	162,682	221,270	-	-	-	498,223
1,370,437	11,947,910	1,095,214	-	-	-	14,413,561
-	-	-	-	67,575	67,575	67,575
375,120	-	60,871	-	-	-	435,991
2,069,319	13,389,172	1,368,972	2,351,522	11,974,019	31,153,004	31,153,004

(* עיקר החשיפה למטבע חוץ מתייחסת לדולר.

(** המטבע הרלוונטי לצורך החשיפה של מניות נקבע בהתאם לערך הרשום.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

2. סיכוני שוק (המשך)

ז. פירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לפי בסיסי הצמדה (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2010						
בש"ח לא צמוד	בש"ח צמוד למדד	בש"ח צמוד או בהצמדה אליו (*)	במטבע חוץ או חוץ או בהצמדה אליו (*)	פריטים לא פיננסיים ואחרים	התחייבויות בגין חוזים תלויי תשואה	סה"כ
אלפי ש"ח						
-	-	-	-	2,253,732	-	2,253,732
סך הכל ההון						
התחייבויות						
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה						
937,379	12,591,103	277,233	-	-	-	13,805,715
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה						
-	-	-	-	-	11,908,196	11,908,196
התחייבויות בגין מסים נדחים						
-	-	-	-	157,870	-	157,870
התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו						
118,622	-	-	-	-	-	118,622
התחייבויות בגין מסים שוטפים						
-	32,988	-	-	-	-	32,988
עודף הפסדים על השקעות בחברות כלולות						
-	-	3,974	-	-	-	3,974
589,295	283,307	114,141	11,900	153,124	1,151,767	1,151,767
34,375	1,685,310	455	-	-	-	1,720,140
התחייבויות פיננסיות						
1,679,671	14,592,708	395,803	169,770	12,061,320	28,899,272	28,899,272
סך כל ההתחייבויות						
1,679,671	14,592,708	395,803	2,423,502	12,061,320	31,153,004	31,153,004
סך כל הון והתחייבויות						
389,648	(1,203,536)	973,169	(71,980)	(87,301)	-	-
סך הכל חשיפה מאזנית						
482,138	24,884	(509,296)	2,274	-	-	-
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים במונחי דלתא						
871,786	(1,178,652)	463,873	(69,706)	(87,301)	-	-
סך הכל חשיפה						

(*) עיקר החשיפה למטבע חוץ מתייחסת לדולר.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

2. סיכוני שוק (המשך)

ז. פירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לפי בסיסי הצמדה (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2009						
בש"ח לא צמוד	בש"ח צמוד למדד	בש"ח צמוד בהצמדה אליו (*)	במטבע חוץ או חוץ לא	פריטים לא פיננסיים ואחרים	התחייבויות בגין חוזים תלויי תשואה	סה"כ
אלפי ש"ח						
-	-	-	-	1,047,593	-	1,047,593
-	-	-	-	484	-	484
-	-	-	-	802,218	10,318	812,536
-	-	-	-	184,068	-	184,068
-	-	27,424	-	-	-	27,424
-	-	-	-	127,196	-	127,196
241,969	660,238	143,525	-	-	-	1,045,732
-	172,952	-	-	-	-	172,952
71,911	14,963	184	394	28,818	116,270	527,698
-	444,272	279	-	83,147	9,941,600	9,941,600
השקעות פיננסיות אחרות:						
738,287	2,538,266	485,545	-	-	-	3,762,098
52,366	8,599,485	214,372	-	-	-	8,866,223
216,259	-	48,519	-	-	-	264,778
71,621	113,858	182,474	-	-	-	367,953
1,078,533	11,251,609	930,910	-	-	-	13,261,052
-	-	-	-	-	105,295	105,295
474,749	-	55,691	-	-	-	530,440
1,867,162	12,544,034	1,158,013	2,161,953	10,169,178	27,900,340	

(* עיקר החשיפה למטבע חוץ מתייחסת לדולר.)

(**) המטבע הרלוונטי לצורך החשיפה של מניות נקבע בהתאם לערך הרשום.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

2. סיכוני שוק (המשך)

ז. פירוט הנכסים וההתחייבויות בחלוקה לפי בסיסי הצמדה (המשך)

ליום 31 בדצמבר, 2009							
בש"ח לא צמוד	בש"ח למדד	בש"ח צמוד	בש"ח חוץ או בהצמדה אליו (*)	במטבע חוץ או בהצמדה אליו (*)	פריטים לא פיננסיים ואחרים	התחייבויות בגין חוזים תלויי תשואה	סה"כ
אלפי ש"ח							
-	-	-	-	-	1,950,650	-	1,950,650
סך הכל ההון							
התחייבויות							
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה שאינם תלויי תשואה							
1,176,350	11,555,191	193,506	-	-	-	-	12,925,047
התחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה תלויי תשואה							
-	-	-	-	-	10,238,194	10,238,194	10,238,194
התחייבויות בגין מסים נדחים							
-	-	-	-	-	156,057	-	156,057
התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו							
103,074	-	-	-	-	-	-	103,074
התחייבויות בגין מסים שוטפים							
-	18,602	-	-	-	-	-	18,602
עודף הפסדים על השקעות בחברות כלולות							
-	-	1,033	-	-	-	-	1,033
זכאים ויתרות זכות							
483,396	100,440	287,410	-	-	123,063	994,309	1,513,374
התחייבויות פיננסיות							
1,806,254	13,144,173	481,949	-	-	-	-	25,949,690
סך כל ההתחייבויות							
1,806,254	13,144,173	481,949	-	-	2,106,707	10,361,257	27,900,340
סך כל הון והתחייבויות							
60,908	(600,139)	676,064	-	-	55,246	(192,079)	-
סך הכל חשיפה מאזנית							
296,885	-	(298,429)	-	-	1,544	-	-
חשיפה לנכסי בסיס באמצעות מכשירים נגזרים במונחי דלתא							
357,793	(600,139)	377,635	-	-	56,790	(192,079)	-
סך הכל חשיפה							

(* עיקר החשיפה למטבע חוץ מתייחסת לדולר.)

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

3. סיכוני נזילות

א. סיכוני נזילות

סיכון נזילות הינו הסיכון שהקבוצה תידרש לממש את נכסיה במחיר נחות על מנת לעמוד בהתחייבויותיה.

הקבוצה חשופה לסיכונים הנובעים מאי הוודאות לגבי המועד בו תידרש הקבוצה לשלם תביעות והטבות אחרות למבוטחים ביחס להיקף הכספים שיהיו זמינים לכך באותו מועד.

יצוין, עם זאת, כי צורך אפשרי לגיוס מקורות באופן בלתי צפוי ובזמן קצר - כתוצאה מהתממשותו של אירוע קטסטרופה אשר יפגע בו זמנית בביטוח כללי וביטוח חיים ואשר יגרום לעלייה חדה, בלתי צפויה, בתביעות - עשוי לחייב מימוש נכסים משמעותי באופן מהיר ומכירתם במחירים שלא בהכרח ישקפו את שווי השוק שלהם.

חלק ניכר מהתחייבויותיה הביטוחיות במגזר ביטוח חיים אינן חשופות לסיכון הנזילות בגלל אופיים של חוזי הביטוח כמתואר להלן.

חוזים תלויי תשואה, בביטוח חיים - על פי תנאי החוזים זכאים בעליהם לקבל את שווי ההשקעות האמורות ותו לא. לפיכך אם ערך ההשקעות ירד מכל סיבה שהיא תהיה במקביל ירידה זהה בגובה התחייבויות הקבוצה.

חוזים שאינם תלויי תשואה, בביטוח חיים - על פי תנאי החוזים, זכאים בעליהם לקבל תשואה מובטחת. ההתחייבות בגין חוזים אלה ליום 31 בדצמבר, 2010 הינה בסך של 4,947 אלפי ש"ח המהווה 29% מתיק ביטוח החיים. (שנה קודמת 4,616 מיליוני ש"ח המהווה 30% מתיק ביטוח החיים). חוזים אלו מגובים בעיקרם באגרות חוב מיועדות (ח"ץ) המונפקות על ידי מדינת ישראל. הקבוצה זכאית לממש אג"ח אלו בעת שנדרש פדיון הפוליסות האמורות.

קופות גמל מבטיחות תשואה - על פי תנאי הקופה, זכאים העמיתים לקבל תשואה מוסכמת. ההתחייבות בגין קופות אלה ליום 31 בדצמבר, 2010 הינה בסך של 4,342 מיליוני ש"ח (שנה קודמת 4,184 מיליוני ש"ח). התחייבויות אלה מגובות בעיקרן בפיקדונות החשב הכללי. הקבוצה זכאית לממש פיקדונות אלו בעת שמתבצע פדיון כספים ע"י העמיתים.

סיכון הנזילות של הקבוצה נובע, אפוא, בעיקר מיתרת הנכסים שאינם אגרות חוב מיועדות ואינם כנגד חוזים תלויי תשואה. יתרת הנכסים ליום 31 בדצמבר, 2010 הינה בסך 8.3 מיליארד ש"ח (שנה קודמת 7.2 מיליארד ש"ח).

מתוך יתרת הנכסים האמורה, ליום 31 בדצמבר, 2010 סך של כ- 5.3 מיליארד ש"ח הינם נכסים סחירים (ליום 31 בדצמבר, 2009 4.3 מיליארד ש"ח), הניתנים למימוש בזמן קצר יחסית, תלוי בתנאי הנזילות של שוקי ההון.

על פי תקנות דרכי ההשקעה על חברת הביטוח להחזיק בנכסים נזילים (דהיינו אגרות חוב ממשלתיות או מזומנים ושווי מזומנים) בסכום שלא יפחת מ-15% מההון הנדרש. ליום 31 בדצמבר 2010 ו-2009, חברות הביטוח המאוחדות עמדו בדרישת התקנות.

ועדת השקעות דנה מדי רבעון בהתאמת הנכסים מול ההתחייבויות ומפקחת על קיומם של נכסים נזילים למימוש צרכי הנזילות של הקבוצה הנובעים מהפריסה הצפויה של התחייבויותיה. ראה ניתוח להלן.

ב. ניהול נכסים והתחייבויות

הקבוצה מנהלת את נכסיה והתחייבויותיה בהתאם לדרישות חוק הפיקוח על תקנותיו.

הטבלאות להלן מרכזות את מועדי הפירעון המשוערים של סכומי ההתחייבויות הביטוחיות והפיננסיות הבלתי מהוונות של הקבוצה. היות ומדובר בסכומים בלתי מהוונים הרי שאין התאמה בינם לבין יתרות ההתחייבויות הביטוחיות והפיננסיות בדוח על המצב הכספי.

מועדי הפירעון המשוערים של ההתחייבויות בביטוח חיים ובריאות נכללו בטבלאות כדלקמן:

כספי חסכון - מועדי פירעון חוזיים, דהיינו גיל הפרישה, ללא הנחות ביטולים, בהנחה שכל החיסכון יימשך כהוני ולא כקצבה.

גמלאות בתשלום, אכ"ע בתשלום וסיעודי בתשלום - על בסיס אומדן אקטוארי. תביעות תלויות ואחר - נכללו תחת העמודה "ללא מועד פירעון מוגדר".

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

3. סיכוני נזילות (המשך)

ב. ניהול נכסים והתחייבויות (המשך)

- מועדי הפירעון המשוערים של ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי נכללו בטבלאות כדלקמן:
- התחייבויות ביטוחיות שהוערכו ע"י האקטואר - על בסיס אומדן אקטוארי.
 - הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה - נפרסה על בסיס אומדן אקטוארי.
 - עודף הכנסות על הוצאות (צבירה) - נכללה בעמודת "ללא מועד פירעון מוגדר".

מועדי הפירעון של התחייבויות פיננסיות והתחייבויות בגין חוזי השקעה נכללו על בסיס מועדי הפירעון החוזיים. בחוזים בהן הצד שכנגד רשאי לבחור את עיתוי התשלום של סכום, ההתחייבות נכללת על בסיס המועד המוקדם ביותר שבו הקבוצה יכולה להידרש לשלם את ההתחייבות.

ג. ניתוח של מועדי פרעון של סכומי ההתחייבויות הפיננסיות והביטוחיות

התחייבויות בגין חוזי ביטוח חיים ובריאות (*)

סה"כ	ללא מועד פירעון מוגדר	מעל 15 שנים	מעל 10 שנים ועד 15 שנים	מעל 5 שנים ועד 10 שנים	מעל שנה ועד 5 שנים	עד שנה	
6,789,551	1,078,855	1,258,267	1,124,675	1,418,841	1,241,156	667,757	ליום 31 בדצמבר, 2010
6,475,363	980,368	1,323,547	1,128,596	1,344,330	1,152,612	545,910	ליום 31 בדצמבר, 2009

(*) לא כולל חוזים תלויי תשואה.

התחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי

סה"כ	ללא מועד פירעון מוגדר	מעל 5 שנים	מעל 3 שנים ועד 5 שנים	מעל שנה ועד 3 שנים	עד שנה	
4,332,706	435,080	727,437	664,430	1,249,546	1,256,213	ליום 31 בדצמבר, 2010
3,993,082	289,246	635,311	640,169	1,213,535	1,214,821	ליום 31 בדצמבר, 2009

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

3. סיכוני נזילות (המשך)

ג. ניתוח של מועדי פרעון של סכומי ההתחייבויות הפיננסיות והביטוחיות (המשך)

התחייבויות פיננסיות והתחייבויות בגין חוזי השקעה

סה"כ	מעל 15 שנים	מעל 10 שנים ועד 15 שנים	מעל 5 שנים ועד 10 שנים	מעל שנה ועד 5 שנים	עד שנה (*)	
אלפי ש"ח						
<u>ליום 31 בדצמבר, 2010</u>						
2,121,825	-	141,008	722,570	1,035,499	222,748	התחייבויות פיננסיות
4,368,179	-	-	-	-	4,368,179	התחייבויות בגין חוזי השקעה
1,108,792	-	-	-	-	1,108,792	התחייבויות בגין חוזי השקעה תלויי תשואה
<u>ליום 31 בדצמבר, 2009</u>						
2,058,293	-	137,437	726,222	1,036,003	158,631	התחייבויות פיננסיות
4,207,832	-	-	-	-	4,207,832	התחייבויות בגין חוזי השקעה
834,266	-	-	-	-	834,266	התחייבויות בגין חוזי השקעה תלויי תשואה

באור 35 - : ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכונים ביטוחיים

א. תיאור הסיכונים הביטוחיים העיקריים

סיכוני חיתום: הסיכון לשימוש בתמחיר שגוי כתוצאה מליקויים בתהליך החיתום ומהפער בין הסיכון שהוערך בעת התמחור וקביעת הפרמיה, לבין ההתרחשות בפועל, כך שהפרמיות הנגבות אינן מספיקות לכיסוי תביעות עתידיות והוצאות. הפערים עשויים לנבוע משינויים מקריים בתוצאות העסקיות ומשינויים בעלות התביעה הממוצעת ו/או בשכיחות התביעות כתוצאה מגורמים שונים.

הקבוצה מנהלת סיכון זה בשני אופנים עיקריים: (א) הגבלתו של הסיכון באמצעות תהליכי חיתום המותאמים לכל סוג מוצר ביטוחי (ב) העברתו של הסיכון לצד שלישי באמצעות חוזי ביטוח משנה.

סיכוני רזרבה: הסיכון להערכה לא נכונה של התחייבויות הביטוחיות אשר עלולה לגרום לכך שהרזרבות האקטואריות אינן מספקות לכיסוי כל התחייבויות והתביעות. המודלים האקטואריים על פיהם, בן היתר מעריכה הקבוצה את התחייבויות הביטוחיות, מבוססים על כך שדפוס ההתנהגות והתביעות בעבר מייצג את העתיד לקרות. חשיפת הקבוצה מורכבת מהסיכונים הבאים:

(א) סיכון מודל - הסיכון לבחירת מודל שגוי לתמחור ו/או להערכת ההתחייבויות הביטוחיות.

(ב) סיכון פרמטר - הסיכון לשימוש בפרמטרים שגויים וביניהם הסיכון שהסכום שישולם עבור סילוק ההתחייבויות הביטוחיות של הקבוצה, או שמועד סילוק ההתחייבויות הביטוחיות, יהיה שונה מזה הצפוי.

(ג) סיכון התהליך - סיכון שגם אם המודלים והפרמטרים מתאימים, ייתכן סטיות מקריות בפועל לעומת הערך הצפוי בשנה מסוימת.

הקבוצה מנהלת סיכון זה באמצעות עריכת סקירה מדוקדקת של דוחות האקטוארים ע"י ועדת המאזן שמטרתה הפחתת הסיכון של שימוש בהנחות או שיטות שגויות. בנוסף נערכות ביקורות של מבקר הפנים.

סיכון עיצוב המוצר: הסיכון שבתהליך עיצוב מוצרים חדשים או שינוי מוצרים קיימים, הקבוצה תיחשף לסיכונים שאינה רוצה להיחשף אליהם.

הקבוצה מנהלת סיכון זה באמצעות קיום תהליך מסודר של אפיון ופיתוח מוצר, סקירה של הסיכונים ואופן הטיפול בהם וניסוח חוזה ביטוח המשקף בצורה מדויקת את הסיכונים שהקבוצה מוכנה לקחת על עצמה מול המבוטח.

סיכון קטסטרופה: חשיפה לסיכון שאירוע בודד בעל השפעה רבה (קטסטרופה) כגון אסון טבע, מלחמה, טרור, נזקי טבע או רעידת אדמה, יביא להצטברות נזקים בהיקף גבוה. אירועי הקטסטרופה המהותיים אליהם חשופה הקבוצה בארץ הם מלחמה ורעידת אדמה.

הקבוצה מנהלת את סיכון הקטסטרופה בביטוח חיים באמצעות העברתו למבטח משנה בחו"ל במסגרת חוזה Cat Cover אשר מכסה גם ריסק מוות, נכות מוחלטת ואובדן כושר עבודה כתוצאה מאירוע קטסטרופלי כגון רעידת אדמה או מלחמה.

גודל ההפסד המרבי הצפוי בעסקי ביטוח כללי, כתוצאה מהחשיפה לנזק בודד גדול או הצטברות נזקים בגין אירוע רעידת אדמה בהסתברות של כ-0.2%, הוא כ- 2,852 מיליון ש"ח ברוטו (2.75% - 2.00% שיעור נזק מירבי - MPL) וכ- 63 מיליון ש"ח בשייר עצמי (בשנה קודמת 2,805 מיליון ש"ח חשיפה ברוטו ו- 73 מיליון ש"ח בשייר עצמי).

הקבוצה מנהלת סיכון זה באמצעות העברתו למבטחי משנה בחו"ל במסגרת חוזים יחסיים ו- חוזה Cat Cover המחודשים מדי שנה ע"פ רמת ה-MPL הרצויה בהינתן היקף והרכב תיק הפוליסות המכסות סיכון זה. הקבוצה מבצעת הערכה מחדש של הסיכון מדי שנה ע"פ הרכב תיק הפוליסות בפועל.

לעניין נתונים בדבר מוצרי הביטוח השונים אשר בגינם נוצרת למבטח חשיפה לסיכונים הביטוחיים המתוארים לעיל - ראה פירוט ההתחייבויות הביטוחיות לפי סוגי סיכונים ביטוחיים בסעיפים ב' ו-ג' להלן.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכונים ביטוחיים (המשך)

ב. ביטוח חיים ובריאות

1. תיאור המוצרים הביטוחיים והסיכונים הגלומים בהם

- (1) תכנית ביטוח מסוג עדיף ומסלולי השקעה - במוצר זה מרכיב החיסכון מזוהה. הסיכונים הגלומים בו הם סיכונים פיננסיים והשפעתם על דמי הניהול שהקבוצה גובה וסיכונים ביטוחיים כתוצאה מכיסויים המצורפים לפוליסה (מוות, א.כ.ע., מחלות קשות וסיעודי): תמותה, תחלואה, קטסטרופה וסיכונים אחרים כמו סיכון הוצאות וסיכון ביטולים.
- (2) תכנית ביטוח מסוג מעורב - במוצר זה מרכיב החיסכון משולב במרכיב המוות. במוצר זה גלומים אותם סיכונים המתוארים בפסקה (1) לעיל.
- (3) תכנית המבטיחה קצבה מובטחת הסיכונים הגלומים במוצר זה הם: סיכון אריכות חיים וסיכון הוצאות.
- (4) תוכניות ביטוח חיים אחרות כוללות מוצרי סיכון טהור (אובדן כושר עבודה, מקרה מוות, סיעודי, מחלות קשות, נכויות וכו') נמכרות כפוליסות עצמאיות או שהן מצורפות לפוליסות אחרות. הסיכונים הגלומים במוצר זה זהים לסיכונים המתוארים בפסקה (1) לעיל.
- (5) תוכניות ביטוח בריאות - תוכניות אלה כוללות כיסויים של ניתוחים (שלא מכוסים בסל הבריאות הממשלתי) ותרופות שאינן בסל התרופות. הסיכונים העיקריים הגלומים במוצר זה הם: גידול בהוצאות רפואיות כתוצאה מהתקדמות טכנולוגיות, שינוי סל הבריאות הממשלתי וסיכון קטסטרופה (מגיפה המונית).
- (6) סיכונים נוספים אשר גלומים במוצרים אלה באופן גנרי (משותף לכולם) הם: שינויים בכללי חיתום אשר עלולים להביא לאי התאמה בין פרופיל הסיכון לבין התעריף, שינויים באקלים שיפוטי אשר עלולים להביא לעלייה בלתי צפויה בתדירות של תביעות או בעלות של תביעה ממוצעת, שינויים רגולטורים וסיכון מודל (סיכון רזרבות) אשר מתייחס לשימוש במודל לא מתאים לתמחור או לחישוב רזרבה או שימוש בפרמטרים לא נכונים.

2. אופן מדידת הסיכון הביטוחי

הקבוצה מודדת את הסיכונים הביטוחיים לשתי מטרות עיקריות:

- (1) תמחור המוצרים הביטוחיים אותם היא מוכרת.
 - (2) חישוב תרומת הסיכון הביטוחי לחישוב ההון הכולל הנדרש.
- מדידת הסיכונים לכל מוצר נעשית ע"י האקטואר אשר מנתח את התביעות (ע"פ נתונים שהצטברו בחברה ובהסתמך על מידע שמתקבל ממבטח המשנה), מעריך את צפי התביעות ויתר העלויות כגון הוצאות ועמלות וגוזר את התעריף המתאים למוצר ולאוכלוסיות השונות של המבוטחים הפוטנציאליים.
- מדידת הסיכון הכולל (לכל הפוליסות יחד) נעשית ע"פ מודל סטנדרטי למוצרי ביטוח בישראל. המודל מבוסס על ביצוע שינויים בגורמי הסיכון המשפיעים על ערכם ההוגן (ע"פ הערכה מיטבית) של ההתחייבויות הביטוחיות. לדוגמא, שינוי קיצוני בשיעורי התמותה שהונחו או שינוי פתאומי בשיעורי הביטולים שהונחו לצורך חישוב ההתחייבויות הביטוחיות. כמו כן, המודל מניח השפעה של אירוע קיצון (קטסטרופה) על גובה התחייבויות לפי פרמטרים שנקבעו מראש (גידול בתמותה ובתחלואה). יצוין, כי מדידת הסיכון מתחשבת בכך שלא כל הסיכונים מתממשים בו זמנית ולכן קיימות קורלציות בין הסיכונים השונים אשר מקטינות את הסיכון הכולל.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכונים ביטוחיים (המשך)

ב. ביטוח חיים ובריאות (המשך)

3. תיאור השיטות האקטואריות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות

- (1) תוכניות ביטוח מסוג "עדיף" ומסוג "מסלולי השקעה":
בתוכניות ביטוח מסוג "עדיף" ומסוג "מסלולי השקעה" קיים מרכיב חיסכון מזוהה. העתודה הבסיסית והעיקרית היא בגובה החיסכון שנצבר בתוספת תשואה בהתאם לתנאי הפוליסה כדלקמן:
קרן צמודה לתשואת תיק השקעות (חוזים תלויי תשואה).
קרן צמודה למדד בתוספת ריבית קבועה מובטחת או מזוכה בתשואה מובטחת כנגד נכסים מותאמים (חוזים מביטחי תשואה).
בגין מרכיבים ביטוחיים המצורפים לפוליסות אלו (אי כושר עבודה, מקרה מוות, סיעודי וכו') מחושבת התחייבות ביטוחית בנפרד כאמור להלן.
- (2) תוכניות ביטוח מסוג "מעורב" וכדומה ("מסורת"):
תוכניות ביטוח מסוג "מעורב" וכדומה משלבות מרכיב של סכום חסכון במקרה שהמבוטח נשאר בחיים בתום תקופת התוכנית עם מרכיב ביטוחי של סיכון מוות במשך תקופת התוכנית. בגין מוצרים אלה מחושבת התחייבות ביטוחית לכל כיסוי כהיוון של תזרים המזומנים בגין התביעות הצפויות, כולל תשלום בתום התקופה, בניכוי הפרמיות העתידיות הצפויות. חישוב זה מבוסס על ההנחות לפיהן תומחרו המוצרים ו/או על הנחות שהופקו מניסיון התביעות, כולל שיעורי הריבית (להלן - ריבית תעריפית), לוח התמורתה או התחלואה. החישוב נעשה בשיטה הידועה בשם "Net Premium Reserve", אשר אינה כוללת בזרם התקבולים הצפוי את המרכיב שהועמס בתעריף הפרמיות לכיסוי העמלות וההוצאות, ומנגד אינה מנכה את ההוצאות והעמלות הצפויות. בגין מוצרים מסורתיים תלויי תשואה מחושבת העתודה בהתאם לתשואה שהושגה בפועל בניכוי דמי ניהול.
- (3) התחייבויות לקצבאות בתשלום מחושבות בהתאם לתוחלת החיים הצפויה על בסיס לוחות תמותה עדכניים אשר נבנו בסיוע נתונים אשר פורסמו על-ידי אקטואר האוצר בחוזר המפקח.
- (4) התחייבויות בגין קצבאות המשולמות לכל החיים בגין פוליסות בתוקף (משולמות ומסולקות) שטרם הגיעו לשלב מימוש הגמלא או הגיעו לגיל פרישה וטרם התחיל התשלום בפועל, מחושבות בהתאם לחוזרי המפקח ולהסתברות למשיכת הגמלא ובהתאם לתוחלת החיים הצפויה על בסיס לוחות תמותה עדכניים. בעת עדכון לוחות התמותה נעשית הגדלה הדרגתית של ההתחייבויות לגמלא בהתחשב ברווחים הצפויים מהפוליסות עד הגיע המבוטחים למועד הפרישה. ככל שמקדמי הקצבה המובטחים בפוליסות גבוהים יותר, ההגדלה הנדרשת גבוהה יותר.
- (5) תוכניות ביטוח חיים אחרות כוללות מוצרי סיכון טהור (אובדן כושר עבודה, מקרה מוות, סיעודי, מחלות קשות, נכויות וכו') הנמכרות כפוליסות עצמאיות או שהן מצורפות לפוליסות עם תוכנית יסודית מסוג "עדיף", "מסלולי השקעה" או "מסורת". בגין תוכניות אלו מחושבת התחייבות אקטוארית. באובדן כושר עבודה וסיעודי החישוב נעשה על בסיס Net Premium Reserve. באובדן כושר עבודה השיטה לוקחת בחשבון שיעורי ביטולים שמרניים ואילו בסיעודי נלקח בחשבון ללא ביטולים.
- (6) בגין תביעות מתמשכות בתשלום, בביטוח סיעודי ובביטוח אובדן כושר עבודה, מחושבת התחייבות ביטוחית בהתאם למשך תקופת התשלום הצפויה, כשהיא מהוונת לפי שיעור הריבית התעריפית שבמוצר.
- (7) ההתחייבות הביטוחית בגין ביטוח קבוצתי מורכבת מהתחייבות בגין פרמיה שטרם הורווחה, עתודה לתביעות תלויות ו-IBNR (תביעות אשר אירעו אך טרם דווחו), עתודה להמשכיות, הפרשה להשתתפות ברווחים והפרשה להפסדים עתידיים, ככל שנדרשת.
- (8) ההתחייבות בגין תביעות תלויות בביטוח חיים כוללות הפרשות לתביעות שטרם שולמו, כולל IBNR, בכל הענפים חוץ מסייעודי ואובדן כושר עבודה.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכונים ביטוחיים (המשך)

ב. ביטוח חיים ובריאות (המשך)

3. תיאור השיטות האקטואריות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות (המשך)

(9) התחייבויות בגין פוליסות בריאות הינן ממספר סוגים, לקולקטיבים ולפוליסות פרט בנפרד:

- הפרשה לפרמיה בחסר שמחושבת כעודף (אם גבוה מאפס) של הערך הנוכחי של כל העלויות העתידיות פחות הערך הנוכחי של כל ההכנסות העתידיות, לפי סוג הכיסוי בהנחות שמרניות.
- תביעות תלויות, כולל הפרשה ל-IBNR והוצאות עקיפות לסילוק תביעות.
- עלות סעיף ההמשכיות בפוליסות קולקטיביות.
- השתתפות ברווחי פוליסות קולקטיביות שהצטברו וטרם שולמו.
- עתודת פרמיה במקרה שהפרמיה משולמת בתדירות פחותה מחודשית.

4. ההנחות העיקריות המשמשות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות

(1) שיעור ההיוון

בגין תוכניות ביטוח מסוג "מעורב" וכדומה ("מסורת") (ראה סעיף 3(2) לעיל) ומוצרי סיכון טהור (ראה סעיף 3(5) לעיל) עם פרמיה קבועה הריבית המשמשת להיוון הינה כדלקמן:

(א) בתוכניות ביטוח המגובות בעיקרן באגרות חוב מיועדות - בריבית בשיעורים של בין 3% ל-5% צמודה למדד; החלק שאינו מגובה באגרות חוב מיועדות - בריבית חסרת סיכון.

(ב) בתוכניות מבטיחות תשואה ומבטיחות מקדם קצבה שאינן מגובות באגרות חוב מיועדות (הושקו אחרי 2005) - ריבית חסרת סיכון.

(ג) בפוליסות המשלמות תשלומי סיעוד ואובדן כושר עבודה, הריבית המשמשת להיוון הינה כדלקמן:

- במידה והפיצוי אינו תלוי תשואה השיעור הוא 2.5%.
- פיצויים תלויי תשואה מהוונים בשיעור 3.1%.

שיעור ההיוון יכול להשתנות כתוצאה משינויים מהותיים בשיעור ריבית השוק לטווח ארוך.

(2) שיעורי תמותה ותחלואה

- שיעורי התמותה ששימשו לחישוב התחייבויות ביטוחיות בפוליסות מסוג מעורב ("קלאסי") בגין תמותה של מבטחים לפני הגיעם לגיל פרישה (לא כולל תמותה של מבטחים מקבלי קצבאות זקנה ומקבלי פיצוי חודשי, אי כושר עבודה או סיעוד) מבוססים בעיקר על טבלאות AM49/52.
- ההתחייבות לקצבאות המשולמות לכל החיים מחושבת בהתאם ללוחות תמותה עדכניים.

בהנחה שתהיה עליה בשיעור התמותה, עקב עלייה בשיעור התמותה בפועל לרמה העולה על ההנחה הקיימת, תביא לקיטון ההתחייבות לקצבאות המשולמות לכל החיים.

יצוין, כי קיימת מגמה של גידול בתוחלת החיים וקיטון בשיעור התמותה אשר נלקחת בחשבון לצורך קביעת הנחת התמותה המשמשת לחישוב ההתחייבות לקצבה שתשולם בעתיד.

- שיעורי התחלואה מתייחסים לשכיחות של מקרי תביעה בגין תחלואה ממחלות קשות, אובדן כושר עבודה, סיעוד, ניתוחים ואשפוז, נכות מתאונה וכיוצ"ב. שיעורים אלה ותקופת תשלום הקצבאות (לעניין ביטוח סיעוד ואי כושר עבודה) נקבעו על בסיס ניסיון מנורה ביטוח או מחקרים של מבטחי משנה.

ככל שההנחה לגבי שיעור התחלואה תעלה כך תגדל ההתחייבות הביטוחית בגין תחלואה ממחלות קשות, אובדן כושר עבודה, סיעוד, ניתוחים ואשפוז, נכות מתאונה.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכונים ביטוחיים (המשך)

ב. ביטוח חיים ובריאות (המשך)

4. ההנחות העיקריות המשמשות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות (המשך)

(3) שיעורי נטילת גמלא

חוזי ביטוח חיים הכוללים מרכיב חיסכון, התנהלו, בגין כספים שהופקדו משנת 2000 עד לסוף שנת 2007 בשני מסלולים אפשריים: מסלול הוני או מסלול קצבתי. לעניין פרמיות שהופקדו עד שנת 2000 רשאי המבוטח לבחור, במועד הפרישה, את המסלול המועדף עליו. היות וסכום ההתחייבות הביטוחית שונה בכל אחד משני המסלולים, נדרשת החברה להעריך את שיעור הפוליסות בהן יבחרו המבוטחים במסלול הקצבתי בשל ההשלכה לעניין העתודה הנדרשת בגין התחייבויות מסוג זה. שיעור זה נקבע על פי הנחות הפיקוח, תוך התאמה לניסיון שנצבר במנורה ביטוח. יצוין, כי החל משנת 2008 כמעט כל התוכניות הן לקצבה.

(4) שיעורי ביטולים

שיעור הביטולים משפיע על ההתחייבויות הביטוחיות בגין חלק מביטוחי הבריאות וביטוחי אובדן כושר עבודה וכן על קצבאות המשולמות לכל החיים בתקופה שלפני התחלת התשלומים. ביטולי חוזי ביטוח יכולים לנבוע מביטול פוליסות היזום על ידי החברה עקב הפסקת תשלומי הפרמיות או פדיונות פוליסות לבקשת בעליהן. ההנחות לגבי שיעורי הביטולים מבוססות על ניסיון החברה לגבי משך החיים של המוצר ומסגרות מכירה בהתאם לסוג המוצר.

(5) שיעורי המשכיות

בביטוחי בריאות וביטוחים סיעודיים קבוצתיים בהם זכאים המבוטחים להמשיך ולהיות מבוטחים באותם תנאים במקרה בו החוזה הקולקטיבי לא יחודש או שהמבוטח פורש מהקבוצה, קיימת לחברה התחייבות המבוססת על הנחות לגבי שיעורי המשכיות של הביטוחים הקולקטיביים ושיעורי המשכיות של החוזים עם המבוטחים לאחר סיום החוזה הקולקטיבי.

ככל ששיעור ההסתברות שהחוזה הקולקטיבי לא יחודש, גדל (שיעור המשכיות גבוה יותר) כך גדלה ההתחייבות הביטוחית עקב המשך ביטוח בתנאים קודמים ללא התאמת החיתום לשינוי במצבו הבריאותי של המבוטח.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכונים ביטוחיים (המשך)

ב. ביטוח חיים ובריאות (המשך)

4. ההנחות העיקריות המשמשות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות (המשך)

מבחני רגישות בביטוח חיים ובריאות *

ליום 31 בדצמבר, 2010:

שיעור תמותה		שיעור תחלואה		שיעור הביטולים (פידיונות, סילוקים והקטנות)		רווח (הפסד)
-10%	+10%	-10%	+10%	-10%	+10%	
אלפי ש"ח						
(50,373)	(719)	12,891	(50,911)	(11,498)	4,805	

ליום 31 בדצמבר, 2009:

שיעור תמותה		שיעור תחלואה		שיעור הביטולים (פידיונות, סילוקים והקטנות)		רווח (הפסד)
-10%	+10%	-10%	+10%	-10%	+10%	
אלפי ש"ח						
(42,079)	(5,661)	11,196	(43,623)	(9,949)	4,217	

(* ניתוחי הרגישות מבוססים על הערך בספרים ולא על שווי כלכלי. לפיכך, כאשר יש שיפור בתמותה או בתחלואה והתוצאה הכלכלית המתקבלת בניתוח הרגישות מביאה להקטנת העתודה המחושבת ביחס לתמחור הכיסוי המקורי, אזי מטעמי שמרנות, הרווח שנוצר בגובה הפרש העתודה אינו נלקח בחשבון.)

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכונים ביטוחיים (המשך)

ג. ביטוח כללי

1. תיאור המוצרים הביטוחיים והסיכונים הגלומים בהם

הסיכונים הגלומים במוצרי הביטוח הכללי באופן גנרי (משותף לכל הענפים) הם: תנודתיות בחומרת התביעה ובשכיחותה (מספר גורמים משפיעים על אי וודאות זו - עיכוב בדיווח על תביעות, אקלים שיפוטי, שינויי חקיקה, תביעות גדולות), סיכון מודל (סיכון זרבה), סיכון ריכוז חשיפה.

(א) רכב חובה

ביטוח רכב חובה הינו ביטוח סטטוטורי אשר מהווה תנאי מוקדם הכרחי לשימוש ברכב מנועי. פוליסת ביטוח חובה, בהתאם לפקודת ביטוח רכב מנועי, מעניקה כיסוי לבעל הרכב והנוהג בו, מפני כל חבות שהם עלולים לחוב לפי חוק הפיצויים ומפני חבות אחרת שהם עלולים לחוב בשל נזק גוף שנגרם לנהג הרכב, לנוסעים בו או להולכי הרגל שנפגעו כתוצאה מהשימוש ברכב מנועי. הכיסוי הביטוחי בתחום רכב חובה קבוע ואחיד בין חברות הביטוח. תביעות ברכב חובה מתאפיינות ב "זנב ארוך" LONG TAIL דהיינו לעיתים חולף זמן רב ממועד קרות האירוע ועד מועד הסילוק הסופי של התביעה. על פי תיקון לחוק ההסדרים משנת 2010 ואילך ההוצאות הרפואיות הוצאו מכיסוי פוליסת חובה ושולמו על ידי קופות החולים.

(ב) רכב רכוש

פוליסת ביטוח רכב רכוש כוללת כיסויים בגין נזק עצמי הנגרם לרכב המבוטח, גניבה, וכן נזק רכוש הנגרם על ידי הרכב המבוטח לצד שלישי. ניתן לרכוש פוליסה לנזק לצד ג' בלבד או בשילוב עם כיסויים נוספים. הפוליסה התקנית קובעת נוסח ותנאים מינימליים לביטוח מקיף לרכב אשר חברת ביטוח יכולה לשנותם רק אם השינוי הוא לטובת המבוטח. התעריף לביטוח רכב רכוש אינו אחיד ותלוי במספר משתנים, כגון: סוג וערך הרכב המבוטח, ניסיון התביעה המצטבר שלו, גילו של הנהג והגבלת מספר הנהגים הרשאים לנהוג ברכב. ע"פ רוב, תביעות בגין פוליסות אלו מתבררות בסמוך למועד קרות מקרה הביטוח.

1. רכב מקיף (פרטי ומסחרי לרבות משאיות) - כיסוי בגין נזק לרכב כתוצאה מתאונה, נזק לרכב כתוצאה מאש, גניבת הרכב, נזק שנגרם תוך כדי גניבת הרכב, נזק שנגרם כתוצאה מנזקי טבע (שיטפון, סערה, שלג וברד), נזק לרכב כתוצאה ממעשה זדון (למעט על ידי המבוטח או מי מטעמו), נזק שגרם הרכב לרכוש של צד שלישי.

2. ביטוח מקיף ללא כיסוי תאונות - כיסוי ביטוחי של כל הסיכונים המפורטים בס"ק א' לעיל, למעט סעיף נזק כתוצאה מתאונה.

3. ביטוח מקיף ללא כיסוי גניבה - כיסוי ביטוחי של כל הסיכונים המפורטים בס"ק א' לעיל, למעט גניבת הרכב.

4. ביטוח אחריות כלפי צד שלישי - הגנה על המבוטח מפני אחריותו לנזקים שנגרמו לרכוש של צד שלישי כתוצאה משימוש ברכבו.

5. ביטוח אופנועים.

6. בנוסף לכיסוי הבסיסי, הקבוצה מאפשרת למבוטח להרחיב את הכיסוי כדלקמן: כיסוי לנזקי רעידת אדמה, רכב חדש תמורת הישן שנגנב (לרכבים משנות דגם אחרונות בלבד ולמקרה ביטוח של אובדן גמור), ביטוח רדיו טייפ או רדיו דיסק חליפי, ביטוח שבר שמשות, שירותי גרירה ומתן רכב חליפי. בנוסף, קיים מסלול ייחודי לכלי רכב פרטיים בלבד, המאפשר סל רחב יותר של שירותים והטבות למבוטח, עם אפשרות לפרמיה מוזלת.

באור 35 - : ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכונים ביטוחיים (המשך)

ג. ביטוח כללי (המשך)

1. תיאור המוצרים הביטוחיים והסיכונים הגלומים בהם (המשך)

(ג) חבויות ואחרים

תביעות בחבויות מתאפיינות ב"זנב ארוך" LONG TAIL דהיינו לעיתים חולף זמן רב ממועד קרות האירוע ועד מועד הסילוק הסופי של התביעה.

1.ג. ביטוח חבות מעבידים - כיסוי למבוטח בגין אחריותו לנזקי גוף הנגרמים לעובד בשל ותוך כדי עבודתו אצל המבוטח. החבות המכוסה היא חבות לפי פקודת הנזיקין או לפי חוק האחריות למוצרים פגומים, התש"ם-1980, והביטוח הינו שיורי, מעל הכיסוי לפי חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995. הביטוח נערך בדרך כלל על בסיס אירוע. דמי הביטוח נקבעים כפונקציה של מספר משתנים, כאשר המרכזיים שבהם - מספר העובדים המועסקים, היקף שכר העבודה השנתי שמשלם המעסיק, סוג פעילות המעסיק, גבול האחריות הרצוי, ניסיון התביעות של המבוטח, אמצעי ההגנה הקיימים בעסק וכדומה. ביטוח זה נערך בדרך כלל על בסיס אירוע. הגשת התביעה יכולה להיעשות לאחר תקופת הביטוח בתוך תקופת ההתיישנות.

2.ג. ביטוח צד שלישי - הפוליסה לביטוח אחריות כלפי צד שלישי מכסה את חבותו של המבוטח על פי כל דין, בגין נזקי גוף או רכוש שנגרמו לצד שלישי שאינו עובד המבוטח בשל נזק שנגרם מאירוע תאונתי אשר התרחש במהלך תקופת הביטוח בקשר עם הפעילות בגינה רכש המבוטח את הכיסוי הביטוחי. ביטוח זה נערך בדרך כלל על בסיס אירוע. דמי הביטוח נקבעים כפונקציה של מספר משתנים, כאשר המרכזיים שבהם - עיסוק המבוטח, היקף פעילות המבוטח, גבול האחריות הרצוי, ניסיון התביעות של המבוטח, חשיפה למפגעים או סיכונים סביבתיים, אמצעי ההגנה הקיימים בעסק וכדומה.

3.ג. ביטוח אחריות מקצועית - ביטוח המכסה את חבותו של בעל מקצוע בגין כשל בביצוע חובתו המקצועית שתוצאתו נזק לצד שלישי, בין אם הינו לקוח של המבוטח ובין אם לאו. ביטוח אחריות מקצועית נערך על בסיס הגשת תביעה. הכיסוי בפוליסה מוגבל לאירועים תאונתיים ואינו מכסה מעשים מכוונים של המבוטח. המשתנה העיקרי המשפיע על דמי הביטוח הוא עיסוקו של המבוטח, כאשר גם להיקף הפעילות, גבול האחריות הרצוי, ותק במקצוע, מספר העובדים, מחזור ההכנסות, ניסיון התביעות של המבוטח והתחום הטריטוריאלי של הכיסוי והשיפוט השפעה ניכרת על תעריף דמי הביטוח.

4.ג. ביטוח אחריות המוצר - ביטוח המכסה את חבותו של המבוטח בגין נזק שנגרם על ידי מוצרים שיוצרו על ידו, לאחר שפסקו מלהיות בחזקתו. ביטוח זה נערך על בסיס הגשת תביעה. המשתנה העיקרי המשפיע על דמי הביטוח הוא עיסוקו של המבוטח, כאשר גם להיקף הפעילות, קיום פעילות ייצוא, התקופה הרטרואקטיבית הנדרשת, גבול האחריות הרצוי, ניסיון התביעות של המבוטח והתחולה הטריטוריאלי של הכיסוי השפעה על תעריף דמי הביטוח

5.ג. ביטוח דירקטורים ונושאי משרה - ביטוח המכסה דירקטורים ונושאי משרה בשל חבות חוקית שהופרה על ידי הדירקטורים ונושאי המשרה בתוך תקופת הביטוח. הביטוח נערך על בסיס הגשת התביעה. החבות המכוסה היא בעיקרה מתוקף חוק החברות, המטיל חבות אישית על נושאי המשרה בחברה. בעלת הפוליסה בביטוח זה הינה הקבוצה, הרוכשת את הכיסוי עבור נושאי המשרה והדירקטורים המכהנים ו/או שכינהו בעבר והמוגדרים כמבוטחים.

דמי הביטוח בענפי החבויות שתוארו מתבססים על מספר משתנים, בהתאם לסוג הכיסוי, כאשר המרכזיים מביניהם: גבול האחריות הרצוי, ניסיון התביעות של המבוטח, תחום העיסוק של הקבוצה, הרכב בעלי המניות, המבנה והחוסן הפיננסיים של הקבוצה והיות הקבוצה ציבורית או פרטית.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכונים ביטוחיים (המשך)

ג. ביטוח כללי (המשך)

1. תיאור המוצרים הביטוחיים והסיכונים הגלומים בהם (המשך)

(ג) חבויות ואחרים (המשך)

6.ג. כלי טיס וכלי שיט - ביטוח המכסה נזק או אבדן הקשורים לסיכוני תעופה או שיט. ביטוח כלי שיט מכסה גופי אניות; ביטוח כלי טיס כולל ביטוח גופי מטוסים וביטוח תאונות נסיעה.

7.ג. ביטוח ערבויות ביצוע וערבויות פיננסיות: הקבוצה משווקת ערבויות ביצוע שמהותן התחייבויות לשיפוי המוטב בגין הפרת התחייבות המבוטח כלפיו. הפוליסות מונפקות לטובת מזמיני עבודה בפרויקטים ומיועדות להבטיח עמידה בהתחייבויותיהם של קבלנים, יזמים וגופים גדולים נוספים בביצוע פרויקטים, כפי שסוכמו בין הצדדים. בנוסף, הקבוצה משווקת ערבויות פיננסיות שמהותן התחייבות לשיפוי המוטב בגין הפרת התחייבות פיננסית של המבוטח כלפיו.

8.ג. ביטוח ערבות חוק המכר: הקבוצה משווקת ביטוח המכסה את השקעתם של רוכשי יחידות דיור כנגזר מחוק המכר (דירות) תשל"ג 1973 וחוק המכר (דירות) (הבטחת השקעות רוכשי דירות), התשל"ה - 1974. ביטוח זה תואם את ההנחיות בחוק המכר ולרוב תקופת הביטוח שלו ארוכה (מעל שנה). הסיכון בפוליסות אלו הולך ופוחת עם הזמן כתוצאה מהתקדמות הבנייה וקבלת החזקה בנכס. בהתאם להוראות הפיקוח, ההכרה ברווח מהכנסות הקבוצה מענף זה נדחות לתקופה של 5 שנים. הקבוצה מנפיקה פוליסות אלו לקבלנים, בין אם באמצעות שיווק ישיר לקבלן או באמצעות בנקים המספקים מימון לפרוייקט הבנייה.

(ד) ביטוח רכוש

1.ד. ביטוח דירות (מקיף דירות) - ביטוח מבנה דירה וביטוח תכולת דירה למגורים. תקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח דירות ותכולתן), התשמ"ו-1986 (להלן לצורך סעיף זה: "התקנות") מגדירות את סוג הכיסוי הביטוחי המינימלי למבנה דירה ותכולתה, כהגדרתן בתקנות (להלן: "הפוליסה התקנית דירה"). על פי התקנות, ביטוח דירות כולל כיסוי לתכולה ולמבנה כנגד סיכוני אש, פריצה, כיסוי נזקי טבע, רעידת אדמה ונזקי צנרת. חברת הביטוח יכולה לשנות את הפוליסה התקנית דירה רק אם השינוי הינו לטובת המבוטח. למבוטח ניתנת אפשרות לוותר בכתב על כיסוי לרעידת אדמה. במרבית המקרים, תביעות בגין פוליסות אלו מתבררות בסמוך למועד קרות מקרה הביטוח.

2.ד. אובדן רכוש ומקיף בתי עסק - ביטוחים המכסים אבדן רכוש שאינו דירת מגורים ותכולתה או רכב מנועי (למשל סחורות, מכונות, ציוד, מפעלים וכו'). ביטוח בתי עסק כולל כיסוי לתכולה ולמבנה כנגד סיכוני אש, פריצה, כיסוי נזקי טבע ורעידת אדמה. ניתן לרכוש בביטוחים אלה כיסוי לנזק תוצאתי של אובדן רווחים.

3.ד. ביטוח משכנתאות - כולל ביטוח מבנה עבור לווים הנוטלים משכנתא למימון רכישת דירות. פוליסות אלו משועבדות לטובת המלווה. ביטוח זה נמכר בדרך כלל בשילוב עם ביטוח חיים (ריסק) לכיסוי יתרת ההלוואה במקרה של מות המבוטח.

4.ד. ביטוח ימי - ביטוח ימי מכסה הובלת מטענים בים ובאוויר.

5.ד. מטענים בהובלה - ביטוח המכסה אובדן או נזק למטען הנגרם במסגרת הובלה יבשתית

6.ד. ביטוח הנדסי (ביטוח שבר מכני) - ביטוח המכסה נזקים לציוד הנובעים מהפעלתו, בניגוד לנזקים הנגרמים על ידי גורמים חיצוניים בלתי תלויים.

באור 35 - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכונים ביטוחיים (המשך)

ג. ביטוח כללי (המשך)

1. תיאור המוצרים הביטוחיים והסיכונים הגלומים בהם (המשך)

(ד) ביטוח רכוש (המשך)

- ד.7. ביטוח הנדסי (עבודות קבלניות) - כיסוי לעבודות קבלניות, ציודן וחומרים, מפני נזק תאונתי.
- ד.8. ביטוח הנדסי (עבודות הקמה) - כיסוי לעבודות הקמה של מערכות מכניות, ציודן וחומרים, מפני נזק תאונתי.
- ד.9. ביטוח ציוד אלקטרוני - כיסוי לנזק תאונתי, למערכות מתח נמוך ולכיסוי הוצאות שחזור מידע מחשבים ושכירת ציוד חלופי.
- ד.10. ביטוח סיכוני טרור - ביטוח שירוי (מעל תקבולי מס רכוש) המכסה נזק פיזי לרכוש ואובדן רווח גולמי בשל מעשה טרור.
- ד.11. ביטוח דמי מחלה: כיסוי חבותו של המבוטח (המעסיק) כלפי עובדיו לתשלום ימי מחלה. חבות המעביד לתשלום כפופה להוראות הדין (חקיקה, תקנות, הסכמים קיבוצים וצווי הרחבה) לעניין זכויות עובדים.

2. אופן מדידת הסיכון הביטוחי

החברה מודדת את הסיכונים הביטוחיים לשתי מטרות עיקריות:

- תמחור המוצרים הביטוחיים אותם היא מוכרת.
 - תרומת הסיכון הביטוחי לחישוב ההון הכולל הנדרש.
- מדידת הסיכונים הביטוחיים לכל מוצר ומוצר נעשית ע"י האקטואר אשר מנתח את התביעות, מעריך את צפי התביעות, הסטייה מהצפי וגוזר את התעריף המתאים למוצר ולאוכלוסיות השונות של המבוטחים הפוטנציאליים.
- מדידת הסיכון הכולל (לכל הפוליסות יחד) נעשית ע"פ מודל סטנדרטי שפותח באירופה עבור חברות ביטוח והותאם למוצרים של ענף הביטוח בישראל. המודל מבוסס על פרמטרים של היקף פרמיות, היקף זרבות (המחושבות על בסיס הנחות מיטביות - לא שמרניות), שיעורי הפסד (Loss Ratios), סטיות תקן של קבוצות מוצרים בעלי מאפיינים דומים. כמו כן המודל מניח השפעה של אירוע קיצון (רעידת אדמה) על הון החברה לפי פרמטרים שנקבעו מראש. לבסוף מדידת הסיכון מתחשבת בכך שלא כל הסיכונים מתממשים בו זמנית בכל הענפים ולכן קיימות קורלציות בין ענפי הביטוח השונים אשר מקטינות את הסיכון הכולל.

3. תיאור השיטות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות

ההתחייבויות בגין חוזי ביטוח כללי כוללות את המרכיבים העיקריים הבאים:

- הפרשה לפרמיה שטרם הורווחה.
 - תביעות תלויות כולל הפרשה להוצאות עקיפות.
 - הפרשה לפרמיה בחסר.
 - ובניכוי - הוצאות רכישה נדחות.
- ההפרשה לפרמיה שטרם הורווחה והוצאות הרכישה הנדחות מחושבות באופן אריתמטי יחסי לתקופה שמעבר לתאריך הדוח ולכן אינן מושפעת מגורמי סיכון כלשהן. ראה גם באור 2(1)2 - מדיניות חשבונאית.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכונים ביטוחיים (המשך)ג. ביטוח כללי (המשך)3. תיאור השיטות האקטואריות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות (המשך)

בהתאם להוראות המפקח התביעות התלויות מחושבות על ידי אקטואר על-פי שיטות אקטואריות מקובלות המתבססות בעיקרן על ניסיון העבר של קבוצת הסיכונים הנבדקת, ומתחשבות בהתפתחות של התשלומים תשלומי התביעות וכן בהתפתחות של עלות התביעות (תשלומי תביעות וההערכות הפרטניות של התביעות התלויות). בנוסף, לעיתים ההערכה מושפעת גם משינוי בחומרת התביעות בקבוצת הסיכון הרלוונטית. הערכת התביעות התלויות נעשתה ברמת הברוטו וברמת ביטוח המשנה בנפרד. השיבובים וכן ההשתתפות העצמית שתיגבה מהמבוטחים, מחושבים על בסיס ניסיון העבר המשתקף בנתוני המודל האקטוארי.

כמו-כן, נכללות הערכות איכותיות באשר לשינוי מגמות בעתיד לגבי גורמי סיכון שונים. גורמי סיכון פנימיים לדוגמא: שינויים בתמהיל התיק, שינויים במדיניות החיתום ושינויים בנהלי הטיפול בתביעות. גורמי סיכון חיצוניים לדוגמא: פסיקה משפטית, חקיקה וכדו'. כאשר שינויים כאמור לעיל, לא באו לידי ביטוי באופן מלא בניסיון העבר, האקטואר מעדכן את המודלים ו/או מבצע הפרשות ספציפיות על סמך הערכות סטטיסטיות ו/או משפטיות לפי העניין.

בענפים בהם אין מודל סטטיסטי מתאים, ההתחייבויות הביטוחיות נקבעת (בברוטו ובשייר) על סמך חוות דעת מומחי הקבוצה, ובהתאם להמלצות יועציהם המשפטיים.

חלקם של מבטחי המשנה בתביעות התלויות נאמד בהתחשב בסוג ההסכם (יחסי/בלתי יחסי), ניסיון התביעות בפועל והפרמיה שהועברה למבטחי משנה.

הערכת התביעות התלויות עבור חלק הקבוצה במאגר הישראלי לביטוחי רכב (להלן - הפול) התבססה על חישוב שבוצע על ידי הפול.

לצורך הערכת התביעות התלויות נעשה שימוש במודלים האקטוארים המפורטים להלן, בשילוב ההנחות השונות. בחירת השיטה האקטוארית המתאימה לכל ענף ביטוח, סוג אירוע ולכל שנת אירוע/פתיחה, נעשית על פי שיקול דעת בהתאם למידת ההתאמה של השיטה למקרה ולעיתים נעשה שילוב בין השיטות השונות. במקרים מסוימים האקטואר מעדכן את המודלים בגין מגמות, פסיקה, שינויי חקיקה או גורמים אחרים שעשויים להשפיע על התביעות בעתיד, באופן שונה מאשר התפתחות בעבר.

בכדי להעריך את ההתפתחות הצפויה לתביעות הקיימות והעתידיות התביעות התלויות חושבו על בסיס שיטות אקטואריות מקובלות כמפורט להלן:

שיטת chain ladder: המתבססת על התפתחות התביעות ההיסטוריות בהיבטים שונים (התפתחות התשלומים ו/או התפתחות עלות התביעות, התפתחות כמות התביעות ועוד).

שיטת הממוצעים: לעיתים, כאשר ניסיון התביעות בתקופות האחרונות אינו בשל מספיק, משתמשים בחומרות היסטוריות בקבוצות הרלוונטיות תוך התייחסות למגמה אם קיימת כזו. שיטה זו מתבססת על חישוב סכום ממוצע לתביעה פתוחה או סגורה (חומרת התביעה), ולפעמים מתחשבת גם במשך הזמן מיום פתיחת התביעה ועד לסילוקה/סגירתה.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

4. סיכונים ביטוחיים (המשך)

ג. ביטוח כללי (המשך)

4. הנחות העיקריות המשמשות לחישוב ההתחייבויות הביטוחיות

- החישובים האקטואריים אינם כוללים הפחתה בשל היוון תשלומי התביעות העתידיות. מאידך, לא נכללה תוספת בעד מרווח לסיכון (סטיית תקן).
- בענפי החבויות בהם קיים מרכיב גדול של אי-וודאות, בעיקר בשל הניסיון המועט, הקבוצה נוקטת במידה מסוימת של שמרנות בבחירת ההערכה על בסיס אומדנים שהתקבלו מהשיטות האקטואריות השונות.

5. מידע לגבי שינוי מהותי שנעשה בהנחות האקטואריות

בשנה האחרונה לא נעשו שינויים מהותיים במודל האקטוארי.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

5. סיכוני אשראי

א. חלוקת נכסי חוב על פי מיקומם

ליום 31 בדצמבר, 2010			
סה"כ	שאינם סחירים אלפי ש"ח	סחירים (*)	
12,933,911	8,923,363	4,010,548	בארץ
687,991	242,782	445,209	בחו"ל
<u>13,621,902</u>	<u>9,166,145</u>	<u>4,455,757</u>	סך הכל נכסי חוב
ליום 31 בדצמבר, 2009			
סה"כ	שאינם סחירים אלפי ש"ח	סחירים (*)	
11,982,306	8,684,490	3,297,816	בארץ
646,015	181,733	464,282	בחו"ל
<u>12,628,321</u>	<u>8,866,223</u>	<u>3,762,098</u>	סך הכל נכסי חוב

(* נכסי חוב סחירים מסווגים בעיקר לקטגוריית זמינים למכירה ונמדדים בשווי הוגן. ראה גם ביאור פירוט הנכסים בחלוקה לדירוגים להלן.)

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

5. סיכוני אשראי (המשך)

ב. פירוט נכסים בחלוקה לדרגים

1. נכסי חוב

דירוג מקומי (*)				
ליום 31 בדצמבר, 2010				
ס"ח כ	לא מדורג	נמוך מ - BBB אלפי ש"ח	BBB עד A	AA ומעלה
2,084,305	-	-	-	2,084,305
1,926,243	173,130	137,309	807,572	808,232
4,010,548	173,130	137,309	807,572	2,892,537
6,108,845	-	-	-	6,108,845
1,054,178	-	34,157	395,808	624,213
1,107,184	-	-	13,538	1,093,646
79,460	6,794	6,748	24,939	40,979
62,739	3,350	-	26,368	33,021
27,429	-	-	-	27,429
439,729	42,074	3,704	174,721	219,230
43,799	34,057	-	7,737	2,005
8,923,363	86,275	44,609	643,111	8,149,368
12,933,911	259,405	181,918	1,450,683	11,041,905
260,552	-	23,053	123,459	114,040

נכסי חוב בארץ

נכסי חוב סחירים

אגרות חוב ממשלתיות

אגרות חוב קונצרניות

סך הכל נכסי חוב

סחירים בארץ

נכסי חוב שאינם סחירים

אגרות חוב ממשלתיות

אגרות חוב קונצרניות

פיקדונות בבנקים

פיננסיים ובמוסדות

פיננסיים

נכסי חוב אחרים לפי

בטחונות:

משכנתאות

הלוואות על פוליסות

הלוואות בשעבוד נדל"ן

בטחונות אחרים

לא מובטחים

סך הכל נכסי חוב שאינם

סחירים בארץ

סך הכל נכסי חוב בארץ

מזה - נכסי חוב

בדירוג פנימי (**)

(*) כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

(**) כל הסכומים המוצגים בשורה זו מייצגים נכסים שלא דורגו ע"י חברה חיצונית ודורגו ע"פ מודל הדירוג הפנימי של הקבוצה.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

5. סיכוני אשראי (המשך)

ב. פירוט נכסים בחלוקה לדרוגים (המשך)

1. נכסי חוב (המשך)

דירוג בינלאומי (*)					
ליום 31 בדצמבר, 2010					
סה"כ	לא מדורג	נמוך מ-BBB	BBB	A ומעלה	
אלפי ש"ח					
14,529	-	-	-	14,529	נכסי חוב בחו"ל
430,680	1,144	42,812	206,391	180,333	נכסי חוב סחירים
					אגרות חוב ממשלתיות
					אגרות חוב קונצרניות
445,209	1,144	42,812	206,391	194,862	סך הכל נכסי חוב סחירים בחו"ל
242,782	54,342	188,440	-	-	נכסי חוב שאינם סחירים
					בטחונות אחרים
687,991	55,486	231,252	206,391	194,862	סך הכל נכסי חוב בחו"ל

(*) כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

5. סיכוני אשראי (המשך)

ב. פירוט נכסים בחלוקה לדרוגים (המשך)

1. נכסי חוב (המשך)

דירוג מקומי *

ליום 31 בדצמבר, 2009

ס"ה כ	לא מדורג	נמוך מ - BBB אלפי ש"ח	BBB עד A	AA ומעלה	
					נכסי חוב בארץ
					נכסי חוב סחירים
1,619,252	-	-	-	1,619,252	אגרות חוב ממשלתיות
1,678,564	145,761	71,373	853,839	607,591	אגרות חוב קונצרניות
					סך הכל נכסי חוב סחירים בארץ
3,297,816	145,761	71,373	853,839	2,226,843	
					נכסי חוב שאינם סחירים
5,926,916	-	-	-	5,926,916	אגרות חוב ממשלתיות
1,099,672	2,061	37,876	448,170	611,565	אגרות חוב קונצרניות
					פיקדונות בבנקים
					פיננסיים ובמוסדות
998,519	-	-	15,503	983,016	פיננסיים
					נכסי חוב אחרים לפי בטחונות:
65,985	22,530	4,573	30,346	8,536	משכנתאות
77,332	206	35,932	6,144	35,050	הלוואות על פוליסות
28,915	-	-	1,515	27,400	הלוואות בשעבוד נדל"ן
423,903	24,375	4,966	131,559	263,003	בטחונות אחרים
63,248	60,564	-	2,414	270	לא מובטחים
					סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בארץ
8,684,490	109,736	83,347	635,651	7,855,756	
11,982,306	255,497	154,720	1,489,490	10,082,599	סך הכל נכסי חוב בארץ
					מזה - נכסי חוב בדירוג פנימי (**)
227,614	-	-	136,703	90,911	

(* כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

(**) כל הסכומים המוצגים בשורה זו מייצגים נכסים שלא דורגו ע"י חברה חיצונית ודורגו ע"פ מודל הדירוג הפנימי של הקבוצה.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

5. סיכוני אשראי (המשך)

ב. פירוט נכסים בחלוקה לדרוגים (המשך)

1. נכסי חוב (המשך)

דירוג בינלאומי (*)					
ליום 31 בדצמבר, 2009					
סה"כ	לא מדורג	נמוך מ-BBB	BBB	A ומעלה	
אלפי ש"ח					
7,764	-	-	-	7,764	נכסי חוב בחו"ל
456,518	1,456	30,834	225,207	199,021	נכסי חוב סחירים
					אגרות חוב ממשלתיות
					אגרות חוב קונצרניות
464,282	1,456	30,834	225,207	206,785	סך הכל נכסי חוב סחירים בחו"ל
181,733	46,827	120,423	14,483	-	נכסי חוב שאינם סחירים בטחונות אחרים
181,733	46,827	120,423	14,483	-	סך הכל נכסי חוב שאינם סחירים בחו"ל
646,015	48,283	151,257	239,690	206,785	סך הכל נכסי חוב בחו"ל

(*) כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

5. סיכוני אשראי (המשך)

ב. פירוט נכסים בחלוקה לדרוגים (המשך)

2. סיכוני אשראי בגין נכסים אחרים (בארץ)

דירוג מקומי				
ליום 31 בדצמבר, 2010				
לא	נמוך	BBB	AA	
מדורג	מ-BBB	עד A	ומעלה	סה"כ
אלפי ש"ח				
77,810	77,810	-	-	-
556	-	-	-	556
169,798	380	49,765	-	119,653
435,991	-	-	-	435,991
<u>684,155</u>	<u>78,190</u>	<u>49,765</u>	-	<u>556,200</u>

חייבים ויתרות חובה, למעט יתרות מבטחי משנה (*) נכסי מסים נדחים השקעות פיננסיות אחרות מזומנים ושווי מזומנים סה"כ

דירוג מקומי				
ליום 31 בדצמבר, 2009				
לא	נמוך	BBB	AA	
מדורג	מ-BBB	עד A	ומעלה	סה"כ
אלפי ש"ח				
88,967	84,825	-	70	4,072
484	-	-	-	484
122,924	-	50,275	-	72,649
530,440	-	-	-	530,440
<u>742,815</u>	<u>84,825</u>	<u>50,275</u>	<u>70</u>	<u>607,645</u>

חייבים ויתרות חובה, למעט יתרות מבטחי משנה (*) נכסי מסים נדחים השקעות פיננסיות אחרות מזומנים ושווי מזומנים סה"כ חשיפת אשראי לנכסים אחרים

(*) ראה ביאור מבטחי משנה להלן בסעיף 11.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

5. סיכוני אשראי (המשך)

ב. פירוט נכסים בחלוקה לדירוגים (המשך)

2. סיכוני אשראי בגין נכסים אחרים (בחו"ל)

דירוג בינלאומי				
ליום 31 בדצמבר, 2010				
	נמוך			A
סה"כ	לא מדורג	מ-BBB	BBB	ומעלה
אלפי ש"ח				
35,261	277	15	-	34,969

השקעות פיננסיות אחרות

דירוג בינלאומי				
ליום 31 בדצמבר, 2009				
	נמוך			A
סה"כ	לא מדורג	מ-BBB	BBB	ומעלה
אלפי ש"ח				
23,090	-	1,560	3,812	17,718

השקעות פיננסיות אחרות

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

5. סיכוני אשראי (המשך)

ג. מידע נוסף בדבר סיכוני אשראי

- (1) הקבוצה מבצעת דרוג אשראי לנכסי חוב לא סחירים ולא מדורגים ע"פ מתודולוגיה שגיבשה. על מנת לתקף את המתודולוגיה, הקבוצה בוחנת מעת לעת את הפערים, ככל שהם קיימים, בין דרוגים שבוצעו על ידה לבין דרוגים שבוצעו על ידי חברות דרוג חיצוניות. נכון לתאריך הדיווח נמצא כי הפערים שהיו בשנה קודמת בין הדירוגים הפנימיים לבין הדירוגים החיצוניים הצטמצמו. הדירוגים הפנימיים נוטים לשקף את האווירה בשוקים הפיננסיים ולכן במהלך שנת 2009 עלו, בעוד חברות הדירוג ביצעו הערכה מחדש של הדירוגים שלהם בעקבות המשבר הפיננסי בשנת 2008, ולכן פרסמו דירוגים חדשים נמוכים יותר. מהנתונים עולה כי ממוצע הדירוג הפנימי בכל ענף וענף דומה בעיקרו לממוצע הדירוג החיצוני.
- (2) הקבוצה מבצעת הערכה של הפסד אשראי כולל צפוי בתיקי הנכסים, על בסיס הערכות של הסתברויות לחדלות פירעון ושיעורי החזר ("Recovery").
- (3) קיים שוני בסולמות דרוג בין נכסי חוב בארץ לבין נכסי חוב בחו"ל. בכוונת הקבוצה להשתמש בסולם ההמרה שיפרסמו חברות הדירוג ע"פ הוראת הממונה על שוק ההון, ביטוח וחסכון. בדוח כספי זה מדווחים הדירוגים המקומיים בנפרד מהדירוגים הבינלאומיים.
- (4) מידע בדבר סיכוני אשראי בבאור זה אינו כולל את הנכסים עבור חוזים תלויי תשואה המוצגים בסעיף 6 להלן.
- (5) לעניין חשיפה למבטחי משנה ליום 31 בדצמבר, 2010 בסך 937 מיליון ש"ח (שנה קודמת 731 מיליון ש"ח) ראה סעיף 5 ו' להלן.
- (6) לעניין יתרות פרמיה לגבייה ליום 31 בדצמבר, 2010 בסך 525 מיליון ש"ח (שנה קודמת 528 מיליון ש"ח) ראה באור 11.

ד. גיול השקעות בנכסי חוב פיננסיים לא סחירים:

ליום 31 בדצמבר		
2009	2010	
אלפי ש"ח		
		נכסי חוב שערכם לא נפגם:
8,771,768	9,083,007	ללא פיגור
		בפיגור (*):
4,251	12,108	מתחת ל- 90 ימים
9,787	2,180	בין 90 ל- 180 ימים
36,672	2,319	מעל 180 ימים
8,822,478	9,099,614	סך הכל נכסי חוב שערכם לא נפגם
		נכסי חוב שערכם נפגם:
145,539	167,397	נכסים שערכם נפגם, ברוטו
101,794	100,866	הפרשה להפסד
43,745	66,531	סך הכל נכסי חוב שערכם נפגם, נטו
8,866,223	9,166,145	סך הכל נכסי חוב לא סחירים

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

5. סיכוני אשראי (המשך)

ה. פירוט החשיפה לענפי משק עבור השקעות בנכסי חוב פיננסיים סחירים ושאינם סחירים

ליום 31 בדצמבר, 2010

סיכון חוץ מאזני אלפי ש"ח	סיכון אשראי מאזני		ענף משק
	%	מסה"כ	
		אלפי ש"ח	
200,121	1.98	269,773	תעשייה
249,782	7.23	985,206	בינוי ונדל"ן
-	3.84	522,821	חשמל ומים
-	0.68	92,451	מסחר
-	2.80	381,374	השקעות ואחזקות
-	1.51	205,870	תקשורת ושרותי מחשב
-	13.88	1,890,199	בנקים
-	0.62	84,973	שירותים פיננסיים
35,313	0.91	124,199	שירותים עסקיים אחרים
-	2.88	391,859	אנשים פרטיים
-	3.42	465,498	אחר (ח"ל)
485,216	39.75	5,414,223	
-	60.25	8,207,679	אג"ח מדינה / פקדונות חשכ"ל
485,216	100.00	13,621,902	סך הכל

ליום 31 בדצמבר, 2009

סיכון חוץ מאזני אלפי ש"ח	סיכון אשראי מאזני		ענף משק
	%	מסה"כ	
		אלפי ש"ח	
174,746	1.68	212,185	תעשייה
212,617	7.63	964,367	בינוי ונדל"ן
-	3.15	397,272	חשמל ומים
-	0.34	42,640	מסחר
-	3.31	417,553	השקעות ואחזקות
-	0.04	4,616	מלונאות ותיירות
-	1.88	237,368	תקשורת ושרותי מחשב
-	13.53	1,709,030	בנקים
-	0.55	69,379	שירותים פיננסיים
22,245	1.19	150,815	שירותים עסקיים אחרים
-	2.87	363,019	אנשים פרטיים
-	4.01	506,145	אחר (ח"ל)
409,608	40.18	5,074,389	
-	59.82	7,553,932	אג"ח מדינה / פקדונות חשכ"ל
409,608	100.00	12,628,321	סך הכל

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

5. סיכוני אשראי (המשך)

1. מידע בדבר סיכוני אשראי בביטוח משנה

1. תיאור אופן ניהול סיכוני אשראי הנובעים מהחשיפה למבטחי משנה

הקבוצה מבטחת חלק מעסקיה בביטוח משנה, שרובו נעשה באמצעות מבטחי משנה בחו"ל. עם זאת, ביטוח המשנה אינו משחרר את הקבוצה מחובתה כלפי מבוטחיה על פי פוליסות הביטוח.

הקבוצה חשופה לסיכונים הנובעים מאי וודאות לגבי יכולת מבטחי המשנה לשלם את חלקם בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח (נכסי ביטוח המשנה) ואת חובותיהם בגין תביעות ששולמו.

הקבוצה חשופה לריכוז סיכון אשראי למבטח משנה בודד, עקב מבנה שוק ביטוח המשנה והכמות המוגבלת של מבטחי משנה בעלי דירוג מספק.

בהתאם להנחיית המפקח קובע דירקטוריון הקבוצה, אחת לשנה, מסגרות חשיפה מרביות למבטחי המשנה, עימם התקשרה ו/או תתקשר הקבוצה, המבוססות על דירוגם הבינלאומי. חשיפות אלו מנוהלות ברמת חוזה ביטוח המשנה. כלומר לכל חוזה נקבעת מגבלת חשיפה מקסימלית למבטח משנה בודד בהתאם לדירוג האשראי שלו. ככל שהדירוג נמוך יותר מגבלת החשיפה למבטח משנה בודד תהיה נמוכה יותר. באמצעות המגבלות משיגה הקבוצה תיק מבטחי משנה איכותי ומפוזר ובכך מגבילה את סיכון האשראי.

הקבוצה מבצעת מעקב אחר מצבו של מבטח המשנה בשוק העולמי, שינויים בדירוג האשראי שלו, וקיום התחייבויותיו הכספיות השוטפות. בנוסף, הקבוצה מבצעת הערכה פרטנית של היציבות הפיננסית של כל מבטח משנה ויכולתו לעמוד בהתחייבויותיו לחברה בטווח הארוך.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

5. סיכוני אשראי (המשך)

1. מידע בדבר סיכוני אשראי בביטוח משנה (המשך)

2. מידע בדבר חשיפה לסיכוני אשראי של מבטחי משנה

חובות בפיגור			נכסי ביטוח משנה							ליום 31 בדצמבר, 2010:	
מעל לשנה	בין חצי שנה לשנה	סה"כ חשיפה (א)	סכום כתבי אשראי שנתקבלו ממבטחי משנה	פקדונות מבטחי משנה	בביטוחי חבויות	בביטוח רכוש	בביטוח חיים	יתרות בחובה (זכות) נטו (ב)	סך פרמיות למבטחי משנה לשנת 2010	קבוצת דירוג (*)	
											באלפי ש"ח
-	-	269,042	-	86,991	83,510	109,734	177,047	(14,258)	207,346	AA ומעלה	
										+A	
-	-	308,825	-	212,261	228,479	122,368	180,703	(10,464)	452,684	Swiss Reinsurance	
389	641	318,063	-	82,673	210,818	189,196	6,748	(6,026)	284,693	אחרים	
389	641	626,888	-	294,934	439,297	311,564	187,451	(16,490)	737,377		
-	-	513	-	953	123	1,446	-	(103)	2,770	BBB	
-	40	40,730	869	1,433	19,387	7,271	511	15,863	17,436	נמוך מ-BBB או לא מדורגות	
389	681	937,173	869	384,311	542,317	430,015	365,009	(14,988)	964,929	סה"כ	

(*) כל קבוצת דירוג כוללת בתוכה את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

5. סיכוני אשראי (המשך)

1. מידע בדבר סיכוני אשראי בביטוח משנה (המשך)

2. מידע בדבר חשיפה לסיכוני אשראי של מבטחי משנה (המשך)

חובות בפיגור			נכסי ביטוח משנה							ליום 31 בדצמבר, 2009:	
מעל לשנה	בין חצי שנה לשנה	סה"כ חשיפה (א)	סכום כתבי אשראי שנתקבלו ממבטחי משנה	פקדונות מבטחי משנה			נכסי ביטוח משנה		סך פרמיות למבטחי משנה לשנת 2009	קבוצת דירוג (*)	
				שנתקבלו מבטחי משנה	בבטיחות חבויות	בביטוח רכוש	בביטוח חיים	יתרות בחובה (זכות) נטו (ב)			
באלפי ש"ח											
-	-	84,906	-	33,022	3,458	15,200	104,693	(5,423)	59,567	Munich Reinsurance	
-	-	126,085	-	33,835	66,515	45,123	57,476	(9,194)	111,551	אחרים	
-	-	210,991	-	66,857	69,973	60,323	162,169	(14,617)	171,118		
+A											
-	-	206,488	1,384	134,701	84,634	110,239	158,610	(10,910)	359,670	Swiss Reinsurance	
107	1,378	278,897	-	78,664	186,908	172,712	6,182	(8,241)	282,439	אחרים	
107	1,378	485,385	1,384	213,365	271,542	282,951	164,792	(19,151)	642,109		
-	-	266	-	-	153	154	-	(41)	625	BBB	
110	-	34,001	-	1,486	28,048	5,265	362	1,812	13,848	נמוך מ-BBB או לא מדורגות	
217	1,378	730,643	1,384	281,708	369,716	348,693	327,323	(31,997)	827,700	סה"כ	

(*) כל קבוצת דירוג כוללת בתוכה את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

5. סיכוני אשראי (המשך)

1. מידע בדבר סיכוני אשראי בביטוח משנה (המשך)

2. מידע בדבר חשיפה לסיכוני אשראי של מבטחי משנה (המשך)

(א) סה"כ החשיפה למבטחי המשנה הינה: יתרות בחובה (זכות) נטו, נכסי ביטוח משנה, בניכוי פיקדונות וכתבי האשראי שנתקבלו ממבטחי המשנה כערבות להתחייבויותיהם ובתוספת (בניכוי) היתרות בחובה (בזכות) נטו.

(ב) בשנת 2010 בוצעה הפחתה בשל הפרשה לחובות מסופקים בסך 1,555 אלפי ש"ח (בשנה קודמת בוצעה הפחתה של 2,737 אלפי ש"ח).

(ג) היתרות אינן כוללות יתרות של חברות ביטוח בגין ביטוח משותף.

(ד) הדירוג של מבטחי המשנה נקבע בעיקרו לפי חברת הדירוג S&P. במקרים בהם לא ניתן דירוג על ידי S&P, נקבע הדירוג על ידי חברת דירוג אחרת והומר לפי מפתח שנקבע בתקנות דרכי ההשקעה.

(ה) סך-כל החשיפה של מבטחי המשנה לאירוע רעידת אדמה בהסתברות נזק של 0.2% (שיעור נזק מירבי 2.00%-2.75%) הינה 2,789 מיליוני ש"ח (לעומת 2,732 מיליוני ש"ח בשנה קודמת), מתוכה חלקו של מבטח המשנה המשמעותי ביותר הינו 517 מיליוני ש"ח, של חברת Munich Re, המדורגת AA- לעומת 416 מיליוני ש"ח (בשנה קודמת).

(ו) בשנת 2010, לא קיימים מבטחי משנה נוספים על אלו אשר פורטו לעיל אשר החשיפה בגינם עולה על 10% מהחשיפה הכוללת של מבטחי משנה או שהפרמיה בגינם עולה על 10% מסך הפרמיות לביטוח משנה.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

6. מידע בדבר השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה

1. פירוט הרכב ההשקעות לפי בסיסי הצמדה

ליום 31 בדצמבר, 2010

סה"כ	פריטים לא פיננסים ואחרים	במטבע חוץ או בהצמדה אליו		בש"ח צמוד למדד	בש"ח לא צמוד	
		אלפי ש"ח	אלפי ש"ח			
67,575	-	-	-	-	67,575	מזומנים ושווי מזומנים
7,956,025	-	2,282,276	1,515,259	4,158,490		נכסים סחירים
3,849,587	-	803,987	2,867,133	178,467		נכסים בלתי סחירים
<u>11,873,187</u>	<u>-</u>	<u>3,086,263</u>	<u>4,382,392</u>	<u>4,404,532</u>		סך הכל הנכסים

ליום 31 בדצמבר, 2009

סה"כ	פריטים לא פיננסים ואחרים	במטבע חוץ או בהצמדה אליו		בש"ח צמוד למדד	בש"ח לא צמוד	
		אלפי ש"ח	אלפי ש"ח			
105,295	-	-	-	-	105,295	מזומנים ושווי מזומנים
6,403,447	-	1,785,199	1,636,901	2,981,347		נכסים סחירים
3,538,153	-	639,901	2,849,447	48,805		נכסים בלתי סחירים
<u>10,046,895</u>	<u>-</u>	<u>2,425,100</u>	<u>4,486,348</u>	<u>3,135,447</u>		סך הכל הנכסים

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

6. מידע בדבר השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

2. סיכון אשראי עבור נכסים בארץ

דירוג מקומי (*)				
ליום 31 בדצמבר, 2010				
לא	נמוך	BBB	AA	
מדורג	מ - BBB	עד A	ומעלה	
(סה"כ **)	אלפי ש"ח			
				נכסי חוב בארץ:
2,026,809	-	-	-	אגרות חוב ממשלתיות
1,316,056	108,897	114,611	516,622	נכסי חוב אחרים - סחירים
2,816,886	64,499	71,188	798,201	נכסי חוב אחרים - בלתי סחירים
<u>6,159,751</u>	<u>173,396</u>	<u>185,799</u>	<u>1,314,823</u>	<u>4,485,733</u>
595,811	64,499	30,693	226,407	274,212
				מזה - נכסי חוב בדירוג פנימי (***)

- (*) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג "מעלות" ו"מדורג". נתוני חברת מדורג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטוחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.
- (**) הערך בספרים מהווה קירוב לסיכון האשראי המירבי. לפיכך, טור סה"כ מייצג סיכון אשראי מירבי.
- (***) כל הסכומים המוצגים בשורה זו מייצגים נכסים שלא דורגו ע"י חברה חיצונית ודורגו ע"פ מודל הדירוג הפנימי של החברה.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

6. מידע בדבר השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

2. סיכון אשראי עבור נכסים בארץ (המשך)

דירוג מקומי (*)					
ליום 31 בדצמבר, 2009					
לא	נמוך	BBB	AA		
מדורג	מ - BBB	עד A	ומעלה	סה"כ (**)	
אלפי ש"ח					
1,510,463	-	-	-	1,510,463	נכסי חוב בארץ:
1,304,505	121,726	75,885	670,021	436,873	אגרות חוב ממשלתיות
2,749,928	16,934	106,725	808,888	1,817,381	נכסי חוב אחרים - סחירים
5,564,896	138,660	182,610	1,478,909	3,764,717	נכסי חוב אחרים - בלתי סחירים
227,189	-	14,345	101,065	111,779	סך הכל נכסי חוב בארץ
					מזה - נכסי חוב בדירוג פנימי (***)

- (*) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג "מעלות" ו"מדרוג". נתוני חברת מדרוג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.
- (**) הערך בספרים מהווה קירוב לסיכון האשראי המירבי. לפיכך, טור סה"כ מייצג סיכון אשראי מירבי.
- (***) כל הסכומים המוצגים בשורה זו מייצגים נכסים שלא דורגו ע"י חברה חיצונית ודורגו ע"פ מודל הדירוג הפנימי של החברה.

3. סיכון אשראי עבור נכסים בחו"ל

דירוג בינלאומי (*)					
ליום 31 בדצמבר, 2010					
לא מדורג	נמוך	BBB	A ומעלה		
סה"כ (**)	מ - BBB	אלפי ש"ח			
933,139	133,012	129,000	382,603	288,524	סך הכל נכסי חוב בחו"ל

- (*) המקורות לרמת הדירוג בישראל הינן חברות הדירוג "מעלות" ו"מדרוג". נתוני חברת מדרוג הועברו לסמלי הדירוג לפי מקדמי המרה מקובלים. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד A+.
- (**) הערך בספרים מהווה קירוב לסיכון האשראי המירבי. לפיכך, טור סה"כ מייצג סיכון אשראי מירבי.

באור 35: - ניהול סיכונים (המשך)

6. מידע בדבר השקעות פיננסיות עבור חוזים תלויי תשואה (המשך)

3. סיכון אשראי עבור נכסים בחו"ל (המשך)

דירוג בינלאומי (*)				
ליום 31 בדצמבר, 2009				
סה"כ (**)	לא מדורג	נמוך		
		מ - BBB	BBB	A ומעלה
אלפי ש"ח				
841,687	134,857	92,557	355,420	258,853
<u>סך הכל נכסי חוב בחו"ל</u>				

(*) המקורות לרמת הדירוג בחו"ל הינם חברות הדירוג אשר אושרו על-ידי המפקח S&P, Moody's ו-Fitch. כל דירוג כולל בתוכו את כל הטווחים, לדוגמא: דירוג A כולל A- ועד .+A

(**) הערך בספרים מהווה קירוב לסיכון האשראי המירבי. לפיכך, טור סה"כ מייצג סיכון אשראי מירבי.

באור 36: - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

א. יתרות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

ההרכב:

בעל עניין (**)		חברות כלולות (*)		ליום 31 בדצמבר, 2010
קשורים אחרים	קשורים אחרים	קשורים אחרים	קשורים אחרים	
אלפי ש"ח				
-	230,908	-	230,908	נכסי חוב בלתי סחירים
8,791	-	8,791	-	זכאים ויתרות זכות
-	455	-	455	התחייבויות פיננסיות

בעל עניין (**)		חברות כלולות (*)		ליום 31 בדצמבר, 2009
קשורים אחרים	קשורים אחרים	קשורים אחרים	קשורים אחרים	
אלפי ש"ח				
205	181,733	205	181,733	נכסי חוב בלתי סחירים
24,517	-	24,517	-	זכאים ויתרות זכות

(*) להלן הרכב ההלוואות לחברות כלולות:

ליום 31 בדצמבר		% ריבית שנתית נקובה	
2009	2010		
אלפי ש"ח			
84,360	137,363	3% - 8%	יוריבור + 8% - 3%
50,546	51,077	6%	נקובות ביורו
46,827	42,468	5.423%	נקובה בדולר
181,733	230,908		נקובה בליש"ט

ההלוואות צפויות להיפרע בטווח של בין שנה לשמונה שנים מתאריך הדיווח.

(**) יתרת הלוואות וחובות שוטפים הגבוהה ביותר במהלך שנת 2010 עמדה על 104 אלפי ש"ח (במהלך שנת 2009 על 604 אלפי ש"ח).

באור 36: - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ב. עסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2010

בעל עניין וצדדים קשורים אחרים	חברות כלולות
אלפי ש"ח	
-	(7,356)

הפסדים מהשקעות והכנסות מימון

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2009

בעל עניין וצדדים קשורים אחרים	חברות כלולות
אלפי ש"ח	
-	7,488
-	62
-	7,550

רווחים מהשקעות והכנסות מימון

הכנסות מדמי ניהול

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2008

בעל עניין וצדדים קשורים אחרים	חברות כלולות
אלפי ש"ח	
106	4,671
-	346
106	5,017

רווחים מהשקעות והכנסות מימון

הכנסות מדמי ניהול

נושאי משרה בחברה עשויים לרכוש, מידי פעם, חוזי ביטוח, חוזי השקעה או מוצרים פיננסיים אחרים שהונפקו על ידי הקבוצה וזאת בתנאי שוק ובמהלך העסקים הרגיל.

באור 36: - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ג. הטבות לאנשי מפתח ניהוליים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2008		2009		2010		
סכום	מס' אנשים	סכום	מס' אנשים	סכום	מס' אנשים	
אלפי ש"ח		אלפי ש"ח		אלפי ש"ח		
16,027	13	32,051	13	18,681	8	הטבות לעובדים לטווח קצר
3,200	1	3,169	1	-	-	הטבות לאחר סיום העסקה
						תשלומים מבוססי מניות (ראה באור 32)
3,473	1	2,630	1	1,926	7	
<u>22,700</u>	<u>13</u>	<u>37,850</u>	<u>13</u>	<u>20,607</u>	<u>8</u>	

מדיניות תגמול לנושאי משרה בכירה בחברה, במנורה ביטוח ובמבטחים פנסיה

בחודש דצמבר, 2010 אישרו הדירקטוריונים של מנורה ביטוח ובמבטחים פנסיה, תוכנית תגמול לנושאי משרה בחברה, במנורה ביטוח ובמבטחים פנסיה, וזאת לאחר קבלת המלצות מועדת התגמול ומועדת הביקורת, לפי העניין. תכנית התגמול כוללת ארבעה רבדים של תגמול: (1) שכר בסיס; (2) תנאים נלווים; (3) בונוס; ו- (4) תגמול טווח ארוך (יחידות תגמול) (להלן - מדיניות התגמול הכוללת) (לפרטים נוספים ראה באור 32 לעיל). מדיניות התגמול תחול לגבי נושאי משרה אשר הוגדרו על ידי דירקטוריון החברה והדירקטוריונים של מנורה ביטוח ובמבטחים פנסיה, ואינה כוללת את מנכ"ל החברה, דירקטורים בחברה או נושאי משרה שהינם צד קשור לבעל השליטה בחברה.

מודל הבונוס כולל שני שלבים, אשר הראשון שבהם הינו קביעת סכום הבונוס הכולל אשר יחולק בשנה מסויימת (להלן - תקציב הבונוס), והשלב השני הינו חלוקת תקציב הבונוס בין נושאי המשרה.

(1) שלב א' - קביעת תקציב הבונוס

בכל שנה, ייקבע יעד רווח ממוצע של מנורה ביטוח ובמבטחים פנסיה לפני מס (להלן - יעד הרווח) או רווח בניטרול הכנסות מהשקעות במבטחים פנסיה. מדידת השגת יעד הרווח תתבצע על ידי חישוב ממוצע משוקלל של רווחי מנורה ביטוח ובמבטחים פנסיה (על בסיס מאוחד, לפני מס), על פני שלוש שנים, כאשר לכל שנה יינתן שיעור אחר במשקל חישוב יעד הרווח.

תנאי הסף לחלוקת בונוס בשנה מסויימת הינו עמידה ביעד הרווח בשיעור של 75% לפחות. מובהר כי עד 75% מיעד הרווח, לא ישולם בונוס (למעט בונוס אשר יוחלט על ידי המנכ"ל למצטיינים בשיעור של עד 20% מתקציב הבונוס), כאשר מעל 75% מיעד הרווח יוקצב לצורך חלוקת בונוס סך השווה לשיעור שייקבע על ידי מנורה ביטוח ובמבטחים פנסיה מיעד הרווח ועד לתקרה של 150% מיעד הרווח.

באור 36: - יתרות ועסקאות עם בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

ג. הטבות לאנשי מפתח ניהוליים (המשך)

מדיניות תגמול לנושאי משרה בכירה בחברה, במנורה ביטוח ובמבטחים פנסיה (המשך)

(2) שלב ב' – חלוקת הבונוס לנושאי המשרה

על מנת לחלק את סל הבונוס בין נושאי המשרה, ייקבע לכל נושא משרה פוטנציאל בונוס (להלן - בונוס מטרה) עבור עמידה מדוייקת (100%) ביעדים ביחס לאותו נושא משרה כמפורט להלן, ובונוס מקסימלי, והכל כנגזרת של מספר משכורות.

נושאי המשרה יימדדו על ביצועיהם ברמות מידה שונות - החברה, האגף, היחידה וביצועים אישיים על פי הערכת מנהל.

לכל נושא משרה ייקבעו רמות המדידה, הרכיבים הרלוונטיים והמשקל לכל רכיב. יצויין כי לא ייקבעו יותר מחמישה רכיבים לנושא משרה ולא ינתן משקל נמוך מ- 10% לרכיב. בין היתר חלוקת המשקולות בין רמת החברה, רמת היחידה (עסקית/מקצועית) והערכת מנהל, ייקבעו בהתאם למידת החשיבות וההשפעה של נושא המשרה על פעילות מנורה ביטוח ומבטחים פנסיה.

הבונוס יחושב עבור כל רכיב בנפרד, כאשר לכל רכיב ייקבע סולם ציונים לפיו יחושב הבונוס. סך הבונוסים שיחושבו בגין כל אחד מהרכיבים יהווה את הבונוס הכולל.

סכומי הבונוס לא ייחשבו כחלק מהשכר ולא תבוצענה בגינם הפרשות סוציאליות.

דירקטוריוני מנורה ביטוח ומבטחים פנסיה יהיו אמונים על תהליכי הפיקוח והבקרה של מדיניות התגמול, כאשר הבונוס יחושב בהתאם לעקרונות אשר אושרו כאמור ויובא לאישור המנכ"ל והדירקטוריונים. בעת אישור הבונוס על ידי הדירקטוריון כאמור, יוצג מידע מפורט בנוגע לאופן חישוב תקציב הבונוס וחלוקתו לנושאי המשרה השונים.

ד. הטבות לצדדים קשורים ולבעלי עניין אחרים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2008		2009		2010	
סכום	מס' אנשים	סכום	מס' אנשים	סכום	מס' אנשים
אלפי ש"ח		אלפי ש"ח		אלפי ש"ח	
1,279	6	1,346	6	1,669	7

דמי ניהול לשאינם מועסקים בחברה או מטעמה

ה. הכנסות והוצאות מצדדים קשורים ומבעלי עניין

תנאי העסקאות עם צדדים קשורים

חלק מפעילותה הכספית והביטוחית של החברה נעשה עם צדדים קשורים ובעלי עניין במהלך העסקים הרגיל ובמחירי שוק. יתרות שטרם נפרעו לתום השנה אינן מובטחות, אינן נושאות ריבית ויישובן יעשה במזומן. לא התקבלו או ניתנו כל ערבויות בגין סכומים לקבל או לשלם. לשנים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר, 2010, 2009 ו-2008 החברה לא רשמה כל הפרשה לחובות מסופקים בגין סכומים לקבל מצדדים קשורים.

באור 37: - התחייבויות תלויות והתקשרויות

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות

בגין התובענות הייצוגיות והבקשות לאישור תובענות כייצוגיות המפורטות בסעיפים 1-26 להלן, אשר בהן, להערכת הנהלת החברה, מנורה ביטוח וכן הנהלת שומרה ביטוח (לעניין תובענות 6, 11, 15 ו-21 להלן) המתבססת בין היתר, על חוות דעת משפטיות שקיבלו, יותר סביר מאשר לא ("More likely than not") כי טענות ההגנה של החברה, מנורה ביטוח ושומרה ביטוח תתקבלנה והבקשות לאישור התובענות כייצוגיות תדחנה, לא נכללה הפרשה בדוחות הכספיים. בבקשות לאישור תובענות כייצוגיות בהן, ביחס לתביעה, כולה או חלקה, יותר סביר כי טענות ההגנה של מנורה ביטוח ידחו, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות לכיסוי החשיפה המוערכת על-ידי מנורה ביטוח.

להערכת הנהלת מנורה ביטוח, המתבססת בין היתר על חוות דעת משפטיות שקיבלה, במקום בו נדרשו הפרשות, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות לכיסוי החשיפה המוערכת על-ידי מנורה ביטוח. ההפרשות שכללה מנורה ביטוח הינן בסכומים לא מהותיים.

בבקשות לאישור תובענה כייצוגית המפורטת בסעיף 26 להלן, אשר הוגשה לאחרונה, לא ניתן בשלב ראשוני זה להעריך את סיכויי הבקשה, ולפיכך לא נכללה בדוחות הכספיים הפרשה בגין תובענה זו.

להלן פירוט הבקשות בגין תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות:

1. ביום 19 בדצמבר, 2004 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו תביעה כנגד מנורה ביטוח ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן – "הבקשה"). עניינה של התביעה הינה טענה של הטעיה צרכנית במכירת הרחבות לפוליסת דירה ללא בקשת המבוטח ו/או הסכמתו.

הסעד העיקרי המבוקש בתובענה הינו להשיב לתובעים את דמי הביטוח שנגבו בגין ההרחבות כאמור במהלך שבע השנים שקדמו למועד הגשת התובענה. מנורה ביטוח הגישה תשובה לבקשה. התובע הגיש בקשה לתיקון הבקשה והתביעה. בקשה זו לתיקון התביעה והבקשה התקבלו ועל כך הגישה מנורה ביטוח ערעור שנדחה. בהתאם, הגיש התובע בקשה מתוקנת ומנורה ביטוח הגישה את תגובתה לבקשה המתוקנת. ביום 19 במאי, 2008 התקיים דיון והצדדים הגישו סיכומיהם בכתב. ביום 18 באפריל, 2010 דחה בית המשפט המחוזי (ת"א) את הבקשה לאישור התובענה כייצוגית ובהתאם מחק את התביעה האישית.

2. ביום 21 בנובמבר, 2005 הוגשה כנגד מנורה ביטוח תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - בקשת האישור). עניינה של התובענה הוא בפרשנות נספח לפוליסות ביטוח חיים המתייחס לכיסוי ביטוחי בגין נכות תאונתית (להלן - נספח נכות תאונתית). הטענה המרכזית בתובענה הינה כי מנורה ביטוח מסייגת את חבותה בכל הקשור לכיסוי ביטוחי בגין נכות תאונתית הכלול בנספח נכות תאונתית, וזאת דרך חישוב תגמולי הביטוח שלא בהתאם להוראות הנספח, ולפיכך מפרה מנורה ביטוח את חובתה הגילוי הקבועה בחוק הפיקוח והתקנות שהותקנו מכוחו, פעולה שהינה, לפי הטענה, גם בבחינת הטעיה לאחר קרות האירוע הביטוחי בנוגע להיקף הכיסוי הביטוחי ובניגוד להוראות החוק האמור.

הסעד המבוקש על-ידי התובע הינו תשלום הפער בין סכום הפיצוי המגיע לו לטענתו לפי פרשנותו את הפוליסה ובין סכום הפיצוי ששולם לו בפועל לפי פרשנות מנורה ביטוח את הפוליסה, וזאת לגבי כלל המבוטחים שהיו זכאים לפיצוי על-פי נספח נכות תאונתית והתשלום בוצע בשבע השנים האחרונות. סכום התביעה האישית של התובע הועמד על סך של 17,599 ש"ח, בעוד שלגבי כלל חברי הקבוצה אין בידי התובע נתונים המאפשרים עריכת אומדן של הנזק הכולל. מנורה ביטוח הגישה את תגובתה לבקשה בחודש אפריל, 2006. התלונה בעניין העולה בתובענה שהגיש המבקש למפקח נמצאה מוצדקת, ובהחלטת סגנית המפקח מיום 17 במאי, 2006 (להלן - ההכרעה) נקבע, כי על מנורה ביטוח לחשב ממועד ההכרעה ואילך, את תגמולי הביטוח על-פי הפוליסה בדרך שנקבעה בהכרעה ולא בדרך בה נהגה מנורה ביטוח לחשב את תגמולי הביטוח. על הכרעה זו הגישה מנורה ביטוח ערעור ביום 30 באוקטובר, 2006. מנורה ביטוח הגישה בקשה לעיכוב הליכים בערעור עד להכרעה ביהמ"ש העליון בבקשת רשות הערעור כמפורט להלן. ביום 29 ביולי, 2009 עיכב ביהמ"ש המחוזי את ההליכים. המדינה הגישה בקשה להאריך המועד להגשת בקשת רשות ערעור על החלטה זו.

ביום 11 בינואר, 2009 ניתנה החלטה המאשרת את בקשת האישור בהתאם לעילות ולסעדים כמפורט בהחלטה. כן נקבע כי על מנורה ביטוח להגיש כתב הגנה ולפרסם מודעה בעיתון. מנורה ביטוח הגישה לבית המשפט המחוזי בקשה לדחיית מועד בירור התובענה ובית המשפט המחוזי דחה את בקשת מנורה ביטוח ("החלטת הדחייה"). מנורה ביטוח הגישה לבית המשפט העליון בקשת רשות ערעור על החלטה לאישור התובענה כייצוגית ועל החלטת הדחייה. בית המשפט העליון קבע בהחלטה מיום 13 במאי, 2009 כי בשלב זה לא יוגשו כתבי הגנה ולא תפורסם מודעה בעיתון. הדיון בבקשת רשות הערעור על החלטה המאשרת את התובענה כייצוגית קבוע בפני הרכב.

באור 37: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

3. ביום 3 באפריל, 2006 הוגשה כנגד מנורה ביטוח תביעה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). הבקשה הוגשה מכוח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. עניינה של התביעה והבקשה בגבייה, לפי הנטען, של תשלומים בלתי חוקיים, לכאורה, אשר גבתה מנורה ביטוח מציבור מבוטחיה שהתקשרו עימה בפוליסת ביטוח בריאות או פוליסת ביטוח חיים. לטענת התובעים, מנורה ביטוח עושה לעצמה מנהג בעת התקשרותה עם מבוטחיה בפוליסה חדשה וכן בעת ביצוע שינויים ו/או הרחבות בפוליסה קיימת, לחייב את המבוטחים, ובכללם התובעים, בפרמיה למן ה-1 בחודש בו התקשרו עם מנורה ביטוח או הרחיבו את הכיסוי הביטוחי (לפי העניין) וזאת גם באותם מקרים בהם ההתקשרות בוצעה לאחר ה-1 בחודש ולעתים אף בסוף החודש. לטענת התובעים אין חולק כי בגין כל התקופה שמה-1 בחודש הרלבנטי ועד למועד בו התקשר המבוטח עם מנורה ביטוח, לא ניתן הכיסוי הביטוחי נשוא הפוליסה החדשה או ההרחבה.

לטענת התובעים, במעשיה הנטענים, הטעתה מנורה ביטוח את ציבור לקוחותיה תוך הפרת חובת תום הלב כלפיהם וכי הם והקבוצה אותה הם מבקשים לייצג זכאים להשבה של החלק העודף של הפרמיה שנגבתה מהם שלא כדין. הנזק האישי של התובעים הועמד על ידם על סך של 389 ש"ח. הצדדים ניהלו מגעים לסיום המחלוקת ביניהם בדרך של פשרה. ביום 16 באוקטובר, 2007 חתמו הצדדים על הסכם פשרה אשר הוגש לבית המשפט בצירוף בקשה לאישור.

ביום 28 בנובמבר, 2007 התקיים דיון מקדמי, במסגרתו הורה בית המשפט לצדדים למסור לו שמות של מומחים מוצעים בלתי תלויים. ביום 12 בדצמבר, 2007 מינה בית המשפט מומחה אשר בחן את סבירותו של הסכם הפשרה. התיק נקבע לדיון בחודש יוני 2008. הצדדים הגישו בקשה לדחיית מועד הדיון עד להשלמת הבדיקה של המומחה. ביום 22 באוקטובר, 2008 הגישו הצדדים הסכם פשרה מתוקן ובמסגרת הדיון שהתקיים התבקש המומחה להגיש חוות דעת משלימה. לאחר הגשת חוות הדעת המשלימה הורה בית המשפט על פרסום הסכם הפשרה והעברת עותק ממנו ליועץ המשפטי לממשלה. ביום 19 במרס, 2009 הגיש היועץ המשפטי לממשלה עמדתו בתיק. בהמשך לדיון והערות בית המשפט הגישו הצדדים לאישור הסכם פשרה מתוקן נוסף. ביום 4 ביולי, 2010 אישר בית המשפט את הסכם הפשרה המתוקן ונתן לו תוקף של פסק דין.

4. ביום 25 באפריל, 2006 הוגשה כנגד מנורה ביטוח תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). הבקשה הוגשה מכוח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. עניינה של התובענה בפוליסת אובדן כושר עבודה (להלן-הפוליסה) של מנורה ביטוח. לטענת התובעים, בפוליסה קבוע תנאי שעניינו "תקופת המתנה" (בת שלושה חודשים), שמשמעותו היא כי תגמולי ביטוח בגין אירוע ביטוחי בתקופת הפוליסה ישולמו רק החל מתום תקופת המתנה ובתנאי שהמבוטח עדיין חסר כושר עבודה במועד זה וכל עוד נמשך אי הכושר. לטענת התובעים, מנורה ביטוח (כמו גם חברות ביטוח נוספות הנתבעות בתובענה, להלן ביחד - הנתבעות) גובה דמי ביטוח גם בשלושת החודשים האחרונים שלפני תום תקופת הביטוח וזאת למרות שלפי תנאי הפוליסה, מבוטחים לא יהיו זכאים לקבלת תגמולי ביטוח לפי הפוליסה במידה ומקרה הביטוח יארע בשלושת החודשים האחרונים שלפני תום תקופת הביטוח בשל תקופת המתנה הנזכרת.

על בסיס האמור טוענים התובעים כי הנתבעות הטעו אותם, פעלו בחוסר תום לב, הפרו חובות שבדין, פעלו ברשלנות, הפרו חובות חקוקות ועשו עושר ולא במשפט וכי התנאי בדבר "תקופת המתנה" הינו תנאי מקפח בחוזה אחיד.

הסעד המבוקש על-ידי התובעים הינו, אישור התובענה הייצוגית, מתן צו המחייב את הנתבעות להפסיק ולגבות דמי ביטוח בגין תקופת שלושת החודשים האחרונים שלפני תום תקופת הפוליסה וכן חיוב הנתבעות להשיב את דמי הביטוח שגבו מחברי הקבוצה בגין התקופה האמורה. לטענת התובעים ובהתבסס על חוות דעת שצורפה לתובענה מטעמם, הנזק הכולל של הקבוצה לשנים 2004 - 1998 מוערך באופן ראשוני בסך של 47.6 מיליון ש"ח לכל הנתבעות ומתוכו (על-פי חוות הדעת) סך של 5.4 מיליון ש"ח כנגד מנורה ביטוח. מנורה ביטוח הגישה תשובתה ביום 6 בנובמבר, 2006. התיק נקבע לסיכומים בכתב אשר הוגשו על-ידי הצדדים. ביום 3 בפברואר, 2009, ניתן פסק דין המאשר את בקשת האישור בעילות של הטעיה, הפרת חובה חקוקה, הפרת תום לב, תנאי מקפח בחוזה אחיד ועשיית עושר ולא במשפט. כן נקבע כי על מנורה ביטוח להגיש כתב הגנה. מנורה ביטוח הגישה בקשה לדחיית מועד בירורה של התביעה הייצוגית, לדחיית מועד הגשת כתב הגנה ולדחיית מועד פרסום המודעה, וזאת עד להכרעת בית המשפט העליון בבקשת רשות ערעור שהגישה מנורה ביטוח על החלטה לאשר את התובענה כייצוגית. במקביל, הורה בית המשפט המחוזי על דחיית מועד בירור התובענה הייצוגית עד להכרעה בבקשת רשות הערעור הנ"ל. התובע הגיש בקשת רשות ערעור על החלטת הדחייה. ביום 24 בנובמבר, 2009, דחה בית המשפט העליון את הבקשה.

באור 37: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

5. ביום 8 באוגוסט, 2007 הוגשה כנגד מנורה ביטוח תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). הבקשה הוגשה מכח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. עניינה של התובענה הוא הפחתת תגמולי ביטוח בקרות מקרה ביטוח של אובדן גמור או אובדן גמור להלכה בביטוח רכב, וזאת, על-פי הטענה, שלא כדין ובניגוד להנחיית המפקח לפיה על מבטח לפרט בפני המבוטח בשלב הצעת הביטוח פירוט של המשתנים המיוחדים שבמחירון העשויים להשפיע על ערך הרכב לצורך חישוב תגמולי הביטוח במקרי ביטוח כאמור וזאת תוך ביצוע הטעיה, הפרת חוזה והתעשרות שלא כדין. הסעד המבוקש בתובענה הינו השבה של ההפרש בין סכום תגמולי הביטוח ללא השפעת המשתנים הנ"ל לבין סכום תגמולי הביטוח שמנורה ביטוח שילמה בפועל. הנזק האישי לתובע על-פי התובענה הועמד על סך של 4,550 ש"ח, בעוד שהנזק המצרפי לכלל חברי הקבוצה הוערך על-ידי התובע בסך של 87 מיליון ש"ח. מנורה ביטוח טרם הגישה תגובתה לבקשה. בהמשך לבקשת הסתלקות שהגיש התובע, הורה בית המשפט ביום 16 בספטמבר, 2010 על מחיקת הבקשה ועל דחיית תביעתו האישית של התובע.
6. תובענה דומה לזו המפורטת בסעיף 5 לעיל, הוגשה ביום 22 ביולי, 2007, כנגד שומרה ביטוח. הנזק המצרפי לכלל חברי הקבוצה הוערך על-ידי התובע בסך של 60 מיליון ש"ח. שומרה ביטוח טרם הגישה תגובתה לבקשה. בהמשך לבקשת הסתלקות שהגיש התובע, הורה בית המשפט ביום 24 באוגוסט, 2010 על מחיקת הבקשה.
7. ביום 3 בינואר, 2008 הוגשה כנגד מנורה ביטוח, כמו-גם כנגד חברות ביטוח נוספות (להלן - הנתבעות), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). הבקשה הוגשה מכח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. עניינה של התובענה הוא בדרישה להחזר סכומים שנטען כי נגבו ביתר ושללא כדין בגין מרכיב תשלום בפוליסות המכונה "תת שנתיות". על-פי הטענה, הגביה ביתר נובעת הן מגביה בשיעור העולה על השיעור המותר, הן בשל גביית מרכיב התת-שנתיות בגין חלקים או תשלומים בפוליסה שהתשלום אינו אמור לחול עליהם (כגון בגין חלק החיסכון בפוליסה או בגין תשלום המכונה "גורם פוליסה") וכן בשל גביית המרכיב האמור בפוליסות שאינן פוליסות ביטוח חיים, והכל בניגוד להנחיית המפקח. עילות התביעה העיקריות הנתבעות הן: הפרת הוראות חוק הפיקוח, תקנות הפיקוח וחוזרי המפקח, חוסר תום לב ועשיית עושר ולא במשפט. הסעד המבוקש על-ידי התובעים הינו החזר סכום התת שנתיות שנגבה שלא כדין כמתואר בתובענה, וכן צו עשה המורה לנתבעות לשנות את דרך פעולתן כמתואר לעיל. הנזק האישי של כל התובעים ביחד הוערך על-פי העולה מכתב התביעה בסך כולל של כ- 1,683 ש"ח (בגין שנת ביטוח אחת) בעוד שסכום התביעה הכולל כנגד כל הנתבעות (בגין תקופה של 7 השנים האחרונות) חושב והוערך על-ידי התובעים בסך של כ- 2.3 מיליארד ש"ח, מתוכם יוחס למנורה ביטוח סך נזק כולל של כ- 229 מיליון ש"ח, והכל בהתבסס על הערכות והנחות שהניחו התובעים לענין זה. מנורה ביטוח טרם הגישה תגובתה לבקשה.
8. ביום 3 בינואר, 2008 הוגשה כנגד מנורה ביטוח, כמו-גם כנגד חברות ביטוח נוספות (להלן - הנתבעות), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). הבקשה הוגשה מכח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. עניינה של התובענה הוא בדרישה להחזר הסכומים שנטען כי נגבו ביתר ושללא כדין בגין מרכיב דמי הניהול בפוליסות ביטוח חיים מסוג "משתתף ברווחים", בניגוד לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאים בחוזי ביטוח), התשמ"ב-1981 (להלן - תקנות הפיקוח). על-פי הטענה, הגביה שלא כדין הינה בשתי דרכים: (א) גביית דמי ניהול קבועים בשיעור גבוה מהמותר (למעלה משיעור של 0.05% לחודש מהשווי המשוערך של תיק ההשקעות) ו- (ב) גביית דמי ניהול משתנים מדי חודש במקום לגבות את דמי הניהול בסוף השנה. עילות התביעה הנתבעות הן: הטעיה ומצג שווא, הפרת הוראות חוק הפיקוח, תקנות הפיקוח וחוזרי המפקח, חוסר תום לב ועשיית עושר ולא במשפט. הסעד המבוקש על-ידי התובעים הינו החזר סכום דמי הניהול העודפים שנגבו על-פי הטענה שלא כדין או התשואה שהפסידו כמתואר בתובענה, וכן מתן צו עשה המורה לנתבעות לשנות את דרך פעולתן כמתואר לעיל. הנזק האישי של התובע שהינו מבוטח של מנורה ביטוח הועמד על סך של 5.45 ש"ח (בגין שנת ביטוח אחת), בעוד שסכום התביעה הכולל כנגד כל הנתבעות (בגין תקופה של 7 השנים האחרונות) חושב והוערך על-ידי התובעים בסך של כ- 244 מיליון ש"ח, מתוכם יוחס למנורה ביטוח סך נזק כולל של כ- 18 מיליון ש"ח, והכל בהתבסס על הערכות והנחות שהניחו התובעים לענין זה. מנורה ביטוח טרם הגישה תגובתה לבקשה. ביום 27 במרס, 2011 נענה בית המשפט לבקשת התובע הייצוגי להסתלק מתביעתו ובהתאם מחק את הבקשה ודחה את תביעתו האישית.

באור 37: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

9. ביום 18 בפברואר, 2008 הוגשה כנגד מנורה ביטוח, כמו גם כנגד חברות ביטוח נוספות (להלן - חברות הביטוח הנוספות, וביחד - הנתבעות), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - הבקשה). הבקשה הוגשה מכוח חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006. עניינה של התובענה הינה הטענה לפיה הנתבעות אינן משלמות, כביכול, כחלק מתשלום תגמולי ביטוח בביטוחי רכב רכוש וביטוח רכב צד ג' למבוטחים או ניזוקים שהינם "עוסקים" לפי חוק מס ערך מוסף, את רכיב המע"מ בגין עלות תיקוני הרכב, ירידת ערך הרכב ועלות חוות דעת השמאים, אשר בעלות תשלוםם נשאו התובעים, וזאת שלא כדין, באופן בו תקבולי הביטוח שולמו, לכאורה, בחסר, מאחר ולטענת התובעים, על-פי הדין אין באפשרותם של בעלי הרכבים המסחריים לנכות באופן מלא את תקבולי המע"מ ששילמו. התובעים טוענים (כנגד חברות הביטוח הנוספות בלבד) כי הן אינן כוללות את רכיב המע"מ במסגרת חישוב ירידת ערך הרכב, על אף כי החל מחודש יולי 2005, אוסרות תקנות מס ערך מוסף, על "עוסק" לנכות את רכיב המע"מ לצורכי מס התשומות בגין רכישה או יבוא של "רכב פרטי", אפילו הרכב משמש או נועד לשמש את העוסק אך ורק לצרכי עסקו. הנזק האישי לתובע מס' 2, בגין האירוע המיוחס למנורה ביטוח, מוערך על ידו, כנזכר בתביעה, בסך של 108 ש"ח, בתוספת הפרשי הצמדה וריבית. התובעים אומדים את סכום התביעה כנגד כל הנתבעות, בשם כל הקבוצה אותם הם מבקשים לייצג בסך של 100 מיליוני ש"ח.

הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג הינה - כל אדם ו/או תאגיד, אשר לא קיבל החזר מע"מ (מלא או חלקי) מהנתבעות במסגרת קבלת תקבולי ביטוח (על תיקונים, חוות דעת שמאי וירידת ערך הרכב), אשר התקבלו במשך שבע השנים שקדמו להגשת הבקשה, ו/או כל אדם ו/או תאגיד, אשר בתחשיב הפיזיו שקיבל מהנתבעות בגין ירידת ערך הרכב לא הובא בחשבון רכיב המע"מ על ערך הרכב במועד הרלבנטי לעריכת התחשיב הנ"ל, וזאת החל מיום 10 ביולי, 2005 ואילך. התובעים מציינים, כי בשלב זה אין באפשרותם לדעת את המספר המדויק של יחיד הקבוצה המיוצגת. עלות התביעה הנתבעות הן: הטעיה והפרת חובת גילוי על-פי הוראות חוק הגנת הצרכן, הפרת חובה חקוקה לרבות חוק חוזה ביטוח, התנהגות שלא בתום לב ושלא בדרך מקובלת בניגוד לחוק החוזים (חלק כללי) ועשיית עושר ולא במשפט. הסעדים המבוקשים על-ידי התובעים הינם: מתן פסק דין עשה/הצהרתי לפיו על הנתבעות להביא בחשבון את רכיב המע"מ בכלל החישוב לירידת ערך הרכב, מתן פסק דין עשה/הצהרתי לפיו על כל אחת מהנתבעות לשלם במסגרת תקבולי הביטוח, בגין תיקון הרכב, שמאות וירידת ערך הרכב, את אותו חלק המע"מ אשר על-פי הדין לא ניתן לנכותו באמצעות מס תשומות; להורות לכל אחת מהנתבעות לשלם ליחיד הקבוצה המיוצגת (ובכללם לתובעים) את המע"מ על תקבולי הביטוח בגין תיקונים לרכב, בדיקת ודו"ח שמאי (וירידת ערך הרכב מיום 10 ביולי, 2005 ואילך), בשיעור אותו חלק המע"מ שאינו ניתן לניכוי במס תשומות על-פי הדין, וזאת לשבע השנים שקדמו להגשת בקשת האישור, בתוספת ריבית מיוחדת לפי סעיף 28א' לחוק חוזה ביטוח, או הפרשי הצמדה וריבית כדין. מנורה ביטוח הגישה תגובתה לבקשה. ביום 13 ביולי, 2010 הוגשה לבית המשפט בקשת הסתלקות, ובהתאם הורה בית המשפט ביום 18 ביולי, 2010 על מחיקת הבקשה לאישור התובענה כייצוגית.

10. ביום 14 באפריל, 2008 הוגשה כנגד מנורה ביטוח בבית הדין לעבודה (להלן - הנתבעת) תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן - התובענה). עניינה של התובענה הוא, לפי הטענה, בהפליה לרעה של נשים במסגרת פוליסות המכונות "ביטוחי מנהלים", שהופקו לפני שנת 2001. על-פי הטענה, הנתבעת נוהגת לזכות נשים מבוטחות, בהגיען לגיל הפרישה, בגמלה חודשית נמוכה מזו שמקבל מבוטח גבר בעל נתונים זהים, בנימוק כי תוחלת החיים של נשים גבוהה יותר. לעומת זאת, לפי הטענה, הנתבעת גובה מנשים פרמיית "ריסק" בשיעור זהה לזה שהיא גובה מגברים, על אף ששיעורי התמותה של נשים הינם נמוכים בהרבה. בכך, לטענת התובעת, יש משום הפליה אסורה מאחר והנתבעת מבחינה בין המגדרים כאשר ההבחנה פועלת לטובתה.

הקבוצה אותה מבקשת התובעת לייצג הינה כלל הנשים אשר רכשו מהנתבעת פוליסות המכונות "ביטוח מנהלים" בהן נערכה הבחנה בין גברים לנשים לעניין תשלום הגמלא אך לא נעשתה הבחנה בין המינים לעניין פרמיית ריסק. התובעת איננה מציינת את הנזק האישי שנגרם לה, לטענתה. התובעת טוענת כי לאור היקף הקבוצה (המוערך על ידה בעשרות אלפי נשים) הנזק שנגרם לכלל חברות הקבוצה מוערך במאות מיליוני ש"ח. עלות התביעה הן: הפליה בניגוד לחוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים, בכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים (להלן: "חוק איסור הפליה");

באור 37: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

10. (המשך)

הפרת הוראות חוק הפיקוח; עשיית עושר ולא במשפט; הפרת חוק הגנת הצרכן וקביעת "תנאי מקפח" בחוזה אחיד כמשמעותו בחוק החוזים האחידים. הסעדים העיקריים המבוקשים על-ידי התובעת הינם כי בית הדין יקבע ו/או יורה כי: א) ההפליה בה נהגת הנתבעת, לפי הטענה, מנוגדת לדין, וכל הוראה בפוליסה ו/או כל פעולה מכוחה של הפליה זו - בטלות ומבוטלות; ב) בידי התובעת ויתר חברות הקבוצה הזכות לבחור בין החלופות הבאות: 1) להשוות את מקדמי הגמלה למבוטחת אישה לאלה הנוהגים למבוטח גבר באותו גיל, ולהורות כי במקרה של תשלום חד פעמי במקום גמלא יוגדל הסכום החד פעמי למבוטחת אישה בהתאם ליחס שבין מקדם הגמלא למבוטח גבר למקדם הגמלה למבוטחת אישה בגיל הרלבנטי. 2) הפחתה רטרואקטיבית ופרוספקטיבית של סכומי הריסק שנגבו מהתובעת בפוליסה נשוא התובענה ויתר המבוטחות בפוליסה מסוג זה, והעמדתם על סכומי הריסק הראויים למבוטחת אישה, כאשר הסכומים שיופחתו יצורפו לסכומי הצבירה לחיסכון של התובעת. כמו כן, התובעת מבקשת מבית הדין להתיר פיצול סעדים כך שניתן יהיה לתבוע בנפרד את הפיצוי ללא הוכחת נזק כקבוע בחוק איסור הפליה. מנורה ביטוח הגישה בקשה לסילוק התובענה על הסף בשל העדר סמכות עניינית של בית הדין לעבודה לדון בתובענה. בית הדין התיר למנורה ביטוח לא להגיש את תגובתה לגוף התובענה והבקשה עד להכרעה בבקשה לסילוק. ביום 2 באוקטובר, 2008, נעתר בית הדין לבקשת הסילוק הנ"ל. על החלטה זו הוגש ערעור לביה"ד הארצי ובחודש ינואר 2009 הוגשו סיכומים מטעם מנורה ביטוח במסגרת ערעור זה.

ביום 17 בספטמבר, 2009 קיבל ביה"ד הארצי את הערעור וקבע כי לביה"ד האזורי סמכות לדון בתובענה, למעט בעילות הנזיקיות. ביום 15 בדצמבר, 2009 הגישה הנתבעת (ביחד עם חברות ביטוח נתבעות נוספות) עתירה לבג"צ בנוגע לסוגיית הסמכות העניינית. ביום 3 בינואר, 2010 הורה ביה"ד האזורי על דחיית מועד הדיון ומועד הגשת תגובות מטעם הנתבעות עד ובהתאם להכרעת בג"צ בעתירה. ביום 11 באוקטובר 2010 הגיש היועץ המשפטי לממשלה עמדתו בעתירה.

11. ביום 30 ביולי, 2008 הוגשה כנגד שומרה ביטוח תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן - התובענה). עניינה של התובענה הינה, לפי הטענה, בהפרה לכאורה של סעיפים 65, 67, 56(א) ו-56(ג) לחוק חוזה ביטוח, התשמ"א-1981, סעיף 12(א) לתוספת לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי), התשמ"ו-1986 והוראה של המפקח על הביטוח, המורים כי מקום בו מוגשת תביעת צד ג' לתגמולי ביטוח, על המבטח לשלם לידי צד ג' את מלוא הסכומים שהמבוטח צריך היה לשלם בשל מקרה הביטוח, לרבות את שכר טרחת השמאי. לטענת התובע, שומרה ביטוח נמנעת מלשלם ו/או להשיב לצד ג' את מלוא שכר טרחת השמאי. הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג הינה כל אדם אשר היה זכאי לקבל משומרה ביטוח, כצד ג', כספים ו/או תגמולי ביטוח בשל נזק לרכב במהלך 7 השנים האחרונות, ושומרה ביטוח לא השיבה ו/או שילמה לידו, את מלוא הסכום ששילם בגין שכר טרחת השמאי ו/או חלק ממנו. התובע העמיד את נזקו האישי על סך של 150 ש"ח, ומעריך את הנזק הכולל לקבוצה בכ- 6.8 מיליון ש"ח. עילות התביעה הנטענות הן הפרת חובה חקוקה ועשיית עושר ולא במשפט. שומרה ביטוח הגישה תגובתה לבקשה.

12. ביום 3 באוגוסט, 2008 הוגשה כנגד מנורה ביטוח, תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן - התובענה). עניינה של התובענה, לפי הטענה, באי תשלום שיפוי למבוטחי הנתבעת בביטוחי רכב, בגין הנזק שנגרם לאמצעי המיגון שהותקן ברכב על-פי דרישתה תוך הפרת הוראות סעיף 1 לתוספת לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי), התשמ"ו-1986 (להלן - הפוליסה התקנית). הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג הינה כל מבוטח אשר זכה, החל מיום 1 באפריל, 2004 לקבל ממנורה ביטוח תגמולי ביטוח בשל נזק לרכב פרטי או מסחרי עד 4 טון, לרבות בשל אובדן גמור, אובדן להלכה או גניבה עת היה מבוטח אצל מנורה ביטוח בביטוח לפי פרק א' לפוליסה התקנית ולא קיבל את כל ו/או חלק מתגמולי הביטוח בגין אובדן או נזק שנגרם לאמצעי המיגון כאמור.

התובע העמיד את נזקו האישי על סך של 550 ש"ח ובהסתמך על נתונים מדוחותיה הכספיים של מנורה ביטוח ועל חישובים שביצע לעניין זה, העריך את הנזק הכולל לקבוצה כהגדרתה לעיל בכ- 23 מיליון ש"ח. עילות התביעה הנטענות הינן הפרת חובה חקוקה ועשיית עושר ולא במשפט. מנורה ביטוח הגישה תגובתה לבקשה.

באור 37: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

13. תובענה דומה לזו המפורטת בסעיף 11 לעיל, הוגשה ביום 2 בנובמבר, 2008 כנגד מנורה ביטוח. התובע מעמיד את נזקו האישי על סך של 1,350 ש"ח, ומעריך את סך הנזק לקבוצה כולה בכ- 20 מיליוני ש"ח. מנורה ביטוח הגישה תגובתה לבקשה.
14. ביום 9 בנובמבר, 2008 הוגשה כנגד מנורה ביטוח, תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן: "התובענה"). עניינה של התובענה הינו, לפי הטענה, בהפרה לכאורה של הוראות שונות בחוק חוזה ביטוח, התשמ"א-1981, בתוספת לתקנות הפיקוח על עסקי ביטוח (תנאי חוזה לביטוח רכב פרטי), התשמ"ו-1986 וכן הוראות המפקח לעניין מנגנון שמאות בביטוח רכב, המורים כי מקום בו מוגשת תביעת צד ג' לתגמולי ביטוח, על המבטח לשלם לידי צד ג' את מלוא הסכומים שהמבוטח צריך היה לשלם בשל מקרה הביטוח עד לסכום הנקוב במפרט הפוליסה. לטענת התובע, הנתבעת נמנעת מלשלם את מלוא הסכומים שהמבוטח על-פי הפוליסה צריך היה לשלם לצד ג' הנפגע בשל מקרה הביטוח, בגין ירידת ערך הרכב. הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג הינה כל אדם ו/או אישיות משפטית אחרת, אשר היה זכאי לקבל מהנתבעת, כצד ג', כספים ו/או תגמולי ביטוח בשל נזק של ירידת ערך לרכב במהלך 7 השנים הקודמות למועד הגשת תובענה זו, והנתבעת לא העבירה לידי מלוא הכספים שהיו מגיעים לו בגין ירידת הערך של הרכב. עילות התביעה הן הפרת חובה חקוקה ועשיית עושר ולא במשפט. התובע העמיד את נזקו האישי על סך של 1,500 ש"ח, והוא מעריך את סך הנזק לקבוצה כולה, בהתבסס על הנחות וחישובים שונים, בכ- 50 מיליוני ש"ח. מנורה ביטוח הגישה תגובתה לבקשה. ביום 2 באוגוסט, 2010 הוגשה לבית המשפט בקשת הסתלקות, ובהתאם הורה בית המשפט ביום 3 באוגוסט, 2010 על מחיקת הבקשה לאישור התובענה כייצוגית.
15. תובענה דומה לזו המפורטת בסעיף 14 לעיל, הוגשה ביום 25 בינואר, 2009 כנגד שומרה ביטוח. התובע מעמיד את נזקו האישי על סך של 1,012 ש"ח, ומעריך את סך הנזק לקבוצה כולה בכ- 11 מיליוני ש"ח. שומרה ביטוח הגישה תגובתה לבקשה. ביום 2 באוגוסט, 2010 הוגשה לבית המשפט בקשת הסתלקות, ובהתאם הורה בית המשפט ביום 3 באוגוסט, 2010 על מחיקת הבקשה לאישור התובענה כייצוגית.
16. ביום 1 באפריל, 2009 הוגשה כנגד מנורה ביטוח, תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן - "התובענה" ו"הבקשה לאישור"). עניינה של התובענה הינו פוליסות ביטוח בריאות הכוללות זכות לקבלת מחצית ערכו של "טופס 17" מטעם קופת החולים במקרים בהם המבטח לא השתתף במימון ניתוח המכוסה על-פי הפוליסה. הטענה המרכזית בתובענה הינה כי בכל הקשור לכיסוי הנ"ל הנתבעת מחשבת את תגמולי הביטוח באופן המפחית את סכום התגמולים המגיע לתובעת ולחברי הקבוצה לפי הבנתה וזאת תוך הטעיה של המבוטחים והפרת חוזה הביטוח בניגוד לדין. הקבוצה אותה מבקשת התובעת לייצג הינה כל מבוטח בפוליסת בריאות הכוללת כיסוי כאמור שנתחו בנייתוח שלא מומן על-ידי הנתבעת ב- 7 השנים שקדמו להגשת התביעה ולחילופין ב- 3 השנים שקדמו להגשת התביעה (להלן - חברי הקבוצה). עילות התביעה הן הטעיה והפרת חוזה הביטוח. הסעדים העיקריים המבוקשים הינם חיוב הנתבעת להשיב לכל חברי הקבוצה סכום השווה למחצית ערכו של טופס התחייבות של קופת חולים לכיסוי עלות הניתוח ו/או הטיפול שניתן, צו המורה לנתבעת לחשב מעתה ואילך את הסכום המגיע למבוטחים לעניין זה לפי עמדת התובעת וכן מתן סעד הצהרתי הקובע כי הנתבעת הפרה את ההוראות הרלבנטיות בפוליסה או לחילופין מטעה את חברי הקבוצה כמבואר בתביעה. התובעת מעמידה את נזקה האישי על סך של 2,420 ש"ח ומעריכה את סך הנזק לקבוצה כולה בסך העולה על 10 מיליון ש"ח. מנורה ביטוח הגישה תגובתה לבקשה לאישור.

באור 37: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

17. ביום 14 ביולי, 2009 התקבלה במשרדי מנורה ביטוח, תביעה כנגדה כמו גם כנגד חברות ביטוח אחרות (להלן - "הנתבעת" ו- "הנתבעות", בהתאמה), וכן בקשה לאישורה כתובענה ייצוגית בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן - "התביעה" או "הבקשה"). עניינה של התובענה הינו, לטענת התובע, תשלום בחסר של פיצויים המשולמים לנהגי מוניות על ידי הנתבעות בתביעות רכב (צד ג') בגין ימי עמידה (השבתה) של מוניות שנפגעו בתאונת דרכים. הקבוצה אותה מבקש התובע לייצג הינה כל נהגי המוניות שרכבם היה מעורב בתאונת דרכים ואשר הגישו עקב כך, במהלך שבע השנים שקדמו למועד הגשתה של התובענה, תביעות צד ג' כנגד הנתבעות, מכוחן שולמו להם על ידי הנתבעות (כ"פשרה" ושלא במסגרת פסק דין) כספים עבור "ימי עמידה" שמקורם בנזק רכוש (להלן - "חברי הקבוצה"). עילות התביעה הנטענות הן רשלנות, הפרת חובות חקוקות וחוסר תום לב במו"מ. הסעדים העיקריים המבוקשים על ידי התובע הינם: לחייב הנתבעות בהשבת הפרש הסכומים אותם נמנעו מלשלם שלא כדין; לחייב הנתבעות לשלם, מעתה ואילך, לחברי הקבוצה בגין ימי עמידה סכומים שיבטאו את נזיקיהם של חברי הקבוצה בפועל; לאסור על המשיבות להתנות את תשלום יתר רכיבי הנזק כתוצאה מתאונה, שאינם שנויים במחלוקת בין הצדדים, בחתימתם של חברי הקבוצה על כתב "קבלה ושחרור" וכן להורות על כל סעד אחר לטובת חברי הקבוצה, כפי שימצא בית המשפט לנכון. התובע מעמיד את נזקו האישי (הנובע מהתובענה האישית כנגד הנתבעת) על סך של 470 ש"ח, ומעריך את סך הנזק לקבוצה כולה וכנגד כלל הנתבעות, בסך העומד על כ- 132 מיליון ש"ח. התובע לא אמד את חלקה של מנורה ביטוח מתוך הנזק הכולל לקבוצה. מנורה ביטוח הגישה תגובתה לבקשה. בהמשך לבקשת הסתלקות שהגיש התובע, הורה בית המשפט ביום 6 בספטמבר, 2010 על מחיקת הבקשה כמו גם תביעתו האישית של המבקש.

18. ביום 8 בספטמבר, 2009 הוגשה כנגד מנורה ביטוח, תובענה ובקשה לאישורה כייצוגית על פי חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן: "התביעה" או "הבקשה"). עניינה של התובענה, כנטען בה, בהלוואות שנתנה מנורה ביטוח, בתיווך שתי סוכנויות ביטוח עיקריות, ללא בטחונות במועד מתן ההלוואה ותוך סיכון כספי ציבור מבוטחי ביטוח החיים של מנורה ביטוח. המבקש הינו מבוטח בביטוח חיים של מנורה ביטוח ומבקש במסגרת תובענתו לייצג קבוצת מבוטחים, שהם בעלי "פוליסות ביטוח חיים משתתפות ברווחים" של מנורה ביטוח בתקופה שבין אוקטובר 2004 עד סוף מרס 2007. הסעד המרכזי המבוקש הינו לחייב את מנורה ביטוח להשיב את סכומי ההלוואות הנ"ל בסך כולל של כ- 153 מיליון ש"ח, או למצער סכום ההלוואות שמנורה ביטוח הצהירה לגבי כי המדובר בחוב מסופק וזאת בסך של כ- 62 מיליון ש"ח או סכום אחר שיתברר שלא יוחזר. כן מבוקש לחייב את מנורה ביטוח לפצות את חברי הקבוצה בגין הרווחים שהיו נצברים לזכותם בגין סכומי ההלוואות הנ"ל אילו לא היו מוענקות ללקוחותיה. מנורה ביטוח הגישה תגובתה לבקשה.

19. ביום 10 בספטמבר, 2009 התקבלה במשרדי מנורה ביטוח, תביעה כנגדה וכנגד חברות ביטוח אחרות וכן כנגד חברות מנהלות של קופות גמל וקרנות פנסיה (להלן: "הנתבעת" ו- "הנתבעות", בהתאמה), וכן בקשה לאישורה כתובענה ייצוגית, בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן: "התביעה" או "הבקשה"). על פי התביעה, הנתבעות משקיעות חלק מכספי חברי הקבוצה בתעודות סל ומשיתות את העלויות והתשלומים השונים (כגון דמי ניהול), הכרוכים בהשקעה בתעודות הסל (להלן, כמוגדר בתביעה - "עלות אפקטיבית") על חברי הקבוצה, לפי הטענה, בניגוד לדין וללא גילוי מתאים לעמיתים. הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג הינה כל מי שהינו (או היה) עמית או מבוטח באיזה מהחברות המנהלות או המבטחות, אשר חלק מהכספים המנוהלים על ידן, הושקעו בתעודות סל בתקופה שמיום 10 בנובמבר, 2005 ועד למועד הגשת הבקשה (לעיל ולהלן: "חברי הקבוצה" ו- "תקופת התביעה"). עילות התביעה הנטענות הן הפרת הוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005, הפרת הוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981, הפרת חובה חקוקה, הפרת חובות זהירות והפרת חוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981. הסעדים העיקריים המבוקשים על ידי התובעים הינם להורות לנתבעות להשיב לחברי הקבוצה את סך העלויות האפקטיביות, אשר נוכה, על פי הנטען, שלא כדין מכספי חברי הקבוצה, והנובע מהשקעתן בתעודות סל, בתקופת התביעה. כמו כן, לקבוע כי הנתבעות לא יהיו רשאיות לנכות מכספי הפנסיה של חברי הקבוצה, את העלות האפקטיבית בגין השקעת כספיהם בתעודות סל גם בעתיד, ובכפוף לדין. הנזק הנטען לקבוצה כולה הועמד על סך של כ- 214 מיליון ש"ח, מתוכם יוחס לנתבעת סך של כ- 6.3 מיליון ש"ח. מנורה ביטוח הגישה תגובתה לבקשה. ביום 2 במאי, 2010 ניתן על ידי בית המשפט תוקף של פסק דין לבקשת התובעים למחיקת הבקשה לאישור תוך דחיית תביעתם האישית.

באור 37: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

20. ביום 17 בפברואר, 2010 התקבלה במשרדי החברה, בקשה לאישור הגשת תובענה נגזרת בהתאם לסעיף 194 לחוק החברות, התשנ"ט-1999 (להלן - "הבקשה לאישור") וכן עותק מהתובענה הנגזרת אשר הוגשה על ידי בעל מניות בחברה. עניינה של הבקשה, כנטען בה, במעשיהם ו/או במחדליהם של נושאי משרה בכירים במנורה ביטוח ביחס להלוואות שהעניקה מנורה ביטוח ללא בטחונות כביכול. כתוצאה ממעשים ו/או מחדלים אילו, לפי טענת המבקש, נגרם למנורה ביטוח נזק בסך של כ- 65 מיליון ש"ח (גובה ההפרשה לחובות מסופקים בגין ההלוואות הנ"ל). החברה הגישה תגובתה לבקשה לאישור. ביום 6 בפברואר 2011, ובהמשך להערות בית המשפט, ניתן פסק דין המוחק את הבקשה לאישור מבלי לפגוע בטענות הצדדים כפי שעלו בבקשה.
21. תובענה דומה לזו המפורטת בסעיף 12 לעיל, הוגשה ביום 24 בינואר, 2010 כנגד שומרה ביטוח. התובע מעמיד את נזקו האישי על סך של 6,500 ש"ח, ומעריך את סך הנזק לקבוצה כולה בכ- 29 מיליון ש"ח. שומרה ביטוח הגישה תגובתה לבקשה.
22. ביום 24 במרס, 2010 הוגשה כנגד מנורה ביטוח, כמו-גם כנגד ארבע חברות ביטוח נוספות (להלן - "הנתבעות"), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - "הבקשה"). עניינה של התובענה הוא בטענה לפיה הנתבעות מתעלמות לכאורה מהוראות חוזרי המפקח על הביטוח הקובעות כי כאשר מבוטח משלם פרמיית ביטוח בתשלומים חודשיים ימודד סכום "גורם הפוליסה" החודשי אחת לרבעון ולא אחת לחודש כפי שפועלות, לפי הטענה, הנתבעות ובכך גובות, לכאורה, סכומים ביתר בגין מרכיב "גורם הפוליסה" האמור. הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג הינה - כל מי שהוא ו/או שהיה מבוטח אצל מי מבין הנתבעות החל משנת 1982. למיטב ידיעת התובעים, מדובר בכ- 3 מיליון פוליסות פעילות. עילות התביעה הנתענות הן, בין היתר, הפרת הסכם, הפרות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981, הפרת חוזרי מפקח, חוסר תום לב, הטעיה ומצג שווא, ועשיית עושר ולא במשפט. הסעד המבוקש על ידי התובעים הינו החזר הסכום העודף שנגבה לכאורה מחברי הקבוצה שלא כדין, וכן מתן צו עשה המורה לנתבעות לשנות את הדרך בה הן גובות את מרכיב "גורם הפוליסה" הנ"ל. הנזק האישי של התובע שהינו מבוטח מנורה ביטוח הועמד על סך של 0.35 ש"ח (בגין שנת ביטוח 2005), בעוד שסכום התביעה הכולל כנגד כל הנתבעות חושב והוערך על ידי התובעים לסך של כ- 114 מיליון ש"ח, מתוכם יוחס למנורה ביטוח שיעור של כ- 8.8% קרי- כ- 10 מיליון ש"ח, והכל בהתבסס על הערכות והנחות שהניחו התובעים לעניין זה. מנורה ביטוח הגישה תגובתה לבקשה. ביום 3 במרס, 2011 ובהמשך להצהרת ב"כ התובעים הייצוגיים כי לאחר בדיקה יסודית שביצעו אין עוד טעם להמשיך בתביעה, אישר בית המשפט את בקשת התובעים להסתלקות ובהתאם הורה על מחיקת הבקשה ודחיית התביעה האישית של התובעים.
23. ביום 11 באפריל, 2010 הוגשה כנגד מנורה ביטוח כמו-גם כנגד שלוש חברות ביטוח נוספות (להלן - "הנתבעות"), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - "הבקשה"). עניינה של התובענה הוא בטענה לפיה הנתבעות המחזיקות כספים שלא נדרשו על ידי בעלי זכויות בהם (מבוטחים, מוטבים ו/או יורשים), מפרות לכאורה חובות המוטלות עליהן לאיתור אותם בעלי זכויות ואף לא מעבירות את הכספים בהגיע המועד לכך לידי האפוטרופוס הכללי, זאת תוך התעשרות שלא כדין בשל גביית דמי ניהול בשיעור העולה על המותר או מתשואה שמניבים הכספים שלא נדרשו. הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג הינה - כל בעלי הזכויות בנכסים המצויים בידי הנתבעות, באחריותן או בשליטתן, ואשר הנתבעות לא הביאו לידיעתם את דבר היותם בעלי נכסים כאמור. עילות התביעה הנתענות הן, בין היתר, הפרת חובה חקוקה, הפרת הוראות המפקח על הביטוח, הטעיה, חוסר תום לב, הפרת חוזה, רשלנות, הפרת חובת נאמנות ועשיית עושר ולא במשפט. הסעד המבוקש על ידי התובעים הינו מתן צווים מתאימים שיחייבו את הנתבעות לקיים את הוראות המפקח על הביטוח בעניין איתור בעלי הזכויות הנ"ל, השבה של כספים שנגבו שלא כדין ומינוי בעל תפקיד לצורך אכיפת הצווים שנתבקשו כאמור או מתן סעד אחר לטובת הקבוצה. סכום התביעה על פי התובענה לא ניתן להערכה. מנורה ביטוח הגישה תגובתה לבקשה.

באור 37: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

24. ביום 14 באפריל, 2010 הוגשה כנגד מנורה ביטוח, כמו-גם כנגד 4 חברות ביטוח נוספות (להלן "הנתבעות"), תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית (להלן - "הבקשה"). עניינה של התובענה הוא בטענה לפיה כאשר מפסיק ביטוח, מסיבה כלשהי (כגון הודעת המבוטח על ביטול הפוליסה, קרות אירוע הביטוח או מקרה אחר המפקיע את פוליסת הביטוח), הדבר קורה לרוב לאחר שנגבתה כבר פרמיה בגין החודש השוטף ולמרות שהמבוטח זכאי, לפי הטענה, לקבל החזר בגין החלק היחסי של החודש אין הנתבעות משיבות למבוטחים את החלק היחסי של הפרמיה החודשית או שהן משיבות אותו בערכים נומינליים. הקבוצה אותה מבקשים התובעים לייצג הינה - כל מי שהוא ו/או שהיה מבוטח אצל מי מבין הנתבעות בפוליסת ביטוח כלשהיא (למעט פוליסת ביטוח רכוש) או יורשו של מבוטח כאמור ופוליסת הביטוח הופסקה מסיבה כלשהיא בין אם עקב ביטולה ע"י המבוטח ובין אם עקב קרות אירוע ביטוח. להערכת התובעים הקבוצה מונה כ- 2 מיליון מבוטחים. עילות התביעה הנתבעות הן, בין היתר, הפרות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 וחוק חוזה הביטוח, התשמ"א-1981, חוסר תום לב, הטעיה ומצג שווא, ועשיית עושר ולא במשפט. הסעד המבוקש על ידי התובעים הינו החזר סכום הפרמיות העודפות שנגבו שלא כדין ו/או שלא הוחזרו שלא כדין ו/או של הפרשי שערך שלא שולמו לכאורה לחברי הקבוצה, וכן צו עשה המורה לנתבעות לשנות את דרך פעולתן כמתואר בתובענה. הנזק האישי של התובעים ביחס לכל הנתבעות הועמד על סך של כ- 3,047 ש"ח בעוד שסכום התביעה הכולל כנגד כל הנתבעות חושב והוערך לסך של כ- 225 מיליון ש"ח. מנורה ביטוח טרם הגישה תגובתה לבקשה.

25. ביום 18 באוגוסט, 2010 התקבלה במשרדי החברה, תביעה כנגד החברה וכנגד מנורה ביטוח, וכן בקשה לאישורה כתובענה ייצוגית, בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן: "התביעה"). על פי הנטען בתביעה, מנורה ביטוח הפחיתה, שלא כדין, כספים מפוליסת ביטוח מנהלים של התובעת, בדרך של השמטת הפקדות שהועברו למנורה ביטוח. התובעת טוענת כי יש להטיל חבות גם על החברה, הואיל ויש לה שליטה אפקטיבית על פעילות מנורה ביטוח, כעולה מדוחותיה השנתיים. הקבוצה אותה מבקשת התובעת לייצג, כמפורט בתביעה, הינה כלל המבוטחים ו/או בעלי פוליסות ביטוח חיים אותן מנהלת ו/או מפעילה מנורה ביטוח, אשר, לפי הטענה, הופחתו, שלא כדין, מיתרתם בפוליסה כספים שהופקדו במנורה ביטוח (להלן: "חברי הקבוצה"). להערכת התובעת, הקבוצה מונה כ- 75,000 מבוטחים. עילות התביעה העיקריות הנתבעות הן הפרת הסכם התקשורת, הפרת חובת נאמנות, עוולת הגזל, עוולת הרשלנות וחוסר תום לב. הנזק הנטען לקבוצה, על פי הערכת התובעת, עומד על סך של כ- 110 מיליון ש"ח. מנורה ביטוח טרם הגישה תגובתה לבקשה.

26. לאחר תאריך הדיווח, ביום 6 במרס, 2011, התקבלה במשרדי מנורה ביטוח, תובענה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית, בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006 (להלן: "הבקשה"). על פי הנטען בבקשה, נמצאה טעות בחישוב סך הצבירה בפוליסת ביטוח מנהלים ("קרן י") של התובע הייצוגי (להלן - "התובע") שנדמה כי אירעה (לפי הטענה) גם לגבי מבוטחים נוספים בפוליסות כאמור. הקבוצה אותה מבקש התובע הייצוגי לייצג, כמפורט בבקשה, הינה - כלל העמיתים ו/או בעלי פוליסות ביטוח חיים ו/או פוליסות ביטוח מנהלים ו/או כל פוליסה אחרת בקרן י' שהופעלה בעבר בידי חברת מנוליף (אשר נרכשה בידי המשיבה) מקום בו הצבירה בפועל אינה תואמת את הצבירה אשר אמורה היתה להיות" (להלן - "הקבוצה המיוצגת"). עילות התביעה העיקריות על פי הבקשה הן: הפרת הסכם ההתקשרות; הפרת חובת נאמנות; עוולות הגזל והרשלנות וחוסר תום לב. הנזק האישי של התובע הוערך על ידו בסך כולל של 70 אלף ש"ח, בעוד שהנזק המצרפי הנטען לכלל הקבוצה המיוצגת הוערך על ידי התובע בסך של 50 מיליון ש"ח. הסעדים המבוקשים על ידי התובע הינם: אישור הבקשה; להורות על דרכים להוכחת נזקם של יחיד הקבוצה; לפסוק פיצוי כולל לפי הנזק המוערך כנ"ל; פסיקת פיצוי לתובע ייצוגי ושכ"ט לעורכי הדין המייצגים. מנורה ביטוח טרם הגישה תגובתה לבקשה.

באור 37: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

א. תובענות ייצוגיות ובקשות לאישור תובענות כייצוגיות (המשך)

טבלה מסכמת:

ליום 31 בדצמבר, 2010		
הסכום הנתבע	כמות תביעות	
אלפי ש"ח		
		תובענות שאושרו כתביעה ייצוגית:
5,400	1	צוין סכום המתייחס לחברה
-	-	התביעה מתייחסת למספר חברות ולא יוחס סכום ספציפי לחברה
-	1	לא צוין סכום התביעה
		בקשות תלויות לאישור תובענות כייצוגיות:
522,000	8	צוין סכום המתייחס לחברה (*)
225,000	2	התביעה מתייחסת למספר חברות ולא יוחס סכום ספציפי לחברה
-	1	לא צוין סכום התביעה
-	-	תביעות מהותיות אחרות
	<u>13</u>	סך הכל

סכום ההפרשה הכולל של התביעות שהוגשו כנגד החברה ומנורה ביטוח כמפורט לעיל, מסתכם בכ- 20,000 אלפי ש"ח (ליום 31 בדצמבר, 2009 סך של כ- 11,715 אלפי ש"ח).

(*) ביום 27 במרס, 2011 אישר בית המשפט הסתלקות מתובענה ייצוגית ודחיית התביעה האישית של התובע הייצוגי. סכום התביעה שיוחס למנורה ביטוח עמד על כ- 18 מיליוני ש"ח.

באור 37 - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ג. ערבויות שניתנו

מנורה ביטוח העמידה ערבויות לטובת עמיתי קופות הגמל "יתר" ו"אמיר" (המנוהלות על-ידי מנורה מבטחים גמל) להבטחת התחייבות הקופה כלפיהם לשיעור תשואה מובטח. היקף הערבויות מתייחס, נכון לתאריך הדוח הכספי, לצבירה בסך כולל של כ-4,342 מיליון ש"ח. יצוין, כי החשב הכללי במשרד האוצר התחייב כלפי הקופות לקבל את מרבית הפקדונות של כספי העמיתים כאמור בתשואה מובטחת העולה על שיעור התשואה המובטח לעמיתים. בנוסף לאמור, נתנה מנורה ביטוח ערבויות דומות להבטחת קרן ההשקעות של העמיתים במסלול שאינו מבטיח תשואה וזאת לטובת עמיתים שהצטרפו לקופה עד לשנת 1994 ולגבי הפקדותיהם הנומינליות עד לחודש ינואר, 2009. היקף הערבויות מתייחס, נכון לתאריך הדוח הכספי, לצבירה בסך כולל של כ-205 מיליון ש"ח.

ג. התקשרויות

1. בשנת 2003 התקשרה הקבוצה עם חברת סאפיינס ישראל מערכות תוכנה בע"מ (להלן - סאפיינס) בפרויקט לפיתוח מערכת כוללת לניהול מערך ביטוח חיים (טופז חיים). על רקע רכישה של מנורה מבטחים פנסיה בשנת 2004 ושינויים רגולטורים בתחום הפעילות כמו גם התפתחות עסקית של הקבוצה, התקשרה הקבוצה בשנים 2004 ו-2005, עם סאפיינס בפרויקט נוסף לפיתוח מערכת לניהול מערכי הפנסיה והגמל (טופז פנסיה וגמל) (טופז חיים וטופז פנסיה וגמל יחד - להלן - מערכת טופז). נכון לתאריך הדוח הגיעה מערכת טופז לשלב תפעולי. כמו כן, סאפיינס מבצעת פרויקטים נוספים עבור החברה וכן פעילות תחזוקה שוטפת של המערכות, לרבות עדכונים הנדרשים מעת לעת. הקבוצה שילמה לסאפיינס בשנים 2008-2010 סך של כ-157 מיליון ש"ח.

2. לקבוצה קיימות התחייבויות עתידיות כחלק מפעילויות ההשקעה כמפורט להלן:

א. התחייבויות להשקעה בקרנות השקעה שסכומן הכולל ליום 31 בדצמבר, 2010 הינו סך של 323,403 אלפי ש"ח, מתוכם סך של 255,136 אלפי ש"ח בגין חוזים תלויי תשואה (ליום 31 בדצמבר, 2009 - 345,210 אלפי ש"ח, מתוכם סך של 335,027 אלפי ש"ח בגין חוזים תלויי תשואה).

ב. התחייבויות להעמדת הלוואות לחברות שונות שסכומן הכולל ליום 31 בדצמבר, 2010 הינו 99,427 אלפי ש"ח, מתוכם סך של 53,280 אלפי ש"ח בגין חוזים תלויי תשואה (ליום 31 בדצמבר, 2009 - 11,212 אלפי ש"ח).

3. ביום 27 ביולי, 2010 חתמה חברה נכדה מנורה מבטחים גמל בע"מ - חברה מנהלת (להלן - מבטחים גמל) על הסכם עם להבה חברה לניהול קרן השתלמות בע"מ ולהב לשכת ארגוני העצמאיים והעסקים בישראל (להלן - המוכרות), לרכישת זכויות הניהול בקרן ההשתלמות "להבה קרן השתלמות לעצמאים ולשכירים" (להלן - להבה). סך נכסי הקרן המנוהלים עמד על כ-420 מיליון ש"ח עבור כ-12,000 עמיתים.

התמורה כוללת שלושה מרכיבים:

א. סכום חד פעמי בסך של 11.5 מיליון ש"ח אשר ישולם למוכרות בסמוך להעברת להבה לידי מבטחים גמל.

ב. סכום המותנה בהיקף נכסי להבה. החל מהשנה השישית ממועד העברת זכויות הניהול ועד לשנה העשירית, תשלם מבטחים גמל למוכרת תשלום בגובה 0.075% מסך נכסי הקופה במועד התשלום. במידה ותגדל עמלת ההפצה ו/או התפעול עבור הקופה במהלך התקופה האמורה, יפחת שיעור התשלום במחצית מהגידול בעמלת ההפצה ו/או התפעול כאמור, ואולם, מהשנה השישית ועד השנה העשירית לא יפחת התשלום האמור מ-1.3 מיליון ש"ח לשנה.

ג. בתום השנה העשירית ממועד העברת זכויות הניהול, תשלם מבטחים גמל למוכרת סכום חד פעמי בגובה 0.3% מתוך נכסי להבה במועד התשלום, המהווה בריבית שנתית בשיעור של 7% עבור תקופה של שש וחצי שנים.

ביום 1 בינואר, 2011 עברה להבה לניהול מבטחים גמל, וזאת לאחר קבלת האישורים הנדרשים.

באור 37: - התחייבויות תלויות והתקשרויות (המשך)

ד. חכירות

חכירות בהן הקבוצה היא החוכרת בחכירה תפעולית

הקבוצה קשורה בהסכמי חכירה מסחריים ביחס לנדל"ן שברשותה, אשר כולל חלק ממשרדי הקבוצה.

חכירות אלו לא ניתנות לביטול ובעלות אורך חיים של 1-5 שנים.

חברה מאוחדת - מבטחים פנסיה קשורה בהסכמי חכירה תפעוליים ביחס לכלי הרכב שברשותה. הסכם החכירה הינו לתקופה של 3 שנים, מבלי שקיימת אופציית הארכה בחוזה.

להלן דמי החכירה המינימליים העתידיים להיות משולמים בגין חוזי חכירה תפעולית שאינם ניתנים לביטול ליום 31 בדצמבר:

2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
8,661	10,882	13,743	שנה ראשונה
7,495	16,678	22,794	שנה שנייה עד חמש שנים
-	1,389	-	יותר מחמש שנים
<u>16,156</u>	<u>28,949</u>	<u>36,537</u>	

הסכומים שנזקפו לדוח רווח והפסד:

לשנה שהסתיימה ביום 31 לדצמבר			
2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
8,083	10,740	12,610	דמי חכירה מינימליים

חכירות בהן הקבוצה היא המחכירה בחכירה תפעולית

הקבוצה מחכירה מספר מבנים (נכסי נדל"ן להשקעה) לגופים חיצוניים. הסכמי החכירה הם לתקופה שבין שנה לחמש שנים ואינם ניתנים לביטול. חידוש החוזים בתום התקופה כפוף להסכמת שני הצדדים.

להלן דמי החכירה המינימליים העתידיים להתקבל בגין חוזי חכירה שאינם ניתנים לביטול ליום 31 בדצמבר:

2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
4,027	3,055	4,105	שנה ראשונה
4,791	2,129	3,304	שנה שנייה עד חמש שנים
<u>8,818</u>	<u>5,184</u>	<u>7,409</u>	

לפרטים נוספים בדבר הכנסות שהוכרו בגין נדל"ן להשקעה, ראה באור 26.

באור 38: - אירועים מהותיים בתקופת הדיווח

א. בחודש ספטמבר 2009, הודיע המפקח להנהלת מנורה ביטוח על כוונתו לערוך ביקורת בקשר להעברות רטרואקטיביות בין מסלולי השקעה שבוצעו במהלך שנת 2008 וכן בנושא הלוואות שניתנו על ידי מנורה ביטוח, לפני מספר שנים, ללא בטחונות מספיקים במועד מתן הלוואה, לרבות תפקוד האורגנים הרלבנטיים.

יצוין, כי בכל הנוגע לנושא ההעברות הרטרואקטיביות שנתגלו בפוליסות של מספר עובדים ו/או סוכנים, מדובר בסכומים לא מהותיים. באשר למשמעויות הכספיות הנוגעות להלוואות נשוא הבדיקה, ובהמשך לדיווחי החברה בדוח התקופתי לשנת 2009, יצוין, כי נכון ליום 31 בדצמבר, 2010 יתרת הלוואות בקבוצה עמדה על כ- 98 מיליוני ש"ח לפני הפרשה לחובות מסופקים; כנגד הלוואות נצברו ערכי פדיון בפוליסות בסך של כ- 13 מיליוני ש"ח; ויתרת הפרשה לחובות מסופקים בגין הלוואות עמדה נכון למועד האמור על סך של כ- 60 מיליוני ש"ח.

בחודש יולי 2010 התקבל במשרדי מנורה ביטוח דוח הביקורת מטעם המפקח בקשר עם הלוואות הנ"ל. במסגרת הדוח הנ"ל ניתנו הנחיות שמטרתן, בין היתר, שיפור הבקורות ובכלל זה שיפור תהליכי זרימת המידע בין המחלקות השונות במנורה ביטוח ואגף הכספים. בנוסף, הטיל המפקח על מנורה ביטוח עיצום כספי וקנס אזרחי בסך כולל של כ- 14 מיליוני ש"ח וכן הורה על ביצוע השבה לתיק המשתתף ברווחים של מנורה ביטוח בסך של כ- 10 מיליוני ש"ח, תוך עיכוב ביצוע ההשבה עד למועד בו יקבע ביהמ"ש את קביעתו בשאלת קיומו והיקפו של הנזק שנגרם אם בכלל למבוטחי מנורה ביטוח וזאת במסגרת תובענה ייצוגית שהוגשה בנושא.

ב. בחודש מאי 2010 פתחה רשות ניירות ערך בחקירה כנגד חברה נכדה - מנורה מבטחים קרנות נאמנות בע"מ (להלן - קרנות נאמנות) ו/או נושא משרה בה. בשלב זה לא ניתן להעריך את מהותה ואת תוצאותיה של החקירה, ועל כן קרנות נאמנות לא ביצעה הפרשה בדוחותיה הכספיים בגין אירוע זה.

באור 39: - אירועים מהותיים לאחר תאריך הדיווח

א. ביום 4 בינואר, 2011, חתמה חברה מאוחדת סיני מורשי חיתום סוכנות לביטוח (1989) בע"מ (להלן - מורשי חיתום) על הסכם לרכישת פעילות סוכנות ביטוח שאינה תאגיד, המוכרת בשמה המסחרי "ארנון את וינשטוק תכנון וניהול ביטוח" (להלן - ארנון את וינשטוק), לרבות תיקי הביטוח, הרכוש והמוניטין של ארנון את וינשטוק. כל פעילות ארנון את וינשטוק עברה למורשי חיתום. כמו כן, רכשה מורשי חיתום את הפעילות והמוניטין של חברת "ארנון את וינשטוק תכנון וניהול בע"מ" שבבעלות הסוכנים. ביום 21 בפברואר, 2011 אישר רשם החברות את שינוי שמה של מורשי חיתום ל- "ארנון את וינשטוק סוכנות לביטוח (1989) בע"מ".

ב. ביום 27 בפברואר, 2011 החליט דירקטוריון החברה על הרחבת מסגרת ההשקעה הקיימת במנורה נדל"ן בסך כולל של כ- 60 מיליון דולר, בהיקף של עד 14 מיליון יורו נוספים, לטובת המשך פיתוח השקעות בנדל"ן, קיימות וחדשות.

ג. ביום 24 במרס, 2011 אישר דירקטוריון החברה כניסה למשא ומתן עם ביטוח ישיר השקעות פיננסיות בע"מ (להלן - ביטוח ישיר השקעות) על הצטרפות למיזם להקמת חברה לביטוח ישיר בברזיל (להלן - המיזם / החברה המשותפת). היקף ההשקעה הצפוי במיזם עומד על כ- 400 מיליון ריאל ברזילאי (כ- 850 מיליוני ש"ח), כאשר לחברה הוצע להצטרף בשיעור החזקה של כ- 15% מהון החברה המשותפת. יצוין כי למיטב ידיעת החברה משקיע נוסף במיזם הינו זרוע ההשקעות של הבנק העולמי. בכוונת החברה לבחון את העסקה ובהתאם לתוצאות המשא ומתן להחליט האם להיכנס להסכם מחייב לעניין פעילות זו.

ד. ביום 24 במרס, 2011 אישר דירקטוריון מנורה ביטוח ("הרוכשת") השלמת ניהול משא ומתן עם בי.גי.איי. השקעות (1961) בע"מ וחברת בת שלה בי.גי.איי. אלפא בע"מ ("המוכרת") בדבר רכישת 100% מההון המונפק והנפרע של הבנק לפיתוח התעשייה בישראל בע"מ ("הבנק") שבבעלות המוכרת, תוך הסמכת ההנהלה לחתום על הסכם הרכישה בהתאם למתווה העסקה שהוצג בפניהם. סכום התמורה המוערך בגין מניות הבנק מורכב משני רכיבים עיקריים: (א) סכום של כ- 125 מיליוני ש"ח ו- (ב) בתוספת סכום המזומן שיהיה בקופת הבנק במועד השלמת העסקה, המוערך בשלב זה, בסך של כ- 226 מיליוני ש"ח. בנוסף, הרוכשת תהא זכאית להפחתת התמורה אם בחלוף תקופה מוסכמת שתיקבע בהסכם המכר לא יגבה הבנק את כל או חלק מהלוואות הנכללות בתיק האשראי של הבנק, בכפוף לתנאים שונים שייקבעו בהסכם הרכישה. יצוין כי אם וככל שהסכם הרכישה ייחתם, בכוונת מנורה ביטוח למזג את הבנק לתוכה. עוד יצוין כי ההסכם יהיה מותלה בתנאים מתלים שונים, ובין היתר, קבלת אישורים רגולטורים על פי הוראות הדין כמו גם קבלת אישור רשות המסים (Ruling), בין היתר בקשר למיזוג הבנק כאמור וכן בקבלת אישור בית המשפט המוסמך למיזוג. ביום 29 במרס, 2011, ולאחר השלמת המשא ומתן חתמו הצדדים על ההסכם אשר מותלה בתנאים מתלים שונים כאמור.

א. נכסי חוב סחירים

ליום 31 בדצמבר, 2010	
הערך בספרים	עלות מופחתת
אלפי ש"ח	

220,003	228,233
1,698,591	1,773,136
1,918,594	2,001,369

אגרות חוב ממשלתיות
 נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד:
 שיועדו בעת ההכרה לראשונה
 זמינות למכירה

סך הכל אגרות חוב ממשלתיות

נכסי חוב אחרים:

114,207	119,782
1,773,072	1,848,472
1,887,279	1,968,254

שאינם ניתנים להמרה
 נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד:
 שיועדו בעת ההכרה לראשונה
 זמינים למכירה

סך הכל נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה

4,408	4,130
3,810,281	3,973,753

נכסי חוב אחרים הניתנים להמרה
 נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד:
 שיועדו בעת ההכרה לראשונה

סך הכל נכסי חוב סחירים

ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)

30,688

ליום 31 בדצמבר, 2009	
הערך בספרים	עלות מופחתת
אלפי ש"ח	

197,917	201,978
1,329,893	1,387,969
1,527,810	1,589,947

אגרות חוב ממשלתיות
 נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד:
 שיועדו בעת ההכרה לראשונה
 זמינות למכירה

סך הכל אגרות חוב ממשלתיות

נכסי חוב אחרים:

60,781	81,265
1,632,856	1,690,365
1,693,637	1,771,630

שאינם ניתנים להמרה
 נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד:
 שיועדו בעת ההכרה לראשונה
 זמינים למכירה

סך הכל נכסי חוב אחרים שאינם ניתנים להמרה

17,990	21,376
3,239,437	3,382,953

נכסי חוב אחרים הניתנים להמרה
 נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד:
 שיועדו בעת ההכרה לראשונה

סך הכל נכסי חוב סחירים

ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)

44,942

ב. מניות

ליום 31 בדצמבר, 2010

עלות	הערך בספרים אלפי ש"ח
------	-------------------------

17,957	21,104
213,492	240,096
231,449	261,200

סחירות

נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה
זמינות למכירה
סך הכל מניות סחירות

שאינן סחירות

נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה
זמינות למכירה
סך הכל מניות שאינן סחירות
סך הכל מניות
ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)

166	251
10,248	10,406
10,414	10,657
241,863	271,857
	43,209

ליום 31 בדצמבר, 2009

עלות	הערך בספרים אלפי ש"ח
------	-------------------------

15,852	20,416
191,937	220,079
207,789	240,495

סחירות

נמדדות בשווי הוגן דרך רווח והפסד שיועדו בעת ההכרה לראשונה
זמינות למכירה
סך הכל מניות סחירות

שאינן סחירות

זמינות למכירה
סך הכל מניות
ירידות ערך קבועות שנזקפו לרווח והפסד (במצטבר)

5,996	5,216
213,785	245,711
	47,847

מנורה מבטחים החזקות בע"מ

הצגת נתונים כספיים מתוך הדוחות הכספיים המאוחדים
המיוחסים לחברה

ליום 31 בדצמבר, 2010

תקנה 9'ג

מנורה מבטחים החזקות בע"מ

נתונים כספיים מתוך הדוחות הכספיים המאוחדים המיוחסים לחברה ליום 31 בדצמבר, 2010

תקנה 9'

תוכן העניינים

דף

2	דוח מיוחד של רואה החשבון המבקר על מידע כספי נפרד לפי תקנה 9' לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידים), התש"ל-1970
3	נתונים כספיים מתוך הדוחות המאוחדים על המצב הכספי
4	נתונים כספיים מתוך דוחות רווח והפסד המאוחדים
5	נתונים כספיים מתוך הדוחות המאוחדים על הרווח הכולל
6-7	נתונים כספיים מתוך הדוחות המאוחדים על תזרימי המזומנים
8-18	מידע נוסף

**לכבוד
בעלי המניות של מנורה מבטחים החזקות בע"מ**

א.ג.,

**הנדון: דוח מיוחד של רואה החשבון המבקר
על מידע כספי נפרד לפי תקנה ג' לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים),
התש"ל-1970**

ביקרנו את המידע הכספי הנפרד המובא לפי תקנה ג' לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים), התש"ל - 1970 של מנורה מבטחים החזקות בע"מ (להלן - החברה) לימים 31 בדצמבר, 2010 ו- 2009 ולכל אחת משלוש השנים שהאחרונה שבהן הסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2010 ואשר נכלל בדוח התקופתי של החברה. המידע הכספי הנפרד הינו באחריות הדירקטוריון וההנהלה של החברה. אחריותנו היא לחוות דיעה על המידע הכספי הנפרד בהתאם להוראות תקנה ג' בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל. על פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין במידע הכספי הנפרד הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובפרטים הכלולים במידע הכספי הנפרד. ביקורת כוללת גם בחינה של הכללים החשבונאיים שיושמו בעריכת המידע הכספי הנפרד ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון וההנהלה של החברה וכן הערכת נאותות ההצגה של המידע הכספי הנפרד. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, בהתבסס על ביקורתנו, המידע הכספי הנפרד ערוך, מכל הבחינות המהותיות, בהתאם להוראות תקנה ג' לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים), התש"ל-1970.

קוסט פורר גבאי את קסירר
רואי חשבון

תל אביב,
30 במרס, 2011

ליום 31 בדצמבר		מידע נוסף	
2009	2010		
אלפי ש"ח			
נכסים שוטפים			
47,143	8,551	ב	מזומנים ושווי מזומנים
224,625	279,641	ג	השקעות פיננסיות
4,066	1,545		מסים שוטפים לקבל
4,224	715		חייבים ויתרות חובה
5,681	11,942	ו (1)	יתרה שוטפת עם חברה מוחזקת
<u>285,739</u>	<u>302,394</u>		סה"כ נכסים שוטפים
נכסים לא שוטפים			
7,119	9,581	ג	הלוואות
2,226,435	2,768,070	ו (1)	נכסים בניכוי התחייבויות המיוחסים לחברות מוחזקות, נטו, לרבות מוניטין
88,419	102,856		נדל"ן להשקעה
<u>2,321,973</u>	<u>2,880,507</u>		סה"כ נכסים לא שוטפים
<u>2,607,712</u>	<u>3,182,901</u>		
התחייבויות שוטפות			
3,883	3,972	ד	חליות שוטפות של הלוואה מתאגיד בנקאי
-	69,526	ד	חליות שוטפות של אגרות חוב
12,779	20,266	ד (1)	זכאים ויתרות זכות
<u>16,662</u>	<u>93,764</u>		סה"כ התחייבויות שוטפות
התחייבויות לא שוטפות			
3,883	-	ד	הלוואה מתאגיד בנקאי
610,260	813,331	ד	אגרות חוב
664	798		התחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו
26,275	22,369	ה	מסים נדחים
<u>641,082</u>	<u>836,498</u>		סה"כ התחייבויות לא שוטפות
הון המיוחס לבעלי מניות החברה			
99,429	99,429		הון מניות
332,985	332,985		פרמיה על מניות
171,451	192,506		קרנות הון
1,346,103	1,627,719		יתרת עודפים
<u>1,949,968</u>	<u>2,252,639</u>		סה"כ הון
<u>2,607,712</u>	<u>3,182,901</u>		
		30 במרס, 2011	
שי קומפל מנהל כספים		ארי קלמן מנהל כללי	
		מנחם גורביץ י"ר הדירקטוריון	
		תאריך אישור הדוחות הכספיים	

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			מידע נוסף	
2008	2009	2010		
אלפי ש"ח				
(221,516)	323,004	257,428		<u>הכנסות</u>
(3,475)	115,703	56,067		רווח (הפסד) מחברות מוחזקות
34,128	15,894	10,896	ו (3)	הכנסות (הפסדים) מהשקעות ומימון
4,248	16,224	14,167		הכנסות מימון בגין הלוואות לחברות מוחזקות
595	664	669		עליית ערך גדל"ן להשקעה
587	1,967	(283)		הכנסות מהשכרת נכסים
3,259	2,655	2,083	ו (2)	הכנסות מדמי ניהול ואחרות
(182,174)	476,111	341,027		הכנסות מדמי ניהול מחברה מוחזקת
				סך-הכל הכנסות
				<u>הוצאות</u>
53,261	50,068	51,617		הוצאות מימון
2,724	3,703	3,404		הוצאות הנהלה וכלליות
55,985	53,771	55,021		סך-הכל הוצאות
(238,159)	422,340	286,006		רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
(6,375)	19,542	4,390	ה	מסים על ההכנסה (הטבת מס)
(231,784)	402,798	281,616		רווח נקי (הפסד)

לשנה שהסתיימה ביום
31 בדצמבר

2008	2009	2010
	אלפי ש"ח	
(231,784)	402,798	281,616
(168,762)	269,577	19,109
(400,546)	672,375	300,725

רווח נקי (הפסד) המיוחס לחברה

רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לחברות המוחזקות, נטו

סה"כ רווח (הפסד) כולל המיוחס לחברה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2008	2009	2010
אלפי ש"ח		
(231,784)	402,798	281,616
57,324	(66,253)	(10,049)
(4,248)	(16,224)	(14,167)
221,516	(323,004)	(257,428)
(6,375)	19,542	4,390
268,217	(385,939)	(277,254)
-	664	134
3,379	(3,857)	3,509
6,216	(7,205)	7,487
9,595	(10,398)	11,130
(27,669)	(26,208)	(26,671)
542	13,331	17,988
(1,830)	(2,566)	(7,617)
-	2,139	1,830
1,446	636	376
(27,511)	(12,668)	(14,094)
18,517	(6,207)	1,398
(34,579)	(17,978)	(10,309)
(16,062)	(24,185)	(8,911)

תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת

רווח נקי (הפסד)

התאמות הדרושות להצגת תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת:

התאמות לסעיפי רווח והפסד:

הוצאות (הכנסות) מימון, נטו
עליה בשווי ההוגן של נדל"ן להשקעה
הפסדים (רווחים) בגין חברות מוחזקות
מסים על ההכנסה (הטבת מס)

שינויים בסעיפי נכסים והתחייבויות:

שינוי בהתחייבויות בשל הטבות לעובדים, נטו
ירידה (עלייה) בחייבים ויתרות חובה
עלייה (ירידה) בזכאים ויתרות זכות

מזומנים ששולמו והתקבלו במהלך השנה:

ריבית ששולמה
ריבית שהתקבלה
מסים ששולמו
מסים שהתקבלו
דיבידנד שהתקבל

מזומנים נטו שנבעו מפעילות (ששימשו לפעילות) שוטפת המיוחסים לחברה כחברה אם

מזומנים נטו ששימשו לפעילות שוטפת בגין עסקאות עם חברות מוחזקות

מזומנים נטו ששימשו לפעילות שוטפת

לשנה שהסתיימה ביום			
31 בדצמבר			
2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
			<u>תזרימי מזומנים מפעילות השקעה</u>
(497)	(3,845)	(270)	רכישת נדל"ן להשקעה
49,652	54,810	(18,097)	תמורה ממימוש (רכישת) ניירות ערך הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד, נטו
(11,765)	520	(2,055)	מתן (החזר) הלוואות לזמן ארוך
37,390	51,485	(20,422)	מזומנים נטו שנבעו מפעילות (ששימשו לפעילות) השקעה המיוחסים לחברה כחברה אם
51,473	(88,584)	(259,104)	מזומנים נטו שנבעו מפעילות (ששימשו לפעילות) השקעה בגין עסקאות עם חברות מוחזקות
88,863	(37,099)	(279,526)	מזומנים נטו שנבעו מפעילות (ששימשו לפעילות) השקעה
			<u>תזרימי מזומנים מפעילות מימון</u>
-	-	253,820	הנפקת אגרות חוב (בניכוי הוצאות הנפקה)
(3,758)	(3,865)	(3,957)	פרעון הלוואה לזמן ארוך מתאגיד בנקאי
(3,758)	(3,865)	249,863	מזומנים נטו שנבעו מפעילות (ששימשו לפעילות) מימון
(81)	271	(18)	הפרשי שער בגין יתרות מזומנים ושווי מזומנים
68,962	(64,878)	(38,592)	<u>עלייה (ירידה) במזומנים ושווי מזומנים</u>
43,059	112,021	47,143	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה
112,021	47,143	8,551	יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה
			<u>פעילויות מהותיות שלא במזומן</u>
42,217	-	-	גידול בהשקעה בחברה מוחזקת כנגד הנפקת מניות
214,057	-	-	פרעון הלוואה שניתנה לחברה מוחזקת באמצעות קבלת נכסים פיננסיים

א. אופן עריכת הנתונים הכספיים מתוך הדוחות הכספיים המאוחדים של החברה לשנת 2010

1. הגדרות
- החברה - מנורה מבטחים החזקות בע"מ.
- חברות מוחזקות - חברות מאוחדות וחברות שהשקעת החברה בהן כלולה, במישרין או בעקיפין, בדוחות הכספיים על בסיס שווי מאזני.
- מדד - מדד המחירים לצרכן כפי שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

2. אופן עריכת הנתונים הכספיים

המידע הכספי הנפרד, נערך בהתאם לתקנה 9' לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים), התש"ל - 1970 (להלן - תקנה 9'), לרבות הפרטים האמורים בתוספת העשירית לתקנות האמורות (להלן - התוספת), ובכפוף להבהרות האמורות ב- "הבהרה בקשר עם דוח כספי נפרד של התאגיד" שפורסמה באתר רשות ניירות ערך ביום 24 בינואר, 2010, המתייחסת לאופן יישום התקנה והתוספת האמורות (להלן - הבהרת סגל הרשות).

המידע הכספי הנפרד אינו מהווה דוחות כספיים, לרבות דוחות כספיים נפרדים, הערוכים והמוצגים בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים (להלן - תקני ה-IFRS) בכלל, והוראות תקן חשבונאות בינלאומי 27 - "דוחות כספיים מאוחדים ונפרדים" בפרט. עם זאת, המדיניות החשבונאית שפורטה בבאור 2 לדוחות הכספיים המאוחדים, יושמה לצורך הצגת המידע הכספי הנפרד, וזאת בשינויים המתחייבים מהאמור להלן.

במסגרת המידע הנוסף שיובא להלן, נכללים גילויים בנוגע למידע מהותי נוסף, בהתאם לדרישות הגילוי האמורות בתקנה 9', וכמפורט בתוספת ובכפוף להבהרת סגל הרשות, ככל שמידע כאמור לא נכלל בדוחות הכספיים המאוחדים באופן המתייחס במפורש לחברה.

א. נכסים והתחייבויות הכלולים בדוחות המאוחדים המיוחסים לחברה

מוצגים סכומי הנכסים וההתחייבויות הכלולים בדוחות הכספיים המאוחדים, המיוחסים לחברה ומפורטים לפי סוגי הנכסים וההתחייבויות. נתונים אלו סווגו בהתאם לתקנה 9'. כמו כן, מוצג מידע בדבר הנכסים בניכוי ההתחייבויות המיוחסים לחברות מוחזקות, לרבות מוניטין. ההצגה כאמור מביאה לכך שההון המיוחס לבעלים של החברה בדוחות המאוחדים, הינו זהה להון של החברה כפי שנגזר מהמידע הכספי הנפרד.

ב. הכנסות והוצאות הכלולות בדוחות המאוחדים המיוחסות לחברה

מוצגים סכומי הכנסות וההוצאות הכלולים בדוחות המאוחדים, המיוחסים לחברה. נתונים אלו סווגו בהתאם לתקנה 9'. כמו כן, מוצג מידע בדבר חלק החברה ברווחי (הפסדי) חברות מוחזקות. ההצגה כאמור מביאה לכך שסך כל הרווח לשנה המיוחס לבעלים של החברה וסך כל הרווח הכולל לשנה המיוחס לבעלים של החברה בדוחות המאוחדים, הינו זהה לסך כל הרווח לשנה המיוחס לבעלים של החברה וסך כל הרווח הכולל לשנה המיוחס לבעלים של החברה, כפי שנגזרים מהמידע הכספי הנפרד.

ג. תזרימי מזומנים הכלולים בדוחות המאוחדים המיוחסים לחברה

מוצגים סכומי תזרימי המזומנים הכלולים בדוחות הכספיים המאוחדים, המיוחסים לחברה, כשהם לקוחים מתוך הדוחות הכספיים המאוחדים על תזרימי המזומנים, בפילוח לפי תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת, תזרימי מזומנים מפעילות השקעה ותזרימי מזומנים מפעילות מימון, תוך פירוט מרכיביהם. נתונים אלו סווגו בהתאם לתקנה 9'.

ב. מזומנים ושווי מזומנים

ליום 31 בדצמבר, 2010

סה"כ	ללא הצמדה	במטבע חוץ או בהצמדה לו	
		אירו	דולר
אלפי ש"ח			
8,549	8,543	2	4
2	2	-	-
<u>8,551</u>	<u>8,545</u>	<u>2</u>	<u>4</u>

מזומנים
שווי מזומנים

ליום 31 בדצמבר, 2009

סה"כ	ללא הצמדה	במטבע חוץ או בהצמדה לו	
		אירו	דולר
אלפי ש"ח			
12,137	12,133	1	3
35,006	35,006	-	-
<u>47,143</u>	<u>47,139</u>	<u>1</u>	<u>3</u>

מזומנים
שווי מזומנים

ג. גילוי בדבר הנכסים הפיננסיים

1. פירוט ההשקעות המהותיות בקבוצות הנכסים הפיננסיים בהתאם לתקן IAS 39:

ליום 31 בדצמבר	
2009	2010
אלפי ש"ח	
9,924	15,198
211,717	252,433
2,984	12,010
<u>224,625</u>	<u>279,641</u>
7,119	9,581
<u>231,744</u>	<u>289,222</u>

נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד:
מניות
אגרות חוב
נגזרים ומוצרים מובנים

הלוואות וחייבים - נמדדים בעלות מופחתת

ג. גילוי בדבר הנכסים הפיננסיים (המשך)

2. מועדי המימוש החזויים של ההשקעות המהותיות לפי קבוצות המכשירים הפיננסיים בהתאם לתקן IAS 39:

ליום 31 בדצמבר, 2010

עד שנה	משנה עד שנתיים	משנתיים עד 3 שנים	מ-3 שנים עד 4 שנים	מ-4 שנים עד 5 שנים	מעל 5 שנים	סה"כ
						אלפי ש"ח
-	-	15,198	-	-	-	15,198
13,709	45,643	109,606	29,657	15,555	38,263	252,433
12,010	-	-	-	-	-	12,010
2,311	1,680	2,390	1,053	883	1,264	9,581
28,030	47,323	127,194	30,710	16,438	39,527	289,222

נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד:

מניות

אגרות חוב

נגזרים ומוצרים מובנים

הלוואות וחייבים - נמדדים בעלות מופחתת

ליום 31 בדצמבר, 2009

עד שנה	משנה עד שנתיים	משנתיים עד 3 שנים	מ-3 שנים עד 4 שנים	מ-4 שנים עד 5 שנים	מעל 5 שנים	סה"כ
						אלפי ש"ח
-	-	9,924	-	-	-	9,924
15,966	36,604	57,197	78,791	12,172	10,987	211,717
2,984	-	-	-	-	-	2,984
2,053	2,251	1,075	668	137	935	7,119
21,003	38,855	68,196	79,459	12,309	11,922	231,744

נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד:

מניות

אגרות חוב

נגזרים

הלוואות וחייבים - נמדדים בעלות מופחתת

ג. גילוי בדבר הנכסים הפיננסיים (המשך)

3. תנאי הצמדה של הנכסים הפיננסיים לפי קבוצות המכשירים הפיננסיים בהתאם לתקן IAS 39 :

ליום 31 בדצמבר, 2010

סה"כ	ללא הצמדה	בהצמדה למדד אלפי ש"ח	במטבע חוץ או בהצמדה לו	
			אירו	דולר
279,641	105,494	166,834	340	6,973
9,581	-	9,581	-	-
289,222	105,494	176,415	340	6,973

נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד
הלוואות וחייבים - נמדדים בעלות מופחתת

ליום 31 בדצמבר, 2009

סה"כ	ללא הצמדה	בהצמדה למדד אלפי ש"ח	במטבע חוץ או בהצמדה לו	
			אירו	דולר
224,625	42,240	174,111	1,979	6,295
7,119	-	7,119	-	-
231,744	42,240	181,230	1,979	6,295

נכסים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד
הלוואות וחייבים - נמדדים בעלות מופחתת

ד. גילוי בדבר ההתחייבויות הפיננסיות

1. זכאים ויתרות זכות

ליום 31 בדצמבר	
2009	2010
אלפי ש"ח	
-	1,466
12,641	18,662
35	42
95	88
8	8
12,779	20,266

חברות מוחזקות
הוצאות לשלם (כולל ריבית לשלם בגין אגרות חוב)
התחייבויות לעובדים והתחייבויות אחרות בגין שכר ומשכורת
מוסדות
אחרים

ד. גילוי בדבר ההתחייבויות הפיננסיות (המשך)

2. סיכון נזילות

הטבלה להלן מציגה את זמני הפרעון של ההתחייבויות הפיננסיות של החברה על פי התנאים החוזיים בסכומים לא מהוונים (כולל תשלומים בגין ריבית):

ליום 31 בדצמבר, 2010

סה"כ	מעל 5 שנים	מ-4 שנים עד 5 שנים	מ-3 שנים עד 4 שנים אלפי ש"ח	משנתיים עד 3 שנים	משנה עד שנתיים	עד שנה	
4,167	-	-	-	-	-	4,167	הלוואה מתאגיד בנקאי
2,027	-	-	-	-	-	2,027	זכאים ויתרות זכות
1,129,107	619,946	95,868	98,843	101,819	104,860	107,771	אגרות חוב
1,135,301	619,946	95,868	98,843	101,819	104,860	113,965	

ליום 31 בדצמבר, 2009

סה"כ	מעל 5 שנים	מ-4 שנים עד 5 שנים	מ-3 שנים עד 4 שנים אלפי ש"ח	משנתיים עד 3 שנים	משנה עד שנתיים	עד שנה	
8,337	-	-	-	-	4,073	4,264	הלוואה מתאגיד בנקאי
516	-	-	-	-	-	516	זכאים ויתרות זכות
768,978	383,551	85,430	88,340	91,314	94,159	26,184	אגרות חוב
777,831	383,551	85,430	88,340	91,314	98,232	30,964	

ד. גילוי בדבר ההתחייבויות הפיננסיות (המשך)

3. תנאי הצמדה של התחייבויות פיננסיות לפי קבוצות המכשירים הפיננסיים בהתאם לתקן IAS 39

ליום 31 בדצמבר, 2010

סה"כ	להצמדה	להצמדה
	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
907,095	561	906,534

התחייבויות פיננסיות הנמדדות בעלות מופחתת

ליום 31 בדצמבר, 2009

סה"כ	להצמדה	להצמדה
	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
630,805	516	630,289

התחייבויות פיננסיות הנמדדות בעלות מופחתת

4. הנפקת אגרות חוב בשנת הדוח

בחודש יולי 2010, השלימה החברה גיוס פרטי של חוב ממשקיעים מוסדיים בהיקף כספי של 170 מיליוני ש"ח. במסגרת הגיוס הקצתה החברה למשקיעים המוסדיים 170 מיליוני ש"ח ע.ג. אג"ח (סדרה ב'), הנושאות ריבית שנתית בשיעור של 4.5%, המשולמת אחת לשנה ב- 30 ביוני, החל משנת 2011 ועד לשנת 2022. קרן אגרות החוב תיפרע בחמישה תשלומים שווים החל מחודש יוני 2018 ועד לחודש יוני 2022. הקרן והריבית צמודים למדד. החברה התחייבה שלא לשעבד את נכסיה ללא הסכמת הנאמן מראש ובכתב, למעט שעבוד על נכס שיירכש על ידי החברה לטובת הגורם שיממן את רכישתו. באגרות החוב נקבעו מקרים נהוגים בהם קיימת הזכות לפרעון מיידי כדוגמת מינוי כונס נכסים, צו הקפאת הליכים וכו'. בנוסף, נקבעה זכות להעמדה לפרעון מיידי, במקרה והחברה תמכור את מרבית נכסיה או את מרבית פעילותה.

בחודש ספטמבר 2010 הנפיקה החברה למשקיע מוסדי סך של 80 מיליוני ש"ח ע.ג. אג"ח (סדרה ב') נוספים. תמורת הנפקה עמדה על סך של כ- 84.6 מיליוני ש"ח, המגלמת פרמיה בסך של כ- 3.98% מעל הפארי. הנפקה זו השלימה גיוס של אג"ח סדרה ב' בסך כולל של 250 מיליוני ש"ח ע.ג. אג"ח, שתנאיה פורטו לעיל.

אגרות החוב דורגו בדירוג של Aa3 על ידי חברת מידרוג בע"מ. הדירוג ניתן לסדרה ו/או להלוואות מתאגידים בנקאיים בהיקף כולל של 250 מיליוני ש"ח. החברה השקיעה את מלוא כספי הנפקה במנורה ביטוח בדרך של הנפקת שטרי הון נדחים.

ה. גילוי בדבר יתרות נכסי מסים נדחים והתחייבויות מסים נדחים וגילוי בדבר הכנסות מסים או הוצאות מסים

מסים על ההכנסה

1. חוקי המס החלים על החברה

חוק מס הכנסה (תיאומים בשל אינפלציה), התשמ"ה-1985 (להלן – החוק)

על-פי החוק, עד לתום שנת 2007 נמדדו התוצאות לצורכי מס בישראל כשהן מותאמות לשינויים במדד.

בחודש פברואר 2008 התקבל בכנסת תיקון לחוק מס הכנסה (תיאומים בשל אינפלציה), התשמ"ה-1985 המגביל את תחולתו של חוק התיאומים משנת 2008 ואילך. החל משנת 2008, נמדדות התוצאות לצורכי מס בערכים נומינליים למעט תיאומים מסוימים בגין שינויים במדד בתקופה שעד ליום 31 בדצמבר, 2007. תיאומים המתייחסים לרווחי הון, כגון בגין מימוש נדל"ן (שבח) וניירות ערך, ממשיכים לחול עד למועד המימוש. התיקון לחוק כולל, בין היתר, את ביטול תיאום התוספת והניכוי בשל אינפלציה והניכוי הנוסף בשל פחת בגין רכישות החל משנת 2008.

2. שיעורי המס החלים על החברה

שיעור מס החברות בישראל הינו כדלקמן: שנת 2008 - 27%, שנת 2009 - 26%, שנת 2010 - 25%. מס בשיעור מופחת של 25% חל על רווחי הון הנצמחים החל מיום 1 בינואר, 2003, וזאת במקום שיעור המס הרגיל. בחודש יולי 2009 התקבל בכנסת חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התוכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט-2009 אשר קובע, בין היתר, הפחתה הדרגתית נוספת של שיעור מס חברות ושיעור מס רווח הון ריאלי בישראל החל משנת 2011 לשיעורי המס הבאים: שנת 2011 - 24%, שנת 2012 - 23%, שנת 2013 - 22%, שנת 2014 - 21%, שנת 2015 - 20%, שנת 2016 ואילך - 18%.

השפעת השינוי כאמור על המסים הנדחים הביאה לגידול ברווח הנקי לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2009 בסך של כ- 4,593 אלפי ש"ח, שנזקף לסעיף מסים על ההכנסה.

3. שומות מס

לחברה שומות מס סופיות עד וכולל שנת המס 2005.

ה. גילוי בדבר יתרות נכסי מסים נדחים והתחייבויות מסים נדחים וגילוי בדבר הכנסות מסים או הוצאות מסים (המשך)

4. מסים נדחים

הרכב

דוחות רווח והפסד			דוחות על המצב		
לשנה שהסתיימה ביום			הכספי		
31 בדצמבר			ליום 31 בדצמבר		
2008	2009	2010	2009	2010	
אלפי ש"ח					
(1,120)	(388)	(2,531)	10,333	12,864	התחייבויות מסים נדחים
-	(19,507)	8,642	19,507	10,865	נדל"ן להשקעה הנמדד בשווי הוגן
4,759	-	-	-	-	ניירות ערך הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד
					הלוואות לחברות מוחזקות
			29,840	23,729	
1,388	901	(2,289)	2,289	-	נכסי מסים נדחים
1,029	121	58	1,150	1,208	הפסדים מועברים לצורכי מס
796	(796)	-	-	-	הפרשה לחובות מסופקים
(2)	126	26	126	152	ניירות ערך הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד
					הטבות לעובדים
			3,565	1,360	
6,850	(19,543)	3,906			הכנסות (הוצאות) מסים נדחים
			(26,275)	(22,369)	התחייבויות מסים נדחים, נטו

המסים הנדחים מוצגים בדוח על המצב הכספי כדלקמן:

31 בדצמבר		
2009	2010	
אלפי ש"ח		
26,275	22,369	התחייבויות לא שוטפות

המסים הנדחים מחושבים לפי שיעור מס ממוצע של 19.3% (2009) – 21.1% בהתבסס על שיעורי המס הצפויים לחול בעת המימוש.

ה. גילוי בדבר יתרות נכסי מסים נדחים והתחייבויות מסים נדחים וגילוי בדבר הכנסות מסים או הוצאות מסים (המשך)

5. מסים על ההכנסה (הטבת מס) הכלולים בדוחות רווח והפסד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
-	-	8,296	מסים שוטפים
(6,850)	24,159	(3,906)	מסים נדחים
475	(24)	-	מסים בגין שנים קודמות (שוטפים ונדחים)
-	(4,593)	-	התאמת יתרות המסים הנדחים בעקבות שינוי בשיעורי המס
<u>(6,375)</u>	<u>19,542</u>	<u>4,390</u>	

6. מס תיאורטי

להלן מובאת התאמה בין סכום המס, שהיה חל אילו כל ההכנסות וההוצאות, הרווחים וההפסדים בדוח רווח והפסד היו מתחייבים במס לפי שיעור המס הסטטוטורי, לבין סכום מסים על ההכנסה (הטבת מס) שנזקף בדוח רווח והפסד:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
2008	2009	2010	
אלפי ש"ח			
(238,159)	422,340	286,006	רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
(221,516)	323,004	257,428	רווח (הפסד) מחברות מוחזקות
(16,643)	99,336	28,578	רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה (הטבת מס) ללא תוצאות חברות מוחזקות
27%	26%	25%	שיעור המס הסטטוטורי
(4,494)	25,827	7,145	מס (חסכון במס) מחושב לפי שיעור המס הסטטוטורי
-	1	-	עלייה (ירידה) במסים על ההכנסה הנובעת מהגורמים הבאים:
(213)	(61)	(82)	הוצאות שאינן מותרות בניכוי לצורכי מס
-	(1,433)	(2,158)	הכנסות פטורות
-	(97)	86	הפרשים בבסיס המדידה
			הפרשים זמניים בגינם לא נזקפו מסים נדחים
(870)	(78)	-	ניצול הפסדים לצורכי מס משנים קודמות, בגינם לא הוכרו מסים נדחים בעבר
(1,273)	(4,593)	(601)	עדכון מסים נדחים בגין שינויים בשיעורי המס
475	(24)	-	מסים בגין שנים קודמות
<u>(6,375)</u>	<u>19,542</u>	<u>4,390</u>	מסים על ההכנסה (הטבת מס)
<u>38.30%</u>	<u>19.67%</u>	<u>15.36%</u>	שיעור מס אפקטיבי ממוצע

1. הלוואות, יתרות והתקשרויות מהותיות עם חברות מוחזקות

1. יתרות עם חברות מוחזקות

ליום	
31 בדצמבר	
2009	2010
אלפי ש"ח	

5,681	11,942
-------	--------

נכסים שוטפים

יתרה שוטפת עם חברה מוחזקת

נכסים לא שוטפים

הלוואות ושטרי הון לחברות מוחזקות - ראה סעיף 5 להלן

401,116	664,504
---------	---------

2. עסקאות עם חברות מוחזקות

לשנה שהסתיימה ביום

31 בדצמבר		
2008	2009	2010
אלפי ש"ח		
3,259	2,655	2,083

הכנסות דמי ניהול מחברה מוחזקת (ראה סעיף 4 להלן)

3. הכנסות מימון מחברות מוחזקות

לשנה שהסתיימה ביום

31 בדצמבר		
2008	2009	2010
אלפי ש"ח		
34,128	15,894	10,896

הכנסות מימון

4. התקשרויות

החברה התקשרה בהסכם עם חברה מאוחדת - מנורה מבטחים ביטוח בע"מ (להלן - מנורה ביטוח), על פיו תספק החברה למנורה ביטוח שרותי ניהול ומיחשוב לצורך מתן הלוואות ומשכנתאות על ידי מנורה ביטוח ללקוחותיה.

תמורת השרותים שמספקת החברה כאמור, משלמת מנורה ביטוח לחברה דמי ניהול רבעוניים בשיעור של 0.175% מיתרת תיק הלוואות כפי שהיתה בסוף החודש שקדם למועד התשלום.

5. הלוואות ושטרי הוןא. הלוואה לחברה מאוחדת - מנורה ביטוח

בחודש יולי 2007 נתנה החברה למנורה ביטוח הלוואה בסך 400 מיליוני ש"ח. ההלוואה הוצמדה למדד ונשאה ריבית שנתית בשיעור של 4.78% עד ליום 6 במרס, 2008. החל מיום זה, נשאה ההלוואה ריבית שנתית בשיעור של 4.28%. במהלך שנת 2008 פרעה מנורה ביטוח את ההלוואה במלואה.

1. הלוואות, יתרות והתקשרויות מהותיות עם חברות מוחזקות (המשך)

5. הלוואות ושטרי הון (המשך)

ב. שטרי הון נדחים - מנורה ביטוח

בחודש יולי 2010, הנפיקה מנורה ביטוח לחברה שטר הון נדחה בסך של 170 מיליוני ש"ח ע.ג. תמורת ערכו הנקוב. שטר ההון הונפק לתקופה של ארבעים ותשע שנים, כאשר למנורה ביטוח קיימת אופציה לפירעון מוקדם לאחר עשר שנים ולאחר מכן, מידי חמש שנים. הריבית המשולמת על השטר הינה בשיעור של 5.3%, צמודה למדד. כחלק מתנאי השטר, קיימים מנגנונים לביטול הריבית, ובתנאים מסוימים, להמרת הקרן להון מניות. בחודש ספטמבר 2010, הנפיקה מנורה ביטוח לחברה שטר הון נדחה נוסף בסך 80 מיליוני ש"ח ע.ג. שטר ההון הונפק בפרמיה של כ- 3 מיליוני ש"ח, בתנאים זהים לשטר ההון שהונפק בחודש יולי 2010. שטרי ההון הנדחים אושרו על ידי המפקח על הביטוח כהון ראשוני מורכב (הון היברידי) במנורה ביטוח.

ג. הלוואות לחברה מאוחדת - מנורה מבטחים נדל"ן בע"מ

ליום 31 בדצמבר		שיעור ריבית	
2009	2010		
אלפי ש"ח			
78,097	76,032	ליבור ל-3 חודשים +2%	דולר
67,145	119,182	יוריבור ל-3 חודשים +2%	יורו
5,200	5,337	-	שקלית צמודת מדד
314	6,878	3%	שקלית לא צמודה
<u>150,756</u>	<u>207,429</u>		

ההלוואות שלעיל צפויות להיפרע בטווח של בין 3 ל- 8 שנים מתאריך הדוחות הכספיים.

ד. הלוואות ושטרי הון לחברה מאוחדת - מנורה מבטחים פיננסים בע"מ

ליום 31 בדצמבר		שיעור הריבית	
2009	2010		
אלפי ש"ח		%	
הלוואות:			
76,694	52,843	5	צמודות למדד
1,910	-	-	צמודות למדד
30,464	19,970	פריים - 0.75%	ללא הצמדה
129,465	115,253	פריים + 0.25%	ללא הצמדה
<u>238,533</u>	<u>188,066</u>		
שטרי הון:			
10,609	10,613	-	ללא הצמדה
<u>249,142</u>	<u>198,679</u>		

לא נקבע מועד לפירעון של ההלוואות.

מועדי פרעון שטרי ההון יהיו לא לפני 31 בדצמבר, 2011. לאחר המועד האמור, יחודשו שטרי הון באופן אוטומטי לתקופה של שנה בכל פעם.

פרק ו': פרטים נוספים על התאגיד

תוכן עניינים

1	תמצית דוחות על הרווח הכולל של התאגיד לכל אחד מהרבעונים בשנת 2010 (תקנה 10א)	1
2	שימוש בתמורת ניירות ערך תוך התייחסות ליעדי התמורה עפ"י התשקיף (תקנה 10ג)	2
3	השקעות בחברות-בת ובחברות קשורות לתאריך המאזן (תקנה 11)	3
3.1	חברות בנות וקשורות של החברה (הנתונים בטבלה נכונים לתאריך הדוח על המצב הכספי):	3
3.2	חברות בנות וקשורות של מנורה מבטחים ביטוח בע"מ	5
3.3	חברות בנות וקשורות של מנורה מבטחים פנסיה בע"מ	6
3.4	חברות בנות וקשורות של שומרה חב' לביטוח בע"מ	6
3.5	חברות בנות וקשורות של מנורה נכסים והשקעות בע"מ	7
3.4	חברות בנות וקשורות של מנורה מבטחים פיננסים בע"מ	8
4	שינויים בהשקעות בחברות-בת ובחברות קשורות בתקופת הדוח (תקנה 12)	9
4.1	מנורה מבטחים ביטוח בע"מ	9
4.2	מנורה מבטחים פיננסים בע"מ	9
4.3	מנורה מבטחים נדל"ן בע"מ	9
4.4	מנורה נכסים והשקעות בע"מ	9
4.5	הבניינים להשכרה בע"מ	9
5	הכנסות של חברות בת וחברות קשורות והכנסות מהן (תקנה 13)	10
6	רשימת קבוצות של יתרות הלוואות שניתנו לתאריך הדוח על המצב הכספי, אם מתן הלוואות היה אחד מעיסוקיו העיקריים של התאגיד (תקנה 14)	11
7	מסחר בבורסה - נ"ע שנרשמו למסחר - מועדי וסיבות הפסקת מסחר (תקנה 20)	11
8	תגמולים לבעלי עניין ולנושאי משרה בכירה (תקנה 21א)	12
9	תגמולים לנושאי משרה בכירה שניתנו להם לאחר שנת הדיווח ולפני מועד הגשת הדוח, בקשר עם כהונתם או העסקתם בשנת הדיווח ואשר לא הוכרו בדוחות הכספיים לשנת הדיווח (תקנה 21ב)	13
10	בעל השליטה בתאגיד (תקנה 21א)	14
11	עסקאות עם בעל שליטה (תקנה 22)	14
11.1	עסקאות המנויות בסעיף 270(4) לחוק החברות, תשנ"ט-1999	14
11.2	עסקאות אחרות אשר אינן מנויות בסעיף 270(4) לחוק החברות, תשנ"ט-1999	15
12	מניות ונ"ע המוחזקים ע"י בעל עניין בתאגיד, בחברה מוחזקת* (תקנה 24)	15
13	הון רשום, הון מונפק וניירות ערך המירים של התאגיד (תקנה 24א)	16
14	מרשם בעלי המניות של התאגיד (תקנה 24ב)	16
15	מען רשום (תקנה 25א)	16
16	הדירקטורים של התאגיד (תקנה 26)	16
17	נושאי משרה בכירה של התאגיד (תקנה 26א)	19
18	מורשה חתימה של התאגיד (תקנה 26ב)	22
19	רואה החשבון של התאגיד (תקנה 27)	22
20	שינוי בתזכיר או בתקנון של התאגיד (תקנה 28)	22
21	המלצות והחלטות הדירקטורים (תקנה 29)	22
22	החלטות החברה (תקנה 29א)	23

1. תמצית דוחות על הרווח הכולל של התאגיד לכל אחד מהרבעונים בשנת 2010 (תקנה 10א)

תמצית דוחות על הרווח הכולל של התאגיד לכל אחד מהרבעונים לשנת 2010 (באלפי ש"ח):

ינואר-מרס	אפריל-יוני	יולי-ספטמבר	אוקטובר-דצמבר	שנת 2010	
1,028,318	1,062,797	1,046,212	1,132,935	4,270,262	פרמיות שהורווחו ברוטו
214,550	222,682	225,576	242,010	904,818	פרמיות שהורווחו על ידי מבטחי משנה
813,768	840,115	820,636	890,925	3,365,444	פרמיות שהורווחו בשייר
628,110	14,295	930,613	736,794	2,309,812	רווחים (הפסדים) מהשקעות, נטו והכנסות מימון
196,197	67,067	190,674	189,855	643,793	הכנסות מדמי ניהול
61,672	55,688	53,961	58,810	230,131	הכנסות מעמלות הכנסות אחרות
1,699,747	977,165	1,995,884	1,876,384	6,549,180	סך כל ההכנסות
1,353,892	745,514	1,560,549	1,505,335	5,165,290	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה ברוטו
(227,448)	(148,891)	(119,254)	(184,156)	(679,749)	חלקם של מבטחי המשנה בתשלומים ובשינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח
1,126,444	596,623	1,441,295	1,321,179	4,485,541	תשלומים ושינוי בהתחייבויות בגין חוזי ביטוח וחוזי השקעה בשייר
226,807	222,831	228,608	236,591	914,837	עמלות, הוצאות שיווק והוצאות רכישה אחרות
121,668	138,599	138,188	163,044	561,499	הוצאות הנהלה וכלליות
7,672	7,695	7,708	7,760	30,835	הפחתת נכסים בלתי מוחשיים
3,423	36,875	46,677	34,899	121,874	הוצאות מימון
1,486,014	1,002,623	1,862,476	1,763,473	6,114,586	סך כל ההוצאות
(987)	(40)	289	859	121	חלק ברווחי (הפסדי) חברות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני
212,746	(25,498)	133,697	113,770	434,715	רווח (הפסד) לפני מסים על ההכנסה
72,250	(2,382)	47,872	35,028	152,768	מסים על הכנסה
140,496	(23,116)	85,825	78,742	281,947	רווח (הפסד)

מיוחס ל:

281,616	78,642	85,741	(23,225)	140,459	בעלי המניות של החברה
331	101	84	109	37	זכויות המיעוט
281,947	78,742	85,825	(23,116)	140,496	רווח (הפסד) לתקופה
281,947	78,742	85,825	(23,116)	140,496	רווח (הפסד) לתקופה
					רווח (הפסד) כולל אחר:
					התאמות הנובעות מתרגום דוחות כספיים של פעילות חוץ
(2,032)	(771)	(1,424)	(447)	610	
					שינוי נטו בשווי ההוגן של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שנוקף לקרנות הון
147,405	2,205	65,841	(38,814)	118,173	
					רווחים (הפסדים) נטו ממימוש של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועברו לדוח רווח והפסד
(130,749)	(37,499)	(30,324)	(1,099)	(61,827)	
					הפסד מירידת ערך של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה שהועברו לדוח רווח והפסד
11,922	10,127	(3,173)	4,238	730	
					הטבת מס (מסים על הכנסה) המתייחסים לרכיבים של רווח (הפסד) כולל אחר
(7,437)	9,733	(9,768)	12,352	(19,755)	
19,109	(16,205)	21,152	(23,770)	37,931	רווח כולל אחר לתקופה, נטו ממס
301,056	62,537	106,977	(46,885)	178,427	סך הכל רווח כולל לתקופה

רווח הכולל מיוחס ל:

300,725	62,437	106,893	(46,995)	178,390	בעלי המניות של החברה
331	101	84	109	37	זכויות שאינן מקנות שליטה
301,056	62,537	106,977	(46,885)	178,427	רווח כולל לתקופה

2. שימוש בתמורת ניירות ערך תוך התייחסות ליעדי התמורה עפ"י התשקיף (תקנה 10ג)

התמורה נטו שקיבלה החברה בגין הקצאת איגרות החוב (סדרה א') שנרשמו למסחר על פי תשקיף מיום 27 בפברואר 2008, שימשה ומשמשת את החברה בהתאם לצרכיה, כפי שהיו מעת לעת, ובכלל זה למימון הפעילות השוטפת של החברה, וכן בהתאם להחלטות דירקטוריון החברה, כפי שהיו ותהיינה מעת לעת.

3. השקעות בחברות-בת ובחברות קשורות לתאריך המאזן (תקנה 11)

3.1 חברות בנות וקשורות של החברה (הנתונים בטבלה נכונים לתאריך הדוח על המצב הכספי):

חברה	סוג המניה	מס' מניות	סך ערך נקוב (ש"ח)	ערך בדוח הכספי הנפרד של התאגיד (אלפי ש"ח)	שיעור החזקה* (%)	הלוואות ואגרות חוב	יתרה לתאריך הדוח על המצב הכספי (אלפי ₪)	תאריך פירעון	שיעור ריבית	שיעור הצמדה	הערות
מנורה מבטחים ביטוח בע"מ	רגילה	230,868,288	230,868,288	2,048,845	100	257,146	2059		5.3%	מדד המחירים לצרכן	שטר הון המתחדש אחת לשנה בהסכמת הצדדים
מנורה מבטחים פיננסים בע"מ	רגילה	1,000	1,000	33,657	100	63,096	ללא מועד פירעון		+ 0.25%	ללא הצמדה בהסכמת הצדדים	הלוואות בעלים הניתנת לפירעון בכל עת בהסכמת הצדדים
						28,284	ללא מועד פירעון		+ 0.25%	ללא הצמדה בהסכמת הצדדים	הלוואות בעלים הניתנת לפירעון בכל עת בהסכמת הצדדים
						23,873	ללא מועד פירעון		+ 0.25%	ללא הצמדה בהסכמת הצדדים	הלוואות בעלים הניתנת לפירעון בכל עת בהסכמת הצדדים
						19,970	ללא מועד פירעון		- 0.75%	ללא הצמדה בהסכמת הצדדים	הלוואות בעלים הניתנת לפירעון בכל עת בהסכמת הצדדים
						14,673	ללא מועד פירעון		5%	מדד המחירים לצרכן	הלוואות בעלים הניתנת לפירעון בכל עת בהסכמת הצדדים
						23,150	ללא מועד פירעון		5%	מדד המחירים לצרכן	הלוואות בעלים הניתנת לפירעון בכל עת בהסכמת הצדדים
						15,020	ללא מועד פירעון		5%	מדד המחירים לצרכן	הלוואות בעלים הניתנת לפירעון בכל עת בהסכמת הצדדים

שטר הון המתחדש אחת לשנה בהסכמת הצדדים	ללא ריבית	ללא הצמדה	ללא מועד פירעון	10,613							
---	אירו	ליבור + 2.00%	ללא מועד פירעון	119,182	100	12,007	1,000	1,000	רגילה	מנורה מבטחים נדל"ן בע"מ	
---	דולר	ליבור + 2.00%	ללא מועד פירעון	76,032							
---	מדד	---	ללא מועד פירעון	5,337							
---	ללא הצמדה	3%	ללא מועד פירעון	6,878							
---	---	---	---	---	100	282	100	100	רגילה	מנורה שירותי סוכנים (1994) בע"מ**	
---	---	---	---	---	100	1,169	2,000,000	2,000,000	רגילה	מנורה ניהול קופות גמל בע"מ**	
---	---	---	---	---	100	1,205	180,001	180,001	רגילה	דורות חברה לניהול קשרי לקוחות בע"מ**	
					100	0	1,000	1,000	רגילה	מנורה שוקי הון בע"מ**	
					100	0	¹ 0.17	1,700	רגילה	נחלת מנורה חברה לשכון ופתוח (1950) בע"מ	
הגבוה מבין הריבית האמורה להצמדה למדד המחירים לצרכן	ללא הצמדה	פריים- 0.5%	ללא מועד פירעון	1,251	100	(1,205)	1,000	1,000	רגילה	מנורה מבטחים משלמת בע"מ	

¹ ערכן הנקוב של מניות החברה הוא 0.0001 שקל חדש (ישן).

3.2 חברות בנות וקשורות של מנורה מבטחים ביטוח בע"מ

הנתונים בטבלה נכונים לתאריך הדוח על המצב הכספי:

חברה	סוג המניה	מס' מניות	סך ערך נקוב (ש"ח)	ערך בדוח הכספי הנפרד של התאגיד (אלפי ש"ח)	שיעור החזקה* (%)	הלוואות ואגרות חוב	יתרה ליום הדוח על המצב הכספי (אלפי ₪)	תאריך פירעון	שיעור ריבית	בסיס הצמדה	הערות
מנורה מבטחים פנסיה בע"מ	רגילה	328,000	328,000	389,151	100	---	---	---	---	---	---
מנורה מבטחים גיוס הון בע"מ	רגילה	1,000	1,000	1	100	---	---	---	---	---	---
אורות סוכנות לביטוח חיים (2005) בע"מ	רגילה	1,000	1,000	2,170	80	---	---	---	---	---	---
שומרה חב' לביטוח בע"מ	רגילה	64,941,016	64,941,016	179,005	100	---	5,328	31.2012	---	מדד המחירים לצרכן	שטר הון
						---	10,263	9.2013	---	מדד המחירים לצרכן	שטר הון
						---	5,013	10.2013	---	מדד המחירים לצרכן	שטר הון
						---	4,762	1.2013	---	מדד המחירים לצרכן	שטר הון
						---	9,541	4.2013	---	מדד המחירים לצרכן	שטר הון
מנורה נכסים והשקעות בע"מ	רגילה	14,001	14,001	20,269	100	---	122,402	ללא מועד פירעון	4.00%	מדד המחירים לצרכן	---
Menorah surrey street company 1 ltd.	רגילה	50	276	13,178	50.31	---	---	---	---	---	---

---	---	---	---	---	100	2,994	549	100	רגילה	Menorah surrey street company (nostro) ltd.
---	---	---	---	---	100	2,227	549	100	רגילה	Menorah surrey street company 2 ltd.

3.3 חברות בנות וקשורות של מנורה מבטחים פנסיה בע"מ

הנתונים בטבלה נכונים לתאריך הדוח על המצב הכספי:

חברה	סוג המניה	מס' מניות	סך ערך נקוב (ש"ח)	ערך בדוח הכספי הנפרד של התאגיד (אלפי ש"ח)	שיעור החזקה* (%)	הלוואות ואגרות חוב			
						יתרה ליום הדוח על המצב הכספי (אלפי ₪)	תאריך פירעון	שיעור ריבית	בסיס הצמדה הערות
מבטחים שרותי פנסיה בע"מ**	רגילה	1,000	1,000	1	100	---	---	---	---

3.4 חברות בנות וקשורות של שומרה חב' לביטוח בע"מ

הנתונים בטבלה נכונים לתאריך הדוח על המצב הכספי:

חברה	סוג המניה	מס' מניות	סך ערך נקוב (ש"ח)	ערך בדוח הכספי הנפרד של התאגיד (אלפי ש"ח)	שיעור החזקה* (%)	הלוואות ואגרות חוב			
						יתרה ליום הדוח על המצב הכספי (אלפי ₪)	תאריך פירעון	שיעור ריבית	בסיס הצמדה הערות
שומרה נדל"ן בע"מ	רגילה	204	204	204	100	21,433	-	-	-
סיני סוכנות לביטוח בע"מ	רגילה א	4,000	4,000	2 ⁴	100	-	-	-	-
	רגילה	990	990	0.99	100	-	-	-	-
	הנהלה	10	10	0.01	100	-	-	-	-

² ערך הנקוב של מניות החברה הוא 0.001 שקל חדש (ישן).

ארנון את וינשטוק סוכנות לביטוח (1989) בע"מ ³	רגילה	11,600	11,600	(6,708)	100	9,366	ללא מועד פירעון	פריים+0.25% בלתי צמודה
---	-------	--------	--------	---------	-----	-------	-----------------	------------------------

3.5 חברות בנות וקשורות של מנורה נכסים והשקעות בע"מ

הנתונים בטבלה נכונים לתאריך הדוח על המצב הכספי:

החברה	סוג המניה	מס' מניות	סך ערך נקוב (ש"ח)	ערך בדוח הכספי הנפרד של התאגיד (אלפי ש"ח)	שיעור החזקה* (%)	הלוואות ואגרות חוב	יתרה ליום הדוח על המצב הכספי (אלפי ש"ח)	תאריך פירעון	שיעור ריבית	בסיס הצמדה	הערות
חצרון חברה להשקעות בע"מ	רגילה	1,005,000	⁴ 100,500	0	66.6	-	-	-	-	-	-
חניון אלנבי 115 בע"מ	רגילה	100	⁵ 0.1	-	58	-	-	-	-	-	-
הבניינים להשכרה בע"מ**	רגילה א	2,502	⁶ 0.2502	0	0	-	-	-	-	-	-
	רגילה	8	0.0008	100							

³ לשעבר "סיני מורשי חיתום סוכנות לביטוח (1989) בע"מ".
⁴ ערכה הנקוב של המניה הוא 0.1 שקל חדש.
⁵ ערכה הנקוב של המניה הוא 0.001 שקל חדש (ישן).
⁶ ערכן הנקוב של מניות החברה הוא 0.0001 שקל חדש (ישן).

3.6 חברות בנות וקשורות של מנורה מבטחים פיננסים בע"מ

הנתונים בטבלה נכונים לתאריך הדוח על המצב הכספי:

חברת	סוג המניה	מס' מניות	סך ערך נקוב (ש"ח)	ערך בדוח הכספי הנפרד של התאגיד (אלפי ש"ח)	שיעור החזקה* (%)	הלוואות ואגרות חוב	יתרה ליום הדוח על המצב הכספי (אלפי ₪)		
							תאריך פירעון	שיעור ריבית	בסיס הצמדה הערות
מנורה מבטחים גמל בע"מ	רגילה	26,550,001	26,550,001	64,674	100	ללא מועד פירעון	פריים +	ללא הצמדה	הלוואות בעלים הניתנת לפירעון בכל עת בהסכמת הצדדים
מנורה מבטחים קרנות נאמנות בע"מ	רגילה	30,400,000	30,400,000	11,303	100	ללא מועד פירעון	5%	מדד המחירים לצרכן	הלוואות בעלים הניתנת לפירעון בכל עת בהסכמת הצדדים
				6,155		ללא מועד פירעון	פריים- 0.4%	ללא הצמדה	הלוואות בעלים הניתנת לפירעון בכל עת בהסכמת הצדדים
				23,633		ללא מועד פירעון	פריים + 0.5%	ללא הצמדה	הלוואות בעלים הניתנת לפירעון בכל עת בהסכמת הצדדים
מנורה מבטחים ניהול תיקי השקעות בע"מ	רגילה	2,250,000	2,250,000	719	100	-	-	-	-
מנורה מבטחים חיתום וניהול רגילה בע"מ	רגילה	1,000	1,000	12,784	100	ללא פירעון	ללא ריבית	ללא הצמדה	שטר הון צמית ללא מועד פירעון
מנורה מבטחים מוצרים פיננסים (2006) בע"מ**	רגילה	10,000	10,000		100	-	-	-	-
מנורה מבטחים והסתדרות המהנדסים ניהול קופות גמל בע"מ	הנהלה רגילות נדחית	120 5 1	0.011 0.0005 0.0001	827	60 0 0	-	-	-	-

מקרא סימונים בסעיף 3: * שיעור החזקה בנייר הערך, בהון, בזכויות הצבעה ובסמכות למנות דירקטורים. ** חברה לא פעילה.

⁷ ערך הנקוב של מניות החברה הוא 0.0001 שקל חדש (ישן).

4. שינויים בהשקעות בחברות-בת ובחברות קשורות בתקופת הדוח (תקנה 12)

- 4.1 מנורה מבטחים ביטוח בע"מ**
(להלן: "מנורה ביטוח")
מהות השינוי: מתן הלוואות בעלים (שטר הון) בסך כולל של 250 מיליוני ש"ח ע.נ..
מועד השינוי: בחודשים יולי וספטמבר 2010.
- 4.2 מנורה מבטחים פיננסים בע"מ**
(להלן: "מנורה פיננסים")
מהות השינוי: פירעון הלוואות בעלים בסך כולל של כ- 56 מיליוני ש"ח.
מועד השינוי: במועדים שונים במהלך 2010.
- 4.3 מנורה מבטחים נדל"ן בע"מ**
(להלן: "מנורה נדל"ן")
מהות השינוי: מתן הלוואות בעלים למנורה נדל"ן בסך כולל של 67 מיליוני ש"ח.
מועד השינוי: במועדים שונים במהלך שנת 2010.
- 4.4 מנורה נכסים והשקעות בע"מ**
(להלן: "מנורה נכסים והשקעות")
מהות השינוי: מתן הלוואות בעלים בסך של כ- 25 מיליוני ש"ח ופירעון הלוואות בעלים בסך
כולל של כ- 7 מיליוני ש"ח.
מועד השינוי: מאי 2010 (פירעונות- במהלך שנת 2010).
- 4.5 הבניינים להשכרה בע"מ**
(להלן: "הבניינים להשכרה")
מהות השינוי: רכישת 50% ממניות החברה.
מועד השינוי: מאי 2010.

5. הכנסות של חברות בת וחברות קשורות והכנסות מהן (תקנה 13)

באלפי ש"ח מדווחים:

דמי ניהול שנתקבלו לאחר שנתקבלו תאריך הדוח על דמי ניהול לאחר שנתקבלו תאריך הדוח על המצב הכספי ומועד התשלום	ריבית שנתקבלה עבור התקופה שלאחר שנת הדיווח ומועד התשלום	ריבית שנתקבלה עבור שנת הדיווח	דיבידנד לאחר תאריך הדוח	דיבידנד עד תאריך הדוח	רווח (הפסד) כולל לתקופה	רווח (הפסד) כולל אחר לתקופה	רווח (הפסד) נקי לתקופה	חברות בנות לתקופה
- 2,083	-	10,496	-	-	242,572	17,170	225,402	מנורה מבטחים ביטוח בע"מ
-	-	10,931	-	-	-	40,869	40,869	מנורה מבטחים פיננסים בע"מ
-	-	(10,561)	-	-	(5,086)	51	(5,137)	מנורה מבטחים נדל"ן בע"מ (*)
-	-	-	-	-	21	-	21	דורות חברה לניהול קשרי לקוחות בע"מ (**)
-	-	-	-	-	4	-	4	מנורה שירותי סוכנים (1994) בע"מ - (**)
-	-	(32)	-	-	33	-	(33)	מנורה מבטחים משלמת בע"מ
-	-	-	-	-	21	-	21	מנורה ניהול קופות גמל בע"מ - (**)
-	-	-	-	-	-	-	-	מנורה שוקי הון בע"מ (**)
-	-	-	-	-	-	-	-	נחלת מנורה חברה לשיכון ופיתוח בע"מ (**)

(*) כולל חלק החברה בתוצאות נטו של חברות מוחזקות.

(**) חברות לא פעילות.

6. רשימת קבוצות של יתרות הלוואות שניתנו לתאריך הדוח על המצב הכספי, אם מתן הלוואות היה אחד מעיסוקיו העיקריים של התאגיד (תקנה 14)

מספר הלווים	סכום בש"ח	עד	מ
0	50,000	עד	0
0	100,000	עד	50,001
1	250,000	עד	100,001
2	500,000	עד	250,001
1	1,000,000	עד	500,001
0	2,000,000	עד	1,000,001
4	10,000,000	עד	2,000,001
0	15,000,000	עד	10,000,001
0	40,000,000	עד	15,000,001
0	70,000,000	עד	40,000,001
0	150,000,000	עד	70,000,001
3	300,000,000	עד	150,000,001

7. מסחר בבורסה - ני"ע שנרשמו למסחר - מועדי וסיבות הפסקת מסחר (תקנה 20)

בתקופת הדוח לא נרשמו למסחר ולא חלו הפסקות מסחר בני"ע של התאגיד.

8. תגמולים לבעלי עניין ולנושאי משרה בכירה (תקנה 21(א))

להלן פרוט התגמולים ששולמו לנושאי משרה בכירה בחברה ובתאגידי בשליטתה בשנת 2010 כפי שהוכרו בדוחות הכספיים לשנת 2010 (באלפי ש"ח):

תגמולים* אחרים				תגמולים* בעבור שירותים							פרטי מקבל התגמולים			
סה"כ	אחר	דמי שכירות	ריבית	אחר	עמלה	דמי ייעוץ	דמי ניהול	תשלום מבוסס מניות***	מענק	שכר**	שיעור החזקה בהון התאגיד	היקף משרה	תפקיד	שם
5,813	-	-	-	-	-	-	-	1,921	1,654	2,238	2.72%	מלאה	מנכ"ל	ארי קלמן (1)
2,385	-	-	-	-	-	-	-	-	1,690	695	אין	מלאה	מנכ"ל חברה נכדה	איל קלדרון (2)
3,600	-	-	-	-	-	-	-	-	2,000	1,600	אין	מלאה	משנה למנכ"ל חברה בת	מנחם הרפז (3)
3,769	-	-	-	-	-	-	3,769	-	-	-	אין	מלאה	מנכ"ל חברה נכדה	יעקב רוזן (4)
3,009	-	-	-	-	-	-	-	-	1,700	1,309	אין	מלאה	מנהל השקעות ראשי	יוני טל (5)
1,858	-	-	-	-	-	-	-	-	750	1,108	אין	מלאה	מנהל כספים	שי קומפל (6)
1,689	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,689	61.86%	מלאה	יו"ר דירקטוריון	מנחם גורביץ (7)

* סכומי התגמול במונחי עלות לתאגיד

** רכיב השכר המפורט לעיל כולל את הרכיבים הבאים (לפי המקרה והעניין): שכר חודשי ברוטו צמוד למדד (כולל משכורת 13), הפרשות סוציאליות (לרבות הפרשות בשל סיום יחסי עובד-מעביד), קרן השתלמות ואי כושר עבודה כמקובל, רכב, החזר הוצאות שונות ובכלל זה הוצאות אש"ל, טלפון נייד ונייד וכן ימי חופשה, מחלה והבראה, לא כולל מס שכר.

*** יצוין, כי לאור מדיניות התגמול החדשה שאושרה בקבוצה בתוקף החל משנת 2011, אשר כוללת, בין היתר, גם הקצאה של יחידות פאנטום אשר הוקצו בפועל במהלך חודש דצמבר 2010, קיימת עלות זניחה בגין ההקצאה בשווי כולל לנושאי המשרה בקבוצה בסך של כ- 5,000 ₪. לאור האמור, לא יוחסה עלות זו למנהלים בשנת 2010.

(1) מר קלמן מכהן כמנכ"ל החברה החל מיום 19.9.10 וכיו"ר דירקטוריון מנורה מבטחים ביטוח החל מיום 17.10.10. קודם לכן כיהן כמשנה למנכ"ל החברה ומנכ"ל מנורה מבטחים ביטוח. הסכם ההעסקה עימו שבתוקף הינו לתקופה של 15 שנים החל מאוגוסט 2003 עם הודעה מוקדמת של 12 חודשים. לאחר המועד האמור, יחודש ההסכם לשנה בכל פעם אא"כ הודיע מי מהצדדים על אי חידושו. שכרו של מר קלמן שולם בידי מנורה מבטחים ביטוח. במקביל ובנוסף להסכם ההעסקה אושרה למר קלמן תכנית מניות שעיקרה הקצאה של 4% ממניות מנורה מבטחים ביטוח הניתנים להמרה למניות החברה במהלך 10 שנים במנות שנתיות שוות. לפרטים נוספים בדבר הסכם ההעסקה ותכנית המניות לרבות התיקון לתכנית המניות שאושר בחודש אוגוסט 2008 שעיקרו שינוי בחבות המס בשל מעבר מתכנית פירותית לתכנית הוגנית והמרת מלוא המניות של מנורה ביטוח למניות החברה, ראה ביאור 32 לדוחות הכספיים וכן דוח מידי שפרסמה החברה ביום 31.07.08. ההטבה בגין המניות שנרשמה בטבלה לעיל כהוצאה בשנת הדיווח מבטאת את החלק היחסי של המניות שהבשילו בשנה זו. על פי הסכם ההעסקה זכאי מר קלמן מעבר לשכר כמפורט בטבלה לעיל למענק שנתי קבוע בסך של 561 אלפי ש"ח (צמוד למדד), להחזר הוצאות שהייה בתפקיד בחו"ל וכן לסך של 6,000 דולר בשנה (מגולם) לנסיעות פרטיות ולעניין ימי החופשה גם לפדיון ימי החופשה הצבורים בתום העסקתו. בנוסף, במקרה של סיום יחסי עובד מעביד (שלא בנסיבות פוטורות) יהיה זכאי מר קלמן לתוספת של 50% על מרכיב פיצויי הפיטורין שנצברו לזכותו בפוליסות ביטוחי המנהלים שלו וכן למענק בסכום השווה לסכום הדיבידנד שנצבר בגין מניות שזכאותו לגביהם טרם הבשילה על פי תנאי התכנית, בניכוי כל מס שיחול.

- (2) מר קלדרון מכהן החל מחודש נובמבר 2005 כמנכ"ל מנורה מבטחים חיתום וניהול בע"מ (חברה נכדה של החברה). שכרו של מר קלדרון משולם בידי מנורה מבטחים חיתום וניהול. על פי הסכם ההעסקה זכאי מר קלדרון מעבר לשכר כמפורט בטבלה לעיל למענק שנתי בסכום השווה ל- 21% מרווחי החברה לשנה קלנדרית מסוימת. לעניין זה "רווחי החברה" - הרווח של החברה לפני מס, ולפני משיכות בעלים ו/או דמי ניהול בהתאם לדוחות הכספיים המבוקרים בניכוי הוצאות מימון בגין העמדת ההון העצמי של החברה תוך אבחנה בין הון עצמי מזערי הנדרש מחתם לפי הוראות הדין לבין הון עצמי שיועמד לחברה על ידי בעלת המניות בה (כמפורט בהסכם) ולעניין הון עצמי שהועמד על ידי בעלת המניות בניכוי דיבידנד שחולק, אם חולק. מר קלדרון זכאי למקדמה על חשבון המענק בסך השווה ל- 7% מרווחי החברה כפי שיהיו על פי הדוחות הכספיים הסקורים לתום הרבעון השני של כל שנה. במקרה של סיום ההסכם במהלך השנה יהיה זכאי לחלק יחסי מן המענק תוך אבחנה בין מקרה בו סיום ההסכם היה לפני מחצית רבעון בו לא יהיה זכאי לחלק יחסי מרווחי הרבעון לבין מקרה בו סיום היה לאחר מחצית הרבעון בו יהיה זכאי לחלק יחסי כאמור. במקרה של פיטורים (שלא בנסיבות פוטרות) זכאי מר קלדרון ל- 3 חודשי הודעה מקודמת ו/או ל- 2 חודשים במקרה של התפטרות.
- (3) מר הרפז מכהן כמשנה למנכ"ל ומנהל אגף ביטוח כללי במנורה ביטוח וכן כיו"ר דירקטוריון שומרה חברה לביטוח בע"מ (חברות בנות של החברה). הסכם ההעסקה עימו הינו בתוקף מחודש פברואר 2002. שכרו של מר הרפז משולם על ידי מנורה מבטחים ביטוח. על פי הסכם ההעסקה זכאי מר הרפז מעבר לשכר כמפורט בטבלה לעיל למענק שנתי מינימלי בגובה 3 משכורות וזאת עפ"י המלצת מנכ"ל ובאישור הדירקטוריון. מר הרפז זכאי למענק הסתגלות של 3 חודשים במקרה של פיטורים.
- (4) מר רוזן, כיהן כמנכ"ל מנורה מבטחים פנסיה (חברה נכדה של החברה) החל מחודש יולי 2008 ועד לפרישתו ביום 31.12.10 והועסק באמצעות חברה בשליטתו. תמורת שירותיו שולמה על ידי מנורה מבטחים פנסיה כדמי ניהול לחברה האמורה וכללה גם את מרכיב ההפרשות הסוציאליות. בנוסף, זכאי היה מר רוזן למענק חתימה חד-פעמי בסך של 2 מלש"ח ובלבד שיעניק שירותי מנכ"ל 12 חודש לפחות. החל משנת הכהונה השנייה זכאי היה למענק על פי המלצת מנכ"ל מנורה מבטחים ביטוח ובאישור דירקטוריון מנורה מבטחים פנסיה. תוקפו של ההסכם היה לשנתיים (תקופת ההסכם הראשונה) ולאחר מכן התחדש ההסכם ללא מגבלת זמן בכפוף להודעה מוקדמת של 6 חודשים של מי מהצדדים. מר רוזן כפוף להגבלת אי תחרות לתקופה של שנה מיום סיום ההסכם עימו.
- (5) מר טל מכהן כמנהל השקעות ראשי בחברה ומשנה למנכ"ל ומנהל אגף השקעות במנורה מבטחים ביטוח. הסכם ההעסקה עימו הינו בתוקף מחודש מאי 2002. שכרו של מר טל משולם בידי מנורה מבטחים ביטוח. על פי הסכם ההעסקה זכאי מר טל מעבר לשכר כמפורט בטבלה לעיל למענק שנתי לפי שיקול דעת המנכ"ל באישור הדירקטוריון. במקרה של פיטורים (שלא בנסיבות פוטרות) זכאי מר טל ל- 5 חודשי הסתגלות.
- (6) מר קומפל מכהן כמנהל הכספים בחברה ומשנה למנכ"ל ומנהל אגף חשבות וכספים במנורה מבטחים ביטוח (חברה בת של החברה). הסכם ההעסקה עימו הינו בתוקף מחודש דצמבר 2006. שכרו של מר קומפל משולם בידי מנורה מבטחים ביטוח. על פי הסכם ההעסקה זכאי מר קומפל מעבר לשכר כמפורט בטבלה לעיל למענק שנתי בגובה 5 משכורות מינימום וזאת עפ"י המלצת מנכ"ל באישור הדירקטוריון. במקרה של פיטורים (שלא בנסיבות פוטרות) זכאי מר קומפל ל- 6 חודשי הודעה מקודמת ו/או ל- 3 חודשים במקרה של התפטרות.
- (7) מר גורביץ כיהן במרבית שנת הדיווח כמנכ"ל החברה ויו"ר מנורה ביטוח, והחל מיום 19.09.10 כיו"ר הדירקטוריון של החברה. הסכם ההעסקה עימו שבתוקף חודש לאחרונה בחודש אוקטובר 2010 ל- 5 שנים (ראה פירוט נוסף בסעיף 11 להלן (תקנה 22)). שכרו של מר גורביץ שולם בידי מנורה מבטחים ביטוח. החחזקה במניות החברה בשיעור המצוין לעיל הינה על ידי תאגידיים זרים המוחזקים בנאמנות עבורו כנהנה יחיד.
- (8) בנוסף לאמור לעיל, סך הגמול וההוצאות הנלוות שקיבלו כל הדירקטורים בחברה (למעט היו"ר מר גורביץ עימו נחתם הסכם העסקה) עמד בשנת 2010 על סך של כ- 538 אלפי ₪.

9. תגמולים לנושאי משרה בכירה שניתנו להם לאחר שנת הדיווח ולפני מועד הגשת הדוח, בקשר עם כהונתם או העסקתם בשנת הדיווח ואשר לא הוכרו בדוחות הכספיים לשנת הדיווח (תקנה 21(ב))

אין.

10. בעל השליטה בתאגיד (תקנה 21א)

בעלי השליטה בחברה הינם ניידן אסטבלישמנט ופלמס אסטבלישמנט, תאגידים זרים, המוחזקים בנאמנות עבור מר מנחם גורביץ כנהנה יחיד.

11. עסקאות עם בעל שליטה (תקנה 22)

להלן למיטב ידיעת החברה, פירוט עסקאות בין החברה לבעל השליטה בה או שלבעל השליטה בה היה עניין אישי באישורן, אשר החברה התקשרה בהן בשנת הדיווח ו/או עד למועד הגשת הדוח ו/או עסקאות אשר הינן בתוקף למועד דוח זה:

11.1 עסקאות המנויות בסעיף 270(4) לחוק החברות, תשנ"ט-1999

11.1.1 ביום 22 בינואר 2007 אישרה האסיפה הכללית של החברה (לאחר קבלת אישור ועדת הביקורת ואישור הדירקטוריון) את חידוש הסכם ההעסקה של מר גורביץ כמנכ"ל החברה וכיו"ר הדירקטוריון בהתאם לתנאים שבהסכם הקודם עימו בהצמדה למדד בלבד ללא תוספת ריאלית. לפי ההסכם המחודש דאז, זכאי מר גורביץ לשכר שנתי (לרבות תמריץ, במסגרת השכר השנתי) שעלותו לחברה לא תעלה על סך של 1,383,448 ש"ח (צמוד למדד שפורסם בחודש ינואר 2007) ("השכר השנתי") בתוספת רכב והוצאות החזקות, החזר הוצאות אש"ל, אירוח, אחזקת פלאפון וטלפון מעבר לשכר השנתי. ההסכם חודש בתוקף מיום 1 בינואר 2007 לתקופה של 5 שנים. בהמשך להחלטת הדירקטוריון וועדת הביקורת, אישרה האסיפה הכללית של החברה, ביום 28 באוקטובר 2010, להתקשר עם מר גורביץ בתיקון להסכם העסקתו שעניינו עדכון הגדרת תפקידו של מר גורביץ כיו"ר הדירקטוריון והפסקת כהונתו כמנכ"ל, וכן הארכת תוקפו של הסכם ההעסקה האמור כך שיסתיים בחלוף 5 שנים ממועד אישור האסיפה הכללית כאמור. עלות השכר של מר גורביץ בשנת 2010 הינה 1,689 אלפי ש"ח. למר גורביץ עניין אישי בעסקה בשל כך שהינו צד לעסקה. לפרטים נוספים ראו דיווח מידי של החברה מימים 20 בספטמבר 2010 ו- 28 באוקטובר 2010 (בהתאמה).

11.1.2 ביום 6 באוקטובר 2008 אישרה האסיפה הכללית של החברה (לאחר קבלת אישור ועדת הביקורת ואישור הדירקטוריון) עדכון הסכם ההעסקה של מר ערן גריפל (חתנו של בעל השליטה), כמנכ"ל חברת הבת מנורה מבטחים נדל"ן בע"מ (להלן – מנורה נדל"ן). מר גריפל זכאי לשכר חודשי צמוד למדד (13 משכורות), להפרשות סוציאליות כמקובל, מענק שנתי בשיעור של 5% מרווחי מנורה נדל"ן לפני מס (בניכוי ההפסד המצטבר ברוטו), ולא פחות מ- 4 משכורות חודשיות ובלבד שהחברה תהיה רווחית באותה שנה, החזקת רכב שבבעלותו (לרבות גילום מלא), הוצאות אש"ל כמקובל בחברה, אחזקת פלאפון וטלפון ונלוות כמקובל. תוקף ההסכם החל מיום 1 ביולי 2008 לתקופה של 5 שנים. זכאי להודעה מוקדמת של 6 חודשים. עלות השכר של מר גריפל בשנת 2010 הינה 1,266 אלפי ש"ח. לפרטים נוספים ותיאור מלא של העסקה ראה דוח מידי שפרסמה החברה ביום 28 באוגוסט 2008. למר גריפל ולמנכ"ל מר גורביץ, עניין אישי בעסקה בשל עניינו האישי של קרובו מר גריפל שהינו צד לעסקה.

11.1.3 ביום 24 בנובמבר 2005 וביום 22 בינואר 2007 אישרה האסיפה הכללית של החברה (לאחר קבלת אישור ועדת הביקורת ואישור הדירקטוריון) מתן כתב פטור והתחייבות לשיפוי לדירקטורים ונושאי משרה בחברה ובכללם מר גורביץ וקרוביו וכן מתן כתב פטור ושיפוי כאמור במנורה מבטחים ביטוח ובמנורה מבטחים פיננסים חברות בנות של החברה, בהם הם מכהנים כנושאי משרה. כתב הפטור שהעניקה החברה הינו בהתאם למגבלות הקבועות לעניין זה בחוק החברות ואילו ההתחייבות לשיפוי מוגבלת לסך של 25 מיליוני דולר לנושא משרה ול- 30 מיליוני דולר לכלל מקבלי השיפוי באירוע בודד ובכל מקרה, במצטבר לאירועים שונים, לא יעלה השיפוי על 25% מההון העצמי של החברה לפי הד"ח הכספי שלה ערב מתן השיפוי. לפרטים נוספים בדבר תנאי כתבי הפטור וההתחייבות לשיפוי הנ"ל ראה דוחות מידיים שפרסמה החברה ביום 1 בנובמבר 2005 וביום 12 בדצמבר 2006, בהתאמה.

11.1.4 מנורה ביטוח (חברה בת של החברה) מעסיקה את מר ג. גורביץ (אחיו של בעל השליטה) מאז שנת 1994. בשנת 2005 מונה כמנכ"ל במנורה ביטוח. על פי הסכם ההעסקה עימו זכאי מר גורביץ לשכר חודשי (13 משכורות) ומענק שנתי בגובה של 3

משכורות, להפרשות סוציאליות כמקובל, רכב, החזקת טלפון, אש"ל, ימי מחלה, הבראה וחופשה שנתית. בנוסף, זכאי להודעה מוקדמת של 3 חודשים. תנאי העסקתו של מר ג. גורביץ כמפורט לעיל אושרו בינואר 2005 בידי מנכ"ל מנורה ביטוח. ביום 16 במאי 2010 אישרה האסיפה הכללית של החברה, לאחר אישור דירקטוריון החברה מיום 25 במרס 2010, לשנות את תנאי הסכם ההעסקה עם מר ג. גורביץ מיום 1 בינואר 2005, כך שהחל מיום 1 בינואר 2010 מר ג. גורביץ זכאי למשכורת חודשית בסך של 40,000 ש"ח ברוטו (במקום סך של כ- 29 אלפי ש"ח, נכון ליום 31 בדצמבר 2009). יתר תנאי הסכם ההעסקה עם מר ג. גורביץ לא שונו והינם כמפורט לעיל. לבעל השליטה מר מ. גורביץ, עניין אישי בעסקה בשל עניינו האישי של קרובו מר ג. גורביץ שהינו צד לעסקה. עלות השכר של מר ג. גורביץ בשנת 2010 עמדה על סך של 1,162 אלפי ש"ח. לפרטים נוספים ראו דיווח מידי של החברה מיום 5 במאי 2010.

11.2 עסקאות אחרות אשר אינן מנויות בסעיף 4(270) לחוק החברות, תשנ"ט-1999

11.2.1 ביום 29 באוגוסט 2010, אישר דירקטוריון החברה חידוש פוליסת ביטוח דירקטורים ונושאי משרה לשנת 2010-2011 (1.8.2010-31.7.2011) בחברה ובחברות בנות שלה שאינן חטיבות בפני עצמן (להלן: "חטיבת מנורה מבטחים החזקות"), לרבות עבור בעל השליטה וקרוביו וכן חידוש פוליסות כאמור בחטיבות נוספות בקבוצה עבור בעל השליטה וקרוביו המכהנים או שיהיו כנושאי משרה בקבוצה (ראה גם סעיף 22 להלן (תקנה 29א)). לפרטים ראו דיווח מידי של החברה מיום 29 באוגוסט 2010. בנוסף, נערכו במהלך שנת 2010, עסקאות ביטוח שונות במנורה ביטוח עבור מר גורביץ וקרוביו. כל העסקאות הנ"ל נעשו במהלך העסקים הרגיל ובתנאים המקובלים לגבי עובדי הקבוצה והינם בגדר "עסקאות זניחות" בהתאם לקריטריונים שקבע הדירקטוריון לעניין זה, וכמפורט בסעיף "עסקאות זניחות" בדוח הדירקטוריון המצורף לדוחות הכספיים.

11.2.2 ביום 24 במרס 2011 אשרר דירקטוריון החברה רכישת פוליסת מטריה נוספת בגבול אחריות בסך של 30 מליון דולר נוספים, לתקופה שמיום 22.02.2011 ועד ליום 21.02.2012, בחברה ובחברות בנות שלה שאינן חטיבות בפני עצמן, לרבות עבור בעל השליטה וקרוביו וכן חידוש פוליסות כאמור בחטיבות נוספות בקבוצה עבור דירקטורים ונושאי משרה, לרבות עבור בעל השליטה וקרוביו המכהנים או שיהיו כנושאי משרה בקבוצה (ראה גם סעיף 22 להלן (תקנה 29א)). לפרטים ראו דיווח מידי של החברה מיום 27 במרס 2011.

11.2.3 ביום 16 במאי 2010 אישרה האסיפה הכללית של החברה את מינויים מחדש של הדירקטורים המכהנים בחברה, וביניהם מר גורביץ. לפרטים ראו דיווחים מידיים של החברה מימים 5 במאי 2010 ו-16 במאי 2010, בהתאמה. לפרטים בדבר השכר המשולם למר גורביץ בעבור כהונתו ראו סעיף 11.1.1 לעיל.

החברה מעריכה כי התגמולים לנושאי המשרה כמפורט בסעיף 8 לעיל (תקנה 21) ולמר גורביץ (הי"ר) ולקרוביו כמפורט בסעיף זה לעיל (תקנה 22), הינם תמורה סבירה והוגנת ביחס למורכבות תפקידם על האחריות הכרוכה בה.

12. מניות ונ"ע המוחזקים ע"י בעל עניין בתאגיד, בחברה מוחזקת* (תקנה 24)

מס' ת.ז. מס' חברה	מס' נייר ערך בבורסה	מניות 1 ש"ח ליום 30 למרס 2011	% בהון	% בהצבעה	% בהון בדילול	% בהצבעה בדילול	בעל עניין
תאגיד זר	566018	19,570,833	30.93%	30.93%	30.93%	30.93%	פלמס אסטבלישמנט (**)
תאגיד זר	566018	19,570,833	30.93%	30.93%	30.93%	30.93%	ניידן אסטבלישמנט (**)
513722397	566018	22,494	0.04%	0.04%	0.04%	0.04%	מנורה מבטחים קרנות נאמנות בע"מ (***)
	566018	1,719,034	2.72%	2.72%	2.72%	2.72%	חברה לנאמנות עובדים עבור מר א. קלמן(****)

למיטב ידיעת החברה נכון ליום 30 במרס 2011.

* תאגידים זרים שהינם בעלי שליטה, המוחזקים בנאמנות עבור מר מנחם גורביץ כנהנה יחיד. **

*** חברה נכדה של החברה.

**** מכוח תכנית מניות לטובת מר קלמן שהינו נושא משרה בכירה בחברה (מנכ"ל) ומכהן כיו"ר דירקטוריון מנורה מבטחים ביטוח (חברה בת של החברה).

13. הון רשום, הון מונפק וניירות ערך המירים של התאגיד (תקנה 24א)

הונה הרשום של החברה נכון ליום 31.12.2010 הינו 88,000,000 ש"ח המורכבים מ- 88,000,000 מניות רגילות בנות 1 ש"ח כל אחת.

הונה המונפק של החברה נכון ליום 31.12.2010 הינו 63,271,931 ש"ח המורכבים מ- 63,271,931 מניות רגילות בנות 1 ש"ח כל אחת.

14. מרשם בעלי המניות של התאגיד (תקנה 24ב)

שם בעל המניות הרשום	סוג ומספר זיהוי	מען	סוג מניה	כמות מניות
דוד הירשפלד	דרכון-701878806	יפה נוף 2, ת"א	מ.ר. 1 ש"ח ע.ג.	740.00
דוד ריינר	ת.ז. - 50521467	ניצנים 18ד', חיפה 34354	מ.ר. 1 ש"ח ע.ג.	560.00
רות גבעוני	דרכון - 70118880	המעגל 32, סביון	מ.ר. 1 ש"ח ע.ג.	290.00
יהודה בר-לב	ת.ז. - 64837123	ברגסון 18, ת"א	מ.ר. 1 ש"ח ע.ג.	34.00
שומרון השקעות וביטוח בע"מ	ח.פ. - 510050362	אלנבי 115, ת"א	מ.ר. 1 ש"ח ע.ג.	12.00
יהודה רוטנברג	---	לא ידוע	מ.ר. 1 ש"ח ע.ג.	468.00
אחרים (לא ידוע)	---	---	מ.ר. 1 ש"ח ע.ג.	114.00
חברה לרישומים של בנק לאומי לישראל בע"מ	ח.פ. 510098064	לילינבלום 4, ת"א	מ.ר. 1 ש"ח ע.ג.	63,269,713.00
סה"כ לפי ספר בעלי מניות				63,271,931.00

15. מען רשום (תקנה 25א)

המען הרשום של התאגיד: רחוב אלנבי 115, תל-אביב.

כתובת דואר אלקטרוני: sherut@menora.co.il

מספר טלפון: 03-7107801

מספר פקס: 03-7107633

16. הדירקטורים של התאגיד (תקנה 26)

שם	מנחם גורביץ
מספר ת.ז.	7969504
תאריך לידה	2.12.1942
מען	פנקס 62, תל אביב.
נתינות	ישראלית.
חברות בועדת הדירקטוריון	לא.
דח"צ / בלתי תלוי / בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית	לא.
האם הוא עובד של התאגיד, חברה בת, חברה קשורה או של בעל עניין	לא.
התאריך שבו החלה כהונתו כדירקטור	28.3.1985
השכלתו והתעסקותו בחמש השנים האחרונות, ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור:	השכלה תיכונית. מכהן כיו"ר הדירקטוריון של החברה החל מיום 19.9.2010 וכדירקטור במנורה נכסים והשקעות בע"מ. כיהן כמנכ"ל החברה משנת 1998 עד ליום 19.9.2010, כיהן כיו"ר דירקטוריון בחברות מנורה מבטחים ביטוח בע"מ ⁸ , מנורה מבטחים פנסיה בע"מ ⁹ ומנורה מבטחים נדל"ן בע"מ.

⁸ סיים כהונתו (פרש) כיו"ר דירקטוריון מנורה מבטחים ביטוח בע"מ ביום 17.10.2010.

⁹ סיים כהונתו (פרש) כיו"ר דירקטוריון מנורה מבטחים פנסיה בע"מ ביום 7.11.2010.

לא.	האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד:
לא.	האם הוא דירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית או כשירות מקצועית לצורך עמידה במספר המזערי שקבע הדירקטוריון

שם	גדליה דורון
מספר ת.ז.	7751100
תאריך לידה	14.11.1929
מען	אורי 4, תל אביב.
נתינות	ישראלית.
חברות בוועדת הדירקטוריון	ועדת מאזן ¹⁰ .
דח"צ / בלתי תלוי / בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית	בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית.
האם הוא עובד של התאגיד, חברה בת, חברה קשורה או של בעל עניין	לא.
התאריך שבו החלה כהונתו כדירקטור	24.10.1989
השכלתו והתעסקותו בחמש השנים האחרונות, ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור:	MBA-Harvard Business School. דירקטור של החברה ובין המועדים 1.1.2009 עד 19.9.2010 כיהן כ"ר הדירקטוריון. כיהן כדירקטור בחברות הבנות מנורה מבטחים פנסיה בע"מ ¹¹ , מנורה מבטחים ביטוח בע"מ ¹² , ומנורה מבטחים פיננסים בע"מ.
האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד:	לא.
האם הוא דירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית או כשירות מקצועית לצורך עמידה במספר המזערי שקבע הדירקטוריון	כן.

שם	בר כוכבא בן-גרא
מספר ת.ז.	1577220
תאריך לידה	4.5.1942
מען	קרן היסוד 16, ראשון לציון.
נתינות	ישראלית.
חברות בוועדת הדירקטוריון	ועדת ביקורת, ועדת מאזן (י"ר).
דח"צ / בלתי תלוי / בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית	דח"צ ובעל מומחיות חשבונאית ופיננסית.
האם הוא עובד של התאגיד, חברה בת, חברה קשורה או של בעל עניין	לא.
התאריך שבו החלה כהונתו כדירקטור	10.7.2007 (מונה לכהונה שנייה כדח"צ ביום 23.8.2010).
השכלתו והתעסקותו בחמש השנים האחרונות, ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור:	תואר ראשון במדעי המדינה בצירוף לימודים בין חוגים מהאוניברסיטה העברית, ירושלים וכן לימודי הכשרה בניהול - תל"מ - המגמה לביטוח, אוניברסיטת תל-אביב. מכהן כדירקטור (דח"צ) בחברה, וכן כדח"צ במנורה מבטחים ביטוח בע"מ ובשומרה חברה לביטוח בע"מ. כיהן כמנכ"ל חברת הביטוח "הפניקס" וכמנכ"ל וי"ר מבטחים אחרים בקבוצת "הפניקס", וכן כיהן כדירקטור בחברת "מהדרין" בע"מ, עד לחודש דצמבר 2009.
האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד:	לא.
האם הוא דירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית או כשירות מקצועית לצורך עמידה במספר המזערי שקבע הדירקטוריון	כן.

שם	שלמה מילוא
סיים כהונתו (פרש) כחבר ועדת מאזן ביום 10.3.2011.	10
סיים כהונתו (פרש) כדירקטור במנורה מבטחים פנסיה בע"מ ביום 1.11.2010.	11
סיים כהונתו (פרש) כדירקטור במנורה מבטחים ביטוח בע"מ ביום 1.11.2010.	12

07559669	מספר ת.ז.
29.8.1942	תאריך לידה
צמרות 14, הרצליה.	מען
ישראלית.	נתינות
ועדת ביקורת.	חברות בועדת הדירקטוריון
בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית.	דח"צ / בלתי תלוי / בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית
לא.	האם הוא עובד של התאגיד, חברה בת, חברה קשורה או של בעל עניין
26.6.1995	התאריך שבו החלה כהונתו כדירקטור
MBA בהנדסת תעשייה וניהול מהטכניון. דירקטור של החברה. מכהן כדירקטור בחברת הבת מנורה מבטחים ביטוח בע"מ. משמש כמנכ"ל אנרגיות קינטיות בע"מ. בעבר כיהן כמנכ"ל חברת דלק תשתיות בע"מ, כמנכ"ל התעשייה הצבאית, כ"ר I.D.E. טכנולוגיות (הנדסת התפלה), כ"ר עשות אשקלון בע"מ (ציבורית) וכמנכ"ל חברת כבלי ציון בע"מ (ציבורית).	השכלתו והתעסקותו בחמש השנים האחרונות, ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור:
לא.	האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד:
כן.	האם הוא דירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית או כשירות מקצועית לצורך עמידה במספר המזערי שקבע הדירקטוריון

שם	אורלי ירקוני
מספר ת.ז.	53664595
תאריך לידה	18.1.1956
מען	דוב הוז 2, תל אביב.
נתינות	ישראלית.
חברות בועדת הדירקטוריון	ועדת מאזן.
דח"צ / בלתי תלוי / בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית	בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית.
האם הוא עובד של התאגיד, חברה בת, חברה קשורה או של בעל עניין	לא.
התאריך שבו החלה כהונתו כדירקטור	23.5.2010
השכלתו והתעסקותו בחמש השנים האחרונות, ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור:	לימודי תעודה באקטואריה באוניברסיטת חיפה, לימודי תואר שני (M.Sc.) בחקר ביצועים בביה"ס למתמטיקה באוניברסיטת ת"א, תואר ראשון (B.Sc.) במתמטיקה מהאוניברסיטה העברית ב-ים. כיהנה כמנכ"לית ישיר אי.די.איי חברה לביטוח ("ביטוח ישיר"), לשעבר משנה למנכ"ל וראש תחום ביטוח כללי ובריאות בקבוצת מגדל. מכהנת כדירקטורית במנורה מבטחים ביטוח בע"מ, בפנינסולה פיננסים בע"מ, מי עדן בע"מ (דח"צ), פלסטו שק בע"מ (דח"צ), אמות השקעות בע"מ וביוקנסל טרפויטיקס אינק בע"מ (דח"צ).
האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד:	לא.
האם הוא דירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית או כשירות מקצועית לצורך עמידה במספר המזערי שקבע הדירקטוריון	כן.

שם	ישראל (איזי) תפוחי
מספר ת.ז.	626010
תאריך לידה	2.3.1946
מען	עמק רפאים 13/3, ירושלים.
נתינות	ישראלית, אוסטרלית.

<p>ועדת ביקורת (יר"ר), ועדת מאזן. דח"צ ובעל מומחיות חשבונאית ופיננסית. לא. 23.8.2010</p> <p>תואר ראשון במסחר (B.Com) מאוניברסיטת מלבורן אוסטרליה, ר"ח באוסטרליה משנת 1977, ר"ח מוסמך בישראל משנת 1981. דירקטור בפז חברת נפט בע"מ, פז בית זיקוק אשדוד בע"מ, שיכון ובינוי בע"מ, מור גרופ נדל"ן בינלאומי בע"מ, תל-אביב המאה נכסים בע"מ, תפי אינבסטמנט בע"מ ולברזז אחזקות בע"מ.</p> <p>לא. כן.</p>	<p>חברות בועדת הדירקטוריון דח"צ / בלתי תלוי / בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית האם הוא עובד של התאגיד, חברה בת, חברה קשורה או של בעל עניין התאריך שבו החלה כהונתו כדירקטור השכלתו והתעסקותו בחמש השנים האחרונות, ופירוט התאגידים שבהם הוא משמש דירקטור: האם הוא בן משפחה של בעל עניין אחר בתאגיד: האם הוא דירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית או כשירות מקצועית לצורך עמידה במספר המזערי שקבע הדירקטוריון</p>
--	---

* מר יעקב סגל ז"ל חדל לכהן כדירקטור חיצוני בחברה ביום 30 במאי 2010.

17. נושאי משרה בכירה של התאגיד (תקנה 26א)

שם	ארי קלמן
מספר ת.ז.	50898501
תאריך לידה	21.10.1951
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה-בת, בחברה קשורה או בבעל עניין בו	מכהן כמנכ"ל החברה החל מיום 19.9.2010, יר"ר דירקטוריון מנורה מבטחים ביטוח בע"מ ¹³ ודירקטור בחברות בנות וקשורות.
השכלתו	על תיכונית.
ניסיון עסקי בחמש שנים אחרונות	יר"ר דירקטוריון מנורה מבטחים ביטוח בע"מ ¹⁴ , משנה למנכ"ל החברה עד ליום 18.09.2010, כיהן כמנכ"ל ודירקטור בחברת הבת מנורה מבטחים ביטוח בע"מ עד ליום 16.10.2010. מכהן כיר"ר דירקטוריון בחברות מנורה מבטחים נדל"ן בע"מ ומנורה מבטחים פיננסים בע"מ ¹⁵ וכדירקטור בחברות אחרות בקבוצה.
האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	כן ¹⁶ .
תאריך תחילת הכהונה	7.1.2008
שם	שי קומפל
מספר ת.ז.	059696443
תאריך לידה	28.7.1965
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה-בת, בחברה קשורה או בבעל עניין בו	מנהל כספים, דירקטור בחברות בנות וקשורות.
השכלתו	ר"ח. תואר ראשון בחשבונאות וכלכלה מהאוניברסיטה העברית, תואר שני בכלכלה מהאוניברסיטה העברית.

¹³ מכהן כיר"ר דירקטוריון מנורה מבטחים ביטוח בע"מ החל מיום 17.10.2010.

¹⁴ ראה הערה 11 לעיל.

¹⁵ מכהן כיר"ר דירקטוריון מנורה מבטחים פיננסים בע"מ החל מיום 24.11.2010.

¹⁶ החל ממועד מינויו למנכ"ל.

מכהן כמשנה למנכ"ל ומנהל אגף חשבות וכספים בחברת הבת מנורה מבטחים ביטוח בע"מ. משמש כדירקטור בחברות אחרות בקבוצה. כיהן כמנהל כספים בכלל פיננסים בע"מ וכסמנכ"ל בכלל החזקות עסקי ביטוח בע"מ. כיהן כסגן בכיר לממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון משרד האוצר.	ניסיון עסקי בחמש שנים אחרונות
לא.	האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד
1.12.2006	תאריך תחילת הכהונה
שם	שם
יוני טל	שם
53343331	מספר ת.ז.
18.6.1955	תאריך לידה
מנהל השקעות ראשי. דירקטור בחברות בנות וקשורות.	התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה-בת, בחברה קשורה או בבעל עניין בו
תואר ראשון בכלכלה ומינהל עסקים מאוניברסיטת בר אילן, תואר שני בכלכלה מאוניברסיטת בר אילן.	השכלתו
מכהן כמשנה למנכ"ל ומנהל אגף השקעות בחברת הבת מנורה מבטחים ביטוח בע"מ. דירקטור בחברות אחרות בקבוצה.	ניסיון עסקי בחמש שנים אחרונות
לא.	האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד
1.4.2000	תאריך תחילת הכהונה
שמואל שורץ	שם
030767032	מספר ת.ז.
1.1.1950	תאריך לידה
מבקר פנים בחברה ומבקר פנימי ראשי בחברות בנות וקשורות.	התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה-בת, בחברה קשורה או בבעל עניין בו
ר"ח. תואר ראשון בכלכלה סוציולוגיה וחשבונאות מאוניברסיטת חיפה, תואר שני במינהל עסקים M.B.A מאוניברסיטת ת"א.	השכלתו
מכהן כסמנכ"ל וכמבקר פנימי ראשי במנורה מבטחים ביטוח בע"מ וכמבקר פנימי בחברה ובחברות הבנות בקבוצה למעט במנורה מבטחים פנסיה בע"מ, מנורה מבטחים גמל בע"מ ושומרה חברה לביטוח בע"מ. לשעבר חשב החברה ומנהל הסיכונים שלה ומשנה למנכ"ל ומנהל אגף חשבות וכספים בחברת הבת מנורה מבטחים ביטוח בע"מ ודירקטור בחברות אחרות בקבוצה.	ניסיון עסקי בחמש שנים אחרונות
לא.	האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד
8.1.2007	תאריך תחילת הכהונה
מנחם הרפז*	שם
008396673	מספר ת.ז.
29.8.1948	תאריך לידה
משנה למנכ"ל בחברת הבת מנורה מבטחים ביטוח בע"מ ומנהל אגף ביטוח כללי. כמו כן מכהן כדירקטור בחברות אחרות בקבוצה וכיו"ר דירקטוריון שומרה חברה לביטוח בע"מ.	התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה-בת, בחברה קשורה או בבעל עניין בו
תואר ראשון B.S.C בהנדסת תעשייה ומינהל מהטכניון בחיפה, תואר שני - MBA במינהל עסקים מאוניברסיטת תל-אביב.	השכלתו
משנה למנכ"ל ומנהל אגף ביטוח כללי.	ניסיון עסקי בחמש שנים אחרונות

לא.	האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד
30.3.2009	תאריך תחילת הכהונה
יעקב רוזן*	שם
51255842	מספר ת.ז.
9.7.1952	תאריך לידה
מנכ"ל מנורה מבטחים פנסיה בע"מ ¹⁷ , דירקטור בחברות בנות. אקדמאית, תואר ראשון בכלכלה.	התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה-בת, בחברה קשורה או בבעל עניין בו השכלתו
משנה למנכ"ל בנק הפועלים בע"מ, מנהל החטיבה הפיננסית ומנהל החטיבה לניהול נכסי לקוחות בבנק הפועלים.	ניסיון עסקי בחמש שנים אחרונות
לא.	האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד
30.3.2009	תאריך תחילת הכהונה
יהודה בן אסאייג*	שם
057455081	מספר ת.ז.
20.3.1962	תאריך לידה
משנה למנכ"ל ומנהל אגף ביטוח חיים ובריאות בחברת הבת מנורה מבטחים ביטוח בע"מ החל מיום 1.5.2009 ועד ליום 31.12.2010 ¹⁸ . כמו כן מכהן כדירקטור בחברות אחרות בקבוצה. תואר ראשון בכלכלה ומדע המדינה מאוניברסיטת תל-אביב, תואר שני במינהל עסקים (מימון ושיווק) MBA מאוניברסיטת תל-אביב, בוגר תכנית המנהלים AMP (אוניברסיטת הארוורד).	התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה-בת, בחברה קשורה או בבעל עניין בו השכלתו
י"ר דירקטוריון מנורה מבטחים פיננסים בע"מ ¹⁹ , י"ר דירקטוריון מנורה מבטחים ניהול תיקי השקעות בע"מ, י"ר דירקטוריון מנורה מבטחים גמל בע"מ וי"ר דירקטוריון מנורה מבטחים והסתדרות המהנדסים ניהול קופות גמל בע"מ, דירקטור בחלמיש - חברה ממשלתית עירונית, דירקטור בדרך - חברה לתחבורה ציבורית בע"מ, דירקטור ב-י.ב.א פיננסים והשקעות. לשעבר מנכ"ל מנורה מבטחים פיננסים בע"מ.	ניסיון עסקי בחמש שנים אחרונות
לא.	האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד
30.3.2009	תאריך תחילת הכהונה
שמעון עיר-שי	שם
055922918	מספר ת.ז.
24.6.1959	תאריך לידה
יועץ משפטי ומזכיר החברה וחברת הבת מנורה מבטחים ביטוח בע"מ. עו"ד. תואר ראשון במשפטים מהאוניברסיטה העברית.	התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה-בת, בחברה קשורה או בבעל עניין בו השכלתו
מכהן כיועץ משפטי ומזכיר החברה וחברת הבת מנורה מבטחים ביטוח בע"מ. לשעבר סגן יועץ משפטי במשרד האוצר.	ניסיון עסקי בחמש שנים אחרונות
לא.	האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד

¹⁷ מר יעקב רוזן פרש מתפקידו כמנכ"ל מנורה מבטחים פנסיה בע"מ ביום 1.1.2011.

¹⁸ החל מיום 1.1.2011 מכהן כמנכ"ל מנורה מבטחים פנסיה בע"מ.

¹⁹ סיים כהונתו (פרש) כ"ר דירקטוריון מנורה מבטחים פיננסים בע"מ ביום 24.11.2010.

שם	מוטי רוזן*	תאריך תחילת הכהונה**
מספר ת.ז.	054664271	1.7.2002
תאריך לידה	26.11.1956	
התפקיד שהוא ממלא בתאגיד, בחברה-בת, בחברה קשורה או בבעל עניין בו	מנכ"ל מנורה מבטחים ביטוח בע"מ. כמו כן מכהן כדירקטור בחברות בנות של מנורה מבטחים החזקות בע"מ.	
השכלתו	אקדמאית, תואר ראשון בכלכלה וחשבונאות מאוניברסיטת תל אביב.	
ניסיון עסקי בחמש שנים אחרונות	מנכ"ל הראל חברה לביטוח בע"מ ומשנה למנכ"ל הראל השקעות בביטוח ושירותים פיננסיים בע"מ.	
האם הוא בעל עניין בתאגיד או בן משפחה של נושא משרה בכירה אחר או של בעל עניין בתאגיד	לא.	
תאריך תחילת הכהונה	17.10.2010	

* נושא משרה בכירה בתאגיד נשלט בעל השפעה מהותית על התאגיד.
** מוגדר כנושא משרה בכירה בתאגיד החל מיום 30.3.2009.

18. מורשה חתימה של התאגיד (תקנה 26ב)

לחברה אין מורשי חתימה עצמאיים.

19. רואה החשבון של התאגיד (תקנה 27)

קוסט פורר גבאי את קסירר רואי חשבון, עמינדב 3 תל-אביב.

20. שינוי בתזכיר או בתקנון של התאגיד (תקנה 28)

אין.

21. המלצות והחלטות הדירקטורים (תקנה 29)

(א) המלצות הדירקטורים בפני האסיפה הכללית והחלטותיהם שאינן טעונות אישור האסיפה הכללית בדבר:

1. תשלום דיבידנד וחלוקת מניות הטבה: אין.
 2. שינויים בהון הרשום או המונפק של התאגיד: אין.
 3. שינוי תזכיר או תקנון של התאגיד: אין.
 4. פדיון ניירות ערך בני פדיון, כמשמעותם בסעיף 312 לחוק החברות: אין.
 5. פדיון מוקדם של אגרות חוב: אין.
 6. עסקה שאינה בהתאם לתנאי השוק בין התאגיד ובעל עניין בו למעט עסקה עם חברה בת: אין.
- (ב) החלטות אסיפה כללית בעניינים המפורטים לעיל שנתקבלו שלא בהתאם להמלצות הדירקטורים: אין.
- (ג) החלטות אסיפה כללית מיוחדת:
1. ביום 16 במאי 2010 אישרה אסיפה כללית של החברה, בין היתר, שינוי תנאי הסכם ההעסקה של מר ג. גורביץ כמפורט בסעיף 11.1.4 לעיל.

2. ביום 23 באוגוסט 2010 אישרה אסיפה כללית של החברה את מינויו של בר כוכבא בן גרא לדירקטור חיצוני של החברה לתקופת כהונה נוספת, ואת מינויו של ישראל (איזי) תפוחי לדירקטור חיצוני של החברה. לפרטים ראו דיווח מיידי של החברה מיום 23 באוגוסט 2010.
3. ביום 28 באוקטובר 2010 אישרה אסיפה כללית של החברה עדכון הסכם העסקתו של מר מנחם גורביץ בקשר עם הגדרת תפקידו של מר גורביץ בחברה, כמפורט בסעיף 11.1.1 לעיל.

22. החלטות החברה (תקנה 29א)

- (א) אישור פעולות לפי סעיף 255 לחוק החברות: אין.
- (ב) פעולה לפי סעיף 254א לחוק החברות אשר לא אושרה: אין.
- (ג) עסקאות חריגות הטעונות אישורים מיוחדים לפי סעיף 270(1) לחוק החברות:
1. ביום 25 במרס 2010 החליט דירקטוריון החברה, לאחר קבלת אישור ועדת הביקורת ביום 22 במרס 2010, לאשר תשלום מענקים לנושאי משרה בחברה (המכהנים במקביל לנושאי משרה גם במנורה ביטוח) בגין שנת 2009, אשר למען הזהירות נחשבו כעסקה חריגה עם נושאי משרה. בהתאם לאישור הדירקטוריון וועדת הביקורת כאמור לעיל הוענק מענק בסך של 1,278 אלפי ש"ח למר ארי קלמן, מענק בסך של 1,500 אלפי ש"ח למר יוני טל, מענק בסך של 850 אלפי ש"ח למר שי קומפל ומענק בסך של 320 אלפי ש"ח למר שמואל שורץ. לפרטים ראו דיווח מיידי של החברה מיום 28 במרס 2010.
2. ביום 29 באוגוסט 2010, בהמשך לאישור האסיפה הכללית את מינויים של הדירקטורים החיצוניים של החברה, כמפורט בסעיף 21(ג)1 לעיל, אישרו דירקטוריון החברה וועדת הביקורת לעדכן את הגמול עבור ישיבות לדירקטורים בחברה (אשר אינם דירקטורים חיצוניים או דירקטורים המועסקים או שיועסקו בעתיד על פי הסכם העסקה) לסכום המרבי, כהגדרתו בתקנות החברות (כללים בדבר גמול הוצאות לדירקטור חיצוני), תש"ס-2000.
- (ד) פטור, ביטוח או התחייבות לשיפוי לנושא משרה שבתוקף בתאריך הדוח:
1. בהמשך להחלטת ועדת הביקורת של החברה מיום 29 באוגוסט 2010 אישר דירקטוריון החברה ביום 29 באוגוסט 2010 חידוש פוליסת ביטוח דירקטורים ונושאי משרה לשנת 2011-2010 (31.7.2011-1.8.2010) בחברה ובחברות בנות שלה שאינן חטיבות בפני עצמן (להלן: "חטיבת מנורה מבטחים החזקות"), לרבות עבור בעל השליטה וקרוביו ה"ה מנחם גורביץ, ערן גריפל וגרשון גורביץ, לפי העניין (לעיל ולהלן: "בעל השליטה וקרוביו") בגבול אחריות של 15 מיליוני דולר (להלן: "פוליסת הבסיס") בתוספת כיסוי משותף בפוליסת מטריה לכלל החטיבות בקבוצה בגבול אחריות של 30 מיליוני דולר (להלן: "פוליסת המטריה"). בנוסף, אישרו ועדת הביקורת והדירקטוריון כאמור חידוש פוליסת כאמור עבור בעל השליטה וקרוביו, בחטיבות השונות של חברות בנות - חטיבת מנורה מבטחים ביטוח בע"מ, חטיבת מנורה מבטחים פיננסים בע"מ וחטיבת מנורה מבטחים פנסיה בע"מ - בגבולות אחריות כמפורט לגבי חטיבת מנורה החזקות. תנאי הביטוח לבעל השליטה וקרוביו הינם זהים לתנאי הביטוח של יתר נושאי המשרה בקבוצה. ועדת הביקורת והדירקטוריון קבעו כי חידוש הפוליסות כאמור נעשה בתנאי החידוש שנקבעו בהחלטת האסיפה הכללית של החברה מיום 10 ביולי 2007.
2. בהמשך לאישור ועדת הביקורת של החברה מיום 22 במרס 2011, אשר דירקטוריון החברה ביום 24 במרס 2011 רכישת פוליסת ביטוח דירקטורים ונושאי משרה נוספת, בגבול אחריות בסך 30 מיליון דולר נוספים, לתקופה שמיום 22.02.2011 ועד ליום 21.02.2012, בתמורה לפרמיה שנתית בסך \$50,000 (לעיל ולהלן: "פוליסת המטריה הנוספת") בחברה ובחברות בנות שלה שאינן חטיבות בפני עצמן, לרבות עבור בעל השליטה וקרוביו וכן חידוש פוליסות כאמור בחטיבות נוספות בקבוצה עבור דירקטורים ונושאי משרה, לרבות עבור בעל השליטה וקרוביו, לפי העניין, בחטיבות השונות של חברות בנות בהן הם מכהנים - חטיבת מנורה מבטחים ביטוח בע"מ, חטיבת מנורה מבטחים פיננסים בע"מ וחטיבת מנורה מבטחים פנסיה בע"מ. חלקה של כל חברה בפרמיה יקבע לפי חלקה היחסי בקבוצה. תנאי הביטוח לבעל השליטה וקרוביו הינם זהים לתנאי הביטוח של יתר נושאי המשרה בקבוצה. ועדת הביקורת והדירקטוריון קבעו כי חידוש הפוליסות כאמור נעשה בתנאי החידוש ("עסקת מסגרת") שנקבעו בהחלטת האסיפה הכללית של החברה מיום 10 ביולי 2007.

3. ביום 24 בנובמבר 2005 אישרה האסיפה הכללית של החברה מתן, מעת לעת, של כתבי פטור והתחייבות לשיפוי לדירקטורים ונושאי משרה אחרים אשר כיהנו, מכהנים ויכהנו בחברה בעבר, בהווה ובעתיד, ובכלל זה לבעל השליטה ולקרוביו, בהתאם לנוסח שאישר הדירקטוריון ובלבד שסך השיפוי לא יעלה במצטבר לאירועים שונים על 25% מההון העצמי של החברה לפי הדו"ח הכספי שלה ערב מתן השיפוי. לפרטים נוספים בדבר תנאי כתב הפטור והשיפוי ראה דוח מיידי שפרסמה החברה ביום 1 בנובמבר 2005.

מנורה מבטחים החזקות בע"מ

תל אביב, 30 במרס 2011

ארי קלמן
מנהל כללי

מנחם גורביץ
י"ר דירקטוריון

הצהרת אקטואר ביטוח חיים

פרק א' – זהות האקטואר

נתבקשתי על ידי מנורה מבטחים חברה לביטוח להעריך את ההפרשות המפורטות בפרק ב' להלן בביטוח חיים עבור הדוחות הכספיים של המבטח (להלן – ההפרשות) מנורה מבטחים חברה לביטוח ליום 31 דצמבר 2010 כפי שמפורט להלן.

הריני שכיר של חברת מנורה מבטחים ביטוח בע"מ ומשמש כאקטואר הראשי (משנת 2001). למיטב ידיעתי אין לי קשרים עסקיים אחרים עם המבטח ולא עם בן משפחה של בעל עניין במבטח, ולא עם חברה הקשורה למבטח או גורם אחר המספק שירותים למבטח.

פרק ב' – היקף חוות הדעת האקטוארית

1. חוות הדעת האקטוארית

לצורך חישוב ההפרשות של המבטח, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי המבטח. בקשותיי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת ההפרשות לצורכי הדוחות הכספיים. בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השווייתי את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדוח ולנתוני השנים הקודמות.

במידת הצורך הסתמכתי בהערכתי גם על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.

ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי, וכן השיטות להערכת ההפרשות המפורטות להלן נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפוטי המקצועי, וזאת בכפוף להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים בסעיף 1 לפרק ג' להלן.

לצורך חישוב השייר ביקשתי מהגורמים המוסמכים על ביטוח משנה של המבטח מידע בדבר הסדרי ביטוח המשנה של המבטח, יכולת גביית התביעות ובעיות במדיניות התשלום של מבטחי המשנה. בחנתי על סמך המידע שנמסר לי את ההשלכות וההשפעות של הסדרי ביטוח המשנה על ההפרשות.

בחוות דעתי נלקחו בחשבון גם העניין הבא:

ההפרשה שחושבה בגין ביטוחים משותפים בהם החברה אינה מובילה, חושבה כחלק היחסי של מנורה מבטחים בהפרשה שחושבה על ידי המבטחים המובילים.

2. נתונים המצורפים לפסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

א. בנספח ב' (טופס 12א' ו-12ב') מפורטים סכומי ההפרשות, באלפי ₪, הן ברמת הברוטו והן ברמת השייר.

1. הפרשה לתביעות תלויות (תביעות שאירעו אך טרם שולמו במלואן, בין אם אושרו ובין אם לאו, למעט תביעות המשולמות כקצבאות כגון: סיעודי, אכ"ע והכנסה למשפחה) והוצאות השירות והעקיפות הנובעות מהן (כולל הפרשה לתביעות שעליהן המבטח טרם קיבל דיווח) –

Reserve for Unpaid Losses (Incurred but Unpaid Claims) and Unpaid Allocated and Unallocated Loss Adjustment Expenses (Including IBNR)

2. הפרשה (עתודה) הנובעת מתנאי חוזה הביטוח בביטוח חיים בנפרד, לרבות –

א. עתודה לתכנית עם צבירה ;

ב. הפרשה הנדרשת כאשר חלק מהפרמיה הנגבית בשנים המוקדמות של החוזה מיועדת למתן כיסוי עתידי במועד מאוחר יותר, כגון: הפרשה בגין פרמיה קבועה, ברות ביטוח והמשכיות ;

3. חלק העתודה בגין תביעות בתשלום, לרבות תביעות המשולמות כקצבאות כגון: סיעודי, אכ"ע והכנסה למשפחה.

4. הפרשה בגין השתתפות ברווחים.

5. השלמה הנובעת מבדיקת נאותות העתודה.

6. אחר - הפרשות נוספות לפי הוראות המפקח, כגון: הפרשה בגין עתודה להשלמה (DAC), השלמת העתודה לפוליסות גמלא.

ב. השפעת השינויים המפורטים בהמשך על ההפרשות, באלפי ש"ח, הן ברמת הברוטו והן ברמת השייר.

א. עבור פוליסות שנכנסו לתוקף לאחר תום תקופת הדוח הכספי השנתי האחרון – סכום ההתאמה של ההפרשות, אשר נובע מההבדלים בין הנחות בסיס הפרמיה לבין הנחות בסיס ההפרשה.

ב. עבור פוליסות שנכנסו לתוקף לפני הדוח הכספי השנתי האחרון - סכום ההתאמה של ההפרשות, אשר נובע משינויים בהנחות, בשיטות או ברמת הפרמיה הצפויה להיגבות, ומתיקונים אחרים.

פרק ג' – חוות הדעת

אני מצהיר ומאשר כי בענף ביטוח חיים :

1. הערכתי את הפרשות המבטח המפורטות בפרק ב' בהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים להלן, והכול כתוקפם ביום הדוח הכספי :

א. הוראות חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א – 1981 והתקנות לפיו ;

ב. הוראות והנחיות המפקח על הביטוח ;

ג. כללים אקטואריים מקובלים.

2. לאחר שבחנתי את הנתונים המוזכרים בפרק ב', הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים, וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכתי.

3. ההנחות והשיטות להערכת ההפרשות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.

4. ההפרשות המפורטות בפרק ב', מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי עתודה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין חבותו הנובעת מחוטי ביטוח חיים, כתוקפם ביום הדוח הכספי.

פרק ד' – הערות והבהרות

1. הערות

פירוט סוגי עתודות הביטוח והשיטות לקביעתן מופיעים בביאור ניהול סיכונים לדוחות הכספיים.

הטבלאות בנספחים להלן נערכו עפ"י ההנחיות המפקח על הביטוח, והרכב הנתונים בהם אינו בהכרח תואם להרכב הנתונים המופיע בדוחות הכספיים ובביאורים של החברה.

סעיף הפרשה בגין השתתפות ברווחים מתייחסת לפוליסות קולקטיביות. הפרשה זאת נרשמת במאזן בסעיף זכאים ולא בעתודות ביטוח חיים.

2. שינויים והתאמות מהותיים

עדכון פרמטרים ושינויים בעתודה לסיעודי

בעתודה המיוחדת להשלמה בפוליסות קצבה אנחנו מעדכנים את שיעורי הריבית השונים לפי שיעורי ריבית חסרות סיכון המשתנים כל הזמן.

אברהם לוונגליק

17 מרץ 2011

חתימה

שם האקטואר

תאריך

טופס 12א' תביעות תלויות, עתודה ועתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל - ברוטו

שם החברה: מנורה חב' לבטוח בע"מ

(באלפי ₪)

ליום: 31.12.2010

ניסויים (אחרים 1)	סיעודי		אב"ע	סיכון מוות טהור או מרכיב סיכון מוות בפוליסה		חסכון טהור או מרכיב החיסכון בפוליסות (עדיף, מסלול)		חסכון וסיכון מוות (קלאסי, מסורתי)		סה"כ	
	קבוצתי	פרט		קבוצתי	פרט	משתתף	מבטיח תשואה	משתתף	מבטיח תשואה		
6	ב5	א5	4	ב3	א3	ב2	א2	ב1	א1		
63,520	0	0	0	7,061	37,312	9,496	1,188	3,364	9,918	131,859	1 תביעות תלויות
602	4,572	418,972	708,716	8,863	22,662	10,243,938	1,403,159	1,498,039	2,459,814	16,769,334	2 עתודה (סה"כ שורות 1א2 עד 6)
198	0	618	19,925	0	2,331	52,707	1,355,693	0	2,213,655	3,645,129	1א2 פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים)
0	0	5,579	68,179	0	3,133	6,996,619	0	1,405,855	0	8,479,364	2א2 פוליסות שהונפקו בין השנים 1991-2003 לפי מועד הנפקת הפוליסה:
2	0	0	153,537	0	7,585	3,097,116	2,792	79	0	3,261,111	3א2 פוליסות שהונפקו לאחר שנת 2004
200	0	6,197	241,641	0	13,049	10,146,441	1,358,486	1,405,934	2,213,655	15,385,604	4א2 סה"כ (1א2 עד 3א2)
402	1,799	367,538	47,683	6,977	9,612	0	0	0	481	434,492	ב2 פוליסות שאינן כוללות מרכיב חסכון
0	2,756	45,237	419,223	0	0	0	0	88,049	238,173	793,438	3 חלק העתודה בגין תביעות בתשלום
0	17	0	169	1,886	0	0	0	0	0	2,071	4 השתתפות ברווחים
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5 השלמה הנובעת מבדיקת נאותות העתודה
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
0	0	0	0	0	0	97,496	44,673	4,055	7,505	153,730	6 אחר
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7 עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל
											1) כיסויים אחרים, לרבות: נכויות, כפל תאונה וכד'
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	השפעת התאמת ההפרשות בגין עסקים חדשים
0	0	30,811	0	0	0	0	0	0	0	30,811	שינויים בהנחות
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	השפעת התאמת ההפרשות בגין עסקים קיימים
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	שינויים בשיטות
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	הבדלים בגובה הפרמיה
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	שינויים אחרים

אברהם לוונגליק

שם האקטואר 1 :

אקטואר ראשי

תפקיד 1:

17/03/2011

תאריך :

טופס 12ב' תביעות תלויות, עתודה ועתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל - בשייר

שם החברה: מנורה חב' לבטוח בע"מ

ליום: 31.12.2010

(באלפי ₪)

כיסויים (אחרים 1)	סיעודי		אכ"ע	סיכון מוות טהור או מרכיב סיכון מוות בפוליסה		חסכון טהור או מרכיב החיסכון בפוליסות (עדיף, מסול)		חסכון וסיכון מוות (קלאסי, מסורתי)		סה"כ	
	קבוצתי	פרט		קבוצתי	פרט	משתתף	מבטיח תשואה	משתתף	מבטיח תשואה		
51,069	0	0	0	6,656	33,020	9,496	1,188	2,922	8,496	112,848	1 תביעות תלויות
602	4,106	236,379	632,050	8,863	22,662	10,243,345	1,403,045	1,497,921	2,459,628	16,508,599	2 עתודה (סה"כ שורות 1א2 עד 6)
198	0	325	19,560	0	2,331	52,702	1,355,579	0	2,213,469	3,644,166	1א2 פוליסות הכוללות מרכיב חסכון (לרבות נספחים)
0	0	2,296	62,884	0	3,133	6,996,031	0	1,405,737	0	8,470,081	2א2 פוליסות שהונפקו בין השנים 1991-2003 לפי מועד הנפקת הפוליסה:
2	0	0	150,388	0	7,585	3,097,116	2,792	79	0	3,257,961	3א2 פוליסות שהונפקו לאחר שנת 2004
200	0	2,621	232,831	0	13,049	10,145,849	1,358,372	1,405,816	2,213,469	15,372,208	4א2 סה"כ (1א2 עד 3א2)
402	1,671	217,120	42,805	6,977	9,612	0	0	0	481	279,068	ב2 פוליסות שאינן כוללות מרכיב חסכון
0	2,417	16,637	356,245	0	0	0	0	88,049	238,173	701,522	3 חלק העתודה בגין תביעות בתשלום
0	17	0	169	1,886	0	0	0	0	0	2,071	4 השתתפות ברווחים
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5 השלמה הנובעת מבדיקת נאותות העתודה
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
0	0	0	0	0	0	97,496	44,673	4,055	7,505	153,730	6 אחר
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7 עתודה לסיכונים יוצאים מן הכלל
											(1) כיסויים אחרים, לרבות: נכויות, כפל תאונה וכד'
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	א8 השפעת התאמת ההפרשות בגין עסקים חדשים
0	0	12,244	0	0	0	0	0	0	0	12,244	1ב8 שינויים בהנחות
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2ב8 השיפוט התאמת ההפרשות בגין עסקים
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3ב8 קיימים
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4ב8 שינויים אחרים

הצהרת האקטואר בענפי ביטוח כללי

פרק א' – זהות האקטואר

נתבקשתי על ידי מנורה מבטחים ביטוח בע"מ להעריך את ההפרשות המפורטות בפרק ב' להלן בענפי ביטוח כללי עבור הדוחות הכספיים של המבטח (להלן – ההפרשות) מנורה מבטחים ביטוח בע"מ ליום 31 דצמבר 2010 כפי שמפורט להלן.

הריני שכיר של חברת מנורה מבטחים ביטוח בע"מ ומשמש כאקטואר הראשי משנת 2001. למיטב ידיעתי אין לי קשרים עסקיים אחרים עם המבטח ולא עם בן משפחה של בעל עניין במבטח, ולא עם חברה הקשורה למבטח או גורם אחר המספק שירותים למבטח.

פרק ב' – היקף חוות הדעת האקטוארית

1. נוסח פסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

- א. לצורך חישוב ההפרשות של המבטח, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי המבטח. בקשותיי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת ההפרשות לצורכי הדוחות הכספיים. בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השוויתי את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדוח ולנתוני השנים הקודמות.
- ב. במידת הצורך הסתמכתי בהערכתי גם על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.
- ג. ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי, וכן השיטות להערכת ההפרשות המפורטות בסעיף 2 להלן נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפוטי המקצועי, וזאת בכפוף להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים בסעיף 1 לפרק ג' להלן.
- ד. לצורך חישוב השייר ביקשתי מהגורמים המוסמכים על ביטוח משנה של המבטח מידע בדבר הסדרי ביטוח המשנה של המבטח, יכולת גביית התביעות ובעיות במדיניות התשלום של מבטחי המשנה. בחנתי על סמך המידע שנמסר לי את ההשלכות וההשפעות של הסדרי ביטוח המשנה על ההפרשות.
- ה. בחוות דעתי נלקחו בחשבון גם העניינים הבאים:
 - 1) ההפרשה שחושבה בגין הסדר ביטוח שיורי ("הפול"), נעשתה תוך התבססות על חישוב שנעשה ע"י ה"פול".
 - 2) ההפרשה שחושבה עבור ביטוחים משותפים בהם החברה אינה מבטח מוביל בוצעה על ידי, לפי ניסיון של חלקנו בעסקים אלה.
 - 3) אין הפחתה בגין העדר מתאם בין הענפים השונים בהפרשה.

2. נתונים המצורפים לפסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

א. הסכומים באלפי ש"ח

ליום 31 דצמבר 2010		
שייר	ברוטו	
1) הפרשה לתביעות תלויות והוצאות הישירות הנובעות מהן		
(א) ענפים סטטיסטיים		
2,699	60,795	אובדן רכוש
13,230	31,956	מקיף דירות
1,157	2,648	בנקים למשכנתאות
12,663	23,690	בתי עסק
76,258	135,173	רכב רכוש
11,577	53,481	ביטוח הנדסי
1,202,130	1,303,323	רכב חובה
180,922	196,625	אחריות מעבידים
118,656	136,652	צד שלישי
57,568	71,030	אחריות מקצועית למעט אחריות נושאי משרה ודירקטורים
20,605	22,987	אחריות המוצר
1,385	41,548	כלי טייס ושייט ומטענים בהובלה
1,698,850	2,079,908	סה"כ ענפים סטטיסטיים
2,001	2,776	(ב) ענפים שאינם סטטיסטיים (1)
1,700,851	2,082,684	סה"כ ענפים סטטיסטיים ושאנם סטטיסטיים
67,740	67,740	(2) הוצאות עקיפות (2)
(3) הפרשה לפרמיה בחסר ברמת השייר:		
0		רכב חובה
4,419		רכב רכוש
0		מקיף דירות
		סה"כ תביעות תלויות והפרשה לפרמיה בחסר
1,773,010	2,150,424	המחושבות לפי הערכה אקטוארית

- (1) ענפים שאינם סטטיסטיים : סיכונים מיוחדים ודמי מחלה
 ענפים שלא נכללו בהערכה האקטוארית : ענף אחריות נושאי משרה ודירקטורים
 (2) למעט בנקים למשכנתאות וכלי שייט וטייס ; התביעות אינן מסולקות בחברה.

אני מצהיר ומאשר כי בכל הענפים למעט אחריות נושאי משרה ודירקטורים :

1. הערכתי את הפרשות המבטח המפורטות בפרק ב' בהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים להלן, והכול כתוקפם ביום הדוח הכספי :
 - א. הוראות חוק הפיקוח על עסקי ביטוח, התשמ"א – 1981 והתקנות לפיו ;
 - ב. הוראות והנחיות המפקח על הביטוח ;
 - ג. כללים אקטואריים מקובלים.
2. לאחר שבחנתי את הנתונים המוזכרים בפרק ב', הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים, וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכתי.
3. ההנחות והשיטות להערכת ההפרשות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.
4. ההפרשות המפורטות בפרק ב' סעיף 1.א.2, בגין הענפים הסטטיסטיים (אובדן רכוש, מקיף דירות, בתי עסק, רכב רכוש, ביטוח הנדסי, רכב חובה, אחריות מעבידים, אחריות צד שלישי, אחריות מקצועית למעט אחריות נושאי משרה ודירקטורים, אחריות המוצר, כלי טיס, כלי שיט, מטענים בהובלה) מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין התביעות התלויות, המוגדרות לעיל, בכל ענף סטטיסטי שפורט בנפרד, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
5. ההפרשות המפורטות בפרק ב' סעיף 1.א.2, מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין התביעות התלויות בענפים הסטטיסטיים והלא סטטיסטיים במקובץ, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
6. ההפרשה המפורטת בפרק ב' סעיף 2.א.2, מהווה לפי מיטב ידיעתי והערכתי רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין הוצאות עקיפות ליישוב התביעות עבור כל שנות החיתום, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
7. ההפרשות המפורטות בפרק ב' סעיף 3.א.2, מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין פרמיה בחסר ברמת השייר (ככל שקיימת פרמיה בחסר) בענפים שפורטו, כתוקפם ביום הדוח הכספי.

פרק ד' – הערות והבהרות

1. אומדנים אקטואריים מטבעם הינם לא וודאיים מאחר והם תלויים באירועים עתידיים מותנים. יתר על כן, אומדנים בגין עתודות עבור תביעות תלויות והוצאות יישובן נגזרים, בדרך כלל, מניתוח נתונים היסטוריים, בעוד אירועים או סביבות עתידיים שונים לעיתים קרובות מהעבר. גם כאשר טכניקות והנחות אקטואריות מתאימות מצביעות על כך שסכום העתודה הנקוב הינו סביר, הרי הסכום הממשי שיידרש ליישוב התביעות התלויות עשוי להיות שונה באופן משמעותי מסכום העתודה הנקוב. לאחרונה פרסמה אגודת האקטוארים תקן להערכה אקטוארית לתביעות תלויות, כולל עקרונות וכללי מקצוע בנוגע להערכת התביעות התלויות, לרבות התייחסות להיוון, תיעוד, גילוי והצהרת האקטואר לגבי עתודות אלו. ההערכות האקטואריות מבוססות על העקרונות וכללי מקצוע אלו.
2. לא הערכתי את ענף אחריות נושאי משרה ודירקטורים, זאת מאחר והניסיון אינו מתאים לביסוס הערכה אקטוארית.
3. בענף כלי טיס והיהלומים נעשתה הפרשה ל-IBNR בלבד.

חתימה

אברהם לוונגליק
שם האקטואר

אקטואר ראשי
תפקיד

17 מרץ 2011
תאריך

נתבקשתי על ידי מנורה מבטחים חברה לביטוח להעריך את ההפרשות המפורטות בפרק ב' להלן בביטוח בריאות עבור הדוחות הכספיים של המבטח (להלן – ההפרשות) מנורה מבטחים חברה לביטוח ליום 31 בדצמבר 2010 כפי שמפורט להלן.

הנני שכיר של חברת מנורה מבטחים ומשמש כאקטואר הראשי משנת 2001. למיטב ידיעתי אין לי קשרים עסקיים אחרים עם המבטח ולא עם בן משפחה של בעל עניין במבטח, ולא עם חברה הקשורה למבטח או גורם אחר המספק שירותים למבטח.

פרק ב' – היקף חוות הדעת האקטוארית

1. נוסח פסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

- א. לצורך חישוב ההפרשות של המבטח, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי המבטח. בקשותיי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת ההפרשות לצורכי הדוחות הכספיים. בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השוויתי את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדוח ולנתוני השנים הקודמות.
- ב. במידת הצורך הסתמכתי בהערכתי גם על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.
- ג. ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי, וכן השיטות להערכת ההפרשות המפורטות להלן נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפוטי המקצועי, וזאת בכפוף להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים בסעיף 1 לפרק ג' להלן.
- ד. לצורך חישוב השייר ביקשתי מהגורמים המוסמכים על ביטוח משנה של המבטח מידע בדבר הסדרי ביטוח המשנה של המבטח, יכולת גביית התביעות ובעיות במדיניות התשלום של מבטחי המשנה. בחנתי על סמך המידע שנמסר לי את ההשלכות וההשפעות של הסדרי ביטוח המשנה על ההפרשות.
- ה. בחוות דעתי נלקחו בחשבון גם העניינים הבאים:
 - 1) הפרשות בגין עסקים נכנסים מביטוח ישיר איי.די.איי. חברה לביטוח בע"מ, אשר הוערכו על ידי אקטואר חברה זו. לעניין זה, "עסקים נכנסים" כהגדרתם בתקנות הפיקוח על עסקי הביטוח (דרכי חישוב הפרשות לתביעות עתידיות בביטוח כללי), התשמ"ה-1984.
 - 2) ביטוחים משותפים בהם אין החברה מובילה - אין ביטוחים משותפים בהם החברה אינה מבטחת מובילה בתת הענפים שהוערכו.

2. נתונים המצורפים לפסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

א.

פוליסות קבוצתיות		פוליסות פרט		תת הענף:
שייר	ברוטו	שייר	ברוטו	

1. הפרשה לתביעות תלויות וההוצאות הישירות הנובעות מהן, באלפי ש"ח

				עסקים המדווחים בביטוח חיים:
-	-	159	540	הוצאות רפואיות
316	316	8,540	23,391	מחלות קשות
316	316	8,699	23,931	סה"כ
				עסקים המדווחים בביטוח כללי:
3,875	4,151	9,930	28,473	הוצאות רפואיות
4,125	4,125	183	183	שיניים
כלול בפרט	כלול בפרט	1,162	7,393	תאונות אישיות
כלול בפרט	כלול בפרט	201	1,904	נסיעות לחו"ל
8,001	8,277	11,476	37,954	סה"כ

תת הענף: פוליסות פרט פוליסות קבוצתיות

<u>שייר</u>	<u>ברוטו</u>	<u>שייר</u>	<u>ברוטו</u>
-------------	--------------	-------------	--------------

2. ההפרשה להוצאות עקיפות לישוב התביעות, באלפי ₪

עסקים המדווחים בביטוח חיים:

0	0	9	9		
				הוצאות רפואיות	
3	3	213	213	מחלות קשות	
3	3	221	221	סה"כ	

עסקים המדווחים בביטוח כללי:

92	92	745	745		
				הוצאות רפואיות	
75	75	4	4	שיניים	
כלול בפרט	כלול בפרט	57	57	תאונות אישיות	
כלול בפרט	כלול בפרט	59	59	נסיעות לחו"ל	
167	167	865	865	סה"כ	

3. ההפרשה הנובעת מתנאי חוזה הביטוח (Contract Reserve).

עסקים המדווחים בביטוח חיים:

0	0	34,362	34,362		
				הוצאות רפואיות	
9	9	21,969	21,969	מחלות קשות	
9	9	56,332	56,332	סה"כ	

עסקים המדווחים בביטוח כללי:

1,602	1,602	25,226	79,637		
				הוצאות רפואיות	
1,339	1,339	2	2	שיניים	
כלול בפרט	כלול בפרט	125	322	תאונות אישיות	
כלול בפרט	כלול בפרט	0	0	נסיעות לחו"ל	
2,941	2,941	25,353	79,961	סה"כ	

4. ההפרשה בגין השתתפות ברווחים.

עסקים המדווחים בביטוח חיים:

196	196	-	-		
				מחלות קשות	
196	196	-	-	סה"כ	

עסקים המדווחים בביטוח כללי:

96	96	-	-		
				הוצאות רפואיות	
81	81	-	-	שיניים	
כלול בפרט	כלול בפרט	-	-	תאונות אישיות	
כלול בפרט	כלול בפרט	-	-	נסיעות לחו"ל	
177	177	-	-	סה"כ	

ב. פירוט השפעת השינויים המפורטים להלן על סכומי ההפרשות:

פרק ג' – חוות הדעת

אני מצהיר ומאשר כי בתת ענפי הבריאות הבאים :

- א. הוצאות רפואיות .
- ב. מחלות קשות .
- ג. שיניים .
- ד. תאונות אישיות.
- ה. נסיעות לחו"ל.

1. הערכתני את הפרשות המבטח המפורטות בפרק ב' בתאם להוראות, להנחיות ולכלים המפורטים להלן, והכל כתוקפם ביום הדו"ח הכספי :
 - א. הוראות חוק הפיקוח על עסקי ביטוח, התשמ"א-1981 והתקנות לפיו ;
 - ב. הוראות המפקח על הביטוח ;
 - ג. כללים אקטואריים מקובלים.
2. לאחר שבחנתי את הנתונים המוזכרים בפרק ב', הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים, וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכתני.
3. ההנחות והשיטות להערכת ההפרשות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.
4. ההפרשות המפורטות בפרק ב', מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתני רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין חבותו הנובעת מחוזי ביטוח בריאות השייכים לתת ענפי הבריאות שפורטו לעיל, כתוקפם ביום הדוח הכספי.

פרק ד' – הערות והבהרות

1. הערות

1. אומדנים אקטואריים מטבעם הינם לא וודאיים מאחר והם תלויים באירועים עתידיים מותנים. גם כאשר טכניקות והנחות אקטואריות מתאימות מצביעות על כך שסכום העתודה הנקוב הינו סביר, הרי הסכום הממשי שיידרש למלא את ההתחייבויות עשוי להיות שונה באופן משמעותי מסכום העתודה הנקוב.
2. דלות הנתונים הרלוונטיים בענף עובדים זרים לא אפשרו הערכה אקטוארית של הרזרבות בתת ענפים אלה. התביעות התלויות באחריות תחום התביעות בענף נסיעות לחו"ל נעשתה הפרשה אקטוארית ל-IBNR בלבד.
3. לא הייתה אפשרות להפריד בין הקולקטיבים לפוליסות הפרט בתת ענפי תאונות אישיות ונסיעות לחו"ל, והכל נכלל בעמודת פוליסות הפרט.
4. למרות שלפי דרישות IFRS כשאין מגזר בריאות נפרד, ביטוחי הבריאות כלולים בדיווח ביטוח חיים, דו"ח זה מתייחס לחלוקת תת הענפים כפי שבוצעה בשנים עברו בהתאם להנחיות הפיקוח.

חתימה

אברהם לוונגליק
שם האקטואר

אקטואר ראשי
תפקיד

17 מרץ 2011
תאריך

הצהרות אקטוארים

הצהרת אקטואר - ענפי ביטוח כללי (למעט ענף רכב חובה)

הצהרת האקטואר - ענף רכב חובה

הצהרת האקטואר - ביטוח בריאות

הצהרת אקטואר בענפי ביטוח כללי (למעט ענף רכב חובה)

מצ"ב הצהרת אקטואר הכוללת חוות דעת בדבר הערכת ההפרשות לתביעות תלויות. הצהרה זו אינה כוללת את ענף רכב חובה, עבורו קיימת הצהרה נפרדת.

פרק א' – (הצהרת אקטואר) זהות האקטואר

נתבקשתי על ידי שומרה חברה לביטוח בע"מ (להלן: "שומרה") להעריך את ההפרשות המפורטות בפרק ב' להלן בענפי ביטוח כללי (למעט ענף רכב חובה) עבור הדוחות הכספיים של המבטח שומרה (להלן: "ההפרשות") ליום 31.12.2010, כפי שמפורט להלן:

הנני עובד שומרה. בחודש יולי 2007 מוניתי לאקטואר ממונה בתחום ביטוח כללי (למעט ענף ביטוח חובה). למיטב ידיעתי, אינני בעל עניין ואינני מחזיק באמצעי שליטה בשומרה. אין לי קשר עסקי עם בעל עניין בשומרה או עם בן משפחה של בעל עניין בשומרה, לרבות קשרים עסקיים עם חברה בת של שומרה או עם חברה הקשורה לשומרה.

פרק ב' – (הצהרת אקטואר) היקף חוות הדעת האקטוארית

1. נוסח פסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

- א. לצורך חישוב ההפרשות של המבטח, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי המבטח. בקשותיי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת ההפרשות לצורכי הדוחות הכספיים. בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השוויתי את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדוח ולנתוני השנים הקודמות.
- ב. במידת הצורך הסתמכתי בהערכתי גם על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.
- ג. ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי, וכן השיטות להערכת ההפרשות המפורטות בסעיף 2 להלן נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפוטי המקצועי, וזאת בכפוף להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים בסעיף 1 לפרק ג' להלן.
- ד. לצורך חישוב השייר, ביקשתי מהגורמים המוסמכים על ביטוח משנה בשומרה מידע בדבר הסדרי ביטוח המשנה של המבטח, יכולת גביית התביעות ובעיות במדיניות התשלום של מבטחי המשנה. בחנתי על סמך המידע שנמסר לי את ההשלכות וההשפעות של הסדרי ביטוח המשנה על ההפרשות.
- ה. בחוות דעתי נלקחו בחשבון גם העניינים הבאים:
 - 1) לעניין ההפרשה שחושבה בגין הסדר ביטוח שיורי ("הפול") או בגין עסקים נכנסים – לא רלוונטי.
 - 2) ההפרשה שחושבה עבור כל הביטוחים המשותפים בהם החברה אינה מבטח מוביל (היו כאלה עד שנת חיתום 2001 בלבד), חושבה על ידי המבטחים המובילים והועברה לידי.
 - 3) לא בוצעה הפחתה בעתודות בגין האפשרות של העדר מתאם בין הענפים.

2. נתונים המצורפים לפסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

ליום 31 דצמבר 2010		
ש"ר (אלפי ₪)	ברוטו (אלפי ₪)	
		א.1. הפרשה לתביעות תלויות והוצאות הישירות הנובעות מהן (כולל הפרשה לתביעות שעליהן המבטח טרם קיבל דיווח)
		א. ענפים סטטיסטיים:
43,238	43,706	ביטוח רכב מנועי – רכוש (עצמי וצד שלישי)
1,727	4,495	ביטוח מקיף לדירות
11,142	11,877	ביטוח מפני אחריות מעבידים
11,422	16,929	ביטוח מפני אחריות כלפי צד שלישי
1,232	4,186	ביטוח מקיף לבתי עסק
68,761	81,193	סה"כ ענפים סטטיסטיים
		ענפים שאינם סטטיסטיים ⁽¹⁾
39	1,092	
68,800	82,285	ב. סה"כ ענפים סטטיסטיים ושאנם סטטיסטיים
		א.2. הוצאות עקיפות ⁽²⁾
1,624	1,624	סה"כ ענפים סטטיסטיים ושאנם סטטיסטיים
		א.3. הפרשה לפרמיה בחסר:
0	לא נדרש להצהיר	ביטוח רכב מנועי – רכוש (עצמי וצד שלישי)
0	לא נדרש להצהיר	ביטוח מקיף לדירות
		סה"כ תביעות תלויות והפרשה לפרמיה בחסר
70,424	83,909	המחושבות לפי הערכה אקטוארית

- (1) ענפים שאינם סטטיסטיים: ביטוח הנדסי, ביטוח קבלנים, ביטוח יהלומים.
(2) ההפרשה להוצאות עקיפות הינה עבור כל שנות החיתום.

פרק ג' – (הצהרת אקטואר) חוות הדעת

אני מצהיר ומאשר כי בענפים הבאים (כהגדרתם בהודעת הפיקוח על עסקי ביטוח (ענפי ביטוח), התשמ"ה - 1985):

- א. ביטוח רכב מנועי - רכוש (עצמי וצד שלישי) - סעיף ו(א)(9).
 - ב. ביטוח מקיף לדירות - סעיף ו(א)(12).
 - ג. ביטוח מפני אחריות מעבידים - סעיף ו(א)(7).
 - ד. ביטוח מפני אחריות כלפי צד שלישי - סעיף ו(א)(14).
 - ה. ביטוח מקיף לבתי עסק - סעיף ו(א)(12).
1. הערכתי את הפרשות המבטח המפורטות בפרק ב' בהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים להלן, והכל כתוקפם ביום הדוח הכספי:
- א. הוראות חוק הפיקוח על עסקי ביטוח, התשמ"א - 1981 והתקנות לפיו;
 - ב. הוראות והנחיות המפקח על הביטוח;
 - ג. כללים אקטוארים מקובלים.
2. לאחר שבחנתי את הנתונים המוזכרים בפרק ב', הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים, וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכתי.
3. ההנחות והשיטות להערכת ההפרשות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.
4. ההפרשות המפורטות בפרק ב' סעיף 1.א.2 (א) בגין הענפים הסטטיסטיים: ביטוח רכב מנועי - רכוש, ביטוח מקיף לדירות, ביטוח מפני אחריות מעבידים, ביטוח מפני אחריות כלפי צד שלישי, ביטוח מקיף לבתי עסק - מהוות, לפי מיטב ידיעתי והערכתי, רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין התביעות התלויות, בכל ענף סטטיסטי שפורט בנפרד, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
5. סך ההפרשות המפורטות בפרק ב' סעיף 1.א.2 (ב) מהווה, לפי מיטב ידיעתי והערכתי, רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין התביעות התלויות בענפים הסטטיסטיים והלא סטטיסטיים במקובץ, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
6. ההפרשה המפורטת בפרק ב' סעיף 2.א.2 (א) מהווה, לפי מיטב ידיעתי והערכתי, רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין הוצאות עקיפות ליישוב התביעות עבור פוליסות שהונפקו בכל שנות החיתום, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
7. ההפרשות המפורטות בפרק ב' סעיף 3.א.2 (א) מהוות, לפי מיטב ידיעתי והערכתי רזרבה, הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין פרמיה בחסר ברמת השייר (ככל שקיימת פרמיה בחסר) בענפים שפורטו, כתוקפם ביום הדוח הכספי.

פרק ד' – (הצהרת אקטואר) הערות והבהרות

1. לאחרונה פרסמה אגודת האקטוארים תקן להערכה אקטוארית לתביעות תלויות, כולל עקרונות וכללי מקצוע בנוגע להערכת התביעות התלויות, לרבות התייחסות להיוון, תיעוד, גילוי והצהרת האקטואר לגבי עתודות אלו. ההערכות האקטואריות מבוססות על העקרונות וכללי מקצוע אלו.
2. בענפים הבאים לא בוצעה הערכה אקטוארית בשל העדר מובהקות סטטיסטית:
ביטוח הנדסי, ביטוח קבלנים, ביטוח יהלומים. בענפים אלו העתודה התבססה על פי הערכת מחלקת התביעות בחברה.
3. לגבי תביעות מפוליסות "ביטוח משותף", עד שנת 2001 בלבד, התקבלו נתונים כספיים מהחברות המובילות שהינן מנורה מבטחים ביטוח בע"מ, הדר חברה לביטוח בע"מ, אריה חברה לביטוח בע"מ (להלן: "החברות המובילות").

	ניר הרמתי	אקטואר ביטוח כללי	15/03/2011
חתימה	שם האקטואר	תפקיד	תאריך

סוף הצהרת אקטואר - ביטוח כללי (למעט ביטוח רכב חובה)

פרק א' - הצהרת האקטואר - ענף רכב חובה

מצ"ב הצהרת אקטואר בענף רכב חובה בלבד הכוללת חוות דעת בדבר הערכת ההפרשות לתביעות תלויות.

פרק א' – (הצהרת אקטואר) זהות האקטואר

נתבקשתי על ידי שומרה חברה לביטוח בע"מ (להלן: "שומרה") להעריך את ההפרשות המפורטות בפרק ב' להלן, בענף ביטוח רכב חובה עבור הדוחות הכספיים של המבטח (להלן: "ההפרשות") שומרה ליום 31.12.2010, כפי שמפורט להלן.

הריני עובד של חברת מנורה מבטחים ביטוח בע"מ ומשמש כאקטואר ראשי בחברה זו החל מינואר 2001. החל מאוגוסט 2010 מוניתית לתפקיד אקטואר ממונה בענף רכב חובה בשומרה. למיטב ידיעתי אין לי קשרים עסקיים אחרים עם אף אחד מהמבטחים הנ"ל ולא עם בן משפחה של בעל עניין אצל המבטחים, ולא עם חברה הקשורה למבטחים או גורם אחר המספק שירותים למבטחים.

פרק ב' – (הצהרת אקטואר) היקף חוות הדעת האקטוארית

1. נוסח פסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

1. לצורך חישוב ההפרשות של המבטח, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי המבטח. בקשותיי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת ההפרשות לצורכי הדוחות הכספיים. בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השוויתי את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדוח ולנתוני השנים הקודמות.
2. במידת הצורך הסתמכתי בהערכתי גם על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.
3. ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי, וכן השיטות להערכת ההפרשות המפורטות בסעיף 2 להלן נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפוטי המקצועי, וזאת בכפוף להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים בסעיף 1 לפרק ג' להלן.
4. לצורך חישוב השייר, ביקשתי מהגורמים המוסמכים על ביטוח משנה של המבטח מידע בדבר הסדרי ביטוח המשנה של המבטח, יכולת גביית התביעות ובעיות במדיניות התשלום של מבטחי המשנה. בחנתי על סמך המידע שנמסר לי את ההשלכות וההשפעות של הסדרי ביטוח המשנה על ההפרשות.
5. בחוות דעתי נלקחו בחשבון גם העניינים הבאים:
 - א. ההפרשה שחושבה בגין הסדר ביטוח שיוזי (להלן - "פול"), נעשתה תוך התבססות על חישוב שנעשה ע"י ה"פול".
 - ב. אין לחברה ביטוחים משותפים עם חברות אחרות בענף רכב חובה.
 - ג. אין הפחתה בגין העדר מתאם בין הענפים השונים בהפרשה.

2. נתונים המצורפים לפסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

ליום 31 דצמבר 2010		
ש"יך (אלפי ₪)	ברוטו (אלפי ₪)	
		א.1. הפרשה לתביעות תלויות וההוצאות הישירות הנובעות מהן (כולל הפרשה לתביעות שעליהן המבטח טרם קיבל דיווח)
		ענפים סטטיסטיים :
521,224	585,290	רכב חובה
521,224	585,290	סה"כ ענפים סטטיסטיים
		ענפים שאינם סטטיסטיים
551,224	585,290	סה"כ ענפים סטטיסטיים ושאנם סטטיסטיים
		א.2. הוצאות עקיפות
15,612	15,612	רכב חובה
		א.3. הפרשה לפרמיה בחסר :
0		רכב חובה
		סה"כ תביעות תלויות והפרשה לפרמיה בחסר המחושבות לפי הערכה אקטוארית
536,836	600,902	

פרק ג' – (הצהרת אקטואר) חוות הדעת

אני מצהיר ומאשר כי בענף רכב חובה :

1. הערכתי את הפרשות המבטח המפורטות בפרק ב' בהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים להלן, והכול כתוקפם ביום הדוח הכספי:
 - א. הוראות חוק הפיקוח על עסקי ביטוח, התשמ"א – 1981 והתקנות לפיו;
 - ב. הוראות והנחיות המפקח על הביטוח;
 - ג. כללים אקטוארים מקובלים.
2. לאחר שבחנתי את הנתונים המוצגים בפרק ב', הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים, וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכתי.
3. ההנחות והשיטות להערכת ההפרשות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.
4. ההפרשות המפורטות בפרק ב' סעיף 1.א.2, בגין הענף הסטטיסטי (רכב חובה) מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין התביעות התלויות המוגדרות לעיל, בענף הסטטיסטי, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
5. סך ההפרשות המפורטות בפרק ב' סעיף 1.א.2 מהוות לפי מיטב ידיעתי והערכתי רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין התביעות התלויות בענפים הסטטיסטיים והלא סטטיסטיים במקובץ, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
6. ההפרשה המפורטת בפרק ב' סעיף 2.א.2 מהווה לפי מיטב ידיעתי והערכתי רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין הוצאות עקיפות ליישוב תביעות עבור כל שנות החיתום, כתוקפם ביום הדוח הכספי.
7. ההפרשות המפורטות בפרק ב' סעיף 3.א.2 מהוות, לפי מיטב ידיעתי והערכתי, רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין פרמיה בחסר ברמת השייר (ככל שקיימת פרמיה בחסר) בענפים שפורטו, כתוקפם ביום הדוח הכספי.

פרק ד' – (הצהרת אקטואר) הערות והבהרות

1. לאחרונה פרסמה אגודת האקטוארים תקן להערכה אקטוארית לתביעות תלויות, כולל עקרונות וכללי מקצוע בנוגע להערכת התביעות התלויות, לרבות התייחסות להיוון, תיעוד, גילוי והצהרת האקטואר לגבי עתודות אלו. ההערכות האקטואריות מבוססות על העקרונות וכללי מקצוע אלו.
2. החל מהמאזן השנתי של שנת 2009 נעשה שימוש במודל BF (Bornhuetter-Ferguson) לחישוב העתודה ברכב חובה, לפיו העתודה, עבור כל שנת חיתום, מחושבת על ידי שקלול של העלות באולטימט המחושבת על סמך ניסיון החברה בלבד עם העלות המתקבלת על ידי שימוש בפרמיית הסיכון עליה המליץ ה-ISO. השנה פרמיית הסיכון של ה-ISO עודכנה לכלול גם את פרמיית הסיכון שחשבה חברת רון בינה שהחליפה את ה-ISO.

	ד"ר לוונגליק אברהם	אקטואר ממונה רכב חובה	15/03/2011
חתימה	שם האקטואר	תפקיד	תאריך

סוף הצהרת אקטואר - ביטוח רכב חובה

הצהרת אקטואר - ביטוח בריאות

מצ"ב הצהרת אקטואר הכוללת חוות דעת בדבר הערכת ההפרשות לתביעות תלויות.

פרק א' - (הצהרת אקטואר) זהות האקטואר

נתבקשתי על ידי שומרה חברה לביטוח בע"מ (להלן: "שומרה") להעריך את ההפרשות המפורטות בפרק ב' להלן בענפי ביטוח כללי (למעט ענף רכב חובה) עבור הדוחות הכספיים של המבטח שומרה (להלן: "ההפרשות") ליום 31.12.2010, כפי שמפורט להלן.

הנני עובד שומרה. בחודש מרץ 2005 מוניתי לאקטואר ממונה בתחום ביטוח כללי (למעט ענף ביטוח חובה). למיטב ידיעתי, אינני בעל עניין ואינני מחזיק באמצעי שליטה בשומרה. אין לי קשר עסקי עם בעל עניין בשומרה או עם בן משפחה של בעל עניין בשומרה, לרבות קשרים עסקיים עם חברה בת של שומרה או עם חברה הקשורה לשומרה.

פרק ב' - (הצהרת אקטואר) היקף חוות הדעת האקטוארית

1. היקף חוות הדעת האקטוארית

- א. לצורך חישוב ההפרשות של המבטח, הסתמכתי על נתונים אשר הומצאו לי על ידי המבטח. בקשותיי לקבלת מידע ונתונים נענו בצורה מספקת לצורך הערכת ההפרשות לצורכי הדוחות הכספיים. בחנתי את סבירות והלימות הנתונים ובכלל זה השוויתי את הנתונים האמורים לנתוני השנה אליה מתייחס הדוח ולנתוני השנים הקודמות.
- ב. במידת הצורך הסתמכתי בהערכת ג' גם על נתונים שהתקבלו ממקורות מהימנים אחרים. בחנתי את מידת התאמת הנתונים והרלוונטיות שלהם.
- ג. ההנחות האקטואריות ששימשו אותי בעבודתי, וכן השיטות להערכת ההפרשות בענפים המפורטים להלן נקבעו על ידי, לפי מיטב שיפוטי המקצועי, וזאת בכפוף להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים בסעיף 1 לפרק ג' להלן.
- ד. לצורך חישוב השייר, ביקשתי מהגורמים המוסמכים על ביטוח משנה של המבטח מידע בדבר הסדרי ביטוח המשנה של המבטח, יכולת גביית התביעות ובעיות במדיניות התשלום של מבטחי המשנה. בחנתי על סמך המידע שנמסר לי את ההשלכות וההשפעות של הסדרי ביטוח המשנה על ההפרשות.
- ה. בחוות דעתי נלקחו בחשבון גם העניינים הבאים:

- (1) הפרשה שחושבה בגין עסקים נכנסים – אין לחברה עסקים נכנסים.
- (2) הפרשה שחושבה עבור תת ענף תאונות אישיות, תת ענף בו לחברה פוליסות משותפות שמקורן בביטוחים קבוצתיים (שנערכו עד שנת 2000 בלבד), הוערכה על ידי המבטחים המובילים והועברה לידיי.

2. נתונים המצורפים לפסקת היקף חוות הדעת האקטוארית

ליום 31 דצמבר 2010		
אלפי ש"ח		
שייר	ברוטו	
		א.1. הפרשה לתביעות תלויות והוצאות הישירות הנובעות מהן (כולל הפרשה לתביעות שעליהן המבטח טרם קיבל דיווח)
		א). תת ענף הבריאות תאונות אישיות:
153	1,595	ביטוחי פרט
175	184	ביטוח קבוצתי
328	1,779	סה"כ תת ענף הבריאות תאונות אישיות
		א.2. הוצאות עקיפות ⁽¹⁾
37	37	ביטוחי פרט
0	0	ביטוח קבוצתי ⁽²⁾
		סה"כ תביעות תלויות והפרשה לפרמיה בחסר המחושבות לפי הערכה אקטוארית
365	1,816	

(1) ההפרשה להוצאות עקיפות הינה עבור כל שנות החיתום.
 (2) ללא הפרשה להוצאות עקיפות מכיוון וניהול התביעות אינו מתבצע בחברה.

- א.3. לא בוצעה הפרשה מתנאי חוזה הביטוח.
 א.4. לא בוצעה הפרשה בגין השתתפות ברווחים - הנ"ל לא נמצא בתנאי הפוליסות.

פרק ג' (הצהרת אקטואר) - חוות הדעת

- אני מצהיר ומאשר כי בתת ענף הביטוח תאונות אישיות:
- הערכתי את הפרשות המבטח המפורטות בפרק ב' בהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים להלן, והכול כתוקפם ביום הדוח הכספי:
 - הוראות חוק הפיקוח על עסקי ביטוח, התשמ"א - 1981 והתקנות לפיו;
 - הוראות והנחיות המפקח על הביטוח;
 - כללים אקטוארים מקובלים.
 - לאחר שבחנתי את הנתונים המוזכרים בפרק ב', הגעתי לידי מסקנה כי הנתונים סבירים ומספקים, וכי ניתן להסתמך עליהם לצורך הערכת.
 - ההנחות והשיטות להערכת ההפרשות נקבעו על ידי, לפי מיטב שיקול דעתי המקצועי ובהתאם להוראות, להנחיות ולכללים המפורטים לעיל.

4. הפרשות המפורטות בפרק ב' מהוות, לפי מיטב ידיעתי והערכתי, רזרבה הולמת לכיסוי התחייבויות המבטח בגין חבותו הנובעת מחוזי ביטוח בריאות השייכים לתתי ענפי הבריאות שפורטו לעיל, כתקפם ביום הדוח הכספי.

פרק ד' (הצהרת אקטואר) - הערות והבהרות

1. לאחרונה פרסמה אגודת האקטוארים תקן להערכה אקטוארית לתביעות תלויות, כולל עקרונות וכללי מקצוע בנוגע להערכת התביעות התלויות, לרבות התייחסות להיוון, תיעוד, גילוי והצהרת האקטואר לגבי עתודות אלו. ההערכות האקטואריות מבוססות על העקרונות וכללי מקצוע אלו.
2. לגבי תביעות מפוליסות בתת הענף תאונות אישיות - ביטוחים קבוצתיים ("ביטוח משותף"), עד שנת 2000 (בלבד) התקבלו נתונים כספיים מהחברות המובילות שהינן מגדל חברה לביטוח בע"מ ודקלה חברה לביטוח בע"מ (להלן: "החברות המובילות").

 <hr style="width: 100%;"/> חתימה	ניר הרמתי <hr style="width: 100%;"/> שם האקטואר	אקטואר ביטוח בריאות <hr style="width: 100%;"/> תפקיד	15/03/2011 <hr style="width: 100%;"/> תאריך
---	--	---	--

סוף הצהרת אקטואר בריאות